

Hiri Antolamenduko Plan Orokorra

Zallako Hiri Antolamenduko Plan Orokorra

II. INFORMAZIO-MEMORIA.

IM.01. HIRI ANTOLAMENDUKO PLAN OROKORREKO INFORMAZIOAREN XEDEA ETA EGITURA.

IM.02. LURRALDEAREN PATROI NATURALAK ETA BALDINTZA GEOGRAFIKOAK. LURRALDE- ETA INGURUMEN-LOTURAK.

IM.03. LURRALDEAREN BALDINTZA SOZIOEKONOMIKOAK. BIZTANLERIA, ETXEBIZITZA ETA JARDUERA EKONOMIKOAK.

IM.04. LURRALDEAN ERAGINA DUEN UDALAZ GAINDIKO PLANGINTZAREN ONDORIOZKO BALDINTZAK.

IM.05. UDALERRIAREN KOKAPEN HISTORIKO LABURRA

IM.06. BERRIKUSTEN DEN PLANGINTZA OROKORRA. GARAPENAREN ETA GAUZATZEAREN AZTERKETA.

IM.07. BESTE UDAL-PLAN ETA -AZTERLAN BATZUK.

IM.08. UDALERRI MUGAKIDEAK. PLANGINTZA ETA INGURUABARRAK.

Hiri Antolamenduko
Plan Orokorra

HIRI ANTOLAMENDUKO PLAN OROKORREKO INFORMAZIOAREN XEDEA ETA EGITURA

Edozein antolamendu-proposamen egin aurretik, arazoak identifikatu eta hasierako egoera argi eta garbi mugatuko duen diagnostiko koherentea egin behar da. Lehen fase hori hirigintza-legerian Hirigintza Informazioari dagokio.

Legeak ikuskera orokorra eta estentsiboa ematen die plangintza orokorreko figurei, lurraldean eragiten duten prozesu guztiak arautzeko borondatean islatzen dena. Bada, asmo hori bera gertatzen da hirigintza-informazioarekin, lurraldearen erabilera zehaztu edo baldintzatu dezaketen alderdi guztiak kontuan hartuta asmo zehatzarekin diseinatzeko delako. Beraz, plangintza orokor orok gutxieneko azterlan zerrenda izan behar du bere formulazio-prozesuan zehar, honako alderdi hauetan laburbiltzen dena:

- Lurraldearen natura-ezaugarriak.
- Lurzoru-erabilerak eta tokiko esanahi sozioekonomikoa.
- Zaindutako espazioak eta paisaia.
- Natura- eta teknologia-arriskuak eta -zalantzak.
- Hirian erabiltzeko lurzoruak egokiak izatea.
- Lurraldearen baldintza sozialak eta ekonomikoak.
- Biztanleriaren ezaugarriak.
- Azpiegitura-sareen eta oinarritzko hiri-zerbitzuen egungo egoera.
- Indarreko plangintza orokorraren eta horren garapenaren azterketa.
- Lurralde-plangintzaren eragina.

Aipatutako azterlan guztiak egiteko, lan teknikoa egin eta baliabide garrantzitsuak aktibatu behar dira. Baliabide horiek ez dira beti justifikatzen plangintzako erabaki zehatzetan. Bestalde, maiz, bulkada puntualak izaten dira, plangintza formulatzean sortutakoak, ondoren, informazioa eguneratzean jarraipenik izan gabe. Horrek hasierako esfortzua aldizka errepikatzea behartzen du, gainera, Planaren egikaritzearen monitorizazio-prozesua jarraia izatea eragozten dute.

Beraz, hirigintza-informazioa ez da datu-banku deskribatzailea eratzeko fase autonomoa, gero noizean behin, ondorengo diagnostikoa egiteko balio duena. Aitzitik, hiri- eta lurralde-errealitatearen interpretazio objektiboa sortzeko unean eratzen da, eta arazoak euren garrantzi erlatiboaren arabera identifikatzeko eta prozesu alternatiboak formulatzera bultzatzen dituen lurralde-ahalmenak deskribatzeko gai da.

Hiria eta lurraldea aldaketa-prozesuan daudela ulertzeak, sistema dinamikoak direla eta ez objektu hutsak, esan nahi du hirigintzako esku-hartzeak lurraldearen benetako eraldaketa-prozesuei lehentasuna eman behar diela. Horrek, halaber, korrespondentzia kontzeptuala eta metodologikoa ezartzea eskatzen du honakoen artean: analisi-planoa, diagnostikoa, irizpideak zein helburuak eta hirigintzako esku-hartzea. Hau da, informazio garrantzitsuena aukeratu beharra dago, nahi den antolamendua eta aldaketa-estrategia ezarri ahal izateko.

Hiriaren eta lurraldearen pieza bereizgarriak eta eraldaketa dinamikak irakurtzeak aukera ematen du hirigintzako esku-hartzearen eremu espazialak ezartzeko, eta, hala badagokio, prozesu alternatiboak diseinatzeko. Hala, bere garaian proposatu zen Plan Berria egiteko metodologia-sekuentzia aberastu egin da, hiri- eta lurralde-gertaeren ikuspegi askoz konplexuagoa eta dialektikoagoa izanda. Horrek parte-hartze publikoaren prozesua du oinarri, herritarrei plangintzak ezarritako helburuetarako informazio-prozesu egokia eskainita, erabakiak kontrolatzeko mekanismoak emanda, beste era batera eskuraezinak izango liratekeenak.

Gaiaren planteamendu horrekin, Hirigintza Informazioko prozesuak guretzat dituen funtsezko bi ezaugarriak nabarmendu ditzakegu:

a. Informazioa: prozesu irekia

Plan Orokorraren Informazioa lantzeko beharrezko lan teknikoa oso handia da, baita hiria etengabe garatzeko esku hartzen duten faktoreen konplexutasuna ere, horregatik ez dira behin betiko emaitzatzat hartu behar ateratako ondorioak. Aitzitik, hiriaren ezagutza hori, bere izaeragatik, behin-behinekoa da; beraz, prozesua zabalik utzi behar da gutxienez Plan Orokorraren idazketak irauten duen bitartean (izan ere, edozein fasetan, hiri- eta lurralde-alderdiren baten gainean jaso ez den informazioa zabaltzea eska daiteke), eta, kasu askotan, plana onartu ondoren, hura garatzeko eta kudeatzeko beharrezkoa den denboran.

b. Informazioa: berrelikatzen den prozesua

Horrekin esan nahi da ondoren deskribatutako eduki guztiak beharrezkoak direla, baina ez nahikoak. Planaren idazketa-prozesuak berak hasiera batean kontuan hartu ez diren azterketa-bide eta -eremuak ireki ditzake, eta beharrian zehatzak sortzean horiek jaso beharko dira.

Hirigintza-informazioari dagokionez, ez da etapa bukatua eta itxia, hori Planaren etengabeko tresna lagungarria izango da. Beraz, behin eta berriz esan bezala, diagnostikoa ez dago erabat amaituta eta horrekin jarraituko da hasierako onespena eskuratu arte.

Egun, hirien hirigintza-historian gaude, eta nekez egiten da ex novo plangintza-prozesua, aurrekoren bat osatu, garatu, onartu, berrikusi edo ordeztu egiten da. Horregatik, hiriaren hasierako egoeraren alderdi orokorrak baloratzeko modurik onena, euren esku hartzeko eskalatik eta zehaztapen-mailatik, aldeztu aurretik hiri- eta lurralde-arazoen konponbideak eman dituzten (edo ez) plangintza-dokumentuen edukiaren eta garapen- zein betetze-mailaren azterketa egitea da.

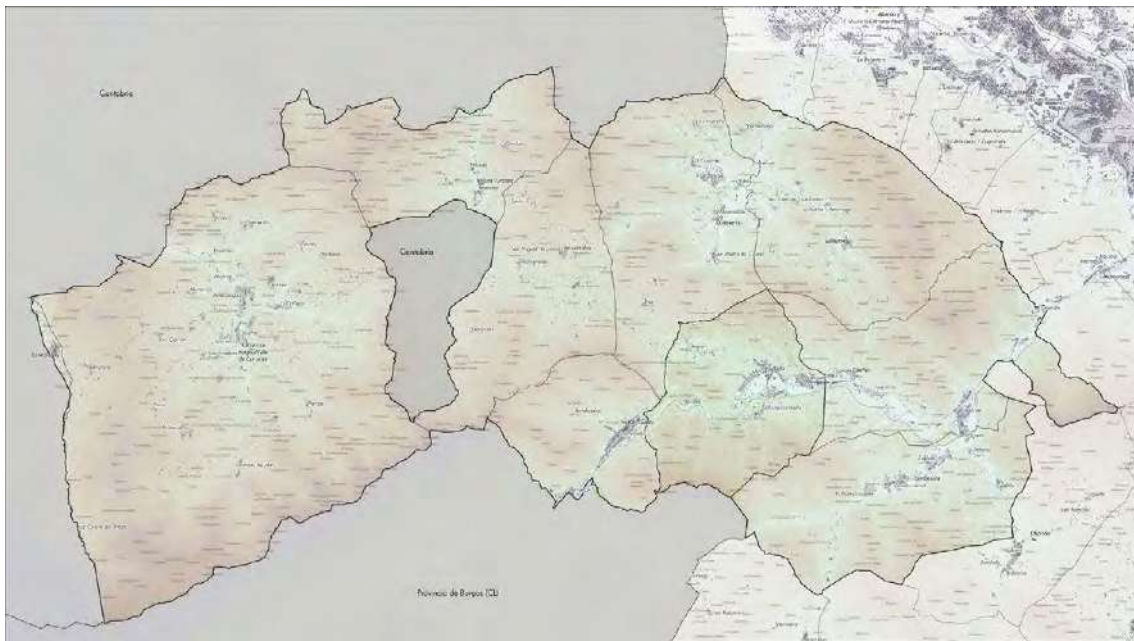
Informazio-memoria honen edukiaren egitura ondoren garatu diren ataletan oinarrituta dago. Atal horiek aurrerakin-fase honen aurretik egindako Informazio- eta Diagnostiko-dokumentu zabalean laburbilduta daude.

LURRALDEAREN PATROI NATURALAK ETA BALDINTZA GEOGRAFIKOAK. LURRALDE- ETA INGURUMEN-LOTURAK.

2.1. TESTUINGURU GEOGRAFIKOA

Zallako udalerriak 31 km² inguruko azalera hartzen du Kadagua ibaiaren ardatzaren gainean. Ibilgu hori da udal-geografiaren eta Zalla-Balmaseda eremu funtzionalaren oinarri nagusia, Salcedo bailararen barruan, Bilbotik 24 bat kilometrko distantziara, mendebaldean. Itsas mailatik 96 metrora dago eta 8.441 biztanle ditu.

Enkarterrietako eskualdearen barruan, mugakide hauek ditu: iparraldean Sopuerta, Galdames eta Gueñes, hegoaldean Balmaseda, Gordexola eta Burgosko Villasana de Mena. Esparru sozioekonomiko orokor batetik, Zalla Bilbora begira dago, hirugarren sektoreko ekonomia handiarekin eta industria-sektorearen presentziarekin, Balmasedako eta Gueñesko guneeekin batera.

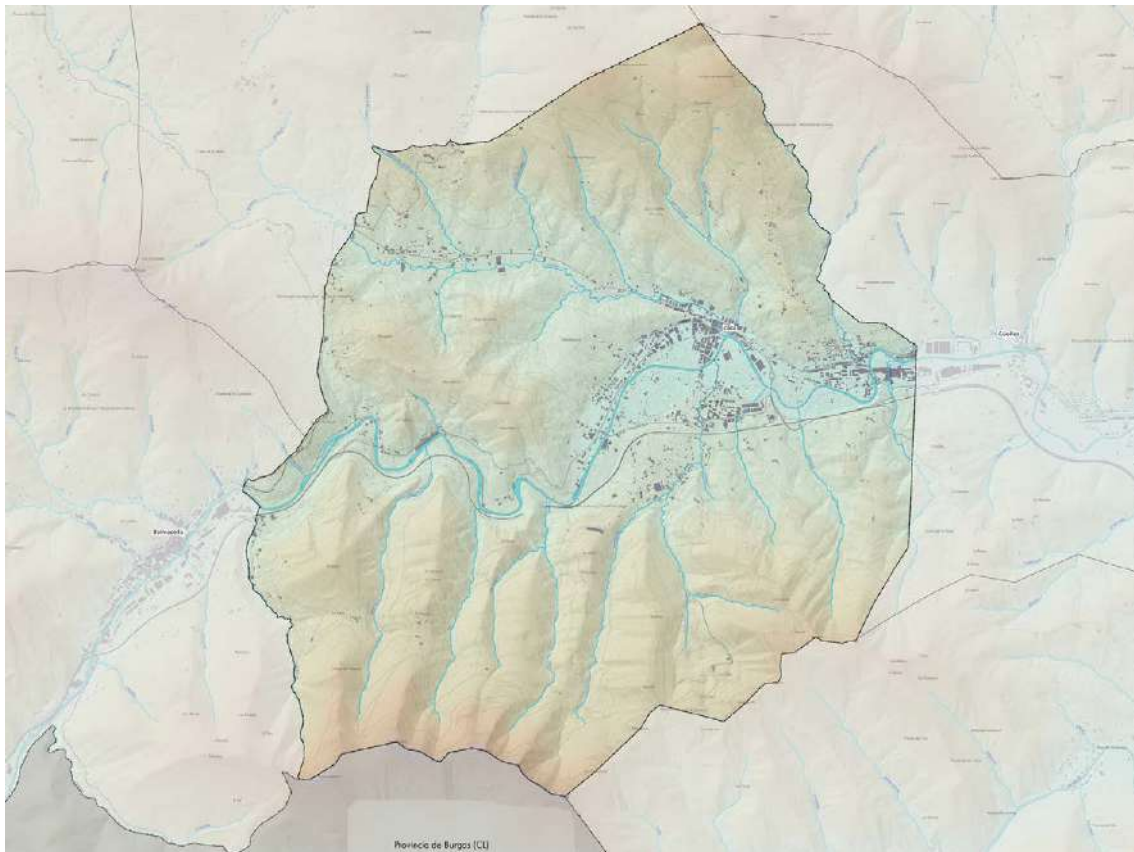

Enkarterriko eskualdea. Balmaseda-Zalla Eremu Funtzionala.

Balmaseda-Zalla (Enkarterri) Eremu Funtzionalaren barruan, Enkarterrietako eskualde tradizionalarekin bat datorrena, Bizkaiko Lurralde Historikoaren mendebaldeko muturrean dago, eta 430 km²-ko azalera hartzen du, non 30.413 biztanle inguruko biztanleria bizi den. Horrek 70,9 biztanle/km²-ko dentsitatea ematen digu, Autonomia Erkidegokoa baino bost aldiz txikiagoa.

Eremua 10 udalerrrik osatzen dute: Artzentales, Balmaseda, Galdames, Gordexola, Gueñes, Karrantza Harana, Lanestosa, Sopuerta, Turtzioz eta Zalla.

Kontrasteen eskualde bat ikus daiteke, bere lurraldearen zati handi baten ohiko isolamendu geografikoa Bilboko metropoli-eremutik hurbil egotearekin batera gertatu baita. Izan ere, natura-ingurunearen ezaugarri fisikoek, eta bereziki orografiak, nabarmen markatu dute espazio horren bilakaera eta garapena. Lurralde oso menditsua eta lau bailaratan banatua, mugakide diren eremuekiko barne-komunikaziorako eta eremuarekiko komunikaziorako aukerak mugatzen ditu.

2 Irudia. Zallaren kokalekua.

Enkarterriek ondo bereizitako bi eremu dituzte, abiapuntu eta arazo desberdinak dituztenak:

- Mendebaldeko eremua, landa-izaera nabarmena duena, Lanestosa, Karrantza Harana, Turtzioz eta Artzentalesek osatua; ingurune naturalari eta lehen sektorearen jarduerari lotua.

Mendebaldeko eremuak ez du lotura hain zuzena Bilbo Metropolitarrarekin, orografiak sarbideak jartzeko ezarritako zailtasuna dela eta; izan ere, eremu mugakideekiko komunikazioa mugatzeaz gain, barneko konexioak ere mugatzen ditu. Karrantza Harana, Lanestosa, Turtzioz eta Artzentales udalerrriak geografikoki Kantabriarekin lotuago daude, eta landako ezaugarriak dituzte. Zahartze-indize altuko joera negatiboa duten biztanleak dituzte, eta, hala eta guztiz ere, biztanleriaren zati bati eustea lortu dute, batez ere lehen sektoreari lotutako jarduerengatik, oraindik ere garrantzi ekonomiko erlatiboa baitute.

- Ekialdeko eremua, izaera antropizatuagoa duena: Balmaseda, Zalla, Gueñes, Sopuerta, Galdames eta Gordexola; Kadaguako bide-korridorearekin zuzenean lotuta, lehendik dauden trenbide-azpiegiturak eta Bilbo Metropolitarraren presioak eragindakoak.

Kadagua Haranari lotutako ekialdeko eremua, ekialdetik mendebalderako norabidean doana, Bilborekin komunikatzeko bide naturala da, eta lotura handiak ditu harekin. Ibai horren bi ertzetan kontzentratu dira eskualdeko biztanle gehienak (%60) eta garatzen den jarduera ekonomikoaren zati handi bat (%70). Bertan kokatzen dira Gueñes, Zalla eta Balmaseda udalerriak, industria sektorearen ezagutza eta presentzia garrantzitsua duen hirugarren sektoreko ekonomiarekin. Eremu horrek hazkunde demografiko mugatua izan du.

Bestalde, Sopuerta, Gordexola eta Galdames udalerriak trantsizio-espazioak dira, eta aurrez egiaztatutako bi eremuetarako tarteko ezaugarriak eta problematikak partekatzen dituzte.¹

2.2. KLIMA ETA EGURALDI ATMOSFERIKOA

Enkarterriak Haran Atlantikoak eta Iparraldeko Mendiak eskualdeetan daude. Eskualde horien ezaugarri nagusia klima atlantiko oso hezea eta epela da. Zonako klima onbrotipoetan edo onbroklimetan hezetik hiperhezera duen prezipitazio-erregimenagatik kalifika daiteke, eta temperatura-erregimenagatik, mesotenplatutik supratenplatura bitarteko termotipoetan.

Zalla isurialde atlantikoan dago, klima mesotermikoa du, moderatua temperaturei dagokienez, eta oso euritsua. Klima epel hezea da, urtaro lehorrik gabea, edo klima atlantikoa. Klima honetan Ozeano Atlantikoak eragin nabarmena du. Ur ozeaniko epelekin kontaktuan egotean temperatura moteldu zaien aire-masak kostaldera iristen dira eta gauaren eta egunaren arteko edo uda eta neguaren arteko gorabehera termikoak ez dira oso nabarmenak. Faktore orografikoak Euskal Autonomia Erkidegoko isurialde atlantiko osoko euri-kopuru handia azaltzen du, urteko batez besteko prezipitazioa 1.200 eta 2.000 mm artekoa izanik.

Temperaturei dagokienez, nolabaiteko moderazioa nabarmendu behar da, batez ere neguen leuntasunean adierazten dena. Horrela, udak ere leunak diren arren, urteko batez besteko temperaturek Euskal Herriko balio altuenak erregistratzen dituzte kostaldean, 14 °C inguru. Udak freskoak izan arren, posible da, hala ere, bero handiko gertakari laburrak izatea, 40 °C-rainoko temperatura-igoerekin, batez ere udan.

Urteko batez besteko temperatura leuna da, 14º C ingurukoa, eta batez besteko temperatura maximoak abuztuan izan dira, 19º C inguruan. Batez besteko temperatura baxuenak abenduan edo urtarrilean izaten dira, 9º C inguruko temperaturekin. Izotza izateko arriskua ez da oso handia, baina udazkenaren amaieratik udaberri hasierara gerta daiteke altuerarik handienetan eta eguzkitan esposizio txikia dagoen lekuetan.

Tokian-tokian, aldaketa eta berezitasun nabarmenak gertatzen dira. Temperaturen kontrastea gertatzen da, baita prezipitazioena ere, alde altitudinalengatik eta faktore orografikoak eragiten duen ipar-mendebaldeko hezetasunez betetako haizeekiko esposizio txikiagoa edo handiagoa dela eta. Eremu osoko altuerarik txikiak Kadaguako haranean daude, eta, ondorioz, haran hori da temperatura beroenetako bat. Bestalde, kostaldetik eta itsasotik hurbil egoteak, temperaturak leuntzeko efektuarekin, temperaturen goranzko modulazioa eta prezipitazio-indize txiki bat eragiten ditu Barbadun ibaiaren haranean.

Urteko batez besteko prezipitazioak 1.100 eta 1.700 mm artekoak dira, maximoak azaroan eta minimoak uztailen. Elur-itxurako prezipitazioak ez dira oso ohikoak inguru honetan, eta,

¹ Informazio-iturriak: hainbat informazio-iturri erabili dira ingurune fisiko-naturalaren karakterizazio-azterketa egiteko, eskualde-administratibotik, estatu-administratibotik eta, batez ere, Balmaseda-Zalla informazio-memoriatik eta eskualdeko administrazioak 2011n egindako Balmaseda-Zalla Paisaiaren Katalogotik.

normalean, urtarrilean edo otsailean gertatzen dira, kotarik altuenetan. Ez dago idortasun-aldirik.

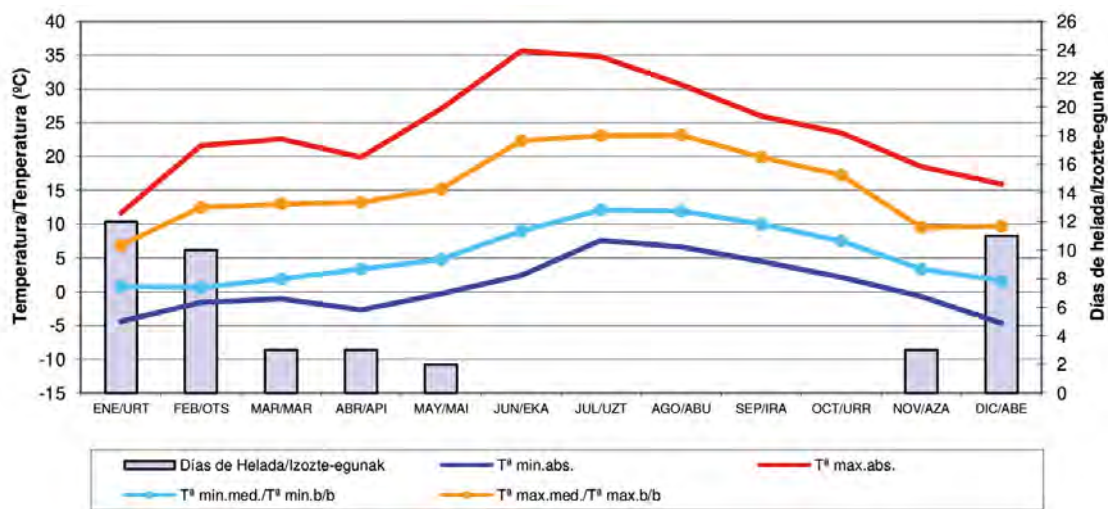
Urtaro guztietan ohikoak diren beste fenomeno batzuk ere badira: haranen hondoko eremuetan oso iraunkorrak diren goizeko lainoak, eguerdia igaro arte “jasotzen” ez direnak. Bereziki handiak dira Kadagua eta Karrantza ibaien haranetan, eta horrek hezetasun-maila handitzea eragiten du.

Zallako udalerriko klima ozeanikoa da; bertan, urtarrilean 7-8°C arteko tenperatura leunak nabarmentzen dira, 20 °C-koak. Horrek neguko hotza eta hezetasuna eta haranaren ezaugarri den behe-laino handia sortzen ditu. Faktore orografikoak ere eragina du Zallako udalerriko urteko batez besteko prezipitazioan, 1.200 mm ingurukoa baita. Estazio meteorologikoaren arabera, Garbea, Balmasedan.

Erregimen termikoa

Eskuragarri dagoen erregistro historikoan, urteko batez besteko tenperatura 13 °C-ra iristen da; uztailakoa da beroena, 20 °C-ko batez bestekoarekin, eta hotzena abenduan, 6 °C-koarekin.

Eskualdean, bere latitudeagatik, eremu epela deritzonaren barruan dago. Isurialde atlantikoak, Zalla udalerrria barne hartzen duenak, klima mesotermiko mota bat du, moderatua tenperaturei dagokienez eta nahiko euritsua.

Izozteei dagokienez, izozte seguruaren tarteak, eguneko minimoen batez bestekoa 0 °C-tik beherakoa den aldia (hilabeteak) ez da aztertutako eremuaren kasua, itsasoaren eraginak tenperaturen harmonizazio handiagoa eragiten baitu.

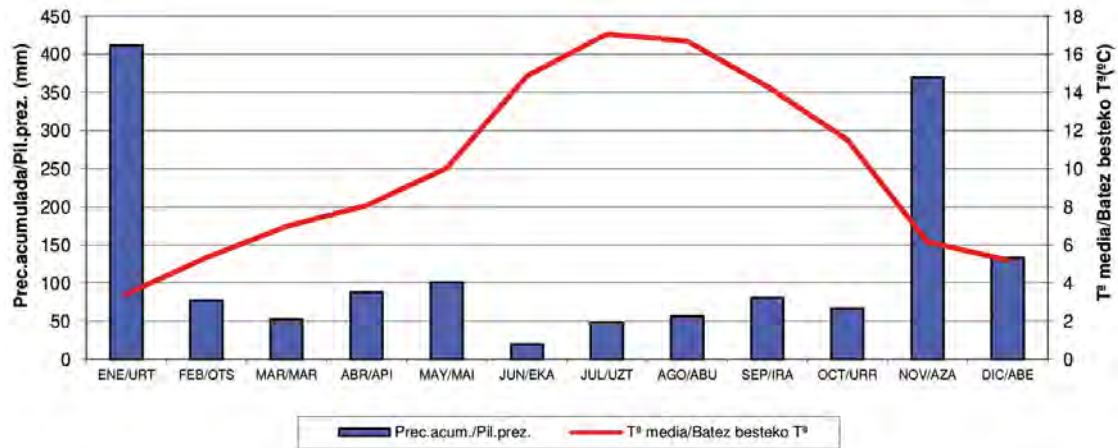
Izozte probablearen tarteak (hilabetetan): eguneko minimoen batez bestekoa 0° C-tik gorakoa da, baina, aldi berean, minimo absolutuen batez bestekoa 0 °C-tik beherakoa. Izozte aldia azarotik martxora bitartekoa izan daiteke.

Prezipitazioak

Aldi horretarako urteko batez besteko prezipitazioa 1.171 mm-koa da. Prezipitazioak hilean 95 mm ingurukoak dira, baina balio hori nabarmen aldatzen da hilabetearen arabera, martxoko

hilabeterik euritsuena (162 mm inguruko balioak) eta uztailera (30 mm ingurukoak) izanik.

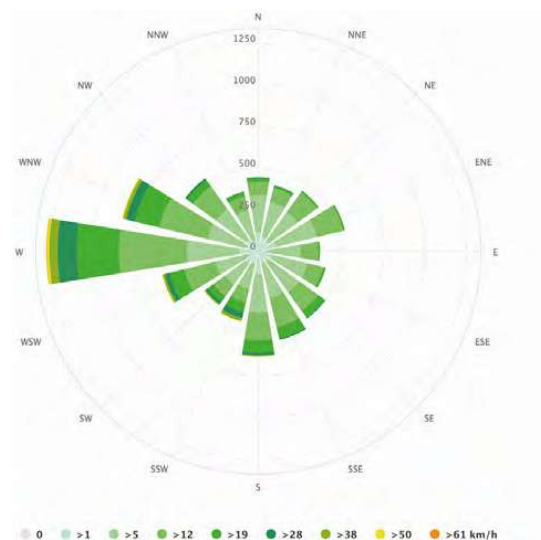
Bestalde, nahiz eta zenbait hilabetetan prezipitazioen intentsitatea txikiagoa izan, hileko prezipitazio egunen kopurua 9 eta 18 egun bitartekoa da.

Haize nagusiak

Haize nagusiak W-NWkoak dira, jatorri atlantikokoak eta, beraz, hezeak. Depresio segida amaigabea dago, eta, lotutako fronteekin batera, udalerrari eragiten dio, prezipitazio handiak botaz.

Zallara iristen diren haizeek hainbat izen jasotzen dituzte, datorren norabidearen arabera. Horretara, ezagunak dira Abregoko haizeak, hegoaldetik datozenak, Karrantzako mendebaldetik, Zierzo iparraldetik eta Regañon ipar-mendebaldetik datozenak. Horiekin batera, Solano edo haize bero eta itogarria ere agertzen da herrian.

Haize-arrosa. Iturria: AEMET

2.2.1. AIREAREN KALITATEA KADAGUAKO KORRIDOREAN

Kadaguako korridorearen eremuko airearen kalitateari buruzko txostenak Zallako estazioaren inguruko hiru udalerrri hartzen ditu, Balmaseda eta Gueñes herriekin ere osatuz.

EAEko airearen kalitatearen sarea eremu zabalagoetako airearen kalitatearen adierazgarri diren estazioek eta tokiko problematikei erantzuten dieten beste estazio batzuek egituratzen dute. Estazio horiek azken urteotan ezarri dira, industria kutsatzaileak hiriguneetatik hurbil daudelako eta herritarrak gero eta sentikorragoak direlako. Talde horren barruan, Zallako estazioa 2007an ezarri zen, hiri-ingurune industrial batean airearen kalitatea kontrolatzeko. Estazio horretatik neurtutako kutsatzaileak hauek dira: NO₂, SO₂, CO, ozonoa eta 10 µm (PM₁₀) baino tamaina txikiagoko partikulak. Airearen kalitatearen estazioa instalatu zenetik, NO₂, SO₂, CO eta ozonoaren mailak airearen kalitateari buruzko araudian ezarritako muga-balioen barruan egon dira. Hala ere, ibarrean industria-jarduera berriak ezartzeak azterketa xehatuagoak egiteko beharra eragin du, eta emaitzak eskatu dira.

Eustaten datuen arabera (Iturria: Ingurumen eta Lurralde Politika Saila. Atmosferaren kutsadurari buruzko estatistika. Eusko Jaurlaritzak), Zallako udalerrian aire ona edo onargarria duten urteko egunen ehunekoa honako hau da: % 98,9 (2005), % 98,6 (2007), % 100 (2009), % 100 (2011) eta % 100 (2013). Kutsatzaileak isurtzen dituzten fokuei dagokienez, Zaramillo herriaren iparraldean dagoen Andaroleta harrobia nabarmentzen da. Airearen kutsaduran izan dezakeen eragina neurtzeko, Eusko Jaurlaritzako Airearen Kalitate Saileko neurketa-unitate mugikorrek jarri dira udalerriko hainbat tokitan.

2.2.2. KALITATE AKUSTIKO ATMOSFERIKOA

Ingurumen-zaratak hainbat ondorio izan ditzake jasaten dutenengan, zarataren intentsitatearen, esposizioaren eta pertsonen kalteberatasunaren arabera. Hala ere, legediaren oinarri diren iraunkortasun-irizpideek aurrez aurreko erabilerak bateragarri egitearen alde egiten dute, eta garapen ekonomikoak, sarritan kutsadura akustikoa eragiten duenak, biztanleriaren bizi-kalitatea hobetzen lagun dezan.

Zallak, 2013tik, udalerriko zarata-mapa bat du, Plan Orokorra berrikusteko. Une horretan fokua eta mailak antzeman ziren, 213/2012 Dekretuaren araudia betez, eta kalitate akustikoari buruzko erreferentziak eman ziren. Azterlan horri Kadaguako korridorearen azterketa akustikoa gehitu behar zaio.

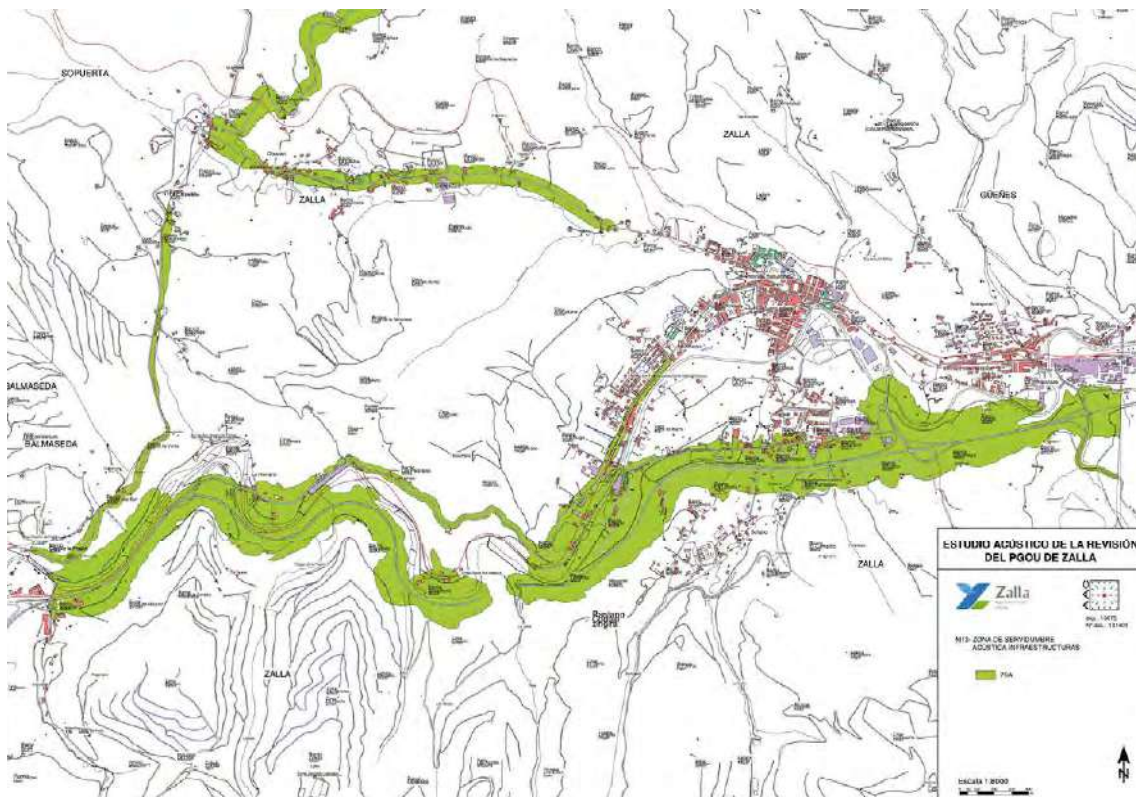
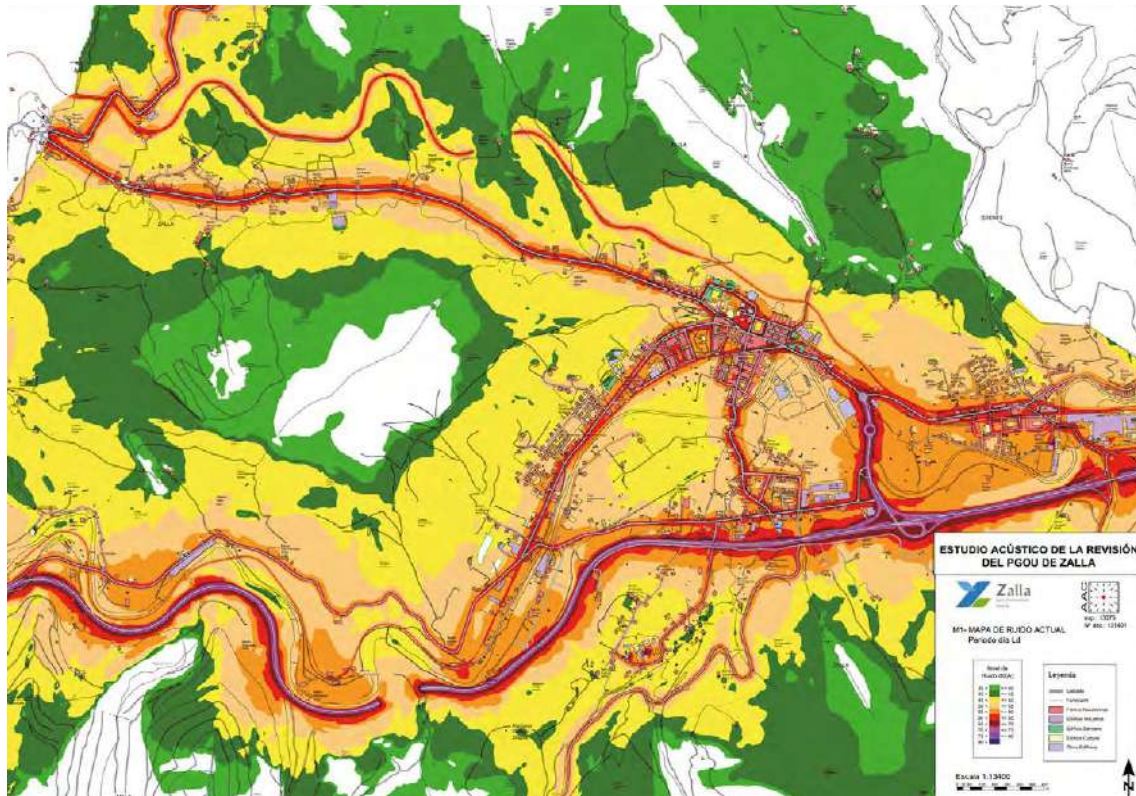
Hauek dira inguruneko zarata-foku aipagarrienak:

- Udalerria ekialdetik mendebaldera zeharkatzen duen BI-636 errepidea (Kadaguako korridorea).
- Auzoak lotzen dituzten BI-3651, BI-3636 eta BI-3602 errepideak.
- Udalerria zeharkatzen duten Bilbao-Balmaseda-La Robla eta Bilbao-Santander trenbideak, ADIFek kudeatzen dituenak, lehen FEVE zena.

Emaitzek agerian uzten dute zarata osoaren kasuan gaueko aldia dela okerrenea. Trenbidearen kasuan izan ezik, hori baita aldi okerrenea: arratsaldea, eta industria-jatorriko zarata, gauez funtzionatzen ez duten fokua direnean edo 10 dB (A) baino gutxiago isurtzen direnean.

Egungo eremu urbanizatueta gaueko kalitate akustikoko helburuak gainditu egiten dira Nicolas María Urgoiti, Los Trabajadores, Nuestra Señora del Rosario, Lanzagorta, Gallardi eta

BI-636 errepideetan, inguruko baserrietan, BI-3602-an Otxaran auzoan eta BI-636-an Nocedal auzoan.

Trenbideak Zallatik igarotzean sortzen duen zaratari dagokionez, inola ere ez du esan nahi ezarritako kalitate akustikoko helburuak (KAH) gaingiditzen dituenik.

Industriak KAHak gaindi ditzake Arangurengo industrialdetik (paper-fabrika) gertu dauden bizitegi-eremuetan, eta gainerakoetan ez dira KAH aplikagarriak gainditzen. Hala ere, kontuan izan behar da iraupen laburragoko gertaerengatik eragozpenak sor ditzaketen zarata-fokuak egon daitezkeela. Jarduerek ere beren eskakizunak bete behar dituzte ingurumen-lizentzian, eta KAHek baino iraupen laburragoko aldiak aipa ditzakete.

Azpiegituren zortasun akustikoaren kartografiak lehen mailako bidearen aztarna nagusi bat adierazten du.

2.2.3. KLIMAREN JOERAK

Klima-proiektzioa klima-sistemak berotegi-efektuko gasen eta aerosolen hainbat isurketa-edo kontzentrazio-agertokiri ematen dien erantzun simulatua da, eta, askotan, eredu klimatikoaren bidezko simulazioetan oinarritzen da. Klima-aldaketaen proiektzioetako ziurgabetasun-iturriak hiru faktore nagusitan bil daitezke: agertokiari lotutako ziurgabetasuna, berotegi-efektuko gasen eta aerosolen etorkizuneko emisio eta kontzentrazio ezegonkorren ondorioz; modelizazioari lotutako ziurgabetasuna, klima-sistema irudikatu nahi duten zenbaki-ereduen mugei esker; eta aldakortasun naturalari lotutako ziurgabetasuna, sistemaren barne-aldakortasunari lotutako ziurgabetasuna.

IPCCk adierazten duen bezala, sistema klimatikoaren berotzea zalantzarik gabekoa da, eta 1950eko hamarkadaz geroztik ikusitako aldaketa askok ez dute aurrekaririk azken hamarkadetan edo milurtekoetan. Atmosfera eta ozeanoa berotu egin dira, elurra eta izotza gutxitu egin dira eta itsasoaren maila igo egin da.

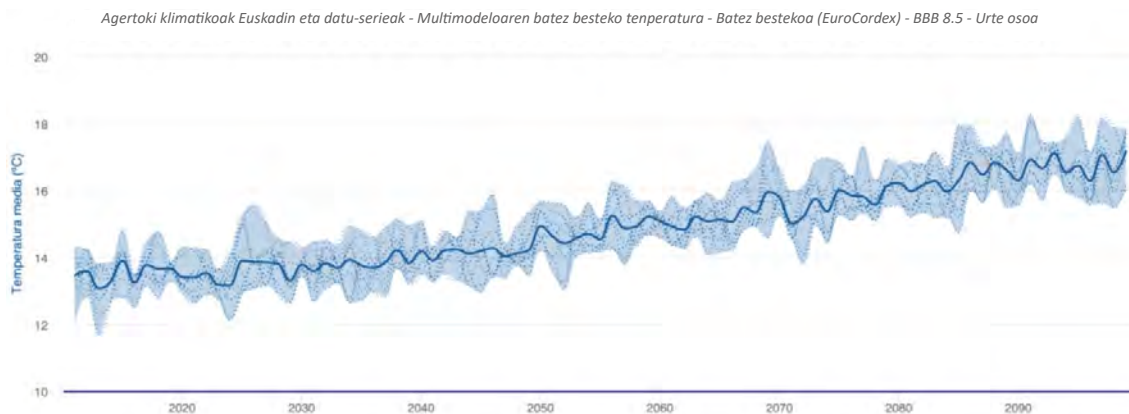
Egungo baldintza klimatikoak eta eskualdekako prospektiba klimatikoak zehatz-mehatz ezagutzea erreferentzia dira sektore-plangintzan kalteberatasuna eta inpaktuak ebaluatzeko prozesuetan, bai eta klima-aldaketa egokitzeko neurrietan ere.

Eskualdekatze espazialak eskala murrizten du IPCCren txostenetan erabilitako eredu klimatiko globalen proiektzioak orografiak, luraren eta itsasoaren arteko kontrasteak edo lurraldeko lurzoruen erabilerak eragindako eskualde- edo toki-ezaugarrietara egokitzeko.

Gaur egun, Europan, Euro-CORDEX ekimena arduratzen da XXI. menderako klima-aldaketaen eskualde-proiektzioak egiteaz. Eusko Jaurlaritzaren Klimatek 2016 ekimenaren baitan, espazio-bereizmen handiko (1 km x 1 km) klima-proiektzioak egin dira RCP4.5 eta RCP8.5 agertokietarako, Euro-CORDEX proiektuan egindako simulazioetatik abiatuta. Eskuragarri dauden datu eguneratuen arabera, aldagai klimatikoaren joera ezartzen da. Aldagai horiek estrapolatu egin daitezke Zallan, eta honako datu hauek aurreikusten dira:

Tenperaturak:

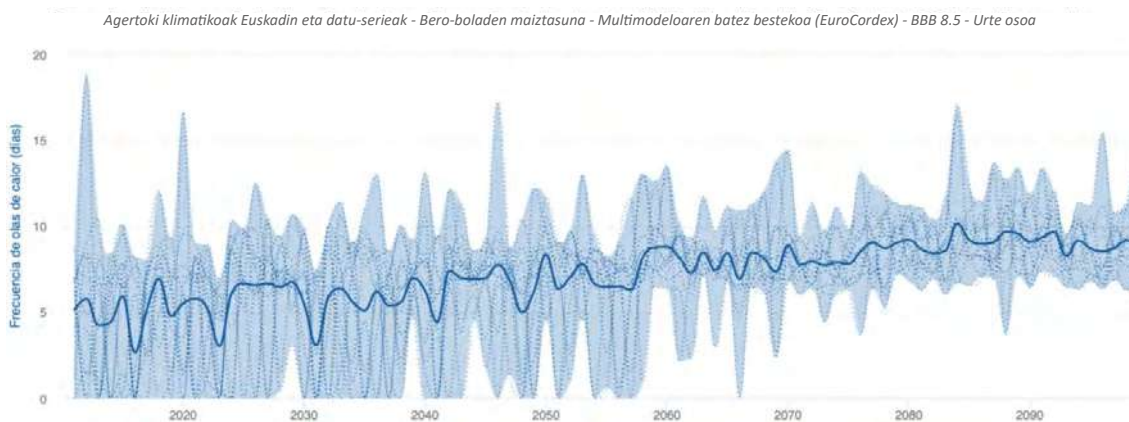
Batez besteko tenperaturak joera positibo argia erakusten du azterlanaren aldi osorako, 1971-2000 aldi ertainaren aldean 3,5 °C-ko igoera maximoarekin, mendearen amaieran. Hazkundera nahiko homogenea da lurralde osoan, eta mendebaldean zertxobait handiagoa.

Agertoki klimatikoak. Iturria: Klimatec-2016

Klimatek Proiektuaren ildotik, Bizkaian, 2019an batez besteko tenperatura orokorra 1850-1900 aldikoa baino $1,1^{\circ}\text{C}$ handiagoa izan zen. Gipuzkoan, bestalde, urteko batez besteko tenperaturak ere joera positibo txikia erakusten du 1971tik aurrera ($0,024^{\circ}\text{C}$ 1-urtea). Neguko batez besteko tenperaturak ez du joera esanguratsurik erakusten, gainerako urtaroez ez bezala, udaberriko beroketa nabarmenarekin, eta ondoren udakoa. Prezipitazioari dagokionez, 1970az geroztik ez da prezipitazio esanguratsurik ikusi.

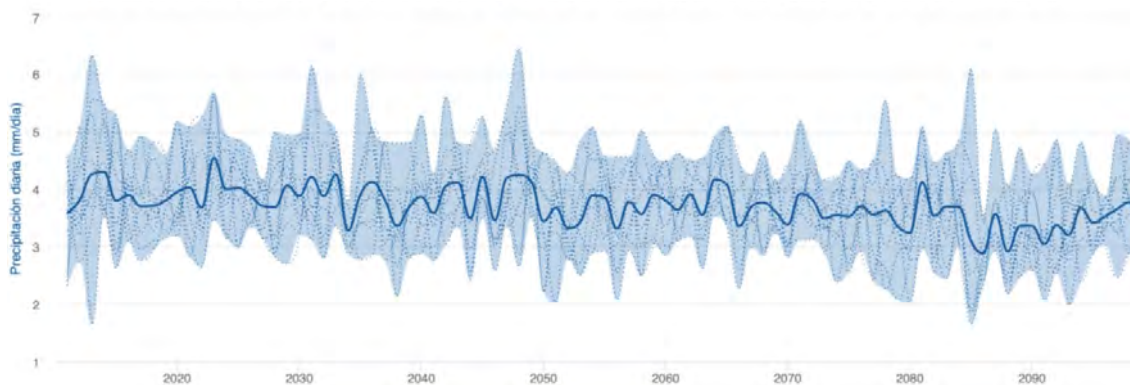
XXI. menderako Bizkaiko eskualde-proiektzioek $1,4\text{--}2,4^{\circ}\text{C}$ arteko hazkundea aurreikusten dute mendearen erdialdean, eta $2,7\text{--}3,9^{\circ}\text{C}$ artekoa mendearen amaieran (bi zenbatespen horiek emisio-egoera okerrenerako). Era berean, bero-boladen maiztasuna eta intentsitatea handitzea, udan gau tropikalen kopurua handitzea edo izozte-egunen kopurua jaiste aurreikusten da.

Bero-boladen agertoki klimatikoak. Iturria: Klimatec-2016

Prezipitazioak:

Egun hezeetako prezipitazio osorako proiektatutako aldaketa ez da hain argigarria. RCP8.5 agertokiak prezipitazioa nabarmen murriztu dela adierazten du azken aldian, batez ere mendebaldeko eskualdean, egunean 10 mm inguru. Eskualde horretan prezipitazioa gutxitu egingo da aldi eta agertoki guztietarako. Hala ere, lehenengo aldirako, bi eszenatokiek lurraldeko eremu handi batean prezipitazioa areagotzea proiektatzen dute, egunean 3 mm inguru.

Agertoki klimatikoak prezipitaziorako. Iturria: climatec-2016

Klimategi Proiektuan adierazten da, prezipitazioari dagokionez, proiektzioek ez dutela aldaketa garrantzitsurik erakusten mendearen amaierara arte, orduan urteko prezipitazioa %11 inguru jaitsiko dela aurreikusten baita, egoerarik txarrean, eta %5 agertoki onuragarrienean. Litekeena da prezipitazioa egun gutxiagotan kontzentratzea, prezipitazio handiagoekin, eta ondoren prezipitaziorik gabekoaldiak egotea.

Bestalde, eskualdeko klimaren bilakaeraren jarraipena egiteko, Klima 2050 Estrategia ezarri da, epe luzera haren aldaketa neurtzeko aukera ematen duten zenbait adierazlerek. Informazio hori lurraldeko hainbat tokitan kokatutako estazio meteorologikoen saretik lortzen da aldizka, eta denborazko perspektiba zabal batekin aztertuko da, eredu klimatikoetan aldaketarik dagoen eta zein mailatan gertatzen den ondorioztatu ahal izateko.

EAEko Klima Aldaketaren Estrategia 2050 tresna partekatua da, orain arte ezarritako neurriak indartzeko eta garapen iraunkorreko etorkizuna diseinatzea ahalbidetuko duten beste batzuk hartzeko.

Bestalde, aipatutako ekimenei lotutako Klima 2050 Estrategiak 7 ildo estrategiko ezartzen ditu Ekintza Planean:

1. Hiri-espazio eroso eta lurralde askotarikoa sustatzea, egokitzeko gaitasuna duena.
2. Energetikoki arduratsua eta eraginkorra den udalerria, mugikortasun lagunkoia duena.
3. Udalerrir arduratsu eta eraginkorra baliabideen erabileran eta ingurune osasungarriarekin.
4. Aldaketara eta erronketara egokitzen den ekonomia, aberastasuna, kalitatezko enplegua eta enplegu berdea sortzeko baliatzen duena.
5. Gizarte-mailako udalerri aktiboa, berdintasuna eta pertsonen, kulturen eta hizkuntzen bizikidetzaren babesten dituen.
6. Teknologia berrietan eta herritar sentibilizatu, parte-hartzaile eta erantzunkidetu oinarritutako gobernantza berri baterantz.
7. Udal-kudeaketa berritzailea eta zeharkakoa, gobernantza garden, fidagarri eta eraginkorrean oinarritua.

Euskal Autonomia Erkidegoan, klima-aldaketaren eragile diren berotegi-efektuko gasen (BEG) isurketek %1eko igoera izan zuten 2015ean, aurreko urtearen aldean. 2005. urteari dagokionez, isurketak % 24 murriztu dira, KLIMA2050 EAeko Klima Aldaketaren Estrategiaren helburuak lortzeko ezarritako bidetik zertxobait beherago.

2.3. GEOLOGIA ETA LURRAREN FORMAK

Ikuspegi geologikotik, Enkarterriak euskal-kantauriar arroa izeneko eremu tektonikoan kokatzen dira, Bizkaiko antiklinorioan, Ipar-hego-ekialde norabide orokorreko egitura, erliebe bizkaitarraren egitura osatzen duena. Oso higatuta dagoen antiklinorioa da, hareharrizko gailur handi batzuetara murriztua, ibaiek igitai edo zintzurretan ebakita. Horrela, Eremu Funtzionala hainbat ibarbidek, amildegik, muinoek eta sakonunek osatzen dute, gutxi gorabehera erliebe menditsuz inguratuak. Higadura selektiboaren modelaketaren adibide argia da, erresistentzia desberdineko material kretazikoen kontura, nagusiki egitura monoklinalaren arabera. Horrela, Eremu Funtzionalaren erdian lerrokatzen diren kubetak higadurak hustu zituen, eta bereziki modu aktiboan jardun zuen margen gainean. Kubeta horiek terrazetan mailakatutako alubioi-deposituek estaltzen dituzte, eta horiek, periferiarantz, mendi-malkarren oinean dauden glaziarrekin lotzen dituzte.

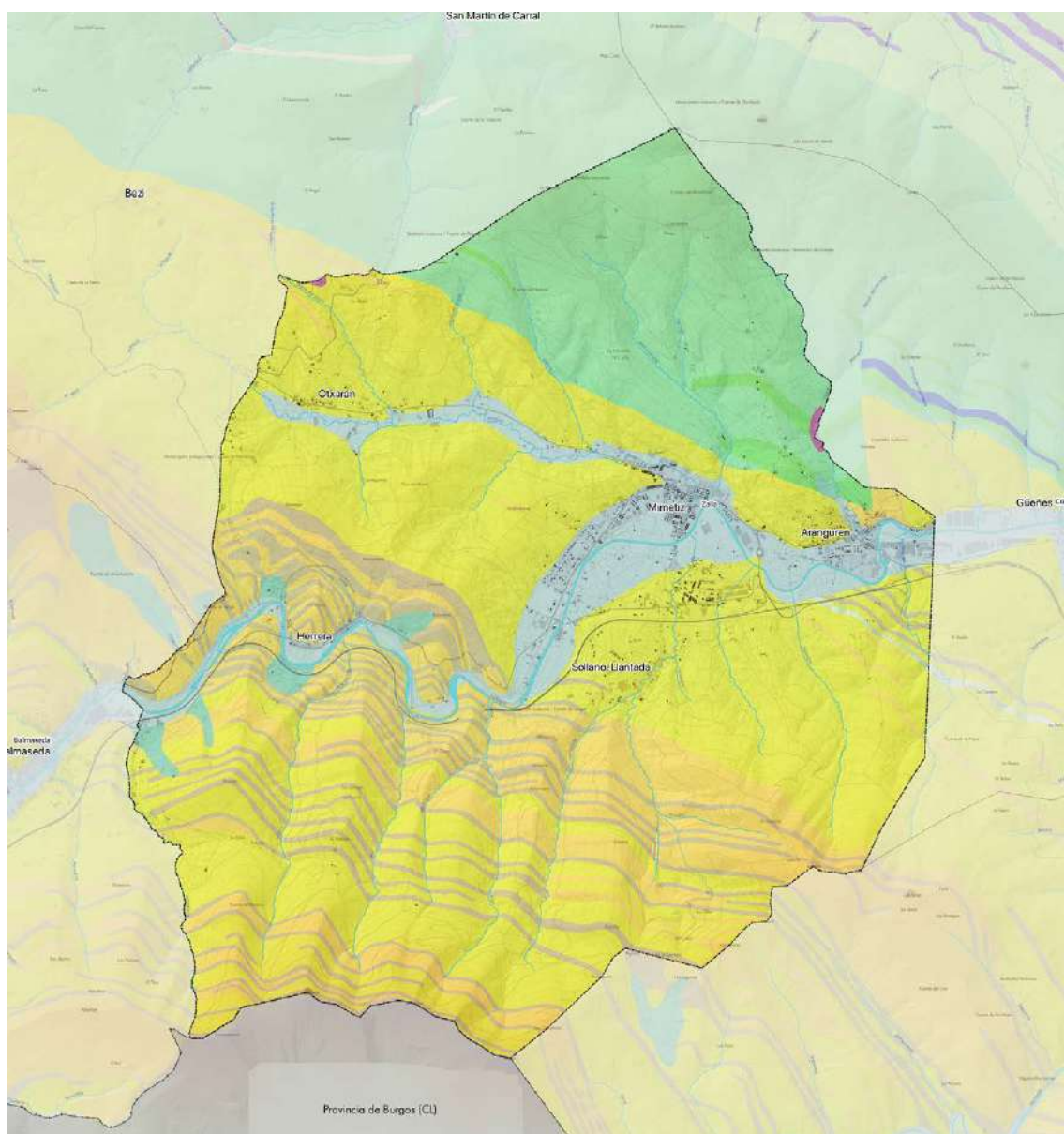
Estratigrafikoki, lurraldean azaleratzen diren material ia guztiak Mesozoikoarenak dira, zehazki Behe Kretazeokoak, Aptiense eta Albiense aldiak hartzen dituena. Kretazeoko material hauetan kareharri arrezifal eta paraarrezifalak (Urgoniano konplexukoak), lutitak, limolitak, konglomeratuak, margak eta hareharriak (Supraurgoniar konplexukoak) eta argiolitak, limolitak, hareharriak, tuparriak eta marga karetsuak (Purbeck-Weald konplexukoak) agertzen dira.

Egiturazko hiru azpiunitate handi bereiz daitezke:

- Galdames eta Trianoko Mendietako antiklinala
- Karrantzako antiklinala
- Ganekogortako antiklinala

Eremu horretan balio geologiko handiko guneko karstiko ugari daude, eta nabarmentzea merezi dute:

- Karrantza-Los Jorrios eremu karstikoa
- Bizkaiko Meatzaldeko Eremu Karstikoa-Trianoko Mendiak
- Lújar-Alén lerrokatze-taldea
- Txikiago bat Sopuertan.

Materiales Litológicos

- 01 - Arenas, areniscas
- 20 - Areniscas y lutitas
- 21 - Lutitas
- 05 - Depósitos aluviales
- 25 - Calizas masivas con rudistas y corales
- 26 - Margocalizas y margas oscuras
- 25 - Coluviones potentes
- 23 - Brechas calizas en matriz margosa

- 56 - Limolitas calcáreas y margas decalcific
- 11 - Areniscas limolítico-arcillosas
- 31 - Gravas silíceas
- 09 - Areniscas y limolitas
- 06 - Depósitos antropogénicos

Recorrido de Interés Geológico

- Paraje de la Herrera

Eraketa litologikoak. Iturria: EAE

Zehazki, Zallak segida berean parte hartzen du itsas eta alubioi-metaketetako material-segida berean; hareharriak eta alubio-kolubialak txandakatzen dira, eta Kadagua ibaiaren paraleloan kokalekuaren iparraldeko latitude-zerrenda batean banatutako kalkarenita maila handiko tuparriak daude.

Azaleko metaketak jarduera morfogenetiko higitzaile berrienaren ondorio dira:

- **Hareharriak eta lutitak (21).** Hareharriak eta lutitak antzeko proportzioetan agertzen diren tarteetarako definitutako terminoa da, bi litologietako bakar bat ere argi menderatzen ez dutelarik.

Hareharriak gorputz lentikularrak dira eta albo-egitura aldakorra dute. Ondo estratifikatuta daude cm-tik dm-ra bitarteko bankuetan, ijezketa paraleloarekin eta gurutzatuarekin, “ripples” delakoaren ondorioz.

Lutitak ale fineko (buztinezko lohia) tamainako material detritikoz osatuta daude. Haren zati handi bat eraldaketa-egoera aurreratuan dago, eta gune karbonosoak antzematen dira; sulfuroak sakabanatuta edo nodulu txikietan kontzentratuta daude, eta arrokei kolore gorrixka ematen diete.

Hareharriak eta lutitak txandakako banku ehun-dezimetrokoetan jartzen dira. Azpimarratu behar da hareharrien hazkundera bankuen potentziaren gorakadarekin eta Boumaren serie turbidikoen garapen handiagorekin parekatzen dela.

- **Alubioi-biltegiak (25).** Kadagua ibaiaren bi ertzetan daude, eta hainbat granulometriatako materialen metaketek osatzen dituzte depositu alubialak, bertikalean zein horizontalean aldakorrak direnak. Oro har, hartxintzar biribilduak izaten dira, hareazko matrize “limoso” baten barruan. Depositu horien gainean daude giza asentamendu, eraikuntza eta beste obra asko.
- **Kolubioetako deposituak (26).** Udalerrian noizbehinka agertzen diren mendi-hegaleko biltegiak dira. Askotariko materialak dira, grabitatearen eraginez osatu izanaren ezaugarri komuna dutenak. Kolubialak bi motatakoak dira: buztinezko isuriak eta silizezko blokeen pilaketak, apur bat biribilduak eta buztinezko zati ugariarekin.
- **Depositu antropogenikoak (27).** Material oso heterogeneoen metaketak dira, jatorriari eta tamainari dagokienez. Normalean hondakindegiei eta zabortegeiei dagozkie, eta obra zibiletarako betelanak ere egiten dira. Udalerrian tamaina txikiko hainbat adibide identifikatzen dira.

Eremu honetako dibertsitate geologikoa urria da, eta, beraz, EAEko Geodibertsitate Estrategia 2020ak ez du inolako elementu interesgarririk adierazten. Hala eta guztiz ere, Santxosolo mendilerroko Trasmosomoen tontor katalogatua eta Herrera inguruko gailur aresnikosoetarako ibilbide geologikoa adierazi beharrekoak dira.

Egitura geologikoa

Egituraren ikuspegitik, eremua Euskal Arkua izenaz ezagutzen den eremu tektonikoaren mendebaldean dago, haren kanpoaldearen barruan, Balmasedako Arkuarekin artikulatuta, eta Ramalesko Zerrenda Kabalganterako pasabidetik gertu. Zona hori bat dator, gutxi gorabehera, Jgorre+Gorbea unitateekin. Unitate horiek argi eta garbi bereiz daitezke hego-ekialderantz, eta bereizten dituzten elementuek garrantzia galtzen dute ipar-mendebalderantz, gure eremurantz. Unitate multzo zabal hori Bilboko Antiklinorioaren hegoaldean dago, hegoaldeko hegalaen zati

handi bat hartzen du, eta nolabaiteko lasaitasun tektonikoa du, Antiklinorioaren nukleoan eta iparraldeko hegalean nagusitzen den tektonika konplexuarekin kontrastatzen duena.

Elementu tektoniko garrantzitsuenetako bat Sopuertako sinforme hego-mendebaldetik mugatzen duen Alen faila da. Tranguronaren hausturarekin konbinatuta, jarduerasun sedimentarioa izan zezakeen: eremu horren eta Santa Luziako urraduren artean slumps sedimentuzko eta alboaldaketa bortitzeko arrailak daude, eta hori guztia Balmaseda formazioaren serie basalean.

Aztergai dugun eremuko material azaleratzaileak Bilboko antiklinalaren hego-mendebaldeko hegalean daude, Zallatik ipar-ekialdera doan traza axialean, eta haren alde agertzen dira Barremienseko eta beheko Aptienseko materialak.

Hegoaldeko hegalean horren barruan, buzamenduak oso leunak dira, 20º eta 45º artekoak, eta jarraitutasun handiko etenik gabeko monoklinal serie bat osatzen dute eskualde mailan. Multzo osoa Muñecas failak mugatzen du iparraldera. Hegoaldean, Alen-etik, eta hego-ekialderantz moteltzen da, serie monoklinalera pasatuz.

Antiklinala, oro har, iparralderantzko alderantzizko edo jauzi aldakorrekiko urradura dextroso gisa funtzionatzen duten egiturekiko zenbait faila azpiparalelok ebakitzen dute. Hegoaldeko hegala zeharkatzen dutenen artean, honako hauek azpimarra daitezke:

- **Alengo faila**, Turtziozko ipar-mendebaldeko eremuan faila-zuloak eta mineralizazioak dituen, Zallako hego-ekialderako jauzia galduz, zeihar tolesdurak sorrarazten dituen eta Basauriko Santa Luziako urraketatik desagertzen dena
- **Bilboko antiklinalaren faila axialak**, bere txanga hondoratzen dutenak.
- **Billaro ukuiluko faila**, kuartozko dike indartsuz inguratua, plano axialaren lekua hartzen duena antiklinalaren ardatz gisa, erreleboak jasaten ditu ipar-mendebalderantz.
- **Saratxoko faila**, aurrekoarekin bat egitean ipar-mendebalderantz moteltzen dena. Hego-ekialderantz hainbat norabide-aldaketa izan ditu, Ordaolako (Pagasarri) haustura-sortan nahastuta.

Zallako ipar-ekialdean, hausturak daude, N85º eta N100 ° E arteko norabideekin, eta material zurrunenetan ikusten dira, hala nola Ereza formazioko hareharrietan, Galdamesko kareharrietan, ez dira ikusten material eramangarriagoetan (tuparriak).

45-E norabideko faila txiki urriak, Arangurengo eremukoak bezalakoak, hasierako faseko aurre-prestakuntza baten ondorio izan daitezke, eta ondoz ondoko faseetako ondoz ondoko esfortzu eta urradura berantiarrek ukituaz.

2.3.1. INTERES GEOLOGIKOKO EREMUAK

Atal honetan sartzen dira beren berezitasunagatik, ezaugarriengatik edo baldintza normaletan behatzeko zailtasunagatik interes zientifiko, didaktiko edo dibulgatiboren bat duten azterketa-eremuko ezaugarri geologikoak. Zallako udalerrirako inbentariatuakiko interes geologikoko puntuen artean, honako hauek bakarrik adieraz daitezke:

- Herreraren tontorrean dauden hareharritzko gailurrak, interes geologikoko eremutzat hartzen direnak.

- 0362 arraila: interes geologikoko puntua, "El Barranco"-n kokatua. Interes handikotzat jotzen den kontaktua da.
- 0361 seriea: kontaktu geologikoa interes geologikoko ibilbide gisa baloratutako lur margokalizatuan.

2.3.2. GEOMORFOLOGIA

Enkarterrietako testuingurua lau haran handitan egituratuta dago: Karrantza, Turtzioz, Artzentales eta Kadagua. Ondorioz, morfologia nabarmen nabarmena da, eta mendixka eta mendi segida etengabea osatzen du, zabalera aldakorreko haranek zeharkatuta. Ibar horiek oso ezaugarri fisiko homogeenak dituzte, eta uniformetasuna baliabide naturalen eta lurzoruen erabileren aprobetxamenduan.

Eremuaren orografia oso malkartsua da, eta %30etik gorako maldak ditu lurraldearen zatirik handienean (Ordunte eta hegoaldeko muga, iparraldeko eremua eta Galdames eta Trianoko gailurrerriak). Gainerako lurraldeak %10 eta %30 arteko maldak ditu, eta ibaien ibar-hondoek eta zenbait muino txiki soilik dituzte %5etik beherako maldak. Malda jarduera jakin batzuen garapena neurri handi batean baldintzatzen duen faktorea da, % 30etik gorako maldak dituzten lursailak egonkortzeko zailtasuna baitago.

Bestalde, lurraldeak askotariko fisiografia du, eta mendialdeak eta ibar estuetan sartutako ibai-ibilguak dira ezaugarri nagusiak. Ibai-modelaketa asko edo gutxi irudikatzen da ibar guztietan, batez ere Kadagua eta Herrerias ibaietan, non alubioi-lautada ondo garatuta dagoen eta maila desberdinetako terrazak kontserbatzen diren. Tontor batzuek erreferentzia gisa balio dute termino bakoitzaren paisaia, eta beren itzala populazio eta haranetan proiektatzen dute. Hurrengo hauetaz ari gara: Ganekogorta (998 m) eta Alonsotegi; La Cruz mendia (802 m) eta Galdames; Alen mendia (798 m) Sopuertari dagokionez; Koltza (879 m) Balmasedari dagokionez; Raneroko haitzak (719 m) Karrantzari dagokionez, edo Mazo mendia (814 m) Lanestasi dagokionez.

Zallak ezaugarri fisiko uniformeak ditu. Udalerriaren erdialdean, ibai-unitate bat dago, Kadagua ibaiarekin eta Otxaran ibaiadarrarekin bat egiten duena. Udalerrian, muinoak eta mendiak dira bi morfologia nagusiak. Iparraldean, mendien eta mendixken arteko harremana orekatua da, eta Kadagua ibaiaren hegoaldean, mendialdea muinoen gainetik dago. Unitate horiek, halaber, lurzoruen, landarediaren, faunaren eta hiri-kokalekuen garapena baldintzatzen dute.

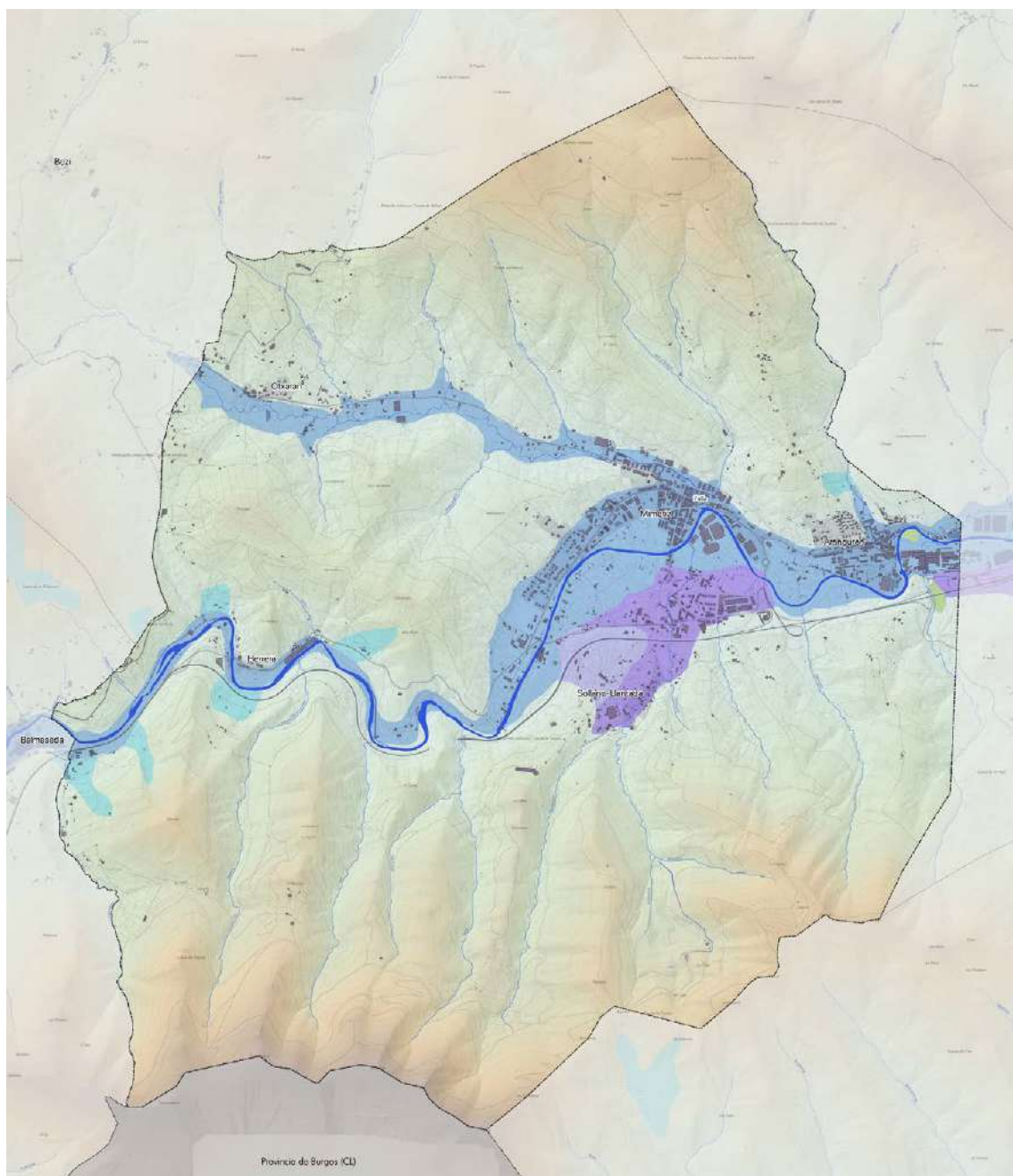
Ezaugarri geomorfologiko nagusien artean honako hauek nabarmentzen dira:

- Altitudea

Kota aldetik alde handiak daude: altitudeak 80 metro artekoak dira Kadagua ibaiaren haranean, eta punturik altuenak udalerriaren hegoaldean eta hego-mendebaldean daude, argilitaz, hareharriz eta lutitaz osatutako lursailean, eta puntu batzuetan 698 metrora iristen dira (Espaldaseca Mendía). Udalerriaren iparraldean, garaierarik handienak 500 metrotik gorakoak dira (Artegi Haizpunta), (539 metro).

- Maldak

Malda aldakorak dituzten eremuak ditu, oro har, altuak. Zallan erlieberik leunena duten eremuak Kadagua ibaiaren eta Otxaran ibaiadarraren ertzetan daude, bertan baitaude udalerriko biztanlegune nagusiak. Oro har, % 20 eta % 50 arteko maldak dituzte udalerrian, eta ez dago % 3 eta % 20 arteko maldak dituzten eremu adierazgarririk.

GEOMORFOLOGÍA

- Coluvial de bloques / Bloke-kolubiala
- Aluvial / Alubiarra
- Terraza alta / Terraza altua
- Terraza / Terraza
- Escombreras y rellenos / Hondakindegiak eta betegarriak

Aldapa handieneko eremuak (% 50etik gorakoak) Herrerako tontorra eta udalerriaren hegoaldean dauden hainbat mendi dira: Puzula mendia, Peñacana eta Espaldaseca.

- Esposizioak

Azaleraren ehuneko handi batean erliebe oso malkartsua du, eta horrek esposizio ugari eragiten ditu; aitzitik, udalerriko eremu lauan haize guztiekiko esposizioa nagusitzen da.

Udalerriaren hegoaldean (Kadagua ibaiaren hegoaldean), iparraldeko (ipar-ekialdea, ipar-mendebaldea) esposizioa da nagusi; Kadagua ibaiaren iparraldeko eremuetan, aldiz, hegoaldeko hego-mendebaldeko esposizioak dira nagusi.

- Iragazkortasunak

Oro har, aztertutako eremuan dauden materialak ia iragazgaitzak direla esan daiteke (limolita, hareharriak eta lutita dira litologiarik ohikoenak), eta, gainera, dauden maldek indartu egiten dute alderdi hori. Kadagua ibaiko eta Otxaran ibaiadarreko depositu alubioien ondoan dauden kolubio-deposituek eta zabortege txikiren batek iragazkortasun handia izan dezakete; bestalde, dauden errekei lotutako alubioi-biltegiek iragazkortasun ertaina izan dezakete.

2.4. UR-BALIABIDE NATURALAK

Haranen konfigurazio geografikoak, sakonerarekin eta lurzoru-eskasiarekin batera, lehendik dauden ibar-azalera urriak zuzenean kolonizatzeko joera eragin du, ibaien behar fuzional, natural eta urbanoekin oso eskuzabalak ez diren ertzak antolatzeke irizpideekin.

Ibai eta erreken ertzetako Lurralde Plan Sektorialak (Kantauriko isurialdea) erabaki horri ekin nahi dio, zonakatzearen bidez ordenatuz. Ibaien eta erreken ertzak LPSaren bidez zonifikatzen eta/edo izapidetzen dira, hurrengo era honetan:

1. Ibaiertzen zonakatzea, Ingurumen-Osagaiaren arabera.
2. Ur-ibilguak Arro Hidraulikoen arabera izapidetzea.
3. Ertzen zonakatzea, Hirigintza-Osagaiaren arabera.

2.4.1. GAINAZALEKO URAK

Zallako hiriguneen kokalekua errosario moduan dago kokatuta, erdi tiratutako haranetako eremu lauenak aprobetxatuz. Haran horiek inguruko azaleko ibai-ibilgu nagusiak zeharkatzen ditu, Kadagua ibaiak. Arrain-hezuraren forman, garrantzi txikiagoko zenbait errekek elkartzen ditu, baina topografian arrasto sakona uzten dute. Ardatz egituratzaile nagusia Kantauri Ekialdeko demarkazio hidrografikoa da, estatuko administrazioak kudeatzen duena.

Eremu funtzionalaren testuinguruan, sare hidrografikoa trinkoa da, Ordunteko Mendietatik Kantauriraino jaisten diren ibai ugarirekin. Eremuan plubiositate handia dago, eta, horrekin batera, malda handiak, ibilbide laburra eta haranen meharra dira ibai horien uholdeak. Higadura-ahalmen handia dute, eta landare-estalkiak geldiarazten du, neurri handi batean, hura kontserbatzen denean.

Oro har, ibai horien goi-ibarrek kalitate ona eta kontserbazio-maila egokia dute ertzetan, baina azken zatietako degradazioak loturarik gabe uzten ditu zeharkatzen ari diren unitate

fisikoak eta zeharkatzen ari diren naturguneak. Hala ere, hiriguneak dauden tarterik baxuenek antropizazio-maila oso handia dute, eta uren kalitatea oso baxua da.

Kadagua ibaia

Kadagua ibaia Burgosko izen bereko herrian jaiotzen da, eta luzeraren lehen herenean Gaztelako probintzia horretatik igarotzen da. 463,1 Km²-ko arroa du (Bizkaiko handienetako bat), ekialdetik ipar-ekialdera orientatuta, eta guztira 322 km-ko luzera du.

Ibaia Seronetik sartzen da Bizkaian, eta Balmaseda, Zalla, Gueñes, Sodupe eta Alonsotegi herrietatik igarotzen da; azkenean, Bilboko itsasadarrean itsasoratzen da, Zorrotza parean.

Arroan hiru tarte bereiz daitezke. Jaiotzetik Zallara doan lehenengoan, ondokontserbatutako pagadi eta hariztiez gain, ibaiertzeko haltzadiak egoera onean daude, eta, gainera, larreak ere badira, tarte horretan landare-egitura ona ematen dutenak. Bertan dago, Burgos probintziako mugaren eta Penillako presaren artean, Balmasedako arrantza-barrutia.

Bigarren zatia Zalla eta Gueñes artean doa. Hemen ere hesi bat dago, Mella presatik Charco zubiraino. Bigarren zati horretan, ibaia izugarri aldatzen da, ubidearen zati batean kanalizatu eta dragatu delako. Horren ondorioz, ibaiertzeko landaredia ia erabat suntsitu da.

Azken zatian, eta bereziki Arangurenetik, Kadaguak oso itxura degradatua du; izan ere, arestian azaldutakoaz gain, hainbat faktoria-mota daude (metalurgikoak, kimikoak eta paperontziak, besteak beste) ibaiaren ondoan kokatuak.

Kadagua ibaiaren adar nagusiek, Zallatik duen igarobidean, 1 eta 10 km² arteko osagai hidraulikoa dute:

Aldea	Izena	Arroaren azalera km ²
Ezkerraldea	Otxaran-Retola erreka	11,1
	San Cristobal erreka	1,7
	Maruri erreka	3,4
Eskuinaldea	Angostura	
	Sollano	
	Zeladilla erreka	2,1
	Fuentefría erreka	1,7
	Kalleja erreka	5,8
	Katxupin erreka	1,4
	Errekaguren	

Kadagua ibaiaren korrante nagusiaz gain, azaleratzeak eta gainazaleko ur-urtegi txikiak daude arroan.

A. GAINAZALEKO UREN KALITATEAREN OINARRIZKO EZAUGARRIAK

Ziklo hidrologiko naturala eta giza jarduera erabakigarriak dira uren kalitatean, Kantauri Ekialdeko Arroaren Plan Hidrologikoaren arabera. Horrek esan nahi du ziklo naturalari esleitutako zatia giza jardueraren inpaktuaren ebaluaziotik identifikatu, neurtu eta bereizi behar dela; beraz, kalitate-aldagaiak ausazko aldagaitzat hartu behar dira. Ondorioz, erabilgarria da horiek deskribatzea, bai estatistikari dagokionez, hala nola banaketa-parametroei degokienean, bai arroaren ezaugarriei dagokienez ere.

Balio historikoen azterketa eta analisiaren arabera, ondoriozta daiteke Kantauri Ekialdeko DHko lurrazaleko ur kontinentalen ezaugarrietako asko demarkazioan dauden multzo

litologikoekin zerikusia duen nolabaiteko zonakatze baten ondorio direla, eta korrelazio bat dagoela kare-tipologia eta -litologien eta parametroen balio altuenen artean.

Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrologikoko urek eroankortasun-balioak dituzte, 250 S/cm-tik 1.000 S/cm-ra bitartekoak, nahiz eta datu gehienak 700 S/cm-tik beherakoak izan.

Oro har, eroankortasun- eta pH-atalaseak ondo doitzen dira dauden tipologia desberdinetara; hala ere, kasu jakin batzuetan, bai tokiko litologia gatzgabeagoengatik, bai udan aldagaien balioak nabarmen aldatzen dituen emariaren urtaroko aldakortasunagatik, litologia jakin batzuei lotutako PHIren atalaseak zorrotzegiak dira. Horregatik, egoeraren ebaluazioan, tipologiaren arabera aldakorrak ez diren fisiko-kimikoen atalase orokorrak erabili dira.

Zallako udalerria Bilbao-Bizkaia Ur Partzuergoaren barruan dago, eta Kadagua Garaiko Sistemaren bidez saneatzen da. Hondakin-urak Zalla-Gueñes tartean biltzen dira, Gueñesko HUAraino iristen dira, eta han araztu eta Kadagua ibaira itzultzen dira.

Uraren kalitate biologikoa

Oro har, ur-sistemak giza jarduerak gehien eragiten dituzten ekosistemetako bat dira. Uren gaineko inpaktua oso anitza da, bai kaltetu daitezkeen ekosistemen aniztasunagatik, bai giza jarduera askotarikoengatik, zeinak, aldi berean, ingurune natural baten degradazioa eragin dezaketen aldaketa ugari eragiten baitituzte, baita baliabidea ez erabiltzeagatik ere.

Ekologiaren ikuspegitik, ibai bat edo beste edozein ekosistema kutsatuta dago materialen sarreraren, ekoizpenaren, irteeraren edo deskonposizioaren artean desoreka kualitatiboa edota kuantitatiboa dagoenean. Beraz, kutsadura egoera natural batekiko eboluzioa da, eta ibaiaren kasuan, egoera naturala inpaktuaren aurreko ibaiaren baldintzek definitzen dute.

Kadagua ibaian, goi-arroko uren kalitate bikaina eta ibaiak Balmaseda, Zalla, Gueñes eta Sodupeko hiriguneak zeharkatzean jasotako inpaktua kontrastatzen ditu. Gueñesko hondakin-urak tratatzeko estazioa handitzea, Gordexolako eta Sodupeko isurketak gehituta, Bizkaiko arro hori hobetzea dakar.

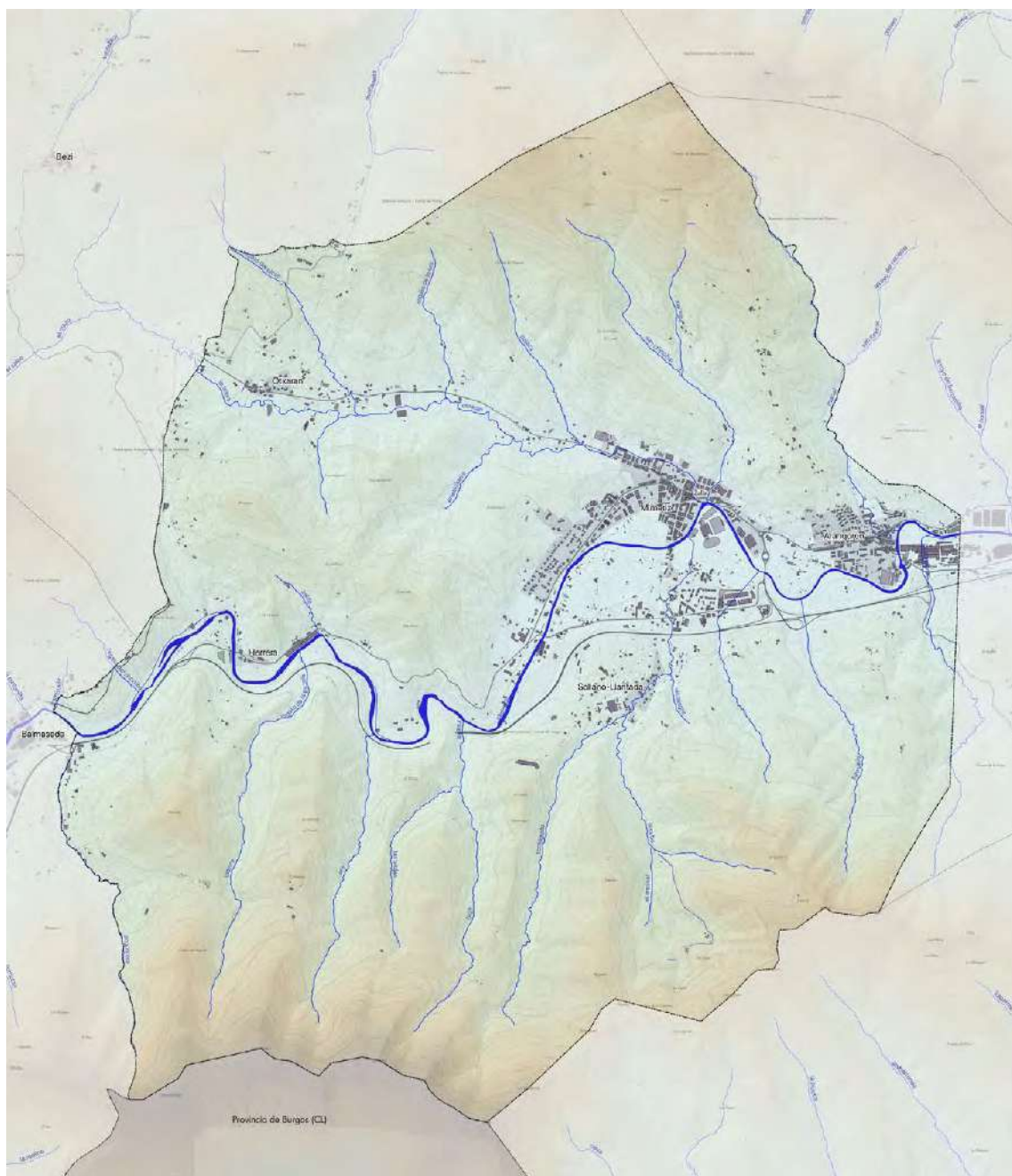
Zallako udalerritik igarotzean, Kadagua ibaia Kadagua-A ur-masaren parte da, Uren Esparru Zuzentarauaren arabera egindako sailkapenaren arabera. Masa horren ezaugarri nagusia KAD372 estazioa da, duela 15 urtetik kontrolatzen dena. Uraren baldintza fisiko-kimikoak asko hobetu dira, eta 2002az geroztik betetzen dute beren ingurumen-helburua, komunitate fitobentonikoak bezala. Hala ere, EAEko Ibaien Jarraipen Sarearen adierazle biologikoen zehazten dutenez, 2008ko kanpainako txostenean egoera ekologiko moderatua du.

Udan, egiaztatu da ur baxuetan ez dela bete OEK programaren ingurumen-helburua (ikus EAEko Ibaien Egoera Kimikoaren Jarraipen Sarearen txostena. 2008ko kanpaina).

Bestalde, baso erriparioa egoera txarrean dago, batez ere estaldurarik ez dagoelako, eta aldaketa hidromorfologiko eskasak ere bai, geltokia kokatuta dagoen zatiaren jarraitutasunean eta ibai-konektagarritasunean izandako kenketen eta eraginen ondorioz.

2.4.2. LURPEKO MASAK

Udalerri osoa Hegoaldeko Antiklinorioko Jabari Hidrogeologikoan dago, eta Balmaseda Elorrioko Unitate Hidrogeologikoaren ezaugarriak ditu. Zehazki, udal-iparraldean dago Jorrio-Sodupe sektorea, ordezkaritza argia duen domeinuko sektore bakarra. Halaber, Zallako Kuaternarioko lurzoruei lotutako masak ere aipatu behar dira.

AZALEKO URAREN BILBEA

— Erreka, ubidea

Ibai-bilbea. Iturria: [www. GeoEuskadi.eus](http://www.GeoEuskadi.eus)

A. BALMASEDA ELORRIO UNITATE HIDROGEOLOGIKOA

Balmaseda-Elorrio MASb (016.303 identifikazio-kodea duen 01.08 unitate zaharraren zati bat) Demarkazioaren ekialdean dago (016), eta herrigune ugari ditu, normalean txikiak, aztergai dugun MASbaren lurraldean sakabanatuta. Elorrio, Durango, Bilbo, Amorebieta, Balmaseda eta Zalla nabarmentzen dira.

EEEren (Energiaren Euskal Erakundea, 1996) azterlanean, Balmaseda-Elorrio masa dagoen eremua ez zaio inongo unitateri atxikitzen. Aipatutako azterlanaren arabera, eremu horiek eskualde-mailan interes hidrogeologiko txikia duten arren tokian-tokian interesgarriagoak diren materialez osatuta daude.

Egiturari dagokionez, Balmaseda-Elorrio masa Hegoaldeko Antiklinorioko Jabari Hidrogeologikoan integratuta dago. Jabari horrek Arabako Plataforma-Bilboko Antiklinorioko domeinuaren iparraldeko erdia eta Euskal Arkuaren hegoaldeko zatia hartzen ditu. Egiturazko bi eremuak Bilboko faila den elementu handi batek banatzen ditu.

Egiturari dagokionez, aztertutako eremua hegoaldeko jabari hidrogeologikoaren erdialdean dago, eta unitatearen iparraldeko eta hegoaldeko ezaugarri geologikoen eragina du. Iparraldeko erdialdea, maiz tolesturak, failak eta hausturak dituen, NO-SE norabide nagusikoa, egitura handiagoezin lotuta dago, hala nola Bilboko antiklinorioarekin, Aralarko antiklinalarekin eta Bilboko failarekin. Konplexutasun tektonikoaren ondorioz, azaleratzeak oso banatuta agertzen dira, orografia malkartsua sortuz. Hegoaldean, ordea, materialek alboko jarraitutasuna dute, sedimentazio-baldintzak lasaiagoak direlako. Tektonika leunagoa da hemen, eta materialak forma monoklinalean jartzen dira, SOrako buzamendu baxuekin (30 °).

Funtzionamendu Hidrogeologikoa

Balmaseda-Elorrio masaren funtzionamendu hidrogeologikoa, definitutako FGPei eta EEEren azterlanean (1996) deskribatutako informazioari erreparatuta:

- Kareharri arrezifalak eta bioklastiko kretazikoak

Material horiek akuifero txiki zatikatuak sortzen dituzte, karbonatatuak, pitzaduraz eta karstifikazioz iragazkorak, eta haien muga naturalak inguruko material iragazgaitzek zehazten dituzte.

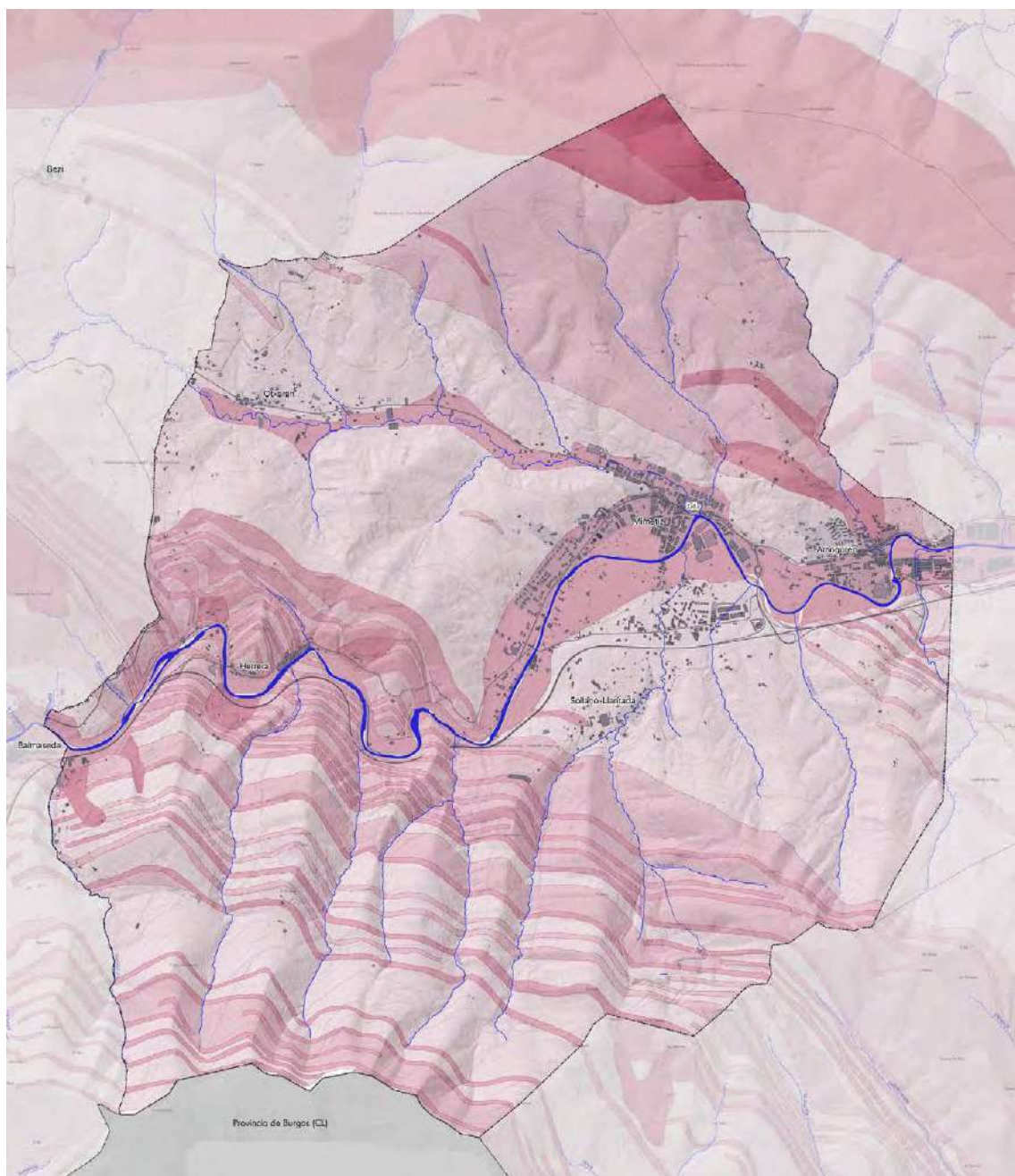
Oro har, iragazkortasun nagusia disoluzioaren bidez sortu den akuifero libre gisa funtzionatzen dutela uste da, eta lehentasunezko sareak antolatzen dira, ur-masaren sorrerek izan ditzaketan emari-aldaketez arduratzeko.

Elikatu egiten da prezipitazioak zuzenean iragazten direlako, eta Aramontz unitatetik gertu forma exokarstiko ugari daudelako. Eremu puntualetan ere egon daiteke arrezife-kareharrien kontaktuan batzen diren erreka txikien elikadura erantsia.

Drainatzea iturburu ugaritan zehar egiten da, nahiz eta isurketa lausoak ere gerta daitezkeen, identifikatutako azaleko ur-masen ibilguetan zehar irteerak eginez.

- Legarrak eta harea kuaternarioak

Material kuaternario horiek akuifero detritikoak sortzen dituzte, oro har finkatu gabeak, granulen arteko porositatekoak, anisotropia handikoak eta, oro har, potentzia txikikoak. Maila piezometrikoa azalera topografikotik oso hurbil dago, eta horrek, metaketak eragiten

AKUIFEROEN KALTEBERATASUNA

0 - Ez dago zaurgarritasun nabarmenik	3 - Batez besteko urrakortasuna
1 - Kalteberatasun oso txikia	4 - Kalteberatasun handia
2 - Kalteberatasun txikia	5 - Kalteberatasun oso handia

Ibai-bilbea. Iturria: www.GeoEuskadi.eu

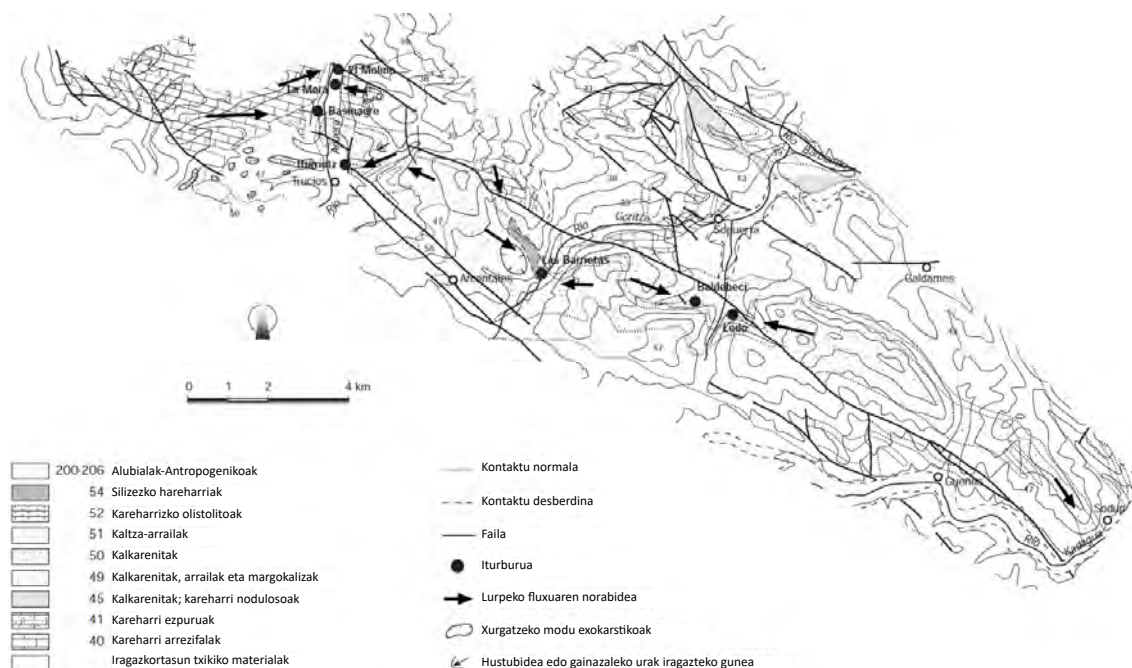
dituzten morfologia leunekin eta indusketa-erraztasunarekin batera, lurpeko baliabideak laster aprobetxatzea ahalbidetu du tradizioz.

Akuifero kuaternarioak hidraulikoki lotuta egon ohi dira gainazaleko ibilguetara, eragin/jario erlazio aldakorrek, azaleko ibilguaren sartzearen arabera, ur-laminak akuiferoan eta ibaian dituen altuera erlatiboen arabera, materialen parametro hidraulikoen arabera eta ibilguaren ohearen betetze-mailaren arabera. Material kontsolidatuekin lotutako akuiferoekiko konexio hidraulikoa ere izaten dute.

B. JORRIO-SODUPE SEKTOREA

Jorrios mendigunetik (Agüera ibaiaren arroa) Soduperantz (Kadagua ibaiaren arroa) hedatzen da, uharri-kareharriz osatutako Canta-bria ibaiarekin muga eginez, eta fazie-aldaketa bat gertatzen da, iragazkortasun ertaineko material kalkarenitikoetarantz. Sektore honetan dauden akuiferoak ezin dira argi mugatu; izan ere, garrantzitsuena (Jorrios-Gordon mendigunea) Kantabrian zehar luzatzen da, Maparen mugetatik kanpo, eta gainerakoa kareharri arrezifalen azaleratze isolatu txikiekin lotzen da, inguruko iragazkortasun ertaineko materialekin harreman hidrauliko deskonozidoekin (4. irudia).

Akuiferoak, batez ere, prezipitazio-urak iragaztearen bidez kargatzen dira. Prozesu hori mesedegarria da zenbait eremutan, hala nola Jorrios mendigunean eta Gordon mendigunean, arro endorreikoen garapen karstiko ikusgarria dagoelako (torkak, zuloak) eta, ondorioz, lurzoru eta landaretza gutxi dagoelako. Beste eremu batzuetan, esaterako, Peñalbako errekan (Turtziotik gertu), iragazkortasun txikiko formazioetatik datozen azaleko jariatze-urekin birkargatzea ere kontuan hartu behar da; isurketa horiek ibilguan dauden hustubideetan infiltratzen dira, baita agorraldian ere.

Deskarga iturburuen bidez egiten da, eta zuzenean sektorea zeharkatzen duten ibaien ibilgura (Agüera, Goritza, Barbadun edo Mercadillo, Kadagua). Iturburu garrantzitsuenak Agüera inguruan daude, kareharriekin kontaktuan, ibaiaren ondoan, eta, kasu batzuetan, Basinagre edo Babeslekuaren eta Moraren kobazuloa trop-plein motako iturburuak dira, eta horietan akuiferoeko maila piezometrikoa igotzen den heinean, goiko kotetara dauden irteerak aktibatzen

dira. Portaera mota honen adibiderik ikusgarriena Morarena da, iturburuaren irteera altuena, ur altuetan bakarrik aktibatzen dena, orduan segundoko hainbat metro kubikoko emariak ekarriz.

Aipatzekoak dira, halaber, Iturriotz iturburua, Peñalba errekan kokatua, erreka horren infiltrazioaren eragina duena, agorraldian erabat, eta Las Barrietas iturburua eratzen duten iturburu multzoa, Goritza ibaiaren ondoan, funtsean kalkarenitikoak diren materialak drainatzen dituztenak. Mapan aintzat hartutako gainerako iturburuak, sektorean zehar banatuak, kalkarenitekin edo kareharri arrezifalekin lotzen dira beti.

Sektore honetan edukiera iraunkorreko estaziorik ez dagoen arren, hainbat puntu kontrolatu dira aldi luzeetan azterketa hidrogeologikoen esparruan. Hala, Agüera ibaiaren ekarpenak hainbat ataletan kontrolatu ziren, kareharrien sarreran eta irteeran, eta agerian geratu zen lurpeko fluxuen kontzentrazioa ibilguaren zati horretarantz, batez ere El Molinoko presaren sektorean. Goritza ibaian eta Barbadun ibaian ere antzeko portaera izan dute, eta material kalkarenitikoaren lurrazpiko ekarpen zuzenak jaso dituzte.

Iturriotz iturburua, Laguanaz eta Ojo La Fuente ere deitua, emariaren etengabeko kontrolaren xede izan zen urte batzuetan (1983-85), eta bere ekarpenen batez besteko kopurua 90 l/s. Similaresek Agüera ibaiari lotutako gainerako iturburuak izan ditzakete (Basinagre, Mora, Errota), nahiz eta behatutako emarien aldakortasun handia, hainbat m³/s-tik hasi eta ia agortua izan daitekeen.

Sektoreko lurpeko fluxuen eskema 4. irudian agertzen da. Lehen esan bezala, fluxuak ibaietarantz bateratuz antolatzen dira, horiek baitute oinarritzko maila. Jorrios mendigunearen eremuan, saiakuntza batzuk egin dira trazagailuarekin, sodio fluoreszeina eta litio kloruroa erabiliz; horri esker, estolda-zuloen eta iturburu edo ibaien arteko loturak egiaztatu ahal izan dira.

Horrela, agerian geratu da Agüera ibaiaren eskuineko ertzean dagoen Mora ibaiaren sorrera garrantzitsua ez dela Gordon mendiguneak sortzen duen karbonatatutako azaleratze txikiaren deskarga-puntu bat soilik, baita ibaiaren ezkerreko ertzean dagoen Jorrios mendigunearena ere, ibaiaren ibilguaren azpian zirkulazio sifonatzaila dagoela agerian utziz. Trazadurak Basinagre iturburuan ere agertu ziren, eta zuzenean Agueraren ibilguan. Jorrios mendiguneko hustubideetan egindako kolorazioak, baina Kantabriako lurraldean Agüera ibaiaren zati horretarantz ere abiatu dira. Saiakuntza batzuetan berreskuratutako trazatzailearen tasak oso baxuak izan dira (<10%), eta horrek Jorrios-Gordoneko sektore batzuetan erreserbak garrantzitsuak izan daitezkeela pentsarazi du.

Trazatzailearekin egindako saiakuntzaren adibide gisa, 5. irudian ikus daitezke 1987ko urrian egindako emaitzak, litio kloruroarekin, Peñalbako errekaaren hustubide batean, Turtzioz hiritik hurbil, Iturriotz iturburutik atera zena. Itzulketaren tasa % 95ekoa izan zen, eta horrek saiakuntzaren ontasuna erakusten du. Trazadorea hustubidetik iturburura igarotzeko batez besteko abiadura, 1.280 m-ra, 11 m/h ingurukoa izan zen, saiakuntza egiteko baldintzetan (iturburuaren hidrograma behatu). Abiadura handixeagoak, 17-20 m/h ingurukoak, Jorrios mendigunean ikusi dira emari-baldintza bertsuetan.

Balantze hidrikoari dagokionez, kontuan izan behar da kareharriak azaleratzeko baldintzei buruz arestian adierazitakoa, eta kalkarenita elkartuen portaeraren berri ez izatea (ez baitago inolako zundaketaren berririk); horri gehitu behar zaio xehetasun-azterketetarako Kantabriarekiko muga administratiboak dakarren arazoa. Ondorioz, ematen diren datuak zenbatespenak dira, eskuragarri dauden neurri puntualetan oinarrituta.

Agüera ibaiaren eremuan, 17 km²-ko azaleratze-hedapenerako, 950 mm-ko euri erabilgarriko eta infiltrazio-koefizienterako (azaleratze karbonatatuaren zati handi batean % 100 eta kalkarenitikoetan % 50 artekoa), urtean 14 Hm³-ko batez besteko baliabide berriztagarriak dira. Baliabide horiek Agüera ibaitik hurbil eta zuzenean ibaiaren inguruan dauden iturburu bidez drainatzen dira.

Euri erabilgarria ekialderantz murrizten dela kontuan hartuta eta material kalkarenitikoetarako aipatutako infiltrazio-koefizientea aplikatuta, urtean 3,5 Hm³ inguruko baliabideak sortzen dira, bai Goritza erreka Barrieten bidez drainatutako ekarpenetarako, bai Barbadun ibaiak drainatutakoetarako, Baldebeci eta Ledo iturburu bidez, batez ere. 1,5 Hm³ balio txikiagoa izango lukete sektorearen ekialdeko muturrean dagoen Kadagua ibaira drainatutako baliabideek.

Ondorioz, sektore osorako urteko baliabideak 19 Hm³-koak izango direla kalkulatu da.

C. ZALLAKO LURZORU KUATERNARIOEN SEKTOREA

Depositu kuaternarioek akuifero detritikoak sortzen dituzte, oro har finkatu gabeak, granulen arteko porositatekoak eta anisotropia handikoak. Erregimena librea edo konfinatua da.

Maila piezometrika azalera topografikotik oso hurbil dago. Horrek, metaketek eragiten dituzten morfologia leunekin eta indusketa-erraztasunarekin batera, lurpeko baliabideak laster aprobetxatzeko aukera eman du tradizioz. Izan ere, akuifero kuaternarioek, neurri handi batean, eta oraintsu arte, haien gainean kokatutako populazioak hornitzen lagundu dute, normalean etxeko erabilerako putzuetatik abiatuta. Eraketa horiekin lotutako ur-puntu kopurua oso handia da.

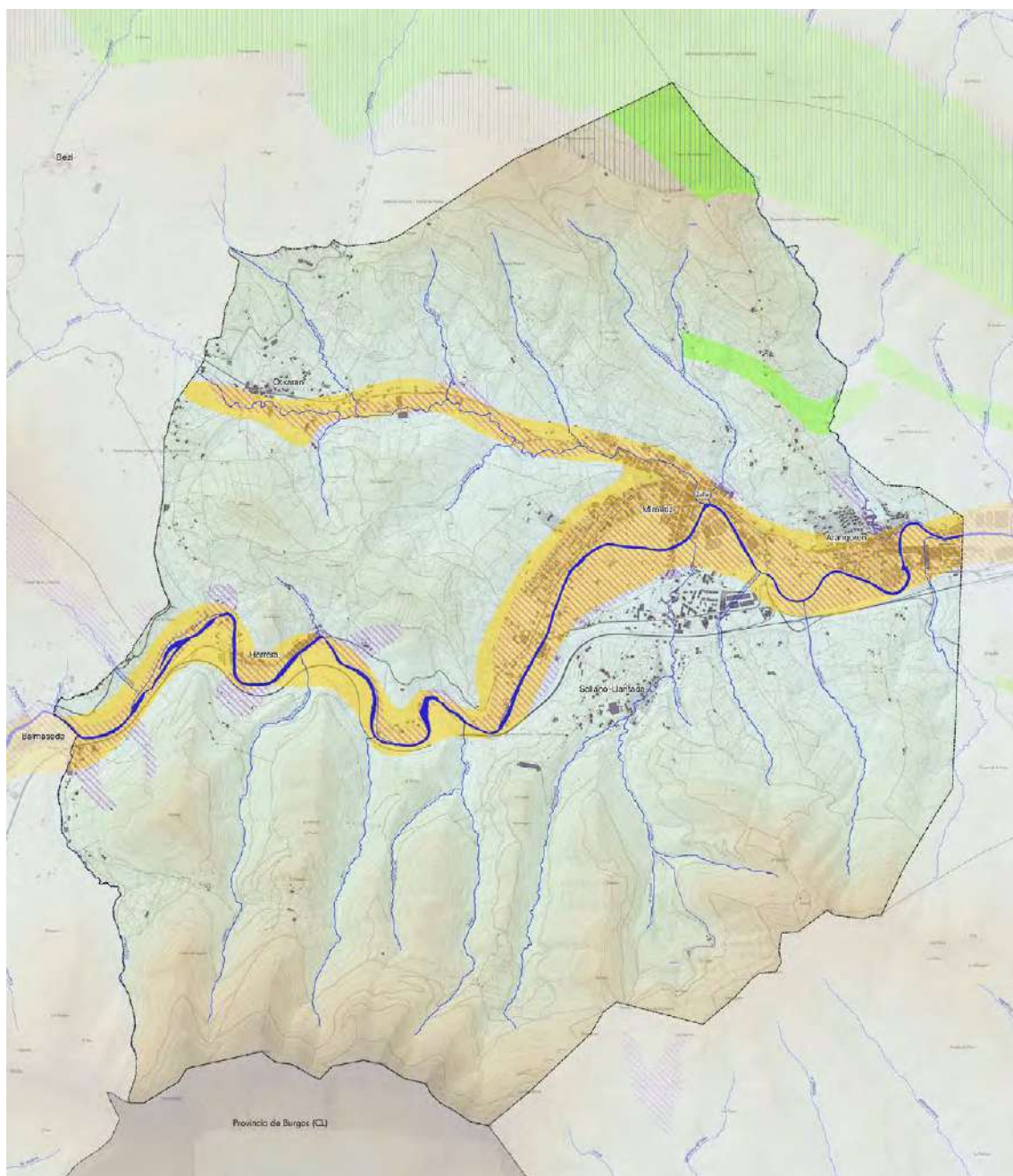
Oro har, induskatutako putzuak dira, diametro handikoak (0,5-1 m), sakonera txikikoak eta errendimendu oso txikikoak. Gehienak ez dira erabiltzen gaur egun, eta kasu askotan itxi egin dira. Hori dela eta, eta informazio gutxi dagoenez, ez dira inbentarioan sartu.

Maila piezometrikoaren gainazaleko posizioaren beste ondorio bat hezeguneen presentzia da, batez ere deskarga-eremuetan, azalera piezometrikoaren eta topografikoaren arteko elkargunearen ondorioz.

Akuifero kuaternarioak hidraulikoki lotuta egon ohi dira gainazaleko ibilguetara, eragin/jario erlazio aldakorrek, azaleko ibilguaren sartzearen arabera, ur-laminak akuiferoan eta ibaian dituen altuera erlatiboaren arabera, materialen parametro hidraulikoen arabera eta ibilguaren ohearen betetze-mailaren arabera. Material kontsolidatuekin lotutako akuiferoekiko konexio hidraulikoa ere izaten dute.

Ezaugarri hidrokimiko oso aldakorak dituzte, hainbat alderdiren arabera, hala nola biltegien eta substratu harritsuaren litologia, berriz kargatzeko uraren kimismoa eta kutsadura-prozesuak. Zentzu horretan, maila piezometrika azalera topografikotik hurbil egoteak kutsadurarekiko urratze arrisku handia dakar. Hiriguneak eta nekazaritza- eta industria-jarduerak ezartzeak (deposituen topografia ia lauak lagunduta) kutsadura-arazo handia sortu du zenbait kasutan, isurketen ondorioz, bai ibaiaren ibilguan, bai zuzenean akuiferoaren azaleran.

Zallakoa bere barneko ibai-alubial motakoa izanagatik nabarmentzen da. Barrualdeko ibai- eta alubioi-kuaternarioak terraza-sistema konplexu batean artikulatzen dira; horien artean, garrantzi hidrogeologikoagatik nabarmentzen dira egungo terraza edo uholde-lautada (ibaiaren gainetik 0-5 m) eta beheko terraza (ibaiaren gainetik 5-10 m). Goiko terrazek esekitako akuiferoak ematen dituzte, garrantzi gutxikoak beti.

LURPEKO UR-MASAK

Masa akuiferoa sektoreak

Kuaternarioa_Balmaseda-Elorrio

Jorrios_Sodupe

Interes Hidrogeologikoko Eremua

Eremu kaltebera: akuiferoa

Bi talde handitan bana daitezke: arro kantauriarreko taldea eta arro mediterraneoko taldea. Kantauriar arroko kuaternarioen ezaugarri nagusia, oro har, garapen mugatua da, bai hedadurari dagokionez (13 km² arte, Durangoko kuaternarioan), bai lodierari dagokionez (batez besteko potentzia ez da 10 m baino gehiagokoa izaten). Hala ere, eta substratu harritsu triasiko baten presentziari dagokionez, 30 m-tik gorako potentziak eman daitezke (Mungia). Bestalde, horietan fazies finak dira nagusi. Ondorioz, lortzen diren transmisibitateak murriztu egiten dira (4-10 m²/egun).

Kuaternario-lodiera txikia denez, gainazala, oro har, substratu harritsuaren gainetik igarotzen da. Horrek, deposituen iragazkortasun txikiarekin batera, akuifero horiek ur-ibilguen mende jartzea eragozten du. Akuifero horien funtzionamendua librea da, nahiz eta guztiek konfinamendu-lokal gutxiago izan.

Uren konposizioa kaltzio bikarbonatua da, mineralizazio ertainekoa. Industria-jatorriko kutsadurak maiz eragiten dio kalitateari (Durangoko eta Zallako kuaternarioak). Akuifero horien berezko baliabideak oso urriak dira, eta ezin dira indusitutako birkargaren bidez nabarmen handitu. Dauden putzuak, oro har, diametro handikoak dira, etxean erabiltzen dira eta gaur egun ez dira erabiltzen. Produktibitatea oso baxua da, l/s baino txikiagoa, eta, beraz, oso interes txikia du ikuspuntu hidrogeologikotik.

2.5. BIDIBERTSITATEA: FLORA, FAUNA ETA HABITATAK

Zallako baldintza klimatikoak, edafologikoak eta orografikoak ekialdeko euskal azpisektore biogeografikoari dagozkio, eta zuzeneko eragina dute egungo landaretzan eta paisaian. Bere baldintza biogeografikoak eskualde atlantiko-Europa erdialdekoa, superprobintzia atlantiko, probintzia kantauriar-atlantiko, euskal sektore kantauriarra eta hegoaldeko azpisektore kantabriarra dira.

Azpisektorearen ezaugarri nagusia uda oso euritsuak erregistratzea da. Silizezko substratuak dira nagusi, eta landaredi-sailak partekatzen ditu Santanderino-Bizkaitarrarekin. Hala ere, klimaren eta substratuaren ezaugarriak direla eta, proportzioa desberdina da. *Carpinus betulus* nabarmentzen da. *Hyperico pulchri-Querceto roboris*-S. haritzaren serie azidofiloa ohikoagoa da substratu azidoen estentsioa baino. Artadiak, aldiz, urriak dira. *Saxifraga hirsutae*-Fageto-S. ko pagadiak oso kota baxuetan daude, 300 m-tik gora, prezipitazio handien ondorioz. *Saxifraga hirsutae*-Fageto-S. ko pagadiak oso kota baxuetan daude, 300 m-tik gora, prezipitazio handien ondorioz. *CariciFageto*-S. serie basofiloak *Teucro-Genistetum* Oeste espezieko komunitateak ditu ordezkapen-sastraka gisa.

2.5.1. LANDAREDI POTENTZIALA

Eremu Funtzionaleko landaredia Eurosiberiako eskualdekoa da, solairu bioklimatiko muinotarren (Zalla) eta menditarren barruan. Muinoa 600 metro ingurura igotzen da, eta estai menditarra 1.300 metrora. Substratu, material eta morfologiaren aniztasunak, gizakiaren ekintza eraldatzaile biziarekin batera, landare-paisaien aniztasun nabarmena dakar berekin, eta horiek, oro har, altitude, litologia eta intsolazio konbinazio desberdinei dagozkie.

Landarediari dagokionez, haranak eta mendiak zoru muinotarrekoak dira, itsasotik hasi eta 600 metroko altuerara arte. Haritz kandudunezko basoak dira nagusi, kareharrizko azaleratzeetan eta ur-ibilguen ondoko “erkametz” motako haritzak dituzten artadi txiki batzuek soilik eteten dituztenak.

Haritzaren mailatik gora, pagoa izango litzateke nagusi, malda handiak eta lurzoru urriak dituzten eguteretan izan ezik; horietan, eremu horretan 400 metrotik gora dagoen ametz zabalduko litzateke.

Baso handietako landaredi potentziala desagertu egin da, eta masa etenetan geratu da. Honako hauek dira landaredi-unitate nagusiak:

- Baso misto atlantikoa edo baso mesofitikoa, haritz eta lizarrek dituen (Polysticho setiferi-Fraxinetum excelsioris).
- Harizti azidofiloa (Hyperico pulchri-Quercetum roboris) substratuen gainean (hareharriak, esaterako) sortutako lurzoru azidoetan garatzen da.
- Pagadi basofiloa edo kaltzikola (Carici sylvaticae-Fagetum sylvaticae). Kareharrien gainean eta marga eta kareharri margotuen gainean garatzen da.
- Pagadi azidofiloa (Saxifrago hirsutae-Fagetum sylvaticae). Substratu azidoen gainean banatzen da 500 metrotik gora, eta hezetasuna bilatzen du bertan.
- Haltzadi kantauriarra (Hyperico androsaemi-Alnetum glutinosae). Eremu osoko erriberako ahoen berezko landare-eraketa da.
- Artadi kantauriarrak (Lauro nobilis-Quercetum ilicis). Oso egitura trinkoak dira, oihanpe itxiak dituztenak.
- Quercus pyrenaica espezieko ameztiak (Melampyro pratensis-Querceto pyrenaicae). Ordunteko mendien hegaletan agertzen da, silizezko substratuen gainean, hareharrien gainean, esaterako.
- Quercus petraea hariztia. Muino eta menditar estaien artean hazten dira, batez ere hareharrizko lurzoruen gainean.

Landaredi klimazikoak, gaur egun, azalera txikia hartzen du: harizti-unada txikiak, haltzadi kantauriarraren zati txikiak ibaien ertzetan gutxien aldatutako eremuetan eta artadi kantauriarra La Herreran.

Haltzadi kantauriarra eskualdeko ibai eta erreken ibilgu guztietan nagusi izan daitekeen basoa da. Baso horren berezko espeziea, haltza (Alnus glutinosa), lurzorua maiz putzuz estaltzeak, gelyazioak eta abarrek baldintzatzen duten arren, ezpondak, lurraren haragirik ezak eta sakonune oso hezeak koloniza ditzake.

Oro har, eta eskualdeko ibai gehienak haran meharretatik doazenez, galeriako baso estuak izan ohi dira, harizti-baso mistoarekin kontaktu estuan.

Hauek dira lotutako espezie bereizgarriak: Fraxinus exce/sior, Carex pendula, C. urrunekoa, Circaea/utetiana, Myosotis lamottiana, Chaerophyllum hirsutum, Cardamina raphanifolia, Ranunculus repens, etab.

Baso azidofiloa eta harizti/baso misto atlantikoa potentzialki Zallako udalerrian nagusi den landare-multzoa da. Bi baso mota bereizten dira, Haritz kanduduna (Quercus robur) nagusi dituztenak, lurzoru motaren arabera:

- Baso azidofiloak. Mendi-hegaleko lurzoru gogor azidoen gainean kokatutako baso horiek landare azidofiloak biltzen dituzte, hala nola, iratzeak (*Blechnum spicant*, *Dryopteris dilata*/a, *Pteridium aquilinum*), *Hypericum Pulchrum*, *Teucrium scorodonia*, *Deschampsia flexuosa*, *Pseudarrhenatherum longifolium*, *Hieracium aevigatum*, *Lonícea peryclymenum*, etabar. Gainera, tamaina handieneko espezieen artean gaztainondoa (*Castanea listua*), udareondo basatia (*Pyrus cordata*), urkia (*Selu/a celliberica*) eta *Frangula a/nus* nabarmentzen dira.
- Harizti/baso misto atlantikoa. Neutraltasunetik hurbil dauden azido gutxiko lurzoruetan garatzen da. Horietan ere *Quercus robur* da nagusi, baina lotutako flora aniztasun handiagoa du. Zuhaitz-espezieen artean, honako hauek nabarmentzen dira: lizarra (*Fraxinus exce/sior*), hurritza (*Corylus avellana*), gaztainondoa (*Castanea sativa*), astigar txikia (*Acer campestre*), ezkiren bat (*Tilia platyphyl/os*), mendiko zumarra (*U/mus glabra*), sahatsa (*Salix atrocinerea*), Haltza (*Alnus glutinosa*), gorostia (*Ilex aquifolium*), elorria, adarkia, pegoa, etab. Belar-espezieen artean, honako hauek dira nagusi: *Polystichum setiferum*, *Asplenium scolopendrium*, *Hypericum androsaemum*, *Mercurialis perennis*, *Sanícula europaea*, *Geum urbanum*, *Lamiastrum galeobdolon*, *Symphytum tuberosum*, *Vicia sepium*, *Ruscus aculeatus*, *Metica uniflora*, *Carex sylvatica*, *Silla /ilio-hyacinthus*, *Brachypodium sy/vaticum*, *Rubus sp*, etc., horietako asko pagadi eutrofoetan ere badaudenak.

Ameztiak espezie torkono edo ameztia (*Quercus pyrenaica*) eratzen du, eta, batez ere, lur solte, hareatsu eta drainatuen gainean ezartzen da, ingurune eguzkitsu eta laino gutxiko substratu silizeoen gainean. 400 metrotik gora egon ohi da (baita hortik beherago ere), eta mendi silizeoen maldak eta hegalek menderatzen ditu.

Eremu kantauriarrean, baso nagusien aldean, presentzia txikiaagoa du, eta Zallako udalerrian, lurraldearen hegoaldeko zatian, baztertuta geratu da. Ameztietan dauden landareak batez ere espezie azidofiloak dira (txilardi-otadietan ohikoak), eta horien artean nabarmentzekoak dira oteak eta txilarrak, baita *Pseudarrhenatherum longifolium*, *Pteridium aquilinum*, *Arenaria montana*, *Deschampsia flexuosa*, *Potentilla erecta*, *Vaccinium myrtillus*, *Me/ampyrum pratense*, *Agrostis curtisii* eta abar ere.

Artadi kantauriarreko lur silizeotako landarediak garai eta klima lehenagoko izaera mediterraneo nabarmena du. Arteak (*Quercus ilex*) oinarritzko substratuak ditu, kareharriak batez ere, eta lurzoru lehorretan ezartzen da, batzuetan haragirik gabe, muinoko zoruaren edo mendiaren beheko aldearen esposizio eguzkitsuetan. Bizkaian nahiko ohikoa da, batez ere kostaldean.

Arte kantauriarrari lotutako landareak honako hauek dira, besteak beste: gartxua (*Phillyrea latifolia*), endalarra (*Smilax aspera*), gurbitza (*Arbutus unedo*), ereinotza (*Laurus nobilis*), huntza (*Hedera helix*), *Rosa sempNirens*, *Rubia peregrina*, *Rhamnus alaternus*, eta abar. Beste espezie batzuk, baina ez hain ohikoak, hauek dira: *Prunus mahaleb*, *Acer monspessu/anun*, *Pistacia terebinthus* eta *Osyris alba*, besteak beste, uren banalerroaren hegoaldeko karraskaletarako igarobidea adierazten dutenak.

Zallako udalerrian izan dezakeen presentzia lurraldearen erdialdean eta hegoaldean orban txikiak izatera mugatuko litzateke.

Zallan, erkamezti-harizti kaltzikolaren potentzialtasuna udalerriaren iparraldean dagoen eremu txiki batera mugatzen da. Baso mota honetako espezie nagusiak, *Quercus faginea*, *Quercus pubescens*, *Quercus robur*, *Quercus pyrenaica* eta horien hibridoak, harizti mistoarekin harreman estuan egongo lirateke.

Oro har, orban horiek mendi-hegal harritsuen egutera daude, batzuetan margotuak, eta *Brachypodium pinnatum* edo *Helictichon cantabricum* espezieek eta “txilardi aurreko atlantikoko” landare basofiloek osatutako belar-geruza dute.

2.5.2. EGUNGO LANDAREDIA

Gaur egungo paisaiak, lurralde historiko osoan bezala, gizakiaren esku-hartze handia erakusten du. Mendiko eremu zabalak Monterreyko pinuz (*Pinus radiata*, *Pinus insignis*) eta beste konifero exotikoz birpopulatu dira, haranak belardiz eta laborez estalita dauden bitartean.

Landaredia faktore fisiko, biologiko eta antropiko batzuen elkarrekintzaren ondorioztat hartuta, landaredi potentzialeko baso klimazikoak deskribatu diren bezala, landaredi potentzialaren degradazioaren ondoriozko landaredia aztertuko da jarraian.

Gaur egungo landaredia honako hauek osatzen dute:

- Basoak: haltzadi kantauriarra, harizti azidofiloa eta harizti-baso misto atlantikoa, ameztiak eta artadi kantauriarra
- Sastrakak: txilardi-otadi-iratze atlantikoa eta txilardi goi-menditarra
- Belarkiak: *Brachypodium pinnatum* albitz-belardiak edo beste mesofilo eta belardi eta labore atlantiko batzuk
- Antropikoa eta erruderala: baso-landaketak, hiri-parkeak eta lorategiak eta landaredi erruderal-nitrofiloa

Hurrengo taulan ikus daitekeenez, udalerri barruko landaredi-unitaterik ugariena baso-berritzeak dira (5). Espezie nagusia *Pinus radiata* da, eta, ondoren, belardi eta labore atlantikoak daude (4). Garrantzitsua da adieraztea lursail horiek baso-izaera garbia dutela.

Mota	Hektareak
1 Hostotsuak	205,96
2 Haltzadiak	19,22
3 Sastrakak	292,56
4 Larreak	745,43
5 Basokoak pinuak	775,33
6 Erruderal-Nitrofiloa	5,18
7 Beste batzuk	67,57

Basoak

Gaur egun, inguruko berezko basoak eremu txikietan kontserbatzen dira, eta, beti, gutxi gorabehera eraldatuta. Harizti azidofiloaren hedadura ia osoan baso-berritzeak eta labore atlantikoak daude.

Haltzadi kantauriarra ia osorik suntsitu du gizakiak; izan ere, belardi eta labore bihurtu dituzte ibaien erdiko eta beheko tarteetako erriberak, eta, beharrezkoa zenean, lurra drainatu dituzte. Eremu horietan hazten ziren gehien haltzadiak, haranak zabaltzean. Bestalde, makalen eta bananen birpopulaketak egiten dituzte haltzadi gehienekin batera, ordezkatu ez dituztenean.

Udalerriko haltzadi gehienetan eragina izan dute baso-landaketen hedapenak eta ibaiertzetara eta erreketara iristen den presio sozial-industrialak.

Hobekien kontserbatutako eremua Otxaran errekan dago, La Llana parean. Era berean, kontserbazio-egoera onean dauden sistema harkaiztarrak ere identifikatzen dira Bolunburun, ibaiaren bi ertzetan haltzak baitaude. Zatik handiena izen bereko natura-, historia- eta jolas-eremuaren barruan dago. Halaber, haltzadi kantaauriarra kontserbatzen da Kadaguako eskuinaldean, Herreratik Bolunbururaino, eta Kadaguako ezkeraldea da degradatua.

Gaur egun, harizti azidofiloaren eta harizti/baso misto atlantikoaren eremu potentzialean koniferoak, belardiak eta labore atlantikoak landatu dira. Dauden irudikapenak, gehienak gazte-fasean edo oso degradatuta daudenak, ibarbide txikiak, malda handiko mendi-mazelak eta, oro har, lurzoru sakonak dituzten eremuak dira.

Zentzu horretan, oraindik ere irauten duten hostozabalen zuhaitziek, bai gaztaroan, bai oso degradatuta, bai baso helduaren fasean, balio handia dute, batez ere eskasiak direlako.

Aztertutako eremuan zehaztuz gero, esan daiteke baso mota hori udalerri osoan sakabanatuta dauden orban txikiek osatzen dutela, kontserbazio-egoera normalarekin; eta nabarmentzekoa da Armiarma baso mistoaren hegala, 7 hektareako azalera duena. Harizti azidofiloa ere badago, degradatua edo gazte-fasean dagoena, udalerri osoan eremu txikietan sakabanatuta dagoen harizti azidofiloarekin konbinatuta.

Ameztiak ez du ordezkartza handirik ikerketa-eremuan, eta udalerriaren hegoaldean dagoen Peñacanako masa txiki batera mugatzen da, 600 metrotik gorako latitudera.

Artadi kantaauriarrak nekazaritza eta abeltzaintzako edozein ustategitarako oso egokiak ez diren lursailak okupatzen dituzenez eta ikazkintza bertan behera utzi denez, gaur egun baso mota horretako masa handiak mantentzen dira. Hala ere, praktika horien ondorioz, arteak erdipurdikoak dira.

Zallan, artadi kantaauriarra orban batera murrizten da Kadaguako haranean, Herrerako tontorrean, zeina udalerriko zatirik lehorrena baita, substratu silizeoaren gainean. Kasu batzuetan, haritzaren presentziak benetako baso mota ezkuta dezake.

Sastrakak

Ondoren deskribatzen diren sastrakak basoak suntsitu edo degradatu ondoren sortzen diren formazioak dira. Aztergai dugun eremuan aurkitzen diren sastrakadi motak txilardi-otadi-iratzea eta txilardi altu menditarra dira.

Txilardi-otadi-iratze atlantikoak txilarrak (*Erica* sp.), otomak (*Ulex europaeus*, *U. galli*) eta iratze arrunta (*Pteridium aquilinum*) nagusi diren landare-multzoak ditu, eta hiru taldeetako landareen proportzio desberdinetan parte hartzen dute, alderdi fisionomiko desberdinak eskainiz, baina horien arteko erlazioa oso nabaria da. Kantaauri isurialdeko sastrakadi mota ugariena da, eta baso azidofilo desberdinak ordezkatzeko ditu, hala nola hariztiak, apaindurak eta abar.

Formazioaren izaera, landare batzuek beste batzuen gainean duten nagusitasuna, lurzoruaren azidotasun-oligotrofia mailaren arabera da, baita gizakiak jasan duen erabileraren arabera ere: erreketak, artzaintza, sega, etab.

Lur pobre eta azidoenetan espezie nagusiak txilarrak dira (*Calluna vulgaris*, *Erica cinerea*, *E. vagans*, *Daboecia cantabrica*). Lurzoru hareatsuak eta oso oligotrofoak seinaltuz gero, *Agrostis curtisii* ugari dagoen larre-korridoreak agertu ohi dira txilarren artean.

Orban batzuetan, gizakiak, sega bidez, iratze arrunta bultzatu du, baserriko lanetan (abeltzaintza-simaur ohea) elementu garrantzitsua baita oraindik. Kasu horietan, iratzeak geruza monoespezifikoa osatzen du. Beste batzuetan, larreak bertan behera uzteagatik agertu da iratzea.

Basoranzko etapa aurreratuenak otadiek adierazten dituzte, horretaz gainera txilardien kasuan baino hobeto kontserbatutako lurzoruak daudela adierazten dutelarik. Otadiekin batera, maiz identifikatzen dira *Pseudarrhenatherum longifolium* graminea, iratze arrunta edota aurretik aipatu diren txilardi batzuk ere bai.

Txilar, ote eta iratzez gain, oso ohikoak dira honako espezie hauek: *Potentilla erecta*, *Lithodora diffusa*, *Polygala serpyllifolia*, *Laserpitium prutenicum* subsp. *dufourianum*, *Serratula tinctoria* subsp. *seoanei*, *Gentiana pneumonanthe* eta *Cirsium filipendulum*.

Landaredi-orban horiek, batez ere, udalerriaren hegoaldean daude. Landaredi-mota hori baso-landaketak moztu berri diren lekuetan agertu ohi da; hala ere, adierazi behar da eremu horiek berehala birpopulatu ohi direla, eta, beraz, landareztatze mota horrek ez duela asko irauten eremu horietan.

Goi-mendietako txilardiak pagadi azidofiloak eta ameztiak ordezkatzeko dituzte, baso horietako soilguneak edo inguru hurbilak hartuz. Txilar zuria (*Erica arborea* subsp. *riojana*), iratze arrunta, ahabia, etab.

Zallako udalerrian, zenbait orban txiki bereizten dira, udalerriaren hego-mendebaldean hain zuen, non txilardi-otadi-iratze atlantikoa nagusi den eremuen eta 600 metrotik gorako altuerako amezti-aleen artean agertzen diren.

Sastrakadiaren barruan, zuhaixka-heskaiak ere sartu dira, lursail batzuk eta besteak bereizten dituztenak, bai eta sastrakadi trinkoena ere, zuhaixka-espezie handiagoak dituenak. Heskaien kontserbazioa oso interesgarria da, askotan inguruko landaredi potentzialeko espezieen (zuhaizak, zuhaixkak edo belarrak) babesleku bakarra baitira, jatorrizko basoak kendu ondoren. Dibertsitate ekologikoaren faktore garrantzitsu bat ere badira, hegazti askori eta beste animalia batzuei bizia ahalbidetuz; gainera, itzala ematen diote ganaduari udako ordurik beroenetan.

Ingurumenaren ikuspegitik kontserbatzea komeni dela zalantzarik ez dagoen arren, abeltzaintzako eta nekazaritzako teknika berriek heskaiak gutxietsi dituzte, eta gaur egun paisaia duten garrantziaren zati handi bat galdu dute.

Unitate hau ohikoa da aztertutako eremu osoan, baina adierazi behar da Kadagua ibaiaren ibilguaren hegoaldean dagoela batez ere.

Belar-landaredia

Brachypodium pinnatum edo beste larre mesofilo batzuen albitz-belardiak: belar-talde trinkoak osatuz, albitz-belardi hauek gramineo hau dute nagusi, Euskal Herriko belar ugarienetakoa bat dena. Baso-soilguneak, larre eta belardi ez oso zainduak, lursail marjinalak eta abar inbaditzen ditu, lurzoru azidoenak bakarrik saihestuz. Lastoarekin batera, txilardi-otadietako edo txilardi aurreko landareak aurki daitezke, baita *Campanula glomerata*, *Pimpinella saxifraga*, *Polygala vulgaris* eta antzeko espezieak ere.

Lur buztintsuetan ematen diren albitz-belardiak simaurtegi eta segadun belardi bihurtzen dira. Oteek eta iratzeek, edo sasitzak, harizti azidofiloetaranzko edo harizti-baso mistoranzko segida progresiboa has dezakete. Lurzoru harritsuagoak eta kareharriak estaltzen dituztenean, txilardi aurrekora bidera daitezke, edo, aitzitik, sail erregresiboan, larre harritsu kaltzikoetara.

Formazio horiek ez dira oso ugariak udalerrian, eta gehienak udalerriaren iparraldean daude, baso-landaketen eta hariztien artean.

Koniferoen baso-berritzeen ondoren, belardiak eta labore atlantikoak dira zonako paisaiaren elementu nagusiak. Belar-formazio naturalak edo erdinaturalak dira, urte osoan berdeak, landare iraunkorrez osatuak gehienak, baserriko lanetara (sega eta simaurtegia) eta ganadura egokituak. Zelai onenek haranetako lurzoru sakonak hartzen dituzte, baina lur lehorragoetan ere ez dira falta, lur azalekoagoetan.

Belardietako floraren landare bereizgarriak gramineoak dira (*Anthoxanthum odoratum*, *Cynosurus cristatus*, *Lolium* spp., *Festuca arundinacea*, *Poa pratensis* eta *Dactylis glomerata*), konposatuak (*Taraxacum* gr. *praestans-officiale*, *Crepis vesicaria* subsp. *haenseleri*, *Bellis perennis*). Beste espezie batzuk ere badira: *Plantago lanceolata*, *Linum bienne*, *Ranunculus acris*, *Rumex acetosa*, etab. Belardi lehor samarretan landare ugari daude, hala nola *Rhinanthus mediterraneus* eta *R. angustifolius*.

Batzuetan, alpapa (*Medicago sativa*) eta raigrasa (*Lolium* sp.) ere erabiltzen dira, espezie horiek kalitate oso oneko bazka sortzen baitute. Sarritan sagastiei eta beste fruta-arbolei lotuta agertzen dira, hala nola intxaurrondoei, gereziondoei, udareondoei eta abarri.

Soroek, ibaiaren ibarrean ez badaude, baserrien ondoko lursail txikiak hartzen dituzte. Bazka-laboreak (erremolatxa eta arbia) eta baratzeak bereiz daitezke; horietan, artoaz gain, lekaleak eta barazkiak landatzen dira gizakiek jateko, hala nola porruak, azak, tipulak, letxugak, tomateak, babak, zorroak, piperrak eta abar. Baratze horiek lur onenak hartzen dituzte eta erregulartasunez simaurtzen dira.

Baserrien inguruan dauden larreetan bazka-landareak daude; artoa, alpapa, hirusta eta abar. Laboreen eta belardien arteko nahasketaz gain, landaketa-mota horrek zailagoa egiten du horiek identifikatzea eta bereiztea.

Landaretza antropogenoa eta nilrofiloa

Baso-landaketak dira aztergai dugun eremuaren formazio nagusia. Zuhaitz-formazio homogeneoak dira, bai zuhaitzen adinari dagokionez, bai zuhaitzen tarteari dagokionez. Oro har, monoespezifikokoak izaten dira, baina maiz espezie desberdinetako sail txikiak "mosaikoak" izaten dira, ingurune desberdinak daudelako eta mendi eta ibarretan jabetza pribatua atomizatzen delako.

Maila baxuenetan *Pinus pinaster* eta eukaliptus birpopulaketak dira nagusi; mendietan, berriz, *Pinus radiata* edo *P. insignis* espeziea oso zabalduta dago, eta askoz ere alertze (*Fitzroya* sp.) eta *Chamaecyparis lawsoniana* gutxiago. Maila gorenetan, haritz amerikar sail txikiak ager daitezke (*Quercus rubra*). Ibaien ertzetan makalen labore batzuk daude, eta ez hain ugariak *Platanus* hibridoak. *Robinia pseudoacacia* leku batzuetan naturalizatuta dago.

Landaketa hauen dinamika oso azkarra da, 25-30 urteko txanda laburrekin, espezie hedatuenentzat. Zona horretan, batzuetan, aurreko basoaren oihanpe batekin agertzen dira, eta horrek baldintza naturalak itzultzeko aukerak adierazten ditu; hala ere, labore horiek matarrasaz moztea eta luberritze handia egitea lurraren pixkanakako pobretzea eta azidotzea eragiten du, batez ere malda handia denean, txilardi-espezieen alde eginez, hala nola *Ulex* edo *Erica* espezieen alde, askotan lurzoru higagarriak eta higagarriak adierazten baitituzte.

UNIDADES DE VEGETACIÓN

Gurbizti edo sastraka garai termoatlantikoa	Belardi eta labore-lur atlantiarrek
Txilardi garai menditarra	Landaredi erruderal-nitrofiloa (biziguneak, lugorriak)
Txilardi-otadi-iratzedi atlantikoa	Artadi kantauriarra
Brachypodium pinnatum-aren albitz-belardia edo biestelako larre mesofiloak	Haltzadi kantauriarra
Hiri-parkeak eta lorategiak	Harizti azidofiloa eta harizti-baso misto atlantikoa
Baso-landaketak	Ameztia

Landaredi-unitateak. Iturria: EAE

Hiriko parkeak eta lorategiak dira udalerriko hiriguneetan landatutako zuhaitzak. Oro har, espezie exotikoz osatuta daude, eta udalerrian oso ugariak ez diren arren, Mimetiz eremuan daudenak nabarmendu behar dira.

Landaredi erruderal nitrofiloari dagokionez, errepide-sarean espezie ertain eta handi batzuk agertzen dira, iraunkorrak edo biurtekoak, nahiko nitrofiloak eta azkar hedatzen direnak, komunikazio-bide berriak irekitzen direla aprobetxatuz. Era berean, lur-sailak eta lugorriak inbadi ditzakete. Komunitate honetako landare gehienek garapen berantiarra dute, eta goia jotzen dute udaren erdialdetik amaierara.

Oso ingurune gizatiartu eta ibiliak direnetan, besteak beste, hurrengo espezie hauek aurki daitezke: *Polygonum aviculare*, *Sagina apetala*, *Amaranthus deflexus*, *Polycarpon tetraphyllum*, *Coronopus didymus*, *Poa annua*.

Hiriko belazeetan eta hondakindegietan, landare-komunitate bat agertzen da, tamaina ertaineko eta fini-udako garapeneko urteko espezieek osatua, eta ingurune nitrogenatu handiak hartzen dituzte. Landare horietako asko beste latitude batzuetatik datoz, eta horietako asko Chenopodiaceae eta Amaranthaceae familietakoak dira, nahiz eta komunitate horien izaera irekiagatik espezie oso desberdinak aurki daitezkeen, oro har, gainerako talde erruderalen ihesak.

Ez da zaila horrelako giroetan honako hauek aurkitzea: *Chenopodium murale*, *Chenopodium album*, *Chenopodium ambrosioides*, *Amaranthus blitoides*, *Amaranthus retroflexus*, *Amaranthus hybridus*, *Urtica dioica*, *Solanum nigrum*, *Sonchus asper*, *Picris hieracioides*, *Picris echinoides*, *Crepis vesicaria*, *Senecio vulgaris*, *Datura stramonium*.

A. FLORA MEHATXATUA

Flora bereziari eta/edo mehatxatuari buruzko hainbat lanetatik ateratako informazioaren arabera, Zallako udalerrian 1 km x 1 km-ko lauki bat dago, eta bertan *Cistus psilosepalus* espeziea aipatu da. Espezie hori larre eta sastraka espeziea da, substratu silizeoen gainean.

Hasiera batean, *Cistus* aipatzea Güeñes udalerriari egokituko litzaioke, nahiz eta Zallaren hurbiltasunak eta antzeko baldintzek komenigarri egingo luketen, Espezie Mehatxatuaren Euskal Katalogoak kalteberatzat jotako espezie hori EAEn zatikatuta eta mugatuta dagoenez, analisi espezifiko bat egitea adierazitako aukerak, IEBEren azterlanaren zati gisa. Horrela, eta prospekzioek emaitza positiboa ematen badute, hirigintza-araudiak espezie horren babesa ziurtatzeko prebentzio-neurriak jaso beharko ditu.

2.5.3. LANDAREDI-UNITATEEI LOTUTAKO FAUNA

Intereseko habitatak definitzeko, habitat mota erabili beharko da (uretakoa, lurrekoa edo mistoa), eta, ondoren, landaredi-unitateak. Horrela, kokalekuan eta inguruetan habitat hauek bereiz daitezke:

- Ur-ibilgurei eta iturburuei lotutako habitatak edo ur-inguruneak.
- Habitatak edo lehorreko inguruneak, batez ere koniferoen birpopulaketek, albitz-belardiek eta larreek eta sastrakadiak (sasiak, otadiak eta heskaiak) osatutakoak.

Habitat horietan ornodunen faunak aipatutakoez bestelako ingurumen-unitate hauek bereizten dira:

- Haltzadien galeria-basoak eta ibaiertzeko landare-komunitateak, degradazioaren ondorioz sortuak.
- Landazabala, non mosaiko giro guztiak biltzen diren, hala nola baratzeko eta fruta-arboletako laboreak, belar-laboreak hortzetarako edo segarako (belardiak), eta ingurune erruderalak populazio sakabanatuko guneen inguruan, baita zuhaizti erreliktiko argituak, heskaiak eta sastrakak ere.
- Sastrakadia; sasitza eta txilardi-otadi-iraleku atlantikoa bereizten dira.
- Basoberritze-basoak: batez ere *Pinus radiata* pinudiak.
- Hostozabalen baso mistoak.
- Artadi kantauriarra.
- Haltzadien galeria-basoak eta ibaiertzeko landare-komunitateak, degradazioaren ondorioz sortuak.

Hezeguneei lotutako fauna: ibaiak eta ibaiertzak.

Ibaiertzeko basoan haltzadia na nagusi, nahiz eta beste espezie batzuk ere sartzen diren. Kadagua ibaiaren ertzak eta mendiko erreka batzuenak zuhaitz-sistemei lotuta daude, eta horietan hegan egiten eta elikatzen ikus daiteke, eta, kasu batzuetan, hegazti-fauna ezberdin bati habia egiten. Akuikultura-ingurune horrekin lotura estuagoa duten espezieen artean, honako hauek aurki ditzakegu: martin arrantzalea (*Alcedo atthis*), buztanikara horia (*Mostacilla cinerea*), beti uretatik oso hurbil dauden horma, zubi edo ezpondetan hazten dena; buztanikara zuria (*Motacilla alba*) ere landazabaletan dago, ur-ibilgu txikiekin eta etxebizitza isolatuetatik gertu; eta errekatxindorra (*Cettia cetti*), haltzadietako sastrakadietan edo eguraldi onean intsektuez eta neguan haziez hazi eta elikatzen diren lurrean dagoena. Habitat horretan bizi diren beste espezie batzuk, nahiz eta bertan etengabe ez egon, honako hauek dira: txinbo kaskabeltza (*Sylvia atricapilla*), heskai, zuhaixka eta ibaiertzeko zuhaixkekin oso lotuta dagoena, eta laborantza-lurretan eraldatuz gero desagerraraziko lukeena; txepetxa (*Trglodytes troglodytes*), birigarro arrunta (*Turdus philomelos*); kaskabeltz handia (*Parus major*), hantura gutxiko hariztiekin lotuagoa; eta txonta arrunta (*Fringilla coelebs*).

Kadagua ibaiko urek arrain-komunitate garrantzitsua sostengatzen dute. Arrantza-barruti arrunt bat dago Zallan, La Herrerako atsedenlekuaren eta amuarrairain arruntaren putzuaren zubiaren artean (*Salmo trutta fario*).

Loinak (*Chondrostoma toxostoma*) ibaien erdiko ibilguetako espezie tipikoenak dira. Hondoko harriei itsatsitako algak jaten dituzte eta ibaian gora mugitzen dira ugaltzeko. Kontserbazioa gizakiaren eta industriaren presioa saihestearekin lotuta dago. Ezkailua (*Phoxinus phoxinus*) da Euskal Autonomia Erkidegoan ugariena den espeziea. Ibaiaren ibilbide osoa kolonizatzen dute eta taldekoiak dira. Batez ere ornogabe txikiez elikatzen dira eta korrante bizietan eta sakontasun gutxirekin ugaltzen dira. Aingirak (*Anguilla anguilla*) ekosistema honetan ugariak diren beste espezieetako bat dira. Ohitura sedentarioak dituzte, gauekoak eta lurraldekoak, oso jatorrak dira eta ugalketa ibaian behera egiten dute bidaia luze batean, Sargazoen itsasoraino, han desobiratzen baitira.

Gainera, ibaien kalitatearen jarraipena egiteko kanpainetan, beste espezie batzuk ere identifikatu dira, hala nola barboak (*Barbus graellsii*), mazkarrak (*Barbatula barbatula*) eta zamo txikiak (*Carassius auratus*). Azken hori da detektatu den sartutako espezie bakarra.

Bestalde, errekaetoetan karramarro autoktonoa edo hanka zuriduna (*Austropotamobius pallipes*) aurkitzen dugu. Espezie honek desagertzeko arrisku handia du, karramarroaren izurritea (afanomikosia) dela eta, duela hamarkada bat baino gehiago populazio nagusiak desagerrarazi baitzituen. Ekologikoki, paper oso garrantzitsua du deskonposatzen ari diren materia organikoaren hondoak garbitzeko eta uren eutrofizazioa murrizteko.

Habitat mota ugari hartzen dituzten arren (landazabala, hariztia eta baso misto freskoa, laboreak eta lugorriak, etab.), uhandreek beren bizitzaren zati bat aintzira, putzu, aska eta beste ur-masa batzuetan garatzen dute. Normalean ez zaizkie ur korronteak gustatzen, nahiz eta uhandre palmatua (*Triturus helveticus*) mendialdeetan erreka txikiak okupatzen dituen. Inguruan dagoen beste espezie bat uhandre jaspeatua da (*Triturus marmoratus*). Inguru horretan dauden beste anfibio batzuk honako hauek dira: arrabio arrunta (*Salamandra salamandra*), estai menditar eta muinoak okupatzeko joera duena, txantxikua (*Alytes obstetricans*), apo arrunta (*Bufo bufo*), igel berdea edo arrunta (*Rana perezi*), ur-ibilgu leunak nahiago dituen, igel iberiarra (*Rana iberica*) baino. Espezie guztiak urmaeletan edo ibai eta erreketan ugaltzen dira, eta jardueraren zati bat lehorreko hainbat inguruetan egiten dute.

Inguru urtarrari lotutako narrastiak, inguru horretan ur-sugea edo sugegorria (*Natrix maura*) eta suge gorbataiduna (*Natrix natrix*) dira. Lehena ingurune urtarrean bizi da eta gutxi urruntzen da. Anfibioak eta arrainak jaten ditu, eta uraren egoera onaren arabera kontserbatzen da. Bigarrena oso lurterra da eta batzuetan bakarrik joaten da uretara. Igelak, apoak, uhandreak eta zapaburuak jaten ditu; gutxiago harrapatzen ditu arrainak. Era askotako habitatak hartzen ditu, baina landazabala nahiago du.

Ekosistema horrekin lotutako ugaztun txikien espezie bereizgarriak honako hauek dira: ipurtats arrunta (*Mustela putorius*), karraskariak, anfibioak, txoriak eta intsektu-larbak jaten dituen; sator arrunta (*Talpa europaea*), ibaien ertzak eta lurzoru sakon eta hezeak bilatzen dituen, non zizareak ugari diren; mendebaldeko satorra (*Talpa occidentalis*), Euskal Herriko ipar-mendebaldean bakarrik dagoena eta oso ugaria ez dena; lursagu gorria (*Clerhionomys glareolus*), errekaetoen ertzetan eta eremu harritsu hezeetan; ur-arratoia (*Arvicola sapidus*); basasagua (*Apodemus sylvaticus*); eta etxe-sagua (*Mus musculus*), espezieen habitatak askotarikoak badira ere, ezin hobeto egokitzen dira ibaien eta erreken ertzetan; azkenik, satitsu arrunta (*Crocidura russula*) nagusiki belar-geruza edo labore-geruza duten ibaiertzetan bizi da.

Landazabaleko eremuak

Unitate honetan, gizakiaren ekintzak historikoki gehien aldatu dituen bitartekoak biltzen dira: belardiak, baratzeak, fruta-arbolak eta giza asentamenduak, sakabanatuta (baserri isolatuak) edo auzo eta hiriguneetan bilduta.

Unitate honen heterogeneotasuna dela eta, honi lotutako fauna ugaria eta askotarikoa da. Ornodunen komunitatea espezie europarrek osatzen dute, eta espezie horien presentzia habitat mota horrek ezarritako baldintzen arabera izango litzateke; gizakiarekiko tolerantzenak diren espezieei eta belar-habitatei dagozkienei mesede egiten zaie. Ugaztunen artean ugari dira karraskariak eta intsektujaleak, hala nola satitsuak eta satorrak, landa-saguak eta arratoiak, satorrak belardietan eta baratze abandonatuak.

Espezie bereizgarri batzuk honako hauek dira: uhandre palmatua, uhandre marmolairia, txantxikua, apo arrunta, zirauna, musker berdea, musker berdexka, horma-sugandila, suge gorbataiduna, sugegorri kantauriarra, zapelatz arrunta, kukua, hontz zuria, lepitxulia, oki berdea, uda-txirta, buztanikara zuria, zozoa, birigarro arrunta, euli-txori grisa, antzandobi arrunta, betaundia, landa-txolarrea, karnaba, berdantza horia, sator arrunta, satitsu arrunta, Millet satitsua, satisutxoa, ur-satitsu hankazuria, lursagu gorria, lursagu lusitanoa, lursagu pirenaikoa,

lursagu arrunta, larre-lursagua, basasagua, etxe-sagua, arratoi beltza, triku arrunta, erbinudea eta azeria.

Sastrakadiak

Sastraka atlantikoa baso hostoerorkorretan ohikoa den etapa seriala da. Ugaztunentzat ingurune pobrea bada ere, askotan komunitate herpetologiko oso anitza dute. Komunitate ornitologikoak espazio irekietako berezko espezie batzuk ditu, ez oso ohikoak inguruko beste leku batzuetan.

Hauek dira egon daitezkeen espezieak: txantxikua, apo arrunta, musker berdea, horma-sugandila, sugandila bizierrulea, txepetxa, tuntun arrunta, pitxartxar burubeltza, berdantza horia, Milleten satitsua, lursagu gorria, basasagua eta triku arrunta.

Basoberritze-basoak

Oro har, baliabide gutxiko habitata da, eta, oro har, espezie gutxiko komunitate batean islatzen da. Unitate horien beste ezaugarri bat ziklo laburreko eta matarrasazko ustiapen mota da, ekosistema etengabe heldugabea sortzen duena, batez ere espezie oportunistek menderatzen dutena.

Eremu hauetako fauna-komunitatea egoera berri horretara egokitutako baso-espezie batzuek osatzen dute. Neguan gehien erabiltzen den hegazti-espeziea pinu-kaskabeltza da, eta txepetxa ere ager daiteke. Anfibioen eta narrastien kasuan, inguru horietako batean putzu edo ur-puntu txiki batzuek irautea da faunaren aberastasuna handitzeko oinarria.

Espezie bereizgarriak: apo arrunta, igel gorria, zirauna, gabiraia, txepetxa, txantxangorria, erregetxo bekainzuria, amilotx mottoduna, pinu-kaskabeltza, gerri-txori arrunta, mokokerra, Millet satitsua, lursagu gorria, basasagua, soro-muxarra, urtxintxa, katajineta eta azeria.

Hostozabalen baso mistoa

Hariztietako zuhaitz-landarediaren egitura dela eta, argi-pasabidea nahikoa da landare-espezie ugariko oihanpe bat finkatu ahal izateko, eta horrek eragina du fauna-barietate altu batean. Hala ere, oro har azalera txikiko orbanak izateak mugatu egiten ditu espezie handienak kokatzeko aukerak.

Eremu horietako fauna-aberastasunak arestian aipatutakoak baino handiagoa izan beharko lukeen arren, orbanak hedadura txikikoak eta gizakiaren esku-hartzearen eragin handikoak direnez, ornodunen presentzia nahi baino txikiagoa da. Zuhaitz-orban horiek kontserbatzea funtsezkoa da ornodun espezie askoren biziraupena ahalbidetzeko.

Habitat faunistiko honetako espezierik bereizgarrienak honako hauek dira: uhandre palmatua, uhandre marmolairea, igel gorria, zirauna, musker berdea, sugandila iberiarra, horma-sugandila, suge gorbataaduna, sugegorri atlantikoa, kukua, okil berdea, okil txikia, uda-txirta, txepetxa, txantxangorria, birigarro arrunta, baso-txinboa, txinbo kaskabeltza, txio arrunta, euli-txori grisa, kaskabeltz txikia, amilotx urdina, garrapoa, eskinosoa, gailupa, Millet satitsua, ur-satitsu hankazuria, lursagu gorria, larre-lursagua, basasagua, urtxintxa eta azeria.

Artadi kantauriarra

Artadia lurzoru lehor eta eskeletikoetan ezartzen da, zoru muinotarraren esposizio eguzkitsuetan, eta oinarritzko substratuekiko (kareharriak batez ere, tuparriak batzuetan) lehentasun nabarmena du, nahiz eta Zallan silizearen gainean kokatuta egon.

Habitat faunistiko horien espezie bereizgarrienak honako hauek dira: Eskinko hiruhatza, horma sugandila, zirauna, Eskulapioren sugea, musker berdexka, buztangorri argia, etze-txinboa, zata arrunta, zapelatz arrunta, zapelatz liztorjalea, arrano sugezalea, gabiraia, aztorea, belatza, satitsu arrunta, basasagua, lursagu piriniotarra, urtxintxa, soro-muxarra, azeria, orkatza, erbinudea, basakatua, katajineta, azkonarra, basurdea.

A. MEHATXATUTAKO ESPEZIEAK

Arriskuan dauden espezieak hainbat hitzarmenek eta arau erregulatzailek adierazten dituzte, besteak beste hurrengo hauek:

Bernako Hitzarmena

Europako basa-bizitza eta ingurune naturala kontserbatzeko hitzarmena, 1979-9-19koa, Espainiak 1986-5-13an berretsia. 1987-12-11n eguneratutako eranskinak (BOE, 1988-6-7). Europako basa-bizitza eta natura-ingurunea kontserbatzea du helburu. Bere esparrua Europakoa da, nahiz eta bere ondorioek Europar Batasuneko mugak gainditzen dituzten.

Bi babes-maila ezartzen ditu animalia-espezieentzat eta haien habitatentzat:

- II. ERANSKINA.- Fauna hertsiki babestua (Galtzeko arriskuan).
- III. ERANSKINA.- Fauna babestua (kaltebera).

Aztertutako lurraldean eta bere inguruetan II. eranskinean eta III. eranskinean jasotako espezieak aurkitzen dira.

Hegazti basatien zuzentaraua (1979)

Espezie horiek babestea, administratzea eta arautzea eta haien aprobetxamendua du helburu. 4 kategoriatan sailkatzen dira:

- I.- Kontserbazio-neurri bereziak dituzten espezieak, beren habitatari dagokionez, beren banaketa-eremuan biziraupena eta ugalketa ziurtatzeko.
- II/1.- Estatuko legeriak araututako ehiza duten espezieak, Zuzentaraua aplikatzen den itsasoko eta lurreko eremu geografikoan ehiza daitezkeenak.
- II/2.- Aipatzen diren estatuetan bakarrik ehizatu ahal izango diren espezieak.
- III/1.- Babes-araubide orokorra ezartzen du, eta aleak harrapatzeko aukera ematen du, beti ere zilegi bada.

HABITAT Zuzentaraua (1992)

Europar Batasunaren eremuan biodibertsitatea bermatzen laguntzea du helburu, habitat naturalak eta basoko fauna eta flora zainduz. Aztertutako eremuan dauden espezieak adierazten dira, II., IV. eta V. eranskinetako zerrendaren arabera.

- II. ERANSKINA.- Batasunaren intereseko espezieak, kontserbatzeko kontserbazio bereziko eremu izendatu behar direnak.
- IV. ERANSKINA.- Babes zorrotza behar duten Batasunaren intereseko espezieak barne hartzen ditu.
- V. ERANSKINA.- Biltzeko eta ustiatzeko araudia bete behar duten espezieak sartzen dira.

Arriskuan dauden espezieen katalogoak

Natura Ondareari eta Biodibertsitateari buruzko abenduaren 13ko 42/2007 Legearen babespean, Arriskuan dauden Espezieen Katalogo Nazionala sortzen da, eta bertan sartzen dira administrazio publikoek benetan babesteko berariazko neurriak hartzea eskatzen duten espezieak, azpiespezieak edo populazioak. Espezie horiek bi eranskinetan daude katalogatuta:

- I. ERANSKINA.- "Galtzeko arriskuan" dauden espezieak eta azpiespezieak.
- II. ERANSKINA.- "Interes bereziko" espezieak eta azpiespezieak.

Arriskuan dauden Espezieen Euskadiko Katalogoaren (167/1996 D) arabera, kategoria hauek daude:

- Galtzeko arriskuan (P): bizirik irauteko probabilitate txikia duten espezieak, baldin eta egungo egoeraren kausazko faktoreek eragiten jarraitzen badute.
- Kalteberak (V): etorkizun hurbilean aurreko kategoriara pasatzeko arriskua duten espezieak, baldin eta haiengan edo haien habitatetan eragiten duten kontrako faktoreak zuzentzen ez badira.
- Arraroak (R): tamaina txikiko populazioak dituzten espezie edo azpiespezieak, eremu geografiko txikietan edo eremu zabalago batean sakabanatuta daudenak, eta gaur egun galtzeko arriskuan ez daudenak edo kalteberak direnak.
- Interes berezikoak (I): aurreko kategorietan jasota ez egon arren, beren balio zientifiko, kultural edo berezitasunaren arabera arreta berezia merezi duten espezieak.

Especie	Nombre común	Conv. Berna	Dir. Aves	Dir. Habitat	Cat. Nacional	Cat. Vasco ¹
AVES						
<i>Cuculus canorus</i>	Cuco	III			II	
<i>Tyto alba</i>	Lechuza				II	
<i>Apus apus</i>	Vencejo común	III			II	
<i>Jynx torquilla</i>	Torcecuellos	II			II	I
<i>Picus viridis</i>	Pito real	II			II	
<i>Hirundo rustica</i>	Golondrina común	II			II	
<i>Delichon urbica</i>	Avión común	II			II	
<i>Anthus trivialis</i>	Bisbita arborea	II			II	
<i>Motacilla cinerea</i>	Lavandera cascadeña	II			II	
<i>Motacilla alba</i>	Lavandera blanca	II			II	
<i>Neophron percnopterus</i>	Alimoche					V
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Chochín	II			II	
<i>Prunella modularis</i>	Acentor común	II			II	
<i>Erithacus rubecula</i>	Petirrojo	II			II	
<i>Saxicola torquata</i>	Tarabilla común	II			II	
<i>Turdus merula</i>	Mirlo común	III	II/2			
<i>Turdus philomelos</i>	Zorzal común	III	II/2			
<i>Cettia cetti</i>	Ruiseñor bastardo	III			II	
<i>Hippolais polyglotta</i>	Zarcero común	II			II	
<i>Sylvia atricapilla</i>	Curruca capirotada				II	
<i>Phylloscopus collybita</i>	Mosquitero común	II			II	
<i>Muscicapa striata</i>	Papamoscas gris	II			II	
<i>Parus cristatus</i>	Herrerillo capuchino	II			II	
<i>Parus ater</i>	Carbonero garrapinos	II			II	
<i>Parus caeruleus</i>	Herrerillo común	II			II	
<i>Parus major</i>	Carbonero común	II			II	
<i>Certhia brachydactyla</i>	Agateador común	II			II	
<i>Lanius collurio</i>	Alcaudón dorsirrojo	II			II	

Especie	Nombre común	Conv. Berna	Dir. Aves	Dir. Habitat	Cat. Nacional	Cat. Vasco ¹
<i>Garrulus glandarius</i>	Arrendajo					
<i>Corvus corone</i>	Corneja negra					
<i>Passer domesticus</i>	Gorrion común					
<i>Passer montanus</i>	Gorrion molinero	III			II	
<i>Fringilla coelebs</i>	Pinzón	II			II	
<i>Serinus serinus</i>	Verdecillo	III				
<i>Carduelis chloris</i>	Verderón común	III				
<i>Carduelis carduelis</i>	Jilguero	III				
<i>Carduelis cannabina</i>	Pardillo	III				
<i>Emberiza citrinella</i>	Escribano cerillo	II			II	
<i>Alcedo atthis</i>	Martín pescador	II	I		II	I

MAMIFEROS						
<i>Erinaceus europaeus</i>	Erizo común					
<i>Sorex coronatus</i>	Musaraña de Millet	III				
<i>Sorex minutus</i>	Musaraña enana					
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Murciélago grande d herradura	II	II	II y IV		V
<i>Myotis emarginata</i>	Murciélago de oreja partida	II	II	II y IV	V	V
<i>Miniopterus schreibersii</i>	Murciélago de cueva	II	II	II y IV		V
<i>Rhinolophus euryale</i>	Murciélago mediterráneo de herradura	II	II	II y IV	V	P
<i>Crocidura suaveolens</i>	Musaraña campesina	III				
<i>Neomys anomalus</i>	Musgaño de cabrera	III				
<i>Neomys fodiens</i>	Musgaño patiblanco	III				
<i>Suncus etruscus</i>	Musaraña	III				V
<i>Talpa europaea</i>	Topo común					
<i>Clethrionomys glareolus</i>	Topillo rojo					
<i>Arvicola sapidus</i>	Rata de agua					
<i>Pitymys pyrenaicus</i>	Topillo pirenaico					
<i>Pitymys lusitanicus</i>	Topillo lusitanico					
<i>Microtus agrestis</i>	Ratilla agreste					
<i>Micromys minutus</i>	Ratón espiguero					
<i>Apodemus sylvaticus</i>	Ratón de campo					
<i>Mus musculus</i>	Ratón casero					
<i>Mustela nivalis</i>	Comadreja	III				
<i>Mustela lutreola</i>	Visón europeo	II		II y iv	V	P

PECES						
<i>Phoxinus phoxinus</i>	Piscardo					
<i>Anguilla anguilla</i>	Anguila					
<i>Barbus graellsii</i>	Barbo de Graells					
<i>Barbatula barbatula</i>	Locha					
<i>Chondostoma miegii</i>	Loina					
<i>Salmo trutta fario</i>	Trucha común					
<i>Carassius auratus</i>	Carpín					
ANFIBIOS						
<i>Triturus helveticus</i>	Tritón palmeado	III		IV	II	
<i>Alytes obstetricans</i>	Sapo partero	II			II	
<i>Bufo bufo</i>	Sapo común	III				
<i>Rana perezi</i>	Rana común	III		V		
REPTILES						
<i>Lacerta viridis</i>	Lagarto verde	II		IV	II	
<i>Lacerta vivipara</i>	Lagartija de turbera	II			II	
<i>Podarcis muralis</i>	Lagartija roquera	II		II, IV	II	
<i>Anguis fragilis</i>	Lución	III			II	
<i>Vipera seoanei</i>	Víbora de Seoane	III			II	
<i>Natrix maura</i>	Culebra de agua	III			II	
<i>Natrix natrix</i>	Culebra de collar	III			II	

B. LEHENTASUNEZKO BANAKETA-EREMUAK ETA BISOI EUROPARRAREN KUDEAKETA PLANA

Zallako udalerrian Lehentasunezko Banaketa Eremuak eta hainbat espezierentzako Interes Berezikotako Eremuak daude, txosten honen eranskinean adierazten denaren arabera. Bertan, gainera, eremu horretan egon daitezkeen espezieen zerrenda orokor bat dago, ECIA aztertze baliagarria izan daitekeena.

Nabarmentzekoa da udalerriko zenbait ibai-ibilbidek duten garrantzia, Kadagua ibaiak barne, bisoi europarrantzat (*Mustela lutreola*). Espezie hori “Galtzeko Arriskuan” dago EAEn, eta 92/43/EE Zuzentarauaren II. eta IV. eranskinetan jasota dago. Gainera, Bizkaiko Kudeaketa-Plan espezifiko baten xede da.

Kudeaketa Plana ekainaren 19ko 118/2006 FORU DEKRETUAN arautzen da. Dekretu horren bidez, Bisoi Europarraren Kudeaketa Plana, *Mustela lutreola* (Linnaeus, 1761), onartzen da Bizkaiko Lurralde Historikoan, desagertzeko arriskuan dagoen espezie gisa, eta babesteko neurri espezifikoak behar dira. Zallako erreken bilbea bisoi europarraren balizko presentziak baldintzatzen du, interes berezikotako eremu eta hobetu beharreko tartea gisa.

2.5.4. BATASUNAREN INTERESEKO HABITATAK

EUNIS-2019 sailkapenaren arabera, habitaten presentzia zona natural eta eraldatuekin lotzen da Zallan, honako formazio hauekin:

A. HABITAT NATURALAK

- **Amezti iberiarrak**

EUNIS 2019: G1.7B1, Habitataria buruzko Zuzentarauaren I. Eranskinean jasotakoa: 9230

Ametza (*Quercus pyrenaica*) nagusi den basoak dira, eta ia ez da masa heldurik geratzen. Zuhaitz-geruzan pinu gorria (*Pinus sylvestris*) eta pagoa (*Fagus sylvatica*) daude, eta zuhaixkan txilar arruntak (*Erica vagans*, *Calluna vulgaris*) eta gayuba (*Arctostaphylos uva-ursi*). Iratzea (*Pteridium aquilinum*) ugaria izan daiteke, eta maiz izaten dira belarkiak, hala nola *Lathyrus linifolius*, *Asphodelus albus* edo *Teucrium scorodonia*.

Baldintza ekologikoak estai menditarrari atxikitzen zaizkio, onbrotipo subheze-hezearekin eta lurzoru azido eta hareatsuekin hareharri edo kalkarenita gainean.

Bere florak honako hauek ditu: *Quercus pyrenaica*, *Erica vagans*, *E. cinerea*, *Calluna vulgaris*, *Genista pilosa*, *Arctostaphylos uva-ursi*, *Lathyrus linifolius*, *Asphodelus albus*, *Teucrium scorodonia*, *Potentilla montana*, *Pteridium aquilinum*.

- **Erriberako haltzadia**

EUNIS 2019 G1.21 (Z) Habitatari buruzko Zuzentarauaren I. Eranskinean jasotakoa: 91E0 lehentasunezkoa*

Habitat mota hau mendebaldeko eta iparraldeko iberiar ibaiertzetan banatzen da, eta ohikoagoa da eremu silizeoetan.

Haltzadia ibaiertzeko baso bat da, ibilguarekiko lehen lerroan dagoena, lurzoru oso heze edo istiltsuetan, aldizkako goraldien eraginez.

Baso itxia eta iluna da, batez ere amildegi meharretan, eta galeriak osatzen ditu bi ertzetako adaburuak elkartzen direnean. Argi faltak zurezko elementuen presentzia mugatzen du, nahiz eta irekietan *Frangula alnus*, *Crataegus monogyna*, *Sambucus nigra*, *Evonymus europaeus*, *Salix salviifolia*, *S. atrocinerea* eta abar ikus daitezkeen. Belar-geruzak *Ranunculus ficaria*, *Glechoma hederacea*, *Oenanthe croceus* eta antzeko espezieak eramaten ditu.

- **Belardi Menditarrak**

EUNIS 2019 E1.72, Habitatari buruzko Zuzentarauaren I. Eranskinean jasotakoa: 6230 lehentasunezkoa*

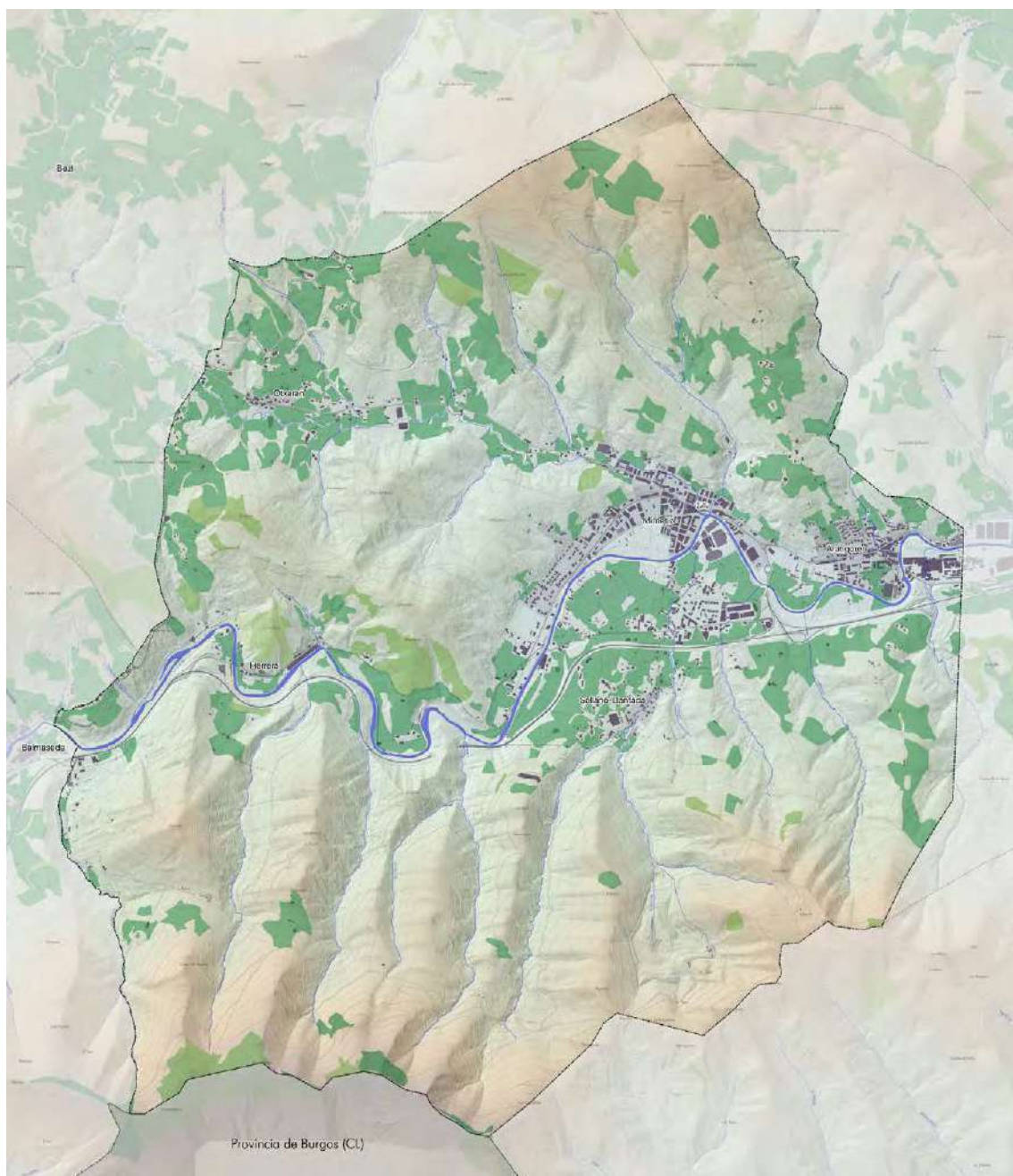
Gramineoak nagusi diren belardi trinkoen formazioak dira, eta, sarritan, oteadun txilardi kantauriarretako espezieak hartzen dituzte barnean, eta horiekin lotuta agertu ohi dira. Batzuetan, iratze itxura dute, *Pteridium aquilinum* gailentzearen ondorioz. Baldintza ekologikoak estai menditarrari atxikitzen zaizkio, gutxienez hezea den onbrotipoa eta sakonera askotariko lurzoru azidoetan.

Bere florak honako hauek ditu: *Danthonia decumbens*, *Agrostis curtisii*, *A. capillaris*, *Festuca rubra* gr., *Galium saxatile*, *Jasione laevis*, *Luzula campestris*, *Polygala serpyllifolia*, *Potentilla erecta*, *P. montana*, *Veronica officinalis*, *Brachypodium pinnatum* subsp. *rupestre*, *Carex caryophylla*, *Cerastium fontanum*, *Hypochoeris radicata*, *Lotus corniculatus*, *Plantago lanceolata*, *Ranunculus bulbosus*, *Nardus stricta* *. **altimontar estaian*.

- **Erica-Ulex txilardi atlantikoa**

EUNIS 2019 F4.23 (X) Habitatari buruzko Zuzentarauaren I. Eranskinean jasotakoa: 4030

Lurzoru azido edo deskarbonatatuaren zuhaixka-formazio mesofiloak edo xerofiloak, gutxi gorabehera lehorrak eta hareazko edo franko-hareazko ehundura dutenak, itsas mailatik 1.900 m-ko altituderaino daudenak. Beste sastraka- eta/edo larre-formazio batzuk dituen mosaikoan bana daitezkeen arren, habitat horren formazio bereizgarriak trinkoak izaten dira, neurri ertain-baxukoak, eta *Calluna vulgaris* eta txilar-espezieak (*Erica spp.*), ote-espezieak (*Genista spp.*, *Ulex spp.*) eta estrepa-espezieak (*Cistus spp.*) dira nagusi. Zona atlantikoetako eta mediterraneoetako berezko formazioak dira, eragin ozeanikoa dutenak,

BATASUNAREN INTERESEKO KLAUSULAK

Alnus glutinosa eta Fraxinus excelsior espezieek osaturiko baso alubialak (Alno-Podion, Alnion incanae, Salicion albae)	Landaredia kosmofitokodun maldak arrokatu kaltzikolak
Castanea sativa-basoak	Altitude baxuetako segabelardi txiroak (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
Quercus ilex y Quercus rotundifolia-ren basoak	Belardi lehor seminaturalak (Festuco-Brometalia)
Txilardi oremediterraniar endemikoak, elorri-triskarekin	Belardi lehor seminaturalak eta substratu kalkareoetako sastraka-ereto formazioak (Festuco-Brometalia)
Txilardi lehor europarrak	Harizti galako-portugalarrak, Quercus robur eta Quercus pyrenaica-rekin
Formazio belartsuak Nardus-ekin	Quercus faginea eta Quercus canariensis-en harizti iberiarrak
Pagadi azidofilo atlantiarak, ilex eta batzutan Taxus-ekin	Harkaizti silizeotako Sedo-Scleranthion edo Sedo albi-Veronicion dillenii-ko landaredia aitzindaria

Zallako udalerriko habitatak, Natura Sarearen kodearen arabera, Habitategi buruzko Zuzentarauaren I. eranskinean jasota daudenak.

bai Iberiar Penintsulako iparraldeko herenean, bai mendebaldeko zatian, baita Ceutan ere. Penintsularen barrualdera sartzen dira, mendikateetan barrena.

Habitat honetako txilardi gehienek ezaugarri nagusia belar-geruzaren pobrezia da, batez ere aniztasunari dagokionez. Hala ere, hiru espezie nabarmendu behar dira: *Agrostis curtisii*, *Pedicularis sylvatica* eta *Stachys officinalis*, habitat mota hori osatzen duten txilardi ia guztietan daudenak, Britainiar Uharteetatik Marokoko iparraldera.

4030 habitata Europar Batasuneko Habitatak Interpretatzeko Eskuliburuak (EUR25, 2003ko apirila) honela definitzen du: “Europako erdialdeko, iparraldeko eta mendebaldeko behe eta erdi-mendiko eremuetan, klima heze atlantikoetan edo azpi-atlantikoetan lurzoru silizeo podsolizatuen gainean hazten diren txilardi mesofilo edo xerofiloak”, zenbait azpimota bereiziz, kostaldeko euskal txilardiak Erica-Ulex espezieko txilardi atlantiko azpimotakoak direlarik. Ulicenion minoris; Daboecenion cantabricae p.; Ulicenion maritimae p.: klima atlantikoetako oteetan (Ulex) aberatsak diren txilardiak.

- **Gaztainondoen basoak**

EUNIS 2019 G1.7D *Habitatari buruzko Zuzentarauaren I. Eranskinean jasotakoa: 9260*

Gaztainondoa nagusi den basoak dira, eta haritz kandudunak eta ameztiak, lizarrak eta hurritzak bezalako zuhaiztiak izan ohi dira; zuhaixka-geruzan txilarrak, sasiak eta, batzuetan, oteak daude. Zuhaixka-geruzan, sastrakadiak ordezkatzeko dituzten txilarrak eta oteak daude maiz, eta landare igokarien artean, huntza eta *Tamus communis* ugari daude. Belar-geruzako florak bizi diren lurzoruen izaera azidoa erakusten du; azidoenetan ohikoak dira *Blechnum spicant* iratzia, *Hypericum pulchrum* hiperikoa eta *Deschampsia flexuosa* graminea. Gizakiak baso mota horien alde egin du, duela urte batzuk nekazar munduan gizakiaren eta animalien elikagai gisa zuen garrantziagatik. Hala ere, gaztainondoa bertako zuhaitza da Iberiar Penintsulan, Kuaternarioko analisi polinikoek erakusten duten bezala.

Flora: *Castanea sativa*, *Quercus robur*, *Q. pyrenaica*, *Fraxinus excelsior*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*; *Frangula alnus*; *Ulex gallii*, *Rubus* sp.pl.; *Hedera helix*, *Tamus communis*; *Athyrium filix-femina*, *Brachypodium sylvaticum*, *Circaea lutetiana*, *Deschampsia flexuosa*, *Euphorbia amygdaloides*, *Hypericum androsaemum*, *H. pulchrum*, *Oxalis acetosella*, *Ruscus aculeatus*, *Teucrium scorodonia*, *Viola riviniana*.

Baldintza ekologikoak lurzoru muinotsuari atxikitzen zaizkio, hezetik hiperhezera bitarteko onbrotipoa, eskistoen, kuartzitoen, granitoaren, hareatzen edo kareharrien gaineko lurzoru azidoetan.

B. HABITATS EZ NATURALAK ETA ANTROPIKOAK

- ***Pinus radiata* landaketak**

EUNIS 2019 G3.F (P) *ez dator bat Habitategi buruzko Zuzentarauaren I. Eranskinarekin.*

Hostozabalen landaketek ustiapenerako modu artifizialean landatu diren baso zaharkituak biltzen dituzte. Konifero-espezieak dira baso-ustiapenerako gehien erabiltzen diren espezieak. Azkar garatzen direnez, paisaia nagusi diren espezieak dira. Espezierik ezagunena *Pinus radiata* da, Monterrey pinua edo intsignis pinua ere deitua.

Zallako beste formazio ez-natural batzuk baratzeei, negutegiei eta zapal dutako eremuei atxikitzen zaizkie.

2.6. LURZORUAREN ERABILERAK ETA ESTALDURAK

Unitate naturaletatik eta erdinaturaletatik eratorritako erabileren estaldura eremu homogeneo hauetan zehazten da:

1. Gune humanizatuak. Unitate honetan giza jarduera duten eremu guztiak hartzen dira kontuan: lorategiak, hiri-lurzoru jarraitua eta etena, maila txikiagoko bideak, etab. Guztira, udalerriaren azaleraren %2,56 hartzen dute, Kadagua eta Otxaran ibaiaren ohearen ondoko eremu lauenetan.
2. Hezeguneak. Unitate honetan urarekin lotutako habitatak biltzen dira, adibidez: ibaiak, errekek, hezeguneak eta haltzadiak. Kategoria honetako ordezkariak handiena ibarra egituratzen duten bi erreka nagusien presentzia dago: Kadagua eta Otxaran. Guztira, % 0,20 dira, eta ez dira oso esanguratsuak hiri-antolamenduan duten eraginari eta Zallan duten ingurumen-ondorioei dagokienez.
3. Landa-ingurunea. Landa-lan tradizionalekin eta horien kokalekuekin lotutako habitatak dira, adibidez: belardiak, baratzeak, fruta-arbolak, heskaiak eta baserriak. Landa-ingurunea udalerriaren % 27 inguru da.
4. Belardiak eta sastrakak. Oro har, zuhaixka ezberdinez osatutako sastrakak dira. Basoen segida-prozesuko unitateak dira, eta espezie desberdinak dira nagusi, tokiko ezaugarrien arabera: iratzeak, oteak, txilarrak, etab. Zelaiek eta sastrakek udalerriaren azaleraren % 13,92 hartzen dute.
5. Ustiapenerako basoak. Unitate honetakoak dira udalerriko landaketa artifizial guztiak. Zuhaitz iraunkorren eta zuhaitz hostoerokorren basoak daude. Guztira, udalerriaren % 49,56 hartzen dute.

Zallan duen irudikapena	Lurzoruaren erabilerak eta estaldurak
2,56%	Hiritarra: jarraia eta zabalgunea
0,40%	Baso-instalazioa
0,44%	Zuzkidura-zerbitzua
0,64%	Industria-lurzorua
23,02%	Nekazaritzako asentamenduak eta baratzeak
3,38%	Azpiegitura teknikoak
0,98%	Hondakinen parkeak
0,47%	Fruta-arbolak
4,17%	Laboreen konbinazioa eta land. naturala
49,56%	Hostozabal mistoen eta koniferoen basoa
13,92%	Landarediaren konbinazioa
0,28%	Zoru biluzia
0,20%	Ur-ibilguak

2.6.1. LURZORUEN GAITASUN AGROLOGIKOA

Azterlanaren eremuan dauden lurzoru motak eta horien erabilera-ahalmena zehazteko eta kartografia egiteko, besteak beste, "Azterlan Geomorfologiko Sintetiko" kontsultatu da, Eusko Jaurlaritzako Ingurumen Sailburuordetzak koordinatu eta egindakoa (1990).

Formakuntzarako faktoreak

Lurzoruak, ekosistema naturalaren elementu gisa, funtzio garrantzitsua betetzen du. Landareak eta animaliak elikatzen dituen espazio bizia da, lurpeko urak berritzea bermatzen du eta bizi-iragazteko eta moteltzeko sistema bat irudikatzen du.

Lurzorua "klimaketa landaretzak material geologikoarekin eta unitate geomorfologikoarekin duten elkarrekintzak osatutako gorputz natural" gisa definitzeak natura-ingurune faktoreen multzoaren zentzu konbergentea du. Ezaugarri morfologiko, fisiko eta kimikoak faktore horien interakzioen isla (fenotipoa) dira. Gainera, beharrezkoa da jarduera antropiko jakin batzuk ezagutzea, gehiegizko hedadurarekin bilakaera erregresibo bat markatu dutenak, eta, hori dela eta, beren oreka-baldintzetatik (zonalitatea) aldendu dituztenak.

Azterlana honako faktore hauek kontuan hartuta egin da: klima, landaretza, litologia, erliebea eta giza jarduera.

Lurzoruen ezaugarriak

Aztergai dugun eremuan dauden lurzoruen funtsezko ezaugarriak kambisolari eta flubisolari dagozkie.

Kambisolak

B zerumuga kanbikoa duten lurzoruak dira (50 cm-z edo gehiagoz estalita egon ezean), A zerumuga krikkoa edo umbrikkoa, zerumuga kaltzikkoa edo gypsikoa beste diagnostiko-horizontetik gabe. B kanbiko horizontea falta izan daiteke 25 cm baino gehiagoko lodiera duen A umbrikoko horizontea dagoenean; gazitasun handirik ez duenean; Vertisols edo Andosolsen diagnostiko-ezaugarriak ez duenean; hezetasun idorreko erregimenik ez duenean; lehen 50 cm-ko sakoneran propietate hidromorfikorik ez duenean.

Kambisolen bederatzi banaketa daude, eta horietatik bost mota hauek daude azterketa-eremuan:

- Kanbisol eutrikoak. A zerumuga okrikkoa dute, eta oinarrien saturazioa % 50ekoa edo handiagoa, azaleraren 20 eta 50 cm arteko lodieran, baina sakonera horretan ez dira karezkoak.
- Kanbisol distrikoak. A zerumuga okrikkoa dute, eta oinarrien saturazioa % 50etik beherakoa, azaleraren 20 eta 50 cm bitartean.
- Kanbisol gleycos. A zerumuga okrikkoa edo umbrikkoa dute, eta propietate hidromorfikoak dituzte azaletik 50 eta 100 cm arteko sakonerako geruza batean.
- Kaltzio-kanbisola. A zerumuga dute, eta karbonatoaren mugimenduaren ebidentziak; karbonatoaren % -a ez da % 15etik jaitsi behar.

- Kanbisol kromikoa. A zerumuga okrikua dute eta kolore bateko saturazio-propietateak dituzte azaleraren 20 eta 50 cm arteko lodieran.

Aztertutako eremuan ikusitako azalerarik handiena kanbisol gleyko eta distrikoari dagokio. Proporzio txikiagoan agertzen dira besteak.

Flubisolak

Oraintsuko depositu alubialen gainean garatutako lurzoruak dira, diagnostikorako horizonterik ez dutenak (non eta 50 cm edo gehiagoko material berria ez duten lurperatuta), zerumuga A okriko edo umbrikua, H histiko horizontea edo zeruertz sulfurikoa baino gehiago. Definizio horren erabileraren arabera, alubioi-depositu berriak ibaietako, itsasoko, aintziretako edo kolubioietako sedimentuak dira, eta ezaugarri hauetako bat edo gehiago dituzte:

- a. sakoneran modu irregularrean murrizten den edo 125 cm-ko sakoneran % 0,35etik gora irauten duen materia organikoaren edukiarekin (hondar geruza meheek materia organiko gutxiago izan dezakete beheko sedimentu finenak eskakizunak betetzen baditu).
- b. material freskoa tarte erregularretan jasotzea eta/edo geruzatze fina izatea.
- c. 125 cm-ko sakoneran material sulfurosoa izatea.

Fluvisolen lau azpibanaketa daude, eta horietatik bakarra dago ordezkatuta aztertutako eremuan, zehazki Kadagua ibaiaren eta Otxaran ibaiadarraren inguruan.

- Fluvisols eutrikoak. Baseen saturazioa % 50etik gorakoa da, azaleraren 20-50 cm-ko sakoneran, baina sakonera horretan ez dira karedunak.

A. MOTAK ETA ERABILERA GAITASUNA

Lurzoruaren erabilera-gaitasunaren moten irudikapen kartografikoa Lurzoruen Maparen interpretazio batetik eratortzen da. Mapa horretan, lurzoruak beren ahalmenen eta mugen arabera taldekatuta daude, hau da, ohiko laboreak edo ohiko erabilera jasateko gaitasunen arabera, tratamendu berezirik behar izan gabe eta denboraldi luze batean narriadurarik jasan gabe.

“Natural Resources Conservation Service” delakoarentzat, erabilera-gaitasunaren sailkapena interpretazio-sailkapen bat da, honako hauetan oinarritzen dena: klimaren eta lurzoruen ezaugarri iraunkorren efektu konbinatuetan, suntsitzeko arriskueta, erabilera-mugetan, ekoizpen-ahalmenean eta lurzoruen ustiapen-beharretan.

Motak bereizteko eta definitzeko, lurzoruen ustiapen-maila desberdinak hartzen dira kontuan, muga-mailaren adierazle diren mailak, eta gutxi gorabehera horien aprobetxamendu historikoaren errealitateari dagozkionak. Honelakotzat jotzen dira:

Nekazaritza-erabilera:

A - Laborantza intentsiboa.

B - Neurritzko laborantza intentsiboa. C - Laborantza ez oso intentsiboa edo estentsiboa.

Nekazaritzakoa ez den erabilera:

- D – Larre iraunkorrak.
- E - Basoberaren ustiapena.
- F - Murritzeta gutxiko baso-ustiapena.
- G - Murritzeta askoko baso-ustiapena.
- H - Landaredi naturala edo babesgarria.
- I - Hiri-erabilerak.
- J - Industria-erabilerak, etab.

Lehenengo hiru motetako lurzoruek (A, B eta C) erabilera-ahalmen oso handia, handia eta ertaina dute, hurrenez hurren. D eta E motetako lurzoruek, normalean, ezin dira nekazaritzarako erabili.

A-tik E-ra, erabilera-mugak eta/edo lurzoruak suntsitzeko arriskuak handitzen dira. A-tik C-ra, hazi daitezkeen laboreen kopuruak behera egiten du, eta lurzoruaren ustiapenari emandako erantzunak gero eta eskasagoak dira.

D letran sartutako lurzoruek (erabilera-ahalmen txikia) normalean ezin dira nekazaritzarako erabili urte askoan. Hala ere, salbuespenezko kasuetan eta epe laburretan erabili ahal izango dira; mota horretako lurzoruek, arrisku handirik gabe, larreetarako, mendiko ustiategietarako edo mendi garaietarako erabili daitezke.

E-ren barne sartutako lurzoruek (oso erabilera-ahalmen txikia dutenak) ez dute ia baso-ustiapenik eta murritzeta asko dituzte; are gehiago landaredi naturala babesteko eta berreskuratzeko basoetan.

Azterketa-eremuari dagokionez, erabilera-gaitasun mota guztiak daude ordezkaturak, nahiz eta C eta D motak nagusitzen diren, ertaina eta baxua, hurrenez hurren.

C motako lurzoruek ezaugarri hauek dituzte:

- Neurritzko erabilera duten lurzoruek.
- Muga nabarmenak.
- Higadura-arrisku handiak.
- Intentsitate gutxiko nekazaritza-erabilerak eta bestelako erabilerak izan ditzaketenak.

Erabilera-mugen eta -murritzeten kopurua B motakoa baino handiagoa da, eta ustiapen are zainduagoa edo kontserbazio-praktika konplexuagoak behar ditu. Laboreen eta errotazioen kopurua ere, printzipioz, txikiagoa da. C motako eremuak malda txikiena dagoen lekuetan daude, nahiz eta erabilera-muga handiena maldak ematen duen.

D klaseak, berriz, ezaugarri hauek ditu:

- Erabilera-ahalmen txikiko lurzoruek.
- Muga zorrotzak.
- Oso handiak diren higadura-arriskuak.
- Ez dira nekazaritzarako erabiltzekoak, oso kasu berezietan izan ezik.
- Muga gutxi edo ertainak larreetarako, mendi baxuaren ustiapenerako eta baso-ustiapenerako.

Aurkezten dituzten mugek laboreen kopurua murrizten dute, eta nekazaritza ez da ia bideragarria; salbuespenezko kasuetan eta baldintza berezietan soilik landu daitezke oso luzeak

ez diren aldietan, baina beti murrizketa handien mende. Zonako erabilera hazkunde azkarreko koniferoen birpopulaketekin bat dator.

Erabiltzeko gaitasun-moten artean, azpimaila batzuk aurki ditzakegu, batez ere dituzten mugek bereizten dituztenak: malda (p), azaleratze harritsuak eta harritaria (r) eta ezaugarri fisikoak (f).

Era berean, erabilera-ahalmeneko unitate desberdinak daude, honako hauen arabera: maldak (p*), benetako lodiera (x*), azaleratze harritsuak eta harritsuak (r*), ezaugarri fisikoak (f*) eta ezaugarri kimikoak (q*).

Esan bezala, erabilera-gaitasun nagusia C eta D erabilera-motei dagokie. Muga, batez ere, maldari zor zaio, eta, neurri txikiagoan, ezaugarri fisikoei. Erabilera oso handiko ahalmen bakarra Kadagua ibaiaren eta Otxaran ibaiadarraren inguruko flubisol eutrikoei dagokie. Flubisol horiek izan ezik, lurzoru mota nagusia kanbisolena da. Hala ere, landa-lanean ikusi da edukiera txikia edo ertaina duten eremu handi horien barruan azalera txikiko enklabe batzuk daudela, baserrietatik gertu eta malda txikikoak, eta horietan, urteetan baratze gisa erabiltzen direnez, erabilera-ahalmena handia dela esan daiteke, behin eta berriz landu eta ongarritu baitira.

2.6.2. LANDA-INGURUNEA ETA BASO-EREMUAK

Nekazaritza eta Basozaintzako Lurralde Plan Sektoriala onartu da, nekazaritza-lurra euskarri hutsetik haratago doan balio gisa hartzen delako, haren *“izaera erreproduzitezina, eskasia eta lehen mailako jardueretarako duen garrantzia”* aintzat hartuta.

Nekazaritza eta Basozaintzako LPSak, Gidalerroetako Ingurune Fisikoaren antolamendu-ezaugarriak garatuz, kategoria hauek ezartzen ditu:

- Nekazaritza, Abeltzaintza eta Landazabala, Balio Estrategiko Handia,
- Nekazaritza, Abeltzaintza eta Landazabala, Trantsizioko Landa Paisaia,
- Baso barbara, basoa, larre menditarrak, larre menditarrak-harkaitzak,
- Ingurumena hobetzea eta
- Azaleko uren babesak.

Zallako udal-eremuan aurreko kategoria guztiak daude, larre menditarrak-harkaitzak azpikategoria izan ezik.

2.6.3. ESKUALDEKO PAISAIA

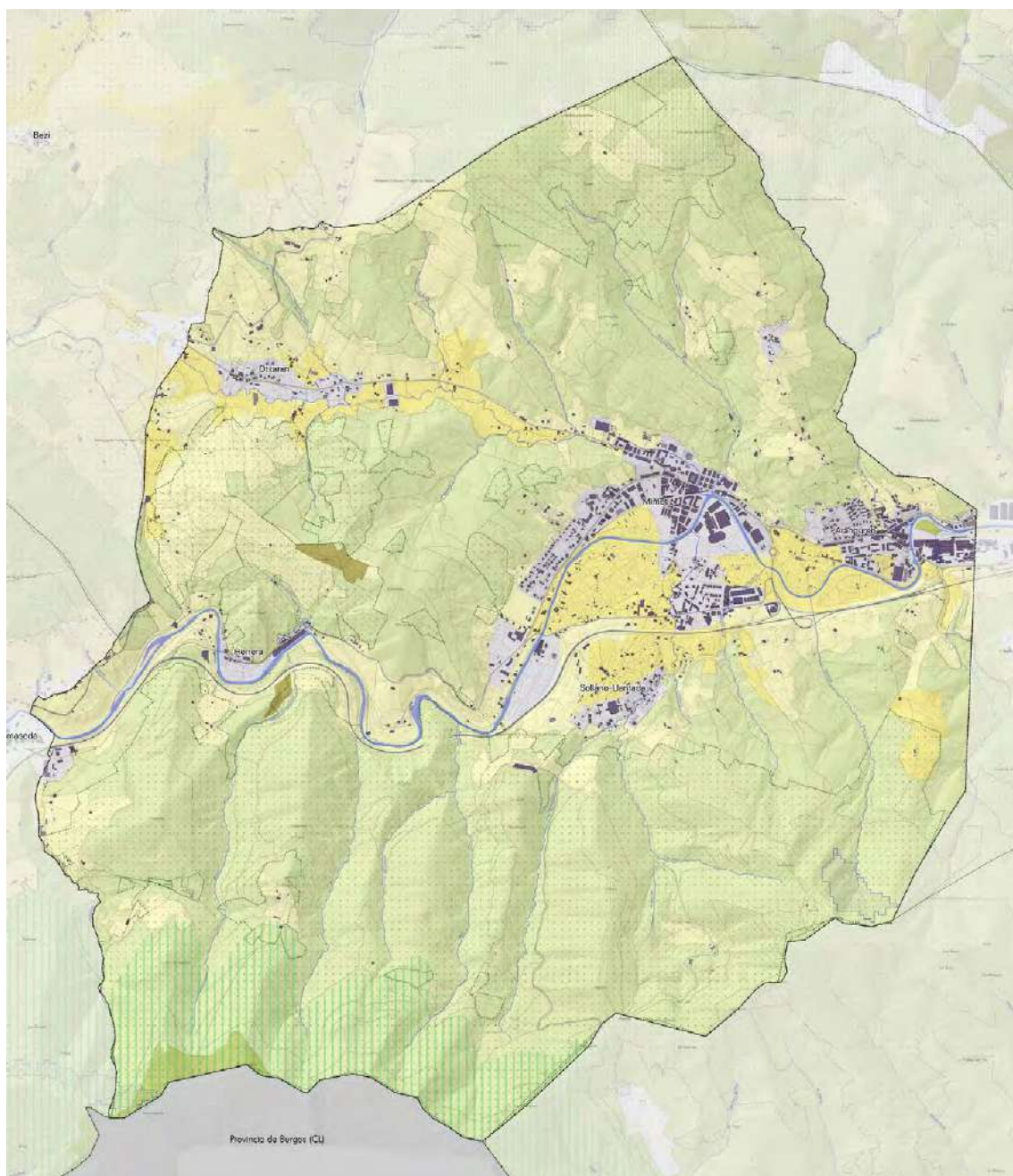
Balmaseda-Zalla Paisaiaren Katalogoa EAEko eskualde-administrazioak egin du, eta Zallako eremuko paisaiari buruzko informazioa eta azterketa eskaintzen ditu.

A. GIZA FAKTOREAK: KOLONIZAZIO-PROZESU HISTORIKOA ETA PAISAIAN IZAN DUEN ERAGINA

Hobeto azaltzeko, atal hau hainbat eremu geografikotan banatu da. Jarraian, horietako bakoitza azalduko dugu.

Balmaseda – Zalla – Güeñes unitatea

Hiru udalerrri hauek Kadaguako harana osatzen dute, eta hainbestearaino identifikatzen dira haranarekin, non mugak beste haran batzuen banalerroekin bat datozen.

NEKAZARITZA ETA BASOZAINZAKO LURRALDE PLANA

KATEGORIAK

- Nekazaritza eta abeltzaintza: balio estrategiko handia
- Nekazaritza eta Abeltzaintza: trantsizioko Landa Paisaia
- Basogintza
- Basoak Mendi barbara
- Ingurumenaren Hobekuntza

BALDINTZATZAILE GAINJARRIAK

- Korridore ekologikoak: lotunea
- Akuiferoak kutsatzeko arriskua duten eremuak
- Onera Publikoko Mendiak
- Higidura arriskua

Nekazaritza eta Basogintzaren LPSaren antolamendu-eremuak. Iturria: lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila

Horrela, Ordunteko mendilerrotik, Turtziozko haranetik bereizten gaituen Koltiza mendiaren gailurretik (879 m), mendikateak Santo Domingoraino (718 m) jaisten da, Artzentalesetik edo Koltiza haranetik bereizten gaituena; hemen bakarrik gelditzen da muga etenda, Kadagua ibaira iritsi nahi izan zuela dirudien Sopuertako sartzeak, eta gero iparraldeko mugak Avellanadako Priintoko banalerrena berreskuratzen du. Artegi (542 m) eta Ubieta (632 m), Sopuerta eta Galdames haranetatik bereizten gaituztenak, Ubieta/Gurutzetik, Arnabizkar mendi-lepo zaharraren atzetik, gure lurraldeak Eretza (887 m) harrapatzen du, eta Castaños errekatik darama muga, ekialderantz isurtzen duena.

Mendebaldeko muga Kadaguako bi ibaiadarretan oinarritzen da. Erreka horiek Gaztelatik bereizten gaituzte, eta Peñalosa (654m) eta Picorredondo (677m) gailurrak eskualdearenak dira iparraldean eta hegoaldean.

Tontor horretatik, Orduntek ekialderantz jarraitzen duela dirudien mendilerroak, Bandera Mendiak (696m) eta Tornoak (676m), gure haranaren muga osatzen du, Gordexolarekiko muga adieraziz eta haranarekiko banalerrotik jarraituz, Abusuko gailur baxuenetatik (515 m). Ilso (564m) eta Carobo (565m), hemendik, beheago dagoen maila batean, banalerroaren iparraldeko hegalaria jarraituko diogu; izan ere, banalerroa markatzen duen Berbizizko Santutegia, Salcedo eta Gordexolako haranaren antzinako Eliza izan zena, azken honena da gaur egun, eta badirudi horrek banalerrotik mazelara mugatzea eragin zuela.

Mendoza mendian banalerroa berreskuratzen da, Sodupe gaineko uharte-mendia, oso garrantzitsua, hiru ibaien iritsiera artikulatzen baitu: Kadagua, Herrerías eta Zaldu. Hemendik muga Ganekogortaren hegaletan gora doa, Zaldurekin lehian, eta La Quadran haran osoa kontrolatzen du Ganekogortaren gailurreraino. Agertoki birjina eta pribilegiatua da, eta kontrastea egiten du Eretza eta Ganeko arteko haitzarteak, Zaramillotik Soduperaino jasan dituen erasoekin.

Gizakiaren okupazioak historiaurreko aztarnak erakusten ditu Eretzan eta Gameran ibairantz doan dortsalean, baita Koltizaren iparraldeko isurialdean ere. Zalantzarik gabe, garaiera handiko larreak dituzten gailurren okupazioari lotutako monumentu erlijiosoak dira. Gailur handien deforestazio iraunkorra historiaurreko fase horietan sortutzat jotzen da, eta, beraz, paisaia gizatiartua da.

Paisaiaren eta antzinako tradizioen analisiak adierazten duenez, herrixkak mendi-hegaletan sortzen dira, haranean baino egoera babestuagoan, harana eta sorpresak saihesteko bideak hautemanetz, ez dirudi hemen, Sopuertan edo Galdamesen bezala, kastro indoeuropar bat dagoenik, gerora hainbat herrixka bere oinetan sortzen zituena, nahiz eta Zalla eta Güeñes gainean dauden Cabana-Artegi-Zipar-Larrea gailurretan susma daitekeen, edo Soduperen gaineko Lujar-en, edota Castillejos-Santo Domingon ere, Balmasedaren gainean, eta kota baxuagoetan agian Mendoza Sodupe, Gazteluko Zerroat eta Harritzko Gaztelua. Hipotesi horiek berretsiz Berbekizko San Joan santutegi gisa agertzen da, Salcedo eta Gordexola nagusi zituena eta tradizioak bailarako lehen eliza bezala baieztatzen duena. Kasu askotan baselizak izan ohi dira antzinako herrixka edo kastroak.

Bitxia da mazelaren erdialdeko herrixken populazio hori apenas ematen dela Balmasedan, non malda handiek eta haitzarte izaerak zibilizazio hori gomendatzen ez dutela dirudien. Hala ere, aurkitzen dira, Pandozales, El Zoco, Jauregui, eta etxe txiki isolatuak, Aldai, Iturrigarri, Laborrieta, Labrara, eta oso altua den Las Bernillas. Interesgarria izango litzateke jakitea gaur egun isolatuta dauden etxe horietatik zein izan ziren antzinako herrixkak. Balmasedako hegoaldean Arbiz, Zernoza, La Pedera, Las Erusas eta Cenarro ere agertzen dira.

Egoera aldatu egin da Zallan, beste herrixka askorekin: Luchaco, Zolla, Patzalza, Urtechu, Llano, La Magoslera, San Cristóbal, Bilbato, Perín, Arana, Montellano, Basdaga, La Herrera,

iparraldeko mazeletan, eta baita hegoalderantz ere, Murga, Torremonte, Vistalegre, Intxorbe, Zokita, La Breña eta Somocurcio. Eta horiei Otxaran bailara gehitzen zaie, Santibañez, Somavalle, Otxaran eta El Callejorekin; herrixka altu horiek guztiek, zalantzarik gabe, bailararen okupazio primitiboa adierazten dute; Cabanaren oinean dauden batzuk baselizek seinalatutako antzinako bide garaietan oinarritzen direla dirudi, La Magdalenan, San Kristobalen, Santibañezen.

Gueñesen are argiagoa da prozesua, Ubieta Urrutira Eskarzaga, Saratxaga, Ametzaga, Santa Marina, Norza, Taramona, Lejarza, Goikuria, Ibargu, santutegi zaharrekin, hala nola San Lorentzorekin; edo Santa Marinar, Magdalenak edo San Pedrok seinalatutako bide zaharrekin; hegoaldean, Orijana, La Jara, Allende, Jandiola, Arzabe, Urandiola, Arzabe, edo Mendoza. Eta ekialderago, Urriaga, Garai, Trasarana, Moriza, Iartu.

Ekialdeko haitzarteetan, La Quadran eta Zaramillon, herrixka horiek desagertu egiten dira, eta Balmasedan gertatzen zen bezala, pasabideak defendatzen dituzten gaztelu baxuak agertzen dira, San Migel, Lacaben.

Garai bareagoetan, herrixkak haranetara jaisten direla uste dugu, eta hemen agertzen dira dorretxeak, beren burdinola, errota eta ermitekin, ibaiari, zubiei eta bideei lotutako haranaren kolonizazio berri bat sortuz; horrela sortzen dira La Mesa, Bolumburu, Mendieta, Sollano Llantada, Santxosolo, Sodupe, Jorgi eta La Quorginoko dorre-multzoak, bideak, burdinolak eta errota kontrolatzen zituzten familia handien egituraketa adieraziz. Seguruenik, garaiago zeuden dorreek aurreko aristokrazia bat adierazten dute: Maruri, Murga, Somovalle.

Dorreen kopuruak adierazten du, halaber, kultura hori indartsuagoa dela Gordexolan, eta, agian, handik Salcedoko haranera igarotzen dela, ibaia etxekotzea zailagoa baitzen han. Ibaiko dorretxe horien boterea konpentsatzeko sortu zen Balmaseda, Enkarterriko hiribildu handia, zibilizazio berri bat adierazten duena. Ziurrenik haitzarten eremuan sortu zen, bertan dorretxeak ez zirelako bertan nagusi, Zalla eta Gueñesen gertatzen zen bezala.

Eta oso litekeena da Balmasedako adibidea izatea Gueñesko parrokia bailarako gun e espiritual eta herrixken bilgune gisa sortzera bultzatzen duena, Sodupen edo Quadran gertatu ahal izan zen bezala dorretxeek kontrolatutako baselizekin lehian.

Antzinako burdinolen adibideari jarraituz, industria-iraultzak bailararen hondoa hartu zuen Zallako, Balmasedako eta gero Gueñesko lantegiekin, eta talde txikiak konurbazio handi bihurtzea lortu zuen, Zallari Balmasedarekin lehiatu eta Gueñes ia xurgatzen zuen lehentasuna emanez.

Zalla edo Soduperen garapen modernoak antzinako espazio-egitura aldatu zuen, Balmaseda gun e garrantzitsu bakartzat hartuta, eta Gueñes bailarako herrixken lotune gisa; Zallaren egungo garapenak ere adierazten du garapen modernoek bailararen egungo ikuspegia desitxuratu egin dezaketela; jada ez dago indoeuropar hirien aztarnarik, baina herrixka altuak mantentzen dira, nahiz eta asko desagertu diren pinudi garaienen presioagatik, agian. Zorionez, mendi-hegal erdiko herrixkek bizirik jarraitzen dute, baita haraneko gotoretxeak baino baldintza hobeetan ere, baina garaile atera direnak Sodupe, Gueñes, Zalla eta Balmasedako konurbazioak izan dira, Zalla, Gueñes eta Balmasedako industria-lantegi handiek lagunduta.

Gaur egun, badirudi etorkizuneko garapenak ibar-hondoa hartzen jarraitzea aurreikusten duela industria-eremuekin, eta, are kezagarriagoa dena, udalerrri guztiak hiri-konurbazio batean elkartuz errekan eta errepidean zehar, mendi-hegal eta gailurretatik isolatuz, hirigune bereziak desagerraraziko lituzkeen eta natura hiri lineal horren alde batera eta bestera ikusteko agertoki gisa isolatuko lukeen etengabeko batean.

B. EGUNGO PAISAIA

Enkarterrietako eskualdearen testuinguruan, gaur egungo paisaia oso konplexua dela aurreratu daiteke, hain lurralde txikian bi ibai-haran ditu mendebalde-ekialde norabidean, 900 m inguruko gailurrez mugatuta doazenak, ibaiek induskatu zuten ipar-hegoaldeko kate handi bat osatzen dutenak, gero 600 m inguruko kotetara jaisteko, eta, ondoren, 1.000 m inguruko itsasoraino iristen den kareharrizko mendilerro handi batekin topo egiteko. Are gehiago zailtzen du paisaia bi ibai horiek, Kadagua eta Herreriasek, Otxaran, Rodalega eta Zaldu bezalako ibaiadarrak izateak, bailara nagusiekiko bailara paralelo eta perpendikularrak direnak.

Baina mendebalde-ekialdeko bi haran horiei iparraldetik lau ibai-arro gehitu behar zaizkie: Sodupe – Galdames kubeta; Aguerako bailara lirainena; Karrantzako arro handia eta Lanestosako harana, ia haitzartea; bailara horietako bakoitzak bere nortasuna du, bere mendi-ertzengatik eta altitudeagatik. Ibai guztietan, iparraldetik eskualdea mugatu zuen kareharrizko arku handia zulatu behar izan zuten, haitzarte konplexuak sortuz; baina, horrez gain, Ordunteko mendilerro handia dute, oso garaia eta malkartsua, eta haren oinetan sortzen dira haran horiek osatuko dituzten ibaiak.

Konplexutasun horri Turtzioz eta Kolutza – Barbadun bailararen banalerroa Artzentales definitzen duen ordokia gehitu behar zaio; nortasun handiko lurraldea da, eta banalerrotzat altitude eta presentzia handiagoz jokatzeko du. Gainera, Kolutza – Barbadun ibaiaren arroak bi erreka hartzen ditu ekialdetik, Galdames eta Limon, eta, beraz, haranaren ipar-hego ardatzarekiko perpendikularrak diren zeharkako bi haran ditu.

Zalla eta Eremuko esparruan, basoek, nekazaritzak eta abeltzaintzak osaturiko trilogia nabarmentzen da, pagadien, hariztien, artadien eta bortalen basoekin; zereal-nekazaritzarekin eta mahastien nekazaritzarekin; eta ardiak eta behien abeltzaintzarekin; baina burdinolek bortalak, hariztiak eta artadiak erabili zituzten, eta horien ordean pinudiak jarri zituzten, eta, zati batean, iparraldean, eukaliptuak. Nekazaritza desagertu egin zen, bai eta ardi-aziendak ere, eta basogintza-eta abeltzaintza-ustiapeneko ekonomia bat baino ez zen geratu. Industria-iraultzarekin batera, meatzaritzako ustiapena eta faktoriadun industria-sektorea gehitu zitzaizkion Kadaguan.

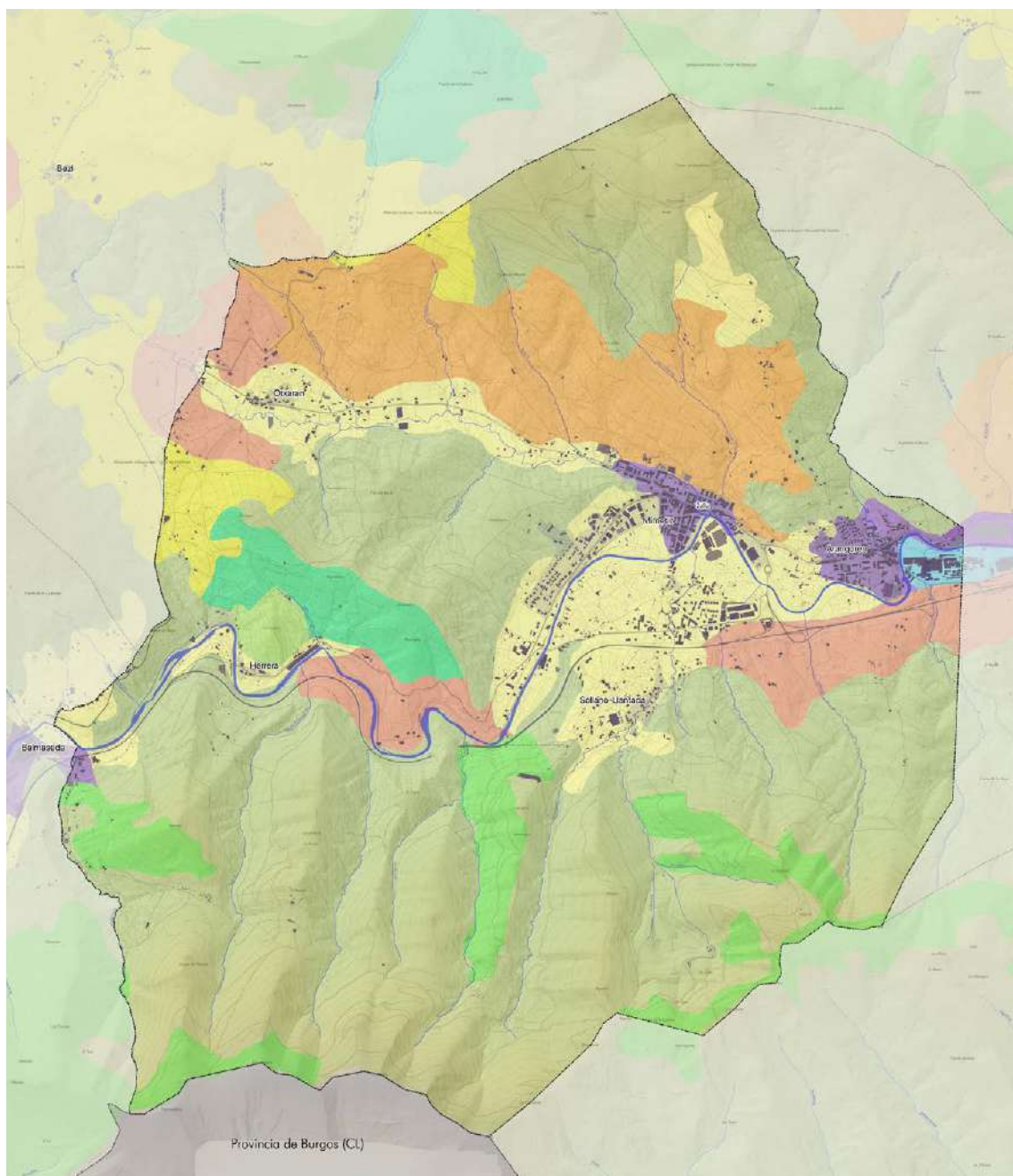
Hiru elementu horiek, basogintza, abeltzaintza eta industriak, gaur egungo paisaia definitu dute, zaharrak baino aberastasun gutxiagorekin.

Baso-unitatea nagusi izan da hegoaldeko haranetan, abeltzaintza- eta nekazaritza-sektorea ia erabat kanporatu arte, bertako belardiak okupatuz eta baserri eta herrixkak jendez hustuz, Gordexolan eta Kadaguan gertatu den bezala, biztanleria bailararen hondoan kontzentratuz.

Paisaia-aberastasun horren galera konpentsatu egin daiteke oso zainduta dauden pinudi-eremu handi horiekin, etorkizunean baso autoktonoa zainduko eta garatuko baitute kontserbazio-baso izeneko eremuetan.

Baso-presio hori Sopuerta – Galdamesen ere sumatzen da, abeltzaintza-sektorea ia desagertzen ari baita, bailara hori bokazio alternatibo argirik zehaztu gabe. Artzentalesen eta mendebaldeko haranetan, belardiek eutsi egin diote pinudiek aurrera egiteari, nahiz eta etorkizunean hauek aurrera egingo dutela iragarri den, baina hemen baso autoktonoaren hondakin gehiago kontserbatzen dira, babes zehatzekin dagoeneko babestuta daudenak.

Nekazaritza- eta abeltzaintza-jarduera esne-ustiategietan kontzentratu zen, eta haragi-ustiategietara igaro zen. Gaur egun, berriz ere ardi sektorea agertzen da. Baina hori guztia zalantza handiekin; Gordexolako belardiak ia desagertu egin dira; Kadaguan hegoaldeko hegaletan geratzen dira; Sopuertan oso ahulduta; eta Galdamesen, Larreako eta banalerroko

PAISAIA

AZPIUNITATEAK

- Nekazaritzakoa, nekazari dituzten herak eta labore-lur atzerrikoen nagusitasunarekin, ibai-eragina duen ingurunean
- Nekazaritzakoa, belardi eta labore-lur atzerrikoen nagusitasunarekin, ibai-eragina duen ingurunean
- Hostozabal hostoiraunkorren basoa, ibai-eragina duen ingurunean
- Industriala, ingurune antropogenikoan

- Sastrakadia, ibai-ingurunean
- Nekazaritza mosaikoa, baso-sailekin, ibai-ingurunean
- Nekazaritza eta basoko mosaikoa, ibai-ingurunean
- Basoko mosaikoa, ibai-ingurunean
- Basoko sastrakadi mosaikoa, ibai-ingurunean

- Hiri-inguruko mosaikoa ibai-jabarian
- Baso-landaketak ibai-jabarian
- Hirikoa, jabari antropogenikoan

eremuetan; Artzentalesen eta Turtziozen oraindik nagusi dira, eta zuhaiztien ertzek balantza handia ematen diote paisaiari. Baina belardiek presentzia handiagoa dute Karrantzan eta Lanestosan, ustategien kontzentrazio handiengatik ere; izan ere, larreen paisaia bera ere faktore ekonomiko garrantzitsutzat hartzen da eskualdean.

Meatzaritza sektorea Sopuertan, Galdamesen eta Artzentalesen desagertu zen jada, eta haren ordezkari paisaiaren aztarnak geratu dira, gaur egun aisialdirako eta bisitarako gune bihurtuak. Kadaguako industria-sektorea izan da industria-erabilera garbiko eremuak osatzeko oinarria, auzune eta errebaletan batera; azken batean, haranaren eta hiri-eszenaren irudia degradatu du. Gaur egun, industria-sektorea gainbeheran dagoenez, Bilbo Handiaren logela-hiri gisa balio dute.

Hori dela eta, Kadagua da paisaiarik nahasi eta aldatuena, eta ibar-hondoan abeltzaintza-erabilerak geratzen dira, hiri-hedapenak xurgatzeko zorian; izan ere, Kadagua ibai zatitu eta isolatua duen hiri-jarraitua sortzeko gai dela ikusten da. Konplexutasun horri, konposizio paisajistikoan, autobia, azpiegitura elektrikoak eta asentamendu industrial berrien parke zabala gehitu behar zaizkio.

C. PAISAIA ESANGURATSUAK

Eremuko paisaia esanguratsuetan elementu garrantzitsuak izateagatik nabarmentzen diren paisaiaren aktiboak zehazten dira: ebakiak, haitzarteak, larre garaien gailur luzeak, belardi eta hariztien paisaia bikainak, kareharrizko gailur eta zerrategiak, haran-hondoko belardiak. Zallako udalerriaren kokalekuan, udal-geografian izandako arrakastak ez ezik, Kadagua bailarako eta gailurretako paisaia-dinamiken barruan ere ikusi behar dira, Balmaseda-Zalla Paisaien Katalogoak adierazten duen bezala:

Balmaseda

Kadaguan Balmasedakoa da lehenengo paisaia adierazgarria; harana estuagoa da, eta oso mendi altuak ditu mugetan, Kolutza (879 m) eta Bandera (696 m). Bizkaiko ate hori Zalla aldera ixten da haitzarte luze batekin, Herrerarekin, non historian zehar ekialdeko inbasioetatik defendatu zen. Geografikoki hain konprometitu den eta, agian, hein batean horregatik, mendi-mazeletako pinudiak eta Balmasedako Erdi Aroko hiribildu monumentala lotzen ditu.

Beraz, oso paisaia berezia eta nortasun handikoa da, iparraldean, Kolutza – Garbea mendilerroak arku handi bat osatzen du, Balmaseda inguratuko duten Kolutza eta Gorostia errekek osatzen dituen. Arku handi horrek Goitik eta Bolumburutik jarraitzen zuela esan daiteke, haitzartea eratuz; hegoalderantz, Celadilla eta Banderas mendien isurialdeek definitzen dute Balmaseda eta Herrerako haitzartea banatzen dituen Angostura erreka.

Zalla - Gueñes

Balmasedaren ondoren, Zalla eta Gueñesekin batera Soduperaino zabaltzen da harana. Haranean, haran hondoko belardiak, mendi-mazelaren erdialdean dauden herrixkak eta basoko mendi-mazelak ikus daitezke, Somokurtziotik (686 m) eta Ilsoitik (564 m) Berbikizera jaisten direnak eta Gordexolatik bereizten gaituztenak.

Haran zabal horrek Zallako herriguneak ditu, Gueñes – Sodupe, haran hondoko belardi handienak zituen, eta, oro har, oso aldatua eta urbanizazioak erasana izan da, bere irudi nahasi samarrak eskualde osoaren pertzepzioa aldatzen baitu.

Oraindik ere oso sail aberatsa gordetzen du: iparraldean, Zipar, Artegi, Gurutzea eta Lujar gailur harritsuak, eta hegoaldean, Alekun eta Ilso multzoa; antzinako herrixkak bildu dituzten

pinudi-basoak, batez ere hegoaldean; iparraldean, belardiak dituzten herrixkak; mendi-hegalak seinalatzen dituzten baselizak; San Lorenzo, Santa Marina, La Magdalena, San Pedro, eta azkenik, ibar-barreneko guneak, antzinako dorretxeak eta zubiak eta errotak dituztenak; horren guztiaren gainean, industria-eremuak eta ibarrak okupatuko dituzten auzo berriak, bailararen diafanitate handia zatikatuz eta haren batasuna aldatuz; eta, zalantzarik gabe, erdian protagonista nagusia, ibaia, oraindik ezkatututa eta ia ahaztuta dauden eremu askotan, baina ibaiertzeko basoekin eta belardiekin paisaia honen aukera paregabea da.

Otxaran bailara

Paisaia horren osagarri, Otxarango haran txikia eta Retola erreka ageri dira. Erreka hori Cabana eta Cabeza mendi-hegaletan jaiotzen da, Avellaneda alboetan, eta, hegoaldean, Garbea mendiaren hegaletan; mendebaldean, Koltza ibaiaren banalerroan jaiotzen da, Artzentalesen, Bezi eta Herbosa artean.

Hegoalderantz, Goikoa eta Bolumburu mendilerro txikiak definitzen du harana, Garbea menditik askatuta, eta Kadaguan Herrerako haitzarteak osatuko ditu. Haran txiki hori paisaia esanguratsua da, Kadaguako ibaiadarra bada ere, Artzentalesen antz handiagoa baitu baso zelaian eta herrixka txikien antolaketan. Hala ere, gehiago aldatzen dute zeharkatzen eta zatikatzen duten trafiko-bideek eta herrixkak jasan zituzten saihebidetxeak.

Herrerias ibaiaren harana

Orain, eskualdeko azken hegoaldeko harana, Herrerias bailara eta Zaldu ibaiadarra jorratuko ditugu. Herreriasak Gordexola definitzen du, Kadaguakoa baino txikiagoa den harana, eta nortasun handikoa, Kadaguan bezala, bailararen hondoak garapen modernoak jasan ditu eta hiri jarraitu bihurtzeko arriskua du. Bertan, antzinako dorretxeak eta San Juan Eliza dagoen hirigunea aurkitzen dira, baina gailurretan, mendi-mazelak herrixka txikiz puntuatuta zeuden; iparraldean, Berbiziko San Joanetik (haranaren jatorria) jaisten zirenak, eta hegoaldean, Banderaren Gainetik jaisten zirenak; azken horiek, batez ere, belardiak desagertzen ikusi dituzte, pinudiek ordezkatuak izan direnak, eta horrek arriskuan jartzen du baserri txikien iraupena.

Izan ere, azpimarratzekoa da ibarreko baso-eremua eta abeltzaintza-izaeraren desagertzea. Hori are adierazgarriagoa da mendebaldeko muturrean; han, Kadaguan gertatu zen bezala, mendiek altuera handiagoa hartzen dute, maldak gogorragoak dira eta, horren ondorioz, oso herrixka gutxi zeuden mazelaren erdian; horregatik, baso-eremua are handiagoa da, eta populazioa haranaren hondoan kontzentratzen da.

Herrerias bailararen barruko paisaia berezi horren hasiera Ponton mendiaren atzean dagoen haitzartean dagoela esan daiteke, Ilso mendiaren (564 m) eta Santurtzi mendiaren (486 m) gailurren hurbiltasunak eraginda. Bertan dauden guneak Iratzagorria eta Artekonakoak dira, eta dorre-etxe ezberdinez osatuta daude.

D. ZALLAKO PAISAIA-UNITATEAK

Azterketa-eremuan bi paisaia-unitate ezar daitezke, udal-mugak gainditzen dituztenak. Unitate horiek Balmaseda-Zalla Paisaiaren Katalogotik datoz.

1. Kadagua Haraneko Unitatea

Oinarrizko osagaiak

Unitate honek Kadaguako harana hartzen du bere ibilbide osoan, Balmaseda, Zalla eta Gueñes udalerriak eta Sopuerta eta Gordexolako zati bat hartuz. Ordunteko unitatearen mugekin dituen iparraldeko mugek, Kolitzatik Garbea eta Sabugalera Ordunteko inguruneak seinalatzen dituztenak, Goiko banalerrotik jarraitzen dute, Otxarango haranetik bereizten gaituena eta paisaiaren beste unitate bati dagokiona, eta Barbadun ibaiaren banalerrotik jarraitzen dute Cabana, Zipar eta Larrearen gailurretatik, zeinak Sopuertatik eta Galdaminatik bereizten gaituena; Ekialderantz, Lujar mendiaren eta Eretzako hegalen banalerroan amaitzen da; haren gailurra Grumeran-Eretza unitatekoa da, eta Kadagua Zaramillo haitzartetik iristen da Eretzako eremu funtzionalaren amaieran.

Hegoaldeko muga ere Herrerias ibaiarekiko banalerroari jarraitzen dio, eta Gordexolako haranarekiko mugarekin bat egiten du; Bandera, Somocurcio, Ilso, Berbikiz eta Mendozaren gailurretatik igarotzen da, Herrerias-Zaldu ibaira iristen da eta Kadaguako haitzartearen hegaletatik igarotzen da berriro, Ganekogortako paisaia-unitatearekin muga.

Beraz, haranarekin bat datorren unitate lineala da, sekzio oso aberatsa duena, gailur harritsuak iparraldean, batzuetan larre altuak baina oso garrantzi gutxiak, antzinako hariztiak, larreak eta antzinako herrixkak okupatu dituzten birpopulatze-mazelak; belardiak eta mendi-hegal erdiko herrixkak, eta belardiren bat duen ibar-hondoa, baratzeak eta herrixkak, eta, batez ere, guneen ezarpena, Gueñes eta Enkarterriko garrantzitsuenak.

Faktore naturalak

Paisaia-unitate hori oso eraldatuta dago, ez bakarrik birpopulaketengatik, eta, beraz, ia ez da harizti-orbanik geratzen, baizik eta, batez ere, haran-hondoko urbanizazioagatik; urbanizazio desordenatuak, azpiegiturek, linea elektrikoek haranaren irudia aldatu dute, eta Enkarterrien irudi negatiboa ematen dute; haranaren hondoa, elementu natural garrantzitsuena igarotzen da, hiri-jarraitua sortzearekin mehatxatzen duena; haranaren hondotik igarotzen da elementu natural garrantzitsuena, ibaia, zeinaren berreskurapena, ertz eta belardiekin, haranari izaera itzultzeko giltzarria izan daitekeen. Horrez gain, Zalla

eta Gueñes iparraldean dauden larre unatuen eta herrixken hegalek oraindik duten harmonia ere gehitu behar da.

Bere balio naturalak Kolitzako pagadi txikietan, Kolitza ibarreko hariztietan, Pandozalesen, Larreatik Gueñesera jaisten diren hariztietan, Galdamesekiko banalerroetakoetan, Lejartapeko artadietan, Eretza azpiko haitzarteetako bortaletan, Berbikizen inguruko hariztietan, eta hegoaldeko bortal edo gurbiztien arrasto batzuetan oinarritzen dira. Horri gehitu behar zaizkio Kadaguako ibaiertzeko basoak, nahiz eta zuhaitz handiak izan zenbait tartetan haltzak, lizarrak, makalak eta sahatsak.

Giza faktoreak

Kultur aberastasuna askotarikoa da: historiaurreko aztarnategiak Eretzaren oinean eta Larrea eta Gurutzean, indoeuropar herrixka Bolumburun, Balmasedako bide erromatarra Castrorantz, Kolitzako santutegiak, San Lorentzo, Santa Marina, San Pedro, Magdalena eta San Migel iparraldean, San Juan de Berbikiz, San Martin, San Pantaleon eta San Isidro hiribilduak hegoaldean, Donejakue bidea, Euskal Herriko eta Gaztelako arkitektura herrikoia duten herrixkak, kontserbatutako hamahiru dorretxeak, lau jauregi-etxeak, Balmasedako hiribildu monumentala, parrokia-elizak, zubiak eta indianozko hogeit hamar etxe bano gehiago, asko lorategi exotikoekin.

Ondare aberats horri industria-iraultzarena gehi dakioke, fabrika zaharrak eta, zergatik ez, garai industrial luze baten lekukotza zaharra. Zubiak, geltokiak, errepide zaharra eta azpiegiturak eta trazadurak dituzten trenbide-lineen trazadura ere oso aberatsa da, haranak itsasoaren eta Gaztelaren arteko komunikazio-korridore izaera izan baitzuen beti.

Unitatea BI-6318 eta BI- 6210 eskualdeek eta Bilbo-Santander eta Bilbo-La Robla trenbide estuko trenbideek zeharkatzen dute. Orduntetik datorren GR-123 errepidea Balmasedaraino jaisten da eta, ondoren, Bandera eta Somocurciorantz Gordexolarantz abiatzen da.

Garrantzitsua da aipatzea unitatea zeharkatzen duten linea elektrikoen kopuru handia eta Gueñesko transformazio-zentro handiaren presentzia, zeinak nabarmen aldatzen baitu unitatearen ekialde osoa. LPPk paisaia-balio handiko nekazaritza-sistemako eremu bat aipatzen du La Cruz eta Larreatik jaisten diren belardi eta herrixken hegaletan.

Ebaluazioa

PU honek Enkarterriko biztanleriaren zati handi bat biltzen du, bere baso-lurzorua justifikatu zuen industria izan zuen, eskualdea zeharkatzen duten komunikabideak ditu eta, beraz, bere enbaxadorea da, bere aurpegiak ikusgarriena eta baita problematikoena ere.

Balorazioa, ez negatiboa, baina eskualde osoaren balorazioa jaisten duena, Kadaguako haranak definitzen duen paisaiaren unitate horren ikuspegitik dator.

Eta, batez ere, haran-hondoaren okupazioagatik, nukleoen hazkundeagatik, tradizioarekin zerikusirik ez duten hazkunde-tipologiengatik, aldiriak izateagatik, industria-lurzoru ez oso zainduagatik, ibaiaren presentzia eskasagatik, izaera lotsagabea erakusten duten bide-azpiegitura moderno preahaltzuengatik, eskalarekiko, bailarako balioekiko eta mendi-hegalekiko mespretxua erakusten dutelako.

Haranaren errespeturik eta nortasunik gabeko okupazio hori, Zaramillo, Sodupe, Aranguren, Zalla eta Balmasedaren izaera galtzea, haien ondarea ezkutatzea, eta, hala eta guztiz ere, ezkutuko balio guztiak: ibai handia, bizi-belardiak, mendi-hegal erdiko herrixkak, herriguneen ondarea, Balmasedako hirigune handia, Balmasedako baso-masak, Herrerako haitzarteak, Artegi eta Larreako gailur garaiak. Balio horiek erakutsi behar dira, balioa eman behar zaie, batez ere harana zeharkatzen duen bide-azpiegituratik. Beharrezkoa da guneen hazkundera antolatzea, haien mugak babestea, tipologia kolektibo arrotzak saihestea, linea elektriko nagusiak eta sekundarioak murriztea, ibaiari eta ibaiertzeko basoei balioa ematea, poligono berrien eraso berriak saihestea, elementu horien aldaketa topografikoak saihestea, haien okupazio berriak saihestea eta haien hiri-lurzoruak berreraikitzea.

Horrez gain, autobiak eta azpiestazioak hainbeste abandonatutako eta kaltetutako Kadaguako haitzarteak berreskuratuko lirateke.

Premiazkoa da unitate honetan ekintzei ekitea; Enkarterrietako aurkezpen-txartela ez ezik, Bizkaikoa ere bada Gaztelako sarreretarako, eta bertako biztanleriaren zati handi baten bizitzaren eszenatokia ere bada.

2. Turtzios – Artzentaless – Otxaran unitatea

Oinarrizko osagaiak

Paisaia-unitate honek Artzentalessko goi-lautada hartzen du, eta Turtziozko haranerantz, Avellanedarantz eta Otxaran haranerantz hedatzen da. Iparraldean Turtzioz eta Betaio eta Alen mendiguneak mugatzen du, eta hegoaldean, Ordunteko paisaiaren unitatean dagoen Kolutza mendiaren inguruek, eta Kadaguarekiko banalerroak, Garbea eta Goiko bailararaino mugatzen da; Mendebaldean, paisaiaren unitateak Turtziozko haran osoa hartzen du, Eskritoko basoetaraino, baina gure eremuan Villaverde udalerriarekin muga egiten du

Ekialdean, Otxaran haranaren mugekin bat egiten dute, Zallan Kadaguarekin topo egiten baitute.

Ikus dezakegunez, Turtzioz, Artzentaless, Sopuerta eta Zallako lurraldeak biltzen dituen unitate bat da, eta Enkarterrietako erdigune geografikoan kokatzen da, baita Avellanedan ere.

Faktore naturalak

Agüera ibaiaren, Kolitzaren eta Kadaguara isurtzen duen Otxarango Retola erreken goi-ibilguak jaiotzen dira, edo gutxienez bertatik igarotzen dira.

Hori da, beharbada, eskualdearen giltzarria, goi-ordokia, banalerroa eta komunikazioen kontrola, ez bakarrik iparralde-hegoaldea, Avellaneda, baita ekialde-mendebaldea, Traslaviña, San Migel ere. Hori dela eta, eskualdean dago gune politikoa, Avellaneda eta Artzentalesko biztanleria biltzen zuen zuhaitz sakratua. Zalantzarik gabe, unitatean hiru azpiunitate aurki zitezkeen, Turtzioz, Artzentales eta Otxaran- Avellaneda, baina hobe da batzea zatitzea baino.

Baina, bitxia bada ere, goi-ordoki hau, banalerro hau, ez da basotsua, baizik eta belardi eta unada ugari, herrixka txikiak dituztenak, eta, iparraldeko eta hegoaldeko baso-berritzeak gorabehera, herrixken, belardien eta hariztien harmoniari eustea lortu dutenak.

Giza faktoreak

Kultura-aberastasuna askotarikoa da: historiaurreko aztarnategiak Eretza ibaiaren oinean eta Larrea eta Gurutzean, indoeuropar herrixka Bolumburun, Balmasedatik Castorako bide erromatarra, Kolutza, San Lorenzo, Santa Marina, San Pedro, Magdalena eta San Migel santutegiak iparraldean, San Juan de Berbiz, San Martin, San Pantaleon eta San Isidro bideak hegoaldean, Santiago bidea, herrixkak beren euskal eta gaztelar arkitekturarekin, kontserbatutako hamahiru dorretxeak, lau jauregi-etxe, Balmasedako hiri monumentala, parroikia-elizak, zubiak eta hogei indiano etxe baino gehiago, asko beren lorategi exotikoekin.

Ondare aberats horri industria-iraultzarena, fabrika zaharrena eta, zergatik ez, industria-garai luze baten lekuko izandako paper-fabrika zaharrena gehitu behar zaizkio. Zubiak, geltokiak, errepide zaharra, azpiegiturak eta trazadurak dituzten trenbide-lineak ere aberatsak dira, harana itsasoaren eta Gaztelaren arteko komunikazio-korridore izan baitzen Garai batean.

Unitatea BI-6318 eta BI- 6210 eskualde errepideek eta Bilbo-Santander eta Bilbo-La Robla trenbide estuko trenbideek zeharkatzen dute. Orduntetik datorren GR-123 trenbidea Balmasedaraino jaisten da eta, ondoren, Banderarantz eta Somocurciorantz joaten da Gordexolarantz.

Garrantzitsua da aipatzea unitatea zeharkatzen duten linea elektrikoen kopuru handia eta Gueñesko transformazio-zentro handiaren presentzia, zeinak nabarmen aldatzen baitu unitatearen ekialde osoa. LPPk Gurutzetik eta Larreatik jaisten diren belardi eta herrixken hegaletan paisaia-balio handia duen nekazaritza-sistemako eremu bat adierazten du.

Ebaluazioa

Unitate honek lau udalerriren lurraldearen zati bat hartzen du, Turtzioz, Artzentales, Sopena eta Zalla, bere gune eta herrixketan, non belardiak eta horien arteko zuhaitziak oraindik paisaiaren defintzaile diren. Haran horietako antzinako nekazaritza-, abeltzaintza- eta baso-kulturaren oso paisaia adierazgarria da, non oraindik paisaiaren eta herrixken xarma kontserbatzen den, ondare oso baliotsuarekin.

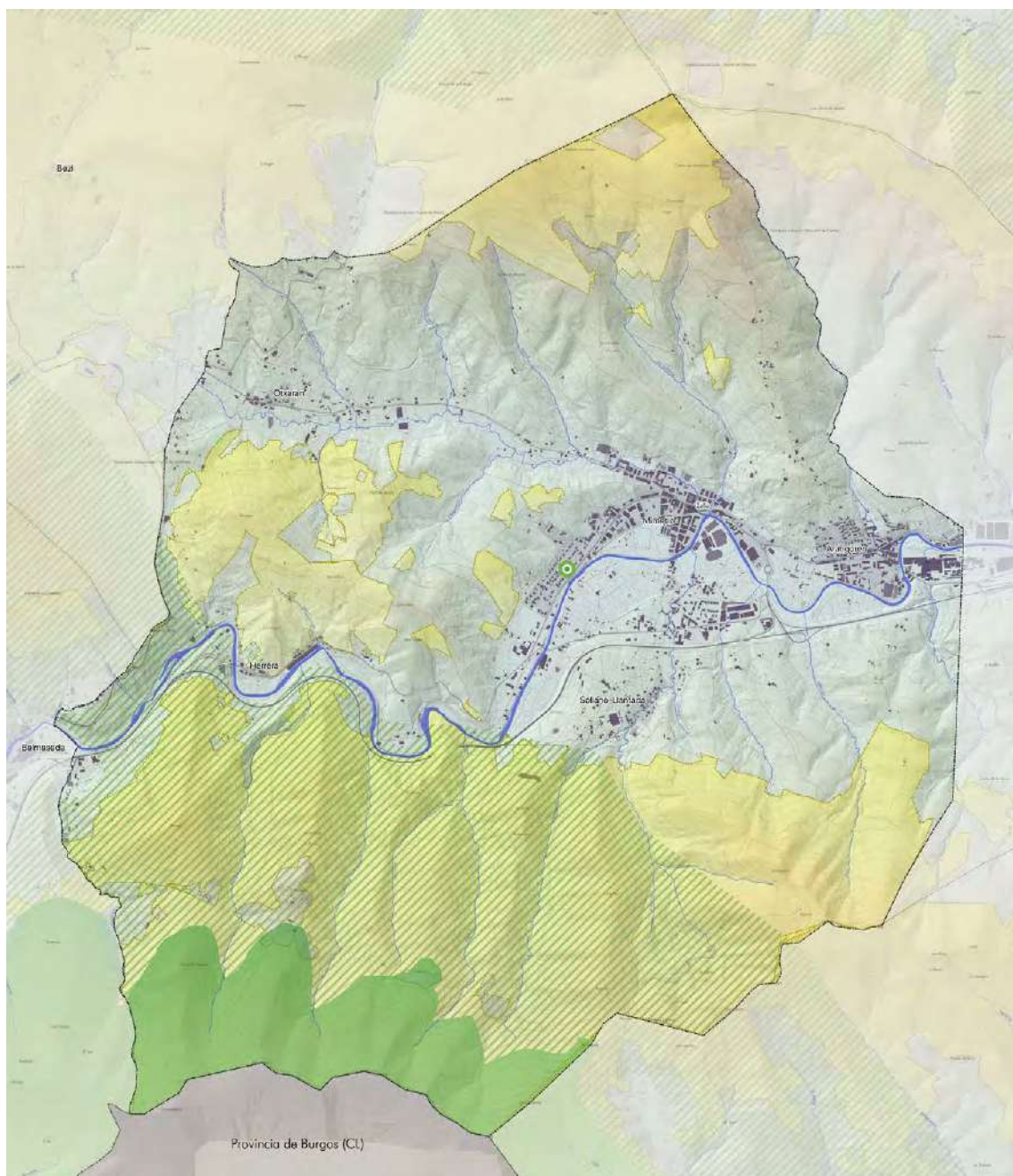
Balio horiei eusteko, beharrezkoa litzateke paisaia-unitateak bere abeltzaintza-ustategiak mantentzea, gaur egun txakolinaren laborantzako nekazaritza gero eta handiagoarekin osatuta, eta pinudiak eta eukaliptalak aurrera egitetik defendatzea; era berean, beharrezkoa da haien ondarea, dorretxeak, trikuharrien herri-arkitektura, jauregiak eta Gaztelako etxeak babestea, ibai-trazadura berrien txikizioak saihestea, beren ur-ibilguak kontzentratzea, beren uhin-lerroak eta beren balio elektrikoak gordetzea, ibai-ibilguei, Aguerari, Kolitzari eta ondare hidraulikoari balioa ematea, eta garrantzitsua da arkitektura berrietan herri-arkitekturarekiko errespetua eskatzea, baita gune berrien gehiegizko hedadura saihestea ere, belardi onenen zati handi bat hipotekatuz.

Esan beharra dago, halaber, abeltzainek unitate hori Karrantza eta Lanestosakoekin bateratzea nahi zutela, landa-zibilizazio beraren erakusgarri gisa.

2.7. ZAINZAPEAN DAUDEN ETA GARRANTZITSUAK DIREN NATURGUNEAK

Azterketa-eremua industria-jarduerak eta baso-ustiapenek asko okupatzen duten eremua da. Natura Sareko espazioak, natura-guneak eta ingurumen-interesa dutenak kontsultatu ondoren, ez dago bat ere Zallako udalerrian, katalogatutako zuhaitz berezi bat izan ezik.

Babeserako figuraren batek zaindutako espaziorik ez dagoen arren, eremu altuenen biodibertsitaterako funtzio ekologikoak eta lehen aipatutako interes komunitarioko habitatak argitara ekarri behar dira.

INTERESEKO NATURA-ESPAZIO ETA -GUNEAK

- Loturako korridore ekologikoa: Gorbeia-Arkamo-Gibijo-Arrastaria-Ordunte
- Korridore ekologikoaren moteltze-eremua
- Zuhaitz bereziaren proposamena: haritz kanduduna
- Onura publikoko mendiak

Zuhaitz bereziak

Zallako udalerrian azken irudi horren ale bakarra dago; inbentarioan jasota daude, baina ez dute inolako babes-figurarik. Zuhaitz bereziak beren ezaugarri aparteko edo nabarmenengatik (tamaina, adina, historia, edertasuna, kokapena) babes berezia merezi duten zuhaitzen aleak dira.

Zallan katalogatutako zuhaitz bakarra haritz kanduduna da (*Quercus robur*), eta ezaugarri hauek ditu:

- EN-08 kodeko haritza, Gernikako arbolaren biloba da eta San Pedro Zarikete ermitan dago.

Korridore ekologikoak

Euskal Autonomia Erkidegoko Korridore Ekologikoen Sarea ezartzearen helburu nagusia Natura 2000 Sarearen lotura eta koherentzia ekologikoa sustatzea da, Kontseiluaren 92/43/EEE Zuzentarauaren 10. artikulua, habitat naturalak eta basa-fauna eta -flora kontserbatzeari buruzkoak, ezartzen duen bezala.

Korridore ekologikoek korridore moduko espazio jarraitu bat hartzen dute, espezie basatien migrazioa, banaketa geografikoa eta truke genetikoa errazten dituenak.

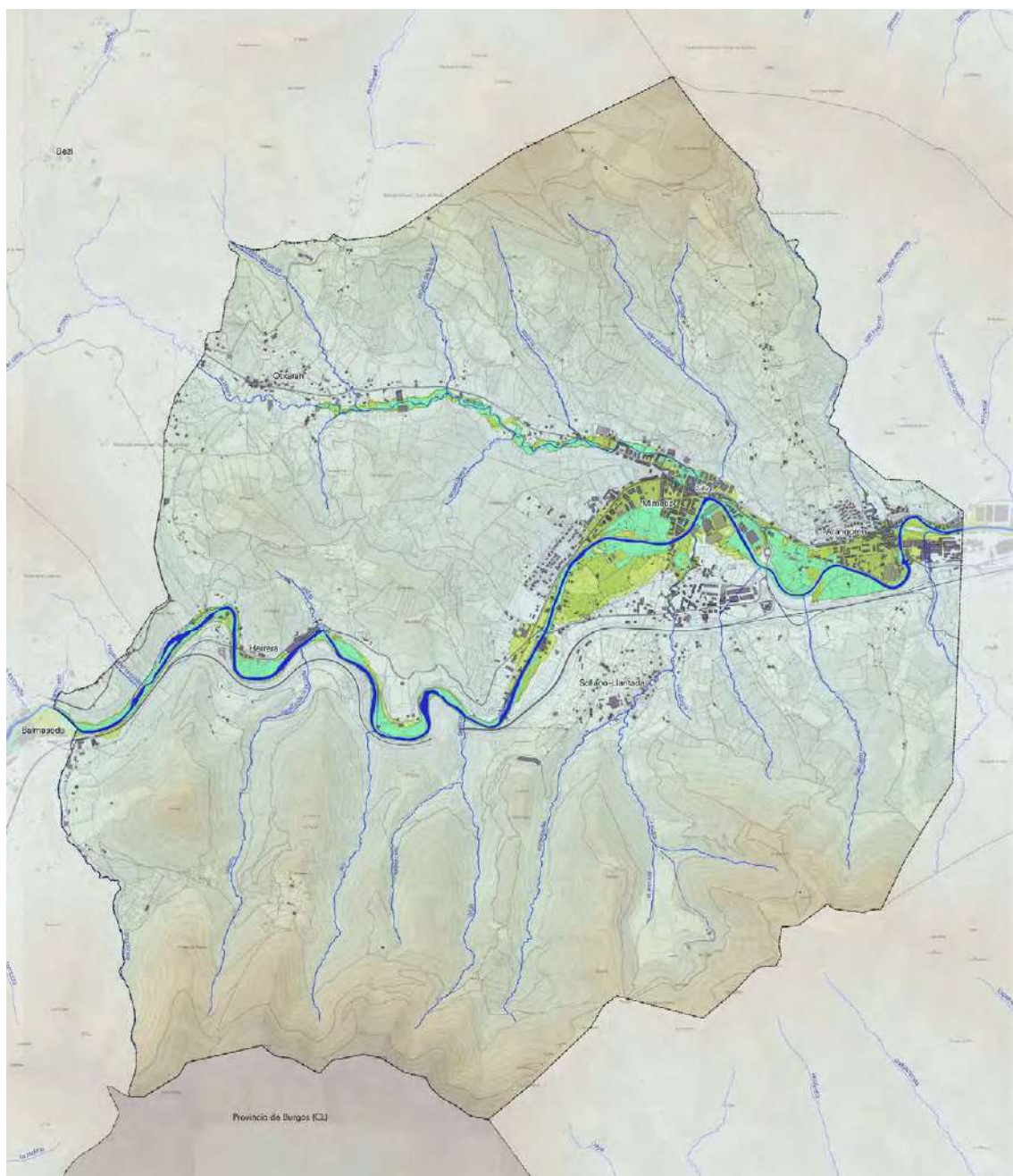
Korridore Ekologikoen Sarearen egitura konektatu beharreko nukleo-espazioen inguruan eratzen da. Korridoreak eta lotura-eremuak lotura-elementuak dira, eta moteltze-eremuak, berriz, lotu beharreko eremuak eta aipatutako elementu konektoreak inguratzen dituzte. Eremu horiek jardura antropikoek eragindako ertz-efektuak arintzeko eremuak dira, lotura-korridoreak bezala, batez ere nekazaritzako eta basogintzako paisaia maneiatuei dagozkienak. Horietan, eta Korridore Sareko beste figuretan baino exijentzia-maila txikiagoan, inpaktuen prebentzioari, landaredi naturaleko elementuen kontserbazioari eta, hala badagokio, leheneratzeari, eta nekazaritza-, basogintza-, abeltzaintza- eta ehiza-aprobetxamenduen ustiapen iraunkorrari dagokienez hartu beharreko neurriak eta irizpideak proposatzen dira. Beraz, faktore horiek kontuan hartu beharko dira Plana lortzerakoan.

Lotura-interes berezia duten ibai-tarteak dira sareko beste egitura-elementu batzuen artean lotura nabarmena dutenak eta koherentzia handiagoa ematen dietenak. Ibai-sareak habitat objektiboen konektibitateari ere laguntzen dio, batez ere ibaiertzetan dauden landaredi naturalaren formazioen jarraitutasunaren, kalitatearen eta tamainaren arabera.

Zallako udalerriari dagokionez, udalerriaren mugaren hegoaldean eremu bat dago, lotura-korridore gisa jarduten duena. Korridore hori Gorbeia-Arkamo-Gibijo-Arrastaria-Ordunteko korridoreari dagokio, eta R1 kodekoa da. Udalerriaren hegoaldean, korridorearen eremua baino eremu zabalagoa bereiz daiteke, moteltze-eremuarekin bat egiten duena.

Onura Publikoko Mendiak

Nabarmentzekoa da udalerrian onura publikoko bi mendi daudela, Zallako azaleraren % 41,42 hartzen dutenak: Azolla OPM, 136 hektareako azalerarekin, eta Zallako OPM, 1.150 hektareako azalerarekin.

UOLDE EREMUAK

Uholde-aztarnak

T10

T100

T500

Erreka, ubidea

13. Irudia. 500 urteko birgertatze-aldirako uholde-arriskuko aztarnak erasandako eremuak. Iturria: uraren Euskal Agentzia

Onura publikoko mendiak babes bereziko urbanizaezintzat jotzen eta kalifikatzen dituzte Hirigintza-Plangintzako tresnek.

2.8. ARRISKU ETA ZIURGABETASUN NATURALAK ETA TEKNOLOGIKOAK

Natura-inguruneak ondasunei eta pertsoneri kalteak eragin diezazkieketen prozesu naturalen eta antropikoen multzoa du ezaugarri. Batzuetan, prozesu horiek azelerazioak jasan ditzakete, batzuetan gizakiak eragindakoak eta beste batzuetan arrazoi naturalek eragindakoak, eta, ondorioz, oreka naturala bat-batean hausten da eta energia handiko mekanismoak sortzen dira.

2.8.1. UHOLDE-ARRISKUAK

Prezipitazio handiak eta horien ondoriozko uholdeak, hondamendi testuinguruan, pertsoneri, ondasunei eta zerbitzuei eragiten dizkieten kalte eta galerengatik komunitatea mehatxatzen duten arrisku natural larrienetako bat dira. Uholdeen arrisku hori ageriko arrisku bihurtzen da eremu askotan, gizarteak uholde-arriskua izan dezaketen eremuetan egiten duen biztanleriaren kokalekuen eta lurraldearen erabileraren pixkanakako hazkundearen ondorioz areagotuta.

Uholdeak arrisku larriko, hondamendiko edo zorigaitz publikoko egoerak eragiten dituzten faktoreak direnez, beharrezkoa da administrazio publikoetako eta partikularren bitarteko eta baliabide guztiak modu koordinatuan erabiltzea.

Aztergai dugun eremuan uholde-arrisku potentzial esanguratsua (UAHE) duen eremu bat dago, Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoko arriskugarritasunaren eta uholde-arriskuaren mapak (MAPRI 2. zikloa) berrikusi eta eguneratzeko dokumentuaren arabera, honako informazio honekin:

CÓDIGO DEL ARPSI:		ES017-BIZ-6-1		
DATOS DE LOCALIZACIÓN				
Demarcación:		D.H. CANTÁBRICO ORIENTAL		
Código de masa de agua:		ES073MAR002900		
Cauce/s:		KADAGUA - SOLLANO - ERRETOLA - MARURI		
Núcleo/s afectado/s:		Mimetiz, Sollano-Llantada, Aranguren, La Herrera, Güeñes		
Municipio/s:		Zalla, Güeñes		
Provincia / Territorio Histórico:		BIZKAIA		
Comunidad Autónoma:		PAÍS VASCO		
MAPAS DE RIESGO				
Nº de habitantes que pueden verse afectados dentro de la zona inundable		ALTA PROB.	MEDIA PROB. (T100)	BAJA PROB.
		984	4.577	6.662
Vías de comunicación afectadas	ALTA PROB.	BI-3602, BI-3636, BI-3651, FEVE		
	MEDIA PROB. (T100)	BI-3602, BI-3636, BI-3651, FEVE		
	BAJA PROB.	BI-3602, BI-3636, BI-3651, FEVE		
Riesgos dentro de la zona inundable		EDAR ☐	Instalaciones Industriales (PRTR) ☐	
		☒ Patrimonio cultural	☒ Protección Civil	
		☐ Captación agua	☐ Uso recreativo	
		☐ ZEC	☐ ZEPA	

Kantauri Ekialdeko demarkazio hidrografikoko uholde-arriskua kudeatzeko plana da demarkazioaren uholde-arriskua behar bezala kudeatzeko tresna nagusia. Zallan, Kadagua ibaiaren ohandea 500 urteko birgertatze-aldirako zenbatetsitako ereduak hartzen dute, eta Mimetiz, Sollano-Llantada, Aranguren, La Herrera eta industria-kokaguneei eragiten die, irudi honetan ikus daitekeenez:

Gobernu Arteko Taldeak Klima Aldaketari buruz egindako azken txostenaren arabera (IPCC)3 , klima-erregistro historikoek aldaketa esanguratsuak erakusten dituzte prezipitazio handien maiztasunean eta intentsitatean. Europaren kasu partikularrean, ebidentzia dago prezipitazio handiko gertaera horiek areagotu egin direla erregistro klimatikoa dagoen denboran zehar. Litekeena da ekaitz-gertaeren azentuazio horrek uholde-arriskugarritasun-mailak handitzea, gutxienez eskala global batean.

EAEren kasu zehatzean, klima-iragarpenak oso sentikorrak dira erabilitako ereduak eta aintzat hartutako aldaketa-agertokiekiko. Euskal Autonomia Erkidegoa hartzen duten eskualde-mailako azterketek emaitza oso aldakorak ematen dituzte. Benito et al. (2005) , adibidez, EAEko fenomeno konbektiboen gorakada iragartzen du, eta horrek goraldiak larriagotzea ekar lezake. «Klima-aldaketak erregimen naturaleko ur-baliabideetan duen eraginaren ebaluazioa» lanak, ordea, ez du aldaketa esanguratsurik aurkitu EAEko gehieneko prezipitazioen banaketan.

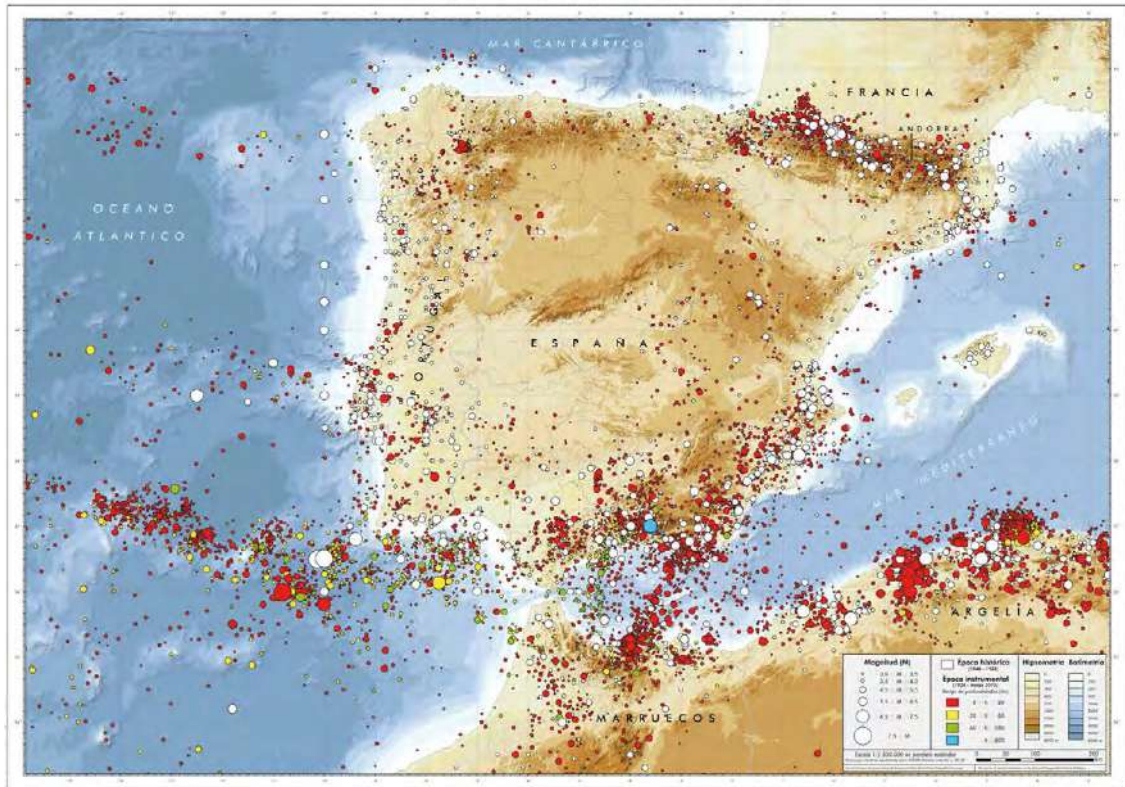
Ziurgabetasun hori kontuan hartuta, EAEko UAEEK ondorioztatu dute klima-aldaketak prezipitazio maximoen maiztasunean eta intentsitatean izan dezakeen eragina ezin dela esplizituki kontuan hartu urak har ditzakeen eremuak kalkulatzeko. Egindako azterlan guztiek baliozkotzat jotzen dituzte klima-aldaketa kontuan hartu gabe kalkulaturako uraldien gehieneko emariak, kontuan hartu gabe etorkizunean, datu eta eredu klimatiko aurreratuagoekin, aldagai hori uholde-arriskuaren azterketan sar daitekeen.

2.8.2. ARRISKU GEOLOGIKOAK ETA SISMOKOAK

Euskadi jarduera sismiko baxuko eremutzat har daiteke. Historian zehar, bere lurraldean deskribatutako fenomeno sismikoek ez dute intentsitate bereziko lurrikararik adierazten. Bestalde, VII.aren intentsitate bereko edo handiagoko (EMS eskala) fenomeno sismikoak gertatzeko probabilitateari buruz 500 urterako egindako ikerketek ez dute agertzen gertatzeko arriskua duen eremurik. Zalla, Arabako Plataforma-Bilboko Antiklinorioaren domeinukoa da.

Arabako Plataformaren Eremua - Bilboko antiklinorioa

Arabako Plataforma – Bilboko Antiklinorioaren eremuan, Miranda-Trebiñuko Sinklinalaren (Hegoaldean) eta Bilboko failaren artean dauden materialak sartzen dira. Azken horrek Euskal Arkuaren domeinuko (Iparraldean) materialei bide ematen die. Eremu honetan, tradizioz bibliografia geologikoan banaka tratatu izan diren bi unitate sartzen dira: Bilboko antiklinorioa eta Arabako Plataforma. Bien arteko eten kartografikorik ez dagoenez, indibidualizazioak ez du oinarri geologiko sendorik, eta, beraz, komenigarria dirudi elkarrekin tratatzea.

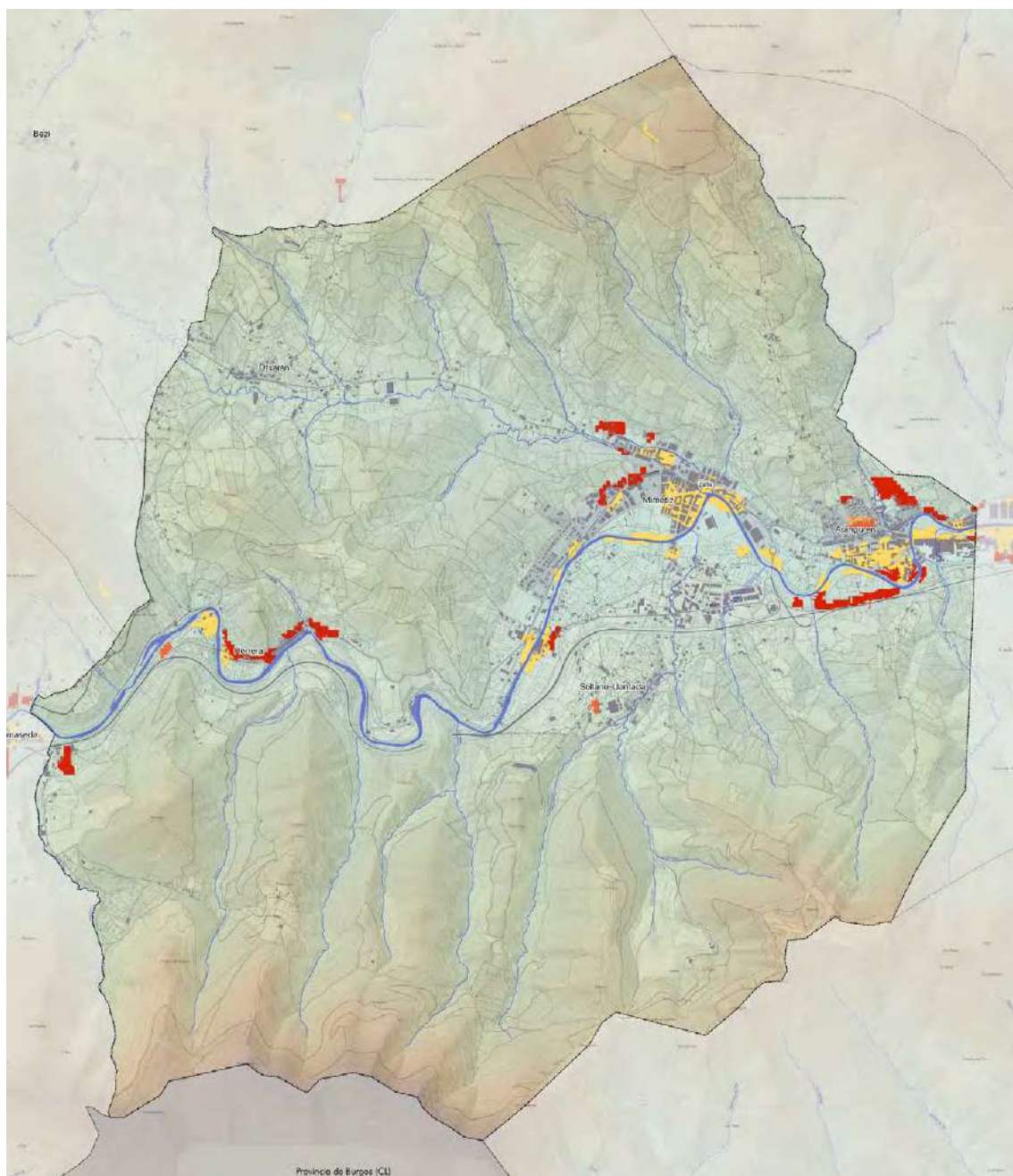

Sismikotasun mapa. Iturria: IGN

Beraz, eremuaren iparraldeko muga Bilboko failari dagokio; egitura hori ez du elementu bakar batek delineatzen, baizik eta hainbat zamalkaduren segidari dagokio. Domeinu honen iparraldean, Behe Kretazeoko materialez osatutako tolestura handi batzuk definitu dira, Antiklinorio motako egitura orokor bat marrazten dutenak. Tolestura horiek 5 eta 20 km arteko zabalera aldakorra duen NO-SE norabideko banda bat osatzen dute, mendebaldeko sektorean (Ordunteko Mendiak) pixkanaka norabidez aldatzen dena, NE-SO orientazioa lortu eta horrela Balmasedako arku bezala ezagutzen den egitura eratu arte. Egitura horiek haustura handia dute, eta urratze-faila eta alderantzizko faila ugarik zeharkatzen dituzte, oro har iparralderantzkoak eta urperatze txikikoak.

Bilboko Antiklinorioaren hegoaldeko hegala Arabako Plataforma deritzona osatzen duten materialen jarraipena da. Plataforma hori Goi Kretazeoko material nabarmenki margotuen segida monoklinalak osatzen du. Oro har, material horiek guztiek inklinazio txiki bat dute hegoalderantz (gehienez 20°), geometria zilindrikoko eta plano axial bertikaleko tolestura oso ireki batzuek baino ez dute nahasten.

Eremu honetarako definitutako intentsitateak II eta VI artekoak dira, ekialderantz intentsitatea handitzen delarik. Inguru horretako jardura sismikoaren zati handi bat Bilboko failarekin lotuta egiten da. Faila hori deformazio luzeko banda da, eskualdeko norabide tektonikoei jarraiki (NW-SE). Ia Lucero lurmuturretik (Bizkaia) Leintz Gatzaga ingurura (Gipuzkoa) arte hedatzen da, eta Euskal Arkuaren eta Arabako Plataformaren eremuen arteko mugari dagokio. Eremuan erregistratutako lurrikara handiena, -3.2- magnitudekoa, gorabehera tektoniko horrekin

EROSIÓN -USLE-

- 5 a 10 (t/ha y año)
- 50 a 100 (t/ha y año)
- 100 a 200 (t/ha y año)
- Más de 200 (t/ha y año)

Higadurak eragindako eremuak. Iturria: EAEko Ingurumena.

lotuta egongo litzateke. Hala ere, Euskal Arkuaren barruan, jarduera sismikorik handiena Aralar mendilerroan dago, epizentroak baitaude bertan, nahiz eta guztiak 3.2 baino txikiagoak izan. Lurrikara horiek Aralarko zamalkadura izeneko egiturari lotuta daude. Ukitutako materialak batez ere Jurasikoko eta Behe Kretazeoko sekuentzia karbonatuei dagozkie, eta gutxi gorabehera 10 km zabala eta 30 km luze den sektorea hartzen dute, ekialderantz Hendaia faila izenez ezagutzen den elementuan amaitzen dena. Mendebalderantzko intentsitate sismikoak gora egin du lurrikara-kopuruak gora egin duelako baino gehiago, eskualde sismikoki aktiboagoetatik gertu daudelako (Nafarroako iparraldea eta Ipar Euskal Herria). Eskualde horietan dauden lurrikarek bigarren mailako eragina dute Euskal Autonomia Erkidegoko eskualde ekialdekoenetan, eta intentsitate sismikoa areagotzen dute eskualde horretan.

2.8.3. BASO-ARRISKUAK

Baso-suteen problematika bi alderditatik ikus daiteke: batetik, baso-sute batek pertsonen eta ondasunen eragiten dien berehalako kaltea kontuan hartuta, eta, bestetik, baso-masak suntsitzeak ingurumenean duen eragin negatiboa kontuan hartuta.

Sua faktore ekologikoa da, eta baso-espezieak faktore horretara egokitzen saiatu dira, hainbat estrategia eta arrakasta aldakorrek, biziraun ahal izateko. Euskal Autonomia Erkidegoko zati handi bateko baldintza klimatikoek ez dute eragiten su naturalak sortzea, eta, beraz, zuhaitz-espezieak ez dira fenomeno horretara egokituak egoten.

Kantauriko isurialdeko eta Arabako mendietako baldintza klimatikoak egokiak dira baso hostoerorkorretarako, ingurune hezeetan berezkoak baitira eta tenperatura-aldaketa handirik ez baitute. Baso horiek mikroklima heze bat sortzen dute, suaren aurrerapenaren guztiz kontrakoa, baina oso kalteberatasun handiarekin, hala eginez gero, baldintza anormal batzuetan.

Ezin da gauza bera esan EAEn ere badauden landaretza mota batzuei buruz. Koniferoak, sastrakak edo artadiak baso-formazioak dira, eta sua aurrera eramateko erraztasun gehiago izaten dituzte lurzorua lehortasun-baldintzak eta lurzorua estalkian material erregaiaren ugaritasun-baldintzak gertatzen badira.

Sua beste faktore ekologiko bat bezala ikusita, zeinaren aldizkakotasuna baldintza klimatikoen eta lehen bero-foku kontzentratua osatzen duten prozesu natural batzuen arabera den (izpiak, eguzki-ekintza), planteamendua aldatu behar da giza ekintza jokoan sartzen denean.

Giza ekintza horrek, nahita edo arduragabekeriak egingo izan, aldizkakotasun natural osoz hausten du, eta baso-espezieek su naturalen aurrean egiten dituzten egokitzapenak bigarren mailan geratzen dira. Gizakiak eragindako suteen aurrean, sarriago eta gehienetan bortitza, aipatutako estrategia naturalek eta egokitzapenek birstortzeko ahalmena galtzen dute.

Kalte ekologiko horien magnitudea proportzionala da suak igarotzeko behar izan duen denborarekiko, eta kalte sozioekonomiko bihurtu ohi da: ez bakarrik jabeak egurren galtzeak dagokionez (kantitatea eta kalitatea), baita baso-sistemek dituzten eta gizarte osoari mesede egiten dioten babes naturaleko balio guztiak murriztea ere.

Gaur egun, baso-suteen arriskuagatik Larrialdietarako Plan Berezia dago, ondorengo helburu hauek ditu:

- Baso-suteen ondoriozko larrialdi-egoeretan, administrazio publiko guztien zuzendaritza eta koordinazioa ahalbideratuko duen antolaketa-egitura aurreikustea.

- Baso-suteen ondoriozko larrialdietan esku hartzeko bitartekoak eta baliabideak emateko mekanismoak aurreikustea, kasuan kasuko planetan aurreikusitakoak nahikoak ez direla adierazten den kasuetarako.
- Baso-suteak itzaltzeko erabiltzeko eskabide- eta harrera-mekanismoak eta, hala badagokio, estatuko laguntzaren ekarpena aurreikustea.
- EAEn baso-suteen arriskua zenbatesteko informazio meteorologikoaren sistema ezartzea, eta lurralde historikoetako eta udalerrietako organo eskudunei abisatzeko eta informatzeko prozedurak aurreikustea.

Arrisku-azterketa egiteko, honako faktore hauek hartzen dira kontuan: a) EAEko Baso Inbentarioa; b) Erregaitasun-mapa. Zalla, arrisku ertain-altua eta nahiko altua duten udalerrien artean dago.

2.8.4. LURZORUAREN KUTSADURA ETA HIGADURA

Lurzorua baliabide naturala eta habitata da. Giza denborazko eskala batean, baliabide berriztaezintzat hartzen da.

Lurra lurrazal solidoaren eraldaketa-geruza da, bizitzaren eta ingurumen-baldintzen eraginpean eratua eta urtaro-aldaketa etengabearen eta garapen bereziaren mende dagoena, kokapen geografikoaren funtzioa. Jatorrizko ingurune harritsuaren (harri ama) gaineko prozesoso fisikoen, kimikoen eta biologikoen multzo baten emaitza gisa agertzen da.

Meteorizazio-fenomeno bortitzenak lodiera mugatuan gertatzen dira, jarduera biologikoa dagoen azaleraren lehen bi metroetan. Meteorizazioaren ezaugarriak eta, beraz, lurzoruen bilakaera baldintzatzen dituzten faktoreak klima, topografia, organismo biziak, harri ama eta igarotako denbora dira. Horren emaitza lurzoru-profil bat eratzea da; geruza horizontalen ohiko segida da, eta haren eraketan esku hartu duten faktoreen multzoa adierazten du.

Bere konposizioaren ikuspuntutik, lurzorua solido (materia minerala eta materia organikoa), likido (batez ere ura, batzuetan arroken beste osagai bat dena) eta gasez (airea eta ur-lurrina, funtsean) osatutako material konplexua da. Era berean, gasek eta likidoek matrize solidoari atxiki dakizkiokeen substantzia disolbatuak edo esekiak eramaten dituzte.

A. LURZORUAREN HIGADURA

Lurzoruen higadura, bere adierazpen guztietan, lurralde nazionalako ekosistemen degradazioaren faktore eta adierazle nagusietako bat da, eta ingurumen-, gizarte- eta ekonomia-arloko ondorio garrantzitsuak ditu.

Higadura, lurzorua degradatzeko eragile garrantzitsua den aldetik, nazio-mailako eta lurralde-eskala txikiagoko desertifikazio-prozesu nagusietako bat da. Desertifikaziotzat hartzen da *“eremu idor, erdiidor eta azpiheze lehorretako lurren degradazioa, hainbat faktoreren ondoriozkoa, hala nola klima-aldakuntzen eta giza jardueren ondoriozkoa”*, halaxe definitu zuen Desertifikazioaren aurka egiteko Nazio Batuen Konbentzioak (Paris, 1994).

Euskal Autonomia Erkidegoko Lurzoruen Higadura-Mapak higaduraren eragin txikia adierazten du Zallan. Hala ere, ibilguek eragindako higadura adierazi behar da. Ibilguetako higadura gertatzen da ur-korrontearen arraste- edo trakzio-tentsioak ibilguaren ohea edo ertzak osatzen dituzten materialen erresistentzia gainditzan duenean. Higadura mota hori arro hidrografikoen uholdearekin estu-estu lotuta dagoen fenomeno da, eta honako ezaugarri hauek

ditu: erregimen plubiometrika eta hidrologikoa, geomorfologia eta higadura-fenomenoak (laminarra, errekaetoetan, masa-mugimenduak), bere mazelatan sortzen direnak alegia.

Ibilguetako higadurak, lur emankorren galerak eta ibaiertzeko ekosistemetan ondorio ekologiko negatiboak eragiteaz gain, kalte material eta pertsonal handiak ere eragiten ditu, intentsitate handiko uholdeekin lotzen denean. Zalla 10etik gorako tartean lurzoru-galerak dituen eremuan sartuta dago, > 10 eta ≤ 25 Tha/urte tartean.

Tasarik handiena duten higadura-eremu nagusiak kadagua ibaiaren ibar-hondoan eta Otxaran ibaiarekin bat egiten duen tokian daude.

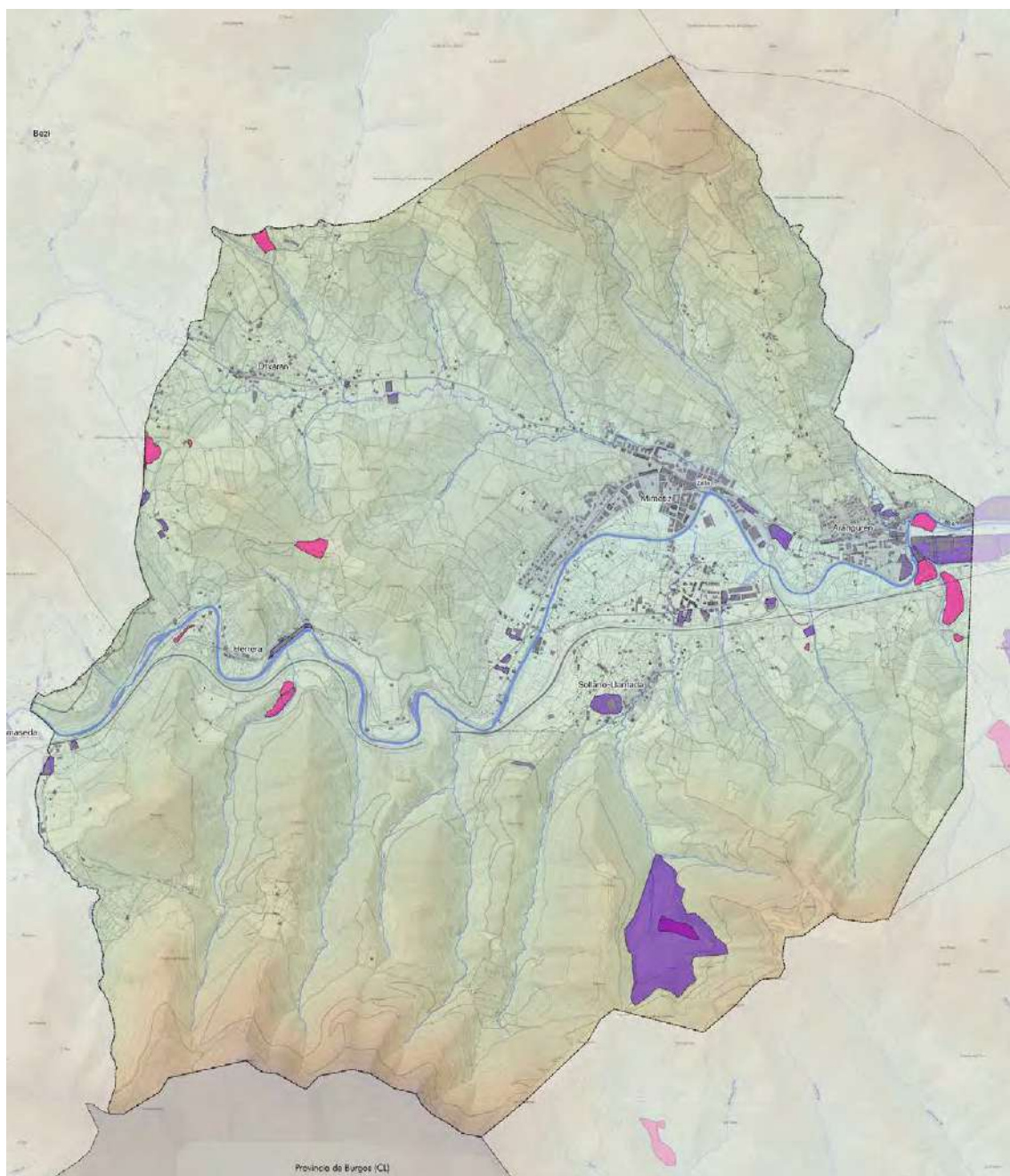
B. KUTSAGARRIAK IZAN DAITEZKEEN JARDUERAK. KUTSATUTAKO LURZORUEN INBENTARIOA

Baliabide horren multifuntzionaltasunaren eta bere eskuragarritasun mugatuaren ondorio garrantzitsu bat – Eta degradazioaren arrazoi nagusietako bat – Gero eta ugariagoa den lurzoruaren erabilera desberdinen konkurrentzia da.

Hainbat urtez modu desegokian erabili eta lehen alarma-zantzuak agertu ondoren, mekanismoak jarri behar izan dira martxan erabilera horiek modu jasagarrian garatu ahal izateko, baliabide natural, urri eta berriztaezin hori arriskuan jarri gabe; izan ere, jarduera antropikoak gero eta eragin handiagoa du, eta horrek bere ezaugarri fisikoak, kimikoak eta biologikoak asaldatzen ditu, eta batzuetan aldaketa larriak eragiten ditu.

Lurzorua babestea oinarritzko betebeharra da lurzoruak dituzten pertsona fisiko edo juridikoentzat eta haien jabeentzat, eta horrek berekin dakar lurzoruaren kalitatea ezagutzea eta kontrolatzea, bai eta prebentzio-, defentsa-, berreskuratze- eta kontrol- eta jarraipen-neurriak hartzea ere.

Lurzorua kutsa dezaketen jarduerak eta instalazioak dira, bai substantzia arriskutsuak erabiltzeagatik, bai hondakinak sortzeagatik, lurzoru ahalik eta gehien kutsa dezaketenak. Zallan, industria-jardueraren eta zabortegeien ondorioz lurzoru kutsatzen duten lurzatiak aipatzen dira honako irudi honetan.

KUTSATUTAKO LURZORUAK

- Zaborteegiak
- Industria-jarduera

Kutsatuta egon daitezkeen lurzoruek eragindako eremuak. Iturria: EAEko ingurumena.

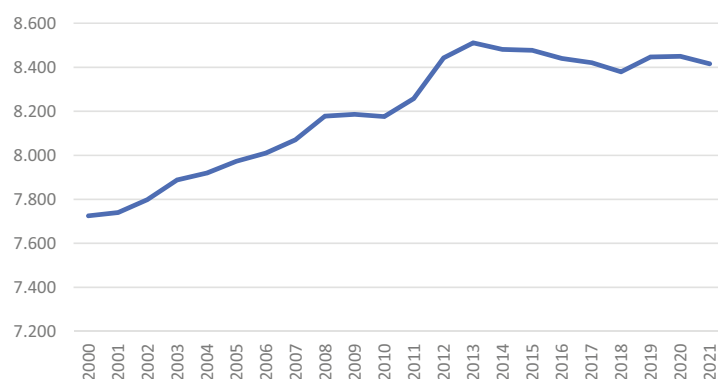
LURRALDEAREN BALDINTZA SOZIOEKONOMIKOAK. BIZTANLERIA, ETXEBIZITZA ETA JARDUERA EKONOMIKOAK

3.1. DEMOGRAFIA

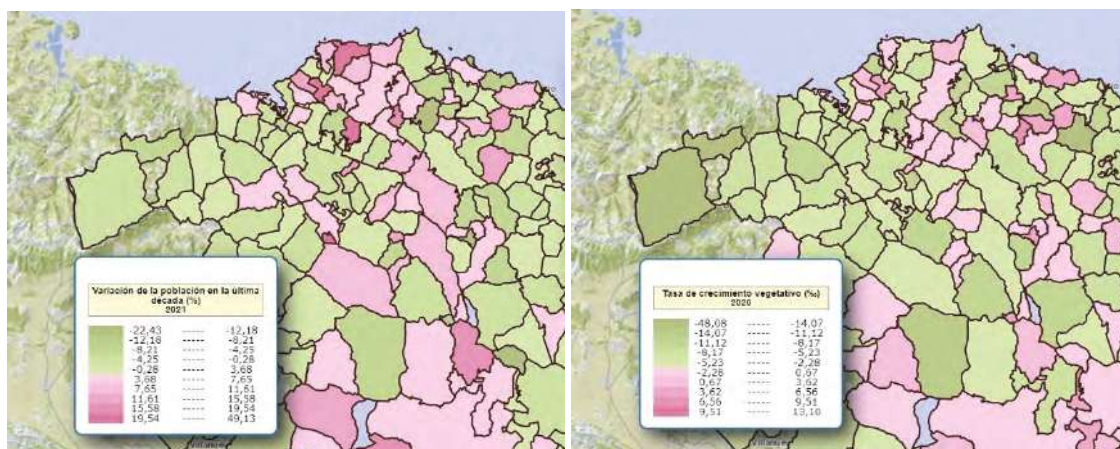
Prozesu demografikoa

Zallak 8447 biztanlerekin itxi zuen 2021. urtea, bere biztanleen erroldako datuen arabera. Datu horiek %50ean banatzen dira gizonen eta emakumeen artean, eta horrek sexuen arteko oreka dakar. Zenbateko horrek %0,4ko uzkuertze arina dakar aurreko urtearekin alderatuta, eta kopuru horrek jarraipena ematen dio 2019an hasitako beherantzko joera arinari.

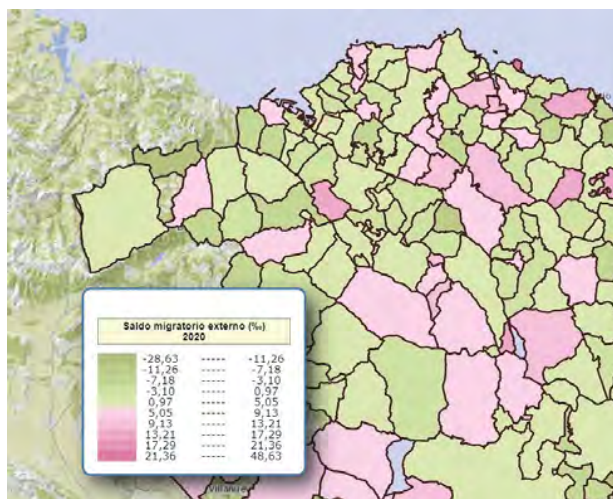
Tarte hori aztertzean, kontuan hartu behar da, hein handi batean, osasun-krisiak eragindako biztanleriaren kanpo-fluxuen galeraren ondorio dela, orain arte hazkunde iraunkorreko joera baitzegoen.

Biztanleriaren bilakaera. Zalla. Errolda (INE).

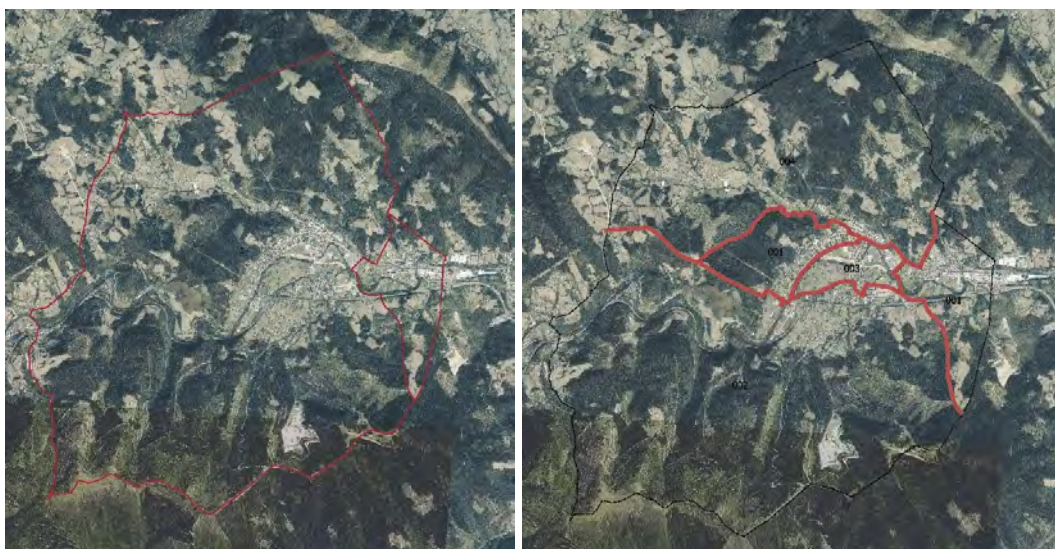
Izan ere, 2000. urtetik 2021. urtera %8,9ko hazkundera izan da, da, hau da, urtean 0,45. Osasun-krisiaren aldia alde batera utzita, saldo negatiboak 2010ean eta 2014-2018 aldian baino ez ziren eman, modu moderatuan. Ondorioz, Zalla etengabe hazi da azken hogeit urteetan, 1.000 biztanle inguru irabaziz. Eskualde barruan, Balmaseda eta Gueñes udalerriekin konparazio bat eginez gero, ikus daiteke hazkunde-joera partekatua dela eskualdean. Beste hirigune batzuek antzeko edota alderantzizko joerak dituzte, baina tamainaren ezberdintasuna dela eta, kasuak ezin dira modu berean alderatu.

Zehaztu behar da Zalla osatzen duten hiriguneen errealitatea askotarikoa dela. Mimetiz eta Sollano-Llantada bakarrik hazi dira nabarmen. Gainerako esparruetan biztanleria modu desberdinean galdu da. Arangurenak oso modu moderatuan egin du, La Herrera eta Otxaranen aurka, nabarmendu beharreko uzkurdurak bizi izan baitituzte.

Hiriguneak	2021	2000tik 2021ra
Aranguren	1939	-11
La Herrera	149	-23
Mimetiz	5253	522
Otxaran	63	-12
Sollano-Llantada	592	215

Guneka eskaintzen diren datu horiek ez datoz guztiz bat erroldako sekzioekin; izan ere, horiek dira estandarizazio handiena duten datuak, eta harreman nabariagoak ezartzeko aukera emango digute. Hala ere, antzekotasunak ezar ditzakegu; Aranguren 2. barrutia da, sekzio bakarrekin, eta 1. barrutian, berriz, honela banatzen dira: Mimetiz hirigunea 1 eta 3 sekzioak dira, Sollano eta Herrera 2. sekzioa eta Otxaran, irteeraren zati bat Mimetizetik izanik 4. sekzioa.

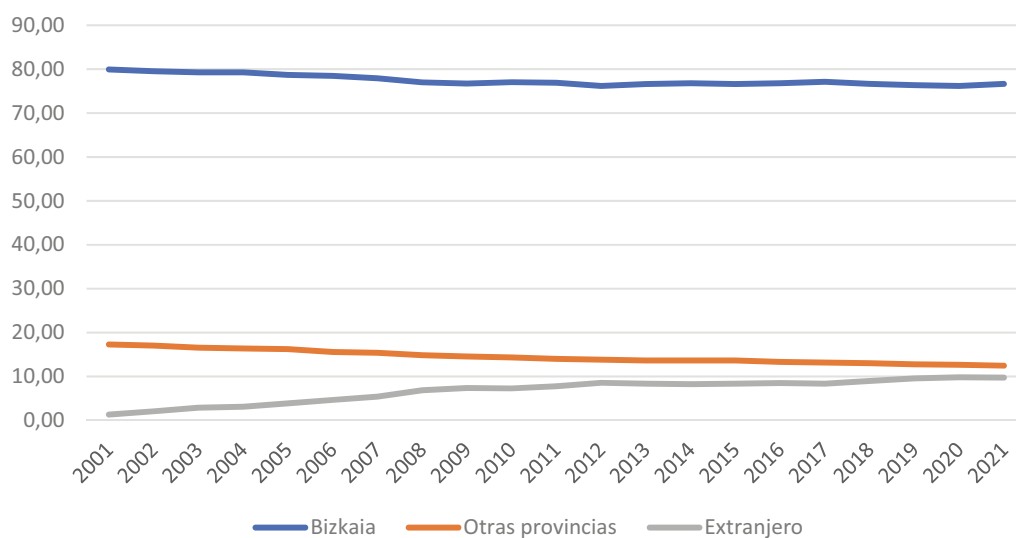
Hazkunde-joera hainbat faktoreren arabera azaldu behar da: migrazio-fluxuak eta hazkunde naturala. Hala, hazkunde begetatiboa ez da hazkundearen arrazoia; izan ere, azken hogeitaz urteetan, jaiotzak heriotzak baino gehiago izan dira sei urtean eta alde txikiarekin; alderantziz, alde askoz ere nabarmenagoak eman dira.

Beraz, hazkunde migrazio-fluxuen bidez azaldu behar da, Covid-19aren osasun-krisiaren eragin-aldia izan ezik positiboa izan baita. Zehaztu behar da barneko migrazio-saldoa Bizkaian nabarmentzen dela, datu negatiboak erakusten baititu. Zalla, beraz, probintziako beste udalerri batzuetatik iritsitako biztanleria erakartzeko gaitasuna duen udalerri bihurtu da. Atzerriarrak erakartzeko gaitasun handia ere badu, 2000. urtetik gaur egun arte guztizkoaren %1,3 izatetik %9,7 izatera igaro baita.

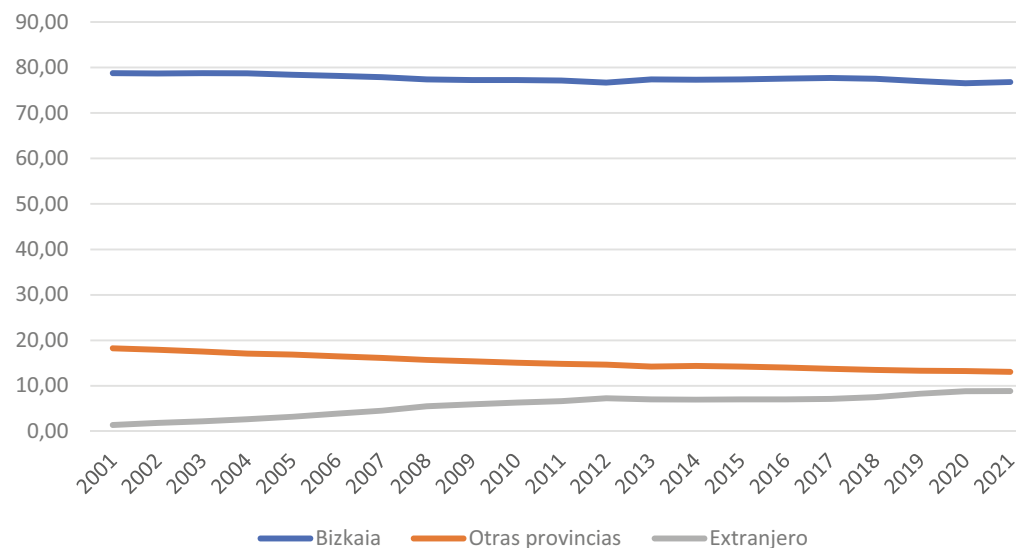
Joera hori argi eta garbi islatzen da egungo biztanleriaren egiturari, jatorriaren arabera; izan ere, %42 probintziako beste puntu batzuetako jatorrizkoa da, eta %34, berriz, Zallan jaiotakoa. Alde hori Gueñeseakoaren antzekoa da, eta Balmasedan baino handiagoa, azken horretan zifra ia berdina baita. Aldi berean, %12 inguru estatuko gainerako herrialdeetatik dator eta %9,4 atzeritik. Atzerrian jaiotako biztanleen artean, Errumaniatik (%6) eta Marokotik (%17) etorritakoak nabarmentzen dira, gainerako nazionalitateen oso gainetik.

Urtea	Jaiotzak	Heriotzak	Aldea
2020	47	71	-24
2019	58	71	-13
2018	69	75	-6
2017	53	75	-22
2016	85	92	-7
2015	69	80	-11
2014	75	66	9
2013	83	73	10
2012	65	59	6
2011	74	78	-4
2010	66	74	-8
2009	81	75	6
2008	81	77	4
2007	73	65	8
2006	70	75	-5
2005	85	84	1
2004	88	77	11
2003	60	81	-21
2002	67	82	-15
2001	50	70	-20
2000	43	72	-29

Eremua	Jaioterria	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Euskal Autonomia Erkidegoa	Bizkaia	39,16	39,04	38,99	38,92	38,79	38,65	38,60	38,33	38,16
	Beste probintziak	25,28	24,73	24,25	23,76	23,29	22,78	22,32	21,81	21,33
	Atzerria	2,24	2,75	3,17	3,68	4,28	5,06	5,81	6,76	7,50
	Bizkaia	69,28	69,34	69,44	69,48	69,38	69,19	68,97	68,63	68,42
Enkarterriak	Beste probintziak	26,24	25,67	25,20	24,67	24,17	23,65	23,14	22,64	22,15
	Atzerria	2,13	2,65	3,02	3,52	4,13	4,86	5,60	6,47	7,18
	Bizkaia	78,74	78,69	78,75	78,73	78,42	78,16	77,88	77,37	77,25
	Beste probintziak	18,26	17,93	17,54	17,11	16,87	16,48	16,13	15,70	15,39
Zalla	Atzerria	1,40	1,84	2,22	2,66	3,19	3,89	4,53	5,49	5,93
	Bizkaia	79,95	79,52	79,27	79,28	78,72	78,50	77,91	77,00	76,71
	Beste probintziak	17,30	17,06	16,60	16,40	16,22	15,60	15,41	14,85	14,57
	Atzerria	1,33	2,09	2,91	3,12	3,89	4,67	5,42	6,89	7,42

Biztanleria, jaioterriaren arabera. Zalla, Eustat.

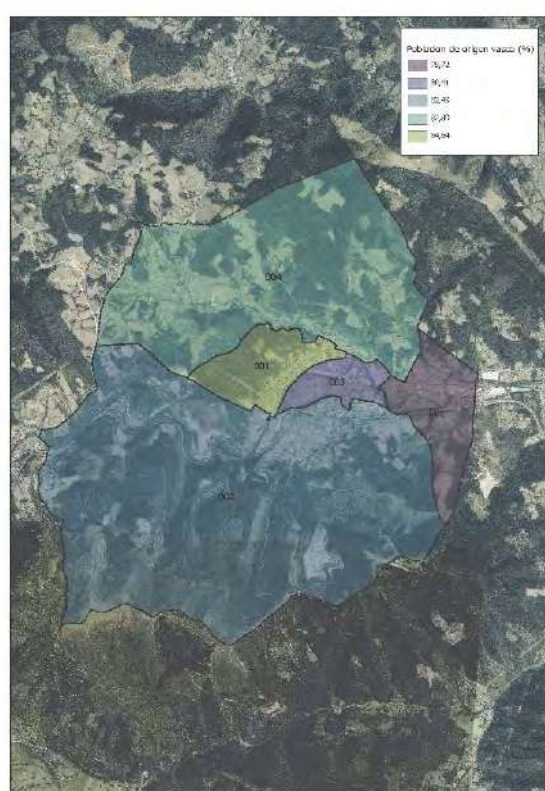
Biztanleria, jatorriaren arabera. Enkarterriak, Eustat.

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
38,13	38,11	38,05	38,32	38,28	38,32	38,34	38,29	38,22	38,03	37,77	37,84
20,97	20,61	20,25	19,49	19,78	19,49	19,20	18,89	18,57	18,20	17,80	17,42
7,80	8,10	8,49	8,56	8,41	8,56	8,76	9,10	9,53	10,19	11,04	11,25
68,54	68,62	68,64	69,64	69,39	69,64	69,79	69,78	69,71	69,47	69,00	69,30
21,78	21,38	21,00	20,19	20,50	20,19	19,87	19,54	19,17	18,75	18,32	17,87
7,43	7,77	8,12	7,95	7,89	7,95	8,11	8,45	8,89	9,55	10,46	10,69
77,24	77,15	76,68	77,40	77,32	77,40	77,55	77,71	77,52	77,00	76,54	76,82
15,07	14,85	14,67	14,21	14,36	14,21	14,02	13,76	13,52	13,33	13,26	13,06
6,31	6,63	7,28	7,02	6,97	7,02	7,05	7,14	7,53	8,26	8,83	8,84
77,03	76,88	76,18	76,61	76,79	76,61	76,79	77,14	76,66	76,36	76,19	76,64
14,36	14,02	13,87	13,63	13,63	13,63	13,34	13,18	13,04	12,81	12,69	12,48
7,31	7,78	8,57	8,38	8,25	8,38	8,52	8,37	9,01	9,58	9,83	9,73

Laburbilduz, esan daiteke Zallak, bere ingurunean kokatuta, ez duela alde nabarmenik eta populazioa erakartzean oinarritutako hazkunde-joera duela ezaugarri.

Barne-mailan, ordea, aldeak daude beren eremuetan; izan ere, sekzioa batzuek ia bikoiztu egiten dute atzerritarren presentzia.

Barrutia	Sekzioa	Atzerritar kopurua	Guztira	(%)
1	1	116	1824	6,36
1	2	60	931	6,44
1	3	255	2236	11,40
1	4	100	1497	6,68
2	1	197	1958	10,06
Guztira		728	8446	8,62

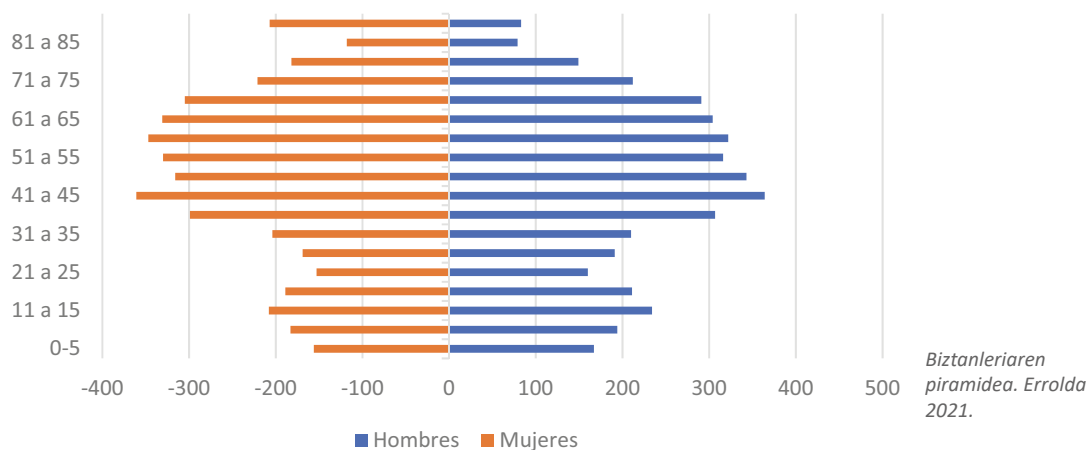

Biztanleriaren egitura

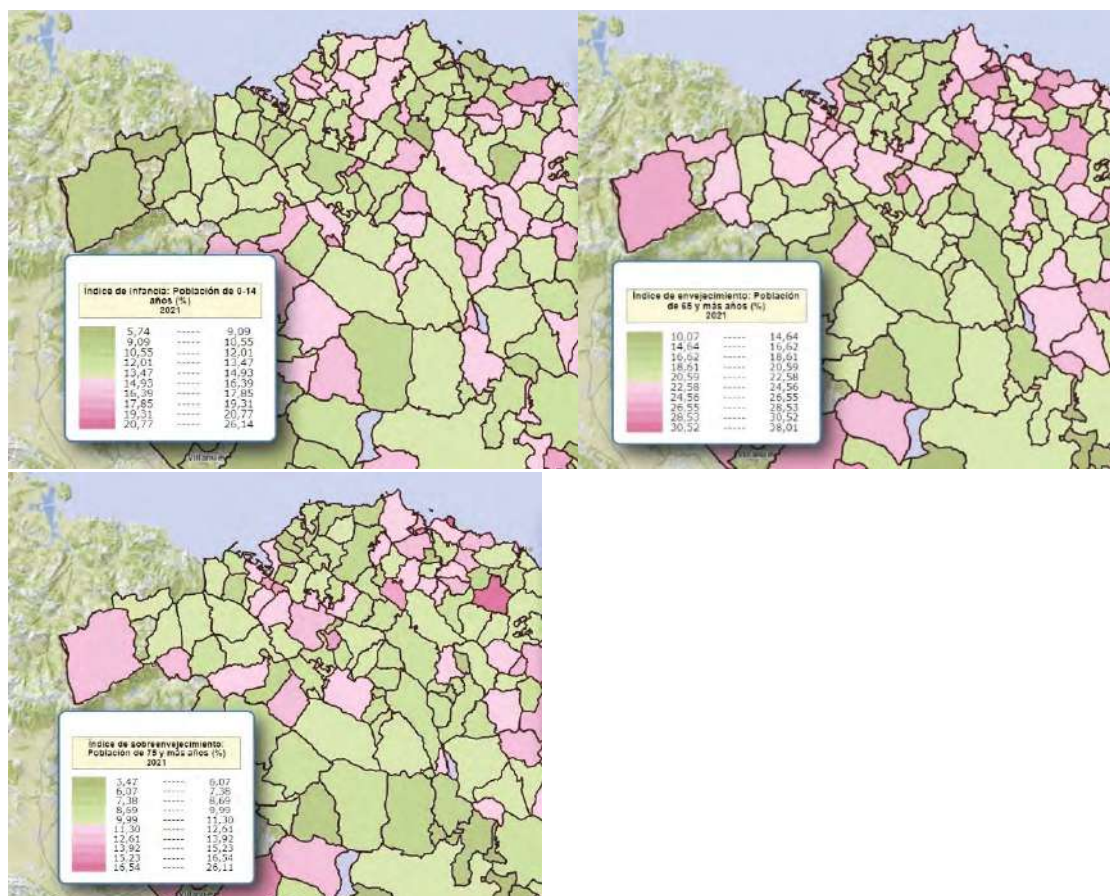
Bere inguru guztiak bezala, Zallak gizarte garatuek berezkoa duten populazio erregresiboaren piramidea aurkezten du. Zahartzen ari dela sumatzen da, 35 urtetik gorako biztanleria-tarteak zabaltzen ari direlako eta oinarri estua duelako. Hala ere, ugaltzeko adinean dagoen biztanleriaren erakarpenaren ondorioz, 15 urtetik beherakoen adin-tarteek ere gora egin dutela ikusten da.

Biztanleriaren talde handiak, adinaren arabera	
15 urte eta gutxiago	%13,14
65 urte eta gehiago (zahartzea)	%23,01
75 urte eta gehiago (gainzahartzea)	%10,50

Piramidearen gailurrean emakumeen zahartze bat identifika daiteke, bizitza-luzeragatik, bakardadea dakarrena. Faktore hori kontuan hartu behar da genero-ikuspegia duen azterketa bat aplikatzerakoan; izan ere, bakardadea lotuta dago elkarrekiko laguntzarik eta baliabide ekonomikorik ezaren ondoriozko kalteberatasunarekin.

Adina	Gizonak	Emakumeak	Guztira
0-5	167	156	323
6tik 10ra	194	183	377
11tik 15ra	234	208	442
16tik 20ra	211	189	400
21tik 25ra	160	153	313
26tik 30ra	191	169	360
31tik 35ra	210	204	414
36tik 40ra	307	299	606
41tik 45ra	364	361	725
45tik 50ra	343	316	659
51tik 55ra	316	330	646
56tik 60ra	322	347	669
61tik 65ra	304	331	635
66tik 70ra	291	305	596
71tik 75ra	212	221	433
76tik 80ra	149	182	331
81tik 85ra	79	118	197
85 eta gehiago	83	207	290

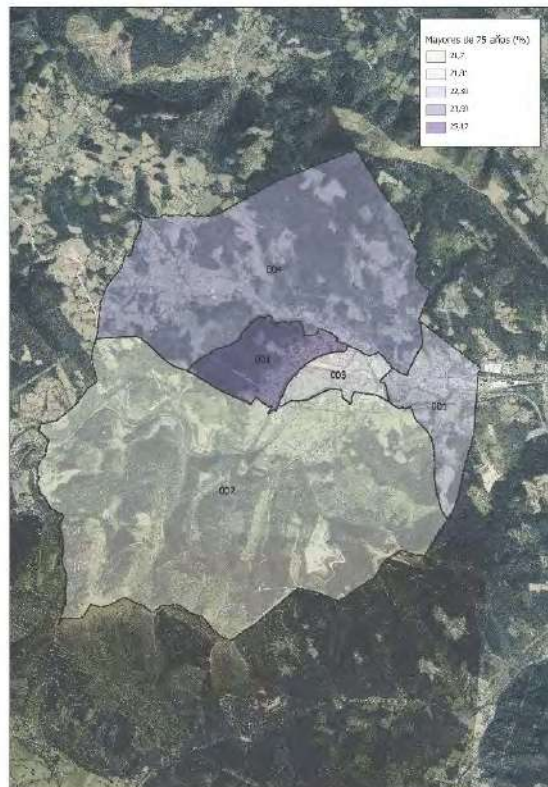
Zahartze orokorra eta udalerri barruko eremuak

Barrutia	Sekzioa	65tik gorakoak	Guztira	%65
1	1	459	1824	25,16
1	2	204	931	21,91
1	3	490	2236	21,91
1	4	353	1497	23,58
2	1	437	1958	22,32
Guztira		1943	8446	23,00

Barrutia	Sekzioa	65tik gorakoak	Guztira	%75
1	1	459	1824	25,16
1	2	204	931	21,91
1	3	490	2236	21,91
1	4	353	1497	23,58
2	1	437	1958	22,32
Guztira		888	8446	10,51

Barrutia	Sekzioa	65tik gorakoak	Guztira	%15
1	1	206	1824	11,29
1	2	128	931	13,75
1	3	294	2236	13,15
1	4	204	1497	13,63
2	1	278	1958	14,20
Guztira	Guztira	1110	8446	13,14

Zahartzeari dagokionez, 001 (Mimetizen mendebaldea) eta 004 (Mimetiztik Otxaranera irteera) sekzioek dute 65 eta 75 urtetik gorako biztanleriaren ehuneko handiena. Alderantziz, 001 Arangurenen eta 003 Mimetizen dira biztanle gazteenak. Datu hori kanpoko biztanleria jasotzeaz azaltzen da. Hala, atal horiek dira, halaber, euskal jatorriko biztanleen ehuneko txikiena dutenak, gehien dutenekiko (001 Mimetiz eta 004 Otxara) % 5eko aldearekin.

Etxebizitzak

2011ko zentsuaren datuen arabera, 3.245 etxebizitza-unitate zeuden, eta horietatik **gehienak bi pertsona edo gehiagoko etxebizitzak ziren (%80)**. Seme-alabak dituzten bikoteak guztizkoaren %59 dira, seme-alabarik gabeko bikoteak %18,8, eta horien atzetik datoz **pertsona bakarreko etxebizitzaren %20**.

Arreta berezia jarri behar da eusle bakarreko etxeko unitateetan (gurasobakar amadunak eta gurasobakar aitadunak), etxebizitza guztien %9 inguru baitira. Bai pertsona bakarreko etxeetan, bai guraso bakarreko etxeetan, barne-berezitasunekin, arreta berezia jarri beharra dago.

Pertsona bakarreko pertsonen artean, **65 urtetik gorako pertsona bakarrak** dira kalteberatasun-arrisku handiena dutenak (etxebizitzaren unitate guztien %8), eta **emakumeak dira nagusi** (%5,7), %2,3ren aldean.

Kalteberatasun-arriskua duten etxebizitzak sostengatzaile bakar batenak dira (745 guraso bakarrekoak eta 675 pertsona bakarrekoak). Inoren laguntza behar duten pertsonak izanez gero, larriagotu egiten da. Horrela, **25 urtetik beherako seme-alabak dituzten** aita edo ama gisa jasotzen dena (%9). Familia-mota horretan, genero-baldintzatzailea errepikatzen da; izan ere, gurasobakar amadunak dira eusle bakarreko etxeko unitateen %75,8, eta gurasobakar aitadunak %24,2.

Etxebizitzaren tamaina	Etxebizitza kopurua	(%)
Pertsona 1	675	20,80
2 pertsona	915	28,20
3 pertsona	935	28,81
4 pertsona	565	17,41
5 pertsona	140	4,31
6 edo pertsona gehiago	20	0,62

INE, 2011 Errolda.

Etxeko unitate motak, bizikidetzatza-egituraren arabera	Etxebizitza kopurua	(%)
Guztira	3245	
65 urtetik beherako emakume bakar	205	6,32
65 urtetik beherako gizon bakar	210	6,47
65 urte edo gehiagoko emakume bakar	185	5,70
65 urte edo gehiagoko gizon bakar	75	2,31
25 urtetik beherako seme-alabaren bat duen aita edo ama	125	3,85
Aita edo ama 25 urteko edo gehiagoko seme-alaba guztiekin	100	3,08
Seme alabarik gabeko bikotea	690	21,26
Seme-alabak dituen bikotea, seme-alabaren bat 25 urtetik beherakoa duena	945	29,12
Seme-alabak dituen bikotea, seme-guztiak 25 urtetik beherakoak dituenak	315	9,71
25 urtetik beherako seme-alabaren bat eta beste pertsonaren bat(zuk) d(it)uen bikotea edo aita/ama	125	3,85
Beste etxebizitza mota bat	265	8,17

INE, 2011 Errolda.

Etxebizitzak, motaren arabera	8360	(%)
Bikotea seme-alabarik gabe	1575	18,84
Bikotea seme-alabekin	4890	58,49
Aita seme-alabekin	180	2,15
Ama seme-alabekin	565	6,76
Hirigunerik ez dago	1150	13,76

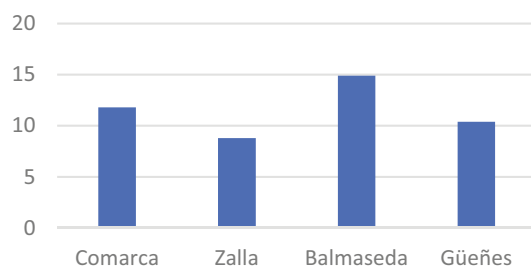
INE, 2011 Errolda.

Etxebizitzaren batez besteko tamainari dagokionez, etxebizitzaren arabera biztanle kopuru osoa kontuan hartuta ateratzen dugun datua da **2,5 pertsonakoa dela etxebizitza bakoitzeko** (8446 biztanle/3344 etxebizitza). Datu horrek ez du aldaketarik sekzioen arabera, ez baitute beren artean 0,20tik gorako alderik.

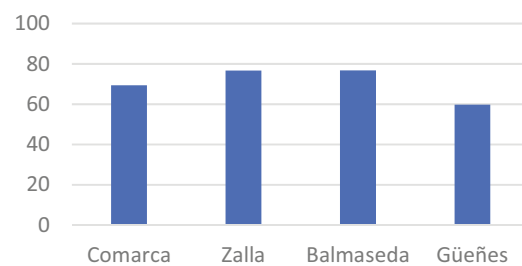

3.2. EZARRITAKO JARDUERA EKONOMIKOA ETA KONTSUMITZEKO GAITASUNA

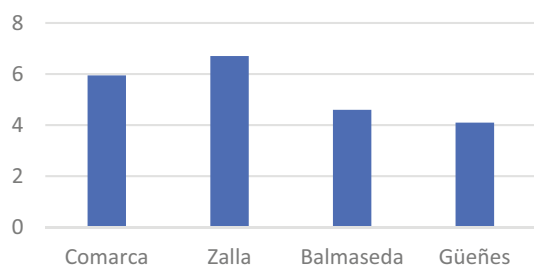
Sektore ekonomikoei dagokionez, Eustatek (2018) argitaratutako azken behin betiko datuen arabera, Industriaren Balio Erantsi Gordinaren ehunekoa %8,8koa da, zerbitzuena %76,7koa, eraikuntzarena %6,7koa eta lehen sektorearena (nekazaritza eta abeltzaintza) %1ekoa. Balio Absolutu Gordinei buruzko datuek erakusten dutenez, industria pisu gutxi eta lehen sektorearen pisu txiki udalerrria da. Eskualdeko dinamikekin harremanetan jarritz gero, joerak berresten dira. Ehunekotan, sektoreen mailak -%3 dira industrian, -%6 lehen sektorean eta pisu handiagoa zerbitzuetan +%8rekin. Analisia Balmasedarekin eta Güeñesekin zuzenean lotuta egiten bada, industrian atzetik jarraitzen duela ikusten da, zerbitzuetan antza duela eta eraikuntzan zertxobait nabarmentzen dela.

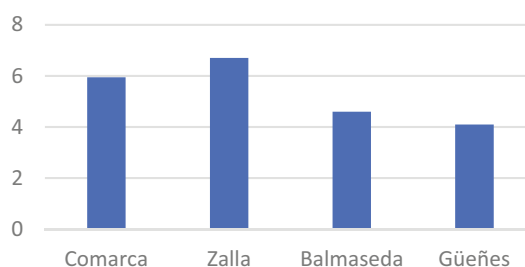
Industria. BEG %. Eustat 2019.

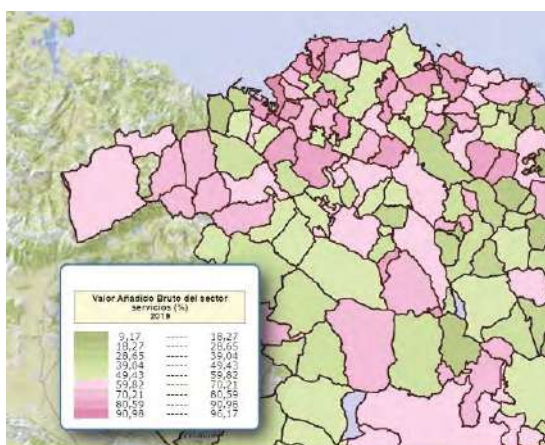
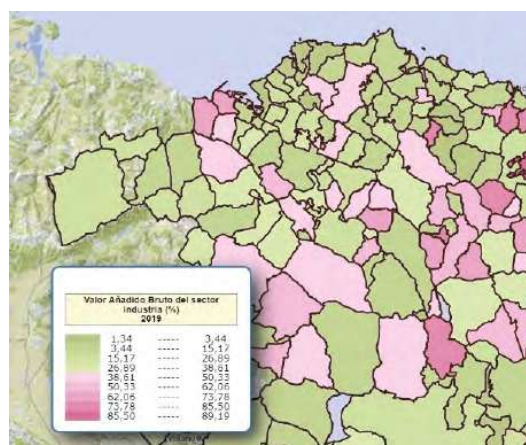
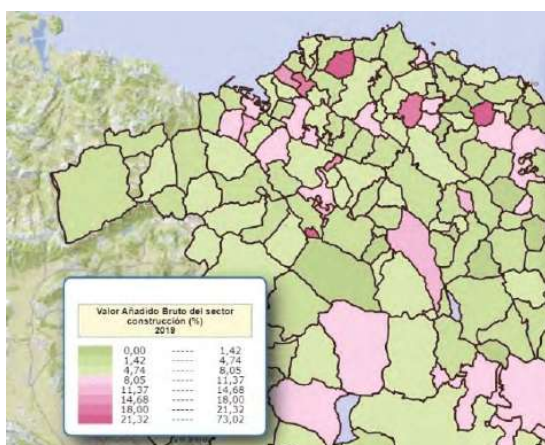
Zerbitzuak. BEG %. Eustat 2019.

Eraikuntza. BEG %. Eustat 2019.

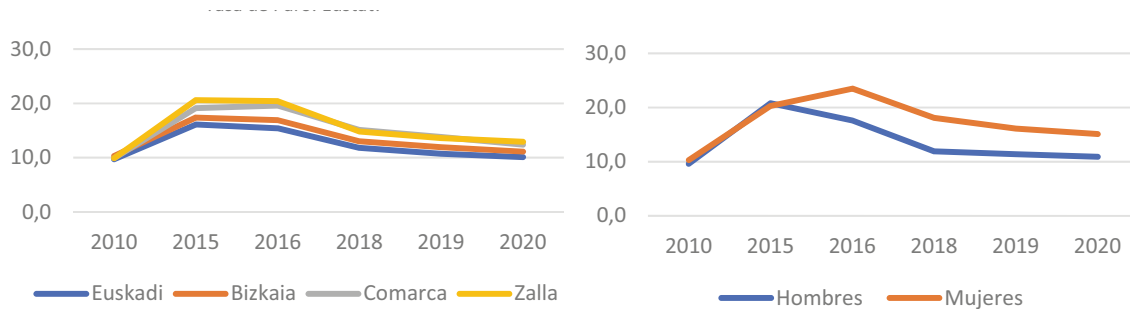
Lehen Sektorea. BEG %. Eustat 2019.

Zalla nabarmentzen da zerbitzuek eskualde-dinamikan duten pisuan. Zerbitzuen barruan pisu handiagoa ikusten da sektore pribatuan (merkataritzaren, ostalaritzaren eta garraioaren ekarpena) sektore publikoan baino (hezkuntza, administrazioa, osasuna eta beste gizarte-zerbitzu batzuk).

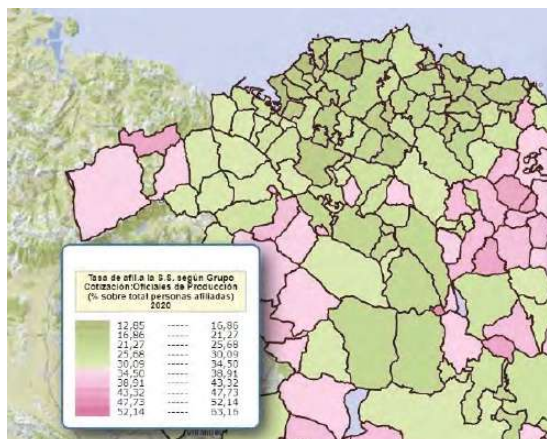
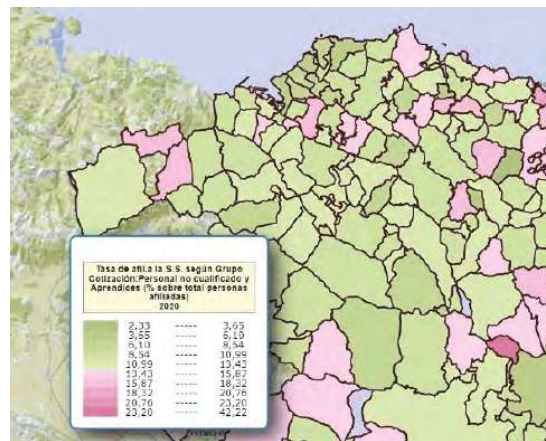
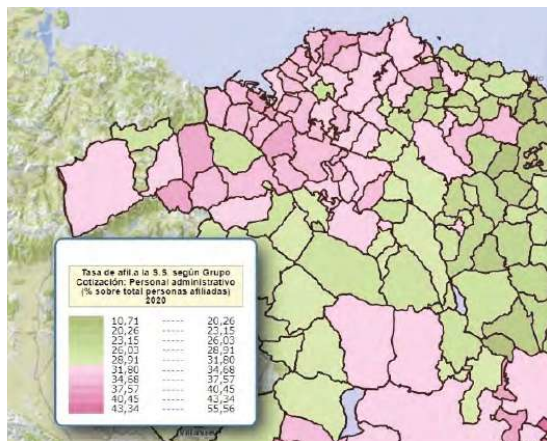
Eustatek eskaintzen dituen 2020ko behin betiko datuen arabera, Zallak 12,9ko langabezia-tasarekin itxi zuen urtea. Kopuru hori eskualdeko batez bestekoa baino zertxobait handiagoa da, baina egoera hobea erakusten du Balmasedak baino. Udalerriak 500 langabe ingururekin itxi zuen urtea, eta horien artean gehiago dira emakumeak gizonak baino (309 eta 210, hurrenez hurren). Adinari dagokionez, 45 urtetik gorakoen artean langabeziak eragin handiagoa du.

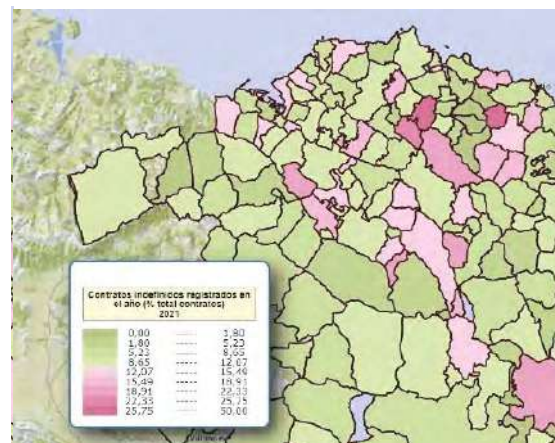
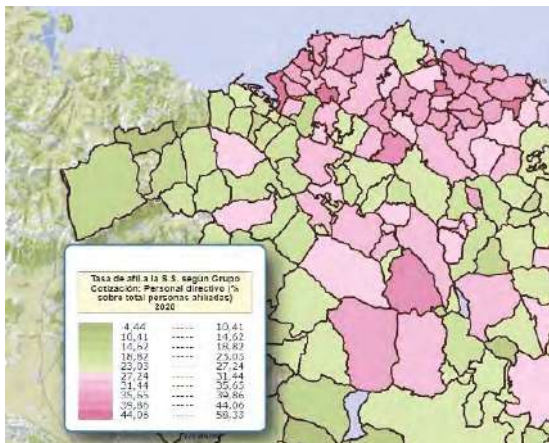
Sektoreka, ikusten da zerbitzuen sektorean dagoela langabe-kopuru handiena udalerrian, 342 pertsonarekin; ondoren datoz aurreko enplegurik gabeko pertsonak (70), industria eremuko langabetuak (45), eraikuntzakoak (44) eta, azkenik, nekazaritzakoak (18).

		2010	2015	2016	2018	2019	2020
Euskal Autonomia Erkidegoa	Guztira	9,7	16,1	15,4	11,8	10,7	10,1
	Gizonezkoak	10,3	16,7	14,5	10,5	9,6	9,2
	Emakumezkoak	9,1	15,5	16,3	13,1	12,0	11,1
Bizkaia	Guztira	10,3	17,4	16,9	13,0	11,9	11,1
	Gizonezkoak	10,9	18,1	16,3	11,9	10,8	10,4
	Emakumezkoak	9,5	16,6	17,5	14,2	13,0	11,9
Enkartzazioak / Encartaciones	Guztira	9,9	19,1	19,6	15,1	13,8	12,4
	Gizonezkoak	9,9	18,8	17,9	12,6	11,4	10,6
	Emakumezkoak	9,9	19,5	21,5	17,9	16,5	14,4
Zalla	Guztira	9,9	20,6	20,4	14,8	13,6	12,9
	Gizonezkoak	9,6	20,8	17,6	11,9	11,4	10,9
	Emakumezkoak	10,3	20,3	23,5	18,1	16,1	15,1

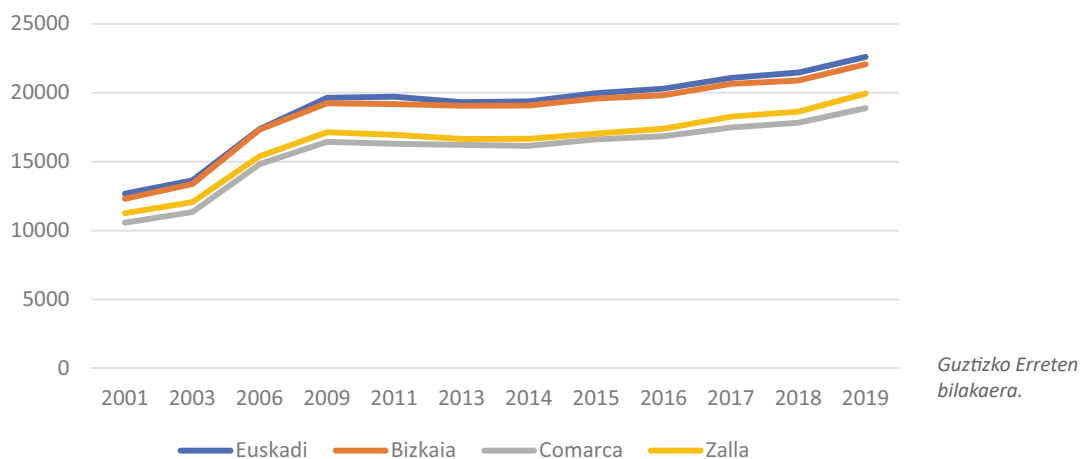
Aurreko urteekin alderatuta, udalerriak afiliazio-prozesu txikiagoa bizi izan du (%-0,9), batez ere langile autonomo eta nekazarien galaratik ateratzen dena.

Langabeziari dagokionez, emakumeak gizonak baino % 3 gehiago dira gutxi gorabehera, eta horrek probintziaren eta Euskadi osoaren dinamikari erantzuten dio. Inklusioari buruzko datu hobeak erakusten ditu eskualdeak baino.

ERRENTAK:

Errentei dagokionez, hirigintzari buruzko funtsezko bi datu behatu behar ditugu: kontsumo-unitateena, halakotzat etxebizitza eskuratzea bilatzen baitute; eta pertsonalena, gai horren inguruan zer gertatzen den ulertzeko, familiek sostengatzaile bakarra dutenean. Genero-ikuspegia ere aplikatzen da.

Guztizko errenta pertsonalak (lanarenak, kapital higiezinarenak, altzarienak, jarduerenak eta transferentziarenak) **19.938 eurokoak dira Zallan**, eskualde osoan baino 1.000 euro inguru gehiago (18.889 euro), Euskadi osoan baino 2.000 gutxiago. 2019an datatutako zenbateko hori **8.869 euro hazi da azken hogeitertan, beste erreferentzia batzuen antzeko zifra.**

Etxeetako eta kontsumo-unitateetako errenta ertainei dagokionez ere hazkundea dago. Horri guztiari esker, Zallak goranzko ekonomia duela esan daiteke.

Errealitate hori bilakaerari dagokionez aztertuz gero, ikusiko dugu Zalla eta bere eskualdearen eta gainerako azterketa-eremuen arteko desberdintasunen barruan ez dela ziklo desberdinik ematen, hazkunde-lerroek erritmo berberak bizi baitituzte. Espero den bezala, hazkunde orokorreko urteetan gorakada handia izan da, higiezinaren sektorearen kredituaren

eta hazkundearen erraztasunaren ondorioz, eta, ondoren, uzkuertze arineko aldia izan da, eta susperraldi motela baina ia etengabea 2014tik.

Azterketa gehiago finduz gero, ikus daiteke errenta eskuragarrien kasuan alde txikiagoa dagoela eremuen artean.

Zalla. Errentak 2019	
Batezbestekoa, Pertsona	14.265
Batezbestekoa, Etxebizitza	36.420
Batezbestekoa, Kontsumo-Unitatea	21.259
Mediana, Kontsumo-Unitatea	19.950
Batezbesteko gordina, Pertsona	16.870
Batezbesteko gordina, etxebizitza	43.069

Eustaten azken datuen arabera (2018), **kontsumo unitate pertsonal bakoitzeko batez besteko errentak 21.259 eurokoak dira.**

Errentak jatorriaren arabera aztertuz gero, ikus daiteke Zallak dinamika orokorreari erantzuten diela. Azaldutako sektore ekonomikoen dinamismotik eta horietan enplegua lortzetik ateratzen dira errenta gehienak, horien guztien %59,80 lanetik eratorritakoak baitira. Zallako zenbateko hori errepikatu egiten da Enkarterrietan, probintzian eta Euskadi osoan (%60).

Jardueretatik eratorritako errentak (zergadunak bere kabuz ondasunak edo zerbitzuak emateko ekoizpen-bitartekoak edo giza baliabide propioak antolatzea dakartenak) ez daude eskualdearen aldean. Zallan %5,7 eta Enkarterrietan %6,11 dira. Probintziarekiko eta Euskadi osoarekiko aldea ikusten da, %4,6 ingurukoa.

	Guztira	Lana	Higigarria	Higiezina	Jarduerak	Transferentziak	Eskuragarri
Euskadi	22.601	13.563	1.448	501	1.056	6.033	18.821
%	.	60,01	6,41	2,22	4,67	26,69	83,28
Bizkaia	22.059	13.320	1.288	458	1.037	5.955	18.387
%	.	60,38	5,84	2,08	4,70	27,00	83,35
Eskualdea	18.889	11.190	592	336	1.154	5.617	16.125
%	.	59,24	3,13	1,78	6,11	29,74	85,37
Zalla	19.938	11.922	593	428	1.111	5.885	16.934
%	.	59,80	2,97	2,15	5,57	29,52	84,93

	Guztira	Lana	Higigarria	Higiezina	Jarduerak	Transferentziak	Eskuragarri
Euskadi	10.154	6.366	552	-74	791	2.519	7.904
Bizkaia	10.058	6.309	386	-67	830	2.599	7.786
Eskualdea	9.324	5.390	222	2	938	2.772	7.523
Zalla	10.739	5.845	402	-10	1.010	3.492	8.674

Era berean, gainerako azterketa-esparruetan ere ez da nabarmentzen kapital higiezinetik eratorritako errenten ehunekoa (alokairuak edo erabileren eta gozamenen lagapenak). Zallan %2,15ekoa da, gainerako erreferentziak baino zertxobait handiagoa: eskualdea (%1,7), probintzia (%2) eta Euskadi (%2,2).

Hala ere, errenten batez besteko datuek barne hartzen dituzten aldeak aztertu behar dira, desberdintasun sozialak ikusten baitira, bereziki sexuen artean; eta lurraldekoak, sekzioen eta barrutien arteko porrotekin.

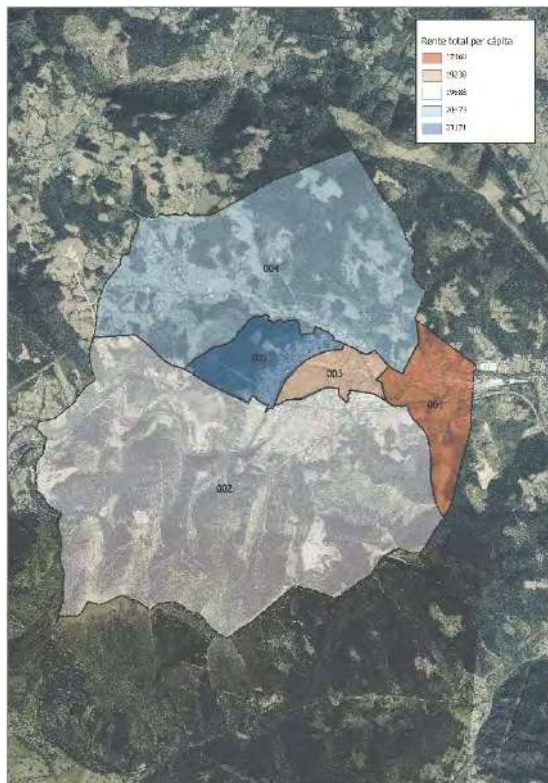
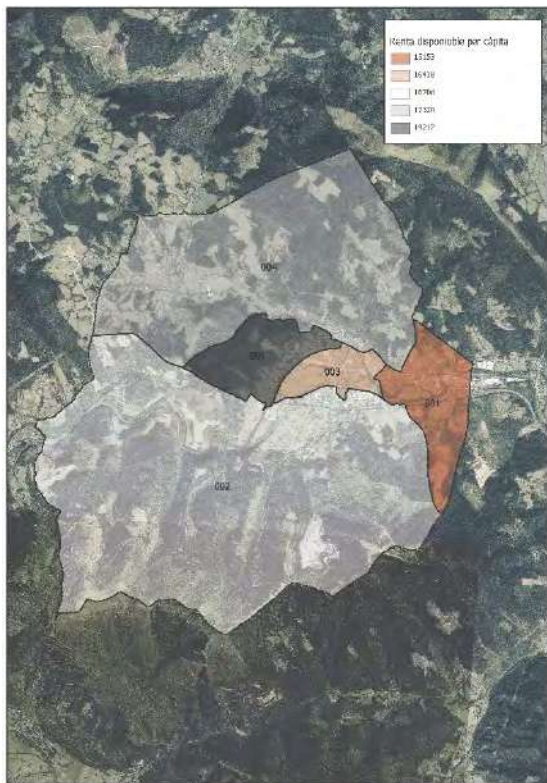
Abiapuntuan, nabarmendu behar da 3.500 euroko aldea dagoela aberatsenen eta aberatsenen artean. Sexuari dagokionez, egiaztatu da errenta mota guztietan, jatorriaren arabera, konstante bat dagoela: gizonak emakumeek baino gehiago eskuratzen dituzte errentak.

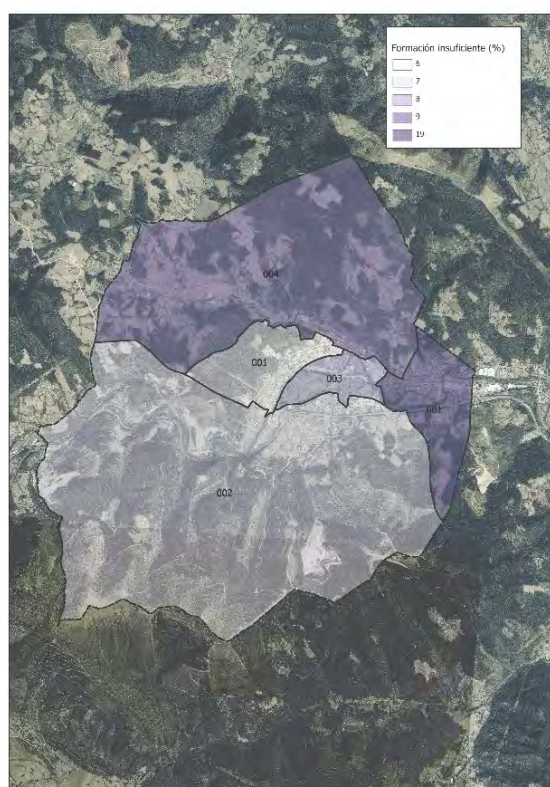
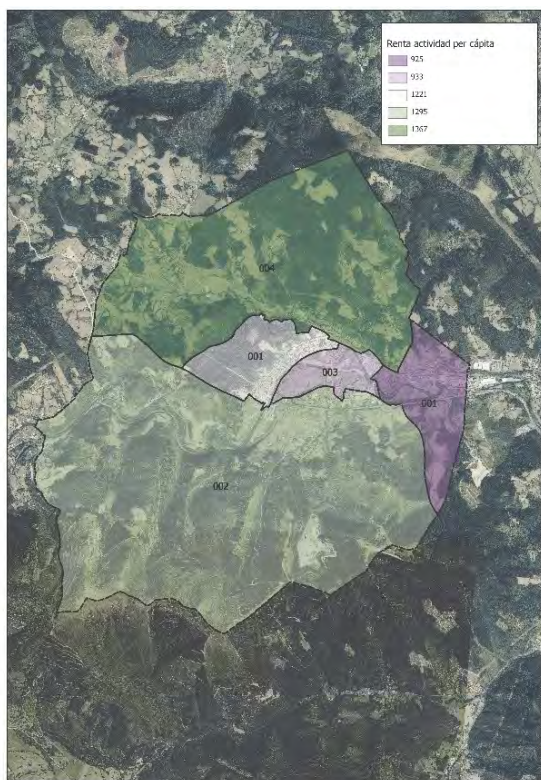
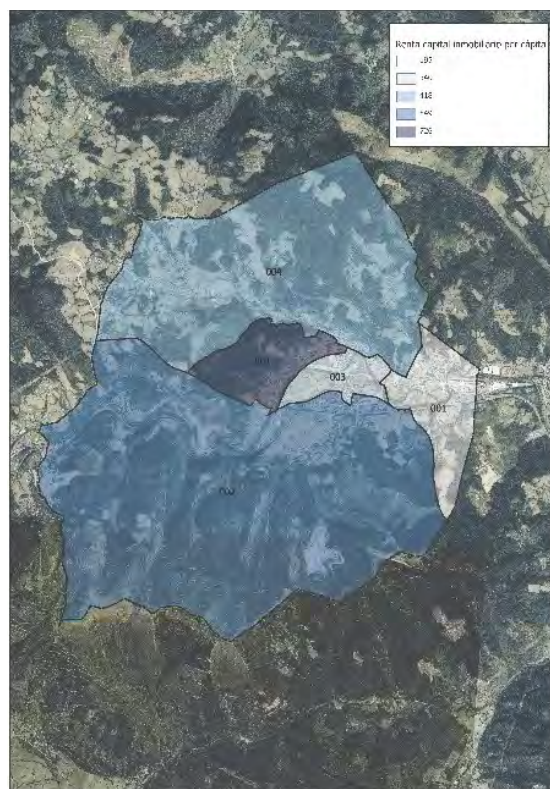
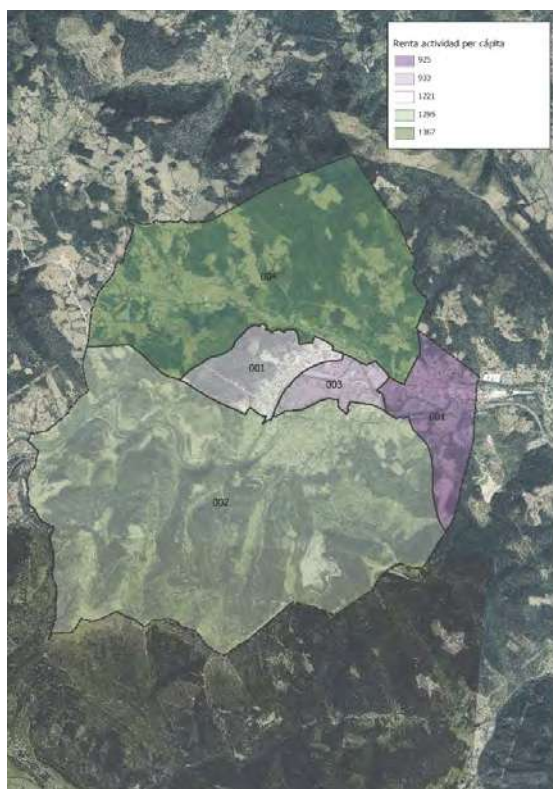
Oso nabarmena da errenta erabilgarriaren joera, gizonena emakumeena baino ia bi aldiz handiagoa baita (21.415 eta 12.741, hurrenez hurren, 8.674 euroko aldea). Arrakala hori Euskadi eta probintzia osokoa baino 1.000 euro handiagoa da, gutxi gorabehera.

Egoera horrek, egungo hiri-plangintzarako diagnostikoaren esparruan, bereziki kontuan hartzen du emakumeek etxebizitza eskuratzeari eta proiektatu beharreko zerbitzuei dagokienez duten errealitatea.

Eremuen arabera barne-desberdintasunei dagokienez, segregazio-egoera argia ikus daiteke, Arangurenen egoera okerragoa izan daitekeena gainerakoena baino, eta alderantziz, Mimetizen 001 egoeraren egoera nabarmena. Polarizazio hori argi ikusten da per capita errenta guztiei eta eskuragarri daudenei buruzko datuen kasuan.

Norberaren konturako jarduera ekonomikoetatik eratorritako errentak aztertuta, ordea, ez da zehatz-mehatz errepikatzen aurreko eredu diferentziala. Pisu handiagoa dute barreiatutako habitat-eremuei dagozkien sekzioek. Egoitzaren jabetzako jarduerak ezartzearekin erlazionatu daiteke, adibidez, lehen sektoreko jarduerak edo, beste kode batzuetan, freelancers deslokalizatuak.

Aldi berean, lan pertsonalaren edo lan-harremanaren ondoriozko kontraprestazioak edo erabilerak, dirutan edo gauzatan, jarduera ekonomikoen errendimenduak ez badira, aztertuta, onura handiagoa ikusten da Mimetizen 001 atalean, eta hori espezializazio-maila handiagoarekin identifika daiteke aldi berean.

Kapital higiezinetik eratorritako errenten datuan ere ikusten da abantaila-egoera. Errentari gehiago dago Mimetizen 001 atalean.

3.3. ERRENTAK ETA ETXEBIZITZA EGOKIA ESKURATZEA

Hemen, hirigintza-estrategiaren funtsezko gai bat jorratzen da: etxebizitza egokia eskuratzea. Azterketa hau, funtsean, kalteberatasun-arrisku handiena duten sektoreen sarbidean oinarritzen da, lehentasunezko arreta izan behar baitute. Horretarako, hiru faktore zerrendatzen dira: etxebizitza-parkearen egoera eta prezioak, eskuragarri dauden sarbide motak eta kontsumitzeko gaitasuna.

Idealista, Fotocasa eta CoHispania aholkularitza-enpresaren atarien arabera, Zallako eraikitako etxebizitzaren metro koadroaren batez besteko prezio unitarioa 1.839 eurokoa izan zen 2018an, 501 euroko aldakuntza tipikoarekin. Eustatek eskaintzen duen bizitegi-partzelaren batez besteko azalerari eta 2011ko zentsuari aplikatuta (hori da eskuragarri dagoen azken datua), etxebizitzaren batez besteko prezio ohikoena 162.000 da, 60-80 metro koadroko apartamentuak direnean. Sarbide-arazoak konpontzeko aukera bideragarri gisa aurkezten ez diren etxeen kasuan, prezioak 260.000 euroraino igotzen dira. Eskaintza eta sarbidea merkatu dinamiken arabera ugaritu dira, eta, ondorioz, stock-pilaketa nabarmenik gabe erosi dira.

Apartamentuei dagokienez, higiezin atarietako hipoteken kalkulagailuen arabera, etxebizitzaren 160.000 euroko hipotekak, 40.000 euroko sarrerarekin, hilean 450 euro ingurukoak dira.

Prezio hori eskuragarri dauden errentekin lotu behar da, etxebizitza eskuratzeko maila ulertzeko, eta, hori ezinezkoa bada, gizarte-sektore jakin batzuen gizarte-kalteberatasunarekin lotuta dago. Kontsumo-unitateen errentak eta errenta pertsonalak ditugu aztergai, familia-ereduen errealitateetara egokitzeko.

Precio medio de la vivienda en venta en España

Cifras de noviembre de 2019

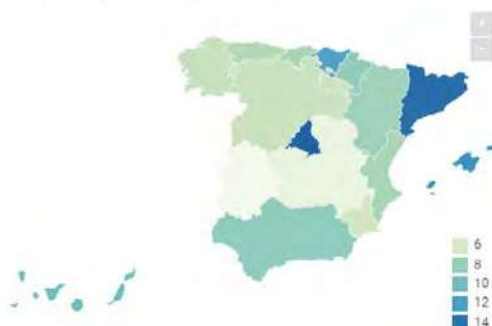

Los datos están en euros por metro cuadrado

Mapa: Newtral • Fuente: Idealista • Descargar los datos • Creado con Datawrapper

Precio medio de la vivienda en alquiler en España

Datos en euros por metro cuadrado

Cifras de noviembre de 2019

Mapa: Newtral • Fuente: Idealista • Descargar los datos • Creado con Datawrapper

Horrela, bi kasu hartzen dira abiapuntutzat: 1) alokairuko etxebizitzak erosketarako diruaren hileko kuota gainditzen duela edo inguruan duela (Newtralek dio Bizkaian %20 gehiagoko prezioa ematen dela alokairuaren kasuan), eta 2) etxebizitzan inbertitu beharreko errenten ehunekoak ez dituela gainerako premiak arriskuan jartzen diru-sarreraren %30 gainditzen ez duenean; egoera hori ez dator bat Estatuko errealitatearekin; hiri horietan, batez beste, %40 handitzen da, baita hiri handietan ere. Hori dela eta, gaur egun etxebizitza eskuratzeko neurri gisa errentaren %40 hartuko dugu, batez besteko tamainari dagokionez.

Horrela, kontsumo-unitate bakoitzeko batez besteko errenta 21.529koa izanik, esan daiteke kontsumo-unitate batek, kasurik onenean, bere hileko diru-sarreraren %20 (1.772) erabiliko lukeela 160.000 euroko etxe baten hipoteka ordaintzeko. Ondorioz, **batez besteko kontsumo-unitate batek oinarrizko apartamentu bat erosteko ahalmena du, haren logela-premiak asetzeko.**

Datu hori ez da negatiboa sarbideari dagokionez, baina aldatu egiten da pertsona bakoitzeko batez besteko errentak erreferentziatzen hartuta, pertsona bakarreko eta guraso bakarreko etxekoen unitateen kasuan eskuragarri dauden diru-sarrerak izango liratekeelako. Horrela, pertsona bakoitzeko urtean 14.265 euroko batez bestekoarekin diru-sarreraren ia %40 (1.189 euro) erabiliko litzateke deskribatutako hipoteka-baldintzetan ohiko etxebizitza bat erosteko (40.000 euroko sarrera gutxienez), bakarrik edo adingabeak ardurapean izanez gero. Hala ere, zentzu horretan zuhurra izan behar da; izan ere, erosteko aukera konplexua da, aurrezteko ahalmenik ez dagoelako, eta, beraz, azterketa neurri handi batean alokairuaren kasuan zentratu behar da.

Horrela, erosketaren eta alokairuaren arteko batez besteko prezioaren igoera aplikatzen bada, % 20 probintzian, horren prezioa hilean 540 da batez beste). Kontsumo-unitate batek aplikatutako errentaren ehunekoa % 30 ingurura igoko litzateke, eta, **arriku potentzialagatik adierazi beharreko datu gisa, pertsona baten (14.265) errenten ehunekoa, pertsona bakarreko eta guraso bakarreko (edo, hobeto esanda, guraso bakarreko) etxekoen unitateena, % 45 ingurukoa da kasurik onenean**. Azken kasu horiek dira arreta berezia merezi dutenak; izan ere, etxebizitza eskuratzeko erregimenari dagokionez, alokairua da lan-ezegonkortasuna dutenen baliabide ohikoena, hipotekak eskatzeko aurrezki-ahalmen txikia dutenen eta/edo epe laburrera bizitegi-suntsiarazpenaren beharra dutenen kasuan (ikus bikoteak hausteagatik) edo bizikidetz-unitatea desagertzearen kasuan (hirugarren adinekoetan ohikoa).

Gehiago finduz gero, esan daiteke etxebizitza egokia ezin eskuratzeko arriskua bereziki femeninoa dela; izan ere, zahartzaroko bakardadea, guraso bakarrekoak (batez ere, gurasobakar amadunak) eta batez besteko errenta txikiak bereziki emakumeen artean gertatzen dira. Emakumeen batez besteko errenta erabilgarria (12.741) erreferentziatzen hartuz gero, alokairuaren kasuan %40tik gorakoa dela ikus dezakegu.

Eta kalteberatasun-arrisku handiena duten sektoreei buruzko azterketa are zehatzagoa eginda, Zallako batez besteko errenten eta baliabide gutxien dituzten zentsu-sekzioen arteko aldea aplikatuta, ikusten dugu horiek (2. barrutia eta 1. barrutiko 3. atala), pertsonako 13.000 euroko batez bestekoarekin, % 50 inguru enplegatuko luketela guraso bakarreko eta pertsona bakarreko etxekoen unitateen kasuan.

Hurbilketa hau hurbil dago zaurgarritasun-arriskutik, sekzio horietako eguzkitako emakumeen edo seme-alabak dituztenen kasuan, arriskuaren gutxi gorabeherako profil nagusi

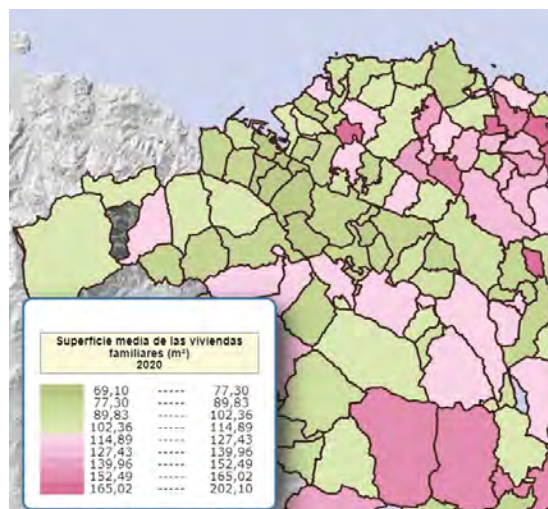
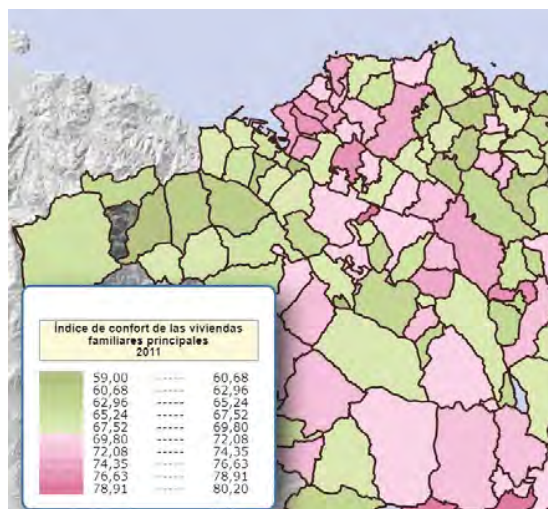
gisa etxebizitza eskuratzeari dagokionez. Arazoa larriagoa da, alokairuko etxebizitzaren eskaintzarik ez dagoelako; izan ere, aukera bakarra da sarrerarako 40.000 euro aurrezteko ahalmenik ez dutenentzat.

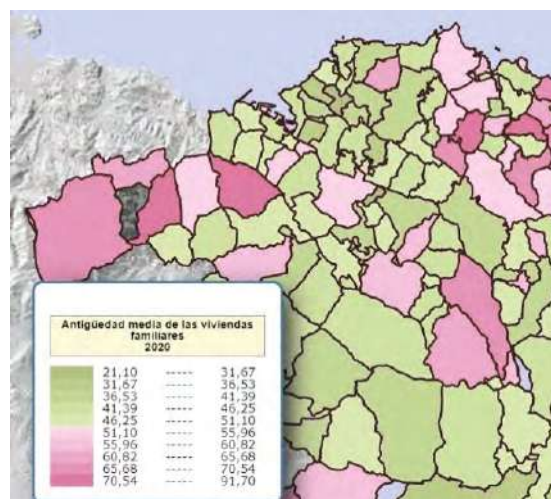
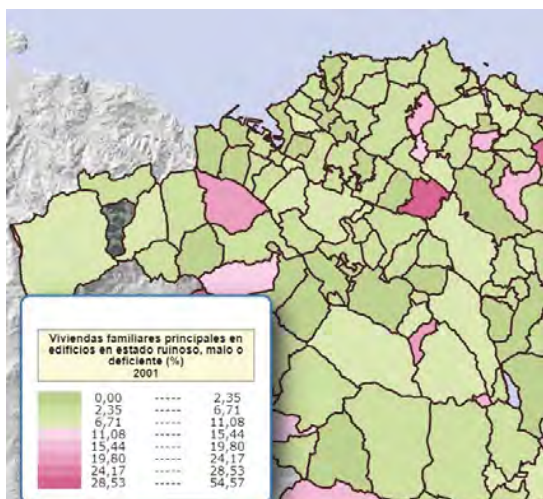
Lehen azaldu ditugun datuak etxebizitzaren prezioarekin erlazionatzen badira planoaren gainean, uler daiteke zein izango diren txirotzen diren biztanleak kanporatuko dituzten eremuak eta zeintzuk izango diren sektore horren hartzaile izango diren eremuak. Hala, heriotzen, banantzeen edo bestelako faktoreen ondorioz sostengatzaile bakarreko etxe bihurtzen diren etxekoen unitateek barne-mugimenduko egoera potentziala izango dute. Aranguren ingurua izango da hartzaile nagusia.

3.4. EGUNGO ETXEBIZITZA PARKEA

Eustateketxebizitzari buruz biltzen dituen datuek, udalerraren inguruko azterketari eutsiz, 2020ko datuen arabera (behin betiko gisa jasotzen diren azkenak), egoitza-parkearen antzinatasunari, erosotasunari, berokuntzari eta irisgarritasunari, etxebizitza nagusien kopuruari eta proportzioari eta establezimendu kolektiboen kopuruari buruzko informazioa ematen digute.

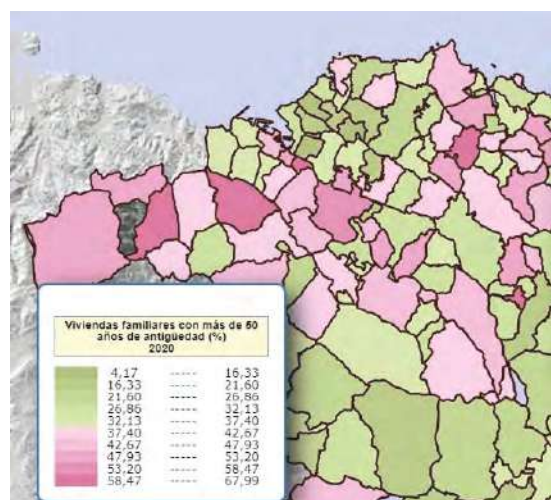
Etxebizitzaren egoera konparatuta aztertuz gero, esan daiteke Zallak bizitegi-parke gazteagoa duela inguru hurbilean eta probintzian baino. 42 urteko batez besteko antzinatasuna du, Balmasedak baino 6 gutxiago eta Gueñesek baino 4 gutxiago. Probintziarekin alderatuta, 5 urte gutxiago ditu. 50 urtetik gorako familia-etxebizitzak aztertuta, Zallak gainerako barrutiek baino egoera hobea erakusten du, %27 baitu, hau da, %10 baino gehiagoko aldea beherantz.

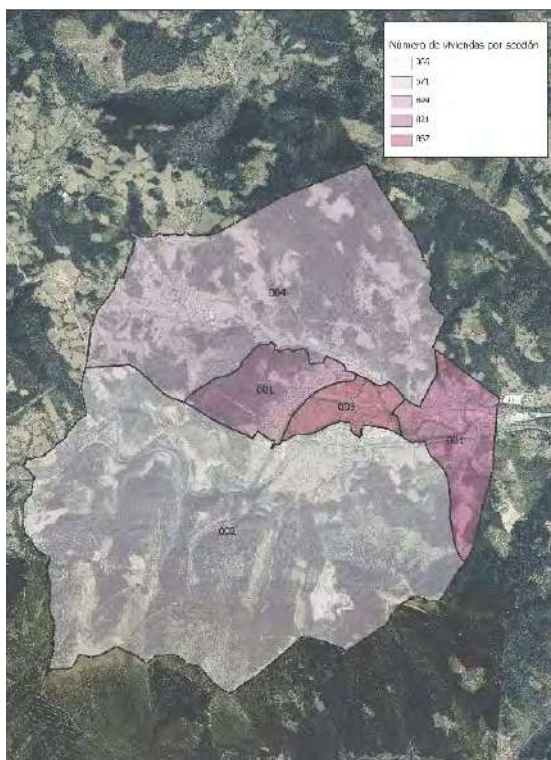
Errealitate hau lehen puntuan aztertu den prozesu demografikoak azaltzen du. Azken hogei urteetan biztanleria erakarri da, eta, horren ondorioz, bizitegi-parkea handitu egin da, etxebizitza berriekin. Izan ere, tipologia berriak dira sartzen diren familiarentzat erakargarri direnak. Datu hori egiten da aurrerago, etxebizitza hutsen maila altua eta horien kokapena azaltzen denean.

Bizitegi-parkea berritzeko jarduera horren ondorioz, Konfort Indizea positiboa da eskualdeko eta probintziako batez besteko estandarretan.

Laburbilduz, taula honek Zallako egoitza-parkearen balioak erakusten ditu:

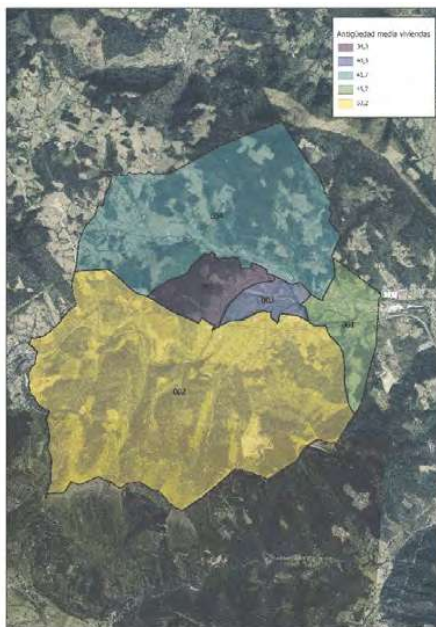
	2020
Guztira	3969
Ez dago jasota	0
Batez besteko antzinatasuna	43,5
Batez besteko azalera erabilgarria	88,5
1-3 logela	135
4	711
5	2465
6	456
>=7	202
Komun 1	2496
2 edo gehiago	1466
Komunik gabe	7
Igogailuarekin	1940
Igogailurik gabe	2029

Analisi hau parametro jakin batzuetan oinarritzen da (bainuak, antzinatasuna, ur beroa, berokuntza, telekomunikazioak, gas-hornidura eta azalera erabilgarria), eta, Zallako sekzioka aztertuta, errealitate desberdinak erakusten ditu. Agirre Lehendakariaren etorbidea orokorrean eta, batez ere, Aranguren aldean nabarmentzen dela egiazta daiteke.

	Egoiliarren batez bestekoa	Batez besteko antzinatasuna	Batez besteko azalera erabilgarria	Berokuntzarekin (%)	Igogailuarekin (%)
Zalla	2,6	42,1	88,5	79,4	51
01 Barrutia. 001 Sekzioa	2,7	34,3	98,9	89,5	67,8
01 Barrutia. 002 Sekzioa	2,6	53,2	90	66,5	27,1
01 Barrutia. 003 Sekzioa	2,6	40,5	85,6	81,6	58,8
01 Barrutia. 004 Sekzioa	2,6	41,7	93,3	77,3	58,3
02 Barrutia. 001 Sekzioa	2,4	45,7	79,1	75,7	34

Udalerrri barruko errealitatea hurrengo planoetan ikus daiteke, azaldutako joera berretsiz.

Azaldutako datuei dagokienez, 2015ean (2011ko erroldako datuekin) Arangurenen eta Mimetizen degradatutako bi eremuren identifikazioa egin zela aipatu behar da.

Arangurengo eremu degradatua: Arangurenen, besteak beste, Muñeran auzoa, Mendialde, Los Trabajadores etorbidea eta La Inmaculada auzoa. Eremua mugatzeko irizpidea bertan etxebizitza-eraikin zaharrenak sartzea izan da, eta, beraz, birgaitzeko premia handiena dutenak eta berritzeko beharrik handiena dutenak. Emaiza eremu etena eta heterogeneoa da, azterlan honen esparrua osatzen duena.

Eremu horretan biztanleria murriztu egin da azken hogeitaz urteetan. Langabezia-mailak oro har Zallakoen berdinak dira (beste kontu bat da errentak).

Hauek izan ziren degradazio-baldintzatzaile gisa bizitegi-parkearen antzintasunari gehitu zitzaizkion datuak: lotura falta gainerako bilbe eta bide nabarmenekin, automobilaren protagonismoa espazio publikoan eta aparkaleku zaila, ondare eraiki gutxi, espazio publiko gutxi eta berdegune falta, merkataritzarik eza eta jarduera ekonomikorik gabeko etxabe asko.

Mimetizen kasuan, irizpide berberekin, eremu degradatua osatzen duten eremuak mugatu ziren: hainbat eremu identifikatu dira, hala nola San Miguel auzoa, Ligueta, La Cantera, Lusa, Carmen auzoa, El Charco, Taramona Etorbidea eta Luis Sesé. Gazteen galeraren joera demografikoa errepikatzen da, orokorrean baino %3 gehiago dago langabezian.

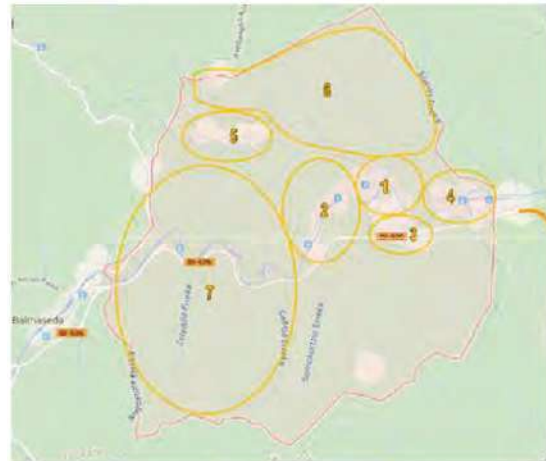

Hala ere, etxebizitzaren gaiari gizarte-gaia gehitzen dion zeharkako zentzu batean, adierazi behar da **eremu horiek ez daudela Euskadiko auzo kalteberen barruan**. Agerian geratzen da Eusko Jaurlaritzaren 2020ko azterlanean, *EAEko hiri-eremu kalteberen identifikazio- eta geotipologizazio-eredua eguneratzea* izenekoan, non ez baita udalerriko eremurik tratatzen.

Bestalde, zorionez, **etxebizitza hutsari buruzko azterlan berri samarra** dugu, zehazki, Udalak 2015ean eskatutako txosten bat, non atez ateko erroldak egin baitziren zonaka.

Estatistika-azterlanaren arabera, 303 etxebizitza huts daude Zallan, udalerriko etxebizitza guztien %7,8. Horietatik 200 partikularrenak dira, 48 sustatzaile pribatuenak eta 3 Administrazio Publikoarenak.

Azterlan honek nukleoka eta 7 zonatan banatzen ditu. Mimetiz 1,2 eta 3 guneak dira, eta Aranguren, berriz, 4. Gainerakoak. Zenbatekoari dagokionez, ehunekotan, ondorioztatzen da etxebizitza hutsen indize handiena duen eremua 1. eremua dela, guztizkoaren % 39raino; ondoren, 4.a dago (%24,36), 2.a (%18,53) eta 3.a (%11). Hortik 1. zonaren (Mimetiz) eta 4. zonaren (Aranguren) egoera kezkarria ateratzen da.

	Nº de Viviendas TOTAL	% Viviendas TOTAL
MUNICIPIO	3875	100%
Zona 1	1523	39,30%
Zona 2	718	18,53%
Zona 3	453	11,69%
Zona 4	944	24,36%
Zona 5	104	2,68%
Zona 6	38	0,98%
Zona 7	95	2,45%

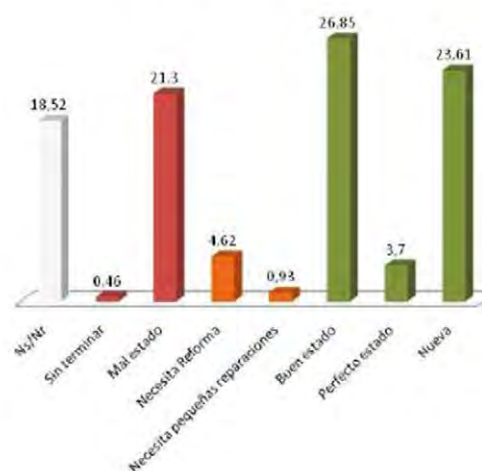
	% Viviendas VACIAS respecto de su propia zona	% Viviendas VACIAS respecto del municipio
MUNICIPIO	7,82%	100%
Zona 1	7,64%	38,42%
Zona 2	3,30%	7,81%
Zona 3	9,65%	14,43%
Zona 4	8,02%	25,00%
Zona 5	11,43%	3,93%
Zona 6	12,50%	1,57%
Zona 7	28,17%	8,84%

Jabetzari dagokionez, partikularrak dira %66; sustatzaile pribatuak %16; eta %17 ezin izan dira ikertu. 2. eremuan bakarrik ematen dira gehiago sustatzaileen esku, gainerako eremuaren ondorengo hazkundean. Hala ere, datua berrikusi egin behar da, erosteko ahalmen handiko stocka baita.

Egoerari dagokionez, ia etxebizitza batek ere ez ditu 60 urte baino gehiago. %23k 15 urte baino gutxiago ditu eta erdiak baino gehiago egoera onean daude.

Estado de conservación

Baina etxebizitza hutsen kontserbazio-egoera, eremuen arabera, oso aldakorra da. Etxebizitza berriak edo egoera onean daudenak 1. eta 2. eremuetan kontzentratzen diren bitartean -4. eremuann neurri txikiagoan-, eraberritze partzialak edo erabatekoak behar dituzten etxebizitzek 6., 7. eta 3. eremuei eragiten diete.

Etxebizitza huts gehienek 80 metro karratu baino gehiagoko azalera erabilgarria dute; beraz, etxebizitza horiek ez erabiltzeak ez du esan nahi kasu gehienetan egokitasun falta dagoenik. Saneamendu egokia eta banakako berogailua ere badute. Tipologiari dagokionez, etxebizitza gehienak dira (%88).

Merkatuko egoerari dagokionez: jenderik gabeko etxebizitzek %31, gutxienez, merkatuan eskaintzen dira. Horietatik, %26k salmentan egiten dute, eta %5ek bakarrik alokairuan. Halaber, etxebizitzek %30ek bost urte edo gehiago daramatzate merkatuan eskaintzen.

Salmentan edo alokairuan dauden etxebizitzek eraginkortasun energetikoaren ziurtagiria izan behar dute, baina merkatuan dauden etxebizitzek %1ek bakarrik du ziurtagiri hori.

Bere erabilerarako, hainbat neurri jaso ziren. Kontsumitzaileari dagokionez: erreformen interesik gabeko finantzaketa, zuzeneko diru-laguntza, aholkularitza eta laguntza, eta horrelako baliabideen aprobetxamenduen beharrari buruzko sentsibilizazioa. Jabeek dagokienez, alokairua merkaturatzeaz kontzientziatzeko beharra azaldu da, bai eta BIZIGUNE (Eusko Jaurlaritzarena, bitartekari eta aseguratzaile lanak egiten dituen) eta ASAP (bitartekaritzarako laguntzaileak) programez ere. Gainera, Zallan programa propio bat sortzea egokia dela adierazi da.

Finantza-erakundeei ere neurriak proposatu zitzaizkien, hala nola administrazio publikoen eta finantza-erakundeen arteko hitzarmenak sinatzea, OHZren %50eko hobariak dituzten zerga-neurriak eta lizentziak emateko erraztasunak.

Alderantziz, OHZren gaineko zehapen-neurriak proposatu ziren, baita desjabetzekoak ere, erantzukizunak alde batera uzten ziren kasuetan.

3.5. ETXEBIZITZA-ESKARIAREN KALKULUA

Puntu honetan, etxebizitza-eskariarekiko hurbilketa hiru iturri kontrastatuz egiten da: ordaindu gabeko eskaeraren zuzeneko kalkulua, eroldaren arabera, LPPak eskaintzen duen kalkulua eta puntu hori gidatu behar duen kalkulua, LAGetan ezarritakoa, alegia. Iturri horiek erabiltzen dira bizitegi-estrategiak planteatzerakoan hazteko gaitasunari buruzko hausnarketan sakontzeko, zenbatekoa etxekoen unitateen egiturekin, egoitza-parkearen egoerarekin eta eskariekin lotuta.

- LPPak bi agertokitarako kalkuluak eskaintzen ditu, 8 eta 16 urtera begira, egin beharreko etxebizitzek kendu beharreko datua gehituz. 1.200 etxebizitza inguru dira 16 urtean, 75 etxebizitza inguru urtean.

Kontuan izan behar da azterketaren eta proiektzioaren oinarri diren urteetako agertokia eta plangintzaren berrikuspen honetakoa ez direla zehazki berdinak, nahiz eta datu orientagarri gisa balio duten. Horrela, ratio hori HAPOn etorkizuneko 10 urteko horizonteari aplikatuta, formulen arabera 750 etxebizitza aterako lirateke.

MUNICIPIO	c1	c2	c3	c4	c5	Oferta max		Oferta min.		
						8 años	16 años	8 años	16 años	
ARTZENTALES	0	10	25	0,35	104	14	153	203	101	134
BALMASEDA	100	-35	294	0,25	767	0	1.126	1.498	743	988
CARRANZA (VALLE)	0	-63	103	0,35	378	0	418	556	229	305
GALDAMES	0	3	42	0,35	141	21	207	275	137	182
GORDEXOLA	0	45	64	0,35	265	0	374	497	242	322
GÚÑES	100	110	257	0,25	713	0	1.180	1.569	824	1.096
LANESTOSA	100	-3	14	0,35	47	0	158	210	135	180
SOPUERTA	0	50	93	0,35	374	18	535	712	348	463
TRUCIOS-TURTZIOZ	0	6	21	0,35	83	12	122	162	81	108
ZALLA	200	200	297	0,25	888	0	1.585	2.108	1.141	1.518
TOTAL A.F.	500	323	1.210		3.760	65	5.858	7.790	3.981	5.296

POBLACIÓN DE PARTIDA: Año 2007

$$C4 = (VOB + C2 + C3) * CR$$

OFERTA MÁX. A 8 años: La rigidez empleada es la que se desprende de las DOT.

OFERTA MÁX. A 16 años: Oferta máx a 8 años por 1,33

OFERTA MÍN. A 8 años: La rigidez empleada es la de 8 años dividida entre dos

OFERTA MÍN. A 16 años: Oferta mínima a 8 años por 1,33

PLANEAMIENTO MUNICIPAL VIGENTE												
Número de viviendas												
	Nº actual de viviendas				Nº viviendas por ejecutar (libres+VPO)				Nº Total de viviendas			
	SU	SAPU	SNU	TOTAL	SU	SAPU	SNU	TOTAL	SU	SAPU	SNU	TOTAL
ARTZENTALES	93	0	278	371	3	32	49	84	96	32	327	455
BALMASEDA	3.355	0	251	3606	662	597	17	1.276	4.017	597	268	4.882
CARRANZA	369	97	985	1451	112	230	423	765	481	327	1.408	2.216
GALDAMES	261	0	245	506	36	80	63	179	297	80	308	685
GORDEXOLA	496	181	226	903	250	57	0	307	746	238	226	1.210
GÚÑES	3.121	0	0	3.121	489	475	0	964	3.610	475	0	4.085
LANESTOSA	156	2	20	178	70	18	0	88	226	20	20	266
SOPUERTA	796	141	488	1425	97	325	44	466	893	466	532	1.891
TRUCIOS	162	32	103	297	87	20	31	138	249	52	134	435
ZALLA	3.005	330	568	3903	159	118	24	301	3.164	448	592	4.204
TOTAL	11.814	783	3.164	15.761	1.965	1.952	651	4.568	13.779	2.735	3.815	20.329

Fuente: UDALPLAN 2008

Datuak LPPren Jarraipen-Memorian ere berresten dira, 2020an eguneratua.

MUNICIPIO	PTP a 8 años Nº máximo Viviendas	DOT Cuantificación residencial máxima	UDALPLAN 2019 VIV.PROPUUESTAS (urbano+SNU)
ARTZENTALES	153	122	120 (102+18)
BALMASEDA	1.126	572	1.682 (1.672+10)
CARRANZA (VALLE)	418	172	775 (367+408)
GALDAMES	207	77	166 (112+54)
GORDEXOLA	374	265	321 (294+27)
GÚÑES	1.180	758	933 (933+0)
LANESTOSA	158	19	62 (62+0)
SOPUERTA	535	403	628 (590+38)
TRUCIOS-TURTZIOZ	122	33	135 (104+31)
ZALLA	1.585	837	551 (528+25)
Total	5.858	3.258	5.373

- Kalkulua populazio-dinamikan eta eroldaren arabeko egungo errealitatean oinarrituta: Era berean, errola jarraituko datuen arabeko biztanleria-proiekzioan oinarritutako norberaren elaborazioko etxebizitza-eskariaren kalkuluaren analisisen emaitzek emaitza berberak dituzte. Hurbilketa hori bi faktoretan oinarritzen dugu: ase gabeko egungo eskaria eta biztanleriaren hazkundera.

Hazkunde demografikoak sortutako eskaria, batez ere biztanle berrien etorrerak eragindakoa. Hau kalkulatzeko, eroldaren hazkunde-tasak ateratzen dira, eta horietatik, era berean, hainbat egoera posible ateratzen dira.

Zehazki, 4 erabili dira:

- Baikorra: urteko 0,45eko tasa. 2000-2020 alditik ateratzen da.
- Moderatua: urteko 0,29ko tasa, azken hamarkadari dagokiona.
- Ezkorra: urteko -0,07ko tasa, azken bosturtekoetatik ateratzen dena.
- Zuhurra: urteko 0,22ko tasa, agertoki moderatuaren eta ezkorren arteko batez bestekotik ateratzen dena.

Taula honetan laburbiltzen da aplikazio hori:

	Baikorra		Moderatua		Ezkorra		Zuhurra	
	Biztanleria	Hazkundera	Biztanleria	Hazkundera	Biztanleria	Hazkundera	Biztanleria	Hazkundera
2021	8.484	38	8.470	24	8.440	-6	8.465	19
2022	8.522	38	8.495	25	8.434	-6	8.483	19
2023	8.561	39	8.520	25	8.428	-6	8.502	19
2024	8.600	39	8.545	25	8.422	-6	8.521	19
2025	8.638	39	8.569	25	8.416	-6	8.539	19
2026	8.677	39	8.594	25	8.411	-6	8.558	19
2027	8.717	39	8.619	25	8.405	-6	8.577	19
2028	8.756	39	8.644	25	8.399	-6	8.596	19
2029	8.796	40	8.670	25	8.393	-6	8.615	19
2030	8.835	40	8.695	25	8.387	-6	8.634	19
2031	8.875	40	8.720	25	8.381	-6	8.653	19
2032	8.916	40	8.745	25	8.375	-6	8.672	19
2033	8.956	40	8.771	25	8.370	-6	8.691	19
2034	8.996	40	8.796	26	8.364	-6	8.710	19
2035	9.037	41	8.822	26	8.358	-6	8.730	19
2036	9.078	41	8.848	26	8.352	-6	8.749	19
2037	9.119	41	8.873	26	8.346	-6	8.768	19
2038	9.160	41	8.899	26	8.340	-6	8.788	19
2039	9.201	41	8.925	26	8.334	-6	8.807	19
2040	9.243	42	8.951	26	8.329	-6	8.826	19

Biztanleriaren hazkunde hoau etxeko unitatearen batez besteko tamainarekin lotu behar da, 2,4 biztanle inguru baititu etxebizitza bakoitzeko. Horrela aurreikusten da etorkizuneko HAPOa aplikatzeko 10 urteko epean:

10 urterako agertokia	Hazkundera	2,4 etxebizitzako. Etxebizitza berriak:
Baikorra	470	195,83
Moderatua	299	124,58
Ezkorra	-71	-29,58
Zuhurra	226	94,17

Gaur egun ase gabe dagoen eskariak, emantzipatzeko adinean egonik, etxebizitza egoki bat eskuratzeko ezintasunagatik emantzipatzen ez diren biztanleak hartzen ditu baitan. Erreferentziatzat hartzen da Gazteen Euskal Behatokiaren “*Gazteak, emantzipazioa eta etxebizitza-premia Euskadin 2019*” txostena, eta hiru aldi bereizten ditu: 18 eta 24 urte bitarteko gazteen taldea (%8k soilik lortzen du emantzipatzea, logikoa da prestakuntza-aldiak luzatu eta lan-merkatu sartzeko aukerak atzeratzea), 25 eta 29 urte bitarteko adin-tartea (%33 lortzen du emantzipazioak, eta ziurtzat jotzen da baliabide propioak izateko borondatea eta tenporalizazio egokia) eta 30 eta 34 urte bitarteko gazteen taldea (%70, erabat helduak eta lan-merkatuan integratuak). Biztanle-tarte horietako biztanleen batura 774 biztanlekoa da, 360 biztanlekoa (25-29 urte) eta 414 biztanlekoa (30-35 urte).

Horrela, ulertzen dugu lehen tartearen %67 (25-29 urte, 241 biztanle) eta bigarrenaren %30 (30-35 urte, 124), emantzipatzea lortzen ez dutenez, etxebizitza-eskaria kalkulatzeko arreta berezia jarri beharreko taldea direla. Gaur egun, 365 gaztek eska dezakete etxebizitza. 2019ko batez besteko familia-tamainak aplikatuta (2,4), 152 etxe berri daude.

Kalkulu horiek ez dute aplikatzen LAGek kasurako adierazten duten harrotze-indizea. Horrela, logikotzat jotzen den hazkunde-agertokiaren eta etxeko unitateen egungo eskari asegabearen (152) batura 2,41 zenbakiaz biderkatu behar da.

Agertokiak	Etorkizuneko Eskaria	Egungo eskaria	Harrotzea	Eskaria guztira
Baikorra	195,83	175	2,41	890
Moderatua	124,58	175	2,41	719
Ezkorra	-29,58	175	2,41	349
Zuhurra	94,17	175	2,41	646

- Kalkulua Lurralde Antolamenduaren Gidalerroen arabera,

Enkarterriko Eremu Funtzionalaren kasu zehatzerako, 2018-2026rako honako hau proposatzen da:

Zenbatetsitako bizitegi-beharrak:	1.354 etxebizitza.
Premia harrotze faktorearekin:	3.485 etxebizitza.
Murrizketa jenderik gabeko etxebizitzengatik:	326 etxebizitza.
Bizitegi-ahalmena, mugarik gabe.	3.159 etxebizitza.
Gehieneko ahalmena:	3.258 etxebizitza.
Harrotze-faktorea:	2,41

Kopuru horiek txikiagoak dira 1997ko LAGak kalkulatzeko metodoak aplikatuz ateratzen direnak, indarrean dagoen Enkarterriko Eremu Funtzionalaren Lurralde Plan Partzialak aurreikusten dituenak. Lehen ikusi dugunez, 16 urteko horizontean 7.790 eta 5.296 dira, gehienekoak eta gutxienekoak, hurrenez hurren, eta 5.858 eta 3.981, gehienekoak eta gutxienekoak, 8 urteko denbora-horizonterako. Eta **Zallan, 8 urtera, guztira 837 etxebizitza** daude, eta LPPk, aldi bererako, 1.585 etxebizitza aurreikusten zituen.

7. taula. 2018-2026ko planeamendurako aurreikusitako Bizitegi-ahalmena				Tabla 7. Capacidad residencial estimada para el planeamiento 2018-2026			
Lurralde Eremua Ámbito Territorial	2016ko etxe-parkea Parque viviendas 2016	Bizitegi beharrak Necesidades resid.		Gehieneko bizitegi-ahalmena Capacidad residencial máxima			
		Bizitegi Beharrak Necesidades residenciales	Harrotze- faktoreekin Neces. Esponjadas	Jenderik gabeko etxe murriztea Reduc. Viv. deshabitada	Bizitegi-ahalmena mugarik gabe Cap. Resid. sin limitaciones	Gehieneko Ahalmen Capacidad máxima	Harrotze- faktorea Factor de Esponjamiento
EAE/CAPV	1.042.646	82.918	198.558	20.857	177.701	180.872	2,18
1. Lurralde historiko bakoitzeko / 1. Por territorio histórico							
Araba / Álava	162.384	18.761	44.961	3.247	41.714	36.665	1,95
Bizkaia	540.835	37.084	88.691	10.820	77.871	86.490	2,33
Gipuzkoa	339.427	27.073	64.906	6.790	58.116	57.717	2,13
2. Eremu Funtzional bakoitzeko / 2. Por Área Funcional							
Enkarterriak/Encartaciones	16.325	1.354	3.485	326	3.159	3.258	2,41
Goierri	33.437	2.521	6.467	669	5.798	6.016	2,39
Bilbao Metropolitarrak / Bilbao Metropolitano	415.700	25.108	58.385	8.316	50.069	58.452	2,33
Donostialdea-Bidasoa Beherea / Donostialdea-Bajo Bidasoa	190.135	14.344	33.055	3.802	29.253	28.245	1,97
Durangaldea	34.815	3.716	8.662	697	7.965	8.097	2,18
Debabarrena / Bajo Deba	35.595	1.951	4.838	712	4.126	5.006	2,57
Busturialdea-Artibai	40.549	2.436	6.364	809	5.555	6.149	2,52
Arratia	7.075	887	2.408	143	2.265	2.205	2,49
Arabako Errioxa / Rioja Alavesa	8.539	881	2.409	171	2.238	2.096	2,38
Aiara / Ayala	20.317	1.811	4.767	407	4.360	4.082	2,25
Debagoiena / Alto Deba	30.509	1.886	4.674	610	4.064	4.633	2,46
Mungialdea	13.679	2.713	7.102	274	6.828	6.120	2,26
Tolosaldea	22.449	2.240	6.002	449	5.553	4.710	2,10
Araba Erdialdea / Álava Central	137.814	16.531	39.070	2.756	36.314	31.671	1,92
Urola Kosta	35.708	4.527	10.870	716	10.154	10.132	2,24

Ondorioz:

Datu guztietatik ondorioztatzen da LAGek adierazten duten hazkundearen muga egokia dela agertoki moderatu eta zuhurren premiarako, eta kasurik onenaren muga ere estaltzen du. Ez da ikusten biztanleria-esparru eta -dinamiken arteko gatazkarik. Hortik aurrera, tipologiekin eta sarbide-erregimenekin doitu behar da.

3.6. HIRIGINTZA ETA GENEROA

Diagnostikoaren etapa honetan, gizonen eta emakumeen arteko desberdintasunak egiaztatu dira hainbat dimentsiotan. Funtsean, honako ardatz hauek atera dira:

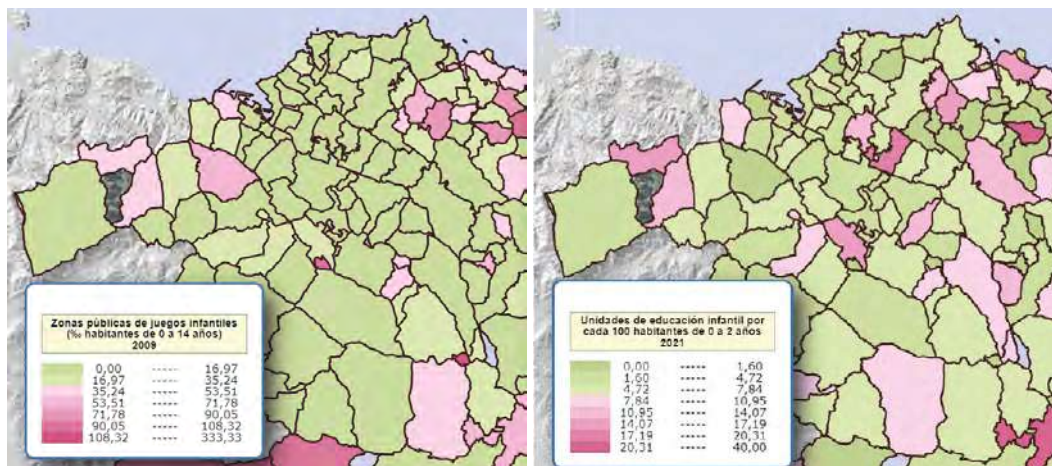
- Guraso bakarra ama izatearen faktorea: familia gurasobakar amadunak, gurasobakar aitadunak baino gehiago dira. Mendeko pertsonak dituen sostengatzaile bakarreko etxeen unitateen eredu gisa, emakumea kalteberatasun-arriskuko faktore gisa aipatzen dute.
- Bakardadearen eta zahartzaroaren faktoreak: biztanleriaren piramidearen gailurrean ikus daitekeen emakumeen bizitza luzeagoa izateak zahartzaroa eta bakardadea faktore bereziki femeninoak bihurtzen ditu. Gainera, pentsio baxuen baldintza orokorra da, eta, bereziki, kotizazio gabeko pentsioena, emakumeak zaurgarritasun-arriskuko faktore gisa hartzen baitira.
- Lan-merkatuaren eta okupazioaren faktorea: biztanleria aktiboaren inkestek erakusten dute emakumeek lan-merkatuan gutxiago sartzen direla, zaintza-lanetan denbora gehiago ematen dutelako. Kasu horietan, mundu produktiboa uzurtu egiten da mundu erreproduktiboak pisu handiagoa duelako, eta horrek esan nahi du, adibidez, lanaldi

txikiagoak edo zuzenean lan-merkatutik kanpo geratzen direla. Emakume izatea, beste behin ere, zaurgarritasun-arriskuko faktore gisa agertzen da.

- Ekipamenduak:

Ikastetxeen estaaldurari dagokionez, udalerriak oinarrizko eskakizunak betetzen ditu.

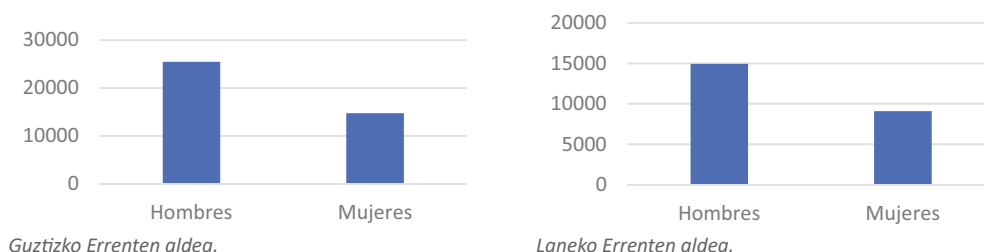
Udalerriko zaintza-lanen estaldura eta abiapuntuko egoera modu espezifikoan jorratuko da partaidetza-tailerretan, genero-ardatz eskusibo batekin. Ardatz horren helburua izango da zenbakietatik harago ulertzea baldintza espazialek zaintzaileen eguneroko bizitzan duten eragina. Egoera, a priori, ez dago inguruko errealitatetik urrun. Eustatek haurrentzako jolaserako eta aisialdirako guneen kokapenari buruz eskaintzen dituen datuak egokiak dira, baina iturriak zaharkituta daude.

- Errentaren alorreko aldeak:

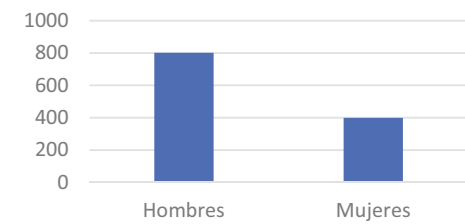
Gizonen eta emakumeen arteko alde nabarmena guztizko errentei dagokienez. Lanaren eta jarduera ekonomikoen ondoriozko errenten arteko aldeak adierazten du emakumeak gutxiago eta okerrago integratzen direla ekonomian. Jarduerei buruzko XX epigrafean ikus daiteke, non okupazio txikiagoa eta behin-behinekotasun handiagoa ikusten diren.

Alderantziz, kapital higiezinetik eratorritako errentetan emakumeen ordezkartza handiagoa da. Datu hori zuhurtziaz hartu behar da, emakumeen izenean ondasun higiezinak eskuratzeko ohitura baitago.

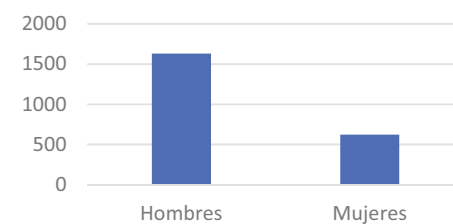

Guztizko Errenten aldea.

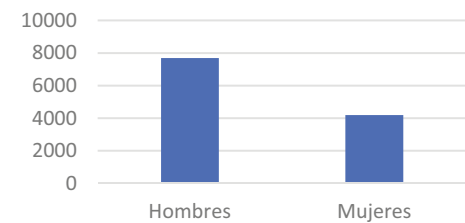
Laneko Errenten aldea.

Kapital Higigarriaren aldea.

Jardueren Errenten aldea.

Transferentzien Errenten aldea.

Errenta Eskuragarrien aldea.

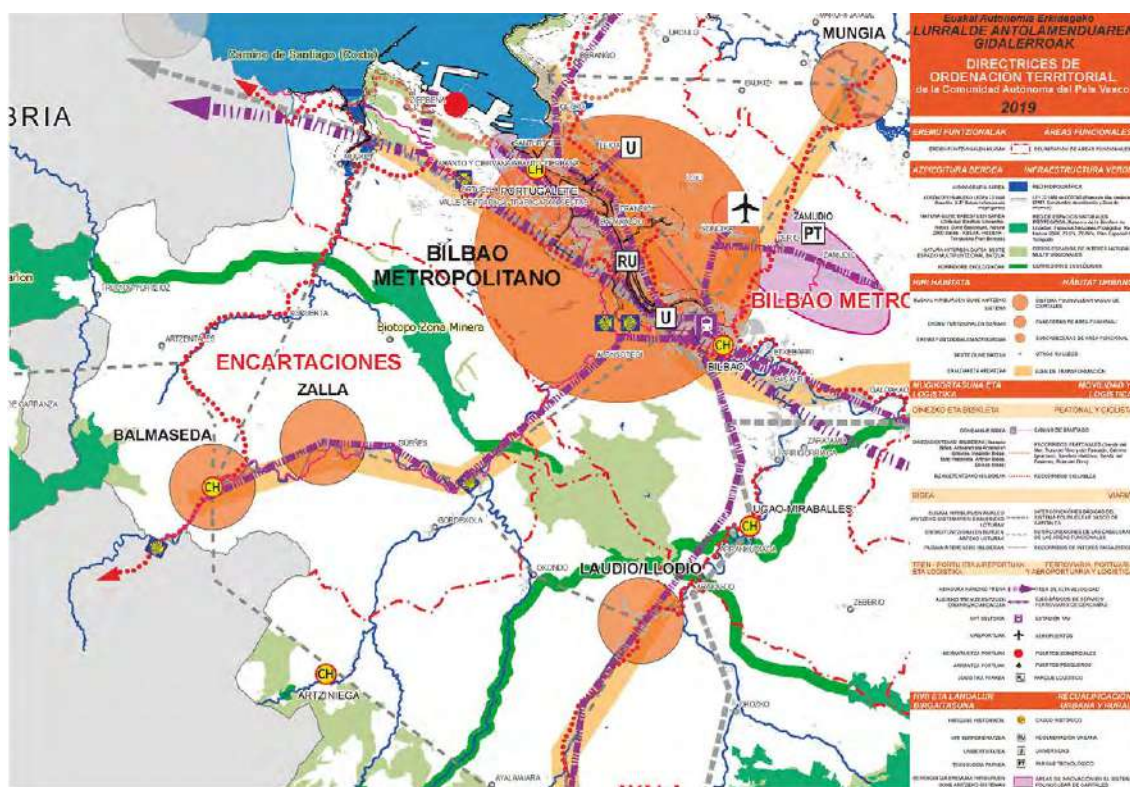
Etxebizitza eskuratzean duen eragina: hirigintzan funtsezkoa den gaia da, ekipamendu-eta hornidura-mailarekin batera. Hemen ikus dezakegunez, aurreko datuen multzoak, batez ere errenten baldintzatzaileek, emakumeen egoera normalean konplexuagoa bihurtzen du etxebizitza egokia lortzeari dagokionez.

Laburbilduz, **zaintzaileen eta errenta baxuak dituzten pertsonen (batez ere emakumeen) egoerari modu espezifikoan erantzun behar zaio, etxebizitza, ekipamenduak, zuzkidurak eta mugikortasun-diseinua izateari dagokionez.**

**LURRALDEAN ERAGINA DUEN UDALAZ GAINDIKO
PLANGINTZAREN ONDORIOZKO BALDINTZAK.**

4.1. ZALLA ETA LURRALDE ANTOLAMENDUAREN GIDALERRO BERRIAK 2019.

1997ko Gidalerroen berrikuspenak lurralde-eredua lurralde-erronka berrietara egokitzeko printzipio gidari batzuk ditu oinarri. Erronka horiek, azken batean, 1997ko LAGen lurralde-ereduarekiko berrikusitako lurralde-ereduaren balio erantsia nabarmentzen dute.

2019ko LAGen Laburpen Mapa. Zallako lurralde-ingurunean kokatzea.

Berrikuspenean proposatzen den lurralde-ereduak lurralde jasangarri, inklusibo, adimentsu, orekatu, erlazionatu eta parte-hartzailea du xede. Funtsean, 1997ko Gidalerroetan ezarritako lurralde-eredua denboran luzatzen da, gaia gaur egun diziplinaz eguneratuta, eta elementu hauek definitzen dute:

4.1.1. INGURUNE FISIKOA ETA AZPIEGITURA BERDEA.

A. INGURUNE FISIKOAREN ANTOLAMENDUAREN ARLOKO GIDALERROAK.

Ingurune fisikoaren antolamenduak erabilera egokiak, onargarriak edo debekatuak ezartzen ditu, sei antolamendu-kategoriatan eta baldintzatzaile gainjarri batzuetan oinarrituta. Gainera, ingurune fisikoko elementu eta prozesuetarako eta jarduerak kontrolatzeko jarraibide batzuk adierazten dira. **Proposatutako antolamendu-kategoriak:**

- Babes berezia.
- Ingurumenaren hobekuntza.
- Basogintza.
- Nekazaritza eta abeltzaintza eta landazabala.
- Larre menditarrek.
- Gainazaleko uren babesa

Baldintzatzaile gainjarriek ingurune fisikoaren antolamendu-kategoria bakoitzerako ezarritako erabilera-araubidea mugatzen edo baldintzatzen dute, eta honako hauek dira:

- Arrisku naturalak eta klima-aldaketa: akuiferoen kalteberatasuna, arrisku geologikoak, uholde-eremuak eta klima-aldaketari lotutako arriskuak.
- Azpiegitura berdea: beren ingurumen-balioengatik babestutako gunek, Urdaibaiko Biosfera Erreserba eta korridore ekologikoak eta natura-intereseko beste espazio multifuntzional batzuk.

Ingurune fisikoko erabilerak bost bloketan sailkatzen dira:

- Ingurumenaren babesa: kontserbazioa, ingurumenaren hobekuntza eta jarduera zientifiko-kulturalak.
- Aisialdia: aisia estentsiboa, aisialdi intentsiboa eta ehiza- eta arrantza-jarduerak hartzen ditu barnean.
- Lehen mailako baliabideen ustiapena: nekazaritza, berotegiak, abeltzaintza, baso-jarduera, nekazaritza-industriak eta erauzketa-jarduerak.
- Azpiegiturak: garraiobideak, aireko lineak, izaera ez-linealeko zerbitzuen instalazio teknikoak, hondakindegia eta hondakin solidoak biltegitzeko espazioak.
- Eraikuntza-erabilerak: lehendik dauden gunetan oinarritutako eta oinarritu gabeko hirigintza-hazkundeak, onura publikoko eta gizarte-intereseko eraikinak, nekazaritza-ustiategiari lotutako bizitegi-eraikin isolatua, bizitegi-instalazio isolatua eta instalazio arriskutsuak hartzen dituzte barnean.

Ingurune fisikoa antolatzeak matrize baten bidez, ingurune fisikoaren erabilerak arautzen dira antolamendu-kategoria bakoitzerako eta gainjarritako baldintzatzaile bakoitzerako, eta kode bat ezartzen da hura arautzeko: erabilera egokia, erabilera onargarria eta erabilera debekatua.

Zallako plangintza orokorraren berrikuspenak, lurzoru urbanizaezinen erregulazioan, kategorien mugaketa eta baldintzatzaile gainjarriak doitu behar ditu, baita kategoria eta

baldintzatzaile bakoitzerako ezarritako erabilera-araubidea ere, eta udalerriaren berezko baldintzetara eta lan-eskalara soilik egokitu ahal izango ditu.

B. AZPIEGITURA BERDEA ETA EKOSISTEMEN ZERBITZUAK.

Hirigintza-plangintzaren kasuan, LAGek betebeharra ezartzen dute **naturagune babestu bakoitza bere ingurumen-balioengatik, korridore ekologikoengatik eta bere lurraldeari eragiten dioten beste espazio multifuntzional batzuen mugatzeko, erregulazio egokia ezarri; halaber, eremu funtzionaleko azpiegiturarekin eta EAEko azpiegiturarekin konektatutako tokiko azpiegitura berdea sartzeko betebeharra ezartzen dute, eta toki-mailan azpiegitura berde horren zatitza hartzen dituzte sistema orokor gisa kalifikatutako espazioak, eta, aukeran, tokiko sistemak, espazio libreetakoak eta berdeguneetakoak, eta horien gainean honako printzipio hauek aplikatuko dira:**

1. Berdeguneetako espazioen jarraitutasuna.
2. Balio ekologikoa babestea eta ekosistema-zerbitzuak indartzea, bizi-kalitatea hobetu eta natura pertsonengana hurbildu dezaketen elementu ekologikoez hornituz.
3. Klima-alaketari arreta berezia eskainiz, eraikitako hiriko espazio libreen iragazkortasuna sustatzea.

4.1.2. LANDA-HABITATA.

LAGetan Gomendio Gidalerroak ezartzen dira, dauden **nekazaritza-lurrak hirigintza-eta azpiegitura-eragin eta -esku-hartzeetatik babesteko**, bai eta nekazaritza-ustategien jarraitutasuna bermatzeko ere, landa-ingurunearen garapen sozioekonomikorako oinarritzko tresna gisa, nekazaritza-jarduerak betetzen dituen ingurumen- eta lurralde-funtzioekin bat datozen ekoizpen-ereduetatik abiatuta, nekazaritza-ustategien errentagarritasuna indartuz, faktore erabakigarri gisa biztanleria finkatzeko eta landa-enplegua sustatzeko.

4.1.3. HIRI-HABITATA.

A. HIRI-SISTEMA: HIRIBURUEN GUNE ANITZEKO SISTEMA, EREMU FUNTZIONALETAKO BURU ETA AZPIBURUEN SAREA ETA ERALDAKETA ARDATZAK.

Hiri-sistema funtsezko hiru elementuren bidez egituratzen da:

- Lurralde Historikoetako hiriburuen gune anitzeko sistema
- Eremu Funtzionalen buru eta azpi-buruaren sarea
- Eraldaketa Ardatzak

Adierazi behar da Eremu Funtzionalen Lurralde Plan Partzialen idazketak eta onarpenak 1997ko LAGek bere garaian ezarritako Eremu Funtzionalen mugaketa bermatu duela, nahiz eta LAGen berrikuspenarekin egindako parte-hartze prozesuak gogoetaren bat sartu duen Gernika-Markinako (Gernika eta Lea Artibai eskualdeak egituratzeko zailtasunagatik) eta Araba Erdialdeko (duten hedapenagatik eta tratamendu espezifiko behar duten landa-eremuak sartzegatik) Eremu Funtzionalen mugaketaren inguruan.

Bestalde, aipatutako eremuen arteko artikulazio egokia bermatzeko eta lurralde-unitate isolatutzat hartzea saihesteko, **beharrezkotzat jo da eremu horietan garatzen diren berritze-eta eraldatze-prozesuak bideratu, bultzatu eta koordinatzea ahalbidetuko duen elementu bat sartzea**. Helburu horrekin, “**Eraldaketa-ardatzak**” izeneko figura sartzea proposatzen da. Eremu Funtzional-etako espazio zentralak berritzeko, egituratzeko eta indartzeko jarduketa egituratzaile gisa planteatzen dira, eta horri esker, Lurralde bat sare polizentrikoan eratze bidean aurrera egin ahal izango da, nodo sendagoekin eta LAG-etako Harreman Sistemako azpiegitura-elementuen bitartez estuago erlazionatuagoekin.

Zalla, lehen bezala, Enkarterrietako Eremu Funtzionalaren barruan sartzen da. Eremu horren burutzat hartzen da, Balmasedaren ondoan, eta Gueñesen ondoan **Kadaguako Eraldaketa Ardatzaren** erdiko tartea osatzen dute. Eraldaketa Ardatz honi dagokionez, lurralde-gidalerroak honako hauek dira:

2019ko LAG. Kadaguako Eraldaketa Ardatza. Balmaseda-Zalla-Gueñes tartea

- Kadagua ibaiak korridore ekologiko gisa jardungo du**, eta berdeguneak eta inguruneak ingurumen-intereseko eremuekin lotzeko espazioak hartuko ditu, dauden uholde-arriskuak kontuan hartuta.
- Garapen trinkoagoak sustatzea**, hiri-zentralitateko eta -identitateko puntuak, ekipamenduak eta ekoizpen-espazioak, garraio kolektiboa, ingurumen-ardatzak eta espazio publikoak sortzeko, Eraldaketa Ardatz honi lotutako aukerak izan daitezten, dibertsitate funtzional handiagoa eta espazio anitzagoak eta jasangarriagoak lortzeko.
- Balioa ematea Kadaguaren ardatzean abandonatuta dauden industria-eremuek okupatutako espazioei**, eremu horri Supersur saihesbide berriak ematen dion kanpo-konektibitate handian oinarrituta, aukera garrantzitsua baita datozen urteetan espazio horiek dinamizatzeko.
- Hiriarteko bide zaharrak ekobulebar bihurtzea** eta funtsezko hiri-eragiketa egituratzaileak garatzea dentsitate txikiko eta, batzuetan, egiturarik gabeko garapenek menderatutako espazio baten bilakaerarako.

- e. **Balmaseda-Zalla-Güeñes** ardatzean integratuagoa egongo den hiri-espazio bat antolatzea, zerbitzu-ahalmen handiagoa eta eremu osoa erakarri eta dinamizatzeko gaitasun handiagoa izango duen hiri-oinarri bat izateko.

B. HIRI-BERRONERATZEA.

Lurralde Plan Partzialetan zehaztu behar da zer espazio leheneratu behar diren erabat degradatu ez daitezen edo guztiz edo partzialki beste erabilera batzuetarako berreskura daitezen, bai eta horretarako garatu beharreko programak eta horiek egitea sustatzeko babes-neurriak ere. Nolanahi ere, udalek mugatu beharko dituzte eremu horiek, udal-planen bidez.

C. HIRI-HAZKUNDEAREN PERIMETROA.

Hirigintza-plangintzarako zehazten diren gidalerroak honako hauek dira:

LPPEk ezarritako Hiri Hazkundeko Perimetroaren barruan hirigintza-ekimen berriak orientatzea eta garapen berriak lehendik zegoen hiri-bilbean integratzea, hura osatuz, lurzoruaren erabilera-intentsitate txikiko eremuak dentsifikatuz **eta okupatu gabeko edo erabilera berriak har ditzaketen espazioak berrituz.**

Garraio-sistemetara sartzeko puntuen inguruan kokatutako dentsifikazio-, berritze- edo hazkunde-jarduketei lehentasuna ematea, eta eskari handiko zuzkidurak eta ekipamenduak kokatzeko lehentasunezko eremuak metro-geltokietatik, aldirietatik eta hiriarteko tranbietatik oinez iristeko eremuak izatea.

Hiri Hazkundeko Perimetroaren definizioaren arabera, bizitegitarako edo jarduera ekonomikoetarako hiri-dinamiken ondorioz **zaharkituta geratu diren lurzoru urbanizagarriak** balio estrategiko handiko nekazaritzako eta abeltzaintzako lurzoru urbanizaezin gisa sartzea **berrikustea.**

D. JARDUERA EKONOMIKOETARAKO LURZORUA.

Ezartzen da Lurralde Plan Partzialak izango direla jarduera ekonomikoetarako lurzoru-pakete handien dimentsionamenduaren azken arduradunak. Hala ere, Lurralde Antolamenduaren Gidalerroetan ezarritako erreferentzia orokorrak eta EAEko Jarduera Ekonomikoetarako Lurzorua Sortzeko Lurralde Plan Sektorialean adierazitakoak alde batera utzita, **udalerrri bakoitzak gehienez ere 3 hektarea lurzoru aurreikusi ahal izango ditu, ingurune naturalean inpaktu esanguratsurik eragin gabe harrera-ahalmen nahikoa dagoenean.** Beharrezkotzat jotzen da, halaber, Jarduera Ekonomikoetarako Lurzorua Sortzeko eta Saltoki Handiak Antolatzeko Lurralde Plan Sektoriala aldatzea, funtsean Auzitegi Gorenaren epaira egokitzeke, LPSaren mugak, irizpide ekonomikoei erantzuten dietenak, baliogabetzat jotzen baititu.

E. BIZITEGI-KUANTIFIKAZIOA.

Orain LAGetan proposatutako bizitegi-kuantifikazioa irizpide bikoitz batean oinarritzen da:

Hiri-lurzoruaren bizitegi-ahalmenerako baldintzarik eza, Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legean lege ezarritako gehieneko eraikigarritasunek soilik mugatzen baitute.

Bizitegi-kuantifikazioaren metodo orokorra aplikatzea lurzoru urbanizagarria sailkatzen duten hirigintza-planei.

Plangintzako bizitegi-kuantifikazioa ezartzeko prozedura Aplikazio Arauen IV. Eranskinean ("Bizitegi Kuantifikazioa") jasotzen da. IV. eranskin horretan deskribatutako metodologia Lurralde Plan Partzialen eta hirigintza-plangintzen berrikuspenean edo aldaketan aplikatu behar da, eta eranskin horretan jasotako balio zehatzak argigarriak dira.

Kuantifikazioa honako magnitude hauen baturatik ateratzen da: (1) Etxebizitza nagusiaren beharrak biztanleria egoiliarra aldatzeagatik edo familiaren batez besteko tamaina aldatzeagatik; (2) Bigarren etxebizitzaren eskaria; (3) Hutsik dauden etxebizitzaren aurreikuspena etxebizitza okupatuak aldatzeagatik; eta (4) Lurralde Plan Partzialean ezarritako lurralde-ereduaren zuzenketak. Horiei harrotze-faktore bat aplikatzen zaie, hau da, beharren zifra plangintzan kalifikatutako lurzoruaren gehieneko bizitegi-ahalmen bihurtzen duen indize bat, behar horiek beteko direla bermatzeko. Harrotze-faktorea 2,2 eta 3,0 artekoa izango da, eta udalerriak sailkatzen diren bost mailen arabera aplikatuko da. Eta bizitegi-ahalmena murriztea, dauden jenderik gabeko etxebizitzaren zati bat berreskuratzearen ondorioz; bizitegi-parkeko etxebizitzaren guztizko kopuruaren %2 izan behar du gutxienez.

Enkarterriko Eremu Funtzionalaren kasu zehatzerako, 2018-2026rako honako hau proposatzen da:

Zenbatetsitako bizitegi-beharrak:	1.354 etxebizitza.
Beharrak harrotze-faktorearekin:	3.485 etxebizitza.
Murrizketa jenderik gabeko etxebizitzengatik:	326 etxebizitza.
Bizitegi-ahalmena, mugarik gabe.	3.159 etxebizitza.
Gehieneko edukiera:	3.258 etxebizitza.
Harrotze-faktorea:	2,41

Kopuru horiek txikiagoak dira 1997ko LAGak kalkulatzeko metodoak aplikatzetik ateratzen direnak, indarrean dagoen Enkarterriko Eremu Funtzionalaren Lurralde Plan Partzialak aurreikusten dituenak. Lehen ikusi dugunez, 16 urteko horizontean 7.790 eta 5.296 dira, gehienekoak eta gutxieneakoak, hurrenez hurren, eta 5.858 eta 3.981, gehienekoak eta gutxieneakoak, 8 urteko denbora-horizonterako. **Eta Zallan, 8 urtera, guztira 837 etxebizitza daude, eta LPPk, aldi bererako, 1.585 etxebizitza aurreikusten zituen.**

F. PLANGINTZAK BATERAGARRI EGITEA.

Bateragarri egin daitezkeen udalerri-taldearen identifikazioa 1997ko LAGetan identifikatu zen; orain, ordea, **lurralde-espezifikotasun estrategikoen arabera eremu horiek proposatzeko lekuri egokiena Lurralde Plan Partzialak direla uste da, eta, hala badagokio, eraginpeko udalerriek berek planteatzen dituztela beren interrelazio-eremuak. Berritasun gisa, bateragarritze-mekanismo alternatibo gisa ezartzen da **Bateragarritze Plan bat idaztea, eraginpeko udalerri bakoitzaren plangintza orokorrean bildu beharko diren zehaztapen espezifikoak bilduko dituen, lortu nahi den bateragarritzea bermatzeko.****

4.1.4. PAISAIA, KULTURA- ETA NATURA-ONDAREA, ETA BALIABIDE TURISTIKOAK

A. PAISAIA.

Paisaia erreferentzia izan behar da lurraldearen antolamenduan, eta modu integralean hartu behar da kontuan, paisaia sublimeak zein egunerokoak kontuan hartuta, ahulenak babesteko eta degradatuak lehengoratzeko neurriekin. Beraz, lurraldea eta hirigintza planifikatzeko tresnak lantzean eta garatzean paisaia integratu behar da, eta balioa eman behar zaio, kalitatearen faktore gisa, gizartearen, kulturaren, ekonomiaren eta ongizatearen ikuspegitik. **Ildo horretan, Zallako hirigintza-plangintzaren berrikuspenean Kadaguako Errege Galtzadako Paisaiaren Ekintza Planeko jarduketak sustatzen dira.**

B. KULTURA-ONDAREA.

LAG gidalerroak berrikustean, azken hamarkadetan izandako bilakaera kontzeptuala hartu da kontuan, eta, horren ondorioz, kultura-ondare zabal eta integralaren nozioak nabarmen gainditzen du ikuspegi monumentalak, mugatuagoa, ondasun indibidualizatueta oinarritua, 1997ko LAGak arautu zirenean nagusi zena. Garrantzi berezia du **Zallako Donejakue Bideko Monumentu Maltzoak udalerritik igarotzean** (eta hari lotutako ondasunek), oraindik garatzeko potentziala baitu, erromesaldi-ibilbide gisa; edo eremu arkeologikoak, edo ustezko arkeologikoak, eta interes kultureko edo inbentariatuak ondasunak.

C. NATURA-ONDAREA.

Gidalerro berrien bi erreferentzia-esparruak Biodibertsitate Estrategia 2030 eta Geodibertsitate Estrategia 2020 dira. Beraz, berrikuspenearen helburua da **euskal natura-ondarea aktibo bat bihurtzea, garapen sozioekonomiko jasagarriaren ereduarekin bateragarria**, eta balioa ematea aukera-tresna gisa.

D. TURISMO-BALIABIDEAK.

LAGetan, Turismoa Antolatzeko uztailaren 28ko 13/2016 Legearen arabera, **Baliabide Turistikoak Antolatzeko Lurralde Plan Sektorial bat idaztea proposatzen du**. Lurralde-baliabideak inbentariatzeko eta antolatzeko eta horien erabilera eta garapen turistiko arautzeko tresna izateaz gain, baliabideen eta lurraldearen arteko artikulazioa ahalbidetuko du, kontsumo errazteko produktu turistikoaren eta lurraldearen beraren bitartez, kontsumo eta jardura turistikoak artikulatzeko agertoki gisa.

4.1.5. BALIABIDEEN KUDEAKETA IRAUNKORRA.

A. URA.

Uraren arloko lurralde-ereduaren berrikuspenak honako hauek ditu ardatz: uholde-arriskuaren kudeaketa; azaleko ur-masen aldaketa morfologikoak; ur-hornidura eta saneamendua; ur-masen kalitatea; eta eremu babestuenak. 1997ko LAGekin alderatuta, gai berri bat da urarekin lotutako eremu babestuen hainbat kategoria ezartzea, horietako bakoitza bere babes-helburu espezifikoekin, bere arau-oinarriarekin eta izendatzeko, mugatzeko, jarraipena egiteko eta informazioa emateko orduan dagozkion eskakizunekin. Gainera, demarkazio hidrografiko bakoitzak Eremu Babestuen Erregistroa (EBE) ezartzeko eta eguneratuta edukitzeko betebeharra du. Lurrazaleko edo lurpeko urak babesteari edo zuzenean uraren mende dauden habitata edo espezieak kontserbatzeko buruzko Europar Batasuneko arau espezifiko baten arabera babes berezia behar duten eremu guztiak biltzen ditu erregistro horrek.

B. ENERGIA.

Berrikuspenak 2030erako Euskadiko Energia Estrategiaren (3E-2030) **bi ardatz nagusietan zentratzen da:** energia-eraginkortasuna eta energia berritzagarriak.

C. EKONOMIA ZIRKULARRA.

Ekonomia zirkularrean oinarritutako eredu baterako trantsizioa, non erabilitako produktuak eta baliabideak fluxu ekonomikoaren barruan ahalik eta denbora gehien egongo diren, oinarritzko lehentasuna da garapen jasangarria lortzeko, hondakinen sorrera ahalik eta gehien murriztuz. Ekonomia zirkularra, LAGen berrikuspenaren esparruan, bi ardatzen inguruan hedatzen da: hondakinen kudeaketa eta lurzorua baliabide gisa.

MUGIKORTASUNA ETA LOGISTIKA.

Mugikortasun jasangarriaren arloko Lurralde Antolamenduaren Gidalerroen berrikuspena mugikortasun multimodalaren inguruan hedatzen da, motorizatu gabeko mugikortasuna edo oinezkoak eta bizikletak, bide-mugikortasuna, trenbide-, portu- eta aireportu-mugikortasuna eta eredu logistikoa barne hartuta.

Trenbideari dagokionez, oso garrantzitsuak baitira Zallarentzat, 2019ko LAGetako proposamenak bat datoz dagozkien plan sektorialekin, eta, beraz, Enkarterrietan honako hauen aldeko apustua egiten jarraitzen da:

- Balmaseda – Zaramillo trenbidea bikoiztea.
- **Mimetizko trenbide-sarearen tratamendua.**
- Bilbo-Santander trenbide-sarea bultzatzea. Geraleku berria Mimetizen.
- Intermodalitate-puntuak.

Eta FEVEren tren-geltokietarako honako hau proposatzen da:

- Zaramillo, La Cuadra eta Sodupeko egungo geltokiak trazadura berrira mugitzea.
- **Arangurengo geralekua lekuz aldatzea eta trenbide-pasaguneak kentzea.**
- Bi geltoki berri sortzea Balmasedan, egungoa kenduz.

Aireko garraioari dagokionez, LPPan bezala, Zallan aurreikusitako heliportua aurreikusitako Bereizmen Handiko Ospitalearen eraikuntzari lotuta planteatzen da.

4.1.6. ZEHARKAKO GAIK ETA GOBERNANTZA

1997an LAGak onartu zirenetik, gai jakin batzuek garrantzi berezia hartu dute politika publikoen diseinuan eta kudeaketan, eta era berean kontuan hartu behar dira lurraldearen antolamenduan eta, ondorioz, LAGen berrikuspenean. Zeharkako gai berriak dira, berez lurralde-izaera izan gabe, lurraldean ere eragina dutenak. Ildo horretan, LAGen berrikuspenean honako gai hauek jorratzen dira: **irigarritasun unibertsala, genero-ikuspegia, klima-aldaketa, osasuna, euskara eta lurralde-erlazioa.**

Lurralde Antolamenduaren Gidalerroen gobernantzak hainbat planotan sailkatutako gaiak hartzen ditu barnean: lehen plano bat, LAGen garapenarekin lotutakoa, LPP edo LPSen eta koordinazio-, antolamendu- eta kudeaketa-estrategien bidez; bigarren plano bat, parte-hartze eta integrazio administratiboari buruzkoa; eta hirugarren plano bat, jarraipenarekin lotutakoa. Azkenik, funtsezko elementu gisa, Aplikazio Arauak daude, modu egokian jasotzen direnak formatu bereizi eta propio batean, legeriak ezartzen duen bezala.

4.2. ZALLA ETA ENKARTERRIETAKO LURRALDE PLAN PARTZIALA.

2011. urtean, Enkarterrietako Lurralde Plan Partziala onartu zen. Plan honen helburua Balmaseda-Zalla (Enkarterri) eremu funtzionala antolatzea da. Eremu hori bat dator Enkarterrietako eskualde tradizionalarekin, Bizkaiko Lurralde Historikoaren mendebaldeko muturrean kokatua. 430 km²-ko azalera hartzen du, eta gaur egun 31.000 biztanle baino gehiago bizi dira bertan. 10 udalerrik osatzen dute: Artzentales, Balmaseda, Galdames, Gordexola, Gueñes, Karrantzako harana, Lanestosa, Sopuerta, Turtzioz eta Zalla.

Kontrasteak dituen eskualdea da, eta bertako lurraldearen zati handi baten isolamendu geografikoa Bilboko metropolialdearekiko hurbiltasunarekin batera bizi izan da. Lurralde menditsua da, lau haranetan banatuta dago, eta mugakide diren eremuekin barne- eta eskualde-komunikazioa izateko aukerak mugatzen ditu. Enkarterrietan hiru eremu bereizi daude, abiapuntu eta problematika desberdinak dituztenak:

Ekialdea, izaera antropizatuagoa duena, Kadagua Haraneko bide-korridorearekin (eta lehendik dauden trenbide-azpiegiturekin) zuzenean lotuta dagoena, Bilbo Metropolitarrarekin komunikatzeko bide naturala dena, harekin harreman sendoak baititu.

Mendebaldea, landa-izaera nabarmena duena. Artzentales Lanestosa, Turtzioz eta Karrantza Haraneko udalerriek osatzen dute, eta ingurune naturalari eta lehen sektorearen jarduerari lotuta daude. Ez du lotura zuzenik Bilbo Metropolitarrarekin Ekialdearekin baino, orografiak ezarritako sarbideen zailtasunagatik; izan ere, eremu mugakideekiko komunikazioa ez ezik, barne-konexioak ere mugatzen ditu.

Sopuerta, Gordexola eta Galdames udalerrriak, aurreko bi eremuetako tarteko ezaugarriak eta problematikak partekatzen dituzten trantsizio-espazioak osatzen dituztenak.

Zallarentzat edo udalerrriari zuzenean eragiten diotenentzat, zehazki, LPPk honako hauek proposatzen ditu:

- **OPERAZIO ESTRATEGIKOAK.** Operazio Estrategikoak (OE) Enkarterrietako espazio estrategikoak dira, eta horietan zehazten dira LPPko proposamenak, haien eraginkortasuna gauzatzeko.
 - **OE-3: Zalla Zerbitzu Nodoa**, Enkarterrietan elkargune edo bidegurutze gisa duen zentraltasuna sustatzera bideratutako zenbait jardueraren bidez, eta, gainera, bertara iristea erraztuz. Honako hau proposatzen da:
 - **Eskualde-mailako ekipamenduak indartzea.**
 - **Zallako merkataritza-ekipamendua sustatzea, irisgarritasunari dagokionez puntu estrategiko gisa.**
 - **Bereizmen Handiko Ospitalea Mimetizen. Gaur egun etorkizuneko handitzeetarako aurreikusita dagoen lurzoru-erreserba handitzea. Heliportu bat sartzen da.**
 - **Bilbo-Santander trenbide-lineako geltoki berria (AE-8).**

Bereizmen Handiko Ospitaleak dagoeneko badu lizentzia, eta Mimetiz inguruan egingo da, espezialitate-zentro gisa eta heliporturik gabe. Zallako Geltoki Berria, Euskadi plazan 2011an eginiko Geralekuarekin bat egiten du.

- OE-4: Jarduera ekonomikoak Kadaguaren ardatzean. Kadaguako korridorea eraikitzeak eta FEVEren Bilbo-Balmaseda aldirietako linea hobetzeko aurreikuspenek Kadagua harana potentzial eta erakargarritasun handiko eremu bihurtzen dute jarduera ekonomiko berriak instalatzeko, metropolialdearen beraren alternatiba eskuragarriago gisa. Zehazki, honako hau proposatzen da:

- **Nocedaleko Birmoldaketa Operazioa.**
- **1-5 Ibarra Sektorea Lehengoratzeko Operazioa.**
- **Jarduera ekonomikoen garapen berriak Malabrigon, Allendelaguan, Sollanon eta Nocedalen.**

Kadaguaren ardatzeko jarduera ekonomikoen garapen berri gisa identifikatutako eremutik kanpo dago Gobeoko I-7 sektorea, I-5 Ibarra sektorearen mugakidea, zeina ez baita garatu.

- OE-5: Garapen Ekonomikoa Mendebaldeko Ardatzean. Horretarako, **Malabrigoko bidegurutzean jarduera ekonomikoetarako eremu berri bat proposatzen da (hirugarren sektorekoa eta industrialia),** Sopuerta eta Zalla udalerrien artean dagoen Malabrigoko lotunearen bidez Kadaguako korridorearekin zuzenean lotuta dagoena. Gutxi gorabeherako azalera hamalau (14) hektareakoa da; horietatik bost (5) hektarea Sopuertakoak dira eta bederatzi (9) hektarea Zallakoak.
- OE-7: Kadaguako Ibai Parkea. Operazio estrategiko hau **Kadagua ibaiaren ertzetatik gertu dago, Balmaseda, Zalla eta Gueñestik igarotzen den tartean.** Eragiketa estrategiko honen helburua, beraz, **benetako ardatz berde bat** sortzea da, Kadagua ibaiaren erdiko hiri-ibilbidea egituratuko duena, protagonismo handieneko espazio horiek, gainera, hiri-irudiaren erakargarritasuna eta herritarren bizi-kalitatea areagotuko duen ingurumen-balioa izan dezaten.

- **EKINTZA EGITURATZAILEAK.** Eskualdearen lurralde-egitura egituratzera bideratutako ekintzak (Ekintza Egituratzailleak).

- EE-1: Malabrigoko lotunea. **BI-636 errepidea BI-630 errepidearekin lotzea eta BI-630 errepidea BI-2701 errepidearekin eta BI-3602 errepidearekin artikulatzea.** Eremuko hiru bide nagusien arteko komunikazioa hobetzeko eta Lanestosak, Karrantza Haranak, Turtziozek eta Artzentalesek osatzen duten Mendebaldeko zonarekiko konexio egokia bermatzeko azpiegitura. **Egindako bide-proposamen guztien artean garrantzitsuena zen, eta Bizkaiko Errepide Planean jasota zegoen.**

Malabrigoko lotunea proiektu-fasean dago.

- EE-4: Kadaguako korridorea bikoiztea. **BI-636 errepidea bikoiztea.** Autobien ezaugarriak dituen bide-ardatza da, Hegoaldeko Soluzioaren (A-8) eta Arangurenen artean, Burgosko mugaraino jarraitzen duena, noranzko bakoitzeko errei baten bide azkar gisa, herrigunerik zeharkatu gabe. **Zallako udal-plangintzak ahalegina egin behar du aurreikusitako bizitegi-hazkundeek eta industria-hazkundeek distantzia egokia izan dezaten, autobia Balmasedara arte luzatzeko, eta ez hipotekatzeko.**
- EE-5: Hiri-saihesbideak eta hiri-kaleak birmoldatzea. **BI-3636 errepidea hiri-kale bihurtzea.**
- EE-6: Balmaseda-Zaramillo trenbidea bikoiztea. **Burdinbidea bikoiztea Arangurenetik Nocedalaraino. Zallan, saihesbide bat planteatzen da, lehendik**

dagoen hiri-bilbean txertatuta, afekzioak minimizatzeko. **Zallatik herrigunetik atera arte, lehendik dagoen bidea bikoiztea aurreikusten da.** Ekintza egituratzaile horri lotuta, lurraldearen zatiko planak Mimetiz (Zalla) linearen hiri-integrazioa hobetzeko proposamena dago.

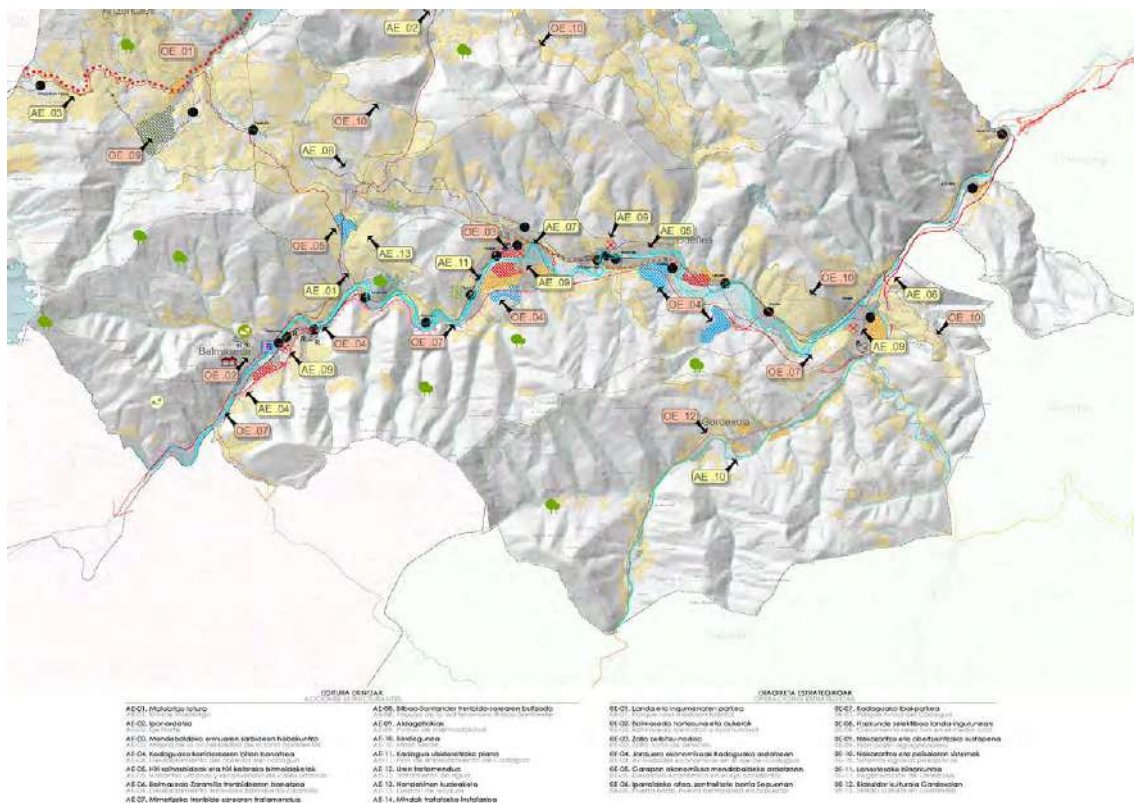
Arangureneko tartean proposatutako trenbidea bikoizteko lanak azterketa-fasean daude.

- **EE-7: Trenbide-Sarearen tratamendua Mimetizen. Trenbidea lurperatzea edo trazatzea lubakian, eta trenbide-pasaguneak kentzea.** Mimetiz erdiguneko trenbide-trazaduraren tratamendua proposatzen da, trenbidearen bi aldeetan lehendik dagoen bizitegitarako hiri-lurzorua baitago, ahalik eta trenbide-pasagune gehien murriztuz. **Horren ondorioz, hobetu egingo da Artebizkara eta Landarondo auzoen eta Aretxaga eta El Carmen inguruen arteko hiri-konektagarritasuna, bai eta etorkizunean egingo diren hazkundeak ere,** modu seguruan, ibilgailuen zirkulazioa ez gelditzeko eta egungo zerbitzua hobetzeko, trenbide-maiztasunak eta merkataritza-abiadura areagotzea ahalbidetuko baitu.
- **EE-8: Bilbo-Santander trenbide-sarea bultzatzea. Geraleku berria Mimetizen, Euskadi plazaren parean.** Bilbo-Santander trenbide-sarea sustatu eta bultzatzeko, besteak beste, Mimetizen (Zalla) Euskadi plazaren parean geraleku berri bat eraikitzea proposatzen da. Geraleku horrek Mimetizko hirigunerako irisgarritasuna bermatu behar du, trenbidea Lusa eta La Llana auzoak inguratzen dituen iparraldeko hegalararen erdialdetik igarotzen baita. Gainera, puntu horretatik gertu (PN-24-0144) dagoen FEVEko trenbide-pasagune bat kendu nahi da.

Euskadi plazako geralekua dagoeneko eginda dago.

- **EE-9: Intermodalitate-puntuak. Puntu intermodala Aranguren eta Mimetizen.** Aranguren: inguru hurbiletik (Galdames eta Gueñes) datozen bidaiariak hartzeko gune intermodala eta lehendik dagoen autobus-geralekua (Bizkaibus A0651 linea), baina hobetu daitekeena. Automobilak aparkatzeko aukerarik gabe, baina bizikletak gordetzeko ekipamendua jarri behar bada. Mimetizen: Puntu intermodala, autobusarekin batera (Bizkaibusen A0651 eta A0652 lineak), inguru hurbiletik datozen bidaiariak hartzeko, automobilak eta bizikletak aparkatzeko aukerarekin.
- **EE-10: Sare Berdea.** Helburua honako hauek osatutako sistema bat sortzea da: espazio libreen ekipamenduak, aisialdi-eremuak, bide berdeak, bizikleta-sarea, udalaz gaindiko parke handiak, Natura Interpretatzeko Zentroak eta LPPk proposatutako paisaia-balioa duten nekazaritza-sistemak. Zallan honako hauek proposatzen dira:
 - **Balmaseda-Zalla-Gueñes-Sodupe bizikleta-sarea aisiarako bizikleta-sarearekin lotzea.**
 - **Donejakue Bidea eta Erromatarren Galtzada natura-ibilbide gisa indartzea.**
 - **Bilbao-La Robla trenbide-trazadura zaharra bide berde bihurtzea.**
 - **Kadaguako Ibai Parkea (OE-7)**
 - **Nekazaritzako eta Paisaiako Sistemak (OE-10)**
- **EE-11: Kadagua Bideratzeko Plana.**

Mimetiz aldean aurreikusitako jarduketak egin dira, eta Arangurenekoak egiteke geratu dira.

Balmaseda-Zalla Eremu Funtzionalako (Enkarterri) PTP. Jarduketa estrategikoak.

- **INGURUNE FISIKOAREN ANTOLAMENDUA.** Adierazienez, Zallako plangintza orokorrak Antolamendu Arauen II. Tituluko zehaztapen orokorrak jaso behar ditu eta, zehazki, **La Herrera** artadia eta **Zariketeko San Pedro** haritzaren **Zuhaitz Berezia Babes Bereziko Lurzoru Urbanizaezintzat** hartu behar dira.
- **HIRI KOKAGUNEEI BURUZ**
 - **Arau Subsidiarioetako B-6 Otxaran sektorea, desklasifikatzeagatik, lehengoratzea, gaizki ezarrita dagoelako.**
 - **Dentsitate ertain-altuko garapen berrirako proposamena: Mimetiz (18,29ha.).** El Carmeneko triangulotik Hegoalderantz eta Mendietatik Mendebalderantz nukleoa haztea, Gallardi inguruan.
 - **Dentsitate ertaineko garapen berriak proposatzea:**
 - **Gallardi (17,57 ha.):** Mendietako gunearen hazkundera hegoalderantz, Gallardiko eremutik, Mimetiz dentsitate ertain-altuko bizitegi-garapeneko eremuaren ondoren, LPPk proposatua.
 - **Aretxaga (6,32 ha.):** Aretxagako herrigunearen ekialdeko bizitegi-garapena.
 - **Babes publikoko erregimenen bati atxikitako etxebizitzetarako lurzorua gordetzea, Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko 2/2006 Legearen zehaztapenen arabera.**

- **Plangintza orokorrak definitu beharreko etxebizitza kopuruaren kuantifikazioa:**

8 urterako:

Gutxieneko eskaintza: 1.141 etxebizitza.
Gehieneko eskaintza: 1.585 etxebizitza

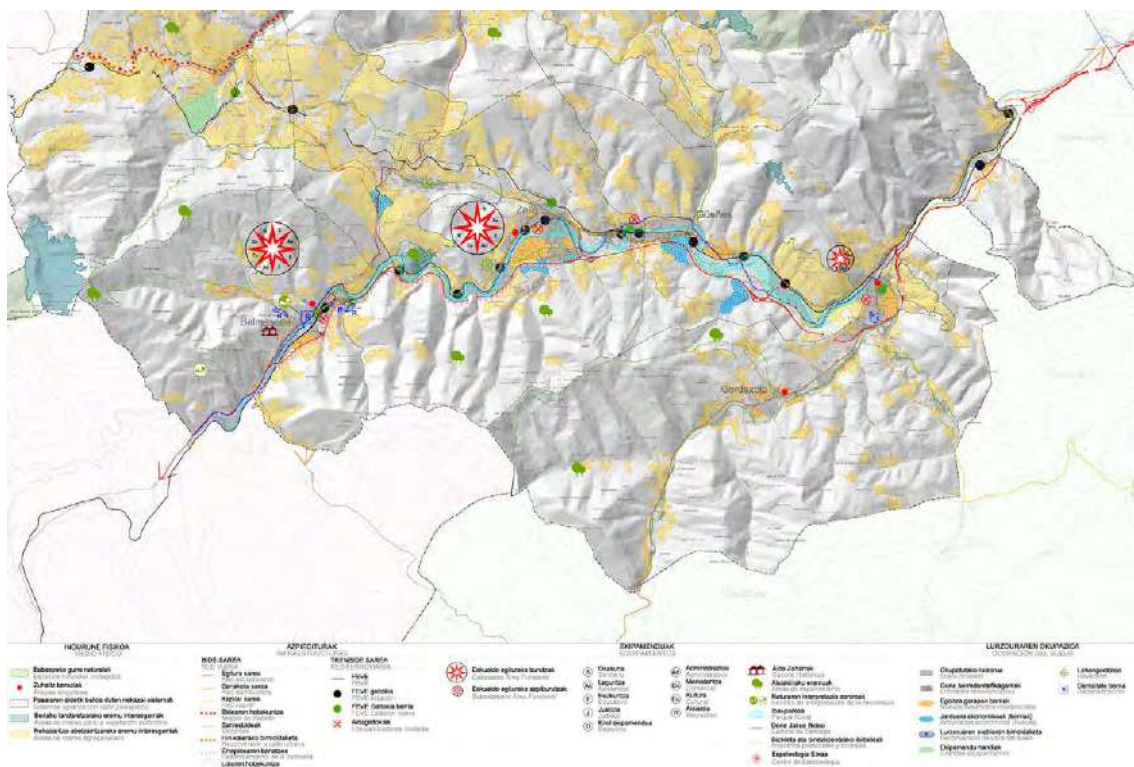
16 urterako:

Gutxieneko eskaintza: 1.518 etxebizitza.
Gehieneko eskaintza: 2.108 etxebizitza

Adierazi behar da, LPPko datu horiek gorabehera, 2019ko LAGen Berrikuspeneko Laugarren Xedapen Iragankorrak bizitegi-kuantifikazioari dagokionez zehazten duela, Lurralde Plan Partzialak egokitu arte, Gidalerroen Berrikuspena, **hirigintza-plangintzak gehieneko bizitegi-ahalmena moduan erabiliko du indarreko Lurralde Plan Partzialetik aplikaziotik eta LAGen Berrikuspenak ezartzen dituen kalkulu-formula berrietatik ateratzen diren gehieneko bi balioetatik txikiena.**

- **Jarduera ekonomikoetarako lurzorua:**

- **Industria-eremu finkatua birmoldatzea (A-1 Tejera, UT-4 Nocedal, UI-5 La Tejera eta T-1 Nocedal sektoreak), Balmaseda eta Zalla artean, hirugarren sektoreko merkataritza-jarduera batera (4,00 ha Zallako aldean).**
- **1-5 Ibarra sektorearen lehengoratzeta (4,53 ha.)**
- **Sopuerta eta Zalla artean, Malabrigon, hirugarren sektoreko eta industriako eremu misto berria (9,00 ha Zallako sektorean)**
- **Allendelaguan dauden bi sektoreak handitzea, Gallardi auzoaren eta Kadaguako korridorearen artean (5,00-6,00 hektarea berri).**
- **Hirugarren sektoreko eta industriako eremu misto berria Sollanon (10,00 ha)**
- **Nocedal birmoldatzeko eremua handitzea (2,00 ha).**

Balmaseda-Zalla Eremu Funtzionala (Enkarterri) PTP. Proposatutako eredua.

Ondoriozta dezakegu Lurralde Plan Partzialak proposatutako jarduerak ia ez gauzatzearen ondorio direla Zallako udalerriak gaur egun dituen problematika nagusiak.

Hori agerian geratu zen LPPren araudiaren 4. artikuluan 3. puntuaren babesean 2017ko ekainean egin zen lehen jarraipen-memorian. Memoria horretan, eremuan gertatutako aldaketa sozioekonomikoekin alderatuta gertatutako desorekak identifikatzen ziren. **Eta Enkarterrietako Eremu Funtzionala Autonomia Erkidegoaren garapen-prozesuetatik deskonektatuta zegoela ondorioztatzen zen, eta 1997ko Lurralde Antolamenduaren Gidalerroetan Bilbo Metropolitarraren jarduerak eta baliabideak lurralde horretara hedatzeko estrategiak planteatzen bazituzten ere, asko geratzen zen egiteko eremu hori indartzeko.**

Duela gutxi, jarraipen-memoria berri bat egin da, helburu nagusitzat izan duena LPP 2019ko LAGak kontuan hartuta aztertzea, eta jarraipen-lanarekin jarraitzea, jakina. Horregatik, memoria hau 2019ko LAGen kapitulu handiei jarraikiz egituratzen da, LPPren zehaztapenak eta administrazioek garatu dituzten politika sektorialak aztertuta. Gainera, Udalplaneko daturik berrienak (Udalplan 2019) Lurralde Planaren indarraldiko lehen urteko datuekin (Udalplan 2011) alderatzen dira.

Berriz ere ondorioztatzen da azken memoria horretan ez dela industria-garapenik egin, ez eta ekipamendu handien ezarpenik ere, LPPan aurreikusten zirenak, eta, beraz, ezta lortu nahi zen bizitegi-garapena ere.

Aurreikusitako 14 ekintza egituratzaileetatik eta 12 eragiketa estrategikoetatik, aurrerapenak izan dira, batez ere, natura-ondarea babestea edo hobetzea helburu zutenetan.

Ez dira egin LPPk proposatutako azpiegiturak edo ekipamenduak, hau da, Karrantza Haraneko Nekazaritza, Abeltzaintza eta Enpresa Garapenerako Ekipamendua eta Artzentalesko beste bat, Sopuertako Kirol eta Turismo Ekipamendu handia eta Zallako Bereizmen Handiko Ospitalea; eta Artzentalesko eremu erreserbatuan ekipamendu pribatu bakarra gauzatu da

Nekazaritza eta Abeltzaintza eta Enpresa Garapenerako Ekipamendu baterako. Bestalde, kontraesanean, Zallan, Suhiltzaile Parkearen Sistema Orokorrari buruzko Plan Berezia ez zegoen jasota LPPan.

Azken jarraipen-memoria horretan (2020) Enkarterriko Eremu Funtzionaleko LPPak 2019ko LAGekin koherentea den lurralde-eredu bat garatzen duela adierazten bada ere, eta haren natura-ondarea babestearen eta balioztatzearen, hiri-eredu trinko eta trinko baten eta erabilera-nahasketak dituen hiri-eredu baten, hiri-berroneratzearen eta baliabideak hobeto aprobetxatzearen aldeko apustua egiten duela, egia da, halaber, **2019ko LAGek kontzeptu berriak jasotzen dituztela**, hala nola ekosistemen zerbitzuak, klima-aldaketa, genero-ikuspegia, osasuna, irisgarritasun unibertsala, euskara, parte-hartzea eta gobernantza, **eta horrek, beharbada, Zallako HAPO berria egiteko epean Enkarterrietako LPPa berrikusteko prozesu baten alde egingo dugu**, ikuspegi berriak txertatzeko, idazteko unean kontuan hartu ez ziren alderdi guztietan, eta, beraz, Zallako plangintza orokorra berrikusteko prozesuan ere kontuan hartu behar dira.

Adibidez.

1. Ingurune fisikoari eta azpiegitura berdeari dagokienez, antolamendu-kategoriei dagokienez, ikus daiteke LPPko kategoriak bat datozela 2019ko LAGekin, baina aldaketa txiki batzuk egin direla izendapenetan, eta zuzendu egin beharko direla. Gainera, “Babes Bereziko” eremuen mugak eguneratu beharko dira onartutako babes-figuren arabera (KBE, biotopo babestuak, etab.), eta korridore ekologikoak gainjarritako baldintzatzaile gisa sartu beharko dira antolamendu-zehaztapenetan. Nahiz eta LPPk Nekazaritza eta Basozaintzako LPSko “Balio Estrategiko Handiko Nekazaritzako eta Abeltzaintzako” eremuak jasotzen dituen, antolamenduan ez ditu barne hartzen “Onura Publikoko Mendiak” eta “Mendi babesleak” baldintzatzaileak, Nekazaritza eta Basozaintzako LPS horretan xedatutakoaren arabera.
2. Hiri-hazkundearen perimetroa 2019ko LAGen figura berri bat da, eta, beraz, LPPak ez du horri buruzko argibide zehatzik ematen. Mugaketa horrek egungo adarrari lotuta egon behar du, eta oso garrantzitsua da guneen arteko lurralde-hutsuneak zaintzeko eta zeharkako konexio ekologikoak sustatzeko.
3. LPPk proposatutako bizitegi-kuantifikazioa 2019ko LAGek lortutako zifra baino nabarmen handiagoa da, gehienez 5.858 etxebizitza izatetik 8 urteren buruan 3.258 izatera igarota. Horri dagokionez, gogorarazi behar da LPPa eta udal-plangintza 2019ko LAGen bizitegi-kuantifikaziora egokitu beharko direla. Beraz, udal-plangintzaren berrikuspina egitean, gehieneko etxebizitza-kopurua 2019ko LAGetan adierazitakora doitzeaz gain, udalerrri bakoitzaren benetako premiak aztertu behar dira eta bizitegi-lurzoru urbanizagarriaren desklasifikazioa kontuan hartu.
4. Paisaiari eta kultura-ondareari dagokienez, gai berritzaileak dira lurralde-antolamenduko kontzeptu gisa, eta, beraz, berrikusi egin beharko litzateke LPPak horiei emandako erantzuna. Zehazki, paisaiari dagokionez, eta Eremu Funtzionalak paisaiaren katalogoa eta zehaztapenak dituen arren (2018), 90/2014 Dekretuak paisaia integratzeko eta garatzeko tresnak ezartzen ditu lurralde-antolamenduaren dimentsio espezifikoko gisa, 2000. urteko Paisaiaren Europako Hitzarmenak promulgatutakoarekin bat etorritik. Kultura-ondareari dagokionez, idazketaren unean haren tratamendua egokia izan arren, 6/2019 Legea onartzeak LPPa hari egokitzera behartzen du.
5. Baliabideen kudeaketa jasagarriari dagokionez, LPPren eremu funtzionaleko planteamenduak administrazio sektorial bakoitzak aurreikusitako azpiegiturak eta planak

jasotzen ditu, eta horrek kudeaketaren funtzionamendu egokia eskaintzen du, nahiz eta 2019ko LAGen proposamen berriak baliabideen kudeaketa integratu, jasagarri eta zirkularraren beharraren ildotik doazen, eta horrek planteamendu-ildo berri bat izan beharko luke LPPren etorkizuneko berrikuspen batean.

6. LPPak gauzatzen duen mugikortasunaren eta logistikaren antolamenduak, oro har, 2019ko LAGetako zehaztapenekin eta indarreko plan sektorialekin lerrokatuta dauden zehaztapenak biltzen ditu, eta horrek LPPak arlo horretan jokabide zuzena izatea ekarri du. Hobetzeko elementu gisa, azpiegitura grisaren eta azpiegitura berdearen arteko gatazka-puntuak berrikusi beharko lirateke, eremu funtzionaleko naturaguneen konektibitate ekologikoa bermatzeko.
7. 2019ko LAGetako zeharkako alderdi berriak (irisgarritasun unibertsala, genero-ikuspegia, klima-aldaketa, osasuna, euskara eta lurralde-erlazioa) kontuan hartu beharko lirateke, logikoa denez, lurralde-plangintza berrikustean, hobetzeko.

4.3. ZALLA ETA NEKAZARITZA ETA BASOZAINZAKO 2014KO LURRALDE PLAN SEKTORIALA.

Irailaren 16ko 177/2014 Dekretuaren bidez onartu zen behin betiko, eta honako hauek ditu helburu nagusiak: lurra eta, oro har, nekazaritza-sektorea eta haren bitartekoak defendatzea eta babestea, egungo landa-egoera zehaztea eta plangintza landa-irizpideetatik planteatuko duen lurralde-antolamendua bultzatzea. Beraz, Nekazaritza eta Basozaintzako Lurralde Plan Sektorialak (LPS) funtzio bikoitza bete nahi du: euskal landa-espazio pluriaktibo eta multifuntzional baten bideragarritasuna bermatzera bideratutako lurralde-antolamendu bat proposatzea; eta eredu hori lurralde-antolamenduaren arloko erabaki-prozesuetan sartzeko bide bat irekitzea.

Sektoreei dagokienez, LPSak Lurzoru Urbanizaezinean (LUE) nekazaritza- eta baso-erabilera arautzen ditu, eta haren antolamendu-eremuak EAE osoa hartzen du, aurretik zeuden hiri-eremuak alde batera utzita. Hiri-eremutzat hartzen dira behin betiko onarpenaren egunean udal-plangintza orokorrean hiri-lurzoru, lurzoru urbanizagarri edo lurzoru urbanizagarri gisa sailkatuta dauden eremuak.

Kanpoan geratzen dira, halaber, Naturagune Babestuak (Parke Naturalak eta Biotopo Babestuak), Urdaibaiko Biosfera Erreserbaren eremua eta hezeguneak, Hezeguneen LPSan xehetasunez antolatuak, eta Itsasertzeko LPSan definitutako Itsasertzeko Babes Bereziko Eremuak.

Indarrean dauden Lurralde Plan Partzialek (LPP) babestutako Lurzoru Urbanizaezinari dagokionez, Nekazaritza eta Basozaintzako LPSaren zonakatzea subsidiarioa da eremu horietan – LPPen lehentasun juridikoa dela eta –, hark definitutako Balio Estrategiko Handiko eremuetan izan ezik, horietan lurralde-antolamenduko bi tresnen araudirik zorrotzena nagusitzen baita.

Lurzoru urbanizaezina arautzeko oinarri gisa, LPSak arau-elementuak eta ingurune fisikoaren alderdi hutsak definitu eta alderatzen ditu, honela egituratuta:

- **Erabilera eta jardueren definizioa.**

1997ko LAGetan proposatutako eskematik abiatuta, zona desberdinetan kontuan hartu beharreko erabilera eta jardueren definizio bat egiten da, eta ñabardura batzuk egiten dira, hala nola Kontserbazio Erabilera ez kontuan hartzea (ez da erabilera bat berez, helburu bat baizik), Berotegien Erabilera Nekazaritza Erabilera berruan integratzea eta landa-bideak eta pistak erabilera bereizi berri gisa sartzea.

- **Antolamendu-kategoriak.**

1997ko Lurralde Antolamenduaren Gidalerroetan oinarrituta, zehaztapen eta aldaketa batzuekin. *Babes Bereziko* kategoria ez da berariaz mugatzen, nahiz eta gainjarritako baldintzatzaile gisa sartzen diren LAGetako Natura Intereseko Eremuak eta Espazioak, Natura 2000 Sarean sartutako eremuak (BIL, HBBG), Nazioarteko Garrantziko RAMSAR Hezegune izendatutako enklabeak, Korridore Ekologikoen Sarea, gutxi Aldatutako Paisaia duten Eremuak eta 1997ko LAGek ezartzen duten irizpidearen arabera Babes Bereziko gisa kalifikatzeko ezaugarriak dituen beste edozein azalera. Horietatik abiatuta, eta LAGek adierazten duten bezala, LPPak edo udal-plangintzak izango lirateke dagozkien aplikazio-eremuen barruko eremuak Babes Bereziko gisa definitzeaz arduratuko liratekeenak.

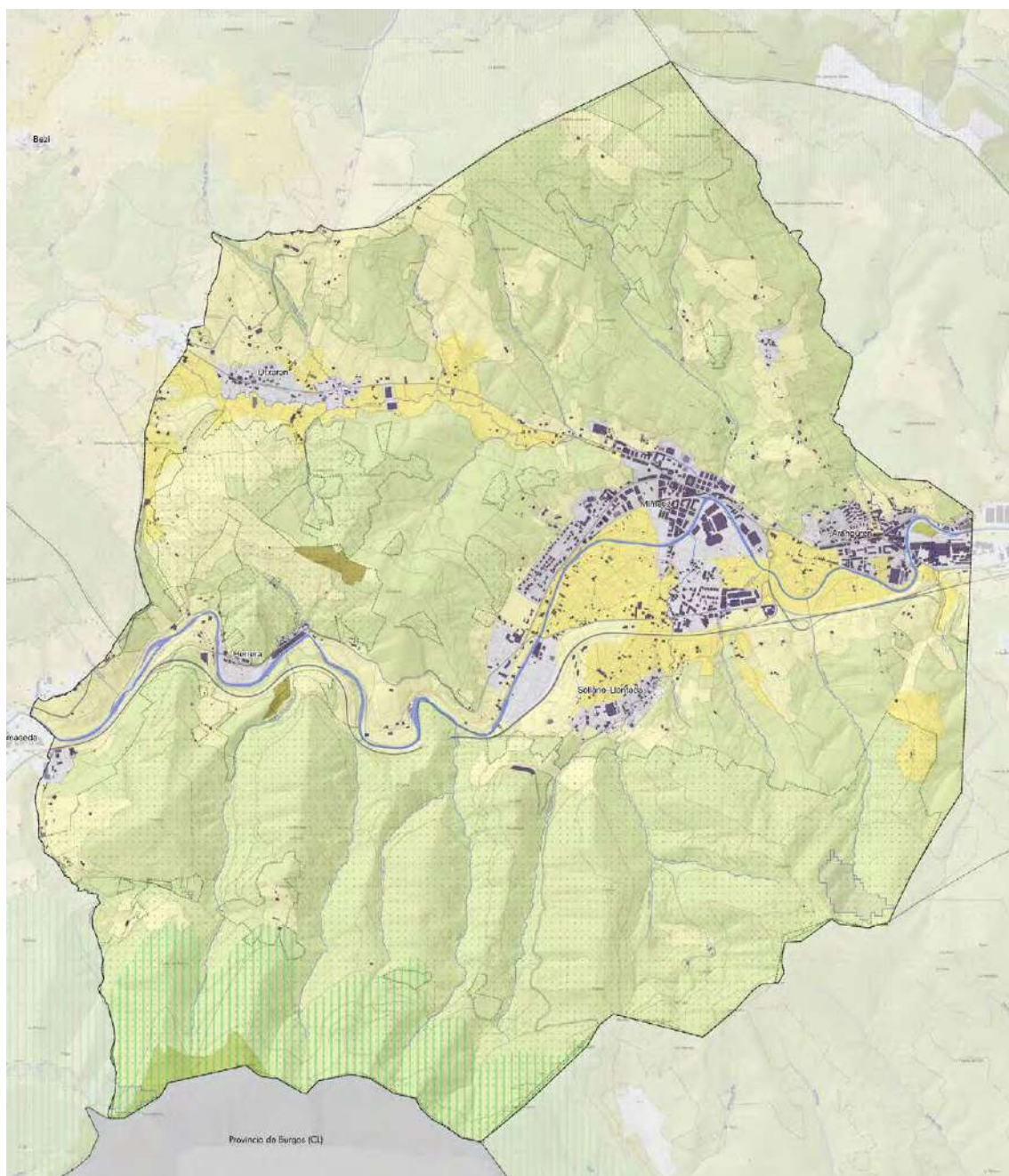
LPSren arabera, lurzoru orok nekazaritza eta basozaintzako bokazioa du edo izan dezake, neurri handiagoan edo txikiagoan; beraz, ez zaio inongo eremuri esleitu 1997ko LAGetako Erabilera Definituko Bokaziorik Gabeko Kategoria.

1997ko LAGetako ***Nekazaritza eta Abeltzaintza nahiz Landazabala*** kategoria bi azpikategoriatan banatzen da:

- *Balio Estrategiko Handia.* Gaitasun agrologiko handieneko lurzoruak ez ezik, modernotasunagatik, errentagarritasunagatik edo jasangarritasunagatik sektorearentzat estrategikotzat jotzen diren nekazaritza-ustategietako lursailak ere barne hartzen dituzte; beraz, horiek mantentzea eta beste erabilera batzuen aurrean babestea lehentasunezkoztat jotzen dira.
- *Trantsizioko landa-paisaia.* Aurreko azpikategoriak baino produkzio-ahalmen txikiagoa duten eremu landuak (malda handiagoak) edo belardiek eta haiekin mosaiko eran dauden baso-unada txikiek estalitako landazabaleko eremuak biltzen ditu. Balio estrategiko handiko nekazaritzako eta abeltzaintzako eremuekin edo baso-eremu zabalekin harremanetan daude berehala, eta, bokazioz, bi ildo horietako batera bideratzen dituzte.

1997ko LAGetako ***Basoa eta Larre Menditarrak*** kategoriak goragoko kategoria batean biltzen dira, Mendia izenekoa, eta, era berean, lau kategoriatan banatzen da:

- *Basogintza:* gaur egungo erabileragatik edo erabilera-bokazioagatik (arriskuak, arroen babes, etab.) zuhaitz-estalkiari eusteko bokazio argia duten lursailak hartzen ditu barne, hala nola baso autoktonoak, natura-interes handikoak, nola espezie aloktonoen landaketak, horien artean azpimarragarriena intsinis pinua, duen hedaduragatik.
- *Basoa-Mendi Barbana:* zuhaitzik gabeko eremuak dira, edo zuhaitz mehe edo degradatuak dituztenak (sastrakadiak, eremu karstikoak edo malda handikoak, luberritutako mendi publikoak eta Arabako illekoak, eta abar).
- *Larre menditarrak:* kota altuetan kokatutako soropil aizun eta trinkoek osatzen dute, abeltzaintza aprobeitxamendu handia dutenak, urtaroaren arabera bada ere, eta artzaintza tradizionalari lotuta daudenak, bai eta belar-sastrakak kenduz edo beste metodo batzuen bidez larreak hobetu diren mendi eremuak edo ezarri berri diren larreak ere.
- *Larre menditarrak-Harkaiztiak:* haitz handiak hartzen dituzte barnean, irtengune ia bertikalak dituztenak, euskal mendietako kareharrizko formazioen bereizgarriak.

NEKAZARITZA ETA BASOZAINTZAKO LURRALDE PLANA

KATEGORIAK

- Nekazaritza eta abeltzaintza: balio estrategiko handia
- Nekazaritza eta abeltzaintza: trantsizioko Landa Paisaia
- Basogintza
- Basoak-Mendi barbara
- Ingurumenaren Hobekuntza

BALDINTZATZAILE GAINJARRIAK

- Korridore ekologikoak: lotunea
- Akuiferoak kutsatzeko arriskua duten eremuak
- Onura Publikoko Mendiak
- Higadura arriskua

la ezinezkoa da horiek nekazaritza eta basogintza aprobetxatzea, ez baitira bertara iristen. Flora habitat nabarmena da, berezia eta bitxia, eta fauna mehatxatuaren babesleku eta habia da.

Ingurumen Hobekuntzaren Kategorian, eremu degradatuak, lurzoru urrikoak edo gaur egun higadura handia dutenak sartzen dira. Horietan, ekosistema hobetzeko eta leheneratzeko lanak egin behar dira ahalik eta lasterren, baliabidea galtzen jarrai ez dezan. Gaur egun dauden harrobiak ere sartzen dira, bai jardunean daudenak, bai utzita daudenak. Harrobien antolamendua arlo horretan dagoen legeriak aztertu beharko du.

Azkenik, **Lurrazaleko Uren Babes** Kategoria EAEko ibaiek eta errekek eta haien babes-eremuek osatzen dute, eta EAEko Ibai eta Erreken Ertzak Antolatze Lurralde Plan Sektorialean ezartzen da.

Zallan, Lurzoru Urbanizaezinean, kategoria hauek daude nagusiki:

Nekazaritza, abeltzaintza eta landazabala

Balio estrategiko handia
Trantsizioko landa-paisaia

Basoa eta larre menditarrak

Basogintza
Mendi barbara

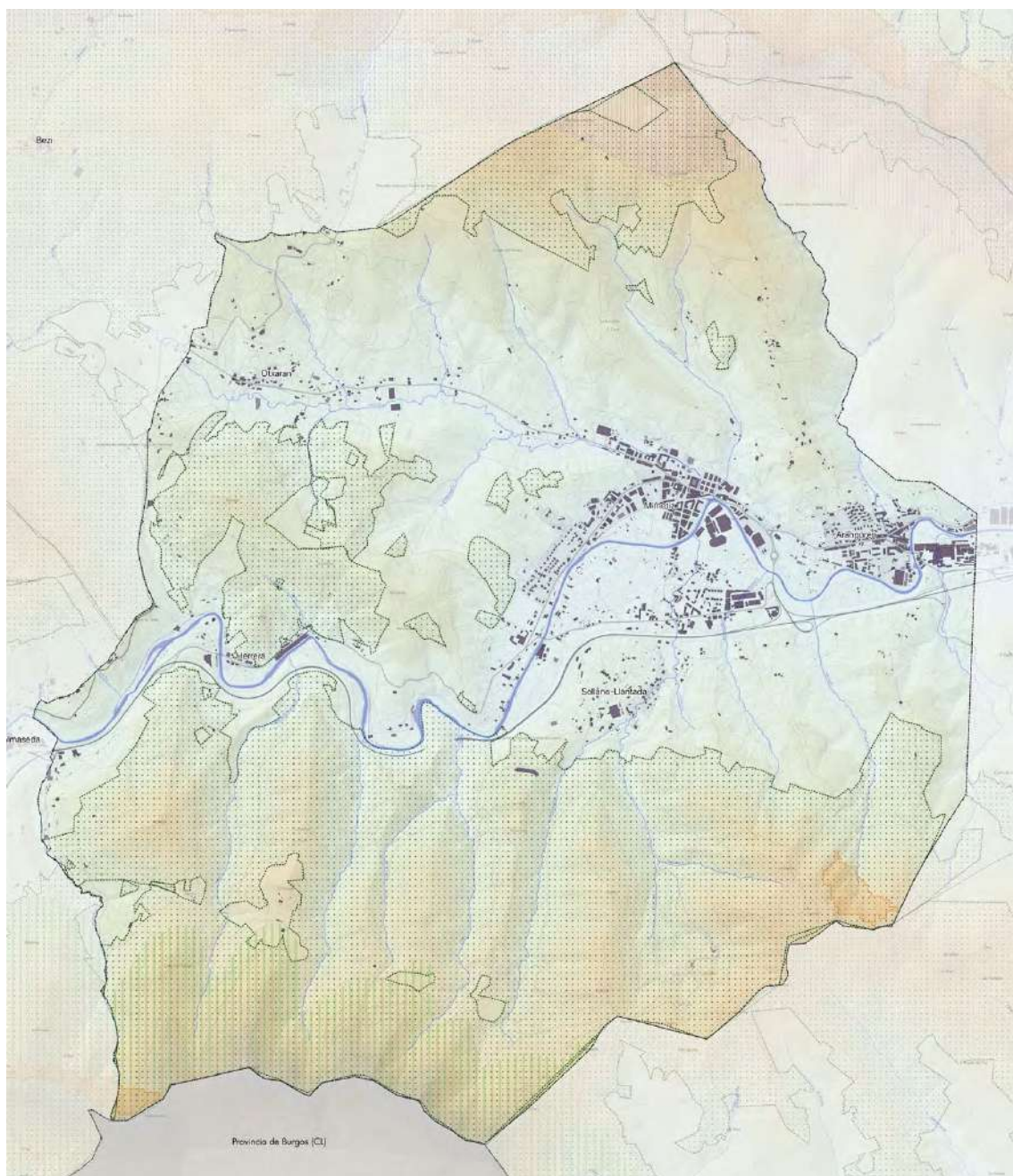
Ingurumenaren hobekuntza

- **Gainjarritako Baldintzatzaileak:**

Jarduera jakin batzuk Antolamendu-Kategorien gainean garatzeko modua mugatzen dute, kasu bakoitzean dagoen arrisku motaren arabera, eta 1997ko LAGetan ingurune fisikoko elementuak tratatzeko eta eremu desberdinetan jarduerak arautzeko ezarritako irizpide eta gidalerroen arabera.

Zallan honako baldintzatzaile gainjarri hauek ditugu:

- Akuiferoak kutsatzeko arriskua duten eremuak.
- Eremu higagarriak.
- Onura publikoko mendiak
- Korridore ekologikoak: Gorbeia Arkamo-Gibijo-Arrastaria Ordunte lotura-funtzioa

BALINTZATZAILE GAINJARRIAK

- Higadura arriskua
- Korridore ekologikoak: lotunea
- Akuiferoak kutsatzeko arriskua duten eremuak
- Onura Publikoko Mendiak

Definizio horietatik abiatuta, LPSak aplikazio orokorreko zenbait irizpide eta Antolamendu-Kategoria bakoitzean aplikatu beharreko berariazko arau batzuk garatzen ditu. Aplikazio orokorreko irizpideak esku hartzen duten erakunde publikoak orientatzera bideratuta daude, eta horietako batzuen oinarria sektore-jarduera jakin bat arautzen duen arau bat da. Irizpide horien artean sartzen dira, besteak beste, Lurzoru Urbanizaezinean nekazaritzako eraikuntza berriak eraikitze baldintzak, hondakin organikoen kontrola, aisialdiko baratzeak eta abar.

Arau espezifikoetan, horien ezarpenaren bideragarritasuna edo bideraezintasuna zehazteko, erabilerak eta jarduerak 1997ko LAGetan ezarritako mekanismoaren arabera arautzen dira, eta, beraz, kasuen arabera, bideratuak, onargarriak edo debekatuak izango dira. Hala, Antolamendu Kategorietako Erabilerak Arautzeko Matrizean (edo Antolamendu Matrizean), lurraldean garatzen diren erabilera potentzialei (errenkadetan) aurre egin behar zaie, Antolamendu-Kategorietan (zutabetan) ezartzea arautze aldera.

USOS	CATEGORÍAS DE ORDENACION							
	AGROGANADERO Y CAMPIÑA		MONTE				MEJORA AMBIENTAL	PROTECCIÓN DE AGUAS SUPERFICIALES
	Estratégico	Paisaje Transición	Forestal-Monte Ralo	Forestal	Pastos Montanos	Pastos Montanos-Roquedos		
PROTECCIÓN AMBIENTAL								
Mejora ambiental	2	2	1	2	2	2	1*	1
OCIO Y ESPARCIMIENTO								
Recreo extensivo	2	2	2	2	2	2	2	-
Recreo intensivo	2a	2a	2a	2a	2a	3	2a	-
Actividades cinegéticas y piscícolas	2	2	2	2	2	2	2	2
APROVECH. DE RECURSOS PRIMARIOS								
Prácticas agrarias	1	1*	2*	2a*	3	3	3	2*
Construcciones ligadas a explotación agraria	3a*	2a*	3a*	3a*	3	3	3	3
Prácticas ganaderas	2	2	2*	2*	1*	2*	2*	2*
Construcciones ligadas a explotación ganadera	3a*	2a*	3a*	3a*	3a*	3	3	3
Prácticas forestales	2a*	2*	1*	1*	2*	2*	1*	2*
Construc. ligadas a explotación forestal	3a	2a	3a	3a	3	3	3	3
Industrias Agrarias	3a	2a	3a	3a	3	3	3	3
Actividades extractivas	-	-	-	-	-	-	-	-
INFRAESTRUCTURAS								
Vías de transporte ²⁵	-	-	-	-	-	-	-	-
Caminos rurales y pistas	2a	2a	2a	2a	2a*	3	2a	-
Líneas de tendido aéreo	2a	2a	2a	2a	3a	3	2a	-
Líneas subterráneas	2a	2a	2a	2a	3a	3a	2a	-
Inst. Técnicas de servicios Tipo A	3a	2a	2a	3a	3	3	3	-
Inst. Técnicas de servicios Tipo B	2a	2a	2a	2a	2a	3a	2a	-
Escombreras y vertederos de residuos sólidos	3a	3a	3a	3a	3	3	3a	-
USOS EDIFICATORIOS								
Crecim. Apoyados en núcleos	3a	2a	2a	3a	3a	3	2a	-
preexistentes								
Crecim. No apoyados en núcleos	3a	3a	3a	3a	3	3	3a	-
preexistentes								
Edificios de Utilidad Pública e Interés S.	3a	3a	3a	3a	3a	3	3a	-
Resid. aislado vinculado a explotación	2a*	2a*	3a	3a	3a	3	3	3
Resid. aislado no vinculado a explotación	3	3	3	3	3	3	3	-
Instalaciones peligrosas	3a	3a	3a	3a	3a	3	3a	-

1. Propiciado: Se denomina uso propiciado de una zona al que predomina en ella y la caracteriza desde un punto de vista funcional y físico. **2. Admisible.** **3. Prohibido**

a. En los casos señalados con esta letra, los procedimientos de EIA de planes o proyectos considerarán de manera específica en dicha evaluación la afección sobre la actividad agroforestal y la aplicación de medidas correctoras en los términos recogidos en el PEAS (Documento D del PTS Agroforestal). Para proyectos sobre la subcategoría de alto valor estratégico, se exigirá la emisión de informe por el órgano foral competente en materia agraria.

Los **3a** significan un Uso no deseable, pero admisible en caso de venir avalado por los PTP, o de certificarse su admisibilidad en base al procedimiento anterior*.

* = Usos agroforestales con matizaciones en este PTS o a concretar por el ordenamiento foral
- : Usos a regular desde otros documentos de planeamiento

ERABILERAK	NEKAZARITZA ETA ABELTZAINZA ETA LANDAZABALA		MENDIA				INGURUMEN HOBETUNTZA	AZALEK O UREN BABESA
	Estrategikoa	Trantsizioko paisaia	Basoa-mendi meatsa	Basoak	Larre menditarra k	Larre menditarrak-Haitzak		
INGURUMEN BABESA								
Ingurumen-hobekuntza	2	2	1	2	2	2	1*	1
AISIALDIA ETA ATSEDENA								
Aisia estentsiboa	2	2	2	2	2	2	2	-
Aisia intentsiboa	2a	2a	2a	2a	2a	3	2a	-
Ehiza- eta arrantza-jarduerak	2	2	2	2	2	2	2	2
LEHEN MAILAKO BALIABIDEEN APROBETXAMENDUA								
Nekazaritza-jarduerak	1	1*	2*	2a*	3	3	3	2*
Nekazaritza-ustiapenera eraikinak	3a*	2a*	3a*	3a*	3	3	3	3
Abeltzaintza-jarduerak	2	2	2*	2*	1*	2*	2*	2*
Abeltzaintza-ustiapenera eraikinak	3a*	2a*	3a*	3a*	3a*	3	3	3
Basogintza-jarduerak	2a*	2*	1*	1*	2*	2*	1*	2*
Basogintza-ustiapenera eraikinak	3a	2a	3a	3a	3	3	3	3
Nekazaritza-industriak	3a	2a	3a	3a	3	3	3	3
Ateratze-jarduerak	-	-	-	-	-	-	-	-
AZPIEGITURAK								
Garraio-bideak ²³	-	-	-	-	-	-	-	-
Landa-bideak eta pistak	2a	2a	2a	2a	2a*	3	2a	-
Aireko linea elektrikoak	2a	2a	2a	2a	3a	3	2a	-
Lurpeko lineak	2a	2a	2a	2a	3a	3a	2a	-
A motako zerbitzuen inst. teknikoak	3a	2a	2a	3a	3	3	3	-
B motako zerbitzuen inst. teknikoak	2a	2a	2a	2a	2a	3a	2a	-
Hondakin solidoen obra-hondakindegia eta zaborteak	3a	3a	3a	3a	3	3	3a	-
ERAIKUNTZA ERABILERAK								
Lehendik diren nukleoetan babestutako	3a	2a	2a	3a	3a	3	2a	-
hazk.								
Lehendik diren nukleoetan babestu gabeko hazk.	3a	3a	3a	3a	3	3	3a	-
Onura publiko eta giz. inter. eraikinak	3a	3a	3a	3a	3a	3	3a	-
Ustiategiari loturiko bizitegi bakana	2a*	2a*	3a	3a	3a	3	3	3
Ustiategiari lotu gabeko bizitegi bakana	3	3	3	3	3	3	3	-
Instalazio arriak	3a	3a	3a	3a	3a	3	3a	-

1. Faboratua: Faboratutako erabilera, zona batean nagusi dena eta ikuspegi funtzional eta fisikotik karakterizatzen duena da. **2.** Onargarria, **3.** Debekatua

a. Letra honekin adierazitako kasuetan, plan edo proiektuen ingurumen-inpaktuaren ebaluazio-prozedurek berariaz hartuko dituzte kontuan ebaluazio horretan nekazaritza- eta basogintza-jardueraren gaineko afektazioa eta neurri zuzentzaileen aplikazioa AAEPan jasotako baldintzetan (D dokumentua, NBALAParen I. eranskina). Balio estrategiko handiko azpikategoriari buruzko proiektuetarako, nekazaritza-arloan eskuduna den foru-organismoak dagokion txostena egitea eskatuko da.

3a horiek nahi ez den erabilera dira, baina onargarria LZPe bermatzen badituzte, edo aurreko prozeduran oinarrituta onargarria dela ziurtatzen bada*.

* = Nekazaritza- eta basogintza-erabilera hauek ñabardurak dituzte LAP honetan edo foru-antolamenduak zehaztu behar ditu

- : Bestelako planeamendu-dokumentuekin arautu beharreko erabilerak

Oro har, lurzorua baliabidea modu itzulezinean hipotekatzen duten erabileretarako, zuhurtzia handiena ezartzen da plangintzan, balio sektorial edo natural handieneko kategorietan. Erabilera horiek ez dira desiragarriak kategoriatan, eta kasu batzuetan debekatuta daude, eta beste batzuetan, berriz, zaintzak ezartzen dira, hala eginez gero, aldeztu aurretik beste aukera posible batzuk baztertu eta ingurumen-inpaktua eta nekazaritza eta basogintzako jardueren eragindako inpaktua zuzentzeko neurriak ezar daitezkeen. Balio txikiagoko kategorietan, azpiegitura- edo eraikuntza-erabilera gehienak onargarritzat jotzen dira, baina nekazaritza eta basogintza jardueraren gaineko eraginaren ebaluazioa ere agintzen da, ingurumenaren gaineko eraginaren ebaluazioen bidez. Nekazaritzako erabilerak ia kategoriatan guztietan onartzen dira. Hala ere, zenbait kasutan ñabardurak egiten dira erabilera horiei lotutako praktika edo eraikuntza jakin batzuetarako.

Gainjarritako Baldintzak dituzten zonetarako, arau erregulatzaileei erreferentzia egiten dieten jarraibide batzuk ematen dira.

LPSak, gainera, jarduteko zenbait tresna jasotzen ditu, honako hauek, hain zuzen ere:

- Plan, programa eta proiektuen garapenak nekazaritza eta basogintza sektoreari eragindako afektazioa ebaluatzeko gida metodologikoa, plan eta proiektuen ingurumen-ebaluazioko prozeduretan nekazaritza eta basogintza lurzoruaren gaineko afektazioaren balorazioa errazteko.
- Landa-lurzorua kudeatzeko erakundeak. Sektorearen beraren barruan nekazaritza-lurzoruak kudeatzeko egiturak sortzeko behararen aurrean planteatu dira, nekazaritza-

lurren funtsak eskuragarri jarri, bai propioak edo jabeek aldi baterako lagata, bai lurralde-antolamenduko prozesuetan parte hartzeko, LPS honetan sartutako antolamendu sektorialeko gidalerroak eta arauak kudeatuz, plangintzan nekazaritza-aldagaiak kontuan har daitezten.

- Baso-Baliabideak Antolatzeko Planak (BBAP), 43/2003 Legean aurreikusitakoak, autonomia-erkidegoek ezaugarri geografiko, sozioekonomiko, ekologiko, kultural edo paisajistiko homogeneousak dituzten baso-lurraldeetan egin beharreko baso-plangintzako tresna gisa. Nekazaritza eta Basozaintzako LPSak automatikoki sartuko ditu BBAPen edukietan, horiek onartzen direnean, eta haien xedapenak onartuko ditu.
- Natura-intereseko espazioen antolamendua, hasiera batean orientabide gisa mugatuta daudenak eta lurralde- edo hirigintza-plangintzak egokitu ditzakeenak.

4.4. ZALLA ETA IBAIEN ETA ERREKEN ERTZAK ANTOLATZEKO LURRALDE-PLAN SEKTORIALA (ISURIALDE KANTAUARIARRA)

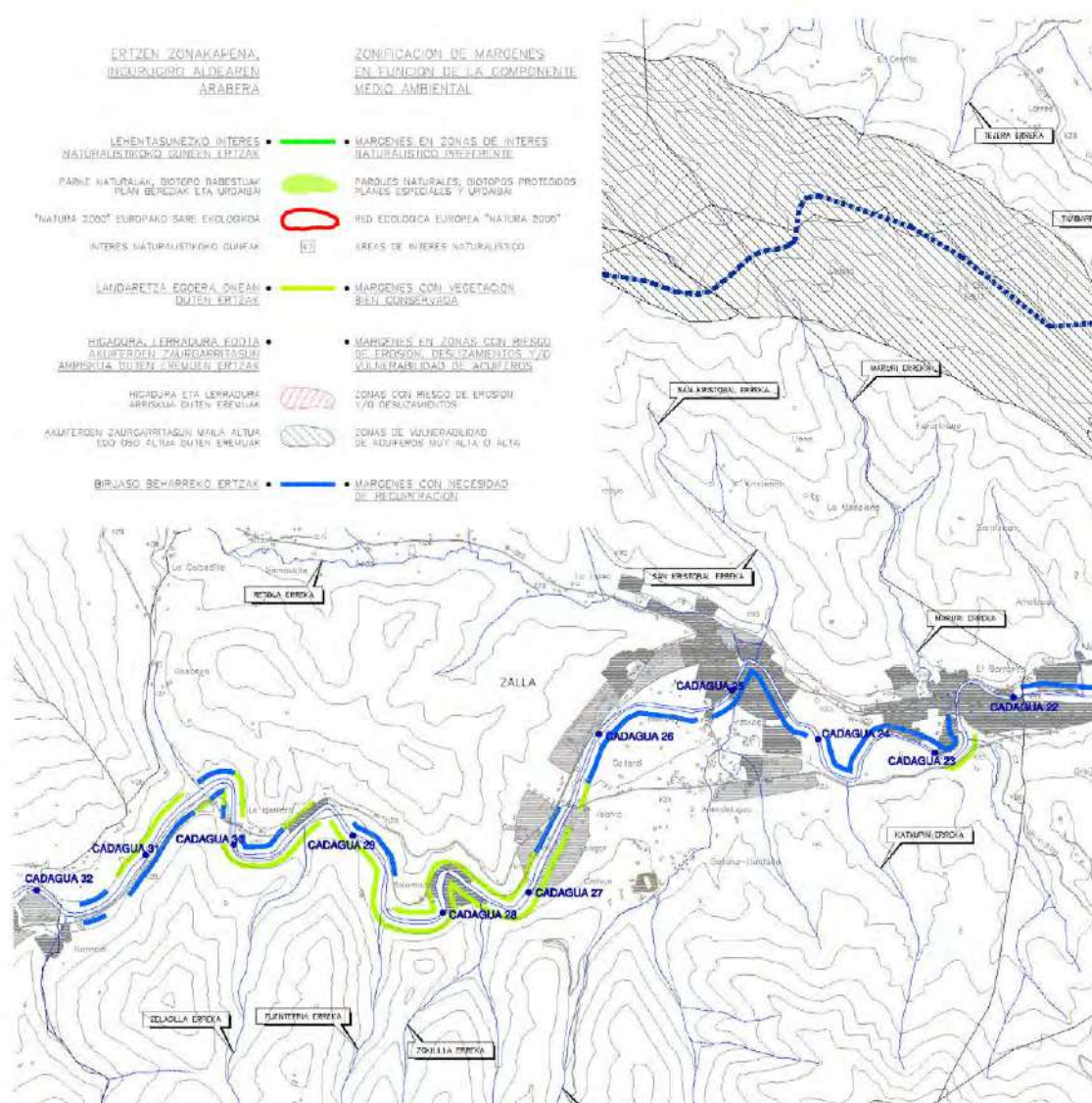
Eusko Jaurlaritzaren Kontseiluaren abenduaren 22ko 415/1998 Dekretuaren bidez onartu zen behin betiko, eta 1997ko LAGen 8. kapituluaren horri buruz egindako zehaztapenak garatzeko idatzi zen. Azaroaren 19ko 449/2013 Dekretuaren bidez, Lurralde Plan Sektorialaren aldaketa bat onartu zen, besteak beste, Lurralde Plan Sektorialaren dokumentuan lurzorua erabiltzeko irizpide berriak sartzeko, uholde-arriskuaren mailaren eta azterlan berrien ondoren egindako uholde-arriskuaren mapa berrien arabera.

Zallako udalerri osoa Kadagua ibaiaren arroaren barruan dago, 483,1 km²-ko hedadura du, eta Euskadiko arrorik handienak (Oria, Nerbioi, Ibaizabal eta Zadorra) baino ez ditu gainditzen; beraz, Kadagua leku nabarmenean dago neurriei dagokienez. Zallako udal-mugartean Kadagua elikatzen duten errekek ere garatzen dira, hauek nabarmenenak izanik; ezkerraldean Erretola, San Kristobal eta Maruri, eta eskuinaldean Zeladilla, Fuentefría, Zokulla, Calleja, Sollano eta Katxupin.

Arroaren eskema morfologikoak erakusten du nola dagoen mugatuta Gorobel mendilerroaren ertz lauaren (Gaztelako goi-lautada hasten den tokia), Ordunteko mendien bizkarrezurraren eta haren inguruen ipar-mendebaldetik eta Ganekogorta-Goikogana sistemaren artean, Gorbeiako ekialdeko tolesturaren hondar gisa, eta Nerbioi ibaiaren arro nagusiranzko bidea irekitzen da Eortzako gainen artean. Nolabaiteko garrantzia duen urtegi bakarra (22 Hm³) Ordunte da, 50 km² inguruko arroko urak biltzen dituen gaztelar lurraldean.

Kadagua ibaiaren euskal tarteak, oro har, zeharkako ebakidura estua du, zati handi batzuk ahokatuta ditu eta eremu zabalago batzuk baino ez ditu, hala nola Arangurengo ibarrak (Zallan) eta Sanchosolo; Herrerias ibaiak, berriz, zabaltasun handiagoa du eta hedadura jakin bateko lautadak eskaintzen ditu Gordexolan (Ibarra, Molinar, Zubieta) eta, batez ere, Kadaguarekin lotzen den gunean, Sodupen.

Arro horren eskema funtzionalak bi erritmo desberdin ditu. Beheko zatian, ez da bereizten Bilbokoak markatzen duenarekin, baina Zalla-Balmaseda artean bi jarduera-polo dituen ardatz bat sortzen da, lan-, merkataritza- eta gizarte-mugimendu gehiena hartzen duena eta ia eskualde izaera hartzen duena.

Ibaien eta erreken ertzak antolatzeko LPS: Isurialde Kantauriarra (Bizkaia). Ingurumen-osagaia. Kadagua ibaia Zallako igarobidean.

LPS honen funtsezko proposamenetako bat ur-ibilgu guztiak arazo homogeneousko tarteen arabera banatzea eta hiru osagaien azterketan oinarrituta zonakatzea da: **Ingurumenekoa, Hidraulikoa eta Hirigintzako.**

Osagai bakoitzaren eta ezarritako izapidetze eta zonakatzeen arabera aplikatzen da araudia.

Planaren helburu nagusia da hiru osagaietako bakoitza neurri egokian integratzea, haranen hondoan dauden lursailen hirigintza-potentziala uholdeen ondoriozko arazo hidraulikoekin eta ibaiertzen baldintza naturalen zaintzarekin bateragarri eginez.

Ingurumen-Osagaiaren arabera, planak lau eremu bereizten ditu berariaz: Lehentasunezko Interes Naturalistiko Zonetako Ertzak, Ongi Kontserbatutako Erriberako Landaredia duten Ertzak, Higadura-Arriskua, Akuiferoen Deslizamendua eta/edo Kalteberatasuna duten Eremuetako Ertzak eta Leheneratzeko Beharra duten ertzak.

Zallatik igarotzean, ibaiak kontraste nabarmeneko ibar-eremu bat zeharkatzen du; izan ere, La Herrera bezalako eremuak konbinatzen ditu, Balmasedarekiko udal-mugan, non ibaia ia ahokatuta igarotzen den, Ibarra edo Aretxaga eremuekin, alubioi-kumuluz estalitako ibar handi samarrek. Bere **ingurumen-osaeraren** eremuan, errealitate bat da, gaur egun, **Kadagua ibaia degradatuta dagoela prozesu antropikoen ondorioz**, batez ere industriak eta hirigintza modernoak ibaiertzak okupatzearen ondorioz, eta horrek, logikoki, kalitatearen galera progresiboa eragin du.

- **V kategoriako zatiak ($400 < C < 600 \text{ Km}^2$):** Kadagua, 0 km-tik 14,6 km-ra. (Izalderekin elkarguea).
- **IV. kategoriako zatiak ($200 < C < 400 \text{ Km}^2$):** Kadagua, 14,6 km-tik 24,7 km-ra. (San Kristobal errekaarekin elkarguea).
- **III. kategoriako zatiak ($100 < C < 200 \text{ Km}^2$):** Kadagua, 24,7 km-tik 36 km-ra (EAEko muga)

Kadagua ibaiaren ertzek, Zallatik igarotzean, eremu garatuetao Ertzak dituzte batez ere, baina baita landa-eremuko ertz batzuk eta Garapen Berrietarako Potentziala ere.

Udal-plangintzak lurzoru urbanizaezineko ibilgu-ertzetan azaleko urak babesteko lurzoru urbanizaezinaren kategoria ezarri behar du, LPStik eratorritako eremuekin, eta, gainera, haren irizpideak jaso behar ditu ibilguen alde bakoitzean 100 metroko zabalerako banda baten gainean.

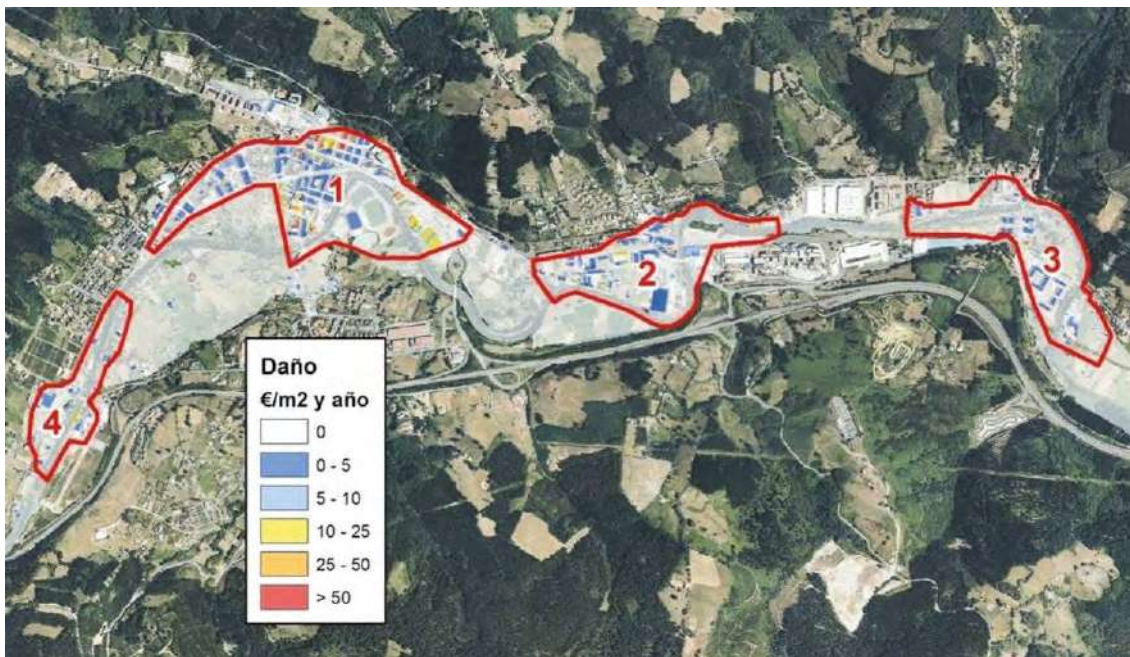
Garatutako Eremuetako Ertzetan, irizpide orokorra da ibaia nola den kontuan hartzea, hiri-paisaiaren konfigurazioan garrantzi handiena duen elementutzat eta natura-ingurunea hirien barruan integratzeko bide pribilegiatutzat. **Zallaren kasuan, garapen berrietarako eraikuntzaren gutxieneko atzerapenak koadro hau beteko du:**

Ibilgu-tarteen mailak	Eraikinaren gutxieneko atzerapena, metrotan	
	Mugaketa-lerroa edo bideratze-lerroa zehaztuta dutenak (metrotan)	Mugaketa edo bideratze definituko lerrorik gabe (metrotan)
VI	15	30
V	15	25
IV	15	22
III	12	16
II	10	14
I	10	12
0	10	12

Hirigintza-osagaiaren arabera **landa-eremuko ertztzat hartzen diren ertzetan, ibilgu publikoaren muga-lerroarekiko 50 metroko gutxieneko atzerapena errespetatu beharko da nahitaez, ibaiadar-arroa 100 km²-tik gorakoa duten ibai-tarteak direlako** (III. eta IV. mailak). **Osagarri gisa, ibilguen alde banatan 100 metroko zabalerak duen banda batean, lurzoru urbanizaezinaren berezko eraikuntzak, jarduerak eta lurzoru-erabilerak baino ez dira baimenduko.** Gainera, ez da trazaduraren zuzenketa artifizialik egingo, **agintaritza hidrauliko eskudunak uholdeak prebenitzeko edo obra publikoak eraikitze beharrezkotzat jotzen dituen esku-hartzeak izan ezik.** Ertz horiek hirigintzako garapen berrietarako potentziala duten ertztzat hartuko dira, horien gainean lurzorua hiri-lurzoru edo lurzoru urbanizagarri gisa birsailkatzen denean, hirigintza-garapenari ekiteko.

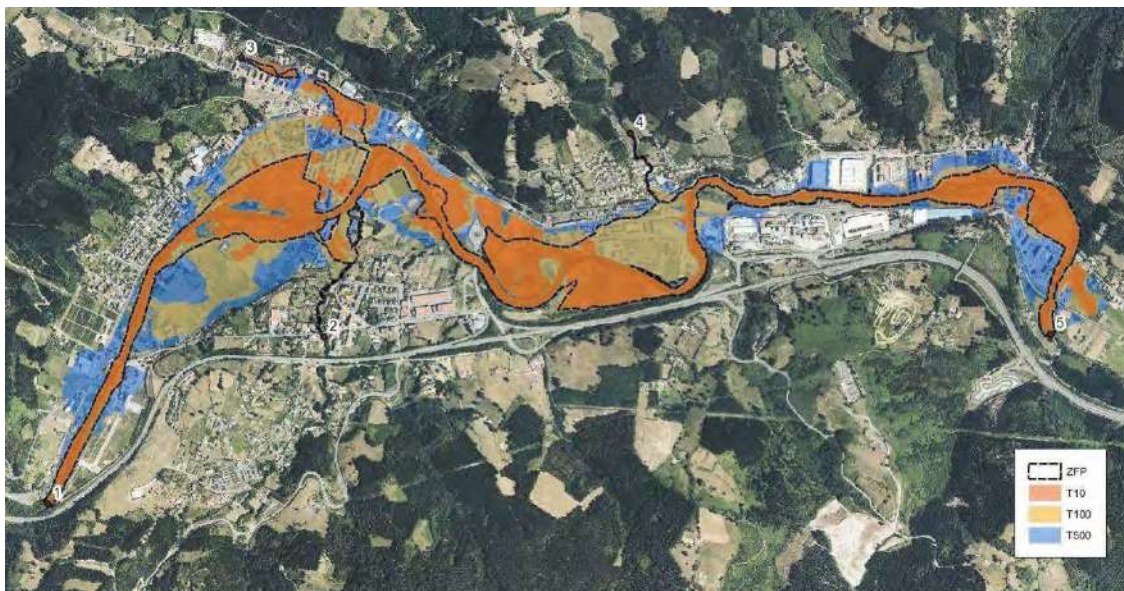
Hirigintzako Garapen Berriak izan ditzaketen Eremuetako Ertzen kasuan, eraikuntzaren atzerapenetarako araudi bat planteatzen da, ibaiertzeko landaredia babesten laguntzeko eta, hala badagokio, uholdeen aurrean babesteko beharrezkoak diren bideratze-obren bideragarritasuna bermatzeko. Eraikuntzarako eta urbanizaziorako gutxieneko tarteak garatutako eremuen ertzetan baino zorrotzagoak dira, eta 26-30 eta 11 (16) -15 (20) metrotan ezartzen dira, hurrenez hurren, III-IV. mailako ibilgu-zatietarako. Ibilgu publikoaren muga-lerroaren eta urbanizazioaren gutxieneko atzerapen-lerroaren arteko lurzoru-azalera espazio libreen tokiko sistema izan daiteke, eta espazio libreen lagapenetarako estandarren ondorioetarako zenbatu ahal izango da, Lurzoruaren Legearen Plangintzako Erregelamenduaren Eranskinean (espazio libreen zuzkidura publikoen L2/2006 sistema) definituta.

Hasieran iragarri zen bezala, ia hamarkada bat geroago, LPSa indarrean sartu zenetik, Eusko Jaurlaritzako Ingurumen eta Lurralde Antolamendu Sailak beharrezkotzat jo zuen plana aldatzea, LPSren dokumentuan honako hauek sartzeko: **lurzoruaren erabilera-irizpide berriak, uholde-arriskugarritasunaren mailaren arabera, Uren Zuzendaritzak egindako uholde-arriskuaren mapa berriak**, Natura 2000 Sarearen barruan BIL izendatutako ibai-espazioen berariazko erregulazioa, eta espazio horien identifikazio eta kokapen planimetrikoa, Biodibertsitaterako eta Ingurumen Partaidetzarako Zuzendaritzaren jarraibideen arabera, bai eta LPSaren edukiak homologatzea ere, Europar Batasunaren 2000/60/EE Uraren Esparru Zuzentzarauko eta Eusko Legebiltzarraren Uren 1/2006 Legeko xedapenei dagokienez (LPS indarrean sartu ondoren onartu ziren).

Zalla. Uholdeengatik aurreikus daitezkeen kalteak. Iturria: Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoko Espainiako zatiaren Uholde Arriskuak Kudeatzeko Plana.

Zallan Uholde Arrisku Handiko Eremu bat (UAHE) identifikatzen da, ES017-BIZ-6-1 ZALLA-GÜEÑES kodearekin identifikatua, 9,42 km-ra iritsiko litzatekeena, eta batez ere Kadagua ibaiari eragingo liokeena, baina baita Erretola, Sollano eta Maruri ibaiadarrei ere. UAHE hori **I. Taldeari atxikitzen zaio, hau da, egiturazko babes handiena dutenei, arriskuak oso handiak direlako edo katastrofikoak izan daitezkeen kalteak.**

Zalla. Lehentasunezko fluxu-eremua eta uholde-arriskua 10, 100 eta 500 urteko itzulera-aldietan. Iturria: Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoko Espainiako zatiaren Uholde Arriskuak Kudeatzeko Plana.

4.5. ZALLA ETA KANTAURI EKIALDEKO DEMARKAZIO HIDROGRAFIKOAREN ESPAINIAKO ZATIAREN UHOLDE-ARRISKUAK KUDEATZEKO PLANA. 2015-2021.

2016ko urtarrilaren 15ean, 20/2016 Errege Dekretuaren bidez, Kantauri Mendebaldeko Demarkazio Hidrografikoaren eta Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoaren Espainiako zatiaren uholde-arriskua kudeatzeko planak onartu ziren.

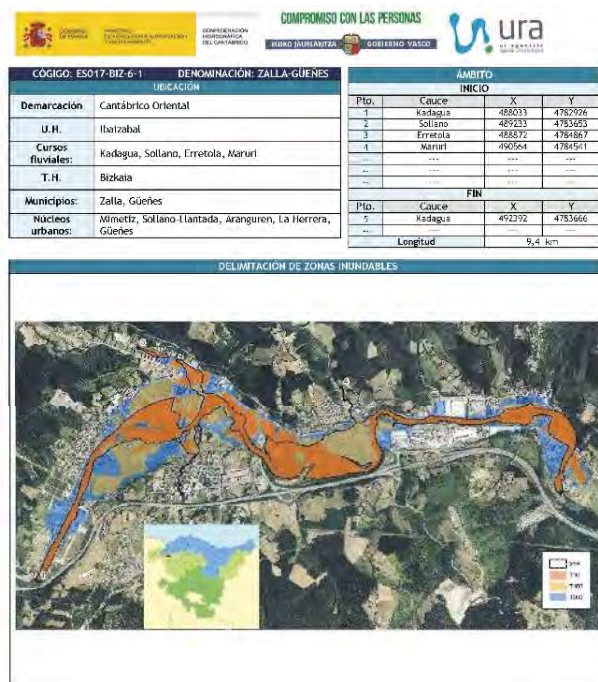
Planaren helburu nagusia da Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoaren lurralde-eremuan jarduera ordenatu eta lehenetsien multzo bat zehaztea eta justifikatzea, uholdeek giza osasunean, ingurumenean, kultura-ondarean, jarduera ekonomikoan eta azpiegiturretan dituzten ondorio kaltegarriak murrizteko uholde-arriskuko potentzial nabarmenarekin identifikatutako eremuetan.

Arrisku-eremu bakoitzerako (UAHE), plana aplikatzeko aukerarik onena ebaluatzen da (6 urte), horretarako dauden aurrekontu-mugak eta erabilgarri dauden funtsak eraginkortasunez aplikatzeko beharra kontuan hartuta. Ondorioz, neurrien tipologiari, entitateari eta eremu geografikoari buruzko erabakiek kontuan hartzen dituzte horien ezarpenarekin lortu nahi diren onurak eta horretarako behar den inbertsioa, eta horiek gauzatzeko ardura duten administrazioak eta finantzatzeko modua identifikatzen dituzte. Gainera, honako alderdi hauek barne hartzen dituzte: uholdearen hedadura, ebakuazio-bideak eta atxikitze ahalmena duten eremuak, alubioi-lautadak, ingurumen-helburuak, lurzoruaren eta uraren kudeaketa, lurralde-antolamendua, lurzoruaren erabilera, naturaren kontserbazioa eta portuko nabigazioa eta azpiegiturak.

UAKPak uholde-arriskuaren kudeaketaren alderdi guztiak hartzen ditu bere baitan, eta prebentzioan, babesean, prestakuntzan eta berreskuratzean/ebaluazioan jartzen du arreta, uholdeen aurreikuspena eta alerta goiztiarreko sistemak barne, kontuan hartuta aintzat hartutako arro edo azpiarro hidrografikoaren ezaugarriak. Hala badagokio, honako hauek sartzen dira: lurzoruaren erabilera jasangarriko praktiken sustapena, arroen leheneratze hidrologiko-agroforestalerako neurriak, uren atxikipena hobetzea eta uholde-kasuan eremu jakin batzuen uholde kontrolatua.

Zallak Uholde Arrisku Handiko Eremua (UAHE) dauka, kode honekin: ES017-BIZ-6-1 ZALLA-GÜEÑES. Oro har, uholde-emariak ubide nagusiaren (Kadagua) edukiera gainditzen dute. Gainera, xafla-kota gorago dago, presa txikiak eta zubiak daudelako. Lehen gainezkatzek 10 urtetik beherako errepikatze-denboretan gertatzen dira, berdeguneak, belardiak eta baratzeak urez beteta. Uholde-lautaden edukiera galtzea ez du xurgatzen ibilgu nagusiaren husteko ahalmenak. Uholde orokortuaren errepikatze-aldia 25 urtekoa da. Zallako udal-mugartean, uholde-lautada osoa hartzen da Kadagua ibaiaren zenbait zatitan, UAHEaren eremuaren barruan. Batez ere Kadagua ibaiari eragiten dio, baina baita Erretola, Sollano eta Maruri ibaiadarrei ere. **UAHE hori I. taldekotzat hartzen da, hau da: oso arrisku handikotzat edo katastrofikoak izan daitezkeen kaltetzat, gertatzeko probabilitate txikia duten gertaeren kasuan.**

Aipatutako UAHE horren identifikazioa Uholde Arriskua Kudeatzeko Planean honako hau da:

PLAN DE GESTIÓN DEL RIESGO DE INUNDACION DE LA PARTE ESPAÑOLA DE LA DEMARCACIÓN HIDROGRÁFICA DEL CANTÁBRICO ORIENTAL

DIAGNÓSTICO DE LA SITUACIÓN ACTUAL - ARPSI DE ZALLA - GÜENES

TOPOGRAFÍA Y BATIMETRÍA

Modelo Digital del Terreno de 2008 (tecnología LIDAR, resolución de pixel 1 m con precisión en cota de 15 cm) con levantamiento batimétrico específico para lecto y márgenes de 2012. Nuevos caudalímetros y alfileres de obstáculos al flujo.

HIDROLOGÍA

Caudales obtenidos a partir del ábaco del Plan Hidrológico Norte II (UD m³/s)

CAUCE	PK Inicial	PK final	MCO	Q10	Q100	Q500
SOLLANO	0+736	0+800	11	17	31	46
SOLLANO	0+422	0+500	11	17	31	46
ERRETOLOA	0+825	0+900	31	40	66	101
KADAGUA	8+567	8+643	290	327	469	722
KADAGUA	8+443	8+176	316	355	509	782
KADAGUA	8+176	1+689	316	355	509	782
MARURI	8+596	0+800	7	11	21	36

HIDRAULICA

Simulación en régimen estacionario, lento y 1 elemento mediante software HEC-RAS. Rugosidad del cauce estimada según formulación de Cowan y de líneas de fundación en función del uso de suelo. Se han incorporado al cálculo 23 puentes y 3 azudes.

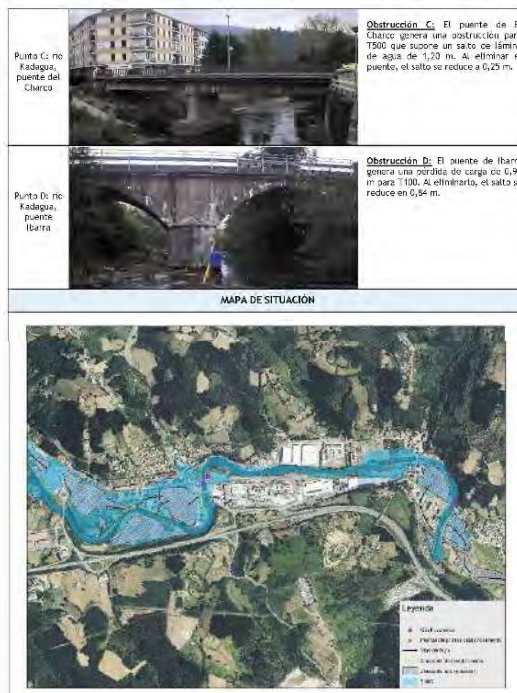
RESUMEN DE RIESGOS

Nº de habitantes que pueden verse afectados dentro de la zona inundable	150 habitantes
Bienes económicos medios esperados en zona inundable	1.540.000 €/año
Vías de comunicación afectadas	T100: B1302, B1363, B1361, FEVE T100: B1302, B1363, B1361, FEVE T500: B1302, B1363, B1361, FEVE
Riesgos ambientales dentro de la zona inundable	EDAR: ETAP: Bienes Naturales
Interferencias con Registre de Zonas Protegidas del Plan Hidrológico	CAU: FASE: ZAB: ZSE: ZH: B1302: FPAHT: ZFE (Luz): ZFE (obst):
Otros Elementos	
DIAGNÓSTICO DE LA SITUACIÓN ACTUAL	
Prioridad	Grupo 1
Causas de la inundación	Con carácter general, la causa del deterioramiento está relacionada con la superación de la capacidad del cauce principal por las caudales de avenidas. Entre las causas sobresalientes de la zona de lámina causada por la existencia de azudes y puentes.
Objetivo de defensa	T100

PLAN DE GESTIÓN DEL RIESGO DE INUNDACION DE LA PARTE ESPAÑOLA DE LA DEMARCACIÓN HIDROGRÁFICA DEL CANTÁBRICO ORIENTAL

DIAGNÓSTICO DE LA SITUACIÓN ACTUAL - ARPSI DE ZALLA - GÜENES

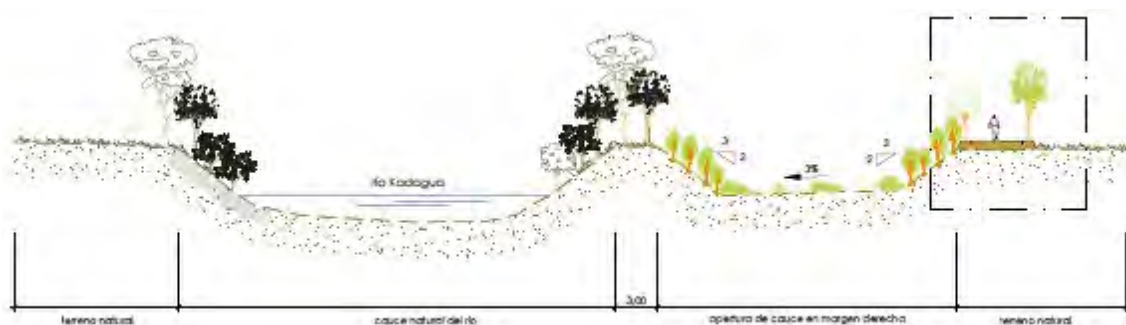
UAHE bakoitzean aukera egingarri gisa proposatzen diren jarduketan ezaugarrien hurbilketa bat jasotzen da, plangintzaren une honetan posible den arte eta balizko esku-hartzeen tipologiak ahalbidetzen duen arte. Hurbilketa horren helburua, espero daitezkeen ingurumen-eraginen eta kostuen eta errentagarritasunaren aurretiazko azterketa bat ere barne hartzen duena, plangintza-maila horretan inbertsioak lehenestea kalkulatu ahal izatea baino ez da. Jakina, ez azterketa ekonomikoak, ez eta, are gutxiago, aukerek ingurumenean duten eraginak ere, ez dute ordezkatzeko, inola ere, aplikatzekoak diren araudi guztietatik proiektuetan eta horien administrazio-izapidetzean egin beharrekoa.

Kasu guztietan, proposatu beharreko azken neurrien gutxi gorabeherako hautaketa horren aurretik, irizpide anitzeko azterketa bat egin da, honako hauek biltzen dituen:

- **Obraren errentagarritasun ekonomikoaren zenbatespena:** uholdeei buruzko Europako Zuzentarauaren 7. artikulua ezartzen du uholde-arriskuaren kudeaketa egokia hori murrizteko kostuak eta espero diren onurak kontuan hartuta egin behar dela. Ondorioz, desiragarriagoak dira inbertitutako euro bakoitzeko espero diren kalteak gehiago murriztea dakarten konponbideak. Alderdi hori ebaluatzeak, aukera bakoitzaren onura/kostu indizeak eta VAN indizeak lortu dira.
- **Ingurumenean izan dezakeen eraginaren zenbatespena:** obrek ingurumenean, osagaietan, izan dezaketen eragina kalkulatzeko, a priori inpaktu txikiena eragiten zuten konponbideak lehenetsi dira. Gainera, aurreikusitako neurri guztiak bateragarriak izango lirateke plangintza hidrologikoan jasotako ur-masetarako ingurumen-helburuekin, eta ingurumen-arloan indarrean dagoen legeria errespetatzen dute.
- **Hirigintzako integrazioa:** obra berriak hiri-bilbean integratuta geratzen dira, ahal den neurrian erabilera finkatuak birkokatzea saihestuz, dauden zerbitzuak mantenduz eta mugikortasuna nabarmenki ez aldatuz.

Zallako UAHEaren kasuan, Kadagua ibaia Mimetiz parean uholdeetatik babesteko proiektu bat egin da. Funtsean, honakoan oinarritzen da:

- Charco zubiaren ordezkio hidrauliko handiagoa duen zubia jartzea, alboko eraikinari eragin gabe. Zehazki, 41 metroko argia duen zubi berri bat, ibilguan euskarririk ez duena.
- Zubi berri bat eraikitzea, ibilguan euskarririk gabe, kiroldegira sartzeko, eta eraikitako ur altuko ebaki edo kanal berria gurutzatzea.
- Kirol-instalazioen eta Aretxaga sektorearen artean ebaketa lehor bat edo deribazio-kanal bat sortzea, belodromoa okupatuz, ur altuetan ibilgu bikoitz gisa funtziona dezan. Ubide trapezoidala da, beheko uretan aisialdirako berdegune bat sortuko duena eta ur altuen emariaren zati handi bat hartuko duena.
- Charco zubitik gorako hustubidearen sekzioa handitzea, ibaiaren egoera onean dauden ibaiertzetan eragin nabarmenik izan gabe, eta, horrela, goiko urak zubiaren ingururaino hustea ahalbidetzea.

El Carmengo eremuko handitzearen sekzio tipoa.

Era berean, jarduketa-multzo honek aukera ematen du Lehentasunezko Fluxu-Eremutik eta El Carmengo Mimetizen dagoen lurzatia 100 urteko errepikatzeko-denborako uraldiari dagokion uholde-arriskutik askatzeko, bertan osasun-zentro publiko bat eraikitzea aurreikusita baitago.

Mimetizko jarduketa amaituta, Zallan Kadaguako uholdeei aurre egiteko babesak oraindik konpontzeke ditu Aranguren auzokoak.

4.6. ZALLA ETA HEZEGUNEEN ANTOLAMENDURAKO LURRALDE PLAN SEKTORIALA

2004an EAEko Hezeguneen LPS behin betiko onartu zen (uztailaren 27ko 160/2004 Dekretua), 2011n Hezeguneen Inbentarioa aldatu zen (2011ko maiatzaren 3ko Agindua), eta 2012an LPS aldatu zen (urriaren 30eko 231/2012 Dekretua).

LPSren helburu aitortua da hezeguneei, edo, oro har, ingurune hezeei, kostaldekoiei zein barrualdekoiei, behar bezalako babesa ematea, bai eta lurralde-antolamenduarekin bateragarria den tratamendu integratzailea ere, biosferaren ekosistema aberats eta berezietako bat eta, aldi berean, hauskorrenetako bat osatzen baitute.

LPSak 1997ko LAGen zehaztapenak garatzen ditu, Autonomia Erkidegoko hezeguneen inbentario eta sailkapen baten bidez, bai eta baimendutako edo debekatutako erabilera eta jardueren erregulazioa ere, antolamendu espezifikoaren xede diren hezeguneetako harrera-ahalmenaren arabera.

LPSak hiru multzotan sailkatzen ditu hezeguneak:

- I. multzoa. LPS onartzen den unean Naturagune Babestu izendapenak eragindako hezeguneak sartzen dira.
- II. taldea. Hirigintzako plangintza bereziaren bidez babestutako hezeguneak eta LPSak berak zehatz-mehatz antolatutakoak sartzen dira.
- III. taldea: inbentarioan sartutako gainerako hezeguneei dagokiena, baita eremu artifizialei ere.

Zallan ez da identifikatu hiru taldeetako hezegunerik.

4.7. ZALLA ETA JARDUERA EKONOMIKOETARAKO ETA MERKATARITZA-EKIPAMENDUETARAKO LURZORUA SORTZEKO LURRALDE-PLAN SEKTORIALA.

Abenduaren 21eko 262/2004 Dekretuaren bidez onartu zen behin betiko, 1997ko LA Getako 9. kapituluko 5. paragrafoan ezarritakoa betetzeko, eta honako helburu hauek planteatzen dira:

- LAGen lurralde-antolamenduaren eredia sektoreka identifikatzea, jarduera ekonomikoetarako lurzoruaren hirigintza-erregulazioari dagokionez.
- Lurralde Plan Partzialak egiteko prozesurako koordinazio-tresna bat ezartzea.
- Jarduera ekonomikoetarako lurzoria sortzeko eragiketak programatzeko irizpide orokor batzuk adieraztea.
- Merkataritza-gune handien lurralde-antolamendua sistematizatzea.

Enkarterriko Eremu Funtzionalari dagokionez, honako hau planteatzen da:

a. Antolamendu-irizpideak

Eskualdeak geldialdi demografikoaren eta bultzada ekonomikorik ezaren panorama orokor bat aurkezten duela uste da, enpresen desagerpenean eta inbertsio alternatiboen gabezia islatu dena.

Sustapen aktiboko politika bat proposatzen da, ekimen publikoko eskualde-poligono bat sortuz. Komenigarritzat jotzen da **eskualdearen ekialdean kokatzea, Sodupe eta Gueñes artean**, eskualdearen eta Bilbo Metropolitarraren artean jarduerak erakartzeko gune gisa jarduteko.

b. Lurzoruaren kudeaketa lurraldekoratzea.

Eremu Funtzionala jarduera ekonomikoetarako lurzoruaren kudeaketa integraturako eskualdeko unitate gisa eratzen da.

c. Lehentasunezko lokalizazio-jarraibideak.

Enkarterriko Eremu Funtzionaleko udalerriak honela sailkatzen dira:

- **Lehentasunezko interesa duten udalerriak:** Gueñes eta Zalla.
- Hazkunde ertaineko udalerriak: Balmaseda.
- Garapen txikiko udalerriak: Artzentales, Karrantza, Galdames, Gordexola, Lanestosa, Sopuerta, Turtzioz.

d. Sustapen-eremuak.

Industria-enpleguaren defizita duten eskualde-buruak dinamizatzeko sustapen-eremuak: **Zalla-Gueñes Eremua.**

e. Lurzoria publikoki sortzeko eragiketak.

Enkarterriko Eremu Funtzionalean, **Sodupe eta Gueñes arteko ibar-zatian 25 eta 50 hektarea arteko eskualde-eskalako poligono berri bat sortzeko alternatibekokapenari eta bideragarritasunari buruzko azterlan bat egitea** proposatzen da.

f. **Lurzorua kuantifikatzeko jarraibideak**

- A. Jardueran lehendik dauden jarduera ekonomikoko instalazioek okupatutako lurzoruen azalera: 85 ha.
- B. Eskaintza bideragarritzat jotako lurzoru libreen azalera. 0,50eko gutxitze-faktore bat aplikatzen zaio lurzoru libre kalifikatuaren guztizko eskaintzari: 60 ha.
- C. Planean aurreikusitako sustapen publikoko eragiketa berrien harrera xurgatzeko behar diren lurzoruei dagokien azalera, eragiketa horiek birkalifikatu behar badira indarrean dagoen hirigintza-plangintzan jasota ez daudelako: 20/50 ha.
- D. Planaren horizontean aurreikus daitekeen eskaria xurgatzeko behar diren lurzoru berriei dagokien azalera: 20/50 ha.

Enkarterriko Eremu Funtzionalaren kuantifikazio orokorra (A+B+C+D): 200/250 ha

Nolanahi ere, beharrezkoa da jarduera ekonomikoetarako lurzoruaren kuantifikazioari buruz aipatzea Lurralde Plan Sektorialean Eremu Funtzional bakoitzean aurreikusi beharreko jarduera ekonomikoetarako lurzoruaren eskaintza osoaren dimentsionamendu globalaren erregulazioa baino ez dela ezartzen. Hala ere, Lurralde Plan Partzialaren ondorengo zeregina izan behar du, eta, subsidiarioki, Euskal Autonomia Erkidegoko Lurralde Antolamendurako Batzordearena, dimentsionamendu-jarraibide horiek Eremu Funtzionaleko udalerrien plangintza orokor guztietara modu bereizian eramatea, eta lurralde-eremu osoan 16 urterako aurreikusitako espazio-erreserben bolumen globalaren banaketa haztatua egitea, denboran eta espazioan.

g. **Merkataritza-ekipamendu handiak arautzea**

7.2 epigrafeko argudioaren arabera, **Zalla B kategoriako eskualde-zentralitateko udalerritzat jotzen da**, Balmaseda eta Gueñesekin batera. Eremu Funtzionaleko gainerako udalerririk C gisa sailkatzen dira. Gogoeta horiek kontuan hartu behar dira LPPan merkataritza-gune handiak aurreikusteko, kokatzeko eta dimentsionatzeko, komunikazio-sareekiko kokapen estrategikoaren, populazio-pisuaren, espazio-erabilgarritasunaren eta horrelako zentroak hartzeko hirigintza-egokitasunaren arabera.

B kategoriak eskualdeko zentralitatea esan nahi du, eta, horretarako, honako azalera-dimentsio hauek ezartzen dira establezimenduentzat:

- Plataforma zelaigunearen gehieneko azalera garbia: 40.000 m²
- Sabai eraikiaren gehieneko azalera: 13.000 m²

4.8. ZALLA ETA EAEKO TRENBIDE-SAREAREN LURRALDE-PLAN SEKTORIALA.

Otsailaren 27ko 41/2001 Dekretuaren bidez onartu zen behin betiko, eta lurralde-antolamendurako tresna da, 1997ko LAGek zehaztutako esparru orokorraren barruan, Euskal Autonomia Erkidegoan trenbide-sare osoa ezartzeko eta garatzeko jarduketak definitzen dituen, haiek eragindako lurzoruaren erabilerari buruzko zehaztapenekin hirigintza-planekin lotuz eta horiek gauzatzeko behar diren lurzoru-erreserbak egiteko aukera emanez. Beraz, bere zehaztapenak garatzeko behar den esku-hartze sektorial zein urbanistikorako erreferentzia gisa balio duen tresna planifikatzailea eta erregulatzailea da. Bilbo Metropolitarrako eta beste udalerri batzuetako Trenbide Sarearen LPSaren aldaketa bat egin da otsailaren 22ko 34/2005 Dekretuaren bidez. Batez ere, metroaren linea berriak eta Euskotrenen linea bikoizteko lanak sartzeko.

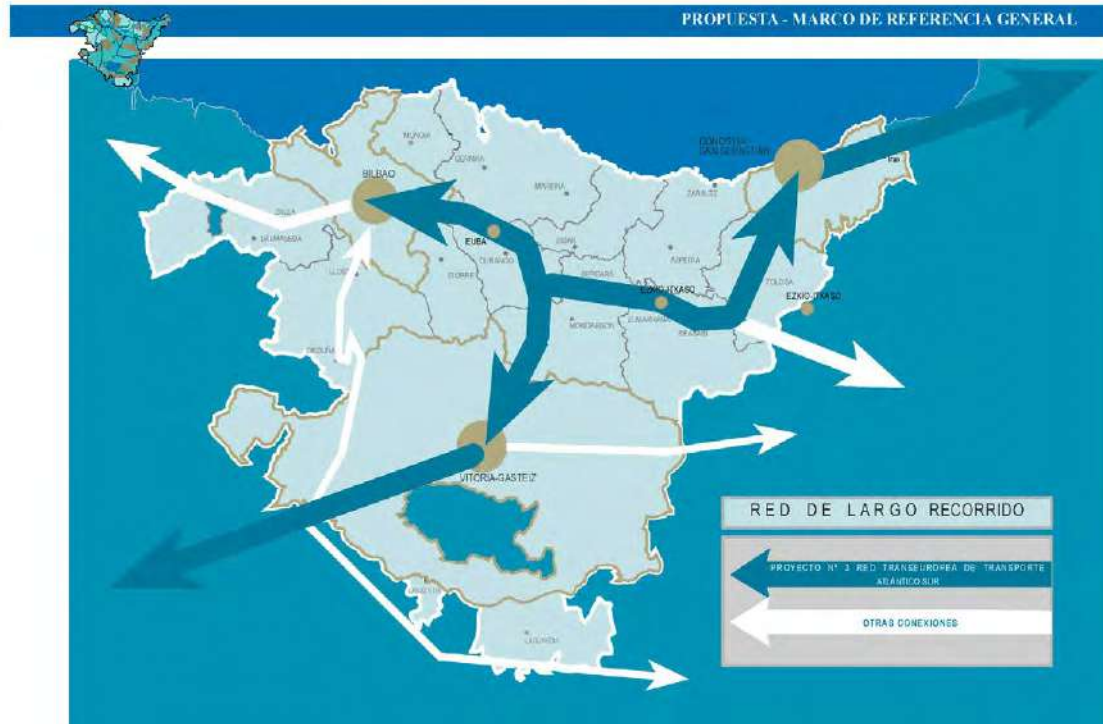
LPSean planteatutako trenbide-jarduketaren planteamendu estrategikoa honako puntu hauetan laburbil daiteke:

- Aldirietako garraio kolektiboaren zerbitzua sustatzea.
- Eskaintza handitzea hiri inguruko merkatuetan: hiriburuen ingurunea gero eta saturatuago dagoela eta, eskaria gehien dagoen tokietan kontzentratu nahi da zerbitzua.
- Trenbide-eskaintzaren kalitate-atalase egokiak ezartzea: harreman ertainetarako 30 minutuko gutxieneko tarteak ezartzea proposatzen da, eta hiri-inguruko harremanetarako 15 minutukoak, eskaintza-maila independente gisa, printzipioz; baina etorkizuneko protagonismoan oinarrituta lortu nahi den kalitatearekin koherenteak izanik.
- Eragin-eremua zabaltzea, kaptazio-arroa hobetuz: jarduketa kritiko gisa, geltokien eragin birtualeko erradioa handitzea planteatzen da, oinezkoen irisgarritasuna hobetuz, bizikletentzako irisgarritasuna sartuz eta tarifen arabera koordinatutako autobus biltzaileen bidez eskemak ezarri.
- Salgaien trafikoa sustatzea: bikoizketak eta gurutzatzeak sartzeko, bidaiarien eta salgaien trafiko mistoari dagokionez sarearen funtzionaltasuna areagotzeko.
- Euskal intermodalitateko puntuetarako sarbidea: Bilbo, Pasaia eta Bermeoko itsas portuetarako sarbidea, bai eta Euskal Autonomia Erkidegoan jatorria/helmuga duten merkantzia astunak sortzeko guneetarako sarbidea ere, intermodalitate-puntuetara.

Trenbide Sarearen Lurraldearen Plan Sektorialaren xedea osatzen duten jarduketek, lurraldea egituratzen eta antolatzen duen elementu bati buruzkoak direnez, lurralde-izaera nabarmena eta udalerriaz gaindiko irismena dute ezaugarri. Administrazioei dagokienez, eta zehazki udalerriei dagokienez, zehaztapen horiek lotzen dituzte beren hirigintza-ekintza gauzatzean; bereziki:

- a. Lurzoruak plangintza orokorreko tresnetan zonakatzean eta kalifikatzean.
- b. Garapena antolatzeko tresnak eta Hirigintza-Proiektuak egitean edo onartzean.
- c. Hirigintza-exekuzioko tresnak formulatzean edo onartzean, bai eta Lankidetzako Hirigintza-Erakundearen eraketa onartzeko eta haien funtzionamendua babesteko ere.

- d. Lurzoruen erabilera- eta eraikuntza-Arauak eta -Ordenantzak egitean, horien hirigintza-sailekapena edozein dela ere; eta, zehazki, lerrokadurak eta atzeraemanguneak bezalako parametroak ezartzean.
- e. Hirigintzako kontrol- eta diziplina-egintzetan.

EAEko Trenbide Sarearen LPS. Antolamenduaren ondoriozko eskema.

Enkarterriko Eremu Funtzionalaren kasuan, hauek dira aurreikuspenak:

- **Balmaseda-Zaramillo trenbidea bikoiztea.** Trenbidearen bikoizketa Arangurenetik Necedaleraino. Zallan, shaiesbide bat planteatzen da, egungo hiri-bilbean txertatuta afekzioak minimizatzeko asmoz. Zallan hasi eta herrigunetik irten arte, egun dagoen bidea bikoiztea aurreikusten da. Proposamen horri lotuta dago Mimetizen linearen hiri-integrazioa hobetzea.

Arangurenetik Mimetizerako bikoizketa azterketa-fasean dago.

- **Trenbide-sarearen tratamendua Mimetizen.** Mimetizko erdialdeko trenbide-trazadura tratatzea proposatzen da (lurperatzea edo lubakia). Trenbidearen bi aldeetan bizitegirako hiri-lurzorua dago, eta ahalik eta trenbide-pasagune gehien murrizten dira.
- **Bilbo-Santander Trenbide Sarea bultzatzea. Bilbo.** Santander trenbide-sarea sustatzeko eta bultzatzeko, Mimetizen geraleku berri bat egitea proposatzen da, Euskadi plazaren parean, Mimetizko hirigunerako irisgarritasuna bermatu behar duena. Izan ere, trenbidea mendi-mazelaren erdialdetik igarotzen da, Lusa eta La Llana auzoen ertzetik, eta, gainera, puntu horretatik hurbil dagoen FEVEren trenbide-pasagune bat kendu ahal izango da (PN-24-0144). **Gauzatuta dago.**
- **Puntu intermodala Aranguren eta Mimetizen.** Arangurenen: inguru hurbiletik (Galdames eta Gueñes) datozen bidaiariak hartzeko gune intermodala eta lehendik dagoen autobus-geltokia (Bizkaibuseko A0651 linea), baina hobetu daitekeena. Automobilak aparkatzeko aukerarik gabe, baina bizikletak gordetzeko ekipamendua eduki behar bada. Mimetizen: harguneari lotutako puntu intermodala, autobusarekin batera (Bizkaibuseko A0651 eta A0652 lineak), hurbileko ingurunetik datozen bidaiariena, automobilak eta bizikletak aparkatzeko aukerarekin.

4.9. ZALLA ETA BIZKAIKO ERREPIDEEN LURRALDE-PLANAK.

BIZKAIKO LURRALDE HISTORIKOKO ERREPIDEEN LEHEN LPS.

Bizkaiko Errepideen I. Lurralde Plan Sektoriala apirilaren 15eko 8/1999 Foru Arauaren bidez onartu zen. LPS horrek lotesle gisa jasotzen zituen analisisa eta diagnostikoa, aurreikusitako helburuak, alternatiben sorrera, ebaluazioa eta hautaketa, horien ingurumen- eta hirigintza-inplikazioen azterketa, eta ezaugarri teknikoen ezarpena, 1/20.000 eskalako irudikapen grafikoarekin.

Bizkaiko errepideen I. LPSak hiru mailatan lotzen den jardun-politikaren irizpideak eta helburua artikulatzen zituen:

1. Bide-sare berri bat eraikitzea
2. Dagoen sarearen kudeaketa
3. Motordun mugikortasunaren eskaria kudeatzea.

Zallari dagokionez, honako jarduketa hauek proposatzen ziren, Enkarterriko Eremu Funtzionaleko LPPa ere jasotzen dutenak:

Malabrigoko lotura. BI-636 errepidea BI-630 errepidearekin lotzea eta BI-630 errepidea BI-2701 eta BI-3602 errepideekin artikulatzea. **Lotura hau proiektu-fasean dago.**

BI-636 errepidea bikoiztea. Autobiaren ezaugarriak dituen bide-ardatza da, Hegoaldeko Konponbidearen (A-8) eta Arangurenen artean, Burgosko mugaraino jarraitzen duena, noranzko bakoitzeko errei bateko bide azkar gisa, inolako herrigunerik zeharkatu gabe. **Bikoizketen proposamena Zallaraino gauzatua dago.**

BI-3636 errepideko hiri-kale bihurtzea. Bide-sistema hau partzialki lagata dago.

BIZKAIKO ERREPIDEEN II. LURRALDE PLAN SEKTORIALAREN AURRERAPENA.

Bizkaiko Errepideen I. Lurralde Plan Sektoriala 1999. urtean sortu zen, Bizkaiko errepideen sare funtzionalaren plangintza sektorialerako tresna gisa. Bizkaiko Lurralde Historikoak azken 20 urteetan demografia- eta ekonomia-mailan izan duen garapena kontuan hartuta, beharrezkoa izan da aldi horretan hainbat plangintza-tresna idaztea, eta horien helburua Errepideen I. Lurralde Plan Sektoriala berrikustea, eguneratzea eta osatzea baino ez zen, euskal gizartean izandako aldaketetara egokituz.

Indarrean egon den urteetan, Plan honek hiru aldaketa arrunt eta funtsezko bat izan ditu, eta aldaketa horiei esker, onartu ondoren Bilbo Metropolitarraren eremuan sortu ziren hirigintza- eta irisgarritasun-premia berrietara egokitu ahal izan zen.

1. “Urban Galindo” eremuari dagokion lehen aldaketa arrunta.
2. Zorrotzaurreko penintsulari dagokion bigarren aldaketa arrunta.
3. Hirugarren aldaketa puntuala Sakoniko Antenaren eremuan.
4. Metropoliaren Hegoaldeko Saihesbidea sartzeari buruzko Funtsezko Aldaketa.

Garrantzi berezikoa izan zen, halaber, Bizkaia 2003 Irisgarritasun Plan Berezia. Plan horren xedea zen, alde batetik, A-8 autobidearen metropoli-zatia trafikoaren gehikuntzaren eta pilaketaren arazoari irtenbide berriak ematea, arazo horiek gainditu egin baitzituzten bere garaian Bizkaiko Errepideen Lurralde Plan Sektorialaren barruan egindako aurreikuspen guztiak, eta, bestetik, N-634 errepideak eta Erletxe eta Ermua artean doan autobide horrek osatzen duten korridorea kudeatzeko sistema bat diseinatzea, kontuan hartuta 2001. urtean Estatuko Administrazio Zentralak azpiegitura hori, AP-8 Basauri-Behobia, EAEra eta LHLra transferitu zuela 2002an EAEtik, Bizkaiko eta Gipuzkoako lurralde historikoetara, eta kontuan hartuta 2003. urtean amaitu zela azpiegitura horren gaineko emakida.

Plan Berezi horretan finantzaketa-mekanismo berri bat sartu zen: ibilbide luzeko trafikoei zerbitzua emateko azpiegiturak ustiatzea, erabiltzaileei (zergadunei eta zergadunak ez direnei) kanon edo bidesari bat kobratuz, azpiegitura horiek hobetzeko eta handitzeko edo azpiegitura berriak eraikitze horrela lortutako funtsak erabiliz (elikatzaileak): **Ballontiko ardatza, Portugalete-Sestao-Santurtzi lotunea eta Kadaguako korridorea, hauek bidesaririk gabe.**

II. LPSa idazten hasteko, 2008-2009 urteetan funtzionatu zuen ponentzia tekniko bat eratu zen, eta, horren ondorioz, hainbat jarduera-proposamen egin ziren:

- Jarduketa berriak, I. LPSan jada jasotakoez gain.
 - A-8 autobiderako sarbide berriak Euban eta Ermuan.
 - Las Carreraseko saihebidetza (N-634 errepidea Muskiz inguruetan).
 - Hirugarren erreia Txorierriko korridorean.
 - Areatzako erregulazio-tartea (N-240).
 - Muxikako saihebidetza Gernika-Lumo korridorean.
 - Izurtzako saihebidetza C-6211 errepidean (Durango-Urkiola errepidea).
 - Muskizko saihebidetza Muskiz-Otxaran ardatzean.
 - Markinako hegoaldeko saihebidetza, Markina-Xemein-Gipuzkoa ardatzean.
 - La Avanzada estaltzea.

- I. LPSetik baztertu beharreko jarduketak:
 - Aireportura mendebaldean sartzeko Arrontegi-Loiu azpiegitura berria.
 - Geltoki Intermodalera sartzeko Zabalburi azpiegitura berria.
 - Trapagarango biztanleriaren aldaera.
 - Zorrotza-San Inazio azpiegitura berria.
 - Galtzada bikoiztea Zorrotzaurre, Zorrotzaurre-Burtzeña, Burtzeña-Barakaldo eta Barakaldo-Axpe zatietan.
 - Zorrotzako saihebidetza-azpiegitura berria.
 - Barrika – Txipio udalerriko saihebidetza.
 - Urberuaga1 – Urberuaga2 udalerriko saihebidetza.
 - Gatika1 – Gatika2 udalerriko saihebidetza.
 - Dima udalerriko saihebidetza.
 - Dima – Barazar azpiegitura berria.
 - Forua1 – Forua2 udalerriko saihebidetza.

- Irisgarritasunari dagokionez, lurralde-ekitate lortzeko beharri erantzuteko aldatutako jarduketak, eskualdeetako biztanle guztien aukera-berdintasuna bermatzeko. Aldaketa horrek Ardatz Erradial izeneko eragin zien:
 - Lea-Artibai ardatza. Bide azkarra Markina (Urberueaga-Plazakola), Ondarroa eta Lekeitio artean.
 - Durangoaldea ardatza. AP-8 autobidearen arteko bikoizketa eraikitzea Gerediagan eta Elorrion.
 - Urdaibai ardatza. Bide azkar bat eraikitzea Autzagane eta Muxika artean.
 - Arratiako ardatza. AP-8 (Boroa) eta Igorre arteko bikoizketa eraikitzea.
 - Mungia-Bermeo ardatza. Mungiako autobia Bidebietaraino zabaltzea ahalbidetzen duen bikoizketa-zatia da, eta Bidebieta eta Bermeo artean bide azkar bat eraikitzeko bigarren zatia.
 - Ermuko saihebidetza: hiri-ingurabidea da, eta bi zati ditu: hegoaldean eta mendebaldean.

Geroago, 2017. eta 2018. urteetan zehar, Batzar Nagusietako Ekonomia eta Lurralde Garapenerako Batzordean Errepideen Lurralde Plan Sektorialari buruzko Ponentzia Teknikoa garatu zen, LPS berria egiteko irizpide eta jarraibide orokorrak zehazteko helburuarekin.

Ponentzia Tekniko honen emaitzak funtsezkoak dira Bizkaiko II. Lurralde Plan Sektoriala garatzeko; izan ere, bertan ezartzen dira plana egiteko jarraitu beharreko jarraibideak, eta, gainera, Planean jaso beharko diren jardueren zerrenda zehatza jasotzen da, Batzar Nagusietan onartu den dokumentua baita.

Ponentzia Tekniko horrek adierazi duenez, joera-aldaketen, esparru sozioekonomikoaren aldaketen eta Azpiegituren Sarean sartu izanaren ondorioz (dagoeneko sortuak edo aurreikusiak), egungo egoera bat eratu da, honako ezaugarri hauek dituen:

- Prestasunagatiko ordainketa-ereduaren zurruntasuna 2010-2016 aldian izandako krisi ekonomikoko egoeretan.
- 166/2016 Foru Dekretuak Bizkaiko zergadunen artean garraio-kostuaren pertzepzioa parekatzeko duen ahalmena egiaztatzea.
- Bide-sarearen heldutasunik eza, egungo konfigurazioa osatu gabe dagoelako, N-634 eta AP-8 errepideen arteko lotura desagokia delako eta garapen-azpiegitura egokirik ez dagoelako.
- Nerbioiko korridorean kudeaketa integralik ez egitea (AP-68/BI-625).
- Eskualdeko korridoreetan eta Bilboko Porturako sarbidean ibilgailu astunak ez kudeatzea, eta horrek distortsioa eragiten du trafiko horrek sarea erabiltzean; beraz, nahi ez diren inaktuak sortzen dira lurraldean, eta eskuragarri dauden azpiegiturak modu desagokian erabiltzen dira, eta ibilbide luzeko ibilgailu astunen trafikoa gaitasun handiko saretik ohiko sarera igarotzen da, eraginkortasunik gabe.
- Bilbo Metropolitarrako aldaketa sozioekonomikoek eta lurralde-garapenekoek itsasadarren sareari irtenbide egokiena ematea gomendatzen dutela egiaztatu da.
- Bide-sistemaren funtzionamenduan kalteberatasun-puntuak dakartzaten botila-lepoen identifikazioa Sarean (tarte horiek edukiera mugatua dute eta, ezbeharren bat gertatuz gero, sarea blokeatzea dakarte: Larraskitu-Buia A-8 autobidean, Arrontegiko zubia, BI-637 errepidean Unibertsitatea-Kukularra tarte, A-8/AP-8 errepidean edukiera-gabeziak).

Azken batean, egun indarrean dagoen sistemaren disfuntzio batzuk bistaratzen dira, une honetan aztertu eta zuzendu behar direla diruditenak.

Hautemandako problematika hori konpontzeko, komenigarritzat jo zen une honetan beharrezko doikuntzak egitea, etorkizunean sistemak modu eraginkorragoan erantzun diezaien planteatutako egoera berriari eta ikusten diren erronkei, konponbide jasagarria izan dadin ikuspuntu guztietatik: soziala, teknikoa, ingurumenekoa eta finantzarioa. Horretarako, honako proposamen hauek egin ziren, eta, aldi berean, lehentasunak ezarri ziren, betiere kontuan hartuta seiurteko batean edo bestean azpiegitura bat sartzeari eragiten duen mugarria obren lizitazio-prozesuaren hasiera dela.

1. Planean aurrekontu publikoen kargura sartu beharreko jarduketak:

1. lehentasuna. 1. seiurtekoa (2020-2026)

Eubako lotura berria

Uribe Kostako korridoretik itsasadarra hesitzea

Barazarreko hirugarren erreia N-240 errepidean

Aranguren-Zalla bikoizketa BI-636 errepidean
Kadagua-Malabrigo azpiegitura berria BI-630 errepidean
Ermua Mendebaldeko saihebidia (1. fasea, Urtia)
Kukularra eta Sestao artean botila-lepoak kentzea

1. lehentasuna. 2. seiurtekoa (2026-2032)

Hirugarren erreia AP-8an, Larrea-Etxano tartean
Zaldibarko lotune-erdi berria
Arratiako ardatzaren (N-240) eta AP-8aren arteko lotura Boroan (Boroa-Igorre tartea)
Ermua Mendebaldeko saihebidia (2. fasea, Goitondo)
Edukiera handitzea A-8 autobidean, Gallarta-El Haya tartean, lehengo VSM birdefinituz
Ic tartea, PEAB 2003ren zain

2. lehentasuna (2032-2044)

Kanpazar tunelaren azpiegitura berria N-636 errepidean
Bentakoerika (Arrigorriaga) -Bakiola (Arrankudiaga) azpiegitura berria
BI-625 bikoiztea, AP-68-Zaratamoko lotunea lotzeko tartea

2. Bidesaria ordaindu behar duen sarearen zatiaren erabiltzaileek finantzatzeko jarduketak **Planean sartzea. Jarduerak hiru jarduera-ildotan egituratzen dira:**

I. jarduketa-ildoa, hirigintzako oztopoak eta inpaktuak ezabatzeko:

Errekaldeko saihebidia
La Avanzada estaltzea

Biak lehentasunezko jarduketatzat jotzen dira.

II. jarduketa-ildoa, eskualde periferikoen lurralde-integrazioa bermatzeko:

Lea-Artibai (BI-633/BI-2405): Urberuaga-Berriatua-Ondarroa tartea
Urdaibai (BI-635): Gorozika-Gernika tartea
Mungia-Bermeo (BI-631): I. (Mungia-Bidebietak) eta II. (Bidebieta-Bermeo) tartea.
Eskuinaldea (N-633/BI-2704/BI-2731): Unbe + La Avanzadarako iparraldeko alternatiba:
Bolue.
Unibertsitatea-Teknologia Parkea
Meatzaldea (BI-2701/N-634): Sopuerta-Muskiz-Gallarta tartea
Enkarterri (BI-630): Turtzioz-Karrantza tartea
Zeharkako ardatza (BI-2120/BI-2121/BI-2636): Plentzia-Maruri + Fruiz-Muxika + tartea
Markina-Etxebarria (Markinako saihebidia)

III. jarduketa-ildoa, metropoliko bide-sarean erredundantzia bermatzeko:

Itsasadarraren bigarren maila: Axpe eta Kueto-El Carmengo Unibertsitatea-Zubia lotunea
Bilboko ekialdeko saihebidia: Miraflores-Ibarsusi
Santo Domingoko tunela
Portuko bigarren sarbidea

Azpiegitura horietakoren bat eskuragarritasunagatiko ordainketa bidez administrazio-
emakida bidez finantzatzeko aukerari dagokionez, Batzar Nagusien alde aurreko akordioa
izateko baldintza ezartzen da.

3. **Kudeaketa-neurriak.** Azpiegitura-jarduketek gain, hiru kudeaketa-neurri ere sartu dira:

- Ibilgailuen eta azpiegituren arteko interkonektagarritasuna (etorkizunean ibilgailu konektatuei eta autonomoei zerbitzua emateko).
- Ibilgailu astunak kudeatzeko eredua, gaur egun dauden disfuntzionalitateak arintzeko.
- Bizkaiko pertsona fisiko zergadunei autobideak erabiltzeagatiko gastua mugatzeko 166/2016 Foru Dekretua AP-68 autobidera zabaltzea, autobide hori Estatuak transferitzen duen unetik.

4.10. ZALLA ETA EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO ERREPIDEEN HIRUGARREN PLANA 2017-2028.

Azaroaren 23ko 307/2010 Dekretuak 2005-2016 aldiko Euskal Autonomia Erkidegoko Errepideen Bigarren Plan Orokorraren berrikuspena onartu zuen. Azaroaren 23ko 307/2010 Dekretu horrek 2. artikuluan xedatzen zuen Errepideen Plan Orokorra 12 urteko iraupena izango zuela. Epe hori igarota, Errepideen Hirugarren Plan Orokorra onartu behar zen.

Maiatzaren 19ko 63/2020 Dekretuaren bidez, Euskal Autonomia Erkidegoko Errepideen Hirugarren Plan Orokorra onartu zen, 2017-2028 aldiari dagokiona.

Bizkaian, Errepideen Bigarren Plan Orokorraren plangintza errebisatutik egiteke geratu direnetatik, honako jarduketa hauek egin behar direla uste da:

Obra Nagusiaren programaren barruan:

Azpiprograma: Azpiegitura berriak

- N-240 korridore erradiala (Boroa-Lemoa-Igorre autobia).
- Saihesbidea Errekalden (A-8), Hirigintza Planeamendutik ekimenaren mende dagoena.
- Ibarsusi-Zubialdea-Miraflores Bilboko ekialdeko saihesbidea (BI-631), epe luzera Bilborako eta Bilboko aireporturako sarbide nagusietako bat hobetzeko eta egokitzeko beharrezkoa dena.
- Mungia-Bermeo korridore erradiala BI-631 errepidean.
- Hegoalde Metropolitarrako Saihesbidearen gainerako faseak, ekialderantz, Larraskitu-Goiko Benta eta Alta-Kortederra Benta; beharrezkotzat jotzen da saihesbidea AP-68 errepidearekin ixteko lehen zatia, eta Alta-Kortederra Bentaren zatia Planaren indarralditik kanpo mantenduko da etorkizuneko jarduketa gisa.
- Urberuaga-Berriatua korridorea BI-633 errepidean (Urberuaga-Plazakola eta Berriatua-Gardotza tarteak).

Galtzada Bikoizteko azpiprograma:

- BI-631 errepideko Orueta-Galbarriatu tarte (bikoizketa da), eta, identifikatutako geometria-arazoak direla-eta, egokiagotzat jotzen da Deriora arteko tarte osorako galtzada bikoizteko alternatiba, Santo Domingo tunela deritzonaren bidez.
- BI-628 errepidearen Urbinagako zatia (Galindo-Kueto), Portugaleterainoko korridorearen ezaugarriak osatzen dituen, eta beharrezkotzat jotzen dena.

Edukiera handitzeko azpiprograma:

- A-8/N-634 iragazkortasuna Amorebieta-Etxanon eta hirugarren erreia A-8 Larrea-Montorran, A-8 autobidean hirugarren erreien jarduna osatzeko beharrezkoa dena.
- A-8an, La Arenako lotune eta biaduktuari dagokion Metropoliaren Hegoaldeko Saihesbidearen zati gisa sartutako edukiera handitzeko zatia, etorkizunean beharrezkoa izango dena edukiera-arazoak saihesteko.
- Aireportuaren lotunea handitzea N-633 errepidean, Aireportuaren Iparraldeko lurzoruen garapenarekin lotutako eta ekimen horren bidez finantzatutako jarduketa.

Egokitzapen-programaren barruan, azpiprogramen arabera jarduketa hauek sartzen dira:

- Trazadura hobetzeko eta plataforma handitzeko azpiprograma: BI-635 errepidean Gorozika-Muxika tartea, trazadura zuzentzeko premia egiaztatua duena, eta lurreta-Amorebieta N-634 errepidean, sarbideak egokitzeko eta berrantolatzeko jarduketa esleituta.
- Elkarguneak berrantolatzeko eta sarbideak kontrolatzeko azpiprograma: N-634 errepideko Zaldibar-Berriz tartean aurreikusita eta berretsita dago beharrezkoa dela.
- Hurrengo saihesbide hauek: Lemoa N-240 errepidean; Larrauri BI-631 errepidean; eta Berriatua BI-633 errepidean.

Egiazta daitekeenez, ez dago Zallako udalerriari nolabait eragiten dion proposamenik.

4.11. ZALLA ETA EUSKADIKO 2030ERAKO GARRAIO JASANGARRIAREN PLAN ZUZENTZAILEA.

2017ko ekainean onartu zen Euskadiko Garraio Iraunkorraren 2030erako Plan Zuzentzaile honek jarraipena eman nahi dio 2002-2012 aldirako prestatu zen planari, eta bat dator Europako Batzordeak 2011n egin zuen Garraioaren Liburu Zurian zehaztutako Europako gidalerroak betetzearekin, bai eta Europa 2020rako hazkunde adimentsu, iraunkor eta integratzaileko estrategiarekin ere.

GJPZren xedea Euskadiko gizarte-kohesiorako eta garapen sozio-ekonomikorako tresna gisa garraio jasangarri eta integratuko eredu bat lortzea da.

6 helburu proposatzen dira:

- **1. helburua**

Garapen ekonomiko jasangarria, zentzuzkoa eta arduratsua bultzatzea

- **2. helburua**

Irisgarritasun unibertsal eta jasangarria lortzea, lurraldearen plangintza egokiarekin batera

- **3. helburua**

Garraio moduen arteko bestelako oreka bultzatzea

- **4. helburua**

Euskadiren kokaleku estrategikoa indartzea European

- **5. helburua**

Garraioaren erabilera efiziente eta arduratsua sustatzea

- **6. helburua**

Garraio publikoko sistema integratua garatzea

2. eta 3. helburuek dute lotura handiena hirigintza-plangintzarekin.

2. HELBURUA

Irigarritasun unibertsal eta jasangarria lortzea, lurraldearen plangintza egokiarekin batera.

Irigarritasuna, hurrengo urteetan, gero eta protagonismo handiagoa hartzen joango den alderdia da. Mugikortasunari dagokionez, joera hori biztanleriaren zahartzeak markatuko du nagusiki. Horregatik guztiagatik, garraio-sistema irigarria eta lurralde-plangintza egokia izatea funtsezko helburua da.

Estrategia eta lan-ildo hauek planteatzen dira:

Estrategia

2.1. *Garraio jasangarria bultzatzea, irigarritasuna bermatuz, eta aldi berean lurraldearen plangintza jasangarria koordinatuz.*

2.1.1 lan ildoak: Hiri garapen jasangarria eta, beraz, garraio jasangarria, lurraldea antolatzeko irizpideetara ekarri.

- a. Lurralde plan partzialak eta **udalen hiri garapeneko planak jasangarritasuna kontuan hartuta egin daitezen bultzatu, bizilekuen eta lantokien arteko oreka sustatuz.**
- b. Mugikortasun Jasangarriko Lege adostu eta integratzailea onartu.

2.1.2 lan-ildoak: Lurzoruaren erabileren plangintza integratua eta mugikortasuna bultzatu, ekonomia, ingurumen eta gizarte jasangarritasuna irizpidetzat hartuta.

- a. Euskadiko Garraio Agintaritzak lurraldearen antolamenduko tresnei buruzko txostenak egiten parte har dezan bultzatu.
- b. **Hiri antolamenduko plan orokorrak eta hiri mugikortasunerako planak integratu, baita industria eta teknologia poligonoetako mugikortasun planak ere.**

2.1.3 lan-ildoia: Gizarteko eta garraioko profesionalen osasun eta gizarte baldintzak hobetzeko ekimenak bultzatu.

- a. Teknologia berriak egokitu, bereziki adineko pertsonentzat duten erabilgarritasuna eta eraginkortasuna kontuan hartuz, Eusko Jaurlaritzaren Berrikuntza Publikoaren Estrategiaren ildotik.
- b. Garraio lagunkoia sustatu, hiri mugikortasunaren eta garraio publikoaren plangintzan txertatuz eta jardunbide horiek zabalduz.
- c. EAEko Bizikletan ibiltzeko gida plana onartu.

Estrategia

2.2. Mugikortasun eskaria eta garraio jasangarriko alternatibak kudeatzea.

2.2.1 lan-ildoia: Garraio eredu jasangarriagorantz aurrera egin, ekonomia, gizarte eta ingurumenaren ikuspegitik, bizi kalitate hobea lortzeko.

- a. **Aurreikusitako ekimenak udaletako mugikortasun planetan sar daitezen bultzatu.**
- b. Bide segurtasuna areagotu, Bide Segurtasun eta Mugikortasun Seguru eta Jasangarriko Plan Estrategikoaren ildotik, giza talderik ahulenak babestuz, bigarren mailako errepideen segurtasuna hobetuz eta jokabide desegokiak zuzenduz.

2.2.2 lan-ildoia: Prebentzioko ekintzak proposatu, Euskadiko Garraioaren Behatokiaren diagnostikoei jaramon eginez. Euskadiko Garraio Agintaritzaren eginkizuna izango da ekintzak hautatzea eta programatzea.

- a. Garraio zerbitzu errepikatuak identifikatu, baita ase gabeko beharrianak eta etorkizunekoak ere.

2.2.3 lan-ildoia: Lurraldeko alde guztiak irisgarritasun maila egokiz hornitu, batez ere txarren daudenak eta ekonomikoki nabarmen hedatzen ari direnak.

- a. Euskadiko Errepideen Plan Orokorraren eta plangintzako gainerako tresnen barruan irisgarritasuna lortzeko jasota dauden jarduerak bultzatu, baita garraio publikoko zerbitzuak ere, bereziki autoena, irisgarritasun hori errazteko.

2.2.4 lan-ildoia: Garraioaren kostu eta tarifen urteko jarraipena eta alternatibak erabiltzearen emaitzen simulazioa egin.

- a. Urtean-urtean tarifa eta kostuen informazioa izateko bidea eduki, garraioaren kostuen simuladorearen bidez.
- b. Era guztietako garraio aukeren erabilerak ekarriko lukeen kostua simulatzeko tresna eskura jarri.

2.2.5 lan-ildoia: Hirigune nagusien sarrera-irteeretan ibilgailu pribatuen trafikoa murrizteko disuasio neurriak ezar daitezzen bultzatu.

- a. Garraio modu jasangarrienen irisgarritasuna hobetzeko neurriak hartu, **hirigune nagusietako sarrera-irteeretan trafikoa murrizteko, bereziki zirkulazio mugatuko eta isurketa gutxiko lekuetan.**
- b. Hirietan eta mugikortasun handiko eskaria duten inguruetan sartzeko garraio publikoko zerbitzua lehenetsi, ibilgailu pribatua erabili beharrean.

2.2.6 lan-ildoia: Norbere ibilgailuaren erabilera indibidualizatua murrizteko disuasio neurriak ezarri, besteak beste.

- a. Okupazio handiko ibilgailuak sustatzeko neurriak garatu.
- b. Autoa partekatzeko ekimenak bultzatu, bereziki gutxiago kutsatzen duten ibilgailuak, elektrikoak esaterako, eta erakundeetan auto partekatuen erabilera bultzatu.

2.2.7 lan-ildoia: Errei eta bide berezi eta/edo eskusiboen erabilera bultzatu, betiko edo aldi bateko trafikoa kudeatzeko, bereziki hirietako sarrera-irteeretan.

- a. Trafikoa kudeatzeko sistema aurreratuak ezarri; esaterako, errei alderantzikagarriak eta/edo BUSVAO erreiak.
- b. Errei alderantzikagarrien eta/edo BUS-VAO erreien erabilera errazteko sentsibilizazio eta komunikazio kanpainak egin.

2.2.8 lan-ildoia: Garraio sistema adimentsuak (GSA) sustatu garraioaren jardura garatzeko eta trafikoa antolatu eta kudeatzeko lurralde, eskualde, metropoli eta hiri mailetan. Azpiegiturak modu zentzuzkoagoan eta efizienteagoan erabili.

- a. Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak garraio sektorean ezar daitezzen sustatu eta babestu.
- b. Okupazio handiko ibilgailu pribatuak kontrolatu eta identifikatzeko (TAO guneetan, autobideetan, etab.) behar diren teknologia gara daitezzen bultzatu.
- c. Basque Country Logistics & Mobility (BCLM) federazioaren bidez, garraio sistema adimentsuko ekimenak eta proiektuak bultzatu.

2.2.9 lan-ildoia: EAEko bidaiarien garraio publikoari buruzko informazio sistema bat bultzatu, EAEko abiapuntu eta helmuga guztien arteko ibilbide, operadore eta tarifen informazio eguneratua edukitzeko.

- a. Garraioaren open data sistema baterako aurrerapausoak eman.
- b. Euskadiko Garraio Agintaritzaren barruan, garraioaren informazio sistemen jarraipena sortu, "Moveuskadi" izan dadin horren inguruko informazioa emateko tresna nagusia.

Estrategia

2.3. *Irisgarritasun eta mugikortasun jasangarrirako bidean aurrera egin jarduera sorleku nagusietan.*

2.3.1 lan-ildoak: Hirietan ibilgailuen zirkulazioa duten zenbait gune oinezko, bizikleta eta egoera ekonomiko oneko garraio zerbitzu publikoentzat izan daitezten lagundu.

- a. Hirietan oinezkoen, bizikleten eta garraio zerbitzu publikoen erabilera bultzatzeko ikerketak egin daitezten lagundu.
- b. **Hirigune nagusiak oinezkoentzat moldatu, bereziki zirkulazio mugatuko eta isurketa gutxiko lekuetan.**
- c. **Hiriguneetan barik, aldirietan aparkalekuak jar daitezten bultzatu.**

2.3.2 lan-ildoak: Landa inguruneen irisgarritasuna bermatu, kalitate oneko garraio sistema efiziente baten bidez, ingurune horien garapena bultzatzeko.

- a. Landa inguruneetako eskola garraioaren irisgarritasuna hobetu.
- b. **Landa inguruneen irisgarritasuna hobetzeko ekimenak bultzatu.**

2.3.3 lan-ildoak: Hirietako banaketa zerbitzuei buruzko udal irizpideak moldatu eta bateratu daitezten bultzatu.

- a. Gomendio multzo bat sortu, operadoreek eta zamatzaileek garraibide jasangarriak erabil ditzaten ekonomia, gizarte eta ingurumenaren ikuspegitik.
- b. **Mugikortasun jasangarrirako jardunbide egokiak eguneratu eta praktikara eraman daitezten sustatu.**

2.3.4 lan-ildoak: Euskadiko jarduera guneetan garraio planak gara daitezten sustatu.

- a. Lantalde bat eratu, egin beharreko planen ildo eta arauak definitzeko.
- b. 500 langiletik gorako enpresei urteko Garraio Jasangarriko Plan bat idazteko eskatu, EAEko enpresa garrantzitsuen mugikortasuna kudeatzeko ikerketetan jasotako ondorioen ildoari jarraituz.
- c. Garraio planak garatu ospitale, unibertsitate, parke teknologiko, merkataritza zentro eta 100.000 m²-tik gorako merkataritza guneetarako eta 2.000 langiletik gorako enpresa edo industria guneetarako.
- d. **Eskoletarako bide seguruak jar daitezten sustatu.**
- e. Joan-etorrietarako garraio intermodal eta jasangarrietan oinarritutako planak dituzten enpresei laguntzak eman.

2.3.5 lan-ildoak: Garraio-nodo eta geltoki nagusien irisgarritasuna hobetzeko planak definitu eta ezarri.

- a. Zer nodo eta geltokitan esku hartu behar den identifikatu.
- b. Irisgarritasun planak definitu eta ezarri.

3 HELBURUA

Garraio moduen arteko bestelako oreka bultzatzea.

Helburu honen bidez, oreka iraunkorragoa ezarri nahi da Euskadiko garraiobideen erabilera. Horretarako, pertsonen zein salgaien garraiorako intermodalitatea bultzatuko da, eta garraiobide iraunkorrenak sustatuko dira, ekonomiari, gizarteari eta ingurumenari dagokienez. Garraiobide iraunkorrenak, hala nola itsasokoa eta trenbidekoa, bultzatu eta sustatu nahi dira, emisioak murriztuz eta Euskadiko ingurumen-helburuak eta -betebeharrak betetzen lagunduz. Zehazki, Euskadiko trenbide-sareak, dentsitate handia izan arren, XIX. mendean diseinatutako trazadurei eta funtzionaltasunei erantzuten die, eta, beraz, modernizazioa behar du trenbidea garraiobide gisa gehiago erabiltzeko.

Estrategia

- 3.1.** *Intermodalitatea sustatzea, bai pertsonen garraioan eta bai salgaienean, bidaiarien garraio publiko koordinatu eta integratuen sarea eta azpiegitura logistiko multimodalaren sarea garatuz.*

3.1.1 lan-ildoak: Garraioan “intermodalitate” kontzeptua sartzeko programak bultzatu, enpresa arloan eta gizartearen oro har.

- a. Tren-itsaso eta tren-errepide bidezko salgaien garraio konbinatuari laguntzeko programak egin.
- b. **Bizikletaren erabilera bultzatu** azken miliako joan-etorri intermodaletan, bizikleta partekatzeko sistemaren bidez eta bizikleten aparkalekuak eskura jarritz, besteak beste.

3.1.2 lan-ildoak: Garraio konbinatuen garapenerako neurriak bultzatu.

- a. Intermodalitatea indartu garraio enpresen artean, short-sea shipping delakoa eta trenbideko garraioa errazteko neurrien bidez.
- b. Hirietako plan logistikoetara, hurbileko logistika zentroaren kontzeptua ekarri eta sustatu, ibilgailu kopurua gutxitzeko.
- c. Tren eta portuen arteko loturak indartu eta hobetu.

Estrategia

3.2 *Garraio modu jasangarrien erabilera sustatzea, trenbideko garraioarena bereziki*

3.2.1 lan-ildoak: Trenbideko garraioa hobetu lehiakortasun eta irisgarritasun aldetik, azpiegiturak modernizatuz eta funtzionalitatea hobetuz.

- a. Trenbide sistema sustatu, Euskadiko garraio sistemaren ardatz izan dadin, abiadura handiko etorkizuneko geltokiak hiri garraioko eta garraio metropolitarrako sareetan integratuz.
- b. Tranbien sarea eta trenbide sistema metropolitarra eta hirikoa zabaldu eta hobetu.
- c. Donostiaren eta Baionaren arteko trenbideko zerbitzu bateratua garatu.
- d. Euskal hiriburuen arteko zerbitzuak garatu, trenbide sare berriaren barruan.

3.2.2 lan-ildoak: Eskumenen transferentzian aurrera egiteko beharrezkoak diren ekimen instituzionalak garatu.

- a. Euskal aireportuen kudeaketa koordinatu eta osagarriko eredu berria garatu.
- b. Portu eta Itsas Garraioaren Legea onartu.

Estrategia

3.3. *Petrolioaren ordezkari energia alternatiboak erabil daitezkeen bultzatzea, ingurumenean duen eragina eta etorkizuneko energia eskasiak eragindako ahultasuna murrizteko.*

3.3.1 lan-ildoak: Petrolioarekiko mendekotasuna gutxitu garraio sektorean.

- a. Garraioa pixkanaka deskarbonizatu dadin erraztea.
- b. Azpiegiturak zaharberritzeko eta eraikitze materialen berrerabilera sustatu.
- c. Hirietan salgaien banaketa optimizatzeko pizgarriak eta erraztasunak eman.
- d. Ibilgailu arin eta astunen flota berritu dadin sustatu, ahal dela bestelako erregaiak (gas naturala, elektrizitatea, etab.) darabiltzaten ibilgailuekin.
- e. Auditoretza programak egin daitezkeen sustatu, floten kudeaketa optimizatzeko.
- f. Errepide-trenak martxan jartzeko ikerketak eta ekimenak bultzatu.
- g. Mugikortasun Elektrikoko Plan Integrala prestatu eta ezarri.
- h. **Berotegi efektuko gasen isurketa gutxiagoko garraio moduak hedatzeko azpiegiturako proiektuak lehenetsi.**

4.12. ZALLA ETA ENERGIA EOLIKOAREN LURRALDE-PLAN SEKTORIALA.

Maiatzaren 14ko 104/2002 Dekretuaren bidez onartu zen behin betiko, Euskadiko parke eolikoek kokalekuak hautatzeko jarraibideak eta irizpideak finkatzeko tresna baliagarria izan zedin, bai energiaren eta ekonomiaren ikuspegitik, bai ingurumenaren ikuspegitik, instalazio horiek lurraldeka ahalik eta ondoen egokitu daitezen, LAGen arabera indarrean dagoen antolamenduaren arabera.

Lurralde Plan Sektorialaren esparru materiala honako hauek osatzen dute: zortzi haize-sorgailu baino gehiago dituzten parke eolikoek, sortutako energia sare orokorrean isurtzen dutenek eta 10 MW-tik gorako potentzia instalatua dutenek. Gainerako instalazio eolikoak LPSren aplikazio-eremutik kanpo geratzen dira eta, gauzatzeko, instalazioen nahitaezko industria-baimena eta, hala badagokio, dagokion ingurumen-inpaktuaren ebaluazioa behar dituzte, eta, ezartzeari dagokionez, lurzoruari buruzko legeria bete beharko dute. Horrela, hirigintzaren ikuspegitik, lurzoru urbanizaezinean jarri nahi izanez gero, udal-plangintzak eragozten ez duen eremuetan, lizentzia eman aurretik, hirigintza-legerian adierazitako administrazio-baimena lortu beharko dute lurzoru mota horretan kokatu behar diren onura publikoko edo interes sozialeko instalazioetarako.

Planak Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde-antolamenduan baliabide natural eta autoktono hori aprobetxatzeko kokapen eoliko egokienak identifikatu, hautatu eta integratzen ditu, plangintza hau lurraldearen antolamendurako politika orokor baten barruan sartzeko helburuarekin, garapen eolikoan parte hartzen duten interes sektorialen beharrezko koordinazioarekin batera. Kokalekuak bi taldetan banatzen dira:

I. taldea lehentasunezko kokalekuek osatzen dute (Ordunte, Ganekogorta, Oiz, Mandoegui, Elgea-Urkilla eta Badaya); II. taldea (Gazume, Kolometa, Arkamo, Iturrietako mendiak eta Alda-Arlabako gurutzea), berriz, I. multzoko helburu energetikoak betetzeko zailtasun objektiboa egiaztatzen denean soilik instalazioak baimenduko diren kokalekuek osatzen dute.

LPSren xedean sartutako parke eoliko bat instalatzeko, bertan aurreikusi gabeko kokalekuan, hura aldatu beharko da aldez aurretik.

Zallako udalerria Lurralde Plan Partzialean adierazitako kokalekuetatik kanpo geratzen da. Horregatik, dokumentu honek ez du eraginik udalerriko hirigintza-plangintzan.

4.13. ZALLA ETA EAEKO BIZIKLETENTZAKO IBILBIDEI BURUZKO PLAN ZUZENTZAILEA.

Euskal Autonomia Erkidegoko Bizikletentzako Ibilbideei buruzko Plan Zuzentzailea (BIPZ) Euskal Autonomia Erkidegoan bizikletaz mugitzeko azpiegituren plangintza eta koordinazio estrategikorako tresna dinamikoa da, bizikletaren erabilera garraiobide gisa balioan jartzeko, errazteko eta sustatzeko. Lurralde Historiko bakoitzeko LPSen arteko beharrezko koordinaziorako tresna gisa ere planteatzen da.

BIPZ idatzita, hau planteatzen da:

- a. Hiriarteko bizikleta-azpiegituren sare bat definitzea autonomia-erkidegoaren eremuan, inplikaturako administrazioekin batera, eta eragile interesdunen parte-hartzearen eta kontsultaren bidez.
- b. Estrategia osagarriak adostea bizikletaren erabilera eta, oro har, bizikleta bera sustatzeko, bizikletak banaketa modalean duen partaidetza-kuota handitzea lortzeko (ibilgailu automobilaren kaltetan).

Plan Zuzentzaileak honako hauek zehazten ditu: EAEko hiriarteko bizikleta-ibilbideen oinarritzko sarea, ibilbide horiek ezartzeko zenbatespen ekonomikoa, sare homogeneo eta harmonizatu bat lortzeko koordinazio-jarduera osagarrien definizioa eta hura gauzatzeko eta bizikletaren erabilera sustatzeko proposaturako jarduketak koordinatzeko kudeaketa-tresnen definizioa.

Sarearen konfigurazioa epe luzera ezartzen da, denbora-irismenik gabe (haren zehaztapena eta lehentasuna foru-lurraldeetako LPS bakoitzaren esku utzita), eta haren definizioa irizpide hauetan oinarritzen da:

- Lurraldekoa, bizikleta-bideen bidez lurraldeak egituratzea eta elkarren artean eta beste erkidego batzuekin eta inguruko ingurunearekin komunikatzea planteatzen delako; eta
- Funtzionala, bizikletaren eguneroko erabilera errazteko, eskariaren azterketatik abiatuta, bai eta landa-ingurunera eta ingurune naturalera hurbiltzea ere.

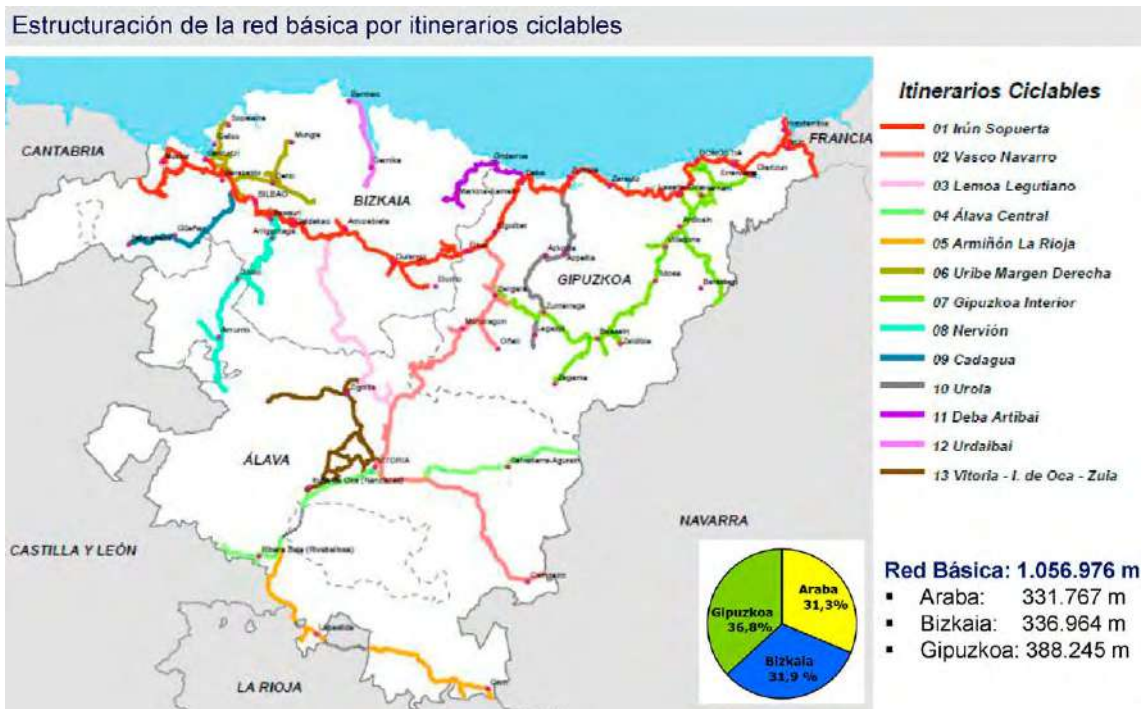
Era berean, planak lehentasuna ematen die ibilbideen jarraitutasuna eta funtzionaltasuna bermatuko duten aplikazio-irizpideei, bai eta Eusko Jaurlaritzaren eta aldundien arteko lankidetzarako eta balizko finantzaketa itundurako esparru-irizpideei ere (erakundeen arteko lankidetzaz).

Sarea hiru mailatan egituratuta dago (1, 2 eta 3), desberdinak baina osagarriak, eta hiru maila horien definizioan jarraitutako gainjartze hierarkikotik abiatuta horizonte-sarea definitzeko jarraitutako metodologia ere azaltzen dute, etorkizunean planteatzekean egoera administratibo eta ekonomiko-finantzarioetara egokitu daitezkeen sare-proposamena izanik.

- **1. mailako sarea:** hiru lurralde historikoen eta inguruko autonomia-erkidegoen eta Frantziako estatuaren arteko interkonexio-funtzioa betetzen du (EuroVeloentzat alternatibo-proposamen bat eginez), eta, gainera, 25.000 biztanletik gorako herriak lotzen ditu, eta garraio kolektiboko geltoki intermodal nagusiekin lotzen ditu.
- **2. mailako sarea:** 10.000 biztanletik gorako udalerriak eta horietan funtzionalki integratutako jarduera ekonomikoko eta enplegu-kontzentrazioko eremu nagusiak aurreko

sarearekin konektatzeko helburuarekin definitua. Gainera, eremu funtzional guztiak elkarren artean lotzea ahalbidetzen du, eta horien oinarritzko artikulazioan aurrera egitea.

- **3. mailako sarea:** jarduera ekonomikoetarako lurzorua garatzeko beste eremu estrategiko garrantzitsu batzuetara zabaltzen du sarea, eta, gainera, 10.000 biztanletik beherako udalerrien sarera konektatzeko aukera ematen du etorkizunean. Era berean, sareak eremu funtzionalean garatzea errazten du.

EAEko Bizikletentzako Ibilbideei buruzko Plan Zuzentzailea. Oinarritzko sarearen eskema. 2016ko aurkezpena.

Zalla 2. mailako sarearen 09 ibilbidean sartuta dago, Kadagua izenekoan.

4.14. ZALLA ETA BIZKAIKO BIZIKLETA BIDEEN 2023-2035 LURRALDE PLAN SEKTORIALA. HASIERAKO ONARPENERAKO DOKUMENTUA.

Bizkaiko Bizikleta Bideen Lurralde Plan Sektoriala (BBBLPS) eraikitzeke irizpidea “mugikortasunaren eraginkortasunean eta erantzukizunean oinarritzen da, bai eta ingurumen eta garapen jasangarriaren erronkei egokitzean ere, bai eta bizikletari paper nabarmen bat esleitzean ere, mugikortasun arduratsuan jarduteko berme funtzionalak eta erabilgarriak dituen, aukera erreal eta bideragarri gisa ahalmena eman diezaiotela” desplazamendu motorizatu askori, integrazio hori kontuan hartzen duena eta, era berean, esku hartzeko irizpideak ere kontuan hartuko dira, hala nola segurtasuna, jarraitutasuna, norabidea, erosotasuna, integrazioa eta irisgarritasuna (Bizkaiko bizikleta-bide foralei buruzko 10/2014 Foru Arauaren 7. artikuluan ezartzen den bezala).

Oinarrizko 6 helburu hauei erantzuten die, funtsean, BBBLPSk:

1. Hiriarteko bizikleta-joan-etorrien konektibitate-, segurtasun- eta erosotasun-baldintzak hobetzea.
2. Garraiobideen egungo banaketan eragitea, bizikletaren eguneroko erabilera bultzatuz.
3. Garraio motorizatu pribatuaren (berotegi-efektuko gasen emisioak, ingurumen-zarata, etab.) eta horri lotutako energia-kontsumoaren trafikoak sortutako ingurumen-inpaktuak murrizten laguntzea.
4. Bizikleta-bideen oinarrizko sare egituratzaile bat izatea, lehentasunez lehendik zeuden azpiegiturretan, aurrez eraldatutako lurzoruetan eta paisaian integratuta.
5. Genero-berdintasunaren eta gizarteratzearen aldeko politikak lagundu eta bultzatzea, bizikletaren erabilera orokorra bultzatuz.
6. Erakundeen arteko akordioa, konpromisoa eta lankidetzatza BBBLPSren eta sarea abian jartzearen inguruan.

Eta hori guztia honako oinarrizko irizpide hauetan oinarrituta:

- Bizkaiko lurralde-antolamendua ahalbidetzea, bizikletaz hiriarteko mugikortasuna garatzeko azpiegitura-sare baten bidez.
- Bizikleta-bideen sare segurua, jarraitua, eroso, norabidekoa, konektatua eta ingurunean integratua taxutzea, bizikletaren erabilera garraiobide gisa sustatzeko gai izango dena.
- Trazadura eta karakterizazioa konfiguratzea, hiriarteko bizikleta-sare egituratzailea ezarri eta udalerriko hiri-bilbeetan jarraipena ziurtatuz.
- Emaitezko sarearen hasierako proposamena etengabe eguneratu ahal izatea.
- Sarea osatzea, bizikleta bidezko mugikortasuneko irizpide teknikoetan oinarrituta, trazaduran eta diseinuan.
- Bizkairako Txirrindularitza Komunikazioko Sistema Orokor bat eratzea, sare horretara gainerako foru eta tokiko bizikleta-sareetara konektatzen laguntzeko, edo hori aurreikusita dagoenean.

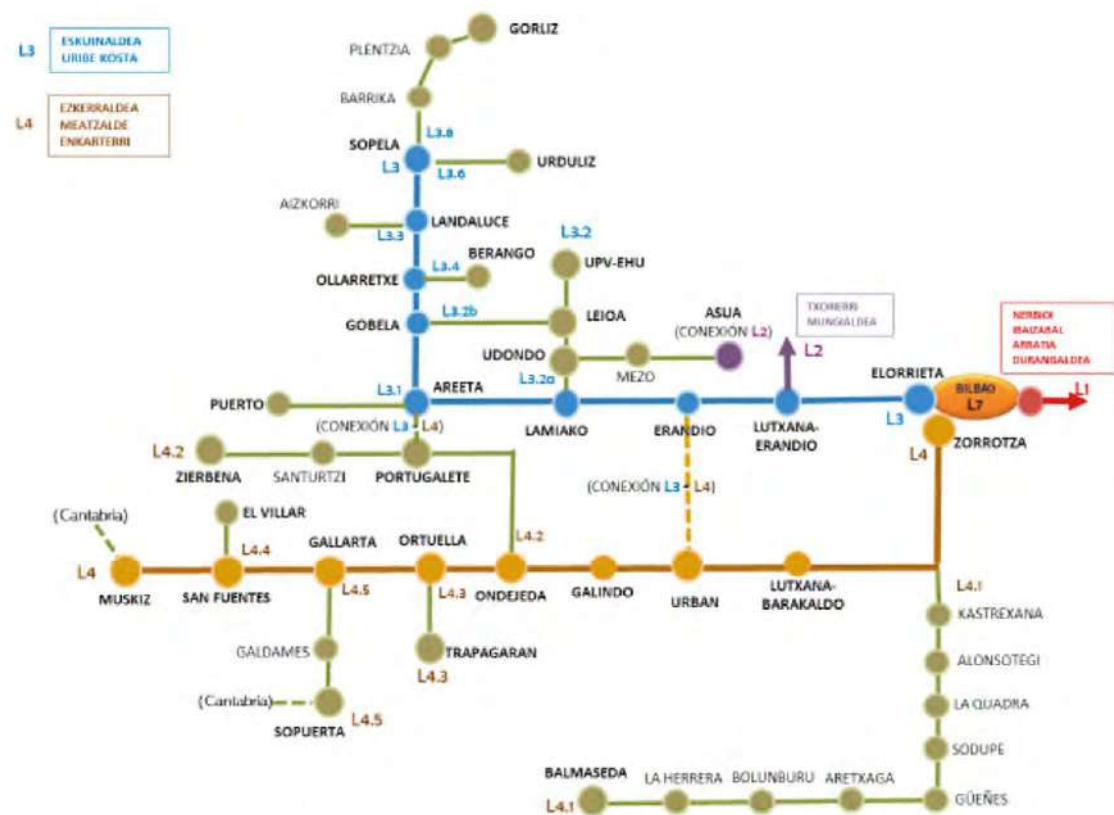
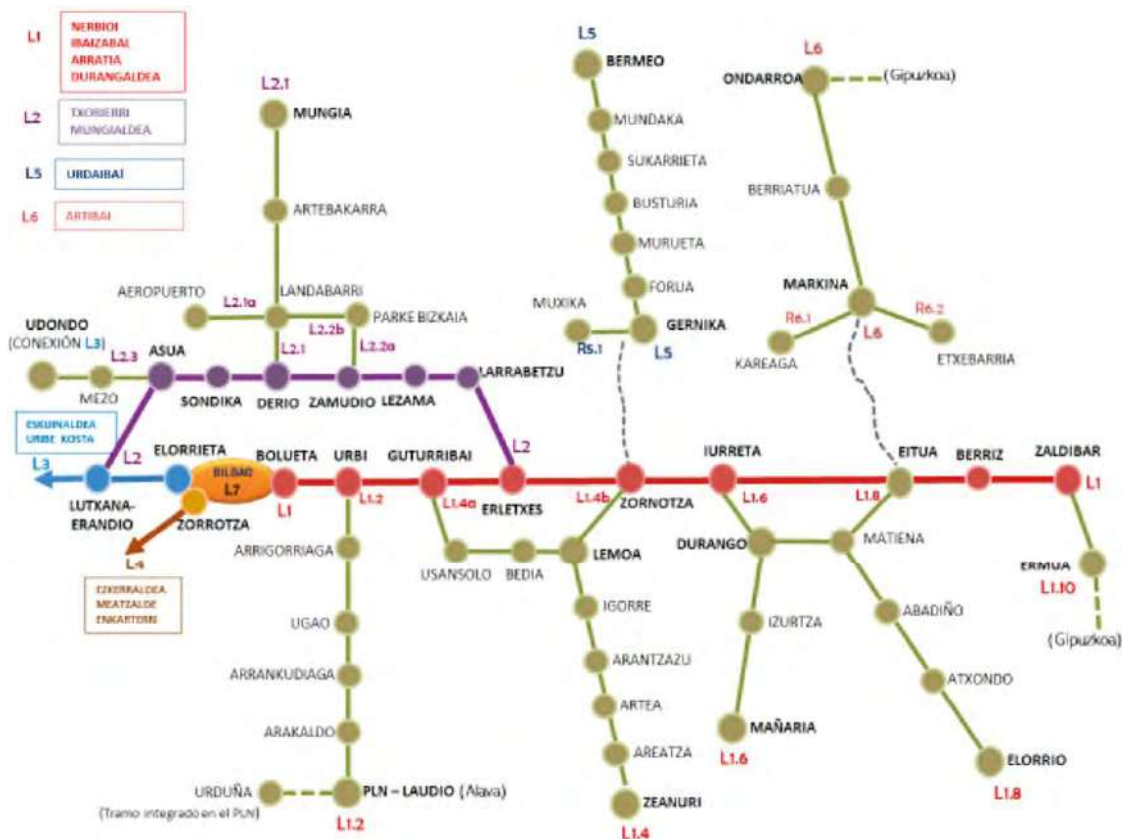
- Bizkaiko mugikortasun-eskaerari eta egituraketari hirigintza- eta lurralde-plangintzarekin koherentziaz erantzuteko baliagarria izatea.
- “Egingarria” izatea, dagoeneko gaituta eta/edo planifikatuta dauden bizikleta-azpiegiturretan neurri handi batean oinarrituta.
- Ingurumenari dagokionez egoki egokitzen dela bermatzea. - Bizikleta sustapenean bide-azpiegitura handien erantzunkidetasuna normalizatzea eta arautzea.

LPSaren ingurumen-helburuak dira:

- Ingurune atseginagoak eta airearen kalitate hobekoak lortzea (klimate aldaketa kudeatzeko hobeto egokituak), bizikletari mesede egingo dion mugikortasun-eskariaren kudeaketatik abiatuta; oinezkoekin eta garraio kolektiboarekin aliantzan eta automobilaren kaltetan.
- Lurzoru berrien artifizialtasuna mugatzea, bereziki balio agrologiko eta natural handiak dituztenena.
- Lurralde orekatua eta konektatua lortzen laguntzea.
- Energiaren erabileran arrazionaltasuna eta iraunkortasuna sustatzea: energia aurrezteak eta efizientzia sustatzea, bai eta energia berriztagarriak erabiltzea ere.
- Eraikuntza-sistema iraunkorren erabilera, paisaia-integrazio egokia eta bizikleta-bideak igarotzen diren habitaten eta ekosistemen funtzionamendu iraunkorrarekiko bateragarritasuna erraztea. Balio paisajistikoak, historiko-kulturalak eta ingurumenekoak interpretatzeko eta hezteko baliabide gisa duen erabilgarritasuna balioestea gain.

Planaren Helburu Sareak (PHS) 349,7 km-ko luzera du guztira, eta 5 linea nagusik osatzen dute, 121,1 km-ko luzerarekin guztira:

- L1; Nerbioi Ibaizabal, Arratia, Durangaldea (42,7 km)
- L2; Txorierri, Mungialdea (18,5 km)
- L3; Eskuinaldea, Uribe Kosta (16,2 km)
- **L4; Ezkerraldea, Meatzalde, Enkarterri (24,3 km). Honen parte da Zalla.**
- L7; Bilbo (19,4 km)

Eta 20 Bigarren Mailako Linea, aurreko 4 Linea Nagusiak osatzen dituzten bigarren mailako ardatzekin bat datozenak (5 L1ean, 2 L2an, 6 L3an eta 5 L4an), eskualde berrietarako proiektzioa ahalbidetuz, eragin-eremua zabalduz eta kapilaritateak emanez. **Zalla Kastrexanatik Balmasedara doan L.4.1 Kadagua linearen barruan dago.**

Horiekin batera, beste bi Linea edo Bigarren Mailako Ardatz handi daude PHS osatzen dutenak:

- L5; Urdaibai (22,7 km), Muxikara doan adar batekin
- L6; Artibai (19,9 km), bi adarrekin, bata Kareaga industrialdera (Markina-Xemein) eta bestea Etxebarriara

Gaur egun, sare horren 151,6 km eginda daude (%43,4) eta 198 km egiteke (%56,6).

RED OBJETO DEL PLAN – ROP PTSVCB	LONGITUD Total (m)	Eje Principal (EP)	Eje Secundario (ES)	Ejecutado total	EP ejecutado (Sobre el total ejecutado)	ES ejecutado (Sobre el total ejecutado)
TOTALES	349.727	121.135 34,6%	228.592 65,4%	151.652 43,4%	54.877 36,2%	96.775 63,8%
L1 (NERBIOI / IBAIZABAL / ARRATIA / DURANGALDEA)	123.190	42.714 34,7%	80.476 65,3%	25.753 20,9%	4.139 16,1%	21.614 83,9%
L2 (TXORIERRI / MUNGIALDEA)	38.583	18.482 47,9%	20.101 52,1%	8.859 23%	1.922 21,7%	6.937 78,3%
L3 (ESKUMALDEA / URIBE KOSTA)	37.824	16.176 42,8%	21.648 57,2%	21.831 57,7%	10.793 49,4%	11.038 50,6%
L4 (EZKERRALDEA / MEATZALDEA / ENKARTERRI)	88.085	24.328 27,6%	63.757 72,4%	65.121 73,9%	22.308 34,3%	42.813 65,7%
L5 (URDAIBAI)	22.733	---	22.733 100%	5.189 22,8%	---	5.189 100%
L6 (ARTIBAI)	19.877	---	19.877 100%	9.184 46,2%	---	9.184 100%
L7 (BILBAO - GRAN INTERCOMUNICADOR)	19.435	19.435 100%	---	15.715 80,9%	15.715 100%	---

Bizkaiko Bizikleta Bideen Lurralde Plan Sektoriala. Hasierako onarpenerako dokumentua. Laburpena. Planaren helburu-Sarea (PHS) gautzatzeari buruzko datu orokorrak.

4.15. BALMASEDA-ZALLA EREMU FUNTZIONALEKO PAISAIA-KATALOGOA.

2014an, Eusko Jaurlaritzak 90/2014 Dekretua onartu zuen, Euskal Autonomia Erkidegoko lurralde-antolamenduan paisaia babestu, kudeatu eta antolatzeari buruzkoa, aurreikuspen horiek betetzeko mekanismo normalizatuak finkatzeko helburuarekin. Dekretuak hainbat tresna identifikatzen ditu, hala nola paisaiaren katalogoak, paisaiaren zehaztapenak, paisaiaren ekintza-planak eta paisaia-integrazioari buruzko azterlanak. Helburua EAE osoko Paisaiaren Katalogoak eta Zehaztapenak idaztea da. EAE zatituta dagoen 15 Eremu Funtzionaletatik, orain arte honako eremu hauetako dokumentuak idatzi dira: Guardia (Arabako Errioxa), **Balmaseda-Zalla (Enkarterri)**, Zarautz-Azpeitia (Urola Kosta), Donostia (Donostialdea-Bidasoa Beherea) eta Araba Erdialdea.

4.15.1. EREMU FUNTZIONALAREN EGUNGO PAISAIA

Enkarterrietako eskualdea oso konplexua da, hain lurralde txikian bi ibai-haran ditu mendebalde-ekialde norabidean, 900 m inguruko gailurrez mugatuta, ipar-hegoaldeko kate handi bat osatzen dutenak, ibaiek induskatu zutena, gero 600 m inguruko kotetara jaisteko, Ganekogortan 1.000 m ingurura iritsi zen kareharrizko mendikate handi batekin topo egiteko, eta bi ibaiek bat egin zuten. Are gehiago zailtzen du paisaia bi ibai horiek, Kadagua eta Herreriasek, Otxaran, Rodalega eta Zaldu bezalako ibaiadarrak izateak, bailara nagusiekiko bailara paralelo eta perpendikularrekin.

Baina mendebalde-ekialdeko bi haran horiei iparraldetik lau ibai-arro gehitu behar zaizkie: Sodupe – Galdames kubeta; Aguerako bailara lirainena; Karrantzako arro handia eta Lanestosako harana, ia haitzartea, bailara horietako bakoitzak bere nortasuna du, bere mendi-ertzengatik eta altitudeagatik. Ibai guztietan, iparraldetik eskualdea mugatu zuen kareharrizko arku handia zulatu behar izan zuten, haitzarte konplexuak sortuz; baina, horrez gain, Ordunteko mendilerro handia dute, oso garaia eta malkartsua, eta haren oinetan sortzen dira haran horiek osatuko dituzten ibaiak.

Konplexutasun horri gehitu behar zaio Turtzioz haranaren eta Koltza – Barbadun bailararen banalerroa Artzentalesek definitzen duen ordokia dela; nortasun handiko lurraldea da, eta banalerrotzat altitude eta presentzia handiagoz jokatzeko du. Gainera, Koltza – Barbadun ibaiaren arroak bi erreka hartzen ditu ekialdetik, Galdames eta Limon, eta, beraz, haranaren ipar-hegoaldeko ardatzarekiko perpendikularrak diren zeharkako bi haran ditu.

Eskualde osoak izan zuen basoak, nekazaritza eta abeltzaintzak osaturiko trilogia, pagadien, hariztien, artadien eta bortalen basoekin; zerealen eta mahastien nekazaritzarekin; eta ardiak eta behien abeltzaintzarekin; baina burdinolek bortalak, hariztiak eta artadiak erosi zituzten, eta horien ordean pinudiak eta, iparraldean, eukaliptalak jarri zituzten. Nekazaritza desagertu egin zen, bai eta ardi-aziendak ere, eta basogintza- eta abeltzaintza-ustiapeneko ekonomia bat baino ez zen geratu. Industria-iraultzarekin batera, meatzaritzako ustiapena eta faktoriadun industria-sektorea gehitu zitzaizkion Kadaguan.

Hiru elementu hauek, basogintza, abeltzaintza eta industria, gaur egungo paisaia definitu dute, zaharra baino aberastasun gutxiagorekin.

Basoak nagusi izan dira hegoaldeko haranetan, abeltzaintza- eta nekazaritza-sektorea ia erabat kanporatu arte, bertako belardiak okupatuz eta baserri eta herrixkak jendez hustuz, Gordexolan eta Kadaguan gertatu den bezala, biztanleria bailararen hondoan kontzentratuz.

Paisaia-aberastasun horren galera konpentsatu egin daiteke oso zainduta dauden pinudi-eremu handi horiekin, etorkizunean baso autoktonoa zainduko eta garatuko baitute kontserbazio-baso izeneko eremuetan.

Baso-presio hori Sopuerta – Galdamesen ere sumatzen da, abeltzaintza-sektorea ia desagertzen ari baita, bailara horrek bokazio alternatibo argirik zehaztu gabe. Artzentalesen eta mendebaldeko haranetan, belardiek eutsi egin diote pinudiek aurrera egiteari, nahiz eta etorkizunean pinudiek aurrera egingo dutela iragarri den, baina hemen baso autoktonoaren aztarna gehiago kontserbatzen dira, eta, babes zehatzekin, dagoeneko babestuta daude.

Abeltzaintza-sektorea esne-ustategietan kontzentratu zen, gero haragi-ustategietara igaro zelarik, eta gaur egun ardi-sektorea agertzen da berrirori. Baina hori guztia zalantza handiekin; Gordexolako belardiak ia desagertu egin dira; Kadaguan hegoaldeko hegaletan geratzen dira; Sopuertan oso ahulduta; eta Galdamesen, Larreako eta banalerroko eremuetan; Artzentalesen eta Turtziozen oraindik nagusi dira, eta zuhaiztien ertzek balantza handia ematen diote paisaiari. Baina belardiek presentzia handiagoa dute Karrantzan eta Lanestosan, ustategien kontzentrazio handiengatik ere, eta oraindik ere larreen paisaia faktore ekonomiko garrantzitsutzat hartzen da eskualdean.

Meatzaritza sektorea Sopuertan, Galdamesen eta Artzentalesen desagertu egin zen, eta, bere lekuan paisaiaren hondarrak geratu ziren, gaur egun aisialdirako eta bisitarako gune bihurtuta. Kadaguako industria-sektoreak gune botereitsuak sortu zituen, baina auzune eta errebaletan, haranaren eta hiriguneen irudia degradatu dutenak. Gaur egun, industria-sektorea gainbeheran dagoenez, Bilbo Handiaren lo-hiri gisa balio dute. Hori dela eta, Kadagua da paisaiarik

nahasi eta aldatuena, eta haran-hondoa oraindik abeltzaintzakoa da, hiri-hedapenak xurgatzeko zorian dagoena; izan ere, Kadagua ibaia zatituta eta isolatuta duen hiri-jarraitua sortzeko gai dela ikusten da. Paisaia horri gutxi eusten diote autobiak, hain errespetu gutxiko loturekin, linea elektrikoek, industrialde berriek.

Kadaguako paisaia hau, bere nortasun galduaren bila dagoen paisaia bat dugu, hiri-garapenaren, ibaiaren, abeltzaintzaren eta basoen artean oreka berri bat lortzeko esperantzaz.

4.15.2. ATZEMANDAKO MEHATXUAK ETA AUKERAK

Jarraian, Eremu Funtzionalan hautemandako mehatxu eta aukera nagusien deskribapena jasotzen da. Paisaiaren ikuspegitik soilik egindako diagnostikoa da, eta, beraz, badira aipatzen ez diren beste gai batzuk ere.

A. MEHATXUAK.

1. Kultura-ondarearen galera

Eremu Funtzional osoan kultura-ondare ugari dago, eta mota askotakoak kontserbatu behar dira: arkitektonikoa (dorretxeak, jauregiak, indianoen etxeak), industrialak (errotak, burdinolak, meatzaritzako azpiegiturak), arkeologikoa (trikuharriak, tumuluak), erlijiosoa (ermitak, elizak). Aipatutako mota horietako batzuk kontserbazio-egoera onean dauden arren, adierazi behar da askoz ere gehiago dagoela abandonu-egoera batean, bizirauteko beldurra eragiten duena.

Kasu askotan, ondare hori paisaiaren parte dela uste dugu, lurraldearen aztarna historikoan dauden elementu ikonikoak baitira, oro har.

2. Tipologia tradizionalen desagertzea

Aurreko mehatxuarekin lotuta, aipatu behar da Eremu Funtzionalak paisaiarekin lotutako tipologia arkitektonikoak dituela, eta herriguneak osatzen lagundu dutela. Funtsean, landa-nukleoez ari gara, baina baita izaera urbanoagoa duten beste gune batzuez ere, hala nola Lanestosa, Turtzioz edo Balmaseda.

Agian tipologiari bereizgarrienak dorretxea, indianoen etxeak, baserriak eta etxe trutzarria dira. Tipologia horiek paisaian errotuta daude; izan ere, hiri-eszenari irudi bereizgarria emateaz gain, etxebizitzaren eta ingurunearen arteko harremana ulertzeko modu bat dira, lorategiak, belardiak, kaleak, plazak eta abar sortuz.

Adierazi nahi den mehatxua, arkitektura mota horren birgaitze faltaz gain (oro har, herrikoa okerrago kontserbatzen da), tipologia berriak sartzea da, batez ere etxebizitza kolektiboa, hirigunearen irudia nabarmen aldatzen dutenak edo paisaian disfuntzioak sortzen dituztenak, bolumetria eta eraikuntzaren inguruko espazio publikoak aldatzen dituzten heinean.

3. Hiri-luzapenen eraketa

Memoria honetan behin baino gehiagotan aipatu da arazo hau. Hiri-hazkundeak hiri-luzapenak sor ditzake, naturaz inguratutako hirigune isolatuetan paisaiaren ulermena aldatzen dutenak.

Hala ere, kasuren batean, Kadagua ibaiaren ertzeko herriguneetan egoera hau gertatzen da. Plangintzaren azterketari esker, luzapen horien eraketari buruz ohartarazi behar dugu, bereziki kezkarria izango bailitzateke mendebalderago dauden eremuetan. Karrantzako kasua adibide garbia da; izan ere, harana gune isolatu batzuk bezala ulertzen da, baina tamaina handiko landa-guneen aurreikuspenak (nahiz eta araudiak etxebizitza-kopuruari dagokionez mugatuak izan) eraikina sakabanatzea eta erakunde horien trinkotasuna galtzea eragin dezake.

4. Harrobiak eta zaborteak

Esan bezala, harrobien kasua paisaiaren aurkako erasorik larriena izango da agian, topografia modu itzulezinean aldatzen baitute.

Zaborteak ere paisaian inpaktu larriak dituzten elementuak dira, bereziki handiak. Baina ez dira ahaztu behar zaborte txikiak eta kontrol gabeko isurketa-puntuak, errepideetatik eta bideetatik gertu ere gertatzen baitira.

Jarduera hauen inpaktuaren konponbidea erraza ez den arren eta hainbat faktoreren mende dagoen arren, ezin dugu aipatu gabe utzi paisaiarentzako mehatxu larri gisa.

5. Zurarekin lotutako industriaren desagerpena

Arangurengo paper-fabrika edo altzarien industria Kadaguako haranaren motorretako bat izan da, eskualde osoan sustatu baitu baso-jarduera; eta horrek pinudi paisaia bat sortu du Kadagua eta Herrerias haranaren zati handi bateko mendi-hegal eta gailurretan, batez ere.

Jarduera ekonomikoaren eta lanpostuen galeraz gain, industria mota horren gainbeherak industria-aurriak eragin ditu (abandonatutako nabeak, itxura txarreko instalazioak, etabar).

Basogintza-sektorearekin lotuta, hau da, aipatutako haranekin, paisaia-sortzaile argia da zalantzarik gabe, baina, une honetan, beherakada horrek baliteke baso-jardueran eragin nabarmenik ez izatea. Baina epe luzean baso-jarduera horiek bertan behera uzteko mehatxua izan daiteke, eta, ondorioz, haranetako mendietako paisaia ere alda daiteke.

6. Ohiko laboreak eta nekazaritza-jarduerak bertan behera uztea

Enkarterrietako antzinako deskribapenetan irakurri dugunez, faktore hau neurri handi batean gertatu da. Horrela, Eremu Funtzionalean dauden erabilerak aztertuta, gaur egun lurzoru gehiena larre, zelai eta baso-eremuetara bideratuta dago. Laboreak galdu dira, hala nola zereala, mahastia (nahiz eta azkenaldian berpizten ari den), fruta-arbolak, etab. Abeltzaintzako azientaren kasuan ere beste horrenbeste gertatu da, orain haragitarako behi-azientaz osatuta baitago ia, gero eta gehiago ixten baitira esnetarako ustiategiak, errentagarritasun ekonomikorik ez dutelako.

Egoera hori kezkarria izan daiteke paisaiari dagokionez, batez ere mendebalderago dauden haranetan (Karrantza, Artzentales eta, neurri txikiagoan, Sopuerta eta Galdames); izan ere, belardiak eta larreak bertan behera uztea dakar berekin, eta, ondorioz, eremu horretan hain ohikoa den landazabaleko paisaia ordeztzea.

7. Dibertsifikaziorik eza baso-jardueretan

Mendi gehienak basogintzara bideratuak daude, larre menditarrak eta baso autoktonoak izan ezik. Esan bezala, Kadagua eta Herrerias haranak, ia bere osotasunean, pinudiek osatuak daude, eta horrek paisaia ia alpetarra ematen die ibar horiei, urte osoan zehar berdetasun iraunkorra baitute.

Hala ere, eta aurreko mehatxuarekin lotuta, larreak eta nekazaritza-jarduerak bertan behera uzteak, historian zehar, labore horiek baso-espezieekin ordezkatzeari ekarri du. Zirkunstantzia hori mendeabaldeko haranetan gerta liteke, aurreko mehatxuan adierazi den bezala, nekazaritza-jarduerak bertan behera uzten baldin badira. Gure ustetan, hori ez litzateke positiboa izango, paisaiaren ikuspegitik, Eremu Funtzionalaren paisaia- aberastasunaren zati bat galtzea ekartzen baitu.

8. Azpiegitura berriak lohiz betetako eremuetan

Kadaguako ardatza, Eremu Funtzionaleko gunerik populatuena eta trinkoena izateaz gain, Bilbo Metropolitarrerako ateetako bat da, eta hainbat azpiegituraz bete da, Kadaguako bailarako biztanleei zein Bilbo Metropolitarrako biztanleei zerbitzua emateko. Hala, nabarmentzekoak dira Kadaguako korridorearen bide-azpiegitura, trenbidea, ur-hodiak eta Gueñesko geltokira doazen hainbat linea elektriko.

Herri asko hornitzen dituen azpiegitura-ardatz argia denez, logikoa dirudi azpiegitura berriek lehendik dauden trazadurak aprobetxatzea. Mehatxu horrekin, gerta daitezkeen azpiegitura berri horiek aztertzekeo beharra azpimarratu nahi dugu, arrazoi horregatik dagoeneko degradatuta dagoen espazio batean kokatuko liratekeelako.

B. AUKERAK.

1. Natura-ingurunea balioan jartzea eta babestea

Paisaien aniztasuna eta Eremu Funtzionalaren balio natural handia Enkarterrietako aukera handienetako bat da. Armañongo Parke Naturala dagoeneko existitzen den arren, uste dugu handitu egin daitekeela edo, are gehiago, parke berriak sor daitezkeela (esate baterako, Ordunteko beste batzuetan aipatutakoa), hain baliotsua den natura-inguruneari balioa ematen laguntzeko.

2. Paisaia-balioei lotutako turismo-ustiapena

Aurreko aukerari dagokionez, esan beharra dago Enkarterriek erakargarritasun ugari dituztela jendearentzat, hala nola parke naturala, kobazuloak, kultura-ondarea, aisialdi-eremuen ugaritasuna eta ibilbide handiak eta bide berdeak. Gure ustez, oso faktore garrantzitsua da paisaiaren balioen ustiapen turistikorako; era berean, nekazaritza-jarduerekin lotzea lortuz gero, sinergia bat sortuko litzateke bi jarduera ekonomikoen artean.

3. Kultura-ondarea babestea, zaharberritzea eta balioestea

Ustiapen turistikoarekin ere lotuta dago Enkarterrietako ondare kultural ugaria. Mehatxuetan adierazi den bezala, ondare horretako asko abandonatuta daude.

Gure ustez, ondare horren ezagutza berreskuratzea eta sustatzea turismo-jarduerarekin lagun dezakeen beste aukera bat da, eta, aldi berean, biziguneen irudia kontserbatzen eta hobetzen da.

4. Kadagua ardatz egituratzaile gisa

Kadagua ibaiak eraldaketa handiak izan ditu historian zehar: errotak, burdinolak, industria. Egia da zenbait tokitan oso degradatuta dagoela, baina bailararen ardatz egituratzaile gisa berreskuratzea posible da. Ikusten den aukera ibaiaren inguruan ardatz handi bat sortzea da, biztanleentzako erabilerekin; horrela, degradatutako eremuak hobetzen eta gaur egun egoera onean daudenak kontserbatzen lagunduko du.

5. Industria-aurriak eta hutsik dauden industria-lurzoruak berreskuratzea

Aurreko aukerarekin lotuta, Eremu Funtzional osorako hedagarria izango litzatekeen arren, lehen industriek okupatutako erabilerak berreskuratzea dago. Horietako batzuk, gainera, uholde-arriskuko eremuetan daude, eta, beraz, leheneratzea hainbat modutakoa izango da: kasu batzuetan, berriz ere industria-erabileretarako erabili ahal izango da; beste kasu batzuetan, aisialdiarekin lotutako erabileretarako; eta, beste batzuetan, bizitegi-erabileretarako erabili beharko da, dagoeneko jendea bizi den eremuetatik gertu dagoelako.

Nolanahi ere, gune horiek berreskuratzeak nabarmen hobetuko du inguruko irudiaren pertzepzioa, eta hemen bai, Kadaguako bailarari buruz ari gara bereziki.

6. Nekazaritza-jarduerak berreskuratzea

Esan bezala, nekazaritza-jarduerak berreskuratzeak nekazaritza-aniztasun historikoa ekarriko du, pixkanaka galzen joan dena. Litekeena da nekazaritza-jarduera horiek berreskuratzeak beste paisaia batzuk galtzea (larreak, adibidez) ekartzea, baina paisaia-aniztasun horrek interesa duela uste da.

Nolabait esateko, prozesu hau gertatzen ari da txakolina landatzen duten ustiategiak sartuta, baina oraindik hasiberria da eta Enkarterriko paisaia behar bezala eraldatzeko aukeratzat har daiteke.

7. Nekazaritza eta abeltzaintzako eraikinen, industrien eta azpiegituren ikusizko integrazioa

Mehatxuen atalean adierazi den bezala, paisaiaren aurkako eraso batzuk daude, batez ere harrobietan, zabortegetan eta azpiegitura berrietan zehaztu direnak. Horiei nekazaritza eta abeltzaintzako (baserriak, nekazaritza-pabiloiak, lanabesetarako etxeak) eta industriako (poligonoak, faktoria handiak) eraikinak gehitu behar dizkiegu.

Landarediaren presentzia handia eta natura leheneratzeko potentziala, elementuen diseinu zainduarekin batera, aukera bat izan daitezke jada sortutako zauriak paisaian integratzeko, bai eta eraso berriak ekarri ditzaketen azpiegitura, eraikuntza edota jarduera berriak integratzeko ere.

4.15.3. EREMU FUNTZIONALERAKO PAISAIA-KALITATEAREN HELBURU OROKORRAK

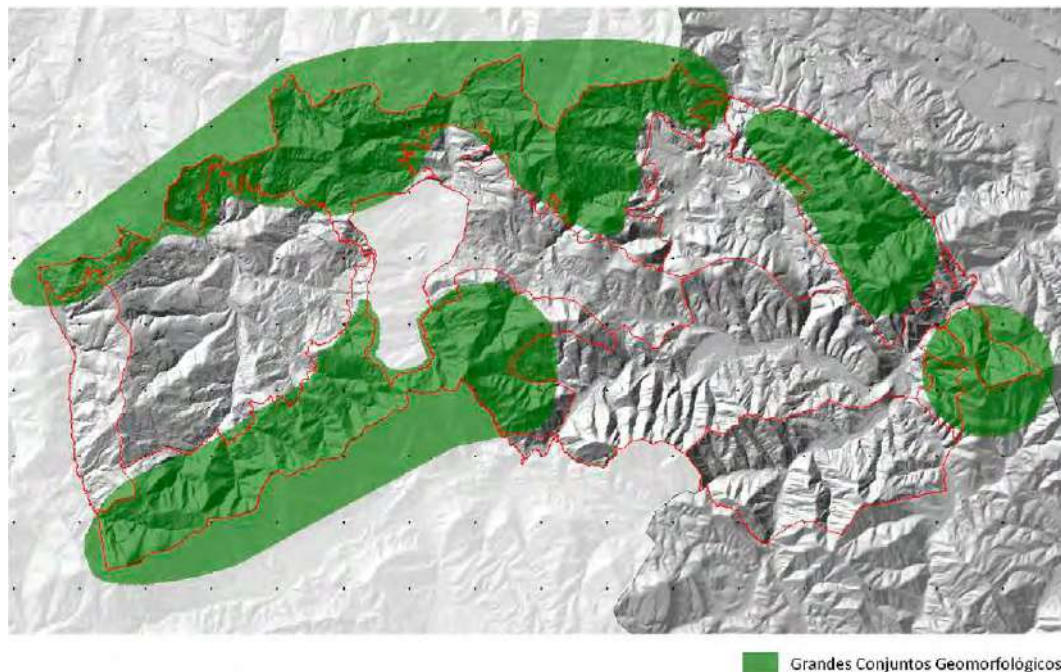
Paisaiaren Kalitatearen Helburuen definizioak hainbat analisi-eskala ditu. Hemen Eremu Funtzional osoari aplikatutako helburu orokorrak jorratzen dira. Bere osotasunak bere paisaiaren kalitatea hobetzeko asmoen sintesi globala osatzen du.

1. Lurraldea egituratzen duten eta paisaia osatzen duten multzo geomorfologikoak babestea, Eremu Funtzionalaren izaera naturalari balioa emanez.

Balmaseda-Zalla Eremu Funtzionalaren barruan lau mendigune handi daude, berezitasun morfologiko ugari dituztenak, eta berezko balio estetiko, natural eta ekologikoei gehitzen zaizkie. Horien artean nabarmentzekoak dira Armañongo konplexu karstiko handiak, non mundu osoan izen handia duten galeriak eta lurpeko gangak aurki baitaitezke; Galdames eta Sopuerta mendietako erauzketa-jardueren ondoriozko meatze-erliebeak; edo Zalamako egitura zohikaztunak, penintsulako gune hidroturbosorik ekialdekoena.

Erliebe multzo horri Enkarterriko eskualde konpartimentatua osatzen duten haranen segida gehitu beharko litzaioke. Eskualde horretan haitzarte ugari daude, erabileren eta okupazioen bidegurutzea, baita balio naturalena ere.

Helburu horren xedea da Enkarterriko lurraldearen berezitasunak babestea eta babestea, erakarpen-ahalmena maximizatzeko, lurraldeari atxikitutako paisaia-balioekin lotutako lurralde-garapenari begira.

2. **Paisaia naturalen kontserbazioa, paisaiaren kalitatearekin, bideragarritasun ekologikoarekin, non erabilera mota desberdinek bat egiten duten, tokiko balio naturalak arriskuan jarri gabe.**

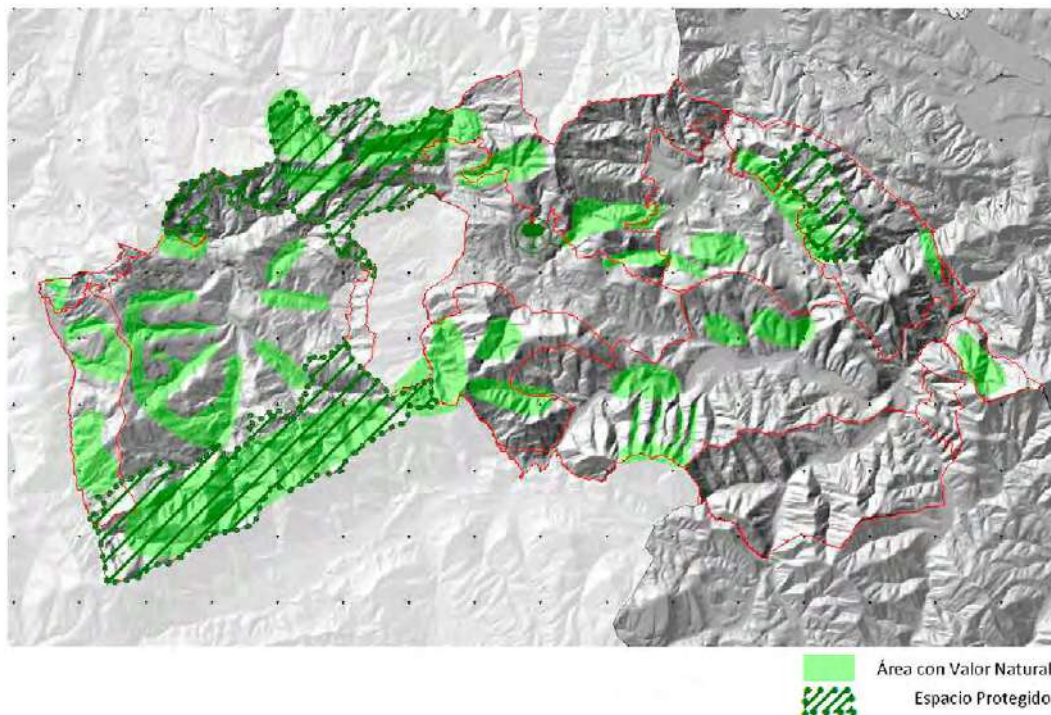
Eremu bakoitzaren babes-mailei eta baimendutako erabilerei dagozkien aldeak alde batera utzita, honako figura eta espazio hauek nabarmentzen dira:

Parke naturala: Armañon.

Biotopo Babestua: Triano eta Galdamesko mendiak.

Natura 2000 Sarea: Ordunteko Batasunaren Garrantzizko Lekua (BGL).

Zuhaitz berezia: Haritz kandudunaren hibridoa eta Artzentaleseko ametza.

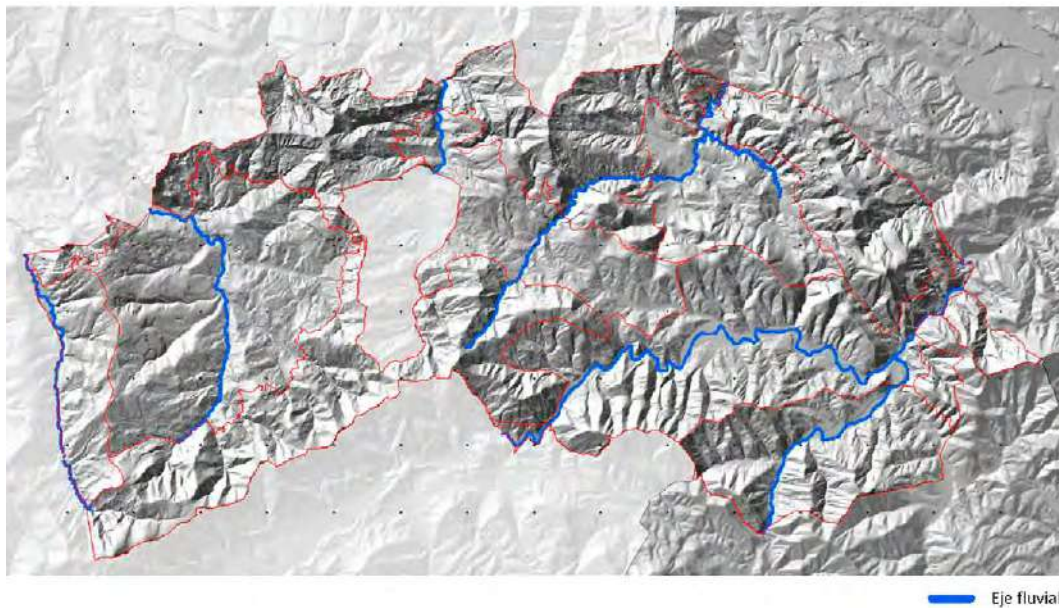

3. **Ibai-paisaiak leheneratzea eta kontserbatzea, lurraldearen ardatz naturalak diren aldetik, eta paisaia-lokailuen eta aisialdi-espazioen funtzioa indartzea.**

Sare hidrografikoa oinarritzko elementua da lurraldearen modelazioan eta, ondorioz, paisaiaren konfigurazioan. Ibaiertzeko landaredia bereziki babestu eta leheneratu behar da, bere funtzio ugariengatik degradatuta badago: ibai-ekosistemari materia eta energia ematen dizkio, faunarentzako babesleku gisa balio du, jalkitzea errazten du, ertzen higadura murrizten du, etab. Paisaiaren ikuspegitik, erriberako landaredia lehen mailako balio estetikoa da, lurraldearen dibertsitatea osatuz. Bestalde, horiek sustatzea onuragarria izan daiteke ibaiertzetikiko paraleloak diren ibilbideak sortuz, izaera ludikoko espazio irekiak lotuz. Hala ere, ibar-hondoen giza okupazioak ondorio lazgarriak izan ditu ibai-ibilguen kontserbazio ekologikoan, ibaiak itotzearen ondorioz kokalekuak eta azpiegiturak ezarri direlako.

Hori dela eta, ibai-paisaien kudeaketa eta kontserbazio egokia bermatu behar da, Uraren Esparru Zuzentarauaren irizpideak uraren zikloaren erreferentziazko lege-esparru gisa hartuta, egin beharreko jardueretan paisaiaren eta gizarte-balioaren kontzeptuak txertatuta, ur-sistemen egoera ekologikoa hobetzean, herritarren parte-hartzea

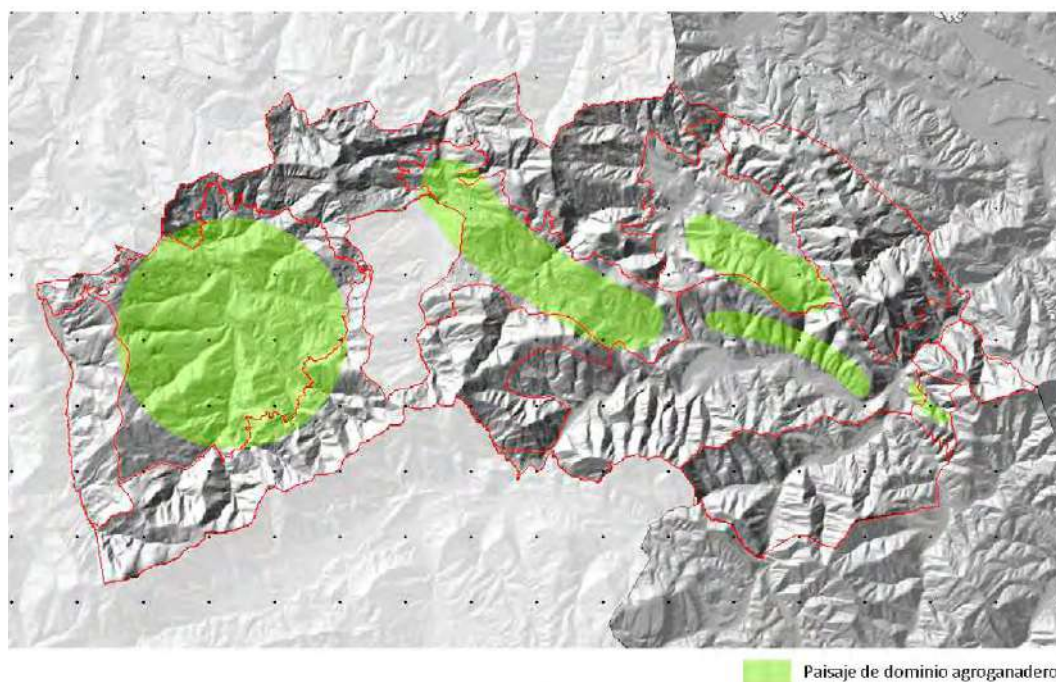
sustatzean, uraren kudeaketaren eta erabileraren kostuak barneratzean eta uraren zikloaren kudeaketa integratua lortzean oinarrituta.

4. Nekazaritzako eta abeltzaintzako paisaia babestea, paisaia ezaugarritzen duten eta nortasun propioa ematen dioten elementuen aniztasuna bermatzeko

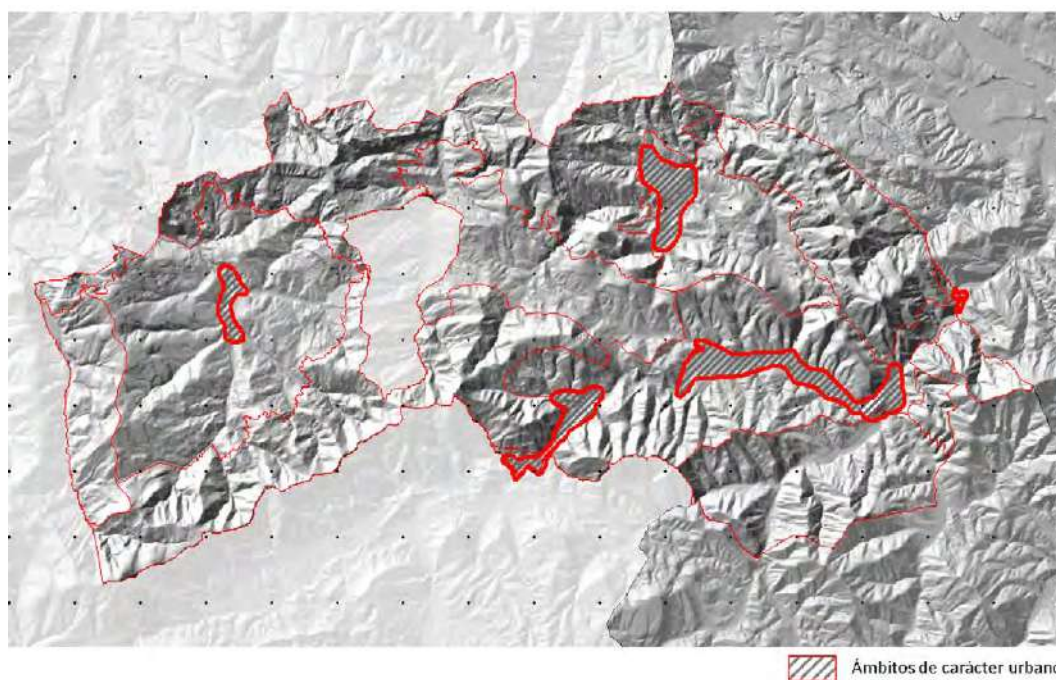
Nekazaritza- eta abeltzaintza-jarduera izan da, tradizioz, Enkarterrietako paisaia osatzen duten faktore nagusietako bat, eta oraindik ere garrantzi nabarmena du Mendebaldeko sektorean. Hala ere, aldaketa ugari gertatu dira egindako jarduerari dagokionez. Arcentalesko udalerrietan eta Galdamesko hegoaldeko zonaldeetan eremu zabalak daude oraindik ere, nekazaritza eta abeltzaintzako erabileren mosaiko bat osatzen dutenak, eta balio estetiko, kultural eta identitarioen dosi handiak ematen zaizkie. Gune horiek baserriaren ekoizpen-egiturarekin lotuta egon dira, eta gero eta garrantzi handiagoa hartzen ari da, eskualdeko hego-ekialdeko sektoreetan aurrera eginez.

Azkenik, Kadagua eta Herrerias haranetan, nekazaritza- eta abeltzaintza-eremu oso txikiak daude, eta iraganean askoz ere handiagoak izan ziren. Haran horietan, baso-ekoizpenari eskainitako espezializazio bat gertatu da, zeinetan pinu intsigniak lurralde-eremu zabalak hartzen dituen. Paisaiaren ikuspegitik, zuhaitz-masa zabal horiek lurralde osoaren balio estetikoari kalte egiten dien oihal unitario bat sortzen dute, paisaia-aniztasuna apalduz, morfologia monotono bat ezartzearen ondorioz. Beharrezkoa da zuhaitz-masen kudeaketa egokia egitea, bertako hostozabalen espezieek garrantzi nabarmena har dezaten, baso tipologiak mugatuz (ekoizpena eta kontserbazioa), haien irisgarritasunaren eta errentagarritasunaren arabera.

5. Hiri-egitura ordenatu bat sortzea, hazkunde konpaktuekin.

Garrantzitsua da lurraldearen okupazio hau gelditzea, hiri-hedapenari muga argiak ezartzea eta gune trinkoak sustatzea, egitura erregularretan daudenak, zuzkidurek, zubiek, ibaiek eta basoek mugatuak eta puntuatuak. Euste horrek bere ondarea birgaitzera behartuko du eta dentsitatea eta bizitasuna sortuko ditu, garbiketako, argiztapeneko eta zerbitzuetako kostuak optimizatzeaz gain.

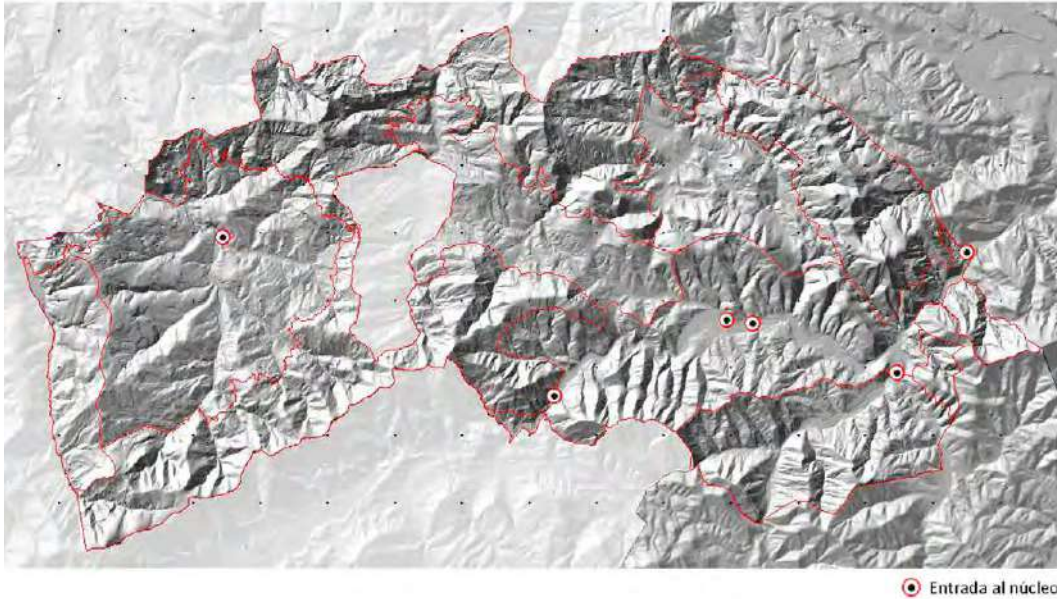

Arazo bera dago landa-guneetan, haien mugek neurriz kanpoko azalerak hartzen baitituzte eta, kasu batzuetan, inguruko belardirik gabe uzten baitituzte herrixkak.

Katalogoak hiriguneetan eraikuntzen arteko distantzia logikoak adieraztea proposatzen du, Enkarterrietako herrixka trinko tipikoari eutsiz.

6. Landa-hiri mugetan nukleoetako eta ertzetako sarrerak integratzea, natura-balioa nabarmentzeko; horretarako, zuhaitz-eremuak sortuko dira sarbidea egituratzeko elementu nagusi gisa.

Asmoa da nukleoetarako sarbide guztiek izaera hiritarra izatea, zoladurak, uhin-bikoitzak eta seinaleak aldatuz, ertzak berreskuratuz, bananen lerrokadurak landatuz, autobioako argiztapen propioak kenduz, publizitate-hesiak kenduz eta pixkanaka eskala murriztuz.

7. Paisaia integratutako eraikuntza-tipologiaren multzo bat sustatzea, inpaktu bisuala minimizatzeko eta tokiko arkitektura tradizionalera egokitzea lortzeko.

- Tipologia tradizionalei dagokienez, honako eremu hauetan identifikatu dira:
- Kantabriako etxearen tipologia Lanestosan eta Karrantzan dago batez ere.
- Tipologia turtziarra Karrantzan, Turtziozen, Artzentalesen eta, neurri batean, Sopuertan dago.
- Gaztelako tipologia, lau isurkiko estalkiekin eta oinplano karratuarekin, Sopuertan, Galdamesen, Kadaguan eta Gordexolan dago, baita Turtziozen, Artzentalesen eta Otxaranen ere, eta Karrantzan eta Lanestosan ere agertzen da. Zaila da batzuetan jauregi-tipologia kultuetatik bereiztea, baita aldatutako dorre-etxeetatik ere.
- Euskal baserrien tipologia Gordexolan, Kadaguan eta Galdamesen dago batez ere, nahiz eta antzinako aleak agertzen diren eremu osoan.

Atxikitako etxebizitzaren tipologia egokitzen jotzen da Kantabriako etxearen tipologia biltzen den eremuetan.

Etxebizitza isolatuen tipologia egokitzen jotzen da euskal baserrien tipologia biltzen den eremuetan.

Etxebizitza kolektiboaren tipologiari dagokionez, baserriaren, Gaztelako etxearen, turtziarraren eta Kantabriako etxearen tipologietara egokitu daiteke.

Etxebizitza kolektiboen tipologiak hiriguneetara eta haien paisaiara egokitu behar duela da gai garrantzitsuenetako bat. Dokumentu honek gomendatzen du eraikuntzaren gehieneko altuerak ez gainditzea beheko profila gehi bi altuera, erlaitzaren gainetik Enkarterriko estalki inklinatu klasikoa nabarmenduz.

Altxaerari dagokionez, aipatzekoa da baserriaren, Gaztelako etxearen eta etxe turtziarraren tipologietan estalkiak garrantzi handia duela; altxaerak bi zati ditu, zokaloa eta estalkiak hartzen dituen bolumenak, ia %50ean banatuta altuera osoan. Etxebizitza kolektiboak tipologia horietara egokitzea oso erraza izango litzateke beheko eta lehen solairuak altxaeraren konposizio-unitatetzat (zokaloa) eta bigarren solairua eta estalkiartea beste konposizio-unitate gisa (estalkia) hartzen badira.

Etxebizitza kolektiboak eta, batzuetan, etxebizitza atxikiek sortzen duten beste arazoetako bat garaje komunetako altxaera itsuak agertzea da. Batzuetan, mihise opako luzeak sortzen dira, kalearen irudia degradatu eta nukleoen eskala aldatzen dutenak. Katalogoak gomendatzen du ingurunean integratzea, adibidez, erdisotoan kokatuz gero eta kalerantz zokalo txiki bat bezala agertuz gero. Zokalo hori beheko solairuko etxebizitzetako lorategi edo terrazek osa dezakete. Bestalde, tipologia guztietarako, material tradizionalak erabiltzea gomendatzen da, hala nola harlangaitza, zarpiatuak, zura, teila zeramikoak; eta industria-estaldurak, plakaketak, ateetako eta arotzeriako elementu metalikoak, hormigoizko teilak, PVCzko eroanbideak eta hormigoizko aurrefabrikatuak saihestea, bai leiho-ertzetan eta kareletan, bai aireztapenetan eta tximinietan.

Era berean, urbanizazioetan komeni da material naturalak, zarpiatuak, lauzak, galtzada-harriak, errekarriak, hormigoia eta abar erabiltzea, baldosa hidraulikoa, zintarri aurrefabrikatuak, zoladura inprimatuak eta asfaltatuak saihestuz. Familia bakarreko etxebizitzetan urbanizazio-eremuetan eta hirigune zahar trinkoetan, urbanizatzea gomendatzen da, espaloiarene eta galtzadaren arteko desnibela saihestuz, biak maila eta zoladura bakarrean integratuz.

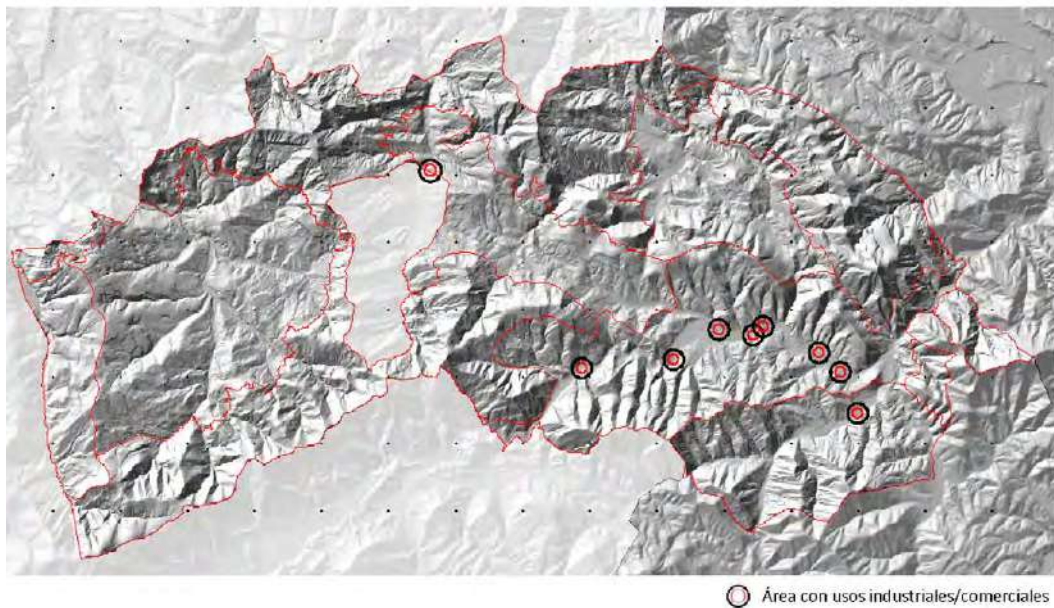
Azkenik, argiztapena kontuan hartuta, zeharka egitea gomendatzen da, fatxadak islatzaile gisa erabiliz, intentsitate baxuarekin, eta gaueko zerua ikustea eragozten duten makuluak eta argi-kutsadura saihestuz.

- 8. Lehentasuna ez duten ikusmen-eremuetan kokatutako industria-, logistika-, merkataritza-, aisialdi- edo hirugarren sektoreko beste erabilera batzuk espezializatzea, baldin eta haien diseinuak inguruko inguruneak errespetatzen baditu, kokatuta dauden herrietako nortasun- eta ondare-balioak galdu gabe.**

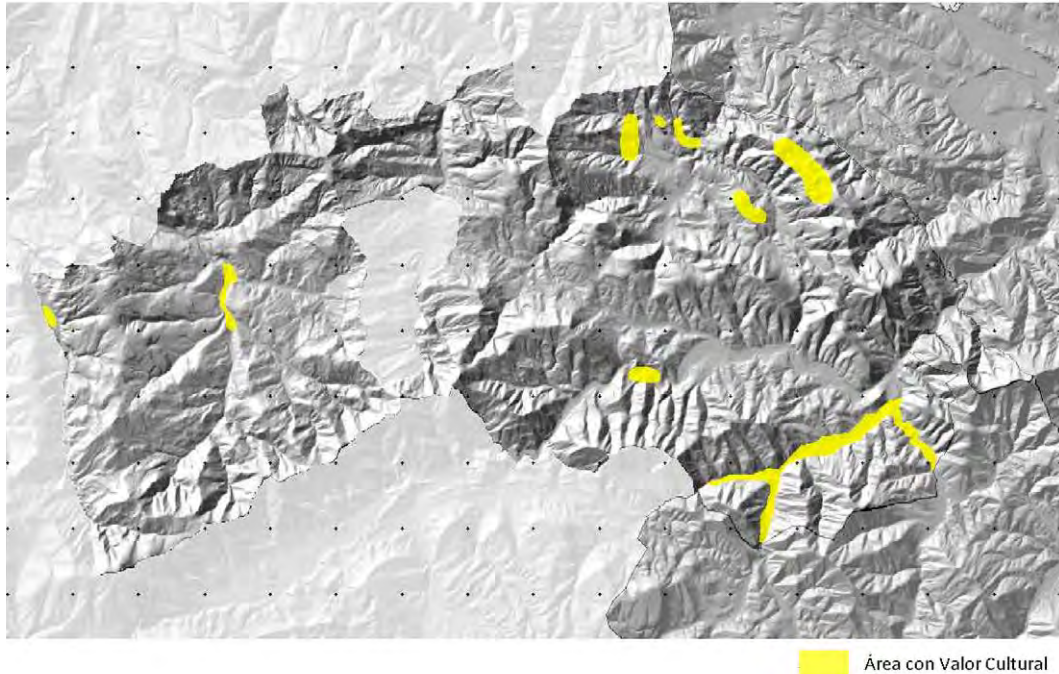
Katalogoan industria-lurzoru hauen optimizazioa sustatzen da, eta baita sortutako poligono berriena ere, egungo lurzoru guztien okupazio osoa lortu arte industria-lurzoru berririk ez planteatzeko.

Etorkizuneko industria-lurzoruetan, topografia errespetatzen saiatu beharko da, hegala moztea edo ibarrez betetzea saihestuz; antzinako landa-eraikuntzak, bideak, zuhaitziak eta lurzati geometria errespetatzea proposatzen da. Ahal dela, poligonoek, egiturari, siluetari eta akaberei dagokionez, ingurunea errespetatu behar dute, eta egurrezko egiturak eta itxitura arinak erabili ahal izango dituzte. Itxiturak eta estalkiak zuriz edo grisez egitea proposatzen da, atentzioa ez emateko. Bolumenen geometriak erregularrak

izango dira Urbanizazioan hesiak saihestea proposatzen da, landare-mugekin ordezkatzuz. Argiztapena fatxadetan integratuko da makulu isolatuak saihestuz eta gaueko argi-kutsadura saihestuz, horretarako argi baxuak edo zeharkako argiztapena erabiliz.

9. **Arkitektura tradizionala zaharberritzea eta kontserbatzea, bai eta elementu arkitektoniko erlijiosoa ere, eskualdearen nortasun-, ondare- eta historia-balioak mantentzen direla bermatzeko.**

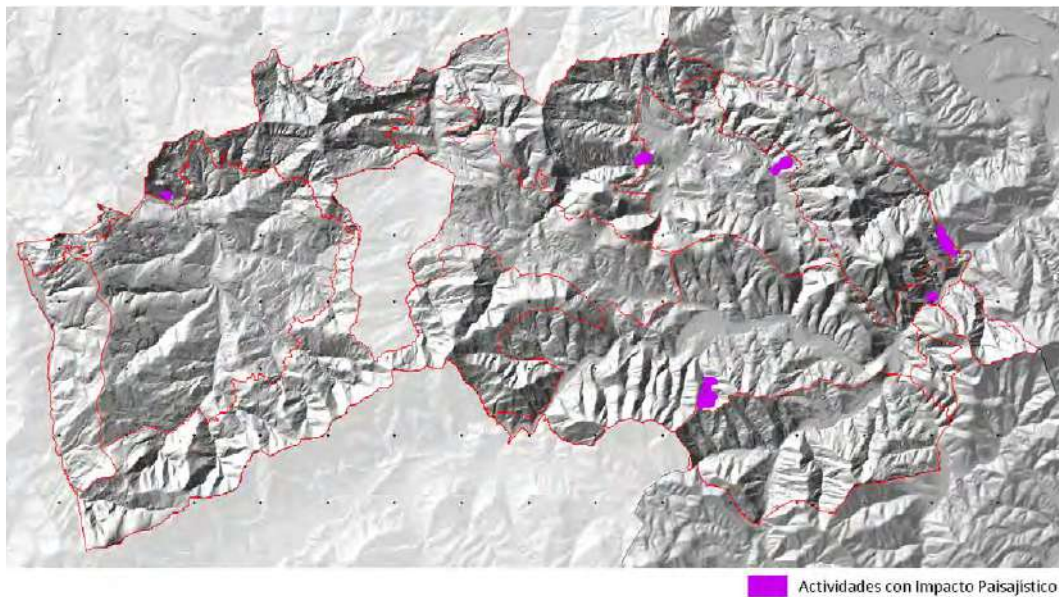

Paisaia honetako ondare kultural handia zaintzeko helburuak hainbat alderdi hartzen ditu: erlijiosoa, herrikoia eta meatzaritza. Egoera txarrean dagoen ondarea kontserbatzea, zaharberritzea eta balioestea proposatzen da, administrazioen arteko koordinazio eraginkorraren bidez, non Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak zeregin nagusia izango duen ondare hori lortzeko. Sortzen ari den kultura-turismora bideratutako kontserbazio- eta

lehengoratzeko politiken plangintzak ondarea babesten lagun dezake, eta, aldi berean, eskualdea garatzen lagunduko da, haren nortasuna kaltetu gabe.

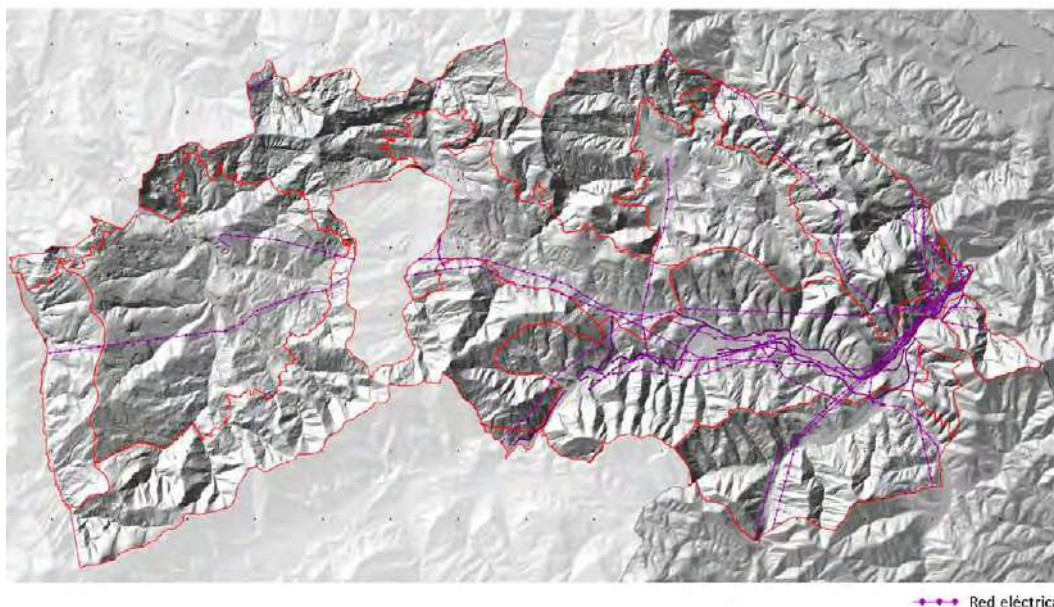
10. Giza jardueren ondorioz (harrobiak, zaborteak) paisaia gertatzen diren aldaketak lehengoratzeko, egokitzea eta integratzea

Helburu horren xedea da ustiatze aktiboak ahal den neurrian egokitzea, horiek ezkutatu dituzten landare-hesiak sortuz, emakida-mugak errespetatu dituen kudeaketa egoki bat eginez eta jardura utzi ondoren lehengoratzeko azterlanak eginez, paisaia-irizpideak txertatuz. Bestalde, zaborteak, Zallakoak bereziki, eskualdeko paisaiari eragiten diotela uste da. Kudeatzeko eta lehengoratzeko irizpideak erauzketa-ustategietakoen antzekoak dira.

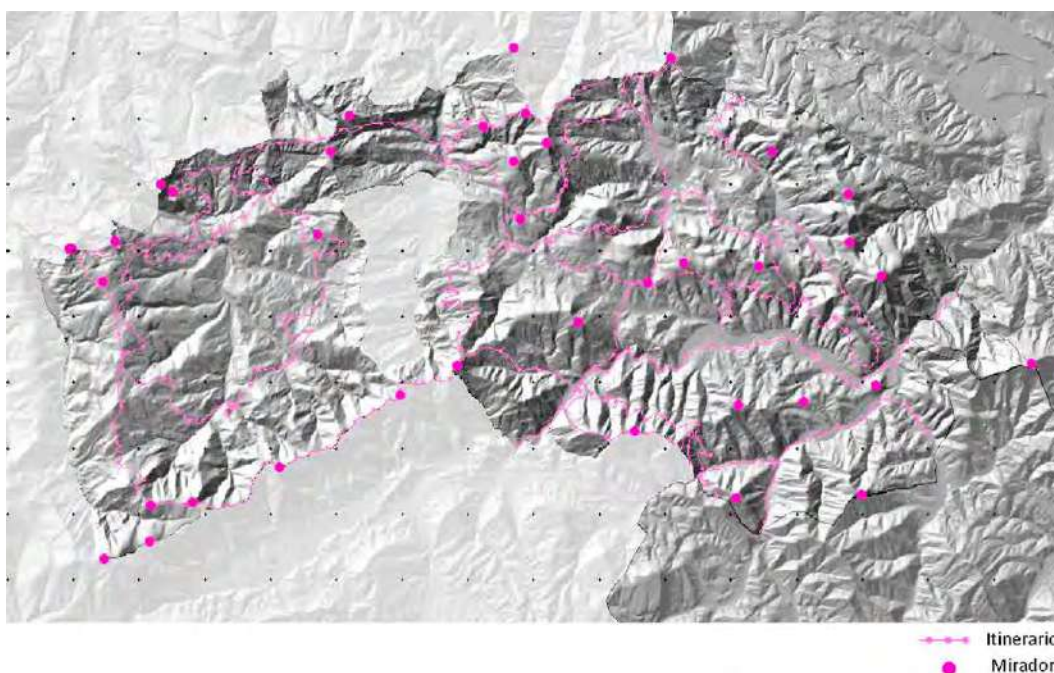
11. Azpiegitura linealak eta telekomunikazioak paisaiara egokitzea eta integratzea, haien funtzionaltasuna arriskuan jarri gabe, ahalik eta inpaktu bisual eta ekologiko txikiena eragiteko.

Gai honi dagokionez, Enkarterrietako eskualdean problematika handia dago Kadaguako bailaran.

12. Ibilbide eta behatoki multzo bat sortzea, panoramika garrantzitsuenak nabarmentzeko eta Enkarterriko paisaien ñabardurak ezagutzeko.

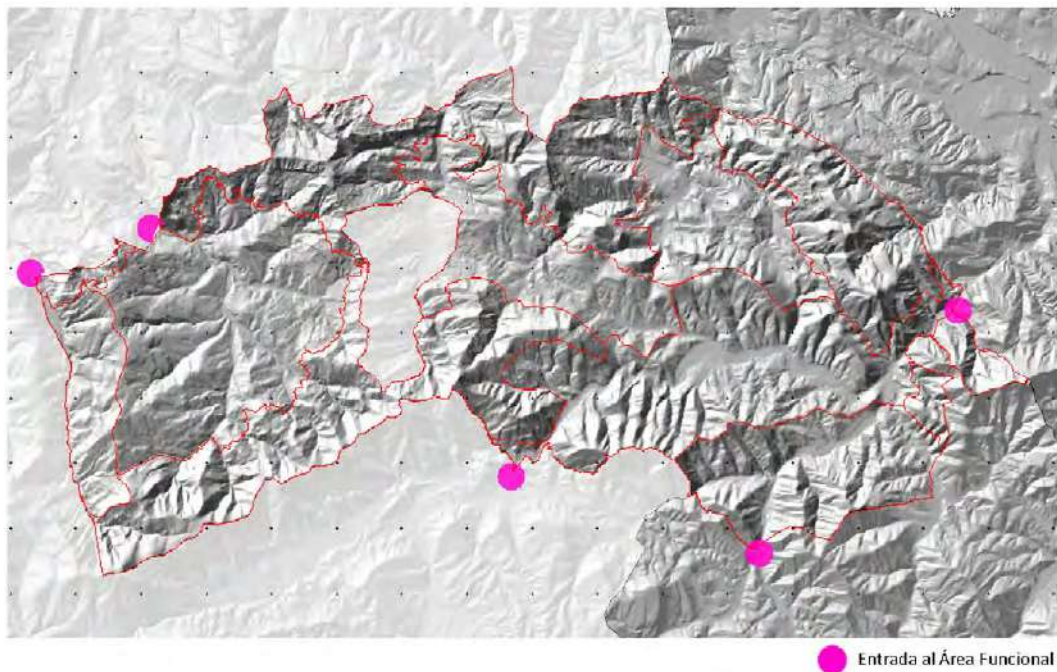
Tradizioz, elementu arkitektoniko erlijiosoak, hala nola elizak eta ermitak, paisaiaren behaketa errazten zuten puntu gorenetan kokatzen ziren. Puntu horiek lotuko dituzten ibilbideak sortuz, helburu bikoitza lor daiteke: alde batetik, eskualdeko paisaia ezagutzeara eta, bestetik, eskualdeko ondare arkitektonikoa balioestea. Ibilbide horien osagarri, Done Jakue bidea, erromatar bidea, ibai-pasealekuak, Ibilbide Handiko bideak (GRs) eta bide berde berriak daude. Horrela, ibilbide-bilbe aberatsa sor daiteke. Gainera, jarduketa hori oso erraza da, dauden bideak seinaleztatu besterik ez baita egin behar. Bilbe horrek gune naturaletara, hirigune historikoetara, herrixketara, eremu arkeologikoetara, haitzuloetara eta meatze-eremuetara, aisialdirako eta atsedenerako ibai-eremuetara eta aparkalekuetara sartzeko aukera emango du.

13. Eremu Funtzionaleko sarrera-multzoa hobetzea, natura- eta kultura-aberastasunari balioa emateko, muga-izaera baitu.

Katalogoan Enkarterrirako zortzi sarrera nabarmentzen dira, guztiak bereziak. Bertan, haien balioak seinaleztatzeak, haitzarteak babesteak, zubiak, ermitak eta dorreak zaharberritzeak oinarritzko sarbide- eta informazio-espazioak sortzea ahalbidetuko du. Santa Ageda, Zaldu, Zaramillo, Gordexolako hegoaldeko sarrera (Dorre Beltza eta guzti), Barbadungo haitzartea eta burdinola eta bide berdeak, Turtziozko haitzartea, Karrantzakoak (harkaitzak eta artadiak), Lanestosakoa eta haitzuloak.

Paisaiaren Katalogoak haitzarte horiek seinalatzen ditu, eskualdeko ate horiek lehentasunezko jarduketa- eta zaharberritze-gunetzat, eskualde baten lehen irudia, batzuetan funtsezkoa, definitzen baitute. Gainera, zenbait zatitan, antzinako bideek eta errepideak beren funtzioa galdu dute, eta horrek geltokiak eta atsedenlekuak sortzea errazten du. Dokumentuak errepideen berreskurapen eszenikoa aurreikusten du, eskualdeko sarrerek abiapuntutzat hartuta.

4.15.4. KADAGUA HARANERAKO PAISAIA-KALITATEAREN HELBURU ESPEZIFIKOAK

Helburu horiek Eremu Funtzionalerako proposatutako helburu orokorren ondorio dira.

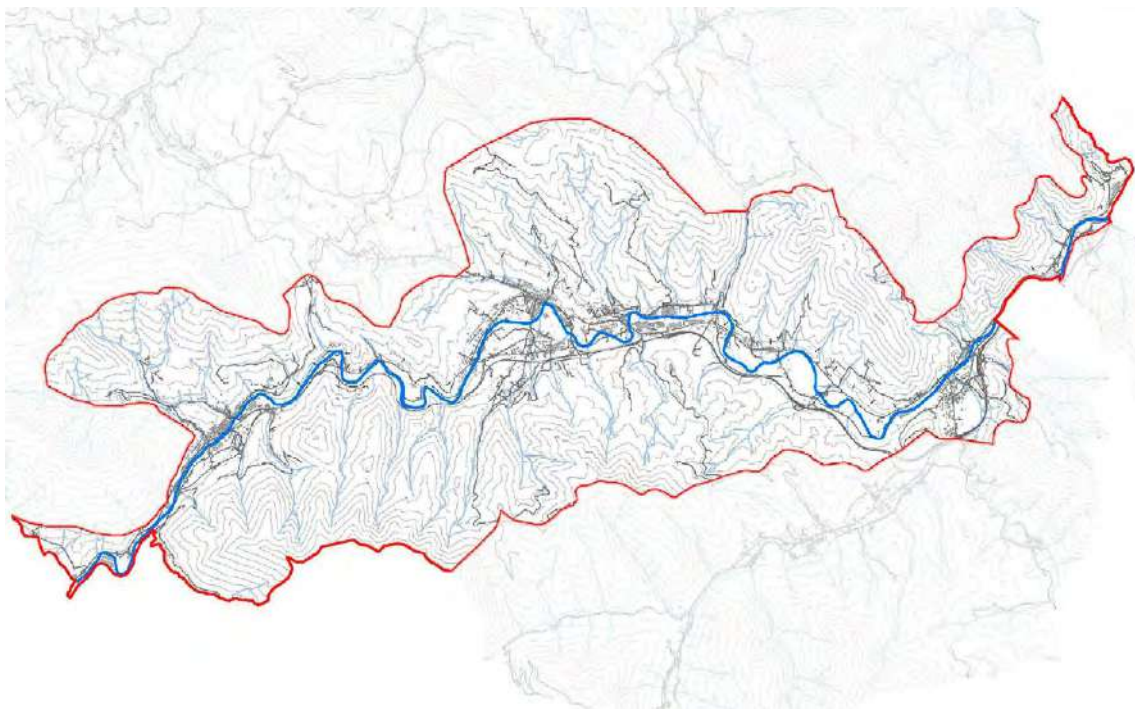
1. HELBURUA

Kadagua ibaiaren eta haren ibaiadarren erriberako basoak berreskuratzea eta kontserbatzea, dibertsitate eta funtzionaltasun ekologikoari laguntzeko eta unitatearen paisaia-konektore izateko.

Hauek dira proposatutako ekintzak:

- Ibai-ibilguen ondo-ondoan dauden ekologikoki degradatutako eremuak lehengoratzea.

- Ibai-paisaien ibilbideak sustatzea, ibaiari lotutako paisaia- eta industria-ondarea interpretatzeko eta seinaleztatzeko ekipamendu-sare bat sortzeko (pasealekuak, ibilbideak, begiratokiak, industria-koloniak, ur-jauziak, etab.). Puntu garrantzitsuenak bereziki kontuan hartuta. Hiria eta inguruko ibaiak landa-bideen sarearekin lotzen diren aisialdi-leku periferikoak sortzea.
- Ibai-ibilguak helburu dituzten jarduketetan paisaia integratzeko azterlanak egin daitezen bultzatzea, bai hobetzeko direnak, bai bidezubiak edo beste azpiegitura edo eraikin batzuk eraikitzeke direnak.
- Ingurumen-hezkuntzako, berraurkikuntza historikoko eta ibai-inguruneak sustatzeko ekimenak bultzatzea, bai hiriguneetatik igarotzean, bai natura-intereseko espazioetan.

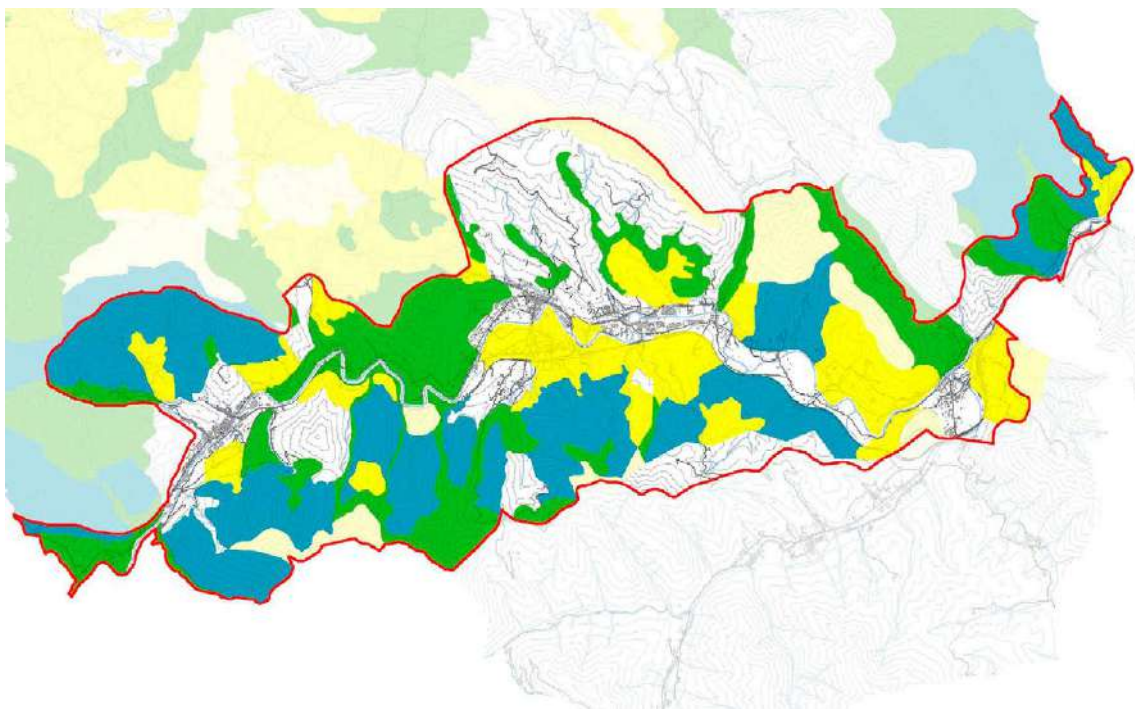

2. HELBURUA

Espezie autoktonoak nagusi diren baso-paisaia sustatzea, haiek sendotzea eta hedatzea sustatuz.

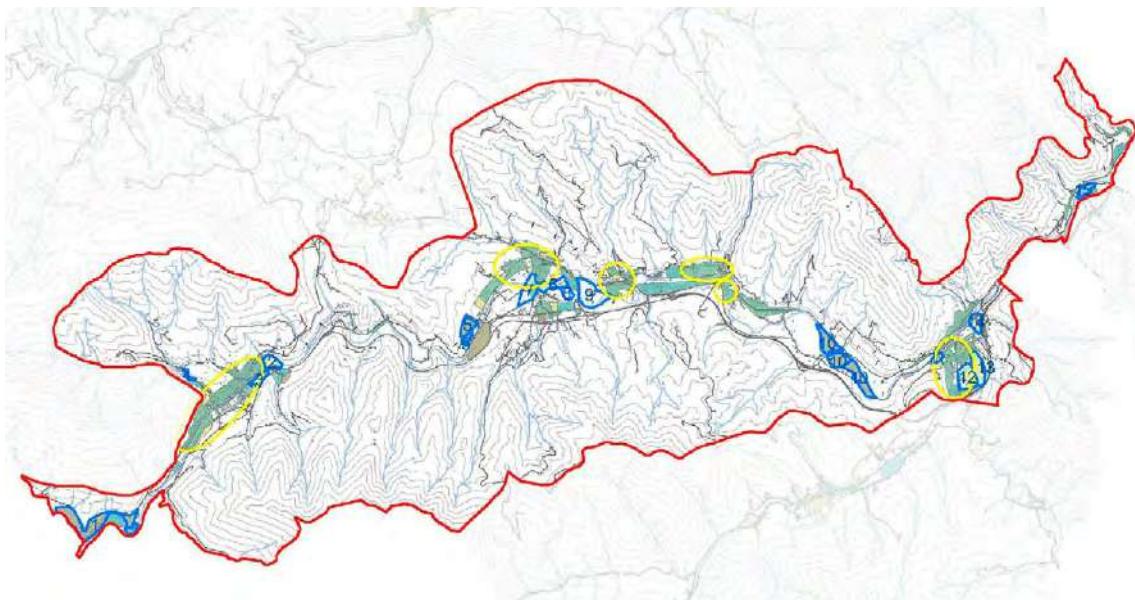
Hauek dira proposatutako ekintzak:

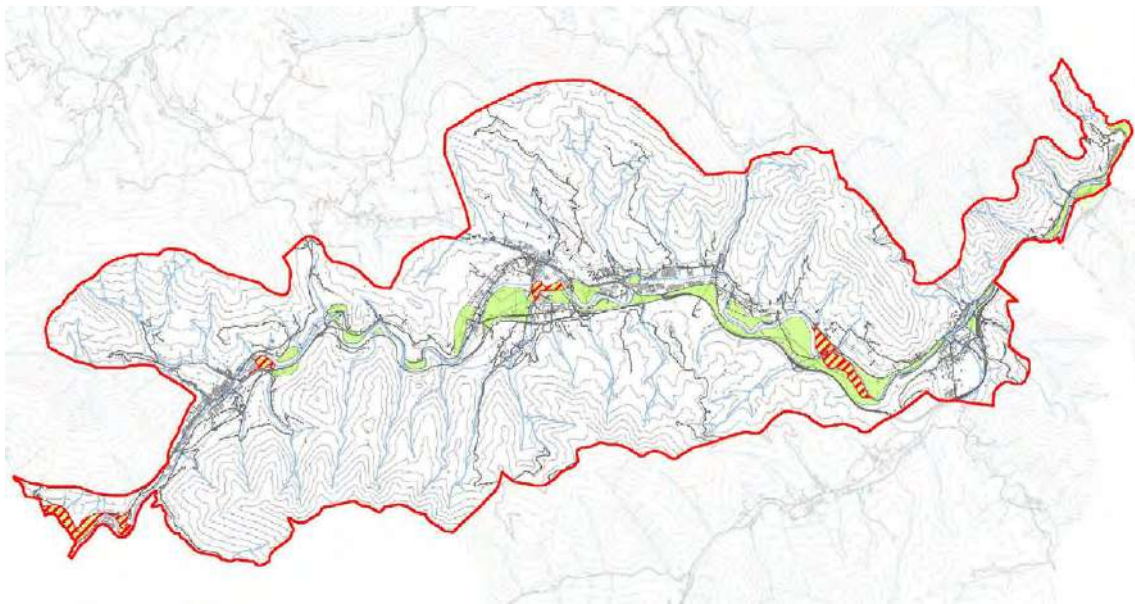
- Baso autoktonoak babestea.
- Paisaia-irizpideak sartzeari naturguneei eta baso-politikari buruzko araudian eta plangintza sektorialean.
- Jabe partikularrei aholkua ematea, espezie autoktonoak landatzeko bokaziorik ez duten lursailak erabil ditzaten.
- Basoak paisaia-balioa duten eremu gisa ekologikoki kontzientziatzeko hezkuntza-ekimenak bultzatzea.

3. HLEBURUA

Hiri-eredu konpaktua sustatzea, Gueñes, Zalla eta Balmasedako hiriguneetan hiri-luzapena saihestuz, sakabanatutako urbanizazioak areagotuta eta benetako premiei erantzunez, inguruko paisaia-espazioak arriskuan jarri gabe.

Honako ekintza hauek proposatzen dira:

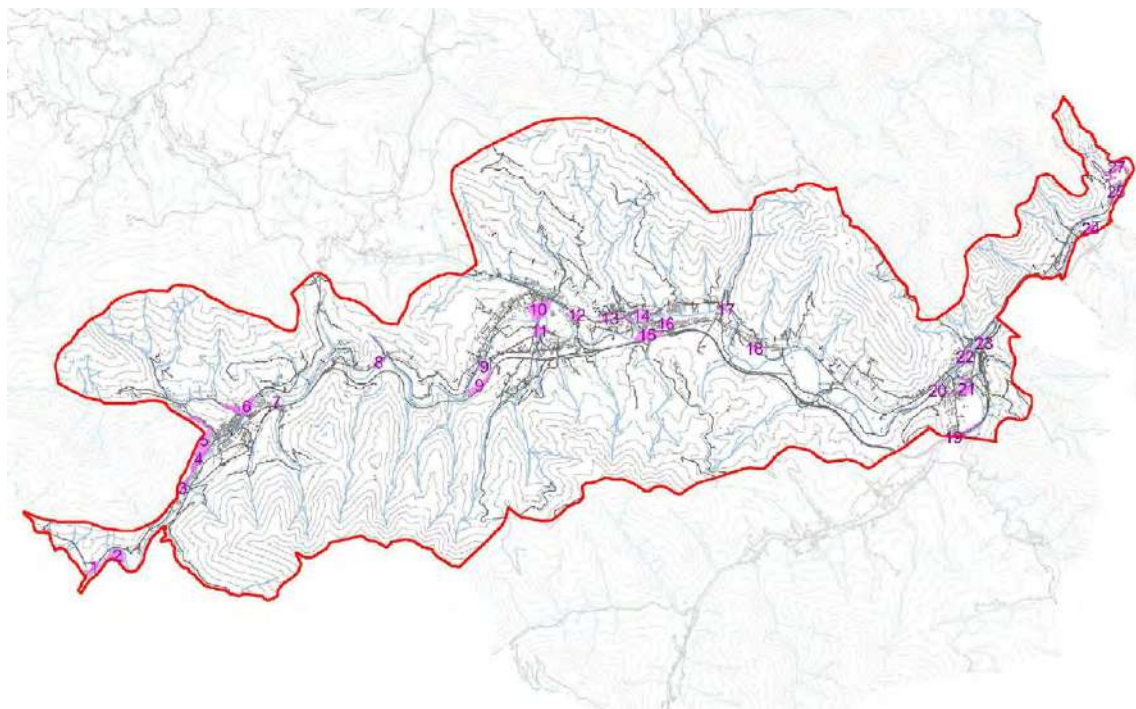
- Hirigintza-antolamenduko xedapenetan paisaia-kontsiderazioak sartzea, ibar-barreneko belardiak hirigintza-asmoetatik babesteko eta nekazaritza eta abeltzaintzako erabilerak gordetzeko.
- Kadaguako Harana unitatearen hiri-inguruko espazioen paisaia-kalitatea hobetzea, Balmaseda, Zalla eta Gueñesko haranaren hondoko belardiak lotuz eta erabilera publikorako aisialdi-eremuak eta ibilbideak sortuz, Kadaguako ibai-konektorearekin lotuta.
- Naturguneekin harremanetan dauden edota korridore ekologiko gisa jarduten duten sektoreetan paisaia integratzeko ekintzak sustatzea.

4. HELBURUA

Hiri-izaerako puntu beltzak eta bokaziorik gabeko espazioak berreskuratzea eta planifikatzea.

Hauek dira proposatutako ekintzak:

- Hirigintzako hazkunde berrien eremuak eremu degradatuetan zentratzea (bokaziorik gabeko orubeak, abandonatutako poligonoak, urbanizazioen ondoko hondakin-espazioak).
- Udalerrietako hirigintza-antolamenduko planetan, herrietara sartzeko bideen paisaia-tratamenduari buruzko azterlan espezifiko bat sartzea.
- Ikusmen-eragina duten gunetako sarreren bide-ardatzei lotutako merkataritza-jardueren paisaia hobetzeko planak egitea.
- Zuhaitzak sartzea, lehentasuna emanez espezie autoktonoen erabilerari, ikusmen-eragina duten gunetako sarreretako bide-ardatzetan.
- Publizitate-errotuluak kentzea esposizio handiko eremuetan.

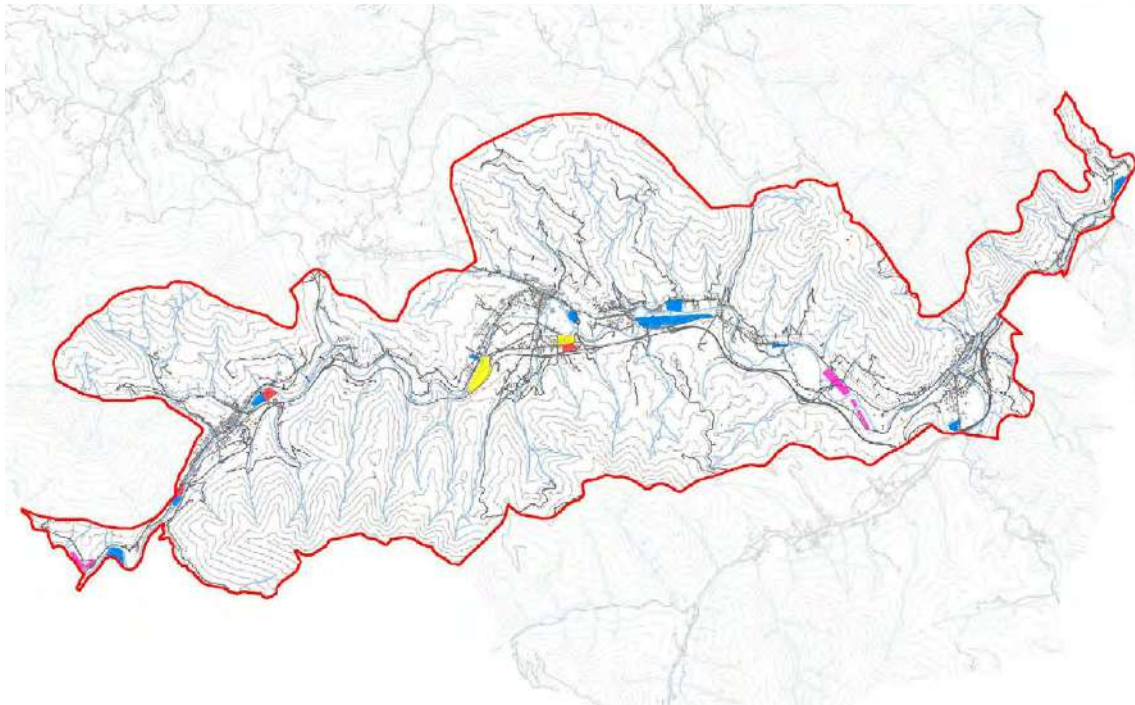
Zallan: 8. Berun fabrika, 9. Longar poligonoa, 10. El Carmen auzoa, 11. Aretzagako sarbidea, 12. Zallako sarbidea, 13. Aranguren errepidea, 14. Meandro paper-fabrika, 15. Aranguren sarbidea.

5. HELBURUA

Urbanizazio berrien eraikuntza-tipologia egokitzea, horrek dakarren inpaktu bisuala minimizatzeko.

Hauek dira proposatzen diren ekintzak:

- Ordenantzetan altuerari eta bolumetriari buruzko irizpideak ezartzea, hiriguneen hiri-eszena aldatzen ez dutenak.
- Urbanizazio-ordenantzetan lurzatie itxierari eta urbanizazioaren diseinuari buruzko irizpideak ezartzea.
- Etxebizitza kolektiboa altueran mugatzea eta tipologia eskualdeko arkitektura tradizionalaren ezaugarrietara egokitzea.
- Haraneko herri-arkitektura gogorarazten duten bolumenetan multzokatutako familia bakarreko etxebizitzak konponbideak sustatzea.
- Bailaran dauden edo desagertuta dauden ereduak erabilera sustatzea, eraikin berriak imitatu beharreko adibide gisa.
- Aparkaleku komunak sotoan edo beheko solairuan integratzea, guneen eskala hausten duten eta/edo kaleetan eragin negatiboa eragiten duten zokaloak eta hormaitsuak saihesteko.

6. HELBURUA

Lehentasunezko ikusmen-eremuetan kokatutako ekonomia- eta industria-jardueretan espezializatutako eremuak lehengoratzzea eta hobetzea, eta horiek birdiseinatzea, ingurunean integratzea kontuan hartuta.

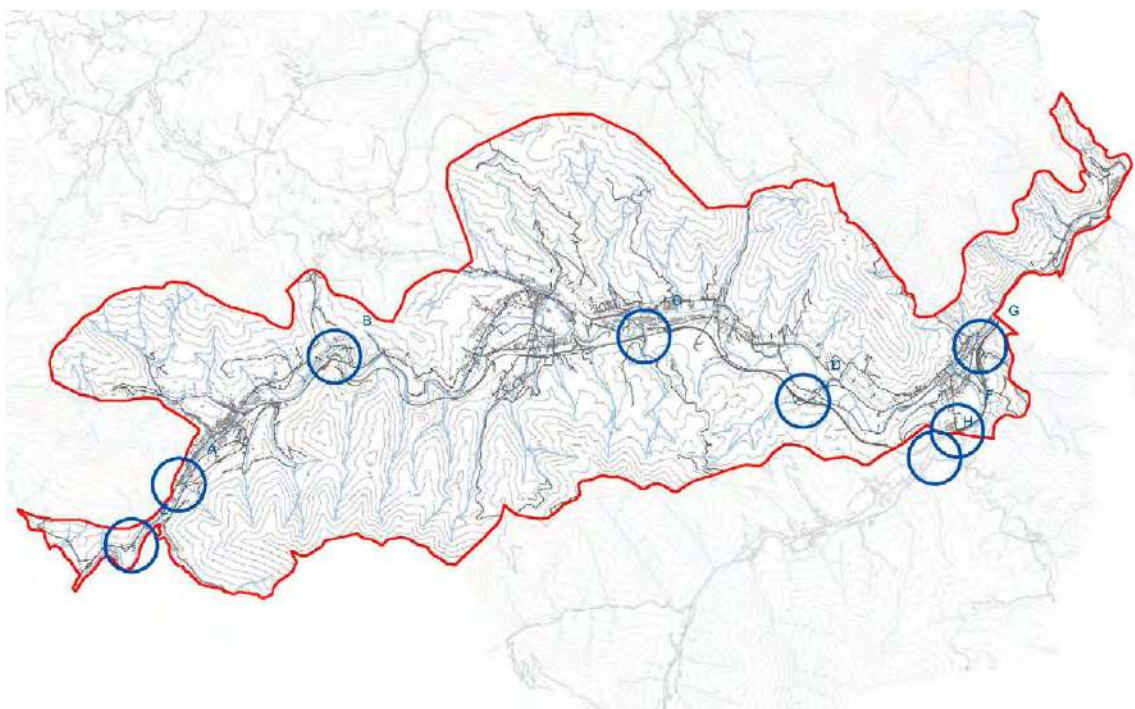
Honako ekintza hauek zehaztu dira:

- Industrialdeak eta hirugarren sektorekoak paisaiara egokitzeaz azterlanak idaztea, ikusmen-esposizioari, argiztapenari, sarbideei, diseinu-parametroei eta abarri buruzko irizpideak kontuan hartuta.
- Egungo industria-lurzorua egokitzea, instalazioak hobetuz.
- Egindako industrialdeak babestea, lehendik daudenak sendotu eta dentsifikatzea sustatuz.
- Konpentsazio fiskaleko ekimenak sustatzea, industrialdeek eta hirugarren sektorekoek paisaia hobetzeko politikak bultzatzen.
- Industria-instalazioen eta hirugarren sektoreko instalazioen paisaia hobetzeko jardunbide egokiak gida bat egitea.

7. HELBURUA

Komunikazio-azpiegiturak lehengoratzeara eta hurbileko ingurunera egokitzea, paisaia-integrazio handiagoa lortzeko eta lurraldearen zatiketa murrizteko.

- Azpiegitura linealak paisaiaren aldetik lehengoratzeara, hesien eta landare-itxituren bidez.
- Pasabide ekologikoak sortzea komunikazio-azpiegiturak instalatu ondoren zatitu diren habitatetan.
- Ibilgailuen zirkulazio txikiagoko bigarren mailako bideak prestatzea paisaia ikusteko, paisaia-interes handieneko elementuei balioa emango dien errepide eszenikoen sarea sortuz.
- Publizitate-errotuluak kentzea esposizio handiko eremuetan.

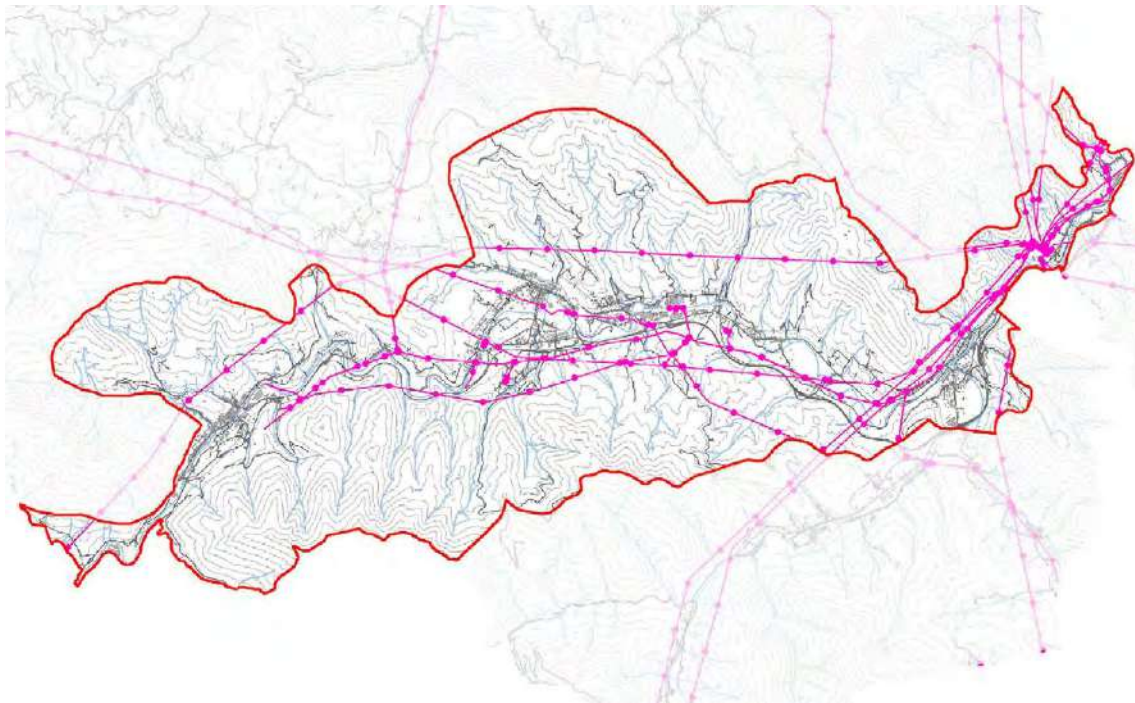
8. HELBURUA

Azpiegitura elektrikoaren trazadura egokitu eta berriz diseinatzea, paisaiaren kalitatea murriztu eta paisaiaren zatiketa eragin ez dezaten.

Proposatzen diren ekintzak:

- Goi-tentsioko lineak azpiegituren korridoreetarantz birproiektatzea, bereziki balio natural, estetiko eta sinbolikoa duten paisaietan kokatuta daudenak.
- Goi-tentsioko lineak zati sentikorrenetan lurperatzea, ikusmen-esposizio handia dutelako edo zuzeneko ingurunearen ezaugarri naturalak aldatzen direlako.
- Zerbitzuz kanpoko linea elektrikoak kentzea.

- Errepideetako argiztapen-lerroa eta argiak kentzea, herriguneen hiri-mugetatik kanpo dauden eremuetan.
- Hiriguneetan elektrizitate- eta telefono-kableak lurperatzea. Telekomunikazio-kableak kanpoko espazio osoan lurperatzea.

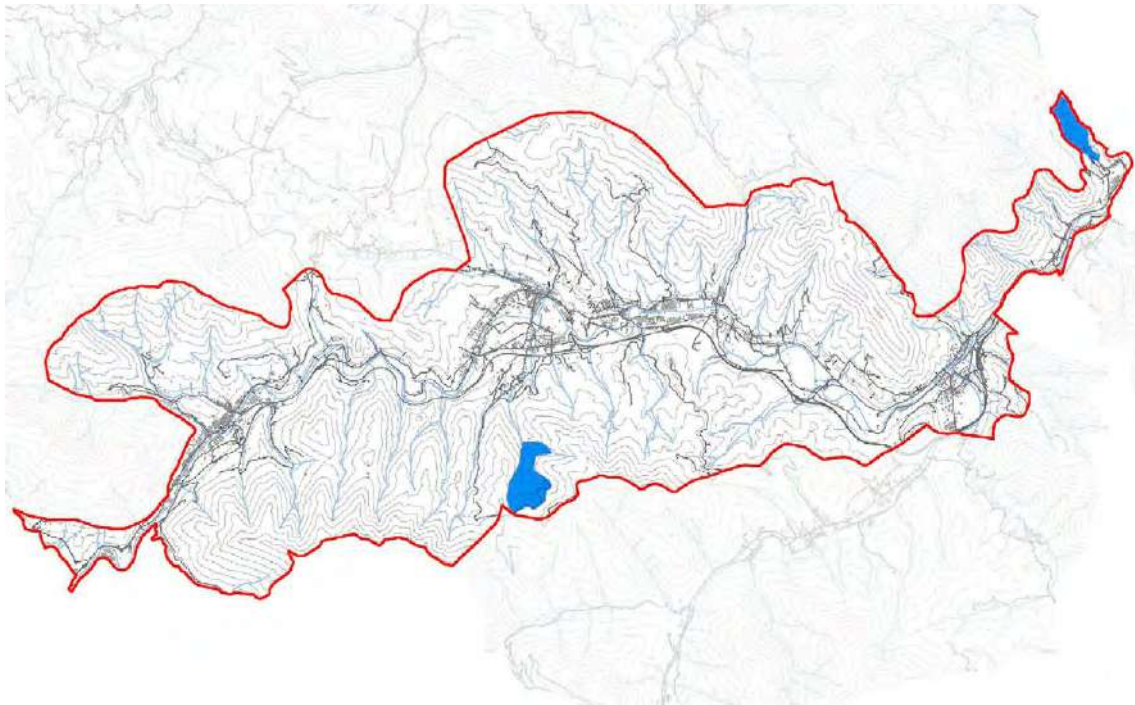

9. HELBURUA

Lehentasunezko ikusmen-eremuetan kokatutako erauzketa-jardueretan espezializatutako eremuak lehengoratzeta eta hobetzea, eta horiek berriro diseinatzea, ingurunean integratuta daudela kontuan hartuta.

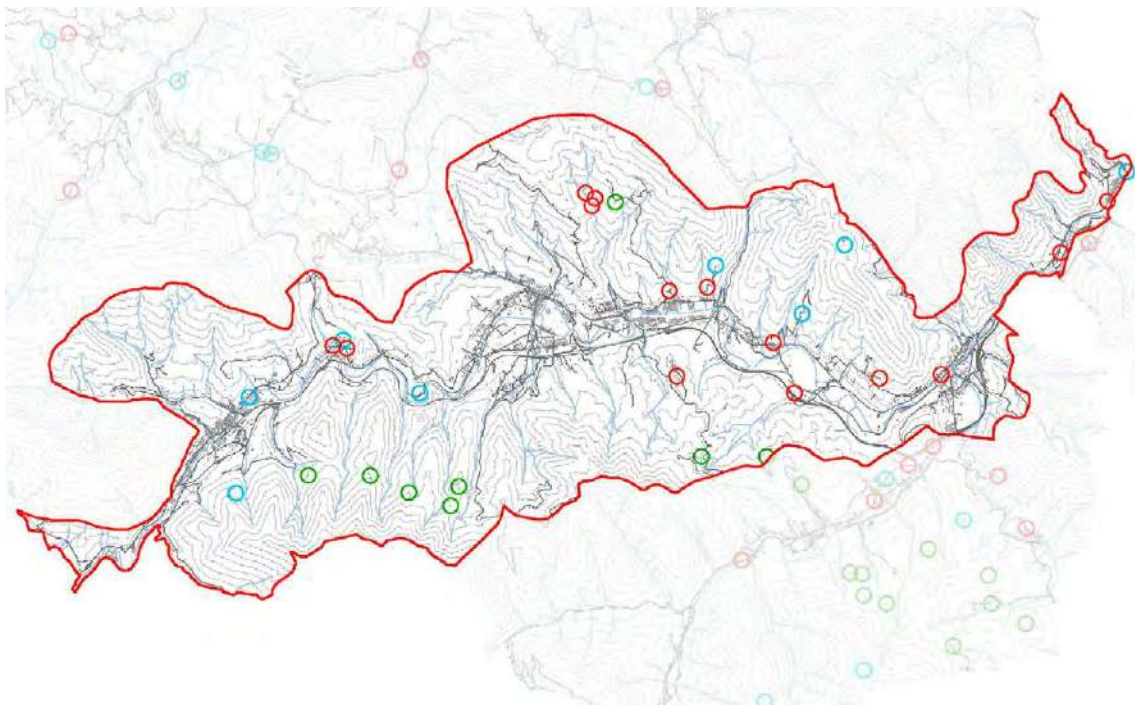
Honako ekintza hauek proposatzen dira:

- Erauzteko ustategi berriak instalatu aurretik paisaian integratzeko azterlanak egitea.
- Erauzketa-ustiapenak paisaiaren aldetik lehengoratzeta, hesien eta landare-itxituren bidez.
- Erauzketa-ustategiek paisaia hobetzeko politikak bultzatzen bultzatzea.
- Jarduera amaitu ondoren erauzketa-ustategiak lehengoratzeko proiektuetan paisaiaren arloko xedapenak sartzea.

10. HELBURUA

Ondare arkitektonikoa (kultua eta herrikoia) babestu, birbaloratu eta zaharberritzea, unitatearen balio identitarioa eta historikoa sustatzen duten dorretxeak eta indianoen etxeak bereziki kontuan hartuta.

Honako ekintza hauek zehaztu dira:

- Arkitektura herrikoia eta kultua babestea, baserriak, Gaztelako etxea, Kantabriako etxea, etxe turtziarra, etxe klasikoak, jauregiak, dorretxeak, indiano-etxeak, errotak, burdinolak, bordak, lastategiak, kortak, eraistea saihestuz, fatxadak aldatzea saihestuz, hurbileko zuhaitzak, lorategiak, etab. desagertzea saihestuz; egoera txarrean dauden elementuen, egituren, arotzeriaren, estalkien, tximinien eta abarren hobekuntza eta konponketa sustatuz, material berberak erabiliz: harlangaitza, tokiaren harlandua, zura, zeramikazko teila, buztina, teiltatzeko adreilua, zarpiatuak..
- Eraikuntza tradizionalen, arkitektura kultuaren (dorretxeak, indianoen etxeak) eta eraikuntza erlijiosoen katalogo zehatzak egitea, elementu bakoitzaren balioa, kontserbazio-egoera eta potentzial turistikoa adieraziz.

11. HELBURUA

Burgosetik BI-636 errepidetik eremu funtzionalera sartzeko atea hobetzea, eskualdeko paisaia-errealitatearen ezaugarri izan dadin eta bertako kultura- eta natura-aberastasunari balioa eman diezaion.

Proposatzen diren ekintzak:

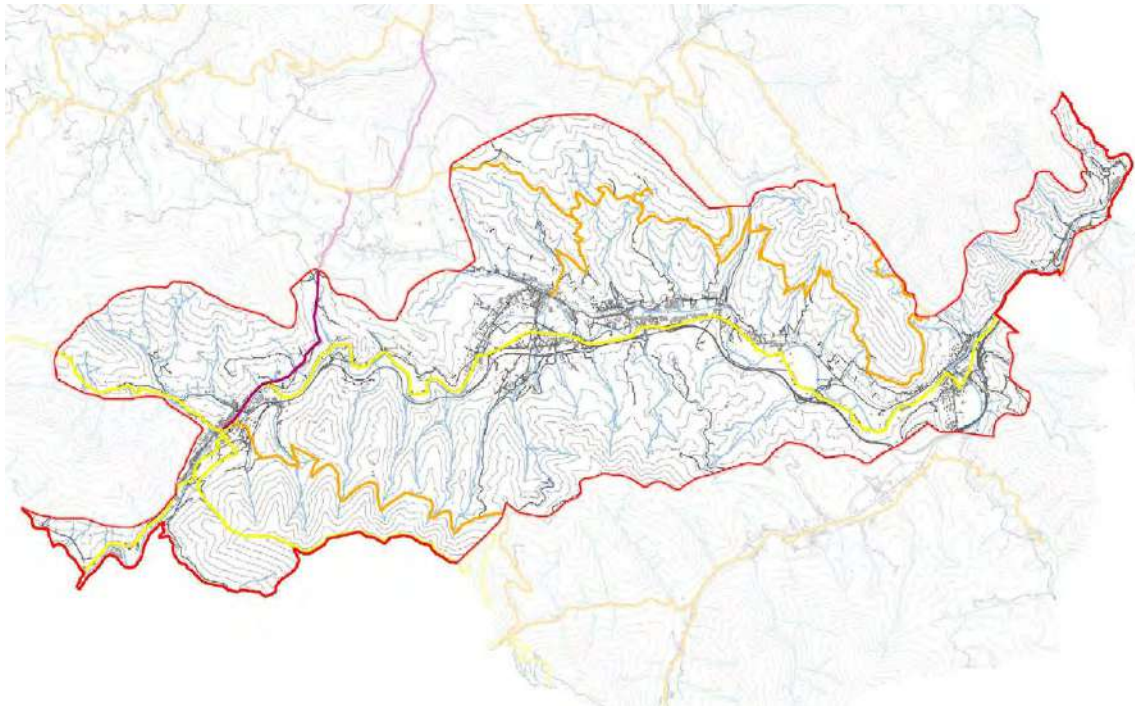
- Eremu funtzionaleko sarrerak paisaian integratzeko proiektuak bultzatzea.
- Ikusmen-eragina duten eremu funtzionaleko sarreraren bide-ardatzei lotutako merkataritza- eta industria-jardueren paisaia hobetzeko planak egitea.
- Eremu funtzionalera sartzeko azpiegitura linealak paisaiaren aldetik lehengoratzeta, hesien eta landare-itxituren bidez.
- Eremu funtzionalari berezko nortasuna ematen dioten natura- eta ondare-elementuen seinaleztapena sustatzea.

12. HELBURUA

Kadaguako haraneko ñabarduren aniztasuna aztertu ahal izateko ibilbide-sistema bat lehengoratzeta eta sortzea.

Ekintza hauek proposatzen dira:

- Dauden ibilbideen seinaleztapena hobetzea.
- Dauden bide berdeen jarraitutasuna lortzea.
- Unitatean dagoen ondarea bateratuko duen ibilbide historiko bat sortzea.

4.16. ZALLAKO UDALERRIKO EUSKAL KULTURA ONDAREAREN ZENTROAREN DATU-BASEETAN ERREGISTRATUTAKO ELEMENTUAK.

Atal honetan, Euskal Kultura Ondareari buruzko maiatzaren 9ko 6/2019 Lege berrian ezarritakoaren arabera Zallako udalerriko plangintza orokor berriak Ondasun Babestuen Katalogoan sartu behar dituen ondasunak azaltzen dira, eta plangintzaren babes-araudia harmonizatu behar da, lege berri honek txertatzen dituen berrikuntzen arabera, hain zuzen ere kultura-ondasun higiezinetan esku hartzeko irizpideei eta babesari dagokienez.

A. ONDARE ARKITEKTONIKOA

A.1. Euskal Autonomia Erkidegoak Monumentu/Monumentu-Multzo izendatutako kultura-ondasunak.

DONEJAKUE BIDEKO MONUMENTU-MULTZOA. 2/2012 Dekretua, urtarrilaren 10ekoa, Monumentu Multzo kategoriarekin, Sailkatutako Kultura Ondasun gisa kalifikatzen duena. Donejakue Bidea Euskal Autonomia Erkidegotik igarotzen da.

Euskal Autonomia Erkidegotik igarotzen den Donejakue Bidea, Monumentu Multzo kategoriarekin, Sailkatutako Kultura Ondasun (Babes Berezia) gisa kalifikatzen duen urtarrilaren 10eko 2/2012 Dekretuaren 1II. eranskinean jasotako elementuak eta haien babes-araubidea (2012ko urtarrilaren 27ko EHAA, 19. zk.). 1

- **Bideak Zallako udalerritik igarotzen duen bide-trazadura.** Trazadura hau 2/2012 Dekretuaren III. eranskineko II. kapituluaren (Bide-trazadura Bidearen euskarri gisa) ezarritako zehaztapenei lotuta dago.

- **Bideari lotutako elementuak.**

FITXA ZK. DEITURA

3	URRUTIA JAUREGIA
9	SAN ANTONIO BASELIZA
13	TERREROS DORREA
20	HERRERAKO ESKOLA
22	BOLUNBURUKO DORREA
29	SANTA ANA BASELIZA
35	LLANTADAKO DORREA
38	GOBEOKO JAUREGIA
42	ZARIKETEKO SAN PEDRO BASELIZA
56	VILLA GEURE ETXEA
61	GOTZONERENA HIRIBILDU
67	BOLUNBURUKO BURDINOLA
78	IBARRA 13 BASERRIA
125	BOLUNBURU BIDEA – BALMADEA

Bolunburuko Dorrearen kasuan (22. fitxa) eta Llantadako Dorrearen kasuan (35. fitxa), Donejakue Bideari atxikitako elementuak izateaz gain, Kultura sailburuaren 2002ko urtarrilaren 14ko Aginduren bidez inbentariatutako Kultura Ondasunak dira (Babes Ertaina) (2020-02-05eko EHAA, 25. zk.). Agindu horren I. eranskinean zerrendatutako Bizkaiko dorretxeetako bakoitza Euskal Kultura Ondarearen Zerrenda Nagusian monumentu kategoriako kultura-ondasun gisa inskribatzeko agindua. III. eranskinean babes-ingurunearen mugak ezartzen dira.

- A.2. Euskal Kultura Ondarearen EAEko Erregistroan kultura-ondasun deklaratzeko eta inskribatzeko proposamena duten ondasunak,** Euskal Kultura Ondareari buruzko maiatzaren 9ko 6/2019 Legeak aurreikusten dituen mekanismoen bidez.

FITXA ZK. DEITURA

4	ALLENDE JAUREGIA
5	RECALDE - SANTIBAÑEZ ETXEA
7	BASUALDO ETXEA
12	SAN KRISTOBAL ETXEA
18	SAN MIGEL ELIZA
21	MENDIA JAUREGIA
27	BATZOKIA
28	MURGA JAUREGIA
30	MENDIA ETXEA
36	JUANITA ETXEA
40	IRLANDESAK ESKOLA
44	LANDETxea
50	YARTO JAUREGIA
51	LLANO BASERRIA
54	LLANTADA 12 ETXEA
57	LLANTADA 7 ETXEA
63	ESPAÑOLA PAPER-FABRIKA
63-1	MOTORREN BILTEGIA
63-2	AZPIZENTRAL ELEKTRIKOA
63-3	TAILER MEKANIKOA
63-4	BILTEGIAK ETA AROTZERIAK

- 63-5 BILTEGI OROKORRAK
- 63-7 KANPOKO UR-BILTEGIA
- 63-10 BULEGOAK ETA ZERBITZUAK
- 63-14 UR-ARAZKETA
- 63-15 KAUSTIFIKAZIOA
- 64 PEALSA
 - 64-1 PRESA ETA UBIDEA
 - 64-2 GALDAKETA- ETA SUBERAKETA-NABEA
 - 64-3 IJEZKETAREN JARRAIPEN-NABEA
 - 64-4 BULEGOAK ETA ENERGIA
 - 64-5 IJEZKETA-NABEA
- 66 KADAGUAKO KOOPERATIBA
- 81 LLANO 1 ETA 2 BASERRIA
- 100 MARIVI ETXEA
- 101 SAN PEDRO 20 ETXEA
- 102. SERRANO ETXEA
- 103 GALLARDI 18 ETXEA
- 104 LANZAGORTA ETORBIDEA 55 ETXEA
- 106 LANGILEEN ETORBIDEA 31 ETXEA
- 121 INMACULADA CONCEPCIÓN DE MARIA ELIZA

6/2019 Legearen babesean babestuak izan arte, egiten diren esku-hartzeak zaharberritze zientifikokoak eta zaharberritze kontserbatzailekoak izatea, Ondare Urbanizatua eta Eraikia birgaitzeko jarduketara babestuei buruzko 317/2002 Dekretuan jasotako I. eranskinean (Birgaitzeko esku-hartzeak) definitzen diren bezala.

Ondare horri kautelazko babes-ingurunea emate aldera, EAEko Monumentu edo Monumentu Maltza izendatzeko proposatu diren higiezinaren kasuan, gutxienez 15 metroko atzerapena errespetatzea gomendatzen da, eraikuntzarik, instalaziorik eta hesirik gabe; eta, nolabait ere, ingurunearen ingurumen-eragariak hutsaldu ditzaketan aldaketak saihestea.

A.3. Tokiko babesa proposatzen duten ondasun higiezinak.

Tokiko intereseko kultura-ondasunak dira, babes bereziko edoertaineko ondasunen garrantzia izan ez arren, Euskal Kultura Ondareari buruzko maiatzaren 9ko 6/2019 Legearen 2.1 artikuluan aipatutako balioetako bat dutenak, udal-eremuan bakarrik bada ere.

FITXA ZK. DEITURA

- 43 MAGDALENA ERMITA
- 6 SANTIAGO ELIZA
- 83 OTXARAN BEKOA BASERRIA
- 84 MALABRIGO 2 BASERRIA
- 17 UDALETXE ZAHARRA
- 25 MARISTAK ANAIAK 14 ETXEA
- 31 LANZAGORTA HIRIBIDEA 1 ETXEA
- 87 ZALLAKO GELTOKIA
- 41 SAN KRISTOBAL JAUREGIA
- 34 AUTONOMIA PLAZA 3 ETXEA
- 88 ARANGURENGO GELTOKIA
- 55 MENDIETAKO DORREA
- 85 URIBE BASERRIA
- 75 ALLENDELAGUA 3 BASERRIA

71 IBARRA ZUBIA
 10 SERRANO 10 TXALET A
 49 SAN ANTONIO ERMITA
 46 SAN PANTALEON ERMITA
 70 LA HERRERAKO ZUBIA
 14 SANTA ISABEL ELIZA
 73 LA HERRERA- IJALDE 5 BASERRIA
 80 EL CAMPO 2 BASERRIA
 79 EL CAMPO 3 ETA 4 BASERRIA
 77 LONGAR 6 ETA 7 BASERRIA
 76 LONGAR 8 BASERRIA
 37 GOBEO DORREA
 1 HARRIZKO GAZTELUA
 74 BOLUNBURU BASERRIA
 53 SAN ISIDRO ERMITA
 91 GOBEOKO DORREA (2)
 90 VILLAR ETXEA
 45 EL TILO ITURRIA
 2 SAN PEDRO ITURRIA
 107 GO MARU ETXEA
 105 LANZAGORTA HIRIBIDEA 52 ETXEA
 97 LA HERRERA GELTOKIA
 96 ZALLAKO GERALEKUA (IBARRA)
 108 MIMETIZ PILOTALEKUA
 109 MARISTAS IKASTETXE ZAHARREKO FRONTOIA
 110 IBARREKOLANDAKO PILOTALEKUA
 111 ARANGURENGO PILOTALEKU ZAHARRA
 112 SOLLANOKO PROBALEKUA
 113 OTXARANGO FRONTOIA
 114 LA LASTRA Z/G BASERRIA
 117 SAN MIGEL ETXEBIZITZA-MULTZOA
 129 KADAGUA GAINEKO FFCC ZUBIA
 126 KADAGUA GAINEKO FFCC ZUBIA
 127 KADAGUA GAINEKO FFCC ZUBIA
 15-1 LA HERRERAKO UDAL HILERRIKO PORTADA
 8-1 SAN MIGEL UDAL HILERRIKO PORTADA
 62-2 ZENTRALARI ATXIKITAKO ETXEA
 62-1 TURBINEN ETA SISTEMA ELEKTRIKOAREN OSTATUA
 62-3 PRESA ETA UBIDEA
 62 ELEKTRA LA MELLA
 60 LLANTADA 20 ETXEA
 64-6 LABEA

B. ONDARE ARKEOLOGIKOA

B.1. Babes Bereziko Kultura-Ondasun gisa sartzeko hasitako Arkeologia-Gunea.

FITXA ZK. DEITURA

34 BOLUNBURU INGURAKETAKO ESPARRU GOTORTUA (2020/06/23KO EHAA).
 Ebazpena, 2020ko ekainaren 19koa, Kulturako sailburuordearena, zeinaren bidez
 hasiera ematen baitzaio Bolunburu Esparruko Herrixka Gotortua (Zalla, Bizkaia)

Babes Bereziko Kultura-Ondasun deklaratzeko espedienteari, eta jendaurrean jarri eta interesdunei entzunaldia emateko.

Espediente horri hasiera emanez, Bolunburu Esparruko Herrixka Gotortuari babes-araubide partikularra aplikatuko zaio berehala eta behin-behinean, bai eta Euskal Kultura Ondareari buruzko 6/2019 Legean Babes Bereziko ondasunetarako aurreikusitako araubide erkide eta espezifikoarekin ere.

B.2. Balizko arkeologia-eremuak. Kultura, Gazteria eta Kirol sailburuordearen 1997ko maiatzaren 5eko Ebazpenaren bidez aitortuak. 1997ko ekainaren 10eko EHAA, 09 zenbakia.

FITXA ZK. DEITURA

- 1 HORMAZAKO DONE JOANES BASELIZA/LA FLOR (E)
- 2 SAN PANTALEON BASELIZA (E)
- 3 ARETXAGA DORRETXE (A)
- 4 MENDIETA DORRETXE (A)
- 5 MARROQUINA DE MONTEHERMOSO DORRETXE (E)
- 7 1BARRA DORRETXE (E)
- 8 ZALLAKO SAN MIGEL ELIZA (B)
- 9 MURGA DORRETXE (A)
- 10 SALCEDO DORRETXE (E)
- 11 SANTIAGO APOSTOL ELIZA (A)
- 13 CALCIBAN ERROTA (E)
- 14 SOLANO DORRETXE (A)
- 15 LLANTADA DORREA (B)
- 16 LLANTADA ORUBEA, 24. ZK. (B)
- 17 GOBEO DORRETXE (A)
- 18 BOLUNBURU DORRETXE (B)
- 19 SANTA ANA BASELIZA (B)
- 80 BOLUNBURU BURDINOLA ETA ERROTA (D)
- 22 SAN ISIDRO NEKAZARIAREN BASELIZA (A)
- 29 TARAMONA DORRETXE (E)
- 31 ARBALITZA TUMULUA (C)
- 32 PINTA ETXE (A)
- 33 BRENA TUMULUA (C)

(A) Eraikinaren harresi arteko eremua

(B) Eraikinaren harresi arteko eremua + 15 metro haren inguruan, kanpoaldeko ertzetatik abiatuta.

(C) Elementuak hartzen duen eremua + 5 metro inguruan, kanpoaldeko ertzetatik abiatuta

(D) Eraikinak eta hari atxikitako instalazioek hartzen duten eremua

(E) Planoan zehazten den eremua

B.3. Deklaratzeke dauden arkeologia-guneak.

FITXA ZK. DEITURA

- 35 GUNE HIDRAULIKOA ETA TERREROS BURDINOLA
- 36 GOBEOKO GUNE HIDRAULIKOA

4.17. ENERGIA BERRIZTAGARRIEN LURRALDE PLAN SEKTORIALA (HASIERAKO ONESPENA)

Ekonomiaren Garapen, Iraunkortasun eta Ingurumeneko sailburuaren 2023ko apirilaren 27ko Aginduaren bidez, hasierako onespena eman zaio Euskadiko Energia Berriztagarren Lurralde Plan Sektorialari.

LPSak ezartzen du energia berriztagarren instalazioak lurraldean ezartzeko araubidea, oro har, Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legean, zehazki, lurzoru urbanizaezinen araubidean eta lurzoru-mota horretan onar daitezkeen erabilera eta jardueren araubidean (28.5.a artikulua, funtsean), eta uztailaren 30eko 128/2019 Dekretuaren bidez onartutako Lurralde Antolamenduaren Gidalerroetan (LAG), zehazki, Espazioa Antolatze eta Erabiltze Gidalerroetan (II. kapituluak), eta, zehatzago, Ingurune Fisikoaren Jarraibidean (3. artikulua eta II. eranskina), kokatu behar da.

Ilido horretan, energia berriztagarren instalazioak ezartzea, sektoreko legeriak onura publikokotzat jotako ekipamendu eta jardura bat, Sektore Elektriokoari buruzko irailaren 26ko 24/2013 Legea, eta LPS honek interes publikokotzat jotako ekipamendu eta jardura bat ezartzea dakartenez, lurzoru urbanizaezinean ezarri ahal izango da, aldezturik dagokion foru-aldundiaren ebazpen bidez interes publikokotzat jotzen bada.

Horrela xedatzen da 2/2006 Legearen 28.5 a) artikuluan, eta honela dio hitzez hitz:

“5. Lurzoru urbanizaezinean gauzatu ahal izango dira:

a) Aplikatzekoa den sektore-legediak edo lurralde-plangintzak interes publikokotzat jotako zuzkidurak, ekipamenduak eta jarduerak ezartzera berariaz eta modu eskusiboan bideratutako jarduerak, betiere, kasu zehatzerako, gainera, interes publikokotzat jotzen badira dagokion foru-aldundiaren ebazpen bidez, hogeitauko jendaurreko informazioaren izapidea egin ondoren.

Bestalde, energia berriztagarriak ezartzeko araubidea kokatu behar den esparruaren barruan, LAGek, aplikatzekoak diren arauen II. eranskineko 2.c.4.e puntuan – ingurune fisikoaren antolamenduari buruzkoan –, aerosorgailuak eta energia berriztagarrietako beste instalazio batzuk (hidroelektrikoa, fotovoltaikoa, geotermia eta antzekoak) «Azpiegiturak. Zerbitzu instalazio tekniko ez-linealak, B motakoen» erabileraren barruan sartzen dituzte. Eta horrela, energia berriztagarren LPS honek erabilera hori garatzen du, berariazko erabileran zehaztuz: «Energia berriztagarri berriztagarren instalazioak». Erabilera horren barruan energia berriztagarria energia elektriko bihurtzeko eta biltzeko jardura sartzen da, baita energia elektrikoa sortzeko beharrezkoak diren instalazioak ere, energia mota bakoitzaren ekoizpen-instalazioak barne: haize-sorgailuak, eguzki-plakak edo - panelak, turbinak, galdarak edo antzeko beste batzuk, bai eta horiei lotutako instalazio osagarriak ere, hala nola sarbideak, ebakuazio-lineak, etab.

Erabilera edo jardura horren barruan, bertan sartzen diren instalazioak honako hauek dira:

- a. Lehen mailako energia gisa erabiltzen duten energia berriztagarriaren arabera.
- b. Tamainagatik edo eskalagatik, eolikoaren eta fotovoltaiakoaren kasuan (eskala handia, eskala ertaina eta eskala txikia).
- c. Sortutako energiaren xedeagatik edo erabileragatik (autokontsumorako edo produkziarako instalazioak badira).

LPSak ez ditu ingurune fisikoa antolatzekeo kategoria berriak sortzen; aitzitik, horrek ezartzen duen zonifikazioa – memoria honetako 12.2 eta 12.3 ataletan islatutakoa – lurralde- eta hirigintza-plangintzak bere eskumen eta eskalaren arabera definitzen dituen antolamendukategoriei gainjartzen die, eta horietako bakoitzean energia berriztagarrien instalazio berriztagarrien erabilera sartzen du, bidezkoa, onargarria edo debekatua den kontuan hartuta, kasu bakoitzean dagokionaren arabera. I. dokumentua: Memoria (hasierako onespina) 97 Horrela, erabilerari buruzko araudi orokor bat ezartzen da: «Azpiegiturak. Zerbitzu-instalazio tekniko ez-linealak, B motakoak – Energia berriztagarri elektrikoen instalazioak ingurune fisikoaren antolamendu-kategoria bakoitzerako eta gainjarritako baldintzatzaile bakoitzerako, aurrerago garatuko denaren arabera, eta «Energia berriztagarriak erabiltzeko Ingurune Fisikoaren Antolamenduaren Matrizean» adierazten dena.

Matrize horretan, ingurune fisikoaren antolamendu-kategoriak – horietako bakoitza instalazio eolikoak eta fotovoltaiakoak hartzeko lurraldearen gaitasuna mailakatzen den zonetan xehatuta – energia berriztagarrien instalazioen erabilerarekin gurutzatzen dira – era berean, energia primario gisa erabiltzen duten energia berriztagarriarekin (eolika, eguzki energia fotovoltaiakoa, minihidraulikoa, biomasa, geotermia), sortutako energiaren xedearekin edo erabilerarekin (autokontsumorako edo produkziarako instalazioak badira), eta eolikoaren eta fotovoltaiakoaren kasuan, tamainarekin edo eskalarekin (eskala handia, eskala ertaina edo eskala txikia) xehatuta, eta, LAGetako ingurune fisikoaren antolamendu-matrizean bezala, kode bat ezartzen du erregulaziorako:

- 1= Erabilera egokia
- 2= Erabilera onargarria
- 3= Erabilera debekatua

Eta erabilera onargarriaren barruan, dagokion garapen-plangintzan ezarritakoak baldintzatu ahal izango du erabilera hori:

- 2¹: Nekazaritza eta basozaintzako LPS
- 2²: Ibaien eta Erreken LPS eta plan hidrologikoak
- 2³: Eremu zehatzean aplikatu daitezkeen babes-figurak (NBAP, Urdaibaiko EKZP, KBE) edo Hezeguneen LPS edo Itsasertzeko LPS.

Antolamendu-kategoriez gain, LAGek, ingurune fisikoaren antolamenduaren arloko gidalerroen artean, baldintzatzaile gainjarrien bi multzo jasotzen dituzte: Arrisku naturalak eta klimaaldaketa, eta azpiegitura berdea, ingurune fisikoaren antolamendu-kategoria bakoitzerako ezarritako erabilera-erregimena mugatzen edo baldintzatzen dutenak, honela: Arrisku Naturalen eta Klima-Aldaketaren baldintzatzaile gainjarria, eta Azpiegitura Berdearen gainjarritako baldintzatzailea.

Udal-plangintzak, lurzoru urbanizaezinaren erregulazioan, energia berriztagarriak erabiltzeko ingurune fisikoa antolatzekeo erregulazio eta matrize hori jaso beharko du, dagokion udalerraren berezko baldintzetara egokitzeari kalterik egin gabe.

MATRIZ DE ORDENACIÓN DEL MEDIO FÍSICO DE LA CAPV PARA ENERGÍAS RENOVABLES			USO																		
			INFRAESTRUCTURAS																		
			Instalaciones técnicas de servicios de carácter no lineal tipo B																		
			Instalaciones de generación eléctrica mediante energías renovables sobre el terreno																		
			EÓLICA						FOTOVOLTAICA						MINI HIDRÉLICA		BIOMASA		GEO TÉRMICA		
Gran escala		Mediana escala		Pequeña escala		Gran escala		Mediana escala		Pequeña escala											
Autosuministro		Producción		Autosuministro		Producción		Autosuministro		Producción		Autosuministro		Producción							
1 = Uso propiciado 2 = Uso admisible 3 = Uso prohibido (*) Conforme al artículo 11.3.b																					
Planeamiento de desarrollo:																					
2º PTS Agroforestal																					
2º PTS de Ríos y Arroyos, Planes hidroológicos																					
2º PORN, PRUG Urdabai, ZEC, PTS Zonas Húmedas, PTS Litoral																					
CATEGORÍAS DE ORDENACIÓN																					
Especial Protección			ZONA DE AFITUJO	Todas	3	3	3	3	2 ³	3	3	3	3	3	2 ³	3	3	3	3	3	
Mejora Ambiental				Todas	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ² (*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ³ (*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ^(*)	2 ^(*)	
Forestal				Alta y Media	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2 ¹	1	2 ¹	
				Baja	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	1	1	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	1	1	1	1	2 ¹	2 ¹	
				Alta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2 ¹	2 ¹	2 ¹
				Media y Baja	2 ¹	2 ¹	1	2 ¹	1	2 ¹	2 ¹	1	2 ¹	1	2 ¹	1	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹
Agroganadera y Campesina				Alta	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	1	2 ¹	3	3	2 ¹	2 ¹	1	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	
				Media y Baja	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	1	2 ¹	3	3	2 ¹	2 ¹	1	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	2 ¹	
Pastos montanos				Todas	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
Protección de aguas superficiales				Todas	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	3	3	
CONDICIONANTES SUPERPUESTOS																					
De riesgos naturales y cambio climático																					
Vulnerabilidad de acuíferos				2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²		
Riesgos geológicos				2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3		
Áreas inundables				2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²	2 ²		
Asociados al cambio climático				2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}	2 ^{2,3}		
Infraestructura verde																					
Espacios protegidos por sus valores ambientales y Reserva de la Biosfera de Urdabai				2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³	2 ³		
Corredores Ecológicos y otros espacios de interés natural multifuncionales				2	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2	3	3			

- 1. AKE Ubieta-Zipa mendian (Pico de la cabaña eta Artegi) – Onura Publikoko Mendia, 128 matrikularekin**
- 2. AKE Trasmossos Gailurrerian (Alto de Azolla) – Onura Publikoko Mendia, 129 matrikularekin**

Zallako Udalak alegazioak aurkeztu dizkio Hasierako Onespenaren dokumentuari. Izan ere, EERRen LPSak ezarritako mugaketa bi Aukeratutako Kokapen-Eremuetan (AKE), Zallako udalerrian instalazio eolikoak ezartzeko, eremu horien hirigintzaezugarrien kontrakotzat jotzen da. Halaber, haien ingurumen- eta ondare-balioengatik desegokiak dira, bereziki Titulartasun Publikoko Mendian (129 matrikularekin) kokatutako eremua.

4.18. AURRERAPEN-FASEAN DAUDEN LURRALDE-PLAN SEKTORIALAK, IZAPIDETZEA ETENDA DUTENAK

Aurrerapen-fasean daude, izapidetze etenarekin, Zallako hirigintza-plangintzan eragina izan dezaketen lurralde-plan sektorial hauek:

- **KULTURA ONDAREAREN LPSren aurrerapena.**

Lurralde-antolamenduko tresna honen Aurrerapena 2001ean onartu zen.

Tresna arauemaile bat lortu nahi da, kultura-ondare higiezin lurralde fisikoan legez txertatuta gera dadin, eta administrazio eskudunek (foru-aldundiek eta udalek) ondare hori administratzeko baldintza eta muga espezifikoak ezar ditzan.

LPSaren Aurrerapenak hiru eduki-multzo sistematizatzen ditu:

1. Arau-xedapenak, kultura-ondare higiezinari dagozkion ondasunak identifikatzeko eta haien babes-kategoriak eta -mailak finkatzeko, ondasun horiekin pareka daitezkeen hirigintza-kategoriak definitzeko, eta babes-xedapenak, horien aplikazio-moduak eta izaera loteslea definitzeko.
2. Babesa eta hobekuntza sustatzeko orientabideak, babesa programatuz eta ekintza publikoak eta partikularrei babesa, kontserbazioa eta hobekuntza lortzeko eman beharreko laguntzak finkatzeko lehentasun-ordena baten bidez.
3. Garapen-orientabideak, kultura-ondasun higiezin jakin batzuk hirigintza- eta lurralde-garapeneko jardueretan integratzeko, eta baldintza egokiak dituzten ondasun eta eremuak seinalatzeko, kultura-jardueren egoitza gisa, babestu beharreko ondasunaren izaerari eta balioei lotuta.

Aurrerapeneko dokumentuak, ahal dela, arau-xedapenak garatzen ditu, eta proposamenak eta jarduketa-programak hurrengo fase baterako uzten ditu, lurralde-estrategiak eta babesa arautzen duten xedapenak definitu ondoren. Beraz, oso dokumentu generikoa da.

- **ETXEBIZITZEN SUSTAPEN PUBLIKORAKO LURZORUAREN LPSaren Aurrerapena.**

Lurraldea antolatzeko tresna honen Aurrerapena 2003an onartu zen.

Dokumentu honen egiteko orokorra etxebizitza babestua sustatzeko gordetako lurzorua kokatzeko, banatzeko eta dimentsionatzeko irizpide batzuk proposatzea da, baita datozen urteetan garatu beharreko jarduketa publiko berrietarako lurralde-jarraibide batzuk proposatzea ere, etxebizitza-politika eta lurraldea antolatzeko lanak, 1997ko Lurralde Antolamenduaren Gidalerroen garapen gisa, uztartu ahal izateko.

Egiteko hori etxebizitza babesturako lurzoria arautzeko “erreferentziazko lurralde-ereduaren” proposamenean zehazten da. Horrela, ekintza publikoak modu orekatuan banatuz eta esku hartzeko politika egokiaren bidez, Eredu Funtzional bakoitzeko biztanleek lehen etxebizitza eskuratzeko dituzten beharrak 1997ko LAGetan eta Lurralde Plan Partzial ezberdinetan egun dagoen lurralde-eredua zuzentzeko planteatzen diren estrategiekin harmonizatuko dira.

Azterketa horren euskarri gisa, informazio-fitxa xehatu bat (taulak) eskaintzen da, EAEko udalerri bakoitzerako eta, agregazio bidez, horiek osatzen dituzten Eremu Funtzionaletarako egina.

Bosgarren kapitulutik hamargarrenera bitartekoek, Plana bera osatzen dutenek, honako hauek jasotzen dituzte: irizpideak, proposamen orokorrak, helburu kuantitatiboak eta horiek lortzeko programak, etxebizitzaren sustapen publikorako lurzoruen antolamendurako lurralde-eredua, Eusko Jaurlaritzaren jarduketa-aurreikuspenen lurralde-banaketaen proposamena eta Lurralde Antolamenduaren Gidalerroek EAE banatzen duten Eremu Funtzional bakoitzerako proposamen zehatzak.

- **GARRAIOAREN SARE INTERMODAL ETA LOGISTIKOAREN LPSren aurrerapena.**

Lurraldea antolatzeko tresna honen Aurrerapena 2003an onartu zen.

Plan honek helburutzat jotzen du bidaiarien truke modalerako sareen nodoen tipologia definitzea eta horretarako egituratutako lurzoruan jardura logistikoak egitea; nodo horien kokapen idealak identifikatzea; horien azalerak eta ezaugarri funtzionalak zenbatestea, eta, azkenik, nodoak kokatzeko aukerak zehaztea, dauden edo planifikatu behar diren proiektuen arabera, EAEko beharrei eta helburuei erantzuteko. Hori guztia ingurumenaren aldetik jasangarria, ekonomikoki eraginkorra eta sozialki orekatua izango den sare intermodal eta logistiko baten plangintzaren ikuspegitik.

Zallako udalerriari dagokionez, dokumentuak ez du ezartzen hirigintza-plangintzan eragina izan dezakeen zehaztapen zehatzik.

PIAZZA
CALLE

40

UDALERRIAREN KOKAPEN HISTORIKO LABURRA

Zallako historia ulertzeko, Enkarterriko eskualde-esparrutik eta haren berezitasun espezifikoetatik ez urruntzea beharrezkoa da. Hasteko, Enkarterriko lurraldea Bizkaiko gainerako lurraldeekin konparagarria den isiltasun dokumentala jasan arren Antzinaroan eta Goi Erdi Aroan, badirudi akulturazio-prozesua Bizkaiko gainerako lurraldeetatik bereizia izan dela. Zallako udalerriaren kasu zehatzean, badakigu bere kokapena Kadagua ibaiaren ondoan baldintzagarria izango zela lurralde horretan populazioa finkatzeko. Haran honek hartzen duen SW-NE antolamendu geografikoari esker, agian merkataritza-harreman goiztiarrak izan ziren Mena harana gaztelarraren eta Nerbioi haranaren artean, Enkarterriko ibaiaren ertzak komunikazio-bide gisa erabili baitziren.

Gaur egungo Zalla udalerria, historikoki, Bizkaiko Jaurerriaren elizate bat izan zen (XI. mendetik 1876ra arte Bizkaiko egungo lurralde historikoan zegoen antolaketa politiko propioa zuen lurraldea, Bizkaiko Batzar Nagusiak eta Bizkaiko foru-erregimena ezeztatu ziren arte) eta, beraz, jaurerri horren historiak Zallarena baldintzatzen du. Gainera, Kostaldeko Done Jakue Bidearen saihezbide baten pasabidea ere izan zelako eta delako.

Historiaurretik giza bizitzaren aztarnak daude lurralde honetan. 1998an, herri autrigoi bat aurkitu zuten udalerrian (erromatar aurreko tribua, Iberiar penintsularen iparraldean kokatua), Bolumburu auzoko Burdin Aroko herrixka harresitu gisa. Uxama Barcatik Flaviobrigara (Castro Urdiales) zihoan antzinako galtzada erromatarren aztarnak ere aurkitu dituzte Zallan.

XII. mendean agertu zen Zalla lehen aldiz dokumentuetan. Mende honetan eraiki zen lehenengo San Migel parrokia. Erdi Aro Klasikoan Salcedotarren leinua izan zen nagusi, Aiaratarren adar bat. XIII. mendetik aurrera, leinuen artean desadostasunak sortzen hasi ziren, eta Salcedotarrak eta Aiaratarrak banandu egin ziren. Behe Erdi Aroan, beraz, laztasun bereziz jasan zuen Erdi Aroko krisia, Leinu gerren etengabeko eszenatokia izanik.

Bolumburuko barruti gotortua

Zalla Lope García de Salazar-en *Bienandanzas e fortunas* delakoan aipatzen da. Bertan, Salazar eta Marroquín leinuen (biak Salcedotarrekin ahaidetuak) arteko borroka armatu batzuk kontatzen dira. XV. mendean Zallako lurraldea kontrolatzeko lehian aritu ziren, beste leinu asko tartean sartuz.

Zallak garrantzi handia izan zuenez Leinu gerren Erdi Aroko testuinguruan, garai hartako familia nobleen (Bolumburu, Terreros, Maruri, Llantada, Gobeo, Basualdo eta Mendieta) 22 dorretxe izan zituen gutxienez, eta horietako batzuk zutik daude oraindik.

Bolumburu dorretxea

Zallako San Migel Goiaingeruaren eliza

Maruri dorretxea

Terreros dorretxea

Gobeo dorretxea.

Llantada dorretxea.

Liskarrak 1480ko hamarkadan amaitu ziren Errege Katolikoek Garci-López de Chinchillaren Kapituluak aldarrikatzearekin eta, pixkanaka, tokiko erakundeak indartzearekin. Testuinguru horretan sortu zen alkatetzaren erakundea, kontuan hartuta 1394an Enkarterriko lehen Forua onartu zela eta Zalla Avellanedako Batzarreko kide zela.

Felipe III.ak Lezama familia boteretsuari alkatetza bizitza osorako eta oinordetzan izateko pribilegioa eman zion. Egoera hau mantendu egin zen 1694an Karlos II.ak bizilagunei alkatea izendatzeko ahalmena eman zien arte.

1630ean, Zallak Gernikako Batzarrarekin bat egitea erabaki zuen, Avellanedako Batzarraren elizate independente gisa. 1740an batzarra utzi zuen Bizkaiko Gobernuarekin izandako desadostasunengatik. Hala ere, 1800. urtean, errege-dekretu bidez, behin betiko, Enkarterri guztiak bezala, berarekin bat egitera behartua izan zen.

Aro Moderno osoan, Zallak ohiko ekoizpen siderurgikoan oinarritzen zuen bere ekonomia, Kadagua ibaiaren ertzetan hainbat burdinola eta errota hidraulikoetan irina ekoiztuz. Artoaren eta txakolinaren ekoizpenak ere garrantzia izan zuen nekazaritzan, Balmasedako aduanatik (Gaztelatik Bilboko porturaino) igarotzen zen merkataritzak nolabaiteko eragina izan zuen nekazaritzan. 1704an Zallak 173 sutegi zituen, urte horretan Bizkaia osoan egindako sutegitik ondorioztatzen denez. Biztanleriaren zati handiena alokairupeko nekazaritzan aritzen zen, eta, beraz, lurraren jabetza maiorazko gutxi batzuek menderatzen zuten.

Espainiako Independentzia Gerra Zallan nabaritu zen, 1813ra arte Frantziaren menpe egon zena, herrian arpilatze handiak eraginez. Era berean, Gerra Karlistak nabarmendu egin ziren udalerrian, maniobra eta kantonamendu militarren eszenatoki izan baitzen, batez ere Bilboko bi setioetan 1835 eta 1836 bitartean.

Industria-iraultza XIX. mendearen amaieran iritsi zen Zallara. Burdinolak krisian sartu eta fabrika berriak iritsi ziren, hala nola Papelera Española, Fábrica de Papel de Fumar, PEALSA eta Sociedad Eléctrica Urrutia. Papelera Española enpresaren instalazioak udalerriaren igoera ahalbidetu zuen (beste edozein jarduera baino askoz gehiago), landa-eremua izatetik hirigarapenean aurrera egitera pasatuz. Zentzu horretan, El Corriloko (gaur egun Mimetiz) erdigunea, San Migel elizaren inguruan, handitu egin zen Arangurengo eremu berriarekin. Hemen kokatu zen paper fabrika, bertako langile askoren bizileku izan zena. Biztanleriaren erakarpinak gorakada demografiko handia eragiten du, eta XX. mende osora hedatzen da. Lehenik, Balmaseda, Gueñes eta Gordejuela udalerrietatik, eta,

Mendietea dorretxea.

Bolumburuko Burdinolaren Hondarrak

Papelera Española. Ikuspegi orokorra

PEALSA (Plomas, Estaños y Aluminios S.A.)

ondoren, beste probintzia batzuetatik, batez ere Arabatik, Burgosetik eta Palentziatik. Fenomeno hau 1894an inauguratutako La Roblako Trenbideari esker posible izan zen.

Espainiako Gerra Zibilean, eremu errepublikarrean geratu zen, Euzkadiko Gobernuaren kontrolpean. Alemaniako Kondor Legioaren bonbardaketak jaso zituen, 1937ko ekainaren 21ekoa kasu, Zallako udalerriko gutxienez hogeita bi biktima errugaberekin.

XX. mendearen bigarren erdian, udalerriak hedapen handia izan zuen, eta, pixkanaka, bizitegi-udalerrri bihurtu zen.

Hiri Antolamenduko
Plan Orokorra

BERRIKUSTEN DEN PLANGINTZA OROKORRA. GARAPENAREN ETA GAUZATZEAREN AZTERKETA

6.1. 1998KO PLANEAMENDUKO ARAU SUBSIDIARIOAK.

6.1.1. XEDEA.

Zallako 1998ko Plangintzako Arau Subsidiarioak (AASS) plangintza orokor berri batekin ordezkatzeari proposatu zen, eta 1990eko martxoan behin betiko onartu ziren beste Arau Subsidiario batzuen berrikuspenaren emaitza izan ziren.

Egungo arau subsidiarioek arrazoi hauengatik justifikatzen zuten berrikuspen hori:

1. Bizitegi-eraikuntzak hiri-lurzoruan lortu duen garapena, aurreikusitako etxebizitza berrien % 70 inguru eraiki baitira.
2. “Kadaguako korridorea” erabat egin eta martxan jartzea, udalerritik doan tartean.
3. Euskal Autonomia Erkidegoko Lurralde Antolamenduaren Gidalerroen existentzia, Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldea berronatzeko interesgarriak diren zenbait alderdi biltzen dituen dokumentua, Zallako Enkarterriko eskualdean zeregin berezia esleituz.
4. Etxebizitzaren arloko Premiazko Neurriei buruzko Legea, zehazki Euskal Autonomia Erkidegokoa, egotea.

Hirigintza-antolamenduko plan guztien xede eta helburu komunez gain, legezko aginduen ondorioz, Arau Subsidiarioek proposatutakoak garrantzi handiko honako baldintzatzaile hauek bideratzen zituzten:

Hiru puntutan ardaztutako hirigune bat dago: Zallako nukleoa bera, lehen “El Corrillo” izena zuen auzoaren inguruan garatua, Mimetiz izena hartzen duena, enklabea hobeto identifikatzeko; Arangurengo nukleoa; eta Allendelaguako nukleoa. Elkarrengandik hurbil, denak epe luzera elkartzera bideratzen dira, hirigune bakarra osatuz. Hiru foku horietan daude, batez ere, udalerriko bizilekuak, hezkuntza eta aisialdia.

Egungo Industria Eremuen existentzia, gorde eta sustatu nahi den lantokia, Hiri Lurzoru gisa adierazitako kasu guztietan haien egoera onartuz.

Bizitegi-gune sakabanatuak, bizilagunen nekazaritza-dedikazioaren eta kontserbatu nahi diren beste enplegu batzuen arteko orekari eusten diotenak.

Kadagua ibaia bideratu eta hobetzeko beharra udalerritik igarotzean, ibaiaren baldintza hidraulikoak hobetuz.

Era berean, aurreko planaren garapen partzialaren ondoriozko baldintzatzaile gisa edo nahitako alderdi gisa, honako hauek aipatzen dira:

Hiriguneetako erdiguneen egitura osatzearen komenigarritasuna, hazkunde berriaren zati handi bat bertan kokatuz, garapen berriek egungo hiri-egitura errematatzeke eta zentroen hiri-ekipamendua behar bezala kualifikatzeko balio dezaten.

Plangintza onartua duten Urbanizatzeko Gai diren Bizitegi eta Industria Eremuak garatzeko beharra, jada egindako hirigintza-izapideak bultzatzen jarraituz, abian jartzea errealitate izan dadin.

Dentsitate baxuko finkatze-eremuren bat sortzearen komenigarritasuna, lurzoru-mota horren eskatzaile potentzialei alternatiba bat eskaini ahal izateko.

Hautemandako beharrak osa ditzaketen hirugarren sektoreko jardueretarako lurzoruak aurkitzea komeni den.

6.1.2. PROPOSATZEN DEN LURRALDE- ETA HIRIGINTZA-EREDUA.

Mimetiz, Aranguren eta Allendelaguako hiru hiriguneen arteko egiturazko harremanak ehuntzen joateko ideia orokorrari dagokionez, honako proposamen orokor hauek planteatzen dira:

- **AZPIEGITURA OROKORRAK.**

Neurri handi batean Kadaguako Korridorea egikarituta, udalerritik igarotzen denean, Arau Subsidiarioek beharrezkoak diren lurzoru-erreserbak proposatzen dituzte honako hauetarako:

- a. Obren jarraipena, ondoko Gueñesko mugartearen mugan. Puntu honetan, Arangurenerako eta Jarako sakanerako sarbidea hobetzen lagunduko zuen lotura bat aurreikusi zen.
- b. Etorkizuneko Malabrigoko Zubia, Artzentalesera, Karrantzara eta Kantabriako mugara doan trafikoa hiriguneetatik kanpo joatea ahalbidetuko duena. Sortzen den trafikoa kuantitatiboki garrantzitsua ez bada ere, aurreikuspen horri eutsi behar zaio bereziki, egin ahal izateko.
- c. Bide-sarearen osagarri gisa, Allendelagua herrigunea zeharkatzen duen eskualde-errepidearen ondoan ibilgailu astunak aparkatzeko eremu bat gordetzen da.
- d. Komunikazio-sareak udalerrri horretan banatzen den trenbidea (FEVE) ere hartzen du barne, eta bi linea osatzen ditu: 1.- Bilbo-Santander linea, udalerrria ekialdetik mendebaldera zeharkatzen duena, Gueñes-Malabrigo errepidearen norabideari jarraituz; eta Bilbo-Balmaseda linea, Gueñes-Balmaseda errepidearen norabideari jarraituz.

- ESPAZIO LIBREEN SISTEMA OROKORRA.

Espazio Libreen Sistema Orokorra Kadagua ibaian oinarritzen da. Bolunburu parkeak, Oxibar parkeak eta zenbait elementu isolatuk osatzen dute, hala nola Udaletxeko parkeak. Proposamen berriak ardatz hori indartzera bideratuta daude. Era berean, Hiri Lurzoruan eta Lurzoru Urbanizagarrian Espazio Libreak sortzea Kadaguaren ertzean adierazten da lehentasunez, hura kokatzea posible denean, erriberan zehar ibilaldiak egiteko jarraitutasuna lortzeko helburuarekin. Proposatutako espazio libre publikoen eta dauden artean 150.760 m² daude, hau da, 14,89 m²/biztanleko estandarra, guztira 10.120 biztanle kontuan hartuta.

- ERDIALDEKO BIDEEN EGITURAKETA OROKORRA.

Konponbidea gidatzen duen irizpide orokorra hiri-jarduerako hiru fokuek (Mimetiz, Aranguren eta Allendelagua) oso epe luzerako hiri-luzapen bat osatzea da. Eta guztiz ezinbestekotzat jotzen da gorabehera hori aurreikusita geratzea bideen sare nagusi baten trazaduraren bidez. Bide horiek, zati txiki batean bakarrik egin badaitezke ere Arau Subsidiarioen garapen-horizontearen pean, etorkizuneko planteamendu bati erantzutea da asmoa. Ildo horretan, arau subsidiarioak ez dira berez amaitutako eredu gisa ulertu behar, baizik eta hirigintza-antolamenduaren bilakaera osatzen duen prozesu dinamikoaren beste elementu gisa.

- BIZITEGI-HAZKUNDEAREN BEHARRAK ERDIALDEKO ZABALGUNERA BIDERATZEA.

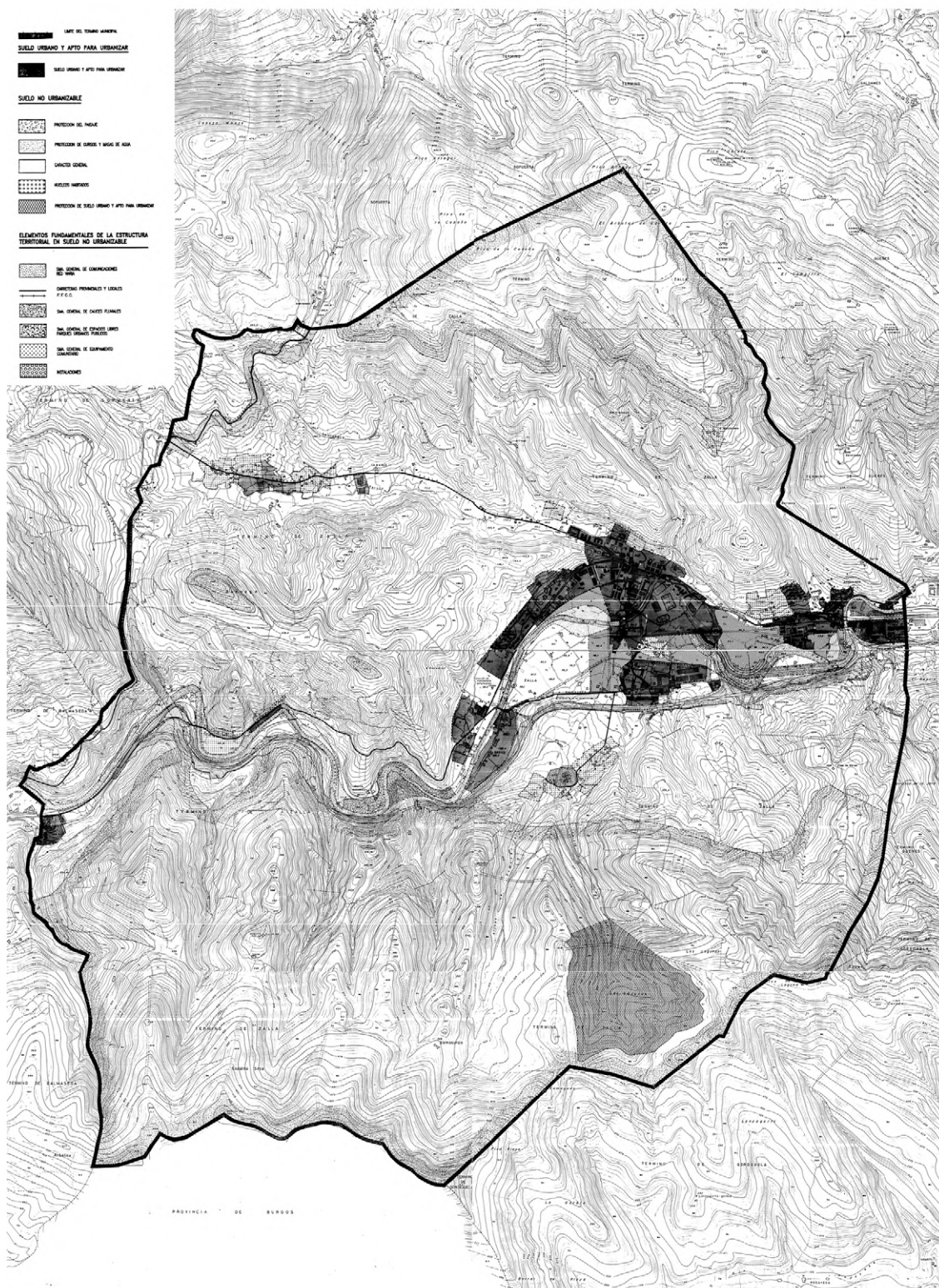
Bi puntutan baino ez da proiektatzen Mimetizko nukleoa zabaltzea. Lehenengo puntua Lusa auzoan dago, eta R-1 sektorea osatzen du. Sektore horrek behin betiko onartutako Plan Partziala zuen. Eta bigarren puntua, El Carmen auzoaren ingurua handitzeko. Bi kasuetan, kontuan hartu behar da eragiketa horiek gaur egungo hiri-eremuak osatzen dituztela, eta aukera ematen dutela horiek modu osoagoan formalizatzeko. Biek ez lituzkete 4 hektarea baino gehiago okupatuko, gutxi gorabehera, 260 etxebizitzatarako edukierarekin.

- BIZITEGI-ESKAINZA OSATZEA DENTSITATE TXIKIKO KOKALEKUEKIN

Bizitegi-eskaintza dentsitate txikiko hainbat eremuren aurreikuspenarekin osatzen da. Guztira, sortzen diren etxebizitzaren kopurua ez da handia; izan ere, 164 baino ez dira, eta, oro har, bide edo ekipamendu moduko lagapenak lortzen dira, bilatzen den hiri-proiektua formalizatzen laguntzeko.

- JARDUERA EKONOMIKOETARAKO LURZORU BERRIAK BULTZATZEA: EKOIZPENEKOAK ETA HIRUGARREN SEKTOREKOAK.

Lehendik dauden industria-eremuak, batez ere paper-enpresek hartzen duten azalera handia eta Gallardi izeneko eremua, antolamenduaren barruan jasotzeaz gain, jarduera ekonomikoetarako hiru sektore berri gehitu dira, lehendik dauden eraikinak biltzen dituztenak. Horietako bi Bilbo-Balmaseda errepide zaharrari lotuta daude, Allendelagua eta Ibarra eremuetan, eta beste bat Balmasedako auzokoaren mugan, industria- eta merkataritza-erabilerako eraikinek partzialki inguratutako eremu batean. Hiru hektareak 5,2 hektarea baino gutxiago dira.

Zalla udalerriko Plangintzako Arau Subsidiarioak. Lurzoruaren sailkapenaren plano osoa. Lurzoru urbanizaezinaren kalifikazioa. Geuk egina, 2. orritik 9. orrira.

6.1.3. UDALERRIKO LURZORUAREN SAILKAPENA ETA KALIFIKAZIOA ANTOLATZEA.

Zallako Plangintzako Arau Subsidiarioak Berrikusteko dokumentuan, udal-mugarte osoa lurzoru-mota hauetakoren baten barruan geratzen da:

- HIRI-LURZORUA
- URBANIZAGARRIA
- URBANIZAEZINA.

A. HIRI-LURZORUAREN ANTOLAMENDUA

Hiri Lurzoruan Arau Subsidiarioak gauzatzeko, lurzoru hori hainbat kalifikaziotan banatzen da.

Hiri-lurzorurako ez da hirigintza-eraldaketa garrantzitsurik aurreikusten, eta zenbait antolamendu-eremu ezartzen dira, erabileren eta tipologiaren arabera, honako hauek:

- BIZITEGIKO, OROKORRA. Bertan, etxebizitza kolektiboa da tipologia bereizgarria (R4) mehelinean artean, 150 m²-ko gutxieneko lurzati batean, gutxienez 8 metroko zabaleraekin fatxadan.
- DENTSITATE ERTAINEKO BIZITEGIKO. Aurrekoaren oso antzeko ezaugarriak ditu.
- DENTSITATE TXIKIKO BIZITEGIKO. Egokitutako tipologiak familia bakarreko etxebizitzak (R1), bi familiakoak (R2) eta multzokatuak (R3) dira, gutxienez 600 m²-ko lurzati eta gutxienez 20 metroko zabalera dutenak.
- LA LLANA BIZITEGIKO. Etxebizitza kolektiboa (R4), bloke irekian, 600 m²-ko gutxieneko lurzatiaren gainean, eta bide publikoan gutxienez 20 metroko zabalera.
- SAN PEDRO ZARIKETE. Eremu honetan sartutako lurzatiei dagokienez, bere garaian onartutako eta gauzatutako izen bereko Plan Partzialaren antolamendu-baldintzak mantentzen dira.
- INDUSTRIALA, OROKORRA 400 m²-ko lurzati garbi eraikigarriaren gutxieneko azalera, 10 metroko lurzati garbi eraikigarriaren gutxieneko zabaleraekin. Etxebizitzarekin bateraezinak diren industria eta biltegiatarako, batez ere.
- HIRUGARREN SEKTOREKO, ZENTRUKO. Gutxieneko lurzati 1.000 m²-koa ezartzen da, eta gutxienez 25 metroko aurrealderekin. Gaitutako tipologia Biltegi Handiak eta Hipermerkatuak (T4) da.
- HIRUGARREN MAILAKO, OROKORRA. Antolamendu-eremu horretan bulegoak (T1), merkataritza-galerietan kontzentratutako merkataritza (T3) eta saltoki handiak eta hipermerkatuak (T4) daude. Lurzati garbi eraikigarriaren gutxieneko azalera 400 m²-koa izango da, eta lurzati garbi eraikigarriaren gutxieneko zabalera 10 metrokoa. Baimendutako gehieneko okupazioa %60 da (mugetarako bereizketak nahitaezkoak dira), gehieneko aprobetxamendua 0,60 m²/m² da, eta gehienez 3 solairuko altuera.

Gaur egun eraiki gabeko hiri-lurzorurako edo eraldaketa-prozesuak aurreikusten direnetarako, Egikaritze-Unitateak mugatzen dira, horietako bakoitzean onurak eta kargak behar bezala banatzeko eta beharrezkoak diren urbanizazio-obra egiteko.

Lurzoruaren sailkapena Arau Subsidiarioetan

- Hiri-lurzorua
- Lurzoru urbanizagarria
- Landa-guneetako lurzoru urbanizaezina

Jarduketak hiri-lurzoruan eta lurzoru urbanizagarrian

- EU Egikaritze Unitateak
- LU Lurzoru Urbanizagarria

Lurzoru urbanizaezinaren kategoriak

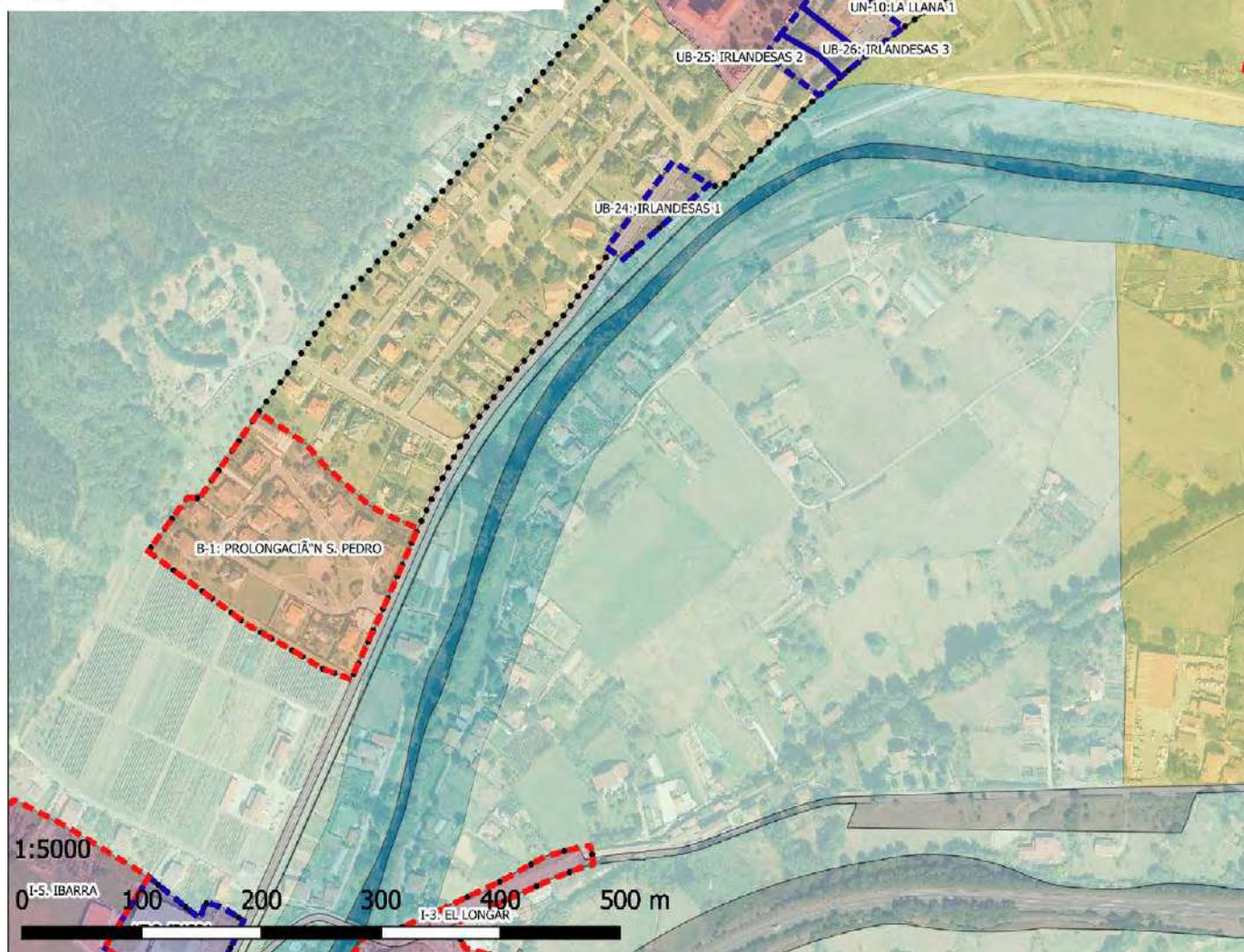
- Babes berezia
- Nekazaritza, abeltzaintza eta landazabala
- Erabilera zehatzik ez
- Gainazaleko urak

Erabilera orokorrak hiri-lurzoruan eta lurzoru urbanizagarrian

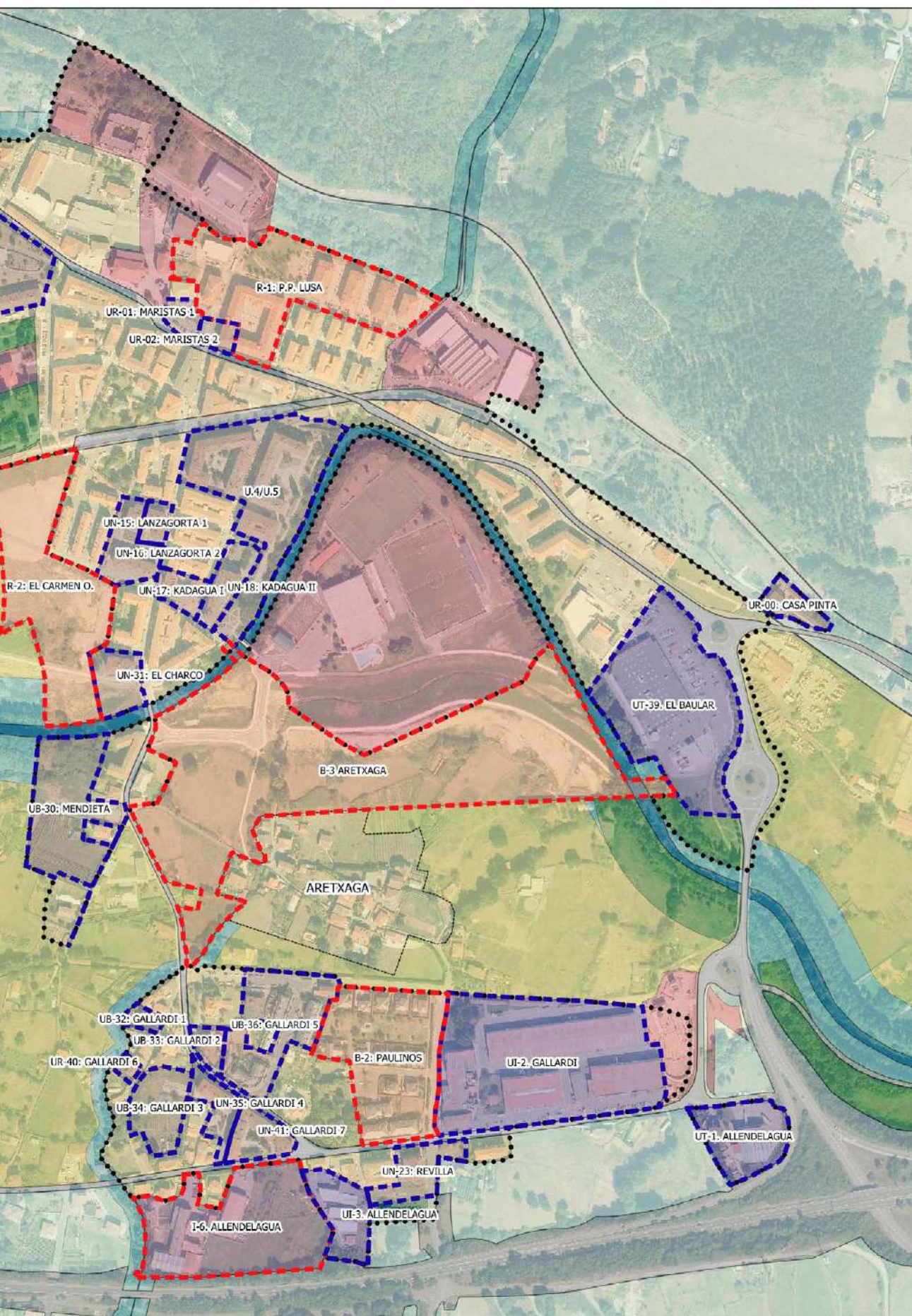
- Bizitegiak
- Jarduera ekonomikoak: Industria eta hirugarren sektorea

Sistema orokorrak

- Espazio libreak
- Ekipamenduak
- Hiri-azpiegiturak
- Ibai-ibilguak
- AG-SO-Bideak
- AG- SO-Trenbidea

Jarduketak Hiri-Lurzoruan eta Lurzoru Urbanizagarrian. LUE kategoriak. Mimetiz eta Allendelagua. Geuk egina, UDALPLAN oinarri hartuta.

Egikaritze Unitateak grafismo baten bidez identifikatzen dira planoetan, eta grafismo hori honako letra hauekin identifikatzen da: “UN” (Zabalgunea), “UB” (Dentsitate Baxua), “UT” (Hirugarren Sektorekoa), eta ondoren ordena-zenbaki bat dute. Era berean, “Eraikinen Birmoldaketa”, “UR” soilik suposatzen duten Egikaritze Unitateak, ere identifikatu dira, ondorengo lurralde-eremu bakoitzean, non lurraldea banatzen den, nahiz eta adierazi behar den hiri-lurzoruko eremu txikiren bat ere aurreikusten dela, Balmasedako udal-mugartearen ondoan kokatua.

1. **Mimetiz.** Udalerriko eremurik garrantzitsuena da, eraikin eta zerbitzuen multzoari dagokionez, eta mendebaldetik ekialdera hedatzen da, Salcedoko haranaren ardatzak markatzen duen norabideari jarraituz. Norabide horretan Kadagua ibaia, errepideak eta ibaia zeharkatzen duten trenbideak daude. Zatiirik muturrekoena familia bakarreko eraikinek okupatzen dute (San Pedro Zarikete auzoa), eta hainbat tipologia eta erabilera dituen eremu batetik jarraitzen du. Eremu hori trantsiziokotzat har daiteke dentsitate baxuko eta ertaineko eremuen artean (Irlandesas, La Llana), Mimetizko erdigune geometrikora iritsi arte. Azken hori Corrillo auzoak osatzen du, bere azpieremuekin. Hego-ekialderantz, udal-ekipamenduko eremurik handiena dago (kiroldegia, belodromoa, futbol-zelaia, igerilekuak), bai eta hirugarren sektoreko jarduera-foku bat ere.
2. **Aranguren.** Zallako bigarren eremu garrantzitsua da. FEVEren Balmasedarako eta Santanderrera trenbideek eta Gueñes-Zalla errepideak zeharkatzen dute, luzetara, eta topografia aldetik ondo bereizitako bi eremutan dago kokatuta. Alde batetik, La Inmaculada auzoa, ibarraren beheko aldea hartzen duena, Kadagua ibairaino hedatzen dena, eta, bestetik, iparraldean dauden hegalkak, Mendialde eta El Barranco auzoak, topografia aldapatsua dutenak eta familia bakarreko kokalekuetarako bakarrik egokiak direnak.
3. **Allendelagua.** Ibaiaren beste aldean, izaera desberdineko eraikinak daude, eta nolabaiteko konplexutasuna duen multzoa da, hiri-lurzorutzat hartzeko baldintzei dagokienez.
4. **Gueñes.** Eremu txiki bat da (La Peñorra auzoa), eta bertan daude etxebizitza kolektibo eta familia bakarreko etxebizitza tipologiak.

Arau Subsidiarioek proposatutako egikaritze-unitate bakoitzak banaketa-eremu independente bat osatzen du. Zuzkidura publikoetarako erabili ziren lursailak, egikaritze-unitateetan sartuta ez zeudenak, nahitaezko desjabetzearen sistemaren bidez eskuratu behar zituen Administrazioak. **Egikaritze-unitate bakoitzerako gaindiezinak izango dira aprobetxamendu osoari eta gehieneko etxebizitza-kopuruari dagozkienak.**

Egikaritze-unitate horien barruan diseinatutako oin berriko eraikin bakoitzerako, koadro batzuen bidez eraikinaren hainbat baldintza parametrizatzen dira, hala nola: sestra azpiko okupazioa, beheko solairuko okupazioa, ataripearen azalera, solairu-tipoaren azalera, hegalkinen azalera, solairu-kopurua, guztizko aprobetxamendua eta etxebizitzaren gehieneko kopurua. **Gehienez gainditu ezin direnak honako hauek dira: beheko solairuko azalera eta solairu kopurua.**

Jarraian, biztanlegune bakoitzerako, proposatutako egikaritze-unitateak zehazten dira, zehaztutako kategorien eta garapen-egoeraren arabera.

MIMETIZ:

a. Exekuzioan:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m2)	Aprob Guztira (m2t)	Koef. m2/m2	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapen egoera
U-5	U-4 (exekuzioan)				24		24	Garatua eta eraikia
	San Pedro Zarikete				12		12	Garatua eta eraikia
Guztira exekuzioan					36	0	36	

U-4 egikaritze-unitatea erabat garatuta eta eraikita dago. San Pedro Zariketeko eremuko lursailak bat zetozen 1978ko Enkarterrietako Eskualde Plan Zaharretik zetozen garapen-poligonoen mugaketarekin. Arau Subsidiarioak idatzi zirenean, eremua urbanizatuta zegoen, eta berdinbanaketarekin eta lagapenekin, 12 etxebizitza baino ez ziren egin. Gaur egun, auzo historiko hau osorik eraikita dago.

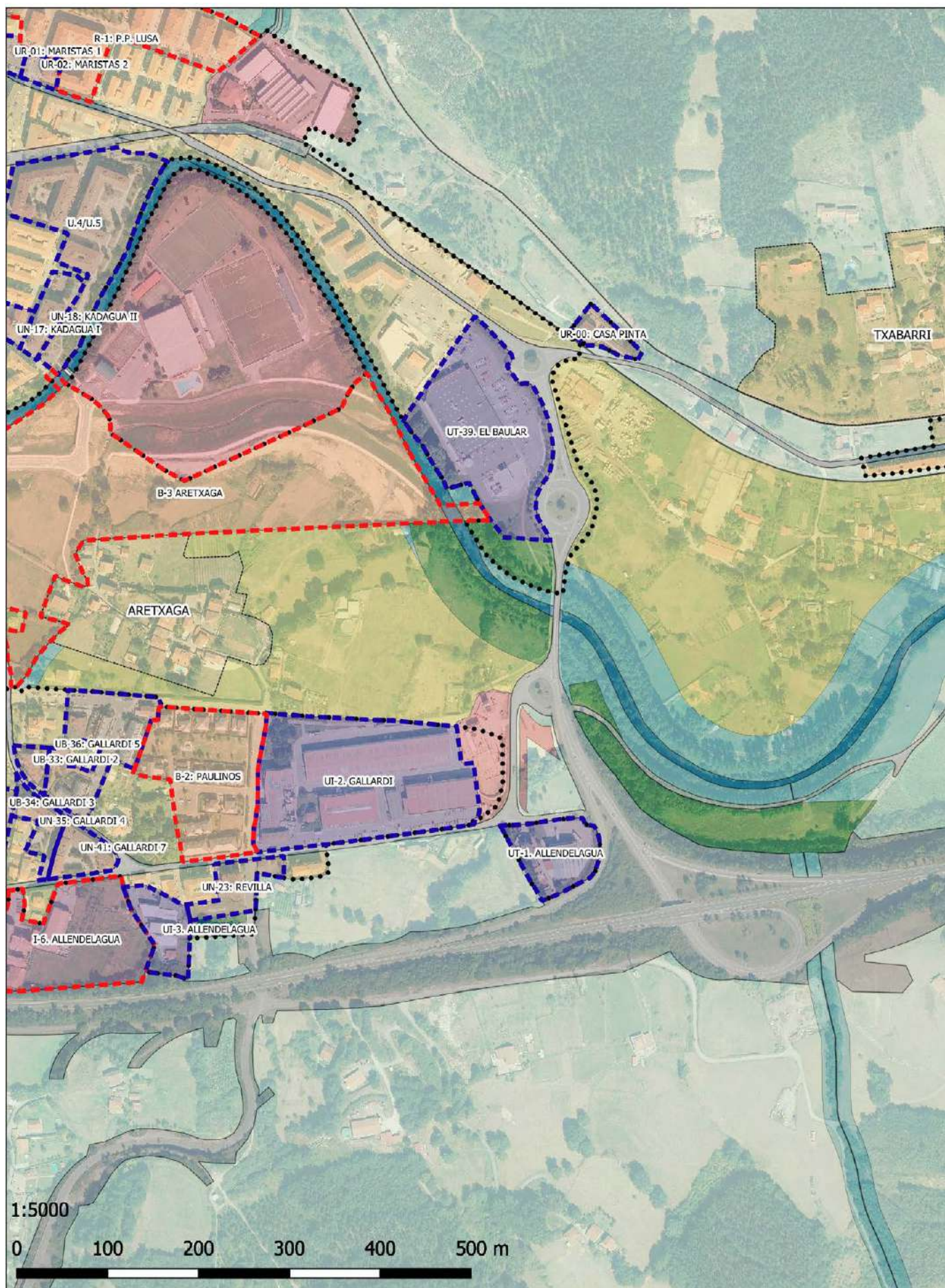
b. Eraikinen birmoldaketa:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m2)	Aprob Guztira (m2t)	Koef. m2/m2	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UR-01	Maristas 1	1.086	2.337	2,15	15	10	5	Garatu gabe
UR-02	Maristas 2	1.182	2.316	1,96	15	10	5	Garatua eta eraikia
UR-00	Pinta Etxea	1.932	648	0,34	6	2	4	Garatua eta eraikia
Guztira Eraik. Birmold.		4.200	5.301		36	22	14	

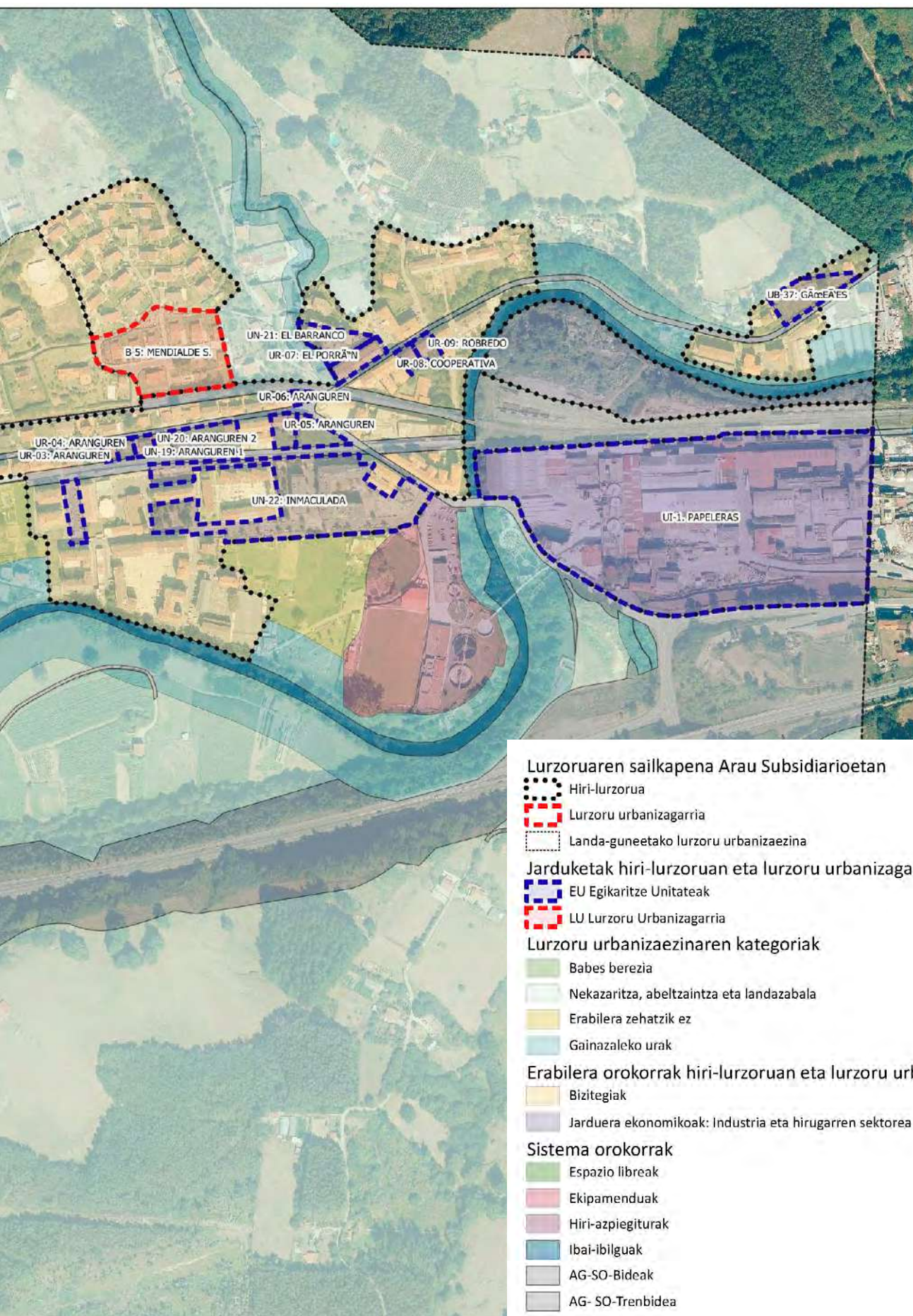
UR-01 egikaritze-unitatea ez dago garatuta Arau Subsidiarioek ezarritako antolamenduaren arabera. Horren arabera, etxadi irekiko eraikin bat egitea proposatzen zen, lau solairuko altuerakoa, Sabino Arana etorbidean eta BI-3602 errepiderantz lerrokatua, eta haranzko fatxada arkupeekin. Gaur egun, uholde-arriskuko eremu honetan, aparkaleku publiko bat egin da hitzarmen bidez.

c. Zabalgunea:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m2)	Aprob Guztira (m2t)	Koef. m2/m2	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UN-10	La Ilana 1	2.291	1.738	0,76	12	3	9	Garatua eta eraikia
UN-11	La Ilana 2	2.091	1.738	0,83	12	0	12	Garatua eta eraikia
UN-12	La Ilana 3	5.221	4.404	0,84	32	2	30	Garatu gabe
UN-13	La Ilana 4	1.595	1.702	1,07	8	0	8	Garatua eta eraikia
UN-14	Tepeyac	20.950	12.010	0,57	66	1	65	Garatua eta eraikia
UN-15	Lanzagorta 1	1.259	2.391	1,90	16	7	9	Garatua eta eraikia. Urbanizazio Proiektua 1999
UN-16	Lanzagorta 2	3.542	4.837	1,37	36	1	35	Garatua eta eraikia. Urbanizazio Proiektua 2004
UN-17	Kadagua I	1.555	3.845	2,47	24	5	19	Garatua eta eraikia. Urbanizazio Proiektua 2007
UN-18	Kadagua II	3.129	4.636	1,48	32	5	27	Garatua eta eraikia. Urbanizazio Proiektua 2005

Jarduketak Hiri-Lurzoruan eta Lurzoru Urbanizagarrian. LUE kategoriak. Aranguren. Geuk egin, UDALPLANean oinarrituta.

UN-31	El Charco	3.030	2.128	0,70	16	1	15	Garatua eta eraikia
UN-38	Ligueti	620	530	0,85	0	0	0	Garatua eta eraikia
Guztira Zabalg.		45.283	39.959		254	25	229	

Zabalguneetara bideratutako hamaika (11) egikaritze-unitate guztietatik guztiak garatu dira, UN-12 3. La Llana izan ezik. Jarduera-eremu horretarako, bi (2) solairu eta atikoko bi eraikin isolatu egitea proposatu zen, espazio publiko bat lortuz, aldameneko bizitegi-jarduketekiko harremanak artikulatzeko. UN-16 Lanzagorta 2, indarrean dauden Arau Subsidiarioen Aldaketa Puntualaren bidez handitu zen eraikigarritasuna.

Ondorioz, Mimetiz herrigunerako zabalgunearen kategorian proposatutako jarduketa guztietatik, UN-12 3. laua jarduera baino ez da garatu gabe geratu, 5.221 m²-ko azalera du guztira, eta 32 etxebizitza berri eskainiko ditu bizitegirako.

d. Dentsitate baxuko Unitateak:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m ²)	Aprob Guztira (m ² t)	Koef. m ² /m ²	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UB-24	Irlandesas 1	2.048	684	0,33	2	0	2	Garatu gabe
UB-25	Irlandesas 2	1.172	380	0,32	1	0	1	Garatu gabe
UB-26	Irlandesas 3	1.146	308	0,33	1	0	1	Garatua eta eraikia
UB-27	Cantera Baja 1	1.990	395	0,20	1	0	1	Garatu gabe
UB-28	Cantera Baja 2	3.773	780	0,21	2	0	2	Garatu gabe
UB-29	Cantera Baja 3	3.432	780	0,23	2	0	2	Garatua eta eraikia
UB-30	Mendieta	12.000	4.303	0,36	17	0	17	Urbanizazio Proiektua 2002. Garatua, baina urbanizatu gabe eta eraiki gabe.
Guztira Dentsit. Baxua		25.561	7.702		26	0	26	

Dentsitate txikian proposatutako jarduketetatik bi baino ez dira garatu, eta UB-30 Mendieta, 12.000 m²-ko azalerarekin, garapen-fasean dago, 2002an onartutako Urbanizazio Proiektua du, baina ez da egikaritzen hasi.

Garatu gabeko jarduketek 8.983 m²-ko azalera hartzen dute guztira. Proposatutako tipologiaren arabera, gauzatu gabeko bizitegi-eskaintza sei etxebizitza berrikoa da guztira.

e. Hirugarren sektoreko Unitateak:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m ²)	Aprob Guztira (m ² t)	Koef. m ² /m ²	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UT-39	El Baular	18.515	6.000	0,32	0	0	0	Garatua eta eraikia
Guztira Hirug. Sektorea		18.515	6.000					

UT-39 egikaritze-unitatea garatuta eta eraikita dago.

Mimetizko herrigunean, hauek dira hiri-lurzoruan proposatutako jarduketei buruzko datu orokorrak:

	Zorua Azalera (m ²)	Aprob. Guztira	Koef. m ² /m ²	Etxeb. Gehien.	Etx. O.K.	Etxeb. Ezb.
GUZTIRA MIMETIZ	93.559	58.890		316	47	269

Arau Subsidiarioek Mimetizko herrigunerako proposatutako jarduketa guztien % 72,77 garatu da (indarreko plangintza indarrean sartu zenean egikaritzen ari ziren biak kontuan hartu gabe), eta garatu gabeko jarduketek 15.290 m²-ko azalera geratzen da, guztira 8.980 m²-ko bizitegi-eraikigarritasunaren aprobetxamendua dakarrena, 53 etxebizitzako eskaintza gauzatzera, horietatik 12 erregimenen bati atxikitako etxebizitzak izanik. Erantsi beharra dago, UB-30 Mendieta jarduketa gauzatzeko dagoela; Tepeyac-eko UN-14arekin batera, lurralde honetan presentzia handiena duen jarduketetako bat da, 12.000 m²-ko garapena proposatzen duena, dentsitate txikiko bizitegi-erabilerarako (< 15 etx/ha) Kadagua ibaiaren hegoaldean, Aretxagako hazkunde berrien gunearen ondoan.

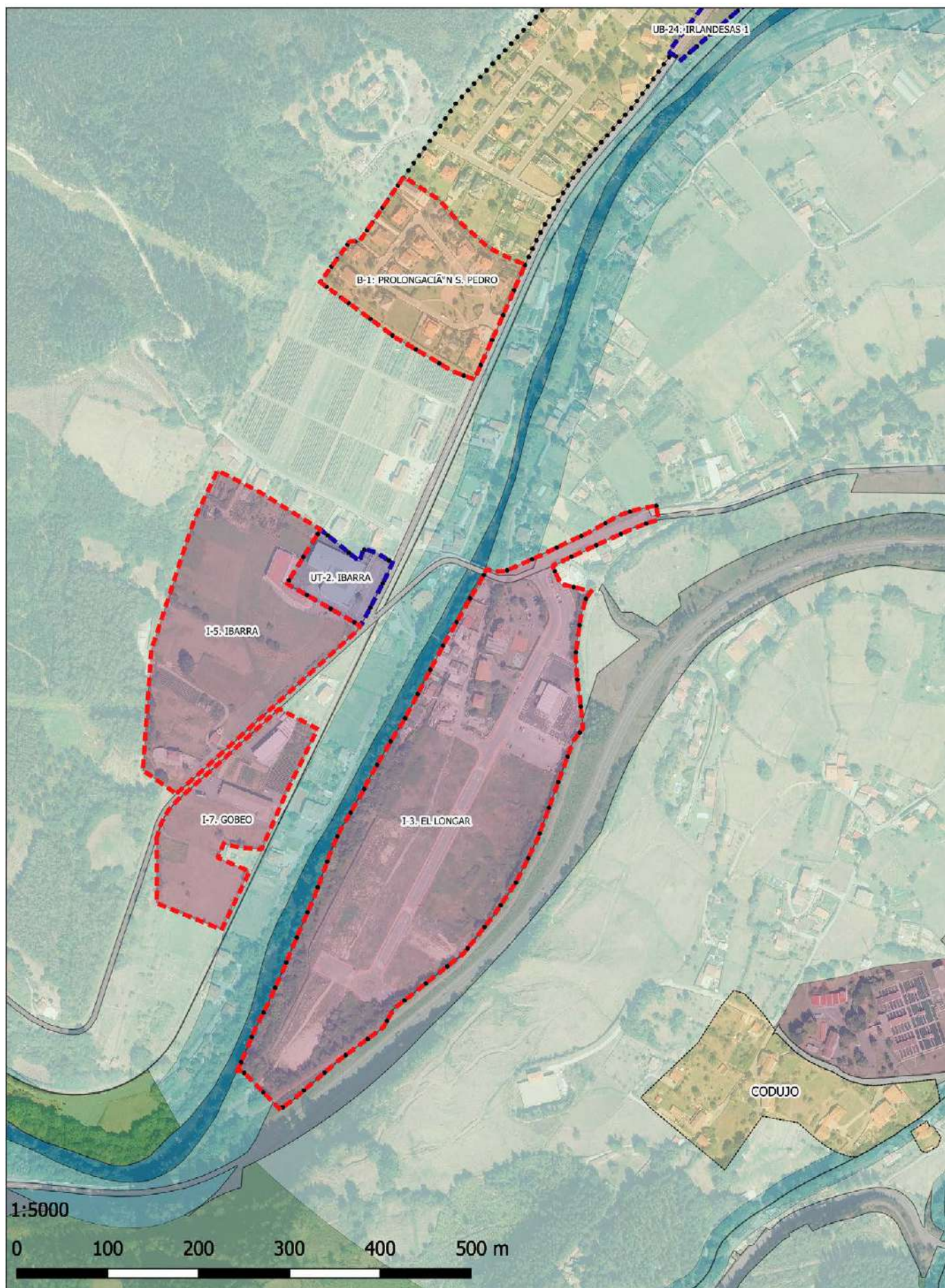
ARANGUREN:

a. Eraikinen birmoldaketa:

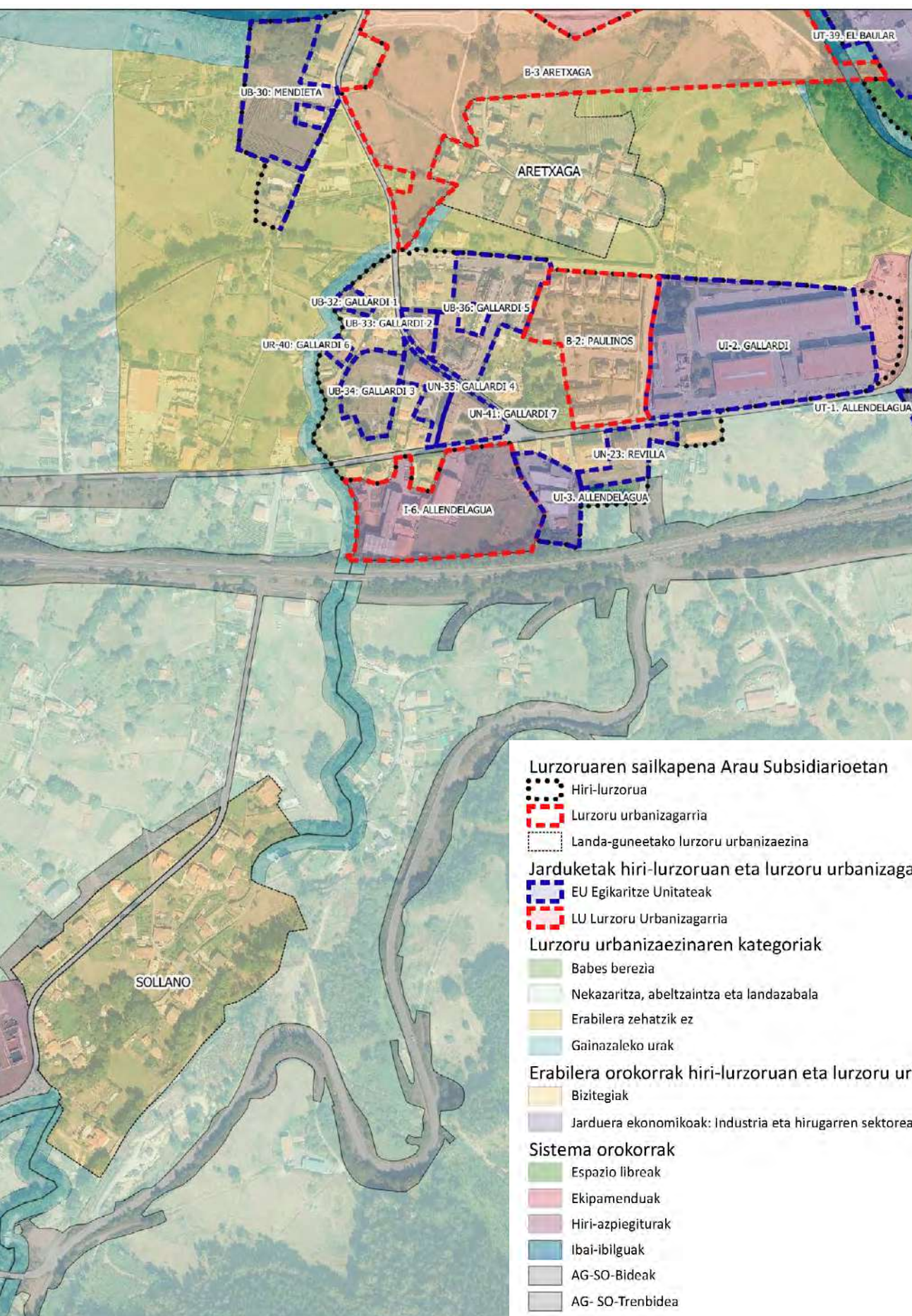
Unitatea	Deitura	Zorua Azalera (m ²)	Aprob Guztira (m ² t)	Koef. m ² /m ²	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UR-03	Aranguren	322	486	1,51	2	2	0	Garatu gabe
UR-04	Aranguren	410	670	1,63	4	6	-2	Garatu gabe
UR-05	Aranguren	1.156	2.162	1,87	16	8	8	Garatu gabe
UR-06	Aranguren	279	424	1,52	3	2	1	Garatu gabe
UR-07	El Porrón	902	2.430	2,69	21	16	5	Garatua eta eraikia
UR-08	Kooperatiba	321	719	2,24	4	1	3	Garatua eta eraikia
UR-09	C. Robredo	553	1.198	2,17	8	6	2	Garatu gabe
Guztira Eraik. Birmold.		3.943	8.089		58	41	17	

Arangurengo herrigunean eraikinak birmoldatzeko proposatutako zazpi egikaritze-unitateetatik bi baino ez dira garatu. Oro har, jarduketa horiek eremua trinkotzea proposatzen dute, altuera handiagoko familia anitzeko bizitegi-eraikinak eginez. UR-05 eta UR-08 arauetan hasierako hirigintza-zehaztapenak aldatu ziren, indarrean zeuden Arau Subsidiarioen Aldaketa Puntualaren bidez. UR-05 Aranguren kasuan, eremuaren azalera eta etxebizitza-kopurua handitu egin dira, eta AR-08 kooperatibaren kasuan, okupazio-baldintzak aldatu egin ziren.

Esku-hartze kategoria honetan garatu ez diren jarduketek 2.720 m²-ko azalera hartzen dute guztira, 4.940 m²-ko aprobetxamenduarekin eta, proposatutako tipologiaren arabera, 33 etxebizitza berriko bizitegi-eskaintza gauzatu gabearekin.

Jarduketak Hiri-Lurzoruan eta Lurzoru Urbanizagarrian. LUE kategoriak. Ibarra eta El Longar. Geuk egina, UDALPLANean oinarrituta.

b. Zabalgunea:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m2)	Aprob Guztira (m2t)	Koef. m2/m2	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UN-19	Aranguren 1	571	486	0,85	2	0	2	Garatua eta eraikia
UN-20	Aranguren 2	2.203	2.171	0,99	16	2	14	Garatu gabe
UN-21	El Barranco	2.409	2.545	1,06	18	0	18	Garatua eta eraikia. Urbanizazio Proiektua 2009
UN-22	Inmaculada	17.170	12.897	0,75	96	1	95	Garatua eta eraikia Urbanizazio proiektua 2005
Guztira Zabalg.		22.353	18.099		132	3	129	

Zabalgunearen kategorian aurreikusitako jardueri dagokienez, guztiak garatu dira, UN-20 Aranguren 2 izan ezik. Jarduera-eremu horretarako, lehendik zegoen mehelina zigilatzea proposatu zen, bost solairuko altuerako eraikin batekin (B+4), eta parke publiko berri bat lortzea herrigune horretarako. UN-22 Lanzagorta 2-k hasieran aurreikusitako etxebizitza-kopurua murriztu zuen, indarrean zeuden Arau Subsidiarioen Aldaketa Puntualaren bidez.

Ondorioz, 2.203 m2-ko azalera bakarrik dago garatzeke, UN-20 Aranguren 2 jarduketari dagokiona, 2.171 m2t-ko aprobetxamenduarekin eta 16 etxebizitza berriko bizitegi-eskaintzarekin.

Arangurengo herrigunean, hiri-lurzoruan proposatutako jarduketei buruzko datu orokorrak honako hauek dira:

	Zoruaren Azalera	Aprob. Guztira	Koef. m2/m2	Etxeb. Gehien.	Etx. O.K.	Etxeb. Ezb.
GUZTIRA ARANGUREN	26.296	26.188		190	44	146

Arau Subsidiarioek Arangurengo herrigunerako proposatutako jarduketa guztien %45 garatu da, eta garatu gabeko 4.923 m2-ko azalera geratzen da, batez ere eraikinak birmoldatzeko kategorian, zeinak lehendik dauden eraikinak ordeztzeko esku-hartzeak proposatzen baititu, dimentsio txikiko eremuetan. Egikaritze-unitate horiek bizitegi-eraikigarritasuneko 4.111 m2 aprobetxatzen dituzte guztira, eta 49 etxebizitzako eskaintza egiten dute; horietatik 26 babes-araubideren bati atxikitako etxebizitzak dira.

ALLEDELAGUA:

a. Eraikinen birmoldaketa:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m2)	Aprob Guztira (m2t)	Koef. m2/m2	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UR-40	Gallardi 6	500	280	0,56	1	1	0	Garatu gabe
Guztira Eraik. Birmold.		500	280		1	1	0	

UR-40 egikaritze-unitatea ez da garatu; hau da, lehendik zegoen eraikinaren ordeztze, lurzatan okupazio handiagoa zuen bi solairu gehi atikoko eraikin bat egitea proposatzen zuena.

b. Zabalgunea:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m2)	Aprob Guztira (m2t)	Koef. m2/m2	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UN-23	Revilla	4.134	1.554	0,38	12	0	12	Garatua eta eraikia. Urbanizazio proiektua 2000
UN-35	Gallardi 4	3.220	2.202	0,68	10	0	10	Garatua eta eraikia
UN-41	Gallardi 7	2.885	5.117	1,77	55	21	86	Garatua eta eraikia.
Guztira Zabalg.		10.239	8.873	3	77	21	108	

Allendelaguaren herrigunean, Arau Subsidiarioek jardura bakarra aurreikusten zuten kategoria horretan; hala ere, indarrean dagoen plangintzaren Aldaketa Puntual baten ondorioz, zabalgune-izaera duten beste bi jarduketa sartu dira. Alde batetik, UN-35 dugu, lehengo UB-35arekin bat datorrena, azalera eta aprobetxamendua murrizten dituen, baina jatorrizko etxebizitzaren kopurua handitzen duena, eta, bestetik, jarduketa berri bat mugatzen duena, UN-41, aurrekoaren mugakidea, UB-35 zaharraren azaleraren zati bat barne hartzen duena, Hiribidea elkartzearen ondoriozko etxadia osatzeko. Lanzagorta BI-3651 errepidearekin.

Zabalgune kategoriako hiru egikaritze-unitateak, Allendelagua herrigunerako, garatuta eta eraikita daude.

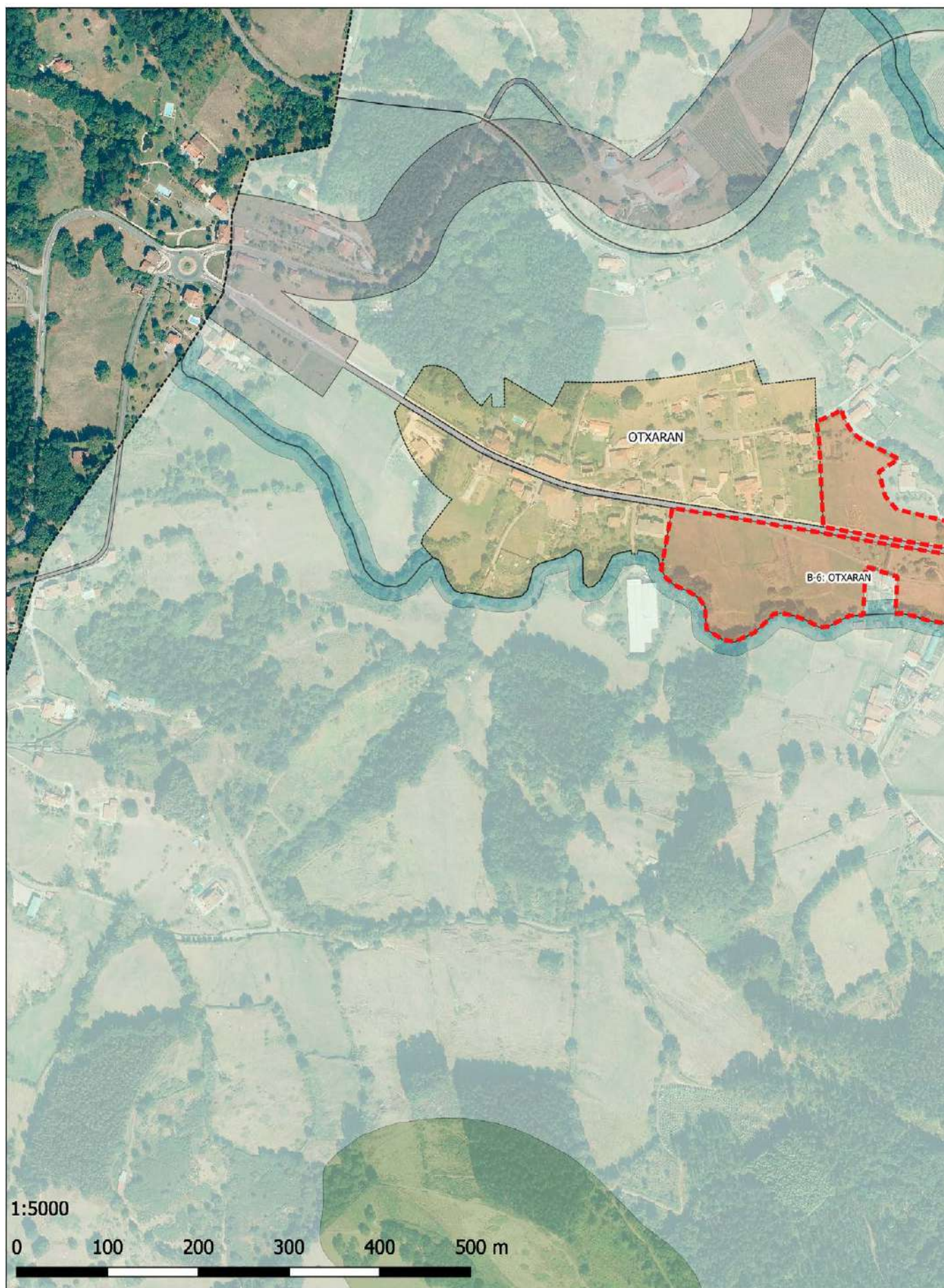
c. Dentsitate baxua:

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera (m2)	Aprob Guztira (m2t)	Koef. m2/m2	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UB-32	Gallardi 1	853	282	0,33	1	0	1	Garatu gabe
UB-33	Gallardi 2	2.200	2.393	1,09	8	0	8	Garatua eta eraikia. Urbanizazio proiektua 2000
UB-34	Gallardi 3	6.475	3.206	0,50	13	0	13	Garatu gabe
UB-36	Gallardi 5	10.280	5.303	0,52	20	0	20	Garatua eta eraikia
Guztira Dentsit. Baxua		19.808	11.184	2	42	0	42	

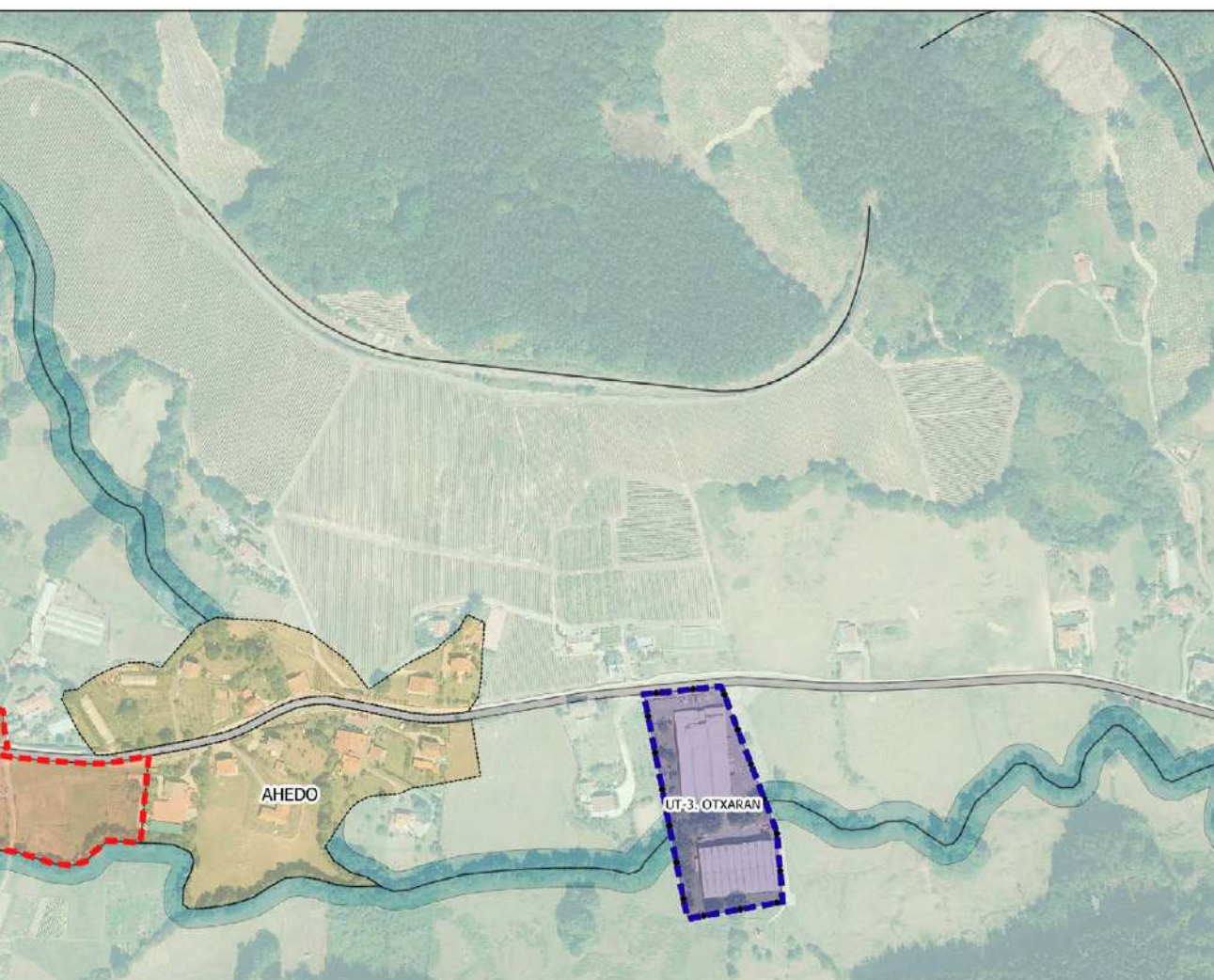
Arau Subsidiarioetako Aldaketa Puntualek gehitutako doikuntzekin, lau egikaritze-unitate daude dentsitate txikiko kategorian, eta horietatik bi daude oraindik garatzeko: UB-32 Gallardi 1 eta UB-34 Gallardi 3. UB-32ren kasuan, esku-hartze txiki bat da, Uribarri kalearen aurrean eraikin berria sartzeko. UB-34k irismen handiagoko esku-hartze bat planteatzen du, Uribarri eta Lanzagorta kaleen artean geratzen den hutsunea berrantolatzen duena. Kale horiek espazio libre publiko berriak sortzen dituzte eremurako, baina horien antolamendu xehatuak ez du aurreikusten ekipamendu publikoetarako lurzorua lagatzea.

UB-33 eta UB-34 egikaritze-unitateek aldaketak izan dituzte hasieran ezarritako hirigintza-parametroetan, indarrean dagoen plangintzaren aldaketa puntualaren bidez. UB-33 unitateak azalera eta aprobetxamendua murriztu ditu, eta, ondorioz, etxebizitza-kopuruak, UB-36 unitateak, azalera murriztu du, baina aprobetxamendua pixka bat handitu du, ezarritako etxebizitza-kopuruari eutsiz, eta, bigarren aldaketa batean, gehieneko altuera eraikigarriaren neurketan aldaketak egin ditu.

Esku-hartze tipologia horretan garatu ez diren jarduketek 7.328 m2-ko azalera hartzen dute, 3.488 m2t-ko aprobetxamenduekin guztira, eta, proposatutako tipologiaren arabera, 14 etxebizitza berri gauzatu gabeko bizitegi-eskaintzarekin.

Jarduketak Hiri-Lurzoruan eta Lurzoru Urbanizagarrian. LUE kategoriak. Otcharan. Geuk egina, UDALPLANean oinarrituta.

Lurzoruaren sailkapena Arau Subsidiarioetan

Hiri-lurzorua

Lurzoru urbanizagarria

Landa-guneetako lurzoru urbanizaezina

Jarduketak hiri-lurzoruan eta lurzoru urbanizagarrian

EU Egikaritze Unitateak

LU Lurzoru Urbanizagarria

Lurzoru urbanizaezinaren kategoriak

Babes berezia

Nekazaritza, abeltzaintza eta landazabala

Erabilera zehatzik ez

Gainazaleko urak

Erabilera orokorrak hiri-lurzoruan eta lurzoru urbanizagarrian

Bizitegiak

Jarduera ekonomikoak: Industria eta hirugarren sektorea

Sistema orokorrak

Espazio libreak

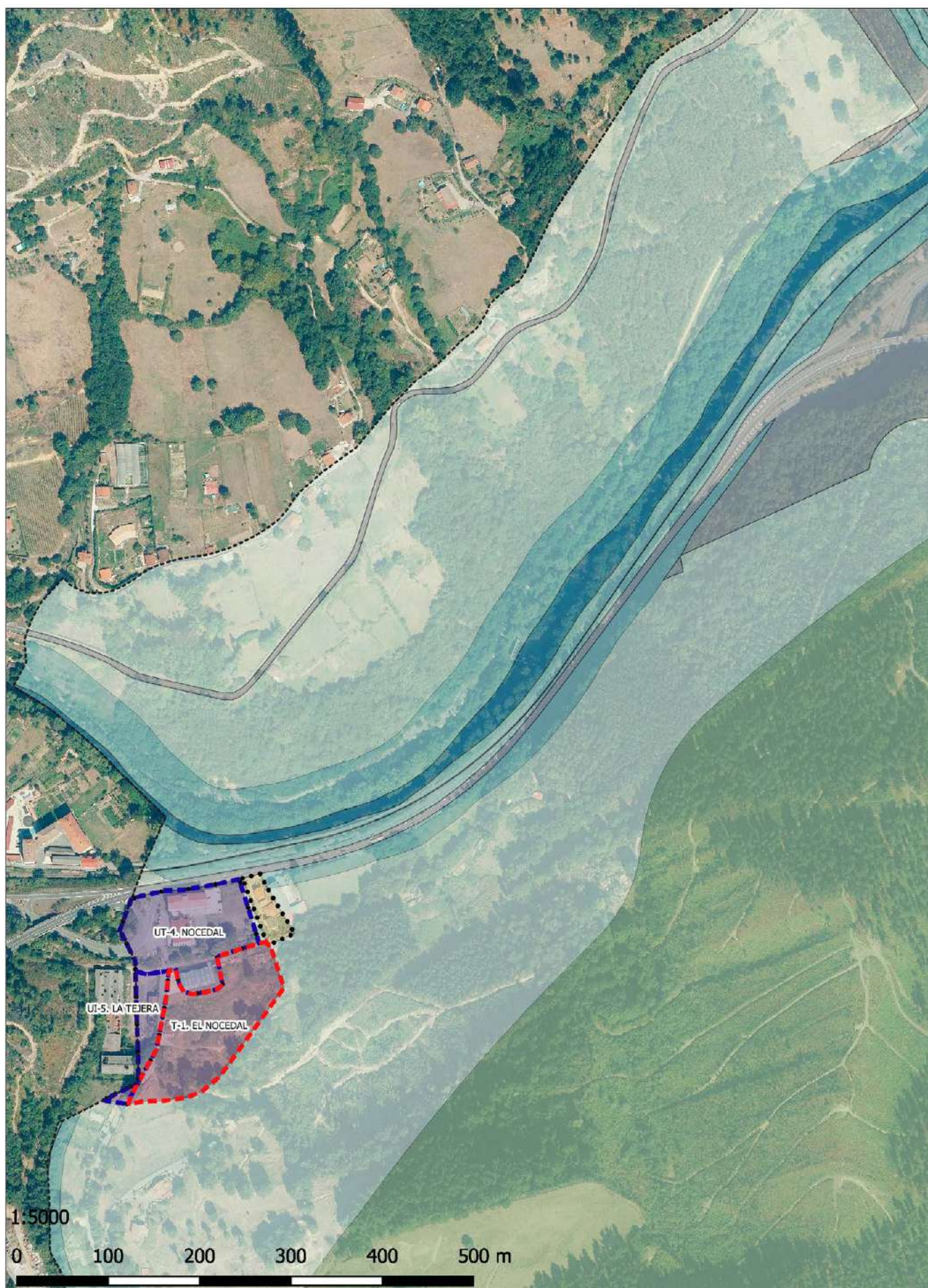
Ekipamenduak

Hiri-azpiegiturak

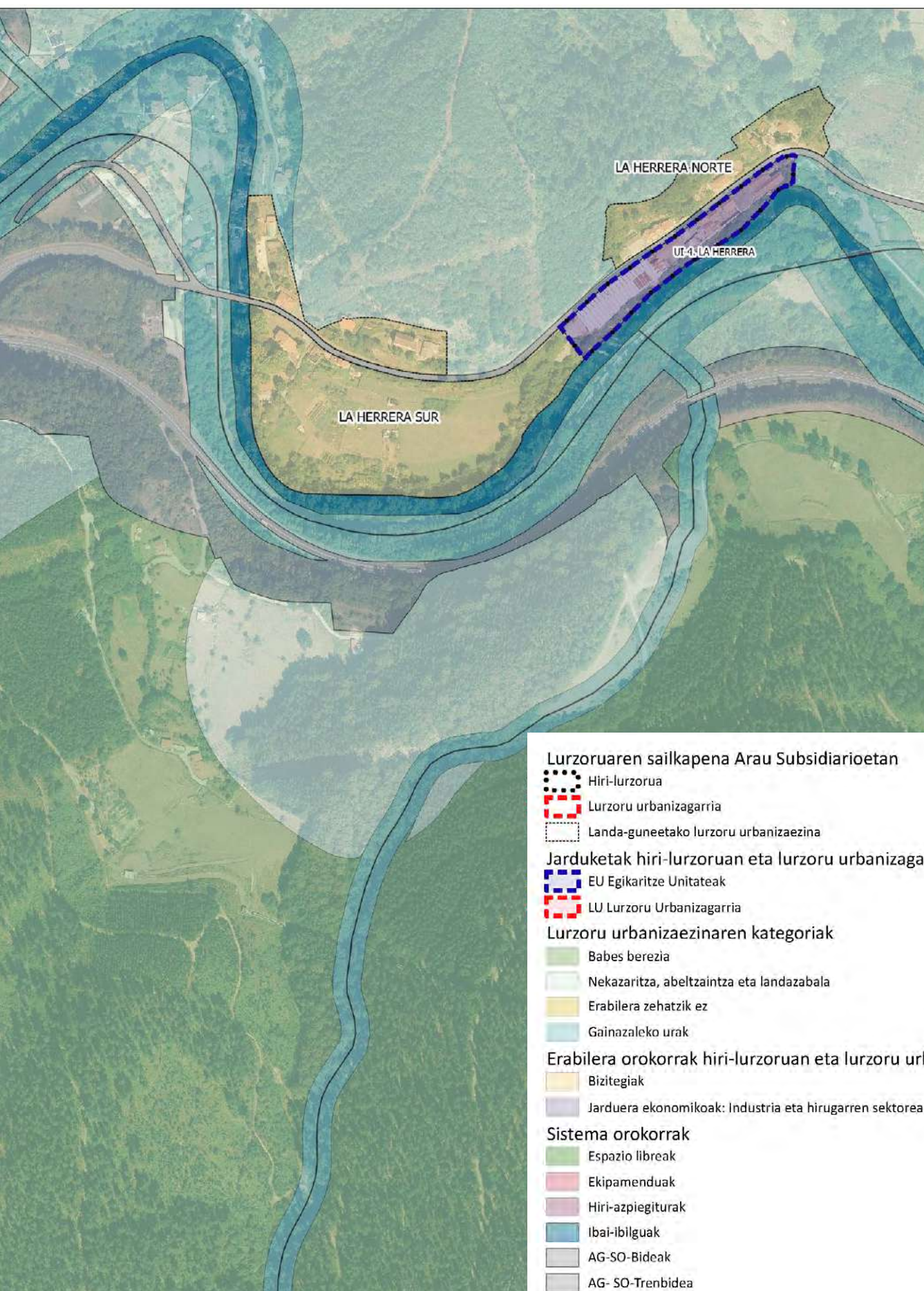
Ibai-ibilguak

AG-SO-Bideak

AG- SO-Trenbidea

Jarduketak Hiri-Lurzoruan eta Lurzoru Urbanizagarrian. LUE kategoriak. El Nosedal eta La Herrera. Geuk egina, UDALPLANean oinarrituta.

Allendelaguako herrigunean, hiri-lurzoruan proposatutako jarduketaren datu orokorrak honako hauek dira:

	Zorua Azalera	Aprob. Guztira	Koef. m2/m2	Etxeb. Gehien.	Etx. O.K.	Etxeb. Ezb.
GUZTIRA ALLENDELAGUA	30.547	20.337		120	22	150

Arau Subsidiarioek Allendelaguako herrigunerako proposatutako jarduketa guztien %62 garatu da, eta garatu gabeko 7.828 m2-ko azalera geratzen da, batez ere dentsitate baxuko kategorian, 6.475 m2-ko UB-34ko hiri-hutsunearen berrantolaketa nabarmentzen duena. Egikaritze-unitate horiek bizitegi-eraikigarritasuneko 3.768 m2t-ko aprobetxamendua dakarte guztira, eta etxebizitza horiek U32-ko eskaintza batean gauzatu behar dira, Horietatik etxebizitza 1 baino ez da, UB-32 Gallardi 1 jarduketari dagokiona, babes-araubideren bati atxikitako etxebizitza.

GUEÑES:

a. Dentsitate Baxua:

Unitatea	Deitura	Zorua Azalera (m2)	Aprob Guztira (m2t)	Koef. m2/m2	Geh. Etx.	Etx. O.K.	Etx. Ezb.	Garapenaren egoera
UB-37	Gueñes	1.815	384	0,21	1	0	1	Garatu gabe
Guztira Dentsitate Baxua		1.815	384		1	0	1	

UB-37 egikaritze-unitatea ez da garatu. Esku-hartze txiki bat da, Gueñes ondoko udalerraren inguruan etxebizitza bat eraikitzea proposatzen zuena, Arangoiti kalearen aurrean.

Gueñes gisa identifikatutako eremuan, hiri-lurzoruan proposatutako jarduketaren datu orokorrak honako hauek dira:

	Zorua Azalera	Aprob. Guztira	Koef. m2/m2	Etxeb. Gehien.	Etx. O.K.	Etxeb. Ezb.
GUZTIRA GUEÑES	1.815	384		1	0	1

Indarrean zegoen plangintzak egikaritze-unitate bakarra proposatzen zuen lurralde-eremu horretan, Gueñesko udalerriarekin mugakide, eta, adierazi den bezala, ez da garatu. Ondorioz, 1.815 m2-ko azalera garatzeke dago, hasieran dentsitate txikiko kategoriarekin pentsatu zena eta etxebizitza bakarra ematen zuen bizitegi-proposamenarekin.

Ikus daitekeenez, ez da industria-izaerako lurzoruko Egikaritze-Unitaterik aintzat hartzen; izan ere, badirudi lehendik dagoenarekin nahikoa dela, eta ez zegoela hirigintza-eraldaketako prozesurik egin beharrik. Industria-lurzu hiritarreko eremu hauek aitortzen dira:

- UI-1 Paper-Fabrikak (78.445 m2)
- UI-2 Gallardi (31.298 m2)
- UI-3 Allendelagua (4.300 m2)
- UI-4 La Herrera (8.031 m2)
- UI-5 La Tejera (5.070 m2)

Hirugarren sektoreko erabileretarako kalifikatutako zenbait eremu ere aurreikusten dira, batez ere altzarien sektorearekin lotutakoak. Honako hauek dira:

- UT-1 Allendelagua (6.100 m²)
- UT-2 Ibarra (6.035 m²)
- UT-3 Otxaran (12.180 m²)
- UT-4 Nocedal (11.920 m²)

Arau Subsidiarioek Zallako hiri-lurzoruko lau lurralde-eremuetarako hiri-lurzoruan aurreikusitako jarduketaren azalera 180.949 m²-koa da, 125.752 m²-ko aprobetxamenduarekin guztira, 746 etxebizitzako bizitegi-eskaintza garatzeko; horietatik 135 babes-araubideren baten mende daude. Aurreikusitako hiri-lurzoruko egikaritze-unitate guztietatik, oraindik 34.783 m²-ko lurzoru dago garatzeke, hau da, aurreikusitako jarduketaren azalera osoaren % 19,22. Garatu gabeko jarduketei lotutako guztizko aprobetxamendua 21.290 m² da, 117 etxebizitza berrientzako bizitegi-ahalmenarekin, eta horietako 30 babes erregimenen bati atxikitako etxebizitzak izango dira.

B. LURZORU URBANIZAGARRIAREN ANTOLAMENDUA

Sailkapen honetan, lurzoru-azalerak honako irizpide hauen arabera sartu dira:

- Lehendik finkatuta dauden bizitegi-guneen hiri-egitura osatzea, hala nola Mimetiz eta Aranguren, eta bereziki elementu jakin batzuk gauzatzea erraztea, hala nola: tokiko komunikazio-sistema eta zuzkidura-sistema lokala (bereziki espazio libreen arloan).
- Dauden bizitegi-nukleo erdi-finkatuak sendotzen laguntzea, Allendelaguaren kasuan bezala.
- Dentsitate txikiko bizitegi-lurzoruaren eskaintza eskaintzea.

Bizitegirako lurzoru urbanizagarria hainbat kalifikaziotan banatzen da, eta kalifikazio horiek funtsezko zehaztapenetan bereizten dira, hala nola eraikuntza-tipologia, azalera eraikigarriaren aprobetxamendua, etxebizitza-dentsitatea, etab.

B.1. AURREKO ARAU SUBSIDIARIOETATIK DATOZEN SEKTOREAK, LURZORU URBANIZAGARRI GISA MANTENTZEN DIRENAK:

- **Bizitegi erabilerakoak**

R-1 SEKTOREA. LUSA. 22.505 m²-ko azalerarekin, Mimetiz hiri-eremuaren iparraldean dago, Kultur Etxearen ekialdean (udaletxe zaharra) eta Lusa auzoaren mendebaldean, iparraldean lurzoru urbanizaezin gisa sailkatutako mazelarekin muga eginez. Lurzoru horren antolamenduan behin betiko onartutako «R-1 Lusa Sektorea» Plan Partzialaren zehaztapenak errespetatzen dira. Horren inplementazioarekin, tokiko bideak iparraldetik osatzen dira, Lanzagorta kalea Hirugarren Adinekoen Egoitzaraino luzatzeko aukera emanez, eta egungo eskoletako plazatik ibilgailuak ibiltzeko beharra erabat askatzen da. Bizitegi-ahalmena 132 etxebizitza berrikoa da, BS+3 tipologiekin.

Sektore hau garatuta eta eraikita dago.

B-1 SEKTOREA. SAN PEDROREN LUZAPENA. 23.938 m²-ko azalerarekin, Zariketeko San Pedroren mendebaldean dago eta eremuaren luzapen naturala zen. Iparraldean lurzoru urbanizaezina du, hegoaldean Zalla-Ibarra errepidea, ekialdean San Pedro Zariketeko sektorea eta mendebaldean Foru Aldundiarenak diren lurak. Era berean, sektorearen antolamenduan behin betiko onartutako «B-1 sektorea» Plan Partzialaren zehaztapenak errespetatzen dira. Aurreikuspenen arabera, 17 etxebizitza baino ez ziren izango.

Sektore hau garatuta eta eraikita dago, nahiz eta oinarrizko hiri-azpiegituren arloan gabezia duen; zehazki, ez du saneamendurik.

- **Industria-erabilerakoak**

I-3 SEKTOREA. EL LONGAR. 95.753 m²-ko azalerarekin, sektore honek udalerriko azalera handieneko industrialdea garatzen du, zeinaren Plan Partziala 1994an onartu baitzen. Haren zehaztapenak Arau Subsidiarioetan mantentzen dira.

Sektore hau garatuta eta urbanizatuta dago, eta eraikuntza-prozesua hacia dago.

I-5 SEKTOREA. IBARRA. 43.311 m²-ko azalera du, eta 1995ean behin betiko onartutako Plan Partziala du. Eremu horretarako, bere garaian onartutako garapen-tresnaren zehaztapenak ere mantendu dira.

Sektore hori garatuta dago, baina ez du urbanizazio-prozesua hasi.

Indarrean dagoen plangintzaren aurreko arau subsidiarioetatik bere gain hartu ziren sektoreen azalera 185.507 m²-koa da. Onartutako eremu guztietatik, bizitegi-erabilera orokorrekoak garatu eta eraiki dira, guztira 149 etxebizitza berri ematen zituztenak, nahiz eta B-1 sektoreak azpiegitura-gabeziak dituen. Bere gain hartu ziren lurzoru industrialak, egikaritze-jarduera burutu ez dutenak, I-2 El Longar sektorea, urbanizatuta daude eta lurzatiaren eraikuntza osatzeke dago, eta I-5 sektoreak ez du eremuaren urbanizazioa hasi.

B.2. ARAU SUBSIDIARIOEK PROPOSATUTAKO LURZORU BERRIAK:

- **Bizitegi erabilerakoak**

R-2 SEKTOREA. EL CARMEN MENDEBALDEA.

- Azalera: 21.960 m²
- Kokapena: Mimetiz hiri-eremuaren mendebaldean, El Carmen auzoaren ondoan, iparraldean trenbidea du mugakide, mendebaldean eta hegoaldean eraikinik gabeko lurzoria, urbanizaezin gisa sailkatua, eta ekialdean El Carmen auzoa bera.
- Gehieneko aprobetxamendua: 0,90 m²/m².
- Sektorean baimendutako etxebizitzaren gehieneko kopurua 128 unitatekoa da, batez ere (%65) Babes Publikoko Etxebizitza Kolektiboen tipologian (R5).
- Ekipamendua: gutxienez, titulartasun publikoko lurzoruaren erreserba, sektorearen azalaren %6koa.

Sektore hau garatzen hasi da. 2021ean onartutako urbanizazio-proiektua du. Ez du eraikuntza-jarduera hasi. Aldi berean ekin dio ekipamendu sanitarioa eraikitzeke eta urbanizatzeko jarduerari.

B-2 SEKTOREA. PAULINOAK.

- Azalera: 20.600 m²
- Kokapena: Allendelagua herrigunean, PPren komentuaren jabetzei dagokiena. Paulinoak: iparraldetik La Roblako trenbide zaharraren trazadurarekin egiten du muga; hegoalde, Bilbo-Balmaseda errepide zaharrarekin, gaur egun Kadaguako korridoreak ordezkatzeko duena; ekialde, Gallardi industriadetik banatzen duen bidearekin; eta mendebaldetik, eraikuntzarik gabeko eremuekin, hiri-lurzoru gisa sailkatuta.
- Gehieneko aprobetxamendua: 0,35 m²/m².
- Sektorean gehienez ere 24 etxebizitza daude baimenduta.

Sektore hori garatu, urbanizatu eta eraiki egin da.

B-3 SEKTOREA. ARETXAGA.

- Azalera: 67.640 m²
- Kokapena: iparraldean, kirol-eremuarekin egiten du muga; hegoaldean, bide berria du, etorkizunean Mimetiz eta Aranguren arteko lotura berriaren zati izango litzatekeena; ekialdean, Kadagua ibaiarekin; eta mendebaldean, Mimetiztik Allendelaguarako errepidearekin. Aretxaga ibarretik doan erreka zeharkatzen du. Mimetiz bizitegi-eremu orokorraren hegoaldeko erematea izango litzateke, eta Mimetiz eta Aranguren arteko bide-loturaren euskarri izatea izango litzateke bere interes nagusia.
- Gehieneko aprobetxamendua: 0,40 m²/m².
- Sektorean gehienez 95 etxebizitza daude baimenduta.

Sektore hau garatzen hasia da. Plan Partziala, Birpartzelazio Proiektua eta behin betiko onartutako Urbanizazio Proiektua ditu, baina ez du eraikuntza-jarduera hasi.

B-5 SEKTOREA. MENDIALDE-HEGOALDEA

- Azalera: 10.700 m²
- Kokapena: Mendialde auzoaren hegoaldean, Sektorea mendebaldetik inguratzen duen auzorantz igotzen den bidetik sarbidea duela. Horren bidez, inguruko hiri-bilbea osatu nahi da, Mendialde auzoa Aranguren eremuarekin lotuz.
- Gehieneko aprobetxamendua: 0,25 m²/m².
- Sektorean baimendutako etxebizitzaren gehieneko kopurua 8 unitatekoa da.

Sektore hau garatu, urbanizatu eta eraiki egin da.

B-6 SEKTOREA. OTXARAN

- Azalera: 49.100 m²
- Kokapena: Otxaran inguruan, Otxaran eta Ahedo biztanle-guneen artean, Zallatik Otxaranerako errepidearen bi ertzak barne hartuta. Familia bakarreko edo bi familiako eraikinak ezartzeko eremu egokitzat jotzen zen, eta hori lehendik zegoen eskaera bat zen.
- Gehieneko aprobetxamendua: 0,12 m²/m².
- Baimendutako etxebizitzaren gehieneko kopurua 20 unitatekoa da.

Sektore hau ez da garatu.

- **Industria erabilerakoa.**

I-6 SEKTOREA. ALLENDELAGUA.

- Azalera: 18.100 m²
- Kokapena: Allendelagua auzoaren hegoaldean dago, iparraldean Bilbo-Balmaseda errepide zaharrak eta hegoaldean Kadaguako Korridoreak mugatuta. Zati batean industria-establezimenduek eta biltegiek hartzen duten lekua da, eta, jendea bizi den eremuei dagokienez duten kokapenagatik, Arau Subsidiarioek interesgarritzat jotzen zuten bizitegi-eremuetan leku egokirik ez duten jarduerak kokatzea, baina haietatik hurbil egotea eskatzen zuten (konponketa-tailer txikiak, etab.).
- Gehieneko aprobetxamendua: 0,6 m²/m².
- Gaitutako erabilera nagusiak honako hauek dira: etxebizitzarekin bateraezinak diren industriak eta biltegiak (P2 eta P4), guztizkoaren %60an gutxienez, eta bulegoen %10 onartzen dira.

Sektore hau ez da garatu.

I-7 SEKTOREA. GOBEO.

- Azalera: 19.247 m²
- Kokapena: Ibarra aldean dago, luze-luze eginda, eta ipar-mendebaldean muga egiten du Bilbo-Balmaseda errepide zaharrarekin, eta hego-ekialdean trenbidearekin. Industria-establezimenduek eta biltegiek partzialki okupatutako lekua zen.
- Gehieneko aprobetxamendua: 0,6 m²/m².
- Gaitutako erabilera nagusiak honako hauek dira: etxebizitzarekin bateraezinak diren industriak eta biltegiak (P2 eta P4), guztizkoaren %60an gutxienez, eta bulegoen %10 onartzen dira.

Sektore hau ez da garatu.

- **Hirugarren sektorekoa.**

T-1 SEKTOREA – NOCEDAL

- Azalera: 14.000 m²,
- Kokapena: Balmasedako mugartean, iparraldean Hirugarren Sektoreko Hiri-Lurzorua du, mendebaldean Hiri-Lurzoru Industriala, eta hegoaldean eta ekialdean Lurzoru Urbanizazina. Hirugarren sektoreko jarduerak hartu nahi dira erabilera industrial eta komertzialeko eraikinek partzialki inguratzen duten eremu batean.
- Gehieneko aprobetxamendua: 0,50 m²/m².
- Baimendutako erabilerak hauek dira: bulegoetako hirugarren sektorekoak, txikizkako merkataritzakoak, eta saltoki eta hipermerkatu handiak. Erabilera produktiboaren barruan, etxebizitzarekin bateragarriak diren industriak eta biltegiak (P1 eta P3) eta etxebizitzarekin bateraezinak diren biltegiak (P4) ere onartzen dira.

Sektore hau ez da garatu.

Indarrean dauden Arau Subsidiarioek proposatutako sektore guztietatik, bizitegi-erabilera orokorreko eremuek dute garapen-mailarik handiena. Hala ere, bizitegi-erabilera orokorreko lurzoruen proposamen osoa ez da amaitu. Mimetiz, R-2 El Carmen Oeste eta B-3 Aretxaga gune nagusiaren hegoaldeko zabaltze-sektoreak garatzen hasi dira, baina ez dute egikaritze- eta eraikuntza-jarduera burutu. Mimetizen hegoaldeko hazkundeak, gauzatu gabea, 89.000 m²-ko azalera hartzen du guztira, 46.280 m²-ko aprobetxamenduarekin, 223 etxebizitza eraikiz, horietatik 83 babes ofizialeko etxebizitzetarako. Arau Subsidiarioek proposatutako bost bizitegi-erabilerako sektoreetatik, Mendebaldeko El Carmengo R-2 sektoreak baino ez zuen barne hartzen etxebizitza babestuen eskaintza bat gauzatzea.

B-6 Otxaran da garatzen hasi ez den bizitegi-erabilerako sektore bakarra. Sektore hau, 49.100 m²-koa, dentsitate txikiko bizitegi-eskaintza bat gauzatzeko sortu da, landa-guneen arteko konurbazioa sustatzen duen lurralde-kokapen batean, kokagune handiago bat sortzeko, lurralde-sakabanatzea eragiten duena.

Arau Subsidiarioek proposatutako erabilera global industrialeko eta hirugarren sektoreko sektoreak ez dira garatu, eta, ondorioz, udalerriak gaur egun 51.347 m²-ko lurzoru-azalera du jarduera ekonomikoetarako, 22.408 m²-ko aprobetxamenduarekin industria-erabilerarako eta 7.000 m²-ko hirugarren sektoreko erabilerarako. Jarduera ekonomikoetan garatu gabeko eremuek, alde batetik, aurreko plangintzan hasitako industria-lurzoruaren eskaintza sendotzen dute, Ibarra eta El Longar sektoreak mugatuz, Allendelagua gunean dauden industria-erabilerak osatuz eta Necedal eremuan dauden hirugarren sektoreko erabilerak sendotuz. Gehitu behar da aurreko plangintzan onartutako industria-lurzoruek oraindik ez dituztela egikaritu eta eraiki, eta oraindik garatzeko dagoen 139.064 m²-ko azalera osatzen dutela.

C. LURZORU URBANIZAEZINAREN ANTOLAMENDUA.

Arau Subsidiarioetan adierazten denez, lurzoru urbanizaezinean bereziki arautu nahi dena honako hauei dagokie: eremu bereziki babestuen eraikitzeko mugari, nekazaritza-ustategiei lotutako eraikuntzen antolamenduari eta egungo herrixkak babesteko arauari, "Biziguneak" deitzen dietenei.

Honako kategoria hauek bereizten dira:

- **LURZORU URBANIZAEZINA. JENDEA BIZI DEN GUNEAK.**

Zallako udalerrian "Lurzoru Urbanizaezinean dauden hainbat Landa-Gune" bereizten dira: Otxaran eta Ahedo (Sopuertarekin mugakide), Andra Mari Magdalena (iparraldean), Txabarri Auzoa (Arangurenen), Aretxaga Auzoa (hegoaldean, Zallako herrigunearen eta Uribarri Auzoaren artean), eta udalerriko hedadurarik handieneko landa-guneak Sollano-Llantada eta mendebaldean.

Jendea bizi den guneetarako, Arau Subsidiarioek honako datu hauek ezartzen dituzte:

Gunearen Deitura	Kalifikatutako Azalera	Dauden etxebizitzak	Etxebizitza posibleak
AHEDO	35.467 m2	13	2
ARETXAGA	24.483 m2	25	1
CODUJO	32.195 m2	11	4
LA HERRERA IPARR.	9.350 m2	20	0
LA HERRERA HEGO.	49.556 m2	11	4
LA MAGDALENA	31.269 m2	6	6
OTXARAN	67.572 m2	20	10
SOLLANO	58.570 m2	24	4
TXABARRI	47.093 m2	10	9

Oro har, ezartzen da "Biztanledun Gune" gisa mugatutako eremuak honako baldintza hauek betetzen dituzten lurzatietan eraiki daitezkeela mugatutako eremuaren barruan:

- Lurzatia: eraikina hartuko duten lurzatiak izango dira egindako mugaketan daudenak, gutxienez 2.000 m2-ko azalera dutenak eta edozein eraikuntzatatik libre daudenak.
- Lurzatiaren gutxieneko zabalera: 20 metro.
- Lurzatiaren gehieneko okupazioa: %15.
- Gehieneko aprobetxamendua: gehieneko azalera eraikigarria, eraikuntzari eusten dion partzelaren tamaina edozein dela ere, 250 m2-koa izango da, etxebizitzarako, komunitatearen ekipamendurako edo zerbitzuetarako eraikiak, eta beste 200 m2-koa, baimendutako gainerako erabilera osagarrietarako eraikiak, hots, ekoizpenerako, hirugarren sektorerako eta garajerako.

Hala ere, Zallako udalerrirako Bizkaiko Landa Guneen Inbentarioaren arabera, eremu hauek baino ez dira landagune gisa identifikatzen: Aretxaga, Otxaran, Castillo la Piedra, Sollano eta Codujo.

- LURZORU URBANIZAEZINA. PAISAIA BABESTEKO EREMUAK.

Kategoria hau udalerriko gailurrei aplikatzen zaie, eta eraikinak edo babeslekuak eraikitzeke erabateko debekua proposatzen da, artzaintzari edo zonako lehen mailako jardueri hertsiki lotutakoak izan ezik. Horretarako izan ezik, arau orokor gisa ezartzen da kategoria horretako eraikuntza-aprobetxamendua nulua dela, bai eraikin publikoetarako, bai pribatuetaarako. Lehendik dauden baserriei (1945ean baino lehenago egindako eraikina izan behar dute) handitzeko eta eraberritzeko aukera ematen zaie, kanpoko akaberan handitu edo eraberritu nahi diren eraikuntzako material berberak erabiliz, hala nola harlangaitza eta zarpiatuak. Era berean, egurrezko arotzeriak.

- LURZORU URBANIZAEZINA. UR-IBILGUAK ETA UR-MASAK BABESTEA.

Kategoria hau, funtsean, urpean gera daitezkeen lurzoruei dagokie.

Kategoria honetan, eraikuntza-aprobetxamendua nulua da, bai eraikin pribatuetaarako, bai publikoetarako.

- LURZORU URBANIZAEZINA. HIRI-LURZORUAREN ETA LURZORU URBANIZAGARRIAREN BABESA.

Arau Subsidiarioen arabera, Zallako erdialdeko eremuetan dauden Hiri-Lurzoruetarako eta Urbanizagarrietarako perimetro-eremu jakin batzuek nolabaiteko potentzialtasuna dutela etorkizuneko berrikuspenetan erabilera berriak hartzeko, eta une horretan ezin izango da aurreratu erabilera horien xedea zein izan daitekeen, ez erabilera orokorrari dagokionez, ez eta erabilera horren intentsitatea ezaugarritu behar duten parametroei dagokienez ere. Eta komenigarritzat jo zen etorkizunean hirigintza-antolamendurako zailtasunak eragin ditzaketen jarduketak mugatzea. Aipatutako eremuak hiri-izaerako hiru fokuen artean daude: Mimetiz, Aranguren eta Allendelagua, bai eta Mimetiz eta Allendelagua hiriguneen mendebaldean ere. Araudiak, kautelaz, eraikin berriak egiteko debekua ezartzen du, lehendik dauden erabilera eta ezaugarriak zainduz, lortu nahi den helburua ziurtatzeko moduan. Lehendik dauden eraikinak antolamenduaren barruan sartuko lirатеке onorio guztietarako, eta horiek mantentzeko eta finkatzeko behar diren obrak baimenduko lirатеке, baita azalera eraikia lehendik dagoenaren % 20ra arte handitzea ere.

- IZAERA OROKORREKO LURZORU URBANIZAEZINA

Lurzoru urbanizaezinaren kategoria honetan, bateragarri egiten eta erlazionatzen saiatzen dira, alde batetik, familia bakarreko eta bi familiako etxebizitzaren eraikuntza ez onartzeko irizpide murriztailea, salbu eta nekazaritzako eta abeltzaintzako lanekin benetan lotuta egoteagatik justifikatutako kasuetan, eta, bestetik, nekazaritza-izaera garbia duten eraikinak egitea, espezifikoak eta lurzoru-kategoria horri dagozkionak. Lehenengo atalerako, biztanleria-gunearen definizioa erabiltzen da, eta 10.000 m²-ko azalera esleitzen zaio dagokion familia bakarreko-bikoitzeko eraikinari. Bigarren punturako, zenbait parametro zehazten dira hirigintza-arauetan, etxebizitza-eraikinetako berariazko parametroen aldean nabarmen desberdinak direnak.

- LURZORU URBANIZAEZINEKO SISTEMA OROKORRAK.

Aurreko kategoriez gain, Lurzoru Urbanizaezinean, Arau Subsidiarioetan Ekipamendu Komunitarioko Sistema Orokorraren berezko elementuak aipatzen dira, bai eta Komunikazio Sistema Orokorrei, Espazio Libreei, Ibai Ibilbideei eta Instalazio Orokorrei buruzkoak ere, dokumentazio grafikoan jasota eta araudian araututa daudenak.

Zallako Lurzoru Urbanizaezinaren lurralde-egitura osatzen duten elementuen artean, honako hauek nabarmentzen dira:

- Kadagua ibaiaren ibilgua.
- Aretxagako hegoaldean eta Bolunburun ibai-ibilguaren gidalerrora egokitzen diren hiri-parkeak.
- Hilerriko, Lusa iparraldeko (FFCC geltokia) eta Aranguren hegoaldeko (kirol-gunea) komunitatearen ekipamendurako eremuak.
- Aranguren eta Sollanoko HUAk.

Gaur egun, Zallako lurzoru urbanizaezinean, udalerrriaren hegoaldean dagoen hondakinak tratatzeko instalazioa (Cespa Conten) nabarmentzen da.

6.2. ARAU SUBSIDIARIOETAN EGINIKO ALDAKETAK

Planeamenduko Arau Subsidiarioen indarraldian, behin betiko onarpena duten aldaketa puntual hauek gertatu dira:

- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, TXABARRI BIZTALEGUNE MODUAN SARTZEKO (Arangurenen). 47.093 m²-ko azalera du, 10 etxebizitza daude eta 9 etxebizitza berri egiteko aukera dago. Behin betiko onarpena 2000/03/31.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, SOLLANOKO BIZTANLE-GUNERAKO. Azalera eta lehendik dauden etxebizitzaren kopurua pixka bat handitzea dakar (24tik 26ra). Etxebizitza berriak egiteko aukerak berdina izaten jarraitzen du: 4. Behin betiko onarpena 2000/07/27.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, UB-33 'GALLARDI 2' Y UB-36 'GALLARDI 5'. Behin betiko onarpena 2001/03/01. Bi Dentsitate txikiko unitateetarako parametro berriak proposatzen dira, Allendelaguan kokatuak:

UB-33 Gallardi 2

- Lurzoruaren azalera: 1.203 m².
- Aprobetxamendua, guztira: 1.274 m².
- Eraikigarritasun-koefizientea: 1,06 m²/m².
- Gehieneko etxebizitza kopurua: 5.

UB-36, Gallardi 5.

- Lurzoruaren azalera: 9.059 m².
- Aprobetxamendua guztira: 5.626 m².
- Eraikigarritasun-koefizientea: 0,62 m²/m².
- Gehieneko etxebizitza kopurua: 20.
- Etxebizitza bat antolamendutik kanpo dago.

Bi kasuetan, beste aldaketa batzuez gain, eraikigarritasun-koefizientea handitu da.

- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, KOMUNITATE-EKIPAMENDUKO T-SISTEMA LOKALA ARAUAN. Komunitatearen ekipamenduetarako tokiko sistemen oinarritzko hirigintza-parametroei eta baldintza bereziei buruzko aldaketa da. Behin betiko onarpena 2001/11/08.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, ARANGURENGO UN-22 eta UR-05 UNITATEETAN. UR-05en kasuan, unitatearen azalera handituko da. Eta etxebizitza posibleen kopurua, 8 etxebizitzatik 14ra pasatuta; eta UN-22ren kasuan, pixka bat jaitsi da, 3 etxebizitza posible ere guztira. 2001/11/27ko behin betiko onarpena.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, UN-16 'LANZAGORTA 2' EGIKARITZE-UNITATEAN, MIMETIZEN. Funtsean, eraikigarritasun-koefizientea 1,37 m²/m²-tik 1,48 m²/m²-ra handitzea da, egon daitezkeen etxebizitzaren kopuruari eutsiz (35). Behin betiko onarpena 2002/06/11.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA TEPEYAC EREMUAN, UN-14 ONDOKO LURZATIA LURZORU URBANIZAGARRI GISA BIRSAILKATZEKO. Zalantzarik gabe, aldaketa garrantzitsua da; izan ere, lurzoru urbanizagarriko eremu berri bat da, 4.700 m² ingurukoa, 24 etxebizitza kolektiborentzat, UN-14 Tepeyac delakoaren jarraipena, Mimetizen. 2003/11/17ko behin betiko onarpena.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, UB-36 – GALLARDI 5 – EGIKARITZE-UNITATEAREN EREMUARI DAGOKIONA. Eraikuntzaren gehieneko altuera eraikigarriaren neurketari soilik eragiten dion aldaketa da. 2004/03/31ko behin betiko onarpena.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, UN-22 ETA UR-05 UNITATEETAN ETA 12. ERAIKUNTZAKO ORDENANTZAN. Eraikinen estalkiei buruzko 12. ordenantzari soilik dagokion aldaketa da. 2004/06/08ko behin betiko onarpena.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, 'UR-08 KOOPERATIBA' EGIKARITZE-UNITATEARI DAGOKIONEZ. Plantako okupazio-baldintzak aldatu dira, lehendik dauden 13 m²-ko aprobetxamendua gaitzeko. Behin betiko onarpena 2005/10/04.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, GALLARDI EREMUAN (ALLENDELAGUA), "UN-35 GALLARDI 4" ETA "UN-41 GALLARDI 7". UN-35 aldatu egiten da berriro, eta orain azalera murriztu egiten da, aurreko aldaketan handitu egin baitzen. 20tik 18ra jaitsi da etxebizitza-kopurua. UN-41ari dagokionez, aldaketak beheko eta goiko solairuetako eraikin berrien okupazio-baldintzei buruzkoak dira. 2006/06/19ko behin betiko onarpena.
- ARAU SUBSIDIARIOEN ALDAKETA, SAN KRISTOBALEKO 'PINTA ETXEA' ETA BERE INGURUKO BAULAR AUZOKO 14. eta 15. ZK. BIRSAILKATZEKO ETA BIRKALIFIKATZEKO. Egikaritze-Unitate berri bat proposatu da, Mimetizen, eraikinak birmoldatzeko kategorian, honako hirigintza-zehaztapen hauekin:

Eraikinen Birmoldaketa

Unitatea	Deitura	Zoruaren Azalera	Aprob Guztira	Koef. m2/m2	Etx. Geh.	Etx. K.O.	Etx. Ezb.
UR-00	Pinta Etxea	1.932	648	0,34	6	2	4

Behin betiko onarpena 2007/07/06.

- ENKARTERRIKO SUHILTZAILEENTZAKO SISTEMA OROKORREKO PLAN BEREZIA (HIRI-LURZORUA ETA LURZORU URBANIZAEZINA). Sistema Orokorren Plan Berezi honen xedea udalaz gaindiko ekipamendu kolektibo publiko gisa kalifikatzea da (Foru Suhiltzaileen Parkea), sailkapen desberdineko lurzoruz osatutako eremua (hirikoa eta urbanizaezina). Plan Bereziak eremuaren barruko lurzatiak birkalifikatzen ditu, sistema orokor bihurtzeko eta dauden tokiko sistemak konpentsatzeko. Plan Berezi honek mugatzen duen eremuaren azalera osoa 7.440,76 m2-koa da. Behin betiko onarpena 2018/10/22.

Hiri Antolamenduko
Plan Orokorra

BESTE UDAL-PLAN ETA -AZTERLAN BATZUK.

7.1. KADAGUAKO ERREGE-GALTZADAKO PAISAIAREN EKINTZA-PLANA.

Kadaguako Errege galtzadako PEP Euskal Autonomia Erkidegoko udalei eta Arabako udalerrietako kontzejuei ematen zaizkien diru-laguntzen esparruan idatzi da, Ingurumen eta Lurralde Politikako sailburuaren 2015eko uztailaren 22ko Aginduan argitaratu ziren Ekintza Planak garatzeko (2015eko uztailaren 22ko EHAA, 137. zk., asteazkena). Diru-laguntza horiek Europako Kontseiluak 2000ko urriaren 20an onartu eta Eusko Jaurlaritzak 2009an atxiki zion Paisaiaren Europako Hitzarmenari lotuta eman ziren. Atxikipen horren ondorioz, 2014ko ekainaren 3an emandako EAEko lurralde-antolamenduan paisaia babestu, kudeatu eta antolatzeari buruzko Dekretua idatzi zen (90/2014 Dekretua, 112. zenbakiko EHAA, 2014ko ekainaren 16koa, astelehena).

Diru-laguntza horietan, Zallako Udalak La Mella eremuaren paisaia-tratamendua lantzeko aukera ikusi zuen (Balmasedako udalerraren mugan), Mimetizko San Migel elizaraino. Hori da paisaia lurraldea antolatzeko udal-politiketan sartzeko modu bat, udal honek bere egiten baitu Paisaiaren Europako Hitzarmenaren ikuspegia (eta, beraz, Eusko Jaurlaritzako Ingurumen eta Lurralde Politika Sailarena), zeinaren arabera paisaia ezinbesteko elementu bihurtu baitaiteke bertako biztanleen bizi-kalitatea hobetzeko.

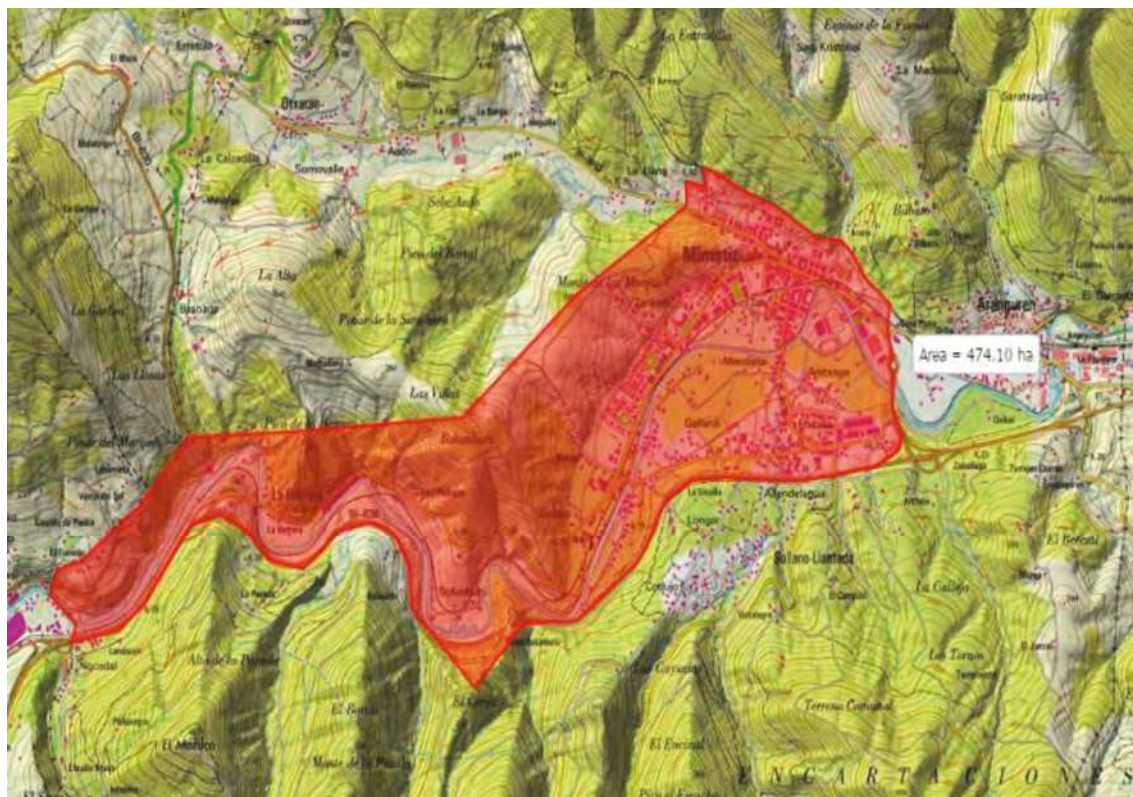
Kadaguako Errege Galtzadako Paisaiaren Ekintza Plana maneiatzeko tresna arina izan nahi du dokumentuak. PEP honek, Ingurumen eta Lurralde Politikako sailburuaren 2015eko uztailaren 22ko Aginduan adierazten den bezala, honako elementu hauek ditu:

- Diagnostikoa. Paisaiaren eta paisaia-dinamiken azterketa (2015ean egin).
- Lortu nahi diren paisaia-kalitateko helburuak.
- Ekintzen definizioa. Jarduketa-programa.

DIAGNOSTIKOA.

Kadaguako Errege Galtzadaren Paisaiaren Diagnostikoan hainbat alderdi lantzen dira, aztergai den paisaiaren gaiaren egoera argitzeko, aurretiazko ondorio batzuk emateko eta lan-esparru bat definitzeko, alderdi bibliografikoak, teorikoak eta legalak barne. Lan honetan kontuan hartu dira, halaber, inguruneari buruz argitaratutako azterlan ugariak, ingurumenaren, historiaren, etnografiaren, artearen eta arkitekturaren ondarea hartzen dutenak. Esparru juridikoan, Kadaguako Errege Galtzadaren paisaiari eragiten zion araudiari buruzko azterketa ere egin zen. Beste alderdi bat, eta PEP garatzeko garrantzi handikoa, arau-esparru horretatik eratorritako babes-mailak dira. Alde batetik, eta ingurumen-ondareari dagokionez, aztertutako espazioen babes espezifiko falta harrigarria nabarmentzen da, bereziki Peña Herrerakoa. Bestetik, kultura-ondarearen esparruan, Balizko Arkeologia Guneak eta monumentu izendatutako ondasunak adierazten dira.

Azterketa horietatik abiatuta, eta herritarrek parte hartzeko prozesuetatik eratorritako iritziak eta irizpideak gehituz, AMIA azterketa bat egin zen, Kadaguako Errege Galtzadako paisaiari eragiten dioten palankak (indarguneak eta aukerak) eta balaztak (ahuleziak eta mehatxuak) identifikatzeko:

Azterketa eremuaren mugaketa.

Hori guztia oinarri hartuta, aurretiazko ondorio batzuk egin dira.

Bi hitzek definitzen dute Kadaguako Errege Galtzadaren Paisaia: bilakaera eta aniztasuna. Bilakaera, ingurunean garatu diren prozesu historiko, sozial eta ebolutiboen ondorioz paisaian erakutsia, gutxienez Burdin Arotik, eta gaur egun ere eraldatzen ari dena. Aniztasuna, eremu osoan ondare-, ingurumen- eta kultura-aberastasuna dagoelako, eta aberastasun hori kantitatean, kalitatean, barietate tipologikoan, kronologian eta abarretan islatzen delako. Horrela, banakako elementu isolatuen batuketara baino askoz gehiago den paisaia dugu, iraganeko garapenaren aztarnak irakurtzea posible den lurraldea, etorkizunera begira duen proiektioari kalterik egin gabe. Aztertutako paisaiaren ardatza Kadagua ibaia da, eta horren inguruan garatu dira historian zehar gaur egun eremua zeharkatzen duten komunikazio-bideak. Jakina, paisaia osatzen duten unitateek dituzten dinamika desberdinak direla eta, ibilguaren zati bakoitzak ezaugarri desberdinak ditu, nahiz eta komunean duten eremua oso antropizatua den. Hori are gehiago berretsi da dokumentu honetan agertzen diren ekintzak garatzean; izan ere, bertan, giza lanaren berezko elementuak berreskuratzea (galtzada, eraikinak, laborantza-eremuak) bat dator elementu horien ondorioz desagertu edo atzera egin duten ingurumen-mozketako elementuak berreskuratzearekin.

Bestalde, Kadaguako Errege Galtzadaren ingurunean ingurumen-ondareak, bereziki bertako landarediari dagokionez, ageriko deskonexioak ditu eremu batzuen eta besteen artean, jatorrizko basoaren galera nabaria da, eta ibaiertzeko landarediaren desagertzea, animalien bizitzarako funtsezkoa dena. Hala ere, interes ekologikoko orbanak kontserbatzen dira, eta ibaia ez dago gehiegi bideratuta bere puntu guztietan, eta urbanizazio gutxi daude ibaiertzetan.

Antzeko zerbait esan dezakegu eremu honetako funtsezko elementuetako bati buruz, ibarrei buruz, antzinako laborantza-eremuei buruz. Lotura-elementuak dira, izan ere, azterketa-eremu osoan zehar banatzen dira, Ibarrik hasita, bertan baitago kontserbatutako espaziorik handiena, Gobeoraino, Bolunbururaino -han parke bihurtu dira-, La Herreratik, Terrerosetik eta La Mellaraino. Horiek ia ez dituzten espazio bakarrak Zarikete eta, jakina, Mimetiz dira. Ibarrik kontserbatzea eta hobetzea, bai eta haien arteko lotura ere, funtsezkoa da aztertutako espazioaren kalitatea zaintzeko: paisaia-elementu oso argia da, eta kontserbatu egin beharko litzateke, urbanizazioa saihestuz.

Paisaiaren esparru fisikoa zehazten duen Kadagua ibaiaren ardatzaren inguruan elementu egituratzaile berriak garatzen joan ziren: komunikazio-bideak. Paisaia osoaren ezaugarria da bide ugari dagoela, eta bide horiek "josten" dituztela, azpi-unitateak eta unitateak elkarrekin konektatuta eta multzoari koherentzia emanda. Bide horietako nagusia Kadaguako Errege Galtzada da, ibaiaren paraleloan doana, eta, neurri handi batean, espazioa eta, beraz, egungo paisaia osatu zuena. Haren ondoan bide eta bidezidor ugari daude, batzuetan oinezkoentzat direnak eta beste batzuetan mistoak, paisaia-azpiunitateak elkarrekin lotzen dituztenak.

Zallako ondarearen defentsari eta babesari buruzko ondorioak ere oso zehatzak izan dira. Horri guztiari gehitu behar diogu ondarearen, ingurumenaren eta kulturaren eremua, Zallako oso aberatsa dena eta Kadaguako Errege Galtzadaren Paisaiaren ezaugarri nagusia dena. Ingurumen-ondaretik hasita, aipatu beharreko lehen alderdia da eremu osoan ez dagoela lege-babesik. Hori dela eta, harizti-unaden eta artadi txikien etorkizuna zalantzarazkoa da. Era berean, larreak arrisku larrian daude belardiak bertan behera uzteagatik – Neurri handi batean nekazaritza- eta abeltzaintza-jarduera desagertzeagatik – Eta pinudiak baso-ustiapenerako aurreratzeagatik. Horrek paisaia gizatasuna galtzea dakar, herrixkak bertan behera utziz eta mendiak homogeneizatuz. Nahiz eta oraindik herrixken eta belardien zatiak geratzen diren, pinudiak askoz gehiago aurreratu dira eta azalera handiak hartzen dituzte.

Bestalde, aztergai dugun eremuak aberastasun handia du bertan dauden fauna-komunitateetan bizitzeko gai diren espezieetan. Hala ere, eremu antropogeniko gero eta zabalagoak espezie horietako askoren presentzia murriztu dezake, espezialistak baitira eta beren habitataren aldaketarekiko sentikorrak. Uretako fauna dago mehatxatuen, ibai-ibilgu eta ibaiertzetan garatzen baitu bizi-zikloa: arrainak, anfibioak eta, hegaztien barruan, martin arrantzalea. Aipamen berezia merezi dute saguzarrek, haien babesleku nagusiak basoko eraikuntza eta orbanetan baitaude. Gainera, espezie horietako bost (sai zuria, ferra-saguzar handia, belarri zatituko saguzarra, leize-saguzarra eta satitsua) kalteberak dira Arriskuan dauden Espezieen Euskadiko Katalogoan. Horiez gain, lepitzulia eta martin arrantzalea, interes berezikotzat sailkatutakoak, eta ferra-saguzar mediterraneoak, galtzeko arriskuan dagoen espezie gisa katalogatua.

Natura-ondarean aberastasuna dagoen bezala, kultura-ondarean ere aniztasuna aurkitzen dugu, neurri handiagoan edo txikiagoan paisaia horrek garapen ekonomiko eta sozialeko garai guztiak ezagutu baititu, Bolunburuko El Cerco kastroa bezalako kokalekuekin, zentral hidroelektrikoekin, lantegiekin, duela gutxi eraikitako etxebizitzekin partekatzen den espazioarekin, etabar. Bolunburuko landa-eremuek eta La Herrera, Landazuri, La Mella, Terreros eta Ijalde herrixkek eraikuntza tradizionala oinarritutako berezitasunak dituzte (baserriak, dorreak, burdinolen hondarrak), baina paisaia eboluzionatua dute. Paisaia hori, esate baterako, garai bateko burdinolak, zentral hidroelektrikoak (Bolunburukoa eta La Mellakoa, esaterako), Plomoseko fabrika edo Longarreko paper-fabrika batera bizi dira. Ibarra, mende hasierako bizitegi-elementuengatik (pertsona dirudunek eraikitako hiribilduak eta txaletak) eta antzinako herrixkengatik – Aretxaga, Urizarri edo Presa, besteak beste – Nabarmentzen dena, landa-izaera mantentzen baitute, nahiz eta aldatuta egon. Horri Gallardi inguruan kokatutako industria-gune txikiak gehitu behar dizkiogu.

Mimetizek nortasun espezifikoa du; izan ere, hirigunea biltzen du eta dentsitate handiko etxebizitzak ditu populazio-elementu nagusi gisa, 50eko hamarkadaren amaieratik 2000. urtera bitarteko tarte kronologiko zabalarekin. Nabarmentzekoak dira dentsitate handiko (Ibaiondo, El Carmen eta El Charco auzoak) eta dentsitate txikiko (San Miguel auzoa) industria-auzune motako etxebizitzak. Eremu honetan bide tradizionalak indarra galtzen dute eta komunikazioen ardatza espaloiek eta errepideek dute. Hau garrantzitsua da, hortik abiatzen baita gainerako eremuekiko lotura, eta, kasu batzuetan, beharrezkoa da komunikazioa hobetzea, oinezkoentzat irisgarriagoa izan dadin.

Esparru fisikoa, komunikazio-bideak, ingurumen- eta kultura-ondarea behar bezala uztartzea funtsezkoa da Kadaguako Errege Galtzadako paisaia babesteko, berriz ere haren bilakaera eta aniztasun zabala kontuan hartuta.

Azken batean, Kadaguako Errege Galtzadako Paisaiaren aberastasuna agerikoa da, baina baita zona batzuen arteko deskonexioa ere; horregatik, funtsezkoa da horien guztien arteko lotura, paisaia-ingurunea kontserbatzeaz eta hobetzeaz gain. Udalerraren benetako beharrek bat datorren garapena, herrigunearen berrantolaketa, haren ondarea babestea, ibaiari berriro protagonismoa ematea, ibarraren hondoan dauden belardiei balioa ematea, autobiaren paisaia-hobekuntza, ljaldeko sakanaren balioa nabarmentzea... Ahalbidetuko du, betiere modu ordenatuan eta tokiko biztanleriaren premiekin bat etorritz egiten bada, paisaia horri, a priori, ahuldu egin dela dirudien lekuaren zentzua itzultzeko.

Ondorio guzti hau, espazioaren alderdi guztiak (ingurumena, kultura, historia, etnografia) behatzearen eta ezagutzearen emaitza dena, Kadaguako Errege Galtzadaren Paisaiaren Ekintza Plana garatzeko oinarria izan da, bai eta haren paisaia-kalitatearen helburuak eta planteatzen diren jarduera-ildoak garatzeko ere.

PROPOSATUTAKO PAISAIA-KALITATEAREN HELBURUAK.

Paisaiaren kalitatearen helburuek, funtsean, zer paisaia nahi dugun galderari erantzuten diote. Horri erantzutera bideratu dira PEP idatzi duen taldeak diseinatutako partaidetza-prozesuak, dagokion atalean azaltzen den bezala. Gainera, eta logikoa den bezala, Kadaguako Errege Galtzadaren Paisaiarako Balmaseda-Zalla Eremu Funtzionaleko Paisaiaren Katalogoan definitutako helburuak gehitu dira. Dokumentu deskribatzaile eta prospektiboa da, Balmaseda-Zalla eremu funtzionaleko paisaia osoa hartzen duena, eta, beraz, PEP honen azterketa-eremua hartzen du. Erantsitako irudian, proposatutako kalitate paisajistikoko helburuak dituen ikerketa-eremua agertzen da, PEP honen jarraibidea markatu duena.

Horrela, Balmaseda-Zalla Eremu Funtzionaleko Paisaiaren Katalogoan eremuaren helburu orokorrak ezartzen dira, baina baita paisaiaren unitate bakoitzerako helburu espezifikoak ere; horrela, gure aztereremua 9. PUrako (Kadagua Harana) definitutakoaren barruan sartzen da. Era berean, interes bereziko eremuetarako berariazko helburu batzuk zehazten dira; kasu honetan, Kadagua ibaiertzerako, Herrerako haitzarterako eta Kadagua haraneko hiriguneetarako zehaztutakoei eragiten zaie.

Paisaiaren Katalogoa aztertu ondoren, Kadaguako Errege Galtzadako PEP paisaia-kalitatearen helburuen definizioaren abiapuntua osatzen duten lerro batzuk definitu ahal izan dira:

1. Paisaiaren barneko eta kanpoko harremanak:

- Azpiegitura linealak bide-sarea hobetzeko integratzea eta egokitzea.

- Ibilbideak eta begiratokiak sortzea.
- Herriguneetako sarrerek eta ertzak landa-hiri mugetan integratzea.
- Herrigunerako sarrera, Aranguren gunearen eta Zallako erdigunearen artean.

2. Ingurune naturalarekiko harremanak:

- Paisaia-kalitatea duten paisaia naturalak kontserbatzea.
- Espezie autoktonoak nagusi diren baso-paisaia sortzea.
- Nekazaritzako eta abeltzaintzako paisaia zaintzea.
- Ibai-paisaiak lehengoratzeko eta kontserbatzea.
- Ibaiertzeko basoa berreskuratzea eta kontserbatzea, paisaia-lotailu gisa.

3. Kultura-ondarearen alderdiarekiko harremanak:

- Arkitektura tradizionala zaharberritzea eta kontserbatzea, bai eta izaera historiko edo erlijiosoa duten eraikuntza-elementuak ere.

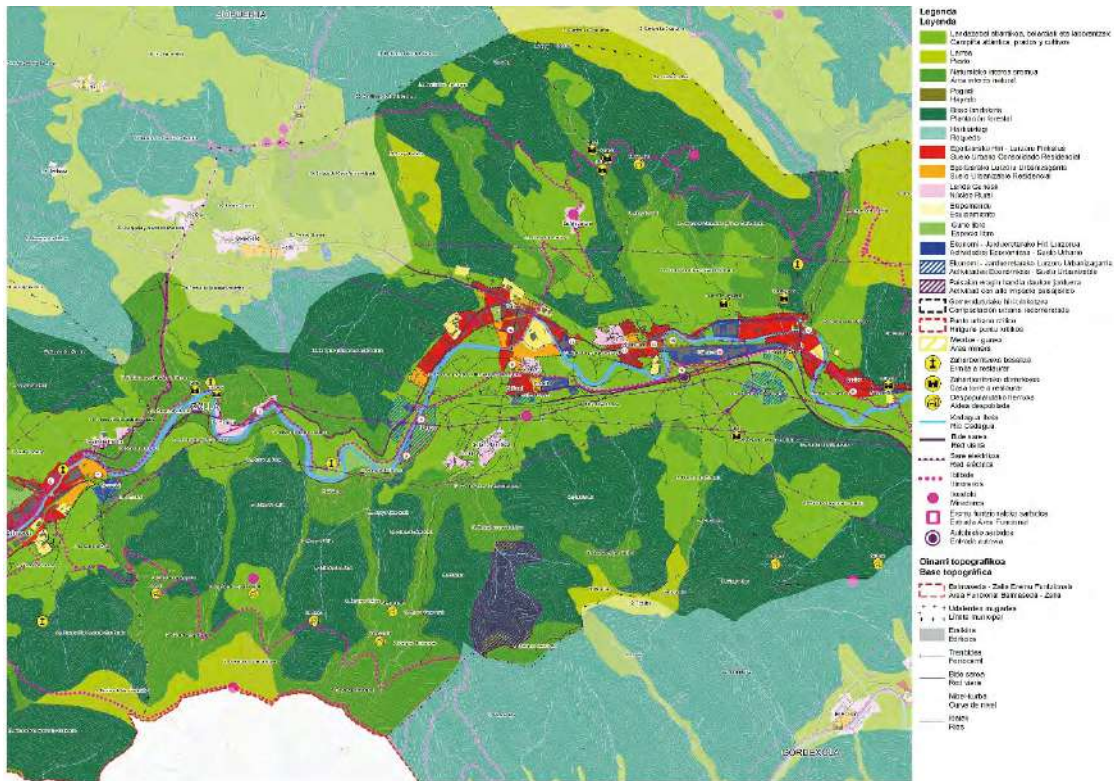
4. Landa-eremuarekiko eta hiri-eremuarekiko harremanak:

- Hiri-egitura ordenatu bat sortzea, ondo zehaztutako mugekin.
- Industria-, logistika-, merkataritza-, aisialdi- edo hirugarren sektoreko beste erabilera batzuen espezializazioa, lehentasunezkoak ez diren ikus-eremuetan kokatuak.
- Hiri-trinkotzea nagusi den hazkunde-eredu bat ezartzea.

Oinarrizko 4 ildo horien gainean bost jarduera-eremu zehaztu dira.

1. **Kudeaketa helburuak**, paisaiaren baliabideak (ingurumena, kultura, ikusmena, ekonomia, turismoa, ekipamendua) behar bezala administratzera bideratuak. Kadaguako Errege Galtzadako paisaian gaur egun hautematen diren disonantziak aztertu eta konponbideak proposatu nahi dira, administrazioaren eta araudiaren ikuspegitik: ezarri berri diren industria-eremuak, nekazaritza-lurzatiak, bizitegi-eremuak.
2. **Plangintza- eta hirigintza-helburuak**, lurzoruaren erabilera antolatzea eta hura eraldatzeko eta kontserbatzeko baldintzak arautzea bideratuak, paisaiaren baliabideak hiri-azpiegitura eta -sistemekin integratzeko. Esparru horretan, eta partaidetza-prozesuetatik eratorritako jarraibideei jarraituz, ahalegina egin da ondarea – Kultura- eta ingurumen-ondare gisa ulertuta – Plangintza- eta hirigintza-ekintzen erdigunean egon dadin, gehigarri huts gisa hartu gabe. Horrela, gizartearen errekonozimendua bermatzen da, paisaiaz jabetzeko sentimendu handiagoarekin.
3. **Konektibitate-helburuak**, paisaiak barneko konexio-fluxuak (paisaiak elkarren artean dituen eremu eta azpieremuak) eta kanpokoak (hau da, paisaia udal, eskualde eta eskualde mailako gertuko beste elementu batzuekin) bermatzeko duen gaitasuna hobetzeko definituak. Horien bidez, eremuak konektatzeaz eta pertsonen eta ibilgailuen joan-etorria antolatzeaz gain, bide sareen hierarkia bat ezarri nahi da, Kadaguako Errege Galtzadako Paisaia kudeatzen, irigarritasunean eta interpretazioan lagunduko duena. Era berean, trenbidearen erabilera paisaiaren barne- eta kanpo-konektibitatean lehentasunezko elementu gisa finkatu nahi da.
4. **Kultura-ondarearen helburuak**, Kadaguako Errege Galtzadako Paisaiari atxikitako kultura-intereseko elementuak balorizatzeko eta zabaltzeko, baina baita paisaiaren baliabide aktibo gisa txertatzeko ere. Beraz, kultura-ondarea birgaitzeko helburuak ez ezik, ondare horren

5. **Ingurumen-ondarearen helburuek** natura-interesa duten eremuak zaindu eta hobetu nahi dituzte, lurraldeko natura-baliabideak, flora eta fauna barne: biodibertsitatea handitzen lan egitea, bai mendian, bai ibaiertzean. Horrela, hiri- eta landa-eremuen arteko ikus- eta erlazio-ingurunea hobetzen da. Era berean, helburu-multzo horren helburua ondare hori zabaltzea da.

Azken bi taldeak elkarri lotuta daudela ulertzen da: Kadaguako Errege Galtzadaren Paisaia bere kultura- eta ingurumen-ondareak definitzen du. Izan ere, ondarea bat da, izaera desberdineko elementuz osatua. Horregatik, ingurumen- eta kultura-ondareak bere berezitasunak dituen arren, eta, beraz, askotan prestakuntza oso espezifikoak dituzten profesionalek aztertzen dituzten arren, PEP hau idatzi duen taldeak uste du bi alderdi horiek batera landu behar direla beti, eta diziplina anitzeko taldeek landu behar dituztela.

Bost eremu hauek eta horietan adierazten diren 18 helburuek, PEPEk proposatutako jarduketako eta ekintzak zehazteko ere erabiltzen direnak, Kadaguako Errege Galtzadako paisaiari eragiten dioten alderdi guztiak estali nahi dituzte, paisaiari eragiten dioten eraldaketen jarraipena egiteko berariazko markatzaile erabilgarri eta eraginkor bihurtzeko, eta, beraz, herritarren nahiei erantzutea lortuko dela bermatzeko.

EKINTZEN DEFINIZIOA ETA JARDUKETA-PROGRAMA.

KUDEAKETA-HELBURUEI BURUZ.

Paisaiaren baliabideak (ingurumena, kultura, ikusmena, ekonomia, turismoa, ekipamendua) behar bezala administratzearekin zerikusia duten jarduera-ildoak dira.

Ekintza horiek, askotan, beste edozein jarduera-ildo gauzatu aurrekoak dira, eta paisaiaren baliabideak legez babestearekin dute zerikusia. Era berean, zeharkako ekintzak planteatzen dira, paisaiaren gainerako eremu guztiei eragiten dietenak, eta gainerako proposamenekin batera garatu beharko direnak. Baliabideak identifikatzea, baloratzea, hierarkizatzea eta esku hartzeko premia neurtzea da helburua, ahaleginak arrazionalizatzeko eta modu globalean administratzeko.

Ekintzak:

- **Paisaia Interpretatzeko Plana.**
- **Kultura-balioa duten elementuak babesteko eskaera.**
- **Ingurumen-balioa duten elementuak babesteko eskaera.**

PLANEAMENDUKO ETA HIRIGINTZAKO HELBURUEI BURUZ.

Lurzoruaren erabilera antolatzeko eta hura eraldatzeko eta kontserbatzeko baldintzak arautzeko jarduera-ildoak dira.

Paisaiaren elementuak eta baliabideak hiri-azpiegiturekin eta -sistemekin behar bezala integratzea bilatzen da. Hiri-forma paisaiaren beste baliabide bat bezala hartu da, eta, beraz, kudeatu eta, hala badagokio, aldatu edo kontserbatu behar da, bere balioen eta paisaia osoari ekarpena egiteko gaitasunaren arabera. Udalaren hirigintza-araudiarekin lotutako ekintzak zehazten dira, bai eta udalerria baino eskala txikiagoko garapen-plangintzarekin lotutakoak ere.

Ekintzak.

- **HAPOn tokiko ondare-intereseko elementuak sartzea.**
- **Hiri inguruko auzoetako hirigintza tradizionala zaintzea.**
- **Lurzoruaren erabilera tradizionalen kontserbazioa.**
- **San Miguel eremua Mimetizko hirigune gisa birdefinitzea.**

KONEKTIBITATE-HELBURUEI BURUZ.

Paisaiak barneko konexio-fluxuak (paisaiak elkarren artean dituen eremu eta azpieremuak) eta kanpokoak (paisaiak udal-, eskualde- eta eskualde-mailako gertuko beste elementu batzuekin) bermatzeko duen gaitasuna hobetzera bideratutako ekintzak.

“Konektibitate” kontzeptua birdefinitzearekin lotuta daude, soilik ukigarriak diren komunikazio-fluxuen ikuspegi tradizionala gaindituz eta kapital sozial – Paisaiaren erabiltzaileei dagokiena –, kultural eta naturaleko fluxu ukiezinak deiturikoak sartuz. Hori guztia ingurune seguruak, iraunkorrak, kutsatu gabeak eta paisaia-kalitatekoak sortzeko, PEPen eragin-eremuan bizi-kalitatea hobetzeko.

Ekintzak:

- **Tarte arriskutsuak kentzea.**
- **Terreros-Herrera eta ibilbide nagusia lotuko dituen bidea sortzea.**
- **Ijalde eta La Mella artean Peña Herreratik ibilbidea sortzea.**
- **Errege-Galtzadaren eta barne-komunikazioko beste ardatz batzuen arteko lotura.**
- **Paisaiaren kanpoko konektibitatea hobetzea.**

KULTURA-ONDAREAREN HELBURUEI BURUZ.

Paisaiari atxikitako kultura-ondarearen elementuak baliabide gisa balorizatzea, hedatzea eta aktibatzea, kultura-karga handia baitu, bai ingurunearen antropizazioagatik, bai hura artikulatzen duten hainbat ardatzen presentziagatik (Donejakue bidea, Errege Galtzada, trenbideak...); elementu horiek zerikusia dute eremuaren iraganeko garapenarekin, baina baita orainaldiarekin eta etorkizunekoarekin ere.

Kultura-ondare hau guztia behar bezala kudeatu behar da, paisaiaren kalitateari eta interesari eusteko, ondare horrentzako estrategia global baten bidez, bai eta paisaia osoan eragina duten tokiko jarduketan eta jarduketa zehatzen bidez ere.

Ekintzak:

- **Kultura-ondarea esku hartzeko/balioesteko estrategia orokorra lantzea.**
- **La Mella eta Terreros multzoaren balioa nabarmentzea.**
- **La Herrera-Ijalderen ondare-interesa duten elementuak balioestea eta zabaltzea.**
- **Industria-ondareari balioa ematea, zabaltzea eta erabilera berriak bilatzea.**

INGURUMEN-ONDAREAREN HELBURUEI BURUZ.

Ingurumen-intereseko eremuak zaintzea, hobetzea eta hedatzea, lurraldeko baliabide naturalak, flora eta fauna barne.

Lehentasunezko garapena izan dute Kadagua ibaiari lotutako ondarea kudeatzeko eta hobetzeko jarduerak, baina baita baso autoktonoa berreskuratzea eta faunaren ingurumen-baldintzak hobetzera bideratutako jarduerak ere, ingurune antropizatuenekin lotutako proposamenak ahaztu gabe: ibarrak, larreak, laboreak, etab.

Ekintzak:

- **Ibarrak, laborantza-eremuak eta larreak kontserbatzea.**
- **Ibai-ibilguak mantentzea, kontserbatzea eta lehengoratzea.**
- **Ibaiertzeko basoak eta baso autoktonoak berreskuratzea.**

7.2. MIMETIZ ETA ARANGURENGO BIRGAITZE INTEGRATUKO EREMUAK

Eusko Jaurlaritzako Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitzako sailburuaren 2017ko eta 2018ko aginduen bidez, Zallako Mimetizeko (2017ko azaroaren 13ko Agindua) eta Arangurengo hirigunera (2018ko azaroaren 28ko AGINDUA) zabaltzea erabaki zen Birgaitze Integratuko Eremuetarako oro har ezarritako finantzaketa kualifikatua. Bi kasuetan, Zallako Udalak eskatuta, eta bi guneek ondare urbanizatu eta eraikia birgaitzeko jarduketa babestuei buruzko abenduaren 30eko 317/2002 Dekretuaren 9.2 artikuluan ezarritako degradazio ekonomiko-sozialeko eta urbanistiko-arkitektonikoko baldintza guztiak betetzen zituztela kontuan hartuta, Eremu Degradatu gisa hartzeko.

Udal-eskaeran, eremu degradatu gisa hartutako eremuen mugaketa zehatzak, eremuaren mugaketa, deskribapen- eta justifikazio-memoria, azterlan soziourbanistikoa, azterketa ekonomiko-finantzarioa eta jarduketa-programa erantsi ziren.

Mimetizen hainbat eremu identifikatu dira, hala nola San Migel auzoa, Ligeti, La Cantera, Lusa, El Carmen auzoa, El Charco, Taramona Hiribidea eta Luis Sesé. Eremua mugatzeko irizpidea izan da bertan sartzea etxebizitza-eraikin zaharrenak, eta, beraz, birgaitze-premia handiena dutenak, bai eta berritzeko premia handiena duen hiri-espazioa ere. Emaizta eremu etena eta heterogeneoa da. Honako hau:

Oinarrizko magnitudeak:

- Azalera: 94.045 m² (9,4 ha).
- Biztanleria: 2.778 biztanle.
- Etxebizitzaren batez besteko adina: 50 urte.

Arangurenen, Muñeran auzoa, Mendialde, Los Trabajadores Etorbidea eta La Inmaculada auzoa daude. Eremua mugatzeko irizpidea izan da bertan sartzea etxebizitza-eraikin zaharrenak, eta, beraz, birgaitze-premia handiena dutenak, bai eta berritzeko premia handiena duen hiri-espazioa ere.

Oinarrizko magnitudeak:

- Azalera: 91.778 m² (9,18 ha).
- Biztanleria: 1.260 biztanle.
- Etxebizitzaren batez besteko adina: 60 urte.

Aurkeztutako dokumentuetatik, puntu honetako plangintza orokor berriari dagokionez, interesgarria da, funtsean, eremu bakoitzerako proposatutako Jarduketa Programak aztertzea, kontuan hartuta programa horiek espazio publikoa eta hiri-bizitasuna hobetzera bideratutako helburuak, estrategiak eta ekintzak adierazten dituztela epe labur eta ertainean, etxebizitzak birgaitzeko beharrak 20 urtera atzeratzen baitira, gutxienez. Mimetizen, bere garaian, 20.634.857 €-ko kostua aurreikusi zen etxebizitzetan esku hartzeko (1.154 etxebizitzatarako), eta Arangurenen, 9.455.288 €-koa (560 etxebizitzatarako).

MIMETIZKO JARDUKETA PROGRAMA

Helburu, estrategia eta jardueren laburpena:

1. helburua: Auzo irisgarriagoa eta bizigarriagoa sortuko duen mugikortasun-eredu berria

• OINARRIZKO ESTRATEGIAK

1.1. Irigarritasun motorizatu gabea sustatzea

Aurreikusitako jarduerak:

01. Izaera egituratzaileko oinezkoen ibilbideak bultzatzea
02. Mimetizen Eskola Bidea modu parte hartuan ezartzea
03. Udalaren ingurua oinezkoentzat bihurtzea (2.1 estrategian ere sartuta)

1.2. Aparkalekuak berrantolatzea

Aurreikusitako jarduerak:

04. Aparkalekuak berrantolatzea Lanzagorta Etorbidean

1.3. Garraio publikoa hobetzea

Aurreikusitako jarduerak:

05. Tren-geltokiaren inguruko aparkalekuak berrantolatzea

2. helburua: Espazio publikoaren eta berdeguneak hobetzea

- OINARRIZKO ESTRATEGIAK

2.1. Dagoeneko urbanizatuta dagoen espazio publikoa hobetzea

Aurreikusitako jarduerak:

06. Espazio publikoak berrurbanizatzeko programa

06/1. Ligueti auzoa berrurbanizatzea

06/2. Baular berrurbanizatzea

03. Udaletxearen ingurua erdi-oinezkoentzat egitea, El Corrillon

2.2. Berdegune publikoak gehitzea eta hobetzea (lurralde biguna)

Aurreikusitako jarduerak:

07. Hirigunean berdeguneak hobetzeko eta zuhaitzak sustatzeko programa

3. helburua: Auzo jasangarri eta eraginkorra bilatzea baliabideak erabiltzean

- OINARRIZKO ESTRATEGIAK

3.1. Eraikitako ondareari balioa ematea

Aurreikusitako jarduerak:

08. Beheko solairuko lokalen erabilera etxebizitzara aldatzea arautzen duen ordenantza

09. Eraikin finkatueta hutsik dauden etxabeak balioztatzea

3.2. Energia-eraginkortasuna hobetzea

3.3. Hiri-zerbitzuko azpiegiturak hobetzea

4. helburua: Auzo atsegina eta seguruagoa bilatzea genero-ikuspegitik

• OINARRIZKO ESTRATEGIAK

4.1. Puntu beltzak kentzea

Jarduketa-programan aurreikusitako jardueren artean, espazio publikoa berrantolatze eta hobetzeko jarduketa batzuk hautatu ziren, oso garrantzitsutzat eta eragin handikotzat jo zirenak. Jarduketa horiek aurretiazko proposamen gisa garatu ziren, eta kostuaren gutxi gorabeherako zenbatespen ekonomikoa zuten. Ez zen sartzen hornidura- eta saneamendu-sareak berritzea.

Puntu beltzak. Azterlan soziourbanistikoa.2.07 Hiri debekatuaren mapa. Mimetiz

Mimetizko eremu degradatuko espazio publikoa hobetzeko diseinatu ziren jarduketa garrantzitsuenak, egikaritze-kostuaren zenbatespenarekin, honako hauek izan ziren:

Zk.	Jarduketa	Zenbatespen Ekonomikoa
03	Udaletxearen ingurua erdi-oinezkoentzako bihurtzea	836.630 €
04	Lanzagorta Etorbidean aparkalekuak berrantolatzea	409.655 €
06/1	Ligeti auzoa berrurbanizatzea	166.787 €
GUZTIRA		1.413.072 €

ARANGURENEN JARDUERA PROGRAMA.

Helburu, estrategia eta jardueren laburpena:

1. helburua: Auzo irisgarriagoa eta bizigarriagoa sortuko duen mugikortasun-eredu berria

- OINARRIZKO ESTRATEGIAK

- 1.1. Irisgarritasun motorizatu gabea sustatzea

Aurreikusitako jarduerak

- 01. Izaera egituratzaileko oinezkoen ibilbideak bultzatzea
 - 02. Elizaren ingurua oinezkoentzako bihurtzea (2.1 estrategian ere sartuta dago).
 - 03. Autonomia Plazaren ingurunea erdi-oinezkoentzako bihurtzea
 - 04. Aparkalekuak berrantolatzea

- 1.2. Aparkalekuak berrantolatzea

- 1.3. Garraio publikoa hobetzea

2. helburua: Espazio publikoa eta berdeguneak hobetzea

- OINARRIZKO ESTRATEGIAK

- 2.1. Dagoeneko urbanizatuta dagoen espazio publikoa hobetzea

Aurreikusitako jarduerak

- 05. Espazio publikoak berrurbanizatzeko programa
 - 05/1. San Juan auzoa berrurbanizatzea
 - 05/2. La Inmaculada berrurbanizatzea
 - 03. La Inmaculada elizaren ingurua erdi-oinezkoentzako bihurtzea

- 2.2. Berdegune publikoak gehitzea eta hobetzea (lurralde biguna)

Aurreikusitako jarduerak

- 06. Hirigunean berdeguneak hobetzeko eta zuhaitzak sustatzeko programa

3. helburua: Auzoaren ezaugarriekin eta biztanleen beharrekin koherentea den ekipamendu-sarea osatzea

- OINARRIZKO ESTRATEGIAK

- 3.1. Ekipamendu eta zerbitzu berriak sortzea

4. helburua: Baliabideen erabileran auzo jasangarri eta eraginkorra bilatzea

- OINARRIZKO ESTRATEGIAK

- 4.1. Eraikitako ondareari balioa ematea

Aurreikusitako jarduerak

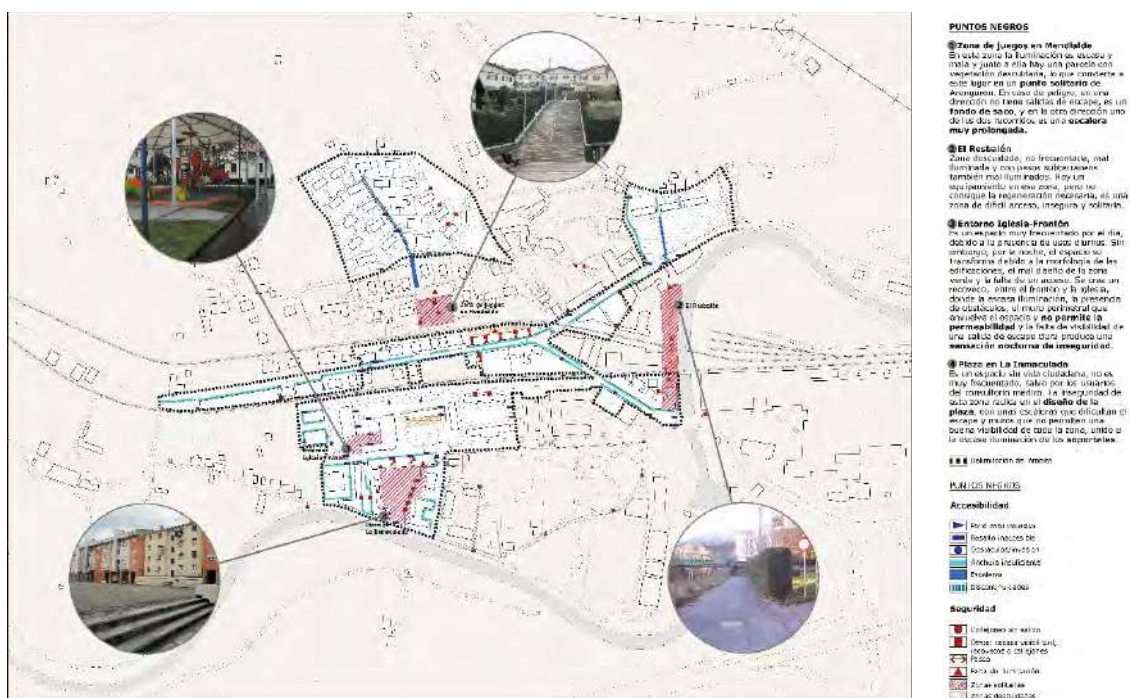
08. Beheko solairuko lokalen erabilera etxebizitzara aldatzea arautzen duen ordenantza
09. Eraikin finkatuetan hutsik dauden etxabeak balioztatzea

- 4.2. Energia-eraginkortasuna hobetzea
- 4.3. Hiri-zerbitzuko azpiegiturak hobetzea

5. helburua: Auzo atseginagoa eta seguruagoa bilatzea genero-ikuspegitik

- OINARRIZKO ESTRATEGIAK

5.1. Puntu beltzak kentzea

Puntu beltzak. Azterlan soziourbanistikoa.2.07 Hiri debekatuaren mapa. Aranguren.

Arangurenen ere, espazio publikoa berrantolatzeko eta hobetzeko jarduketaren proposamenak hautatu ziren, oso garrantzitsutzat eta eragin handikotzat jo zirenak. Honako hauek:

Zk.	Jarduketa	Zenbatespen Ekonomikoa
02 eta 05/1	Elizaren ingurua oinezkoentzako bihurtzea eta San Juan auzoa berrurbanizatzea.	455.549 €
03	Autonomia plazaren ingurua erdi-oinetzkoentzako bihurtzea.	221.516 €
05/2	Inmaculada berrurbanizatzea.	280.210 €
GUZTIRA		957.275 €

7.3. LARRIALDIETAKO UDAL-PLANA

2016an onartu zen, eta honako hauek dira Udaleko Larrialdi Planaren **oinarrizko helburuak**:

- Bere udal-eremuk **larrialdietan esku hartzeko antolaketa-egitura eta prozedurak konfiguratzeko**.
- Udal-eremuan **autobabesa sustatu** eta bultzatzea.
- Udalerriko **arriskuak eta elementu kalteberak identifikatu eta aztertzea**.
- Antzemandako arriskuak saihesteko edo murrizteko **prebentzio-neurriak** definitzea.
- **Herritarrak arriskuez eta hartu beharreko prebentzio- eta babes-neurriez** informatzea **eta kontzientziatzea**.
- **Euskadiko Babes Zibileko Lurralde Planarekin artikulatzeko sistemak** eta goragoko planen zuzendaritza- eta koordinazio-zentroekin lotzeko sistemak ezartzea.

Arriskuak identifikatzeko, honako **arrisku-katalogo** hau hartu da kontuan:

- **Lur-mugimenduak**

Lurra mugitzeko arriskua duten eremuak identifikatzeko, GESPLANean (EAEko Ingurumen Kartografiako Sistema, 1999) jasotako eremuaren gaikako kartografia erabili da. Arriskuak identifikatzeko erabili diren mapak honako hauek izan dira:

Mapa geologikoa
Mapa geomorfologikoa
Malda-mapa

Arestian aipatutako mapak aztertu ondoren, lur-mugimenduak egoteko arriskua duten eremu hauek hauteman dira.

MT-1	La Barga.
MT-2	Mimetiz hegala.
MT-3	Basoaga.
MT-4	Peña La Herrera.
MT-5	Zokita.
MT-6	Cespa errepidea.
MT-7	Torrejón.
MT-8	Torremaruri.
MT-9	Bilbato.

Uholdeak.

Zallako udalerriaren uholde-arriskua “Uholdeak Prebenitzeko Plan Integralaren eta EAEko hiriguneen uholde-arriskuaren azterketa”-ren bidez zehaztu da. (2001-2005 urteak), baita Eusko Jaurlaritzak Ibaien eta Erreken Ertzak Antolatzeko Lurralde Plan Sektorialaren lehen aldaketa puntualaren ondorioz egindako “uholde-arriskuaren mapen” bidez ere.

Uholde-arriskua duten eremuak adierazteko, arestian aipatutako informazioa kontuan hartzeaz gain, Zallako udalerrian 2015eko uholdeetan bizi izandako errealitatea ere kontuan hartu zen, benetan urpean geratu diren uholde-eremuak osatuz.

Baso-suteak.

Baso-suteak izateko arriskua duten eremuak identifikatzeko, GESPLANen (EAEko Ingurumen Kartografiako Sistema) jasotako gunearen kartografia tematikoa erabili da. 1999), zehazki: egungo landarediaren mapa.

Baso-landaketak dituzten eremuak dira arrisku handienekotzat hartzen direnak.

IF-1	Udalerriko iparraldea MUP 128 (Entradillaren eremua).
IF-2	Bortal mendia eta Monjen mendia, Basoaga.
IF-3	Udalerriko hegoaldea MUP 129.
IF-4	Las Pedrajas.

- **Industria- edo teknologia-jarduera arriskutsuei lotutakoak.**

Hurrengo industrialdeak identifikatu dira industria-arrisku esanguratsuen artean.

RI-1	Pealpack Internacional, S.L.	La Herrera auzoa, z/g
RI-2	CEL	Aranguren auzoa, z/g
RI-3	Zallako EUT.	Labrador Etorbidea (Sollano)
RI-4	Errota zerbitzugunea.	El Baular, 11
RI-5	Fepsa.	Gobeo Ibarra, 9
RI-6	Global Efficiency.	Aranguren La Perenal kalea z/g
RI-7	Hergasa.	Gallardi auzoa 12
RI-8	Cespa.	Las Lagunas z/g
RI-9	Garbigunea eta Zallako transferentzia-planta.	Basoaga

- **Salgai arriskutsuak errepidez edo trenbidez garraiatzearekin lotutakoak.**

MP-1	Malabrigo gurutzea.	Malabrigo.
MP-2	Aranguren industrialdera sarrera BI-363-tik.	Perenal auzoa.
MP-3	Autonomia plaza gurutzatzea, Autonomia plaza.	Aranguren.
MP-4	BI-3651, CEL eta Global Efficiencyra sarbidea autobiatik.	Aranguren.
MP-5	BI-3602, Zallako herrigunean. N ^a Sra. del Rosario kalea.	
MP-6	ADIF trenbidea.	

- **Trafikoari eta garraio publikoari lotutakoak.**

TP-1	Malabrigo gurutzatzea.	Malabrigo.
TP-2	Autonomia plazako gurutzatzea, Autonomia plaza,	Aranguren.
TP-3	BI-3602, Zallako herrigunean. N ^a Sra. del Rosario kalea	
TP-4	Ibarra. BI-3636 eta BI-3651 errepideen bidegurutzea.	
TP-5	ADIF trenbidea.	

- **Giza kontzentrazio handiei lotutako arriskuak.**

CH-1 Udal Kiroldegia/Zalla zelaia.	Aretxaga auzoa z.g. Euskal plaza; Mimetiz
CH-2 Zine Antzoki.	Trenbide etorbidea
CH-3 Futbol-zelaia.	Nicolás Maria Urgoiti kalea, 6

CH-4	Frontoia.	
CH-5	Mimetiz ikastetxe publikoa.	
CH-6	Maristak ikastetxea.	
CH-7	Udaletxea.	
CH-8	Euskadi plaza.	
CH-9	Arangurengo Autonomia plaza	
CH-10	Arangurengo pilotalekua.	La Inmaculada kalea, 11.

Larrialdi-plana ondorengoekin osatu da:

- Prebentzio-arloko jarduketaren zehaztapena.
- Diseinatutako sistemaren antolaketa eta eraginkortasuna.
- Euskadiko Babes Zibileko Lurralde Planean integratzeko mekanismoak eta goragoko planetako Ekintzak Koordinatzeko Zentroen lotura-sistemak.
- Udaleko larrialdi-plana mantentzea.

7.4. ZALLAKO UDALERRIKO GIZONEN ETA EMAKUMEEN ARTEKO AUKERA-BERDINTASUNERAKO EKINTZA POSITIBOKO PLANA.

Zallako Udaleko Emakume Sailak Ekintza Positiboko Udal Plan hau egin zuen, gizonen eta emakumeen arteko benetako eskubide-berdintasuna aplikatzeko asmoz; horrek ez du esan nahi ordea benetako emaitza-berdintasuna lortuko denik. Izan ere, udalerriko emakumeen eta gizonen egoera aztertu ondoren, kolektibo horrekiko ezjakintasuna eta sentsibilizazio falta antzeman ziren.

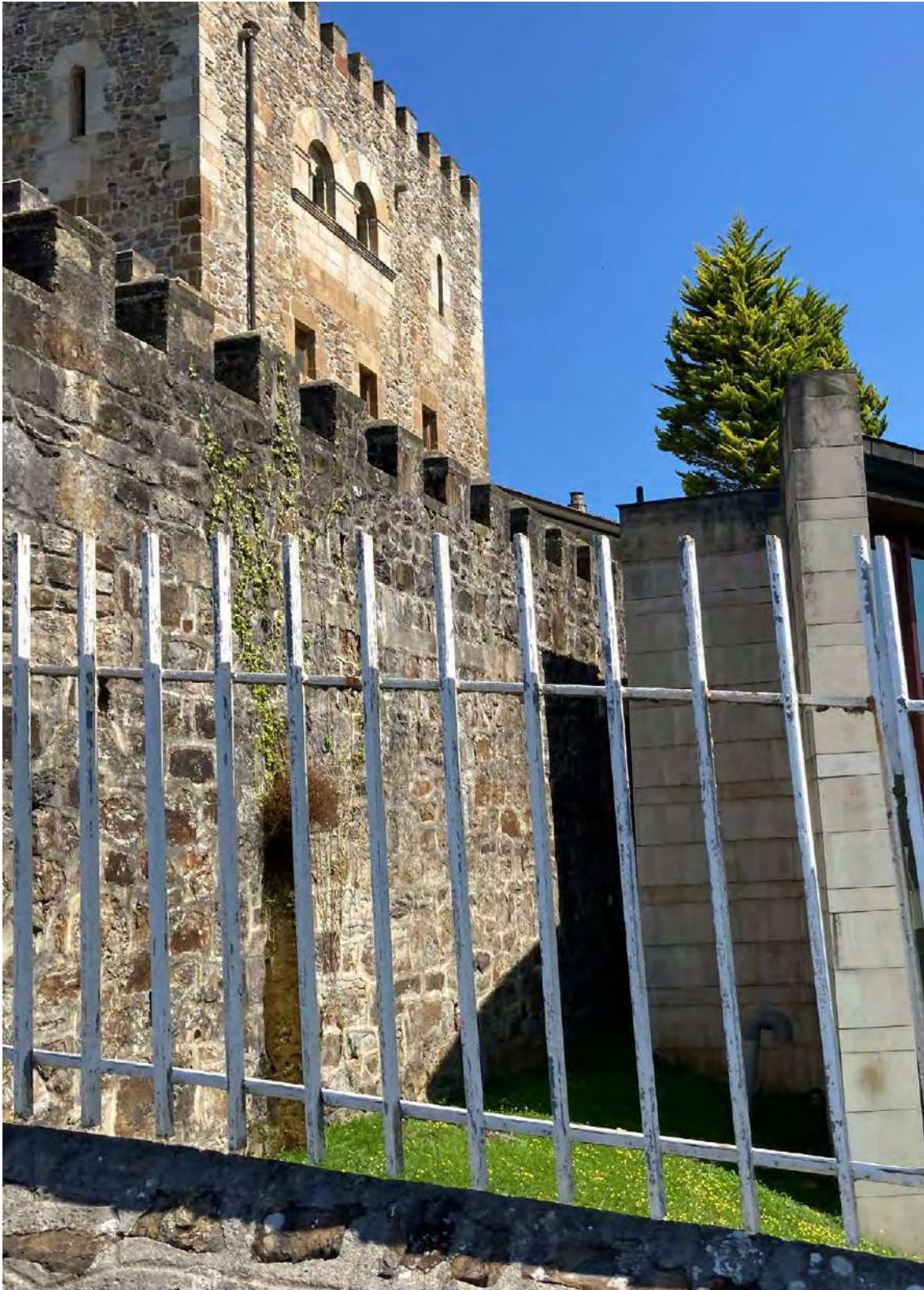
Plana une horretan Udala antolatuta zegoen sailetan oinarrituta egituratzen da:

- Hezkuntza eta Gazteria.
- Gizarte Ekintza, Osasun eta Kontsumo Saila
- Kirolak
- Kultura
- Industria, Garraioa eta Ingurumena
- Sustapena eta Nekazaritza.
- Hirigintza.
- Emakumea

Txosten honetan ez ditugu soilik aipatuko hirigintza-plangintza orokorraren berrikuspenarekin lotura handiena duten eremuak.

- **Sustapen eta Nekazaritza Sailetik, enplegua eta landako eta artisautzako jarduerak sustatzeko helburua nabarmendu behar da,** kontuan hartuta udalerraren ezaugarri fisikoak, lurzoru urbanizaezinak bertan duen garrantzia eta historikotzat jo daitezkeen hainbat landa-gune daudela.
- **Industria, Garraio eta Ingurumen Sailetik, birziklatzearen inguruko kanpainak eta adin guztientzako kanpainak egiteko ekintzak.**
- **Hirigintza Sailetik:**
 - Hirigintza-plangintzan emakumeen parte-hartzea sustatzeko helburua, beren interesak eta beharrak adieraziz.

- Mugikortasun urriko pertsonen edo erosketa-orgen, umeentzako autoen eta abarren mugimendua mugatzen duten oztopo arkitektonikoak kentzea, bai kaleetan, bai eraikin eta lokalen barruan.
- Udalerriko eremu guztietan, bai erdikoetan, bai periferikoetan, argiztapen eta irisgarritasun egokiak daudela ziurtatzea, eta, horrela, emakumeen segurtasuna areagotzea bertatik igarotzean.

UDALERRI MUGAKIDEAK. PLANGINTZA ETA INGURUABARRAK.

Zalla udalerria Enkarterrietako eskualdean dago, Bizkaiko probintzian.

Zallak muga egiten du iparraldean Sopuerta eta Galdames udalerriekin, ipar-ekialdean Gueñes udalerriarekin, hego-ekialdean Gordexola udalerriarekin eta mendebaldean Balmasedarekin. Gainera, hegoaldean, Valle de Mena udalerriarekin (Burgos) egiten du muga; Gaztela eta Leongo Autonomia Erkidegoko Merindadeak eskualdekoa da udalerria.

Zallaz gain, Balmaseda, Sopuerta, Galdames, Gordexola eta Gueñes¹ udalerriak Enkarterriko Eskualdeko Udalerrien Mankomunitatekoak dira.

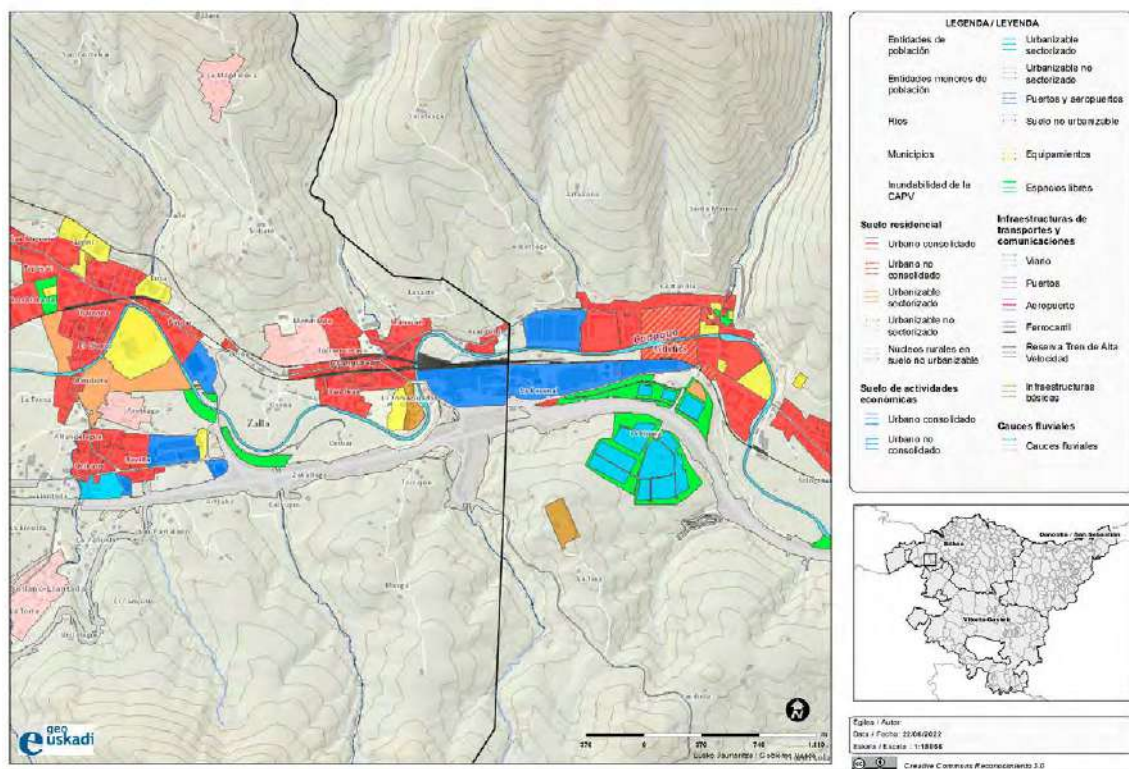

Kokapena lurraldean eta udalerrri mugakideak.

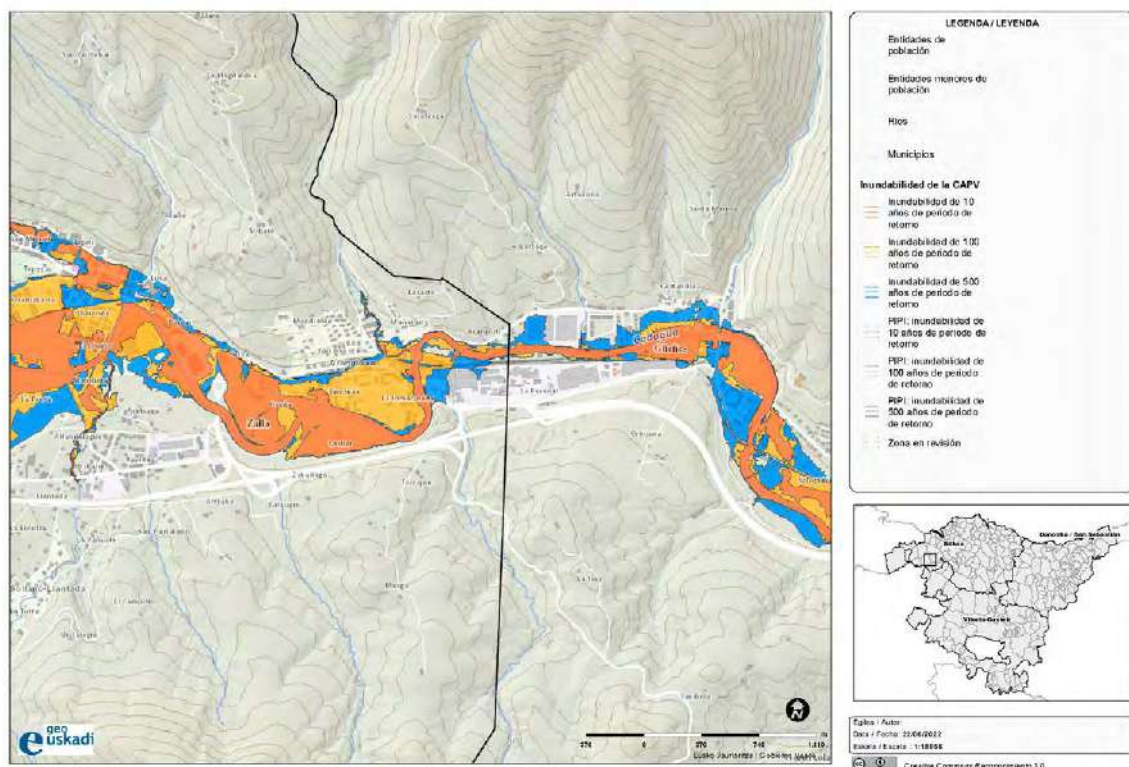
Kadagua ibaiak Balmaseda, Zalla, Gueñes eta Alonsotegiko udalerriak zeharkatzen ditu, eta Bilboko itsasadarrean isurtzen ditu urak. Ibaiadar honek, trenbide-sarearen trazadurarekin batera, udalerrri horien hirigintza-garapena baldintzatzen du. Kadagua ibaiak, herrigunearekin bat egiten duen gunean, leheneratzeko beharra duten ertzak ditu. Hiri-lurzorua zeharkatzen duen zati jakin bat izan ezik (San Juan auzoa, San Migel Udai Kirol Pabilioia), ibaia, zatirik handienez, lurzoru urbanizaezinetik igarotzen da.

Mimetiz eta Aranguren hirigunearen inguruko udalerriko lurrak, trenbide-trazaduraren hegoaldean eta Kadagua ibaiaren trazaduraino daudenak, **urak har ditzakeen** lurrak dira gehienbat, 10-100 urteko errepikatze-denborako uholde-arriskutik eratorritako afekzioen arabera, eta, neurri handi batean, ez dira egokiak bizitegi-garapenerako.

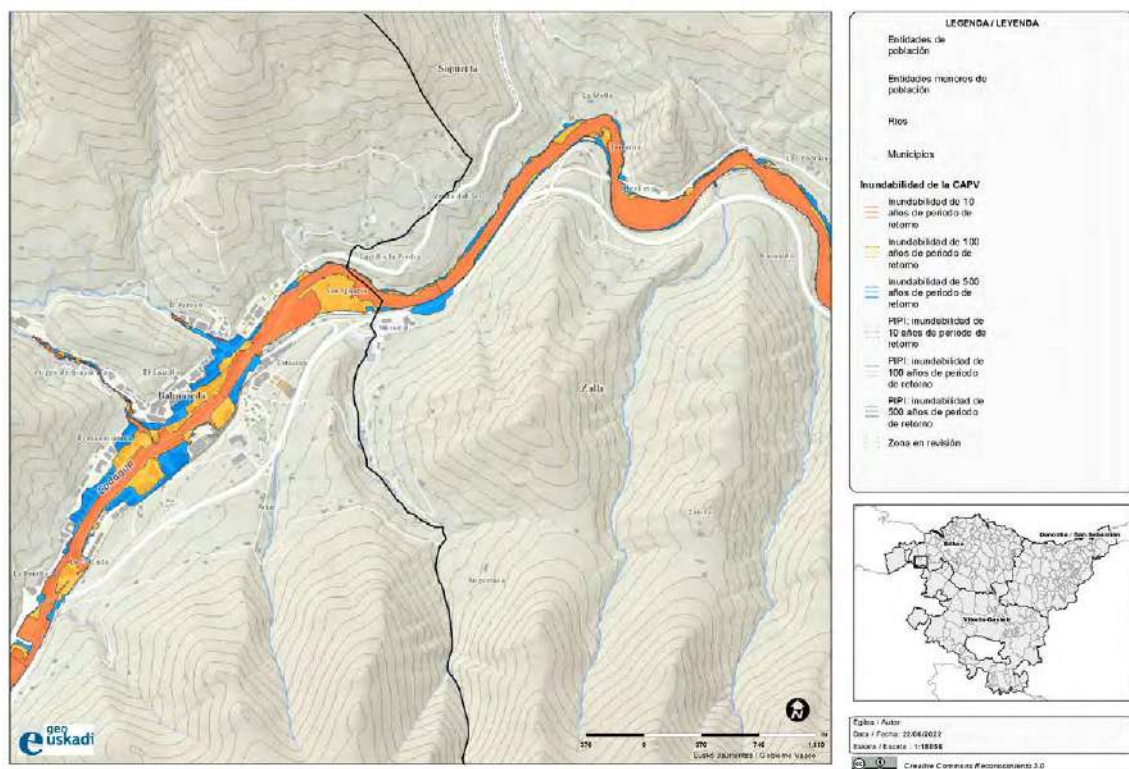
¹ Plangintzaren egoera (behin betiko onarpenaren data) 2021eko apirilaren 22an indarrean dagoena da (iturria: E). Lurralde Plangintza, Etxebizitza eta Garraio Saila. Inbentarioa (Eustat).

Zalla eta Gueñes udalerrien arteko muga.
Geuk egina, Geoeuskadi bisoretik (Udalplan).

Zalla eta Gueñes udalerrien arteko muga. Uholde-arriskuagatikoko afekzioak.
Geuk egina, Geoeuskadi bisoretik, uholde-arriskuko eremuekin.

Zalla eta Balmaseda udalerrien arteko muga. Uholde-arriskuagatiko afekzioak. Geuk egina, GeoEuskadi bisoretik, uholde-arriskuko eremuekin.

Galdames, Sopuerta eta Gordexola udalerriek eragin txikiagoa dute Zallako hirigintza-plangintzan; izan ere, haien hiriguneak eta jarduera ekonomikoetarako eremuak Zallako hirigunetik urrun daude, eta Lurzoru Urbanizaezin gisa sailkatutako lurzoruetan soilik dute muga. Adierazi behar da Sopuertako udalerrian Regolako landa-gunearen inguruan dagoen mugakidea, udalerriaren muga baitago, BI-3602 errepidea eta BI-360 errepidea elkartzen diren lekuan.

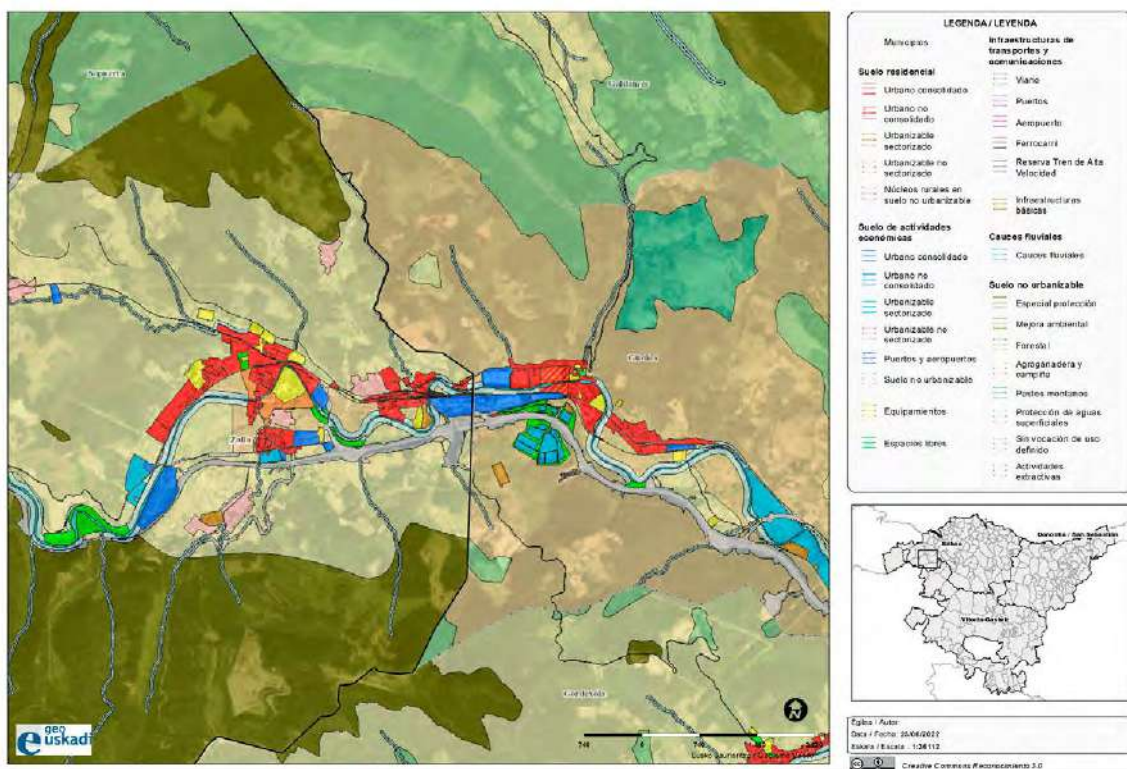
Gainerako udalerri mugakideei dagokienez, bai iparraldean (Sopuerta eta Galdames), bai hegoaldean (Balmaseda, Gordexola eta Mena Harana), Zallako udal-mugartearekin muga egiteko, “Babes Bereziko” Lurzoru Urbanizaezin gisa sailkatutako lursailak erabiltzen dira.

Horietako bakoitzaren plangintzatik, Zallako udal-mugartean duten hirigintza-eragina dela-eta, honako alderdi hauek nabarmendu behar dira:

GUEÑES

Indarrean dagoen plangintza: **Gueñesko Udal Plangintzako Arau Subsidiarioak, 2006ko azaroaren 21ean behin betiko onartuak.**

Gueñes eta Zalla udalerrien arteko muga, lurzoru gehienak **Lurzoru Urbanizaezin gisa sailkatuta daude**, behin betiko “erabiltzeko bokaziorik gabe”, Gueñesko udalerrian, eta “Nekazaritza eta Abeltzaintza nahiz Landazabala” kategorian (Izaera Orokorra), Zallako udal-mugartean; iparraldean eta hegoaldean izan ezik, non Gueñesko udalerriko Baso kategoriako Lurzoru Urbanizaezina Babes Bereziko Lurzoru Urbanizaezin gisa sailkatuta dagoen (Paisaiaren Babesa).

Zalla eta Gueñes udalerrien arteko muga.
 Geuk egina, Geoeuskadi bisoretik (Udalplan).

Gueñes da hiri-lurzoru gisa sailkatutako lursail-azalera handiena duen udalerrria. Lurzoru horiek Zallako udalerrriarekin mugakide dira, gehienbat jarduera ekonomikoetarako erabiltzen dira, eta bi udalerrri horiek garatzeko lurzoru estrategikoen eremu bat finkatzen dute.

Jarduera ekonomikoetarako hiri-lurzoru finkatuko industria-lurzoruak, Zallako udal-mugaratean, Aranguren herrigunean daude, udalerrriko bigarren hiri-eremuan, eta Gueñes udalerrirantz luzatzen dira trenbide-trazaduraren hegoaldean; beraz, bi udalerriek industria-lur-estrategiko garrantzitsu bat partekatzen dute.

Zalla bizitegi-erabilerako lurzoruekin mugakidea da Gueñesko udal-mugaratearen muga, baina, hala ere, udalerrri horretan ez da kategoria horretako lurzoruaren jarraipenik ematen bi udalerrrien artean; aitzitik, aldameneko lursailak Lurzoru Urbanizaezin gisa sailkatuta daude, “erabilera definituko bokaziorik gabeko” lurzoru gisa.

Aranguren-Zallako Arangoiti auzoa bizitegitarako hiri-lurzoruaren azken garapena da, Gueñesko udalerrri mugakidera igaro aurretik. Bi udalerrrien arteko jarraitutasuna Arangurenen bizitegi-eraikinekin eta nekazaritza-ekoizpenerako lursailekin okupatutako lurzatiei bidez gertatzen da, Gueñesko “behin betiko erabilerarako bokaziorik gabeko” eta lurzoru urbanizaezin gisa sailkatutako lurzoruaren aurrean. Jarduera ekonomikoetarako lurzoruaren eremu baten ondoren, zati batean urak har ditzakeenak, Gueñesko udalerrriko bizitegitarako hiri-bilbea hasten da. Ez dago jarraitutasuneko bizitegi-lurzoru estrategikorik bi udalerrrien artean.

Konurbazio-espazio horietan, **komunikazio- eta garraio-sistema orokorreko elementu garrantzitsuak daude, hala nola BI-636 autobia eta trenbidea.**

Bi udalerrri horiek BI-636 autobia bidez lotuta daude. Autobia horrek hegoaldera lotzen ditu udalerrriak hiri-ingurunetik kanpo, bai eta hiriarteko bidearen bidez ere (BI-3602), eta horrek ere hiri-trazadura baldintzatzen du.

Trenaren trazadura (Renfe-Adif) Kadagua ibaiaren ibilguarekiko ia paraleloan doa bi udalerrien artean, eta muga fisiko bat sortzen du udalerrien hiri-garapenean.

Zallako udalerrian du eragin handiena trenaren trazadurak. Aranguren-Zallako geltokia Zalla eta Gueñesko udalerriaren ekialdeko mugan dago.

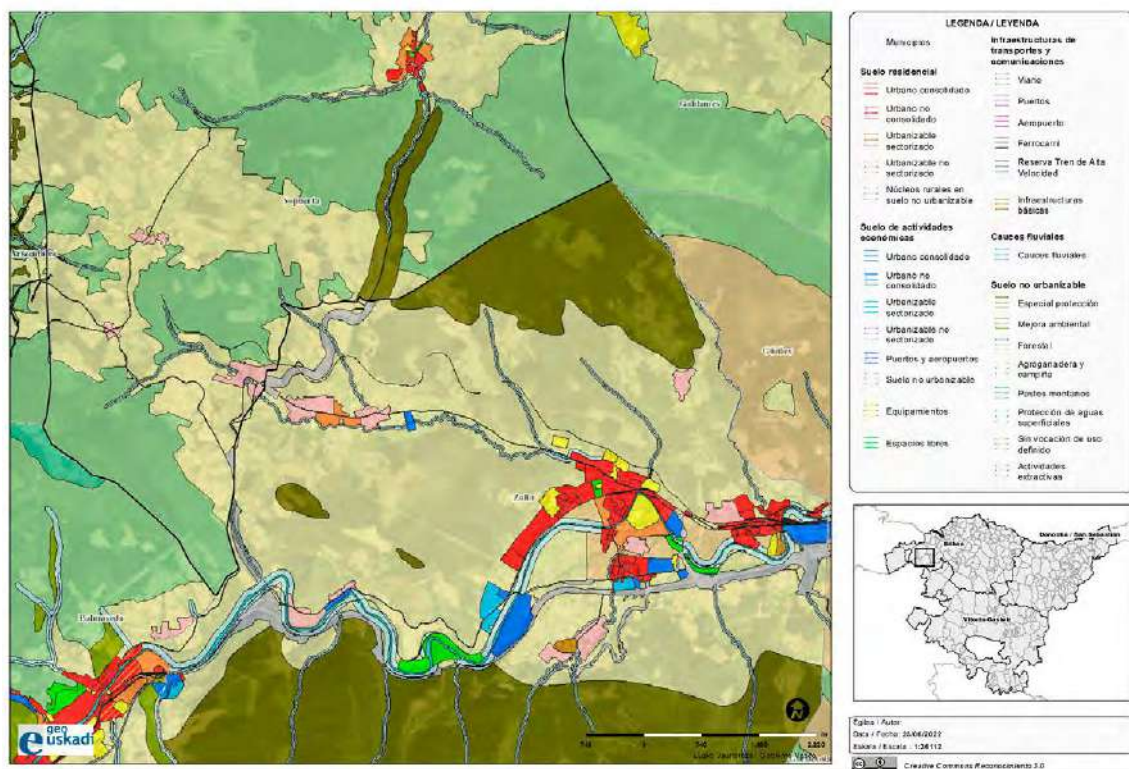
Zalla eta Gueñes udalerrien arteko muga. Garraio-sareak.
Geuk egina, GeoEuskadi bisoretik (Udalplan).

SOPUERTA

Indarrean dagoen plangintza: **Sopuertako Udal Plangintzako Arau Subsidiarioak, 2004ko urtarrilaren 20an behin betiko onartuak.**

Sopuerta eta Zalla udalerrien arteko muga Lurzoru Urbanizaezin gisa sailkatutako lursailen bidez egiten da, eta udalerrri baten eta bestearen arteko kategorizazioan etena antzematen da. Zallako udalerrrian, “Babes Bereziko” kategoria duen lurzoru-azalera handi bat Sopuertako “Baso” Lurzoru gisa hartzen da; eta alderantziz, Avellanedo ibaiadarraren eta La Avellaneda errepidearen (BI-2701) inguruko lursailak “Babes Bereziko” kategoria hartzen dute Sopuertako udalerrrian, eta Zallara igarotzean “Nekazaritza, Abeltzaintza eta Landazabala” antolamendu-kategoria hartzen dute.

Horrela, Avellaneda auzoa, Lurzoru Urbanizaezinean dagoena, “Babes Bereziko” gisa kategorizatuta geratzen da Sopuertari dagozkion lurzoruetan; Enkarterriko Museoa, berriz, kokapen berean dauden baina Zallako Otxaran auzoan dauden beste eraikin batzuekin batera, Lurzoru Urbanizaezin gisa kategorizatuta geratzen da, “Landa-gunea” eta “Nekazaritza eta Abeltzaintza eta Landazabala” kategorietan (izaera orokorrekoak).

Zalla udalerraren eta Sopuertaren arteko muga.
 Geuk egina, Geoeuskadi bisoretik (Udalplan).

Gainerako mugakide gehienak “Nekazaritza eta Abeltzaintza eta Landazabala” kategoria duten lurzoruen artean daude, bi udalerrietan, puntu batean izan ezik, non horiek “Basoa” kategoria izango duten Sopuertako udal-mugartearen hegoaldean.

Sistema orokorreari dagokienez, Sopuerta eta Zalla bide-garraioko azpiegitura bidez komunikatuta daude, bai eta BI-2701 eskualde-errepidea Sopuertarantz eta BI-630 errepidea Balmasedatik Karrantzara.

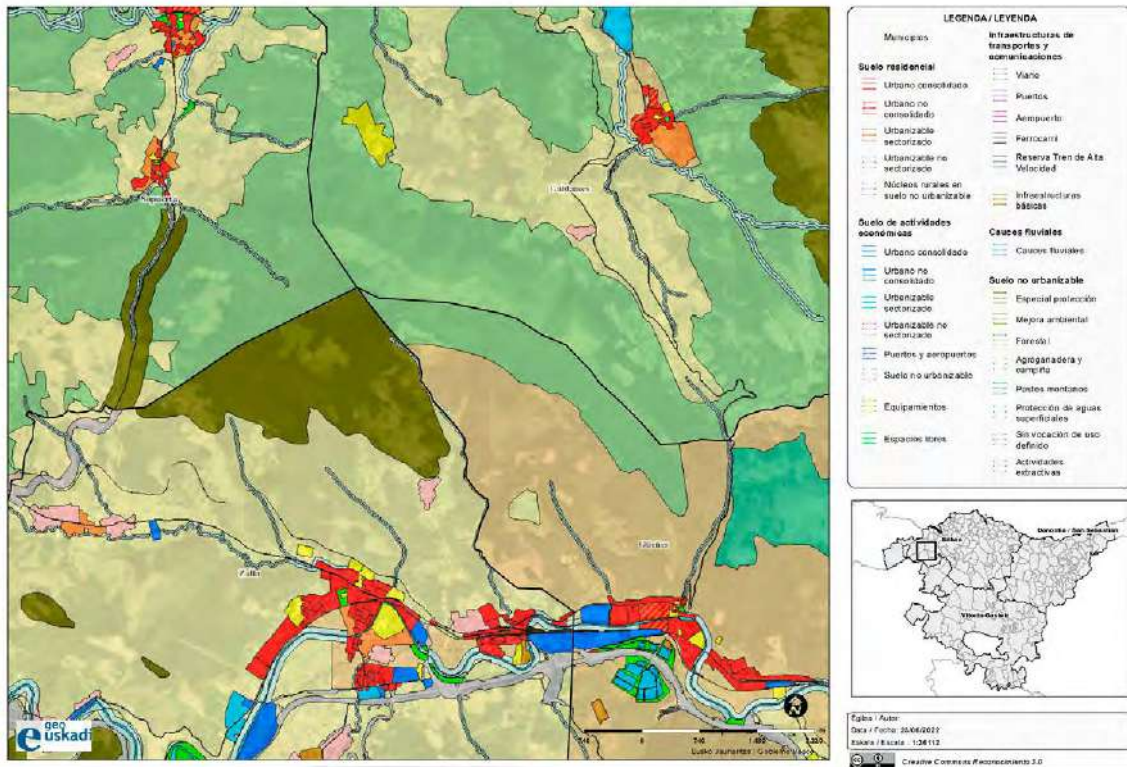
Nabarmentzekoa da Zallako udalerrian Sopuertako udalerrian baino eragin-azalera handiagoa duela bide-azpiegiturak (La Avellaneda BI-2701 errepidea), eta, gainera, Zallatik igarotzen den tartean trazadura berri bat duela.

Sopuertak Zallako hirigunetik urrun dauden hiriguneak eta jarduera ekonomikoetarako eremuak dituenez, eta horien arteko mugakideak Urbanizaezin gisa sailkatutako lurzoruek direnez, ez du eragin handirik izango Zallako hirigintza-garapenean.

GALDAMES

Indarrean dagoen plangintza: **Galdamesko Udal Plangintzako Arau Subsidiarioak, 2001eko uztailaren 16an behin betiko onartuak.**

Zalla eta Galdames udalerriek ez dute mugakide den lurrik, baizik eta euren arteko mugek puntu amankomun bakarra dute.

Zalla udalerriaren eta Galdamesen arteko muga.
Geuk egina, GeoEuskadi bisoretik (Udalplan).

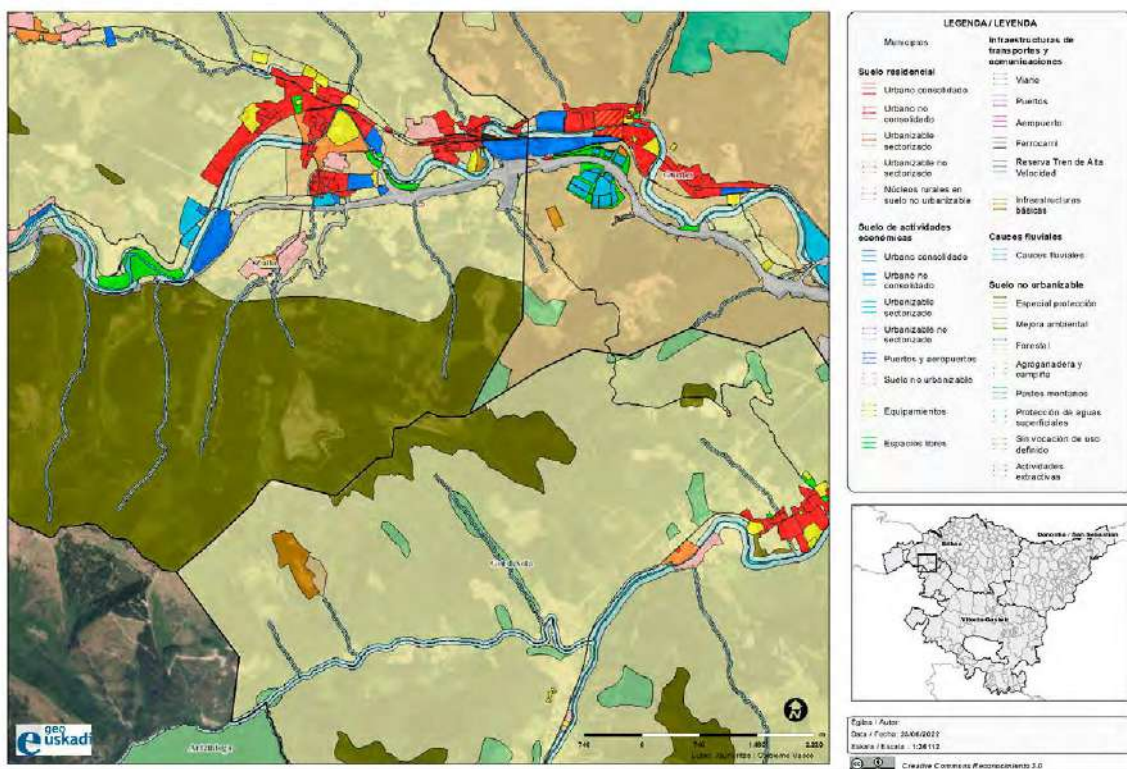
GORDEXOLA

Indarrean dagoen plangintza: **Gordexolako Hiri Antolamenduko Plan Orokorra, 1998ko abuztuaren 25ean behin betiko onartua.**

Gordexolan eta Zallan muga egiten duten lursail guztiak Lurzoru Urbanizaezin gisa sailkatuta daude. Zallako udalerriko lursail guztiak babes berezikoak dira (paisaiaren babesa), eta horietako batzuk kategoria berarekin luzatzen dira Gordexolako udalerrian, eta gainerakoak, berriz, kategorizazioaren jarraitutasuna hautsiz, eta, aurrerantzean, “nekazaritza eta abeltzaintza eta landazabala” izango dira.

Ez dute sistema orokor mugakiderik.

Beraz, ez dute izango Zallako hirigintza-plangintzari eragiten dion eremu estrategikorik.

Zalla udalerriaren eta Gordexolaren arteko muga.
 Geuk egina, Geoeuskadi bisoretik (Udalplan).

BALMASEDA

Indarrean dagoen plangintza: **Balmasedako Udal Plangintzako Arau Subsidiarioak, 2004ko apirilaren 5ean behin betiko onartuak.**

Balmaseda eta Zalla udalerriak mugatzen dituzten lurzoru gehienak Lurzoru Urbanizaezin gisa sailkatuta daude. Lurzoru horiek hegoaldean kategorizatzean, jarraitutasun falta nabarmena antzematen da. Balmasedako udalerrian lursail horiek “Ingurumenaren hobekuntza” gisa hartzen dira, eta Zallan, berriz, “Babes berezia” kategoria dute. Kadagua ibaiaren iparraldean urbanizatu ezin diren lurzoru mugakideak, gehienak, “Nekazaritza eta abeltzaintza eta landazabala” kategorian sartuta daude, La Piedra Gazteluaren eremuko “Landagunea” kategorian izan ezik, horrek ez baitu kategorizazio hori luzatzen Zallako udalerrian.

Hiri-lurzoruen eta lurzoru urbanizagarrien arteko mugakidetasunari dagokionez, aurreratu dugu Kadagua ibaiaren ibaiadarraren inguruan gertatzen direla. **Balmasedako bizitegi-erabilerako hiri-lurzoru finkatugabe eta sektorizatuak** du xedea, eta Zallako udal-mugarteko lursailetan jarraitzen du, ibaiaren ekerraldean, «nekazaritza eta abeltzaintza eta landazabala» kategoriako lurzoru urbanizaezin gisa. Finkatu eta sektorizatu gabeko bizitegi-lurzoru horiek uholde-arriskuko eremuan daude.

BI-636 autobaien hegoaldean, konurbazioa dago bi udalerri horien artean, eta **erabilerak ekonomikoko hiri-lurzoru finkatugabeen** arteko muga dago Nosedal eremuan. Lurzoru horiek ez dute uholde-arriskurik, eta, beraz, estrategikotzat jotzen dira bi udalerrien garapenerako.

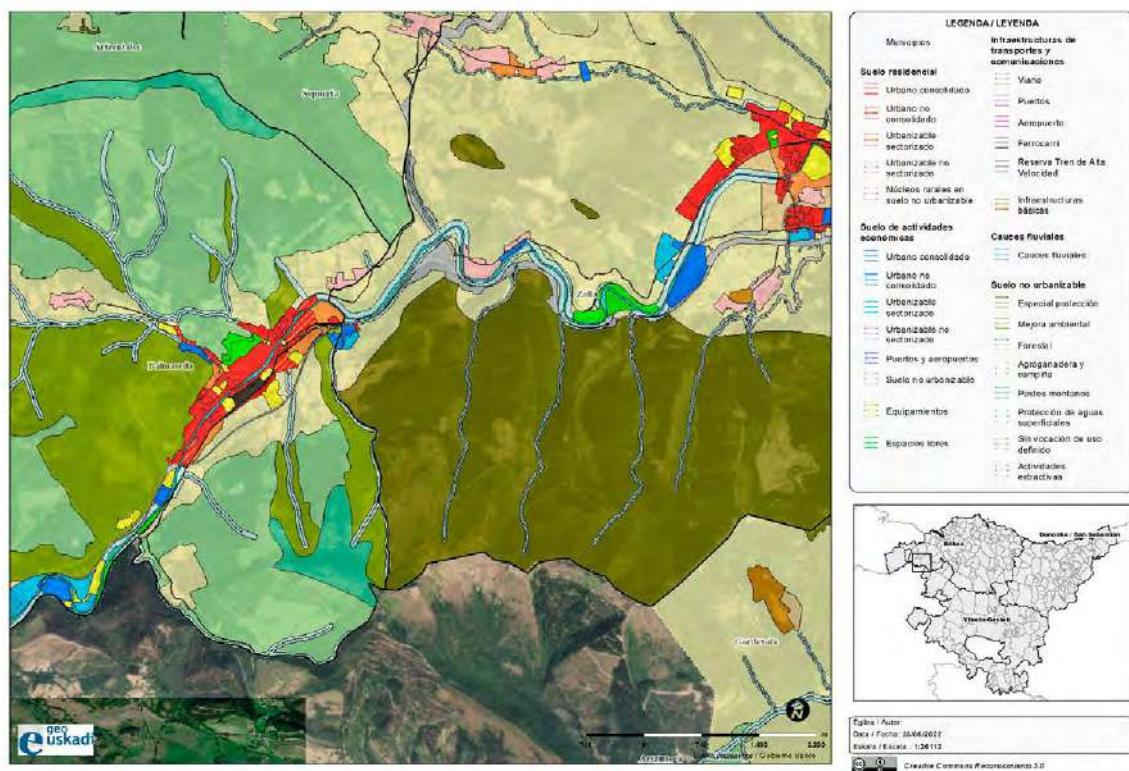
Eremu hau Balmaseda-Zalla (Enkarterri) eremu funtzionaleko LPPk proposatutako Kadaguaren Ardatzeko Jarduera Ekonomikoen Ardatzaren eragiketa estrategikoaren zati da, eta, zehazki, bateragarritasun-plan bat garatu behar dela ezartzen da, Balmasedako eta Zallako

udalek elkarrekin jardun dezaten jarduera ekonomikoen poligono hori bi udalerrien arteko muga behar bezala garatzeko.

Hirigintza-plangintzak bateragarri egitea 2019ko Lurralde Antolamenduaren Oinarriak sustatzen du (14. artikulua), eremu funtzional bereko udalerrri mugakideen arteko lurralde-koherentzia eta -oreka bermatzeko mekanismo gisa. Bateragarritze Planaren figura Lurzoruari eta Hirigintzari buruzko ekainaren 30eko 2/2006 Legearen 63. eta 92. artikuluetan araututa dago.

Ildo horretan, udalerrien arteko hirigintza-bateragarritasuna bi udalerrien arteko muga dagoen La Piedra Gaztelua landa-gunearen mugaketari aplikatu dakioke.

Eremu horretan bertan, **jarraitutasuna dago bi udalerriek artikulatzen duten garraio-sareko sistema orokorreari dagokienez**. BI-636 autobia eta trenbidea igarotzen dira (Bilbo-Balmaseda aldirikoak eta Bilbo-Leon ibilbide luzeak), eta haien trazadurak ibaiaren emariarekiko paraleloak dira.

Zalla udalerrriaren eta Gordexolaren arteko muga.
 Geuk egina, GeoEuskadi bisoretik (Udalplan).

MENA HARANA (BURGOS)

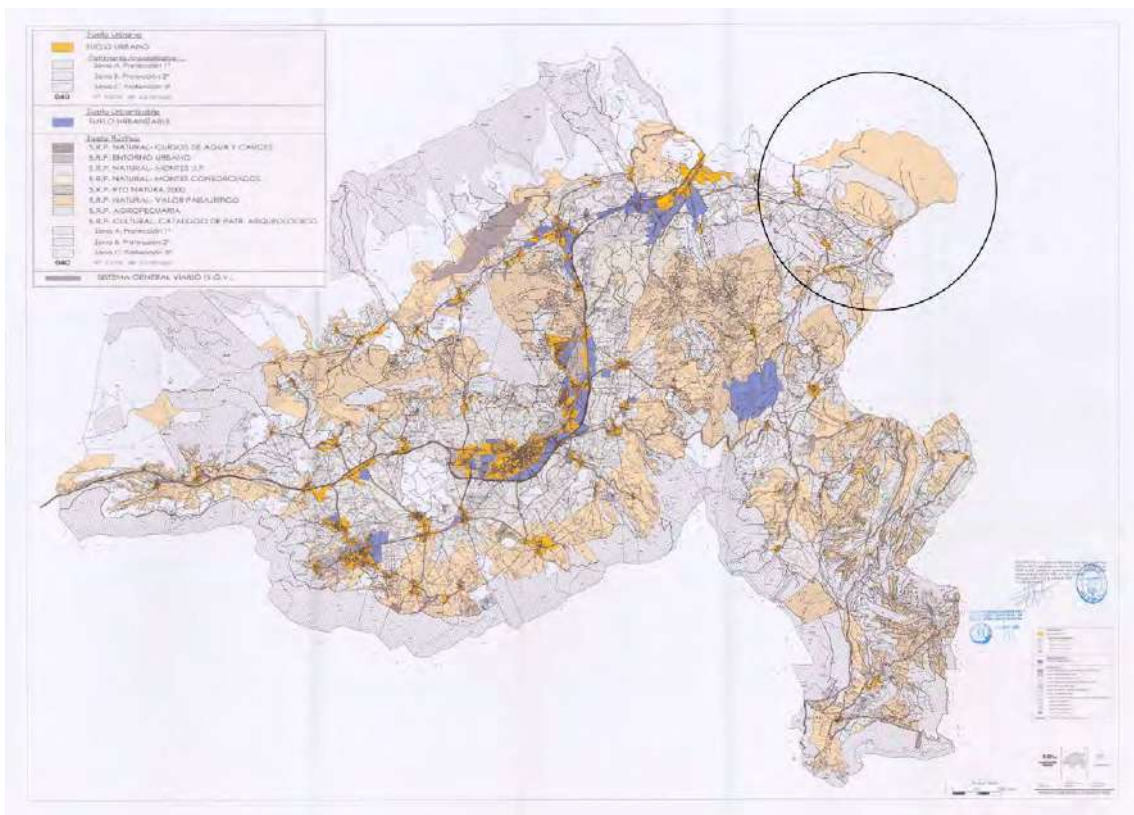
Indarrean dagoen plangintza: **Mena Haraneko Udal Arau Subsidiarioak, 2008ko apirilaren 18an behin betiko onartuak eta 2008/06/05eko GLBOn argitaratuak.**

Zalla udalerria, hego-mendebaldean, Burgosko probintziako Merindadeak eskualdeko Mena Haraneko udalerriarekin egiten du muga, Gaztela eta Leongo Autonomia Erkidegoan.

Zallako lursailak, udalerri horren muga **Lurzoru Urbanizaezin** gisa sailkatuta daude, “Babes Berezik” kategorian, eta hau bat dator Mena Haraneko Arau Subsidiarioek esleitutako lurzoruaren sailkapenarekin eta kategoriarekin (“Paisaia Balioa duen Landa Lurzoru Babestua”).

Ez dago bizitegitarako edo jarduera ekonomikoetarako **hiri-lurzorurik** bi udalerrien artean.

Ez dago bi udalerriak lotzen dituen **sistema orokorrik**.

*Mena Haraneko Arau Subsidiarioak.
Uda-Eremuaren Sailkapena.*

